D
4

Universidad de Deusto
Biblioteca

Este sexto y Clementinas es del Señor Prior
dela Colegial de Virbiesca D. Juan de Barçena

CLEMENTINAE,
SEV
CLEMENTIS V. PONT. MAX.
CONSTITVTIONES,

In Concilio Viennensi editæ,

Ab Aegidio Perrino Officiali de Iosayo diligenter recognitæ, glossis, argumentis, annotationibus, iuris patronatus arbore, & Ioannis Imolæ, Ancharani, Zabarellæ, Barbatiæ, Panormitani, aliorumque doctorum commentariis feliciter illustratæ.

ANTVERPIÆ,
Ex officina Philippi Nutij.
AN. M.D.LXXII.

Universidad de Deusto
Biblioteca

In Clementinarum Constitutionum originem.

Non temere vetus hæc sententia dicitur, ortas
Ex prauis leges moribus esse bonas.
Nanque quòd in peius, retro & sublapsa feratur
Mens hominum semper, crimine fraude, dolo,
Danda fuere nouis noua item medicamina morbis,
Vulneribus multis multa adhibenda manus:
Quottidie & vitiis crescentibus, opposita illis
Scribere iura malis plura necesse fuit.
Quod secum reputans, supremo pontificatu
Ornatus Clemens Quintus apostolico,
Burdegalæ resides (nam & Vasco, & Episcopus antè
Is quàm Papa foret, Burdegalensis erat)
Ad Decretales, quas non satis esse videbat,
Insuper & Sextum, plurima constituit.
Romanæ & per eum translata est Curia sedis
Lugdunum ad Gallos, sic moderante Deo:
Atque decem lustris & quattuor, ac tribus annis,
Sedit ibi, magno Roma dolore tuo.
Porrò quas tulerat gnomas, has edere Clemens
Non potuit, fati præueniente die:
Pòst sed Ioannes vigesimus edidit illas,
Succedénsque sacros addidit ad canones,
Ac Clementinas auctoris nomine dixit:
Quas typica hic scriptas exhibet arte liber.
Ergo suos vendat potius studiosus amictus,
Quàm tam præclarum non sibi quærat opus.
Rumpe moras igitur primæuo flore iuuentus,
Vertice cum cano turba senilis ades.
Neu fugite ob pretium, diues pauperq; venite:
Hoc opus eximium venditur ære breui.

Proœmij diuisio, & ipsius famulatu declaratio secundùm dominum Heinam.

Ioannes episcopus.] Diuide in quatuor partes aut in duas, & secundam in tres. In prima ponitur salutatio: dum dicit, Ioannes episcopus seruus seruorum Dei: mandat suppleo: & dicit salutem & apostolicam benedictionem dilectis filiis, scilicet doctoribus & vniuersis scholaribus Bononiæ commorantibus, id est, moram gerentibus & facientibus. Et sequitur in textu, Quoniam nulla iuris sanctio. Et ibi ponit exordium. Dicit Clemens in hoc exordio, q; iura sunt ita ambigua & dubia quòd non potest reperiri modus aliquis vt iura bene declarentur propter malitiam hominum: quia dum iura fiunt de nouo, & quamuis bene & sufficienter clara, tamen homines sunt adeò & in tantum procliui & habiles seu pronit ad malum, quòd ipsi interpretantur iura aliter quàm legislator ea intellexerit: & illa diuertunt & subuertunt de intentione ipsius legislatoris. Et narrat Clemens papa quòd tanti casus emergunt de nouo quotidie, quòd impossibile est tot iura condi & fieri: quare dicit vt tantæ malitiæ vitentur, & iura aliquo modo clarificentur, & decætero non tantùm diuersificentur, quòd recurrendum est ad auctoritatem principis, quæ in hoc est necessaria: qui princeps declarabit ipsa iura, & declarationem illam tenebuntur homines insequi, & sic suo sensui non innitentur. Quare dixit formalis textus. Quoniam, pro quia. Et nota quòd quia, & quoniam, ponuntur in eodem sensu: sed quoniam, proprié præponitur, & sic sequentem sensum alligat, vt quoniam discis disco: quia, quippe postponitur, & superiorem sensum confirmat. dic ergo quia nulla sanctio, id est, nulla constitutio iuris digesta, id est, ordinata, consummata, & explicata quantumcunque consilio perpenso, id est, valde pensato & cogitato: sufficit ad varietatem humanæ naturæ: nec sufficit ad machinationes, id est, ad dubitationes inopinabiles eius, scilicet iuris. nec vlla sanctio attingit, id est, iuxta tangit, ad decisionem lucidam. id est, lucidandam: ambiguitatis nodosæ, id est, difficilis, eo præsertim, id est, intantum quòd vix aliquid statuitur adeò, id est, taliter, & sic certum, quoque pro &, & clarum quin reuocetur in dubium, id est, quin dubitetur, ex causis emergentibus, id est, incidentibus de nouo: quibus scilicet causis emergentibus iura iam posita, id est, iam edita & facta non possunt mederi, scilicet quo ad decisionum quæstionem emergentium. Sequitur in textu: Quia ergo, alias est, quia etiam. Et hic dat consilium ac si diceret, Postquam iura sunt taliter & ita ambigua seu dubia quòd nulla sanctio posit fieri, ita clara quin adhuc remaneant dubia aliqua. & ideo hic dat vnum consilium quòd auctoritas principis est necessaria propter malitiam hominum: qui homines ab adolescentia sua sunt procliui ad malum: ideo dicit textus, Ergo, id est, propter rationem sequentem: quia sensualitas humana declinat ad malum ab adolescentia viri procliui, id est, facilis, scilicet ad malum, per quod, id est, propter quam malitiam non possunt fieri iura ita clara quin homo qui est procliuus ad malum ea reddat ambigua. ideo subuersio, id est, destructio morum, scilicet bonorum obrepit, id est, latenter subintrat: frequenter, id est, sæpe, in clero, in omnibus clericis & populo intellige. quare auctoritas superioris est necessaria vt declaret iura dubia sic facta dubia propter malitiam hominis procliui ad malum: vt ipsa auctoritas, id est, vt ipsa iura declarata auctoritate principis, seu declaratio ipsius principis tollat ambigua scilicet dubia: lites auferat per elucidationem, id est, per declarationem iurium, & dirimat, id est, sopiat & extinguat altercationes tam per suffragium, id est, auxilium determinationis opportunæ quàm extirpet vitia per sarculum cultoris prouidi. Et ponitur ibi sarculum transumptiue. nam sarculum dicitur instrumentum quo euellantur inutiles herbæ. sic princeps per sarculum suum, id est, per auctoritatem suam tollit fatuas interpretationes hominum. Et dic vt auctoritas principis inserat, id est, seminet virtutes per declarationem iuris: quia quando princeps declarabit iura ambigua, id est, seminabit virtutes & veram scientiam, cum sua auctoritas non minorem vim habeat quàm ipsa lex bene interpretata: & vt auctoritas ipsius principis corrigat excessus, que pro &, & vt reformet mores corruptos in bonos. Hæc sane. Hic est narratio in qua Ioannes papa commendat vel laudat actum Clementis, id est, laudat Clementem qui fecit istas Clementinas, & excusat tarditatem suam videlicet quare citius librum istum non tradidit Clemens. Et dicit ipse Ioannes narrans quòd Clemens papa videns & attendens hæc quæ diximus in exordio, & volens seu cupiens prospicere reformationi deformatorum & soluere difficilia, & intendens promulgare, id est, pronuntiare & manifestare plurimas constitutiones quas edidit, id est, quas fecit & composuit in quibus statuit multa salubria, id est, multa vtilia ad salutem. Et quamuis ipse Clemes decreuisset, id est, deliberasset mittere i. istas cõstitutiones collectas, id est, simul aggregatas in vnum volumen: tamen propter hoc quod sublatus est de medio, id est propter hoc quod mortuus est scilicet non nimis senex: ista fuerunt in causa quare non expleuit, id est, quare non adimpleuit propositum suum, id est, suam voluntatem quæ erat de mittendo subditis Clementinas: quare dicit Ioannes papa sic: Nos Ioannes qui successimus eidem Clementi papæ, etiam impediti fuimus à tempore nostræ promotionis, id est, à tempore quo fuimus electi in papam, quòd non potuimus committere & mittere prædictas constitutiones: scilicet istas Clementinas sub bulla nostra. Et dic ordinando aliqualiter textum. Sanè, id est, certe, Clemens papa quintus prædecessor noster, attendens, id est, intelligens hæc quæ diximus in exordio, & cupiens, id est, desiderans prospicere reformationi deformatorum: & cupiens soluere difficilia, edidit, id est, fecit constitutiones plurimas ante & post concilium: in quibus constitutionibus ipse statuit multa salubria, id est, vtilia. & ipse Clemens decidit, id est, terminauit nonnulla dubia, id est, aliqua dubia quæ dubia sunt frequentata in iudiciis & extra iudicia. Et licet, id est, quamuis Clemens decreuisset mittere eas, scilicet Clementinas collectas, id est, aggregatas in vnum volumen: & quamuis decreuisset, id est deliberasset mittere eas collocatas sub congruis titulis: & dare eas subiectis scilicet suis in commune, id est, vt communicarentur inter subditos: tamè occupatio assidua circa magna: quia erat impeditus super rebus arduis: ac, id est, etiam conditio humanæ sortis, id est, humanæ fortunæ quæ sustulit, id est, remouit ipsum Clementem de medio per mortẽ: ista scilicet fuerunt in causa quare ipse Clemens non expleuit propositum suum, id est, suam deliberationem. Nos etiam Ioannes qui successimus eidem Clementi Deo permittente, & sic disponente in officio apostolatus: quia summus papa, id est, vicarius Christi, sicut & ipse Clemens fuit. Et supple postquã successimus eidem Clementi in officio apostolatus, sic debemus sibi successisse in plenitudine effectus & potestatis suppleo: & maximè debemus sibi successisse in his, scilicet rebus quæ concernunt compendium, id est, lucrum vniuersi scilicet orbis. Et nos Ioannes circumteneri, id est, circumquaque septi & circundati & vndique cincti tot grauibus agendis & arduis rebus fuimus hactenus, id est, vsque huc & vsq; ad hoc tempus impediti ab exordio, id est, a principio nostræ promotionis, quòd tam ex hoc quod diximus, quàm ex aliis causis rationabilibus quas prouidimus committendas sub silentio, id est, quas tacemus pro nunc suppleo, non potuimus has constitutiones seu Clementinas communicare. Nunc igitur, id est, modo & in præsenti tempore transmittimus, id est, vobis mittimus illas constitutiones seu Clementinas, captata opportunitate, id est, captato & desiderato tempore congruo & conuenienti. Sequitur textus, vniuersitati. Et hic ponitur conclusio quare nos Ioannes mandantes vniuersitati Bonon. per scripta apostolica quatenus eas scilicet Clementinas suscipiatis prompto affectu & studio alacri: vsuri scilicet fitis eis Clementinis seu constitutionibus decetero, id est, amodo in iudiciis & scholis: illis suppleo constitutionibus seu Clementinis existentibus vobis manifestatis & cognitis. hoc dicit præsens decretalis. No. primò ibi, doctoribus. doctores præferendos scholaribus ex ordine literæ. pro hoc. xliij. dist. sit rector. No. ex verbo, commorantibus. id quod notat glossa & extra glo. in proœmio Gregoriano. Et colligit Paulus quinque necessaria scholaribus vt proficiant in quæ ponit Host. in c. vnico de officio primi. & ibi dixi. Franc. Zabar.

Glos. sequens primò allegat duo propter quæ nomen Ioannis non extollit: ostendens hoc nomen viguisse in Romanis pontificibus, in glossatoribus & doctoribus canonistis. Secundò ratione inducens operis imperfectione excusat. Tertiò auctorem proœmij de sex virtuosis cõmendat, & de mutatione nominis & aliis in salutatione dicendis remittit, & proœmium diuidit.

a *Ioannes.* gratiosum hoc nomen per interpretationes, derinationes, vel etymologias, extollere non est meum: suppi-

Clementis Papæ Quinti constitutiones vnà cum profundo apparatu domini Ioannis Andreæ, Casus literales, Notabilia, & Glossarum diuisiones complexæ.

Proœmium.

Oannes[a] episcop⁹ seru⁹ seruorum Dei, dilectis filiis, doctorib⁹,

edidit clementinas.

Barb. hic dicit ex proœmiis statutũ nõ tenere colligi. l. ff. de here. inst. & generale præmium amplectat legem specialem. l. regula. §. & licet. ff. de iur. & fac. ignor. eduersa regula. l. generaliter. l. hæc actio communia. §. ff. de cas. & non ex isto textu quòd epistola mittentis nomine omisso vniuersitatur. l. ad testium. §. si quis ex testibus. ff. de testa. addit. idẽ Barba. quòd episcopus accusatus debet cũ modice. Bal. per text. in l. quotiens. C. abbas. vel cla. & fermus effectũ papa effugiunt iber. si fermus. 4. dist. nihil enim cõ obijcitur præterquã hæresim. c. licet de vita & honest. clericorum. de electio.

Quia, & quoniã differunt.

Sarculum quid sit.

Clemens. 5. quare tempore suo nõ

Ioannis nomen viguit sup cæteros inter summos pontifices, & iuris canonici interpretes.

 cionis

Universidad de Deusto
Biblioteca

cionis ratio patet. Esset etiam hoc refricare notissima. In apostolatu tamen hoc nomen super cætera viguit. xxij. est enim ipse qui loquitur, cum tamen reliqua Romanorum pontificum nomina xj. non trãscenderint numerũ: ad quem etiã solius Benedicti nomẽ ascẽdit. Inter canonistas etiam commentarios hoc nomẽ viguit. Habuimus enim Ioannem Theutonicum preferendũ, non ex ordine sed ex fructu. Ioannem Galen. Vulteranum, Ioannem Hispanũ, Ioannem Fauentinum, Ioannem de Faucona, Ioannem de Anchona, Ioannem de Deo, etiam Hispanũ. Ioannem de Languicella Cesenenaten. Ioannem monachũ cardinalem. Ego etiam qui memor fuim inter duodecim doctores collegij Bononiensis me quartum fuisse Ioannem, nunc inter eos solus, sed inter commentatores decimus, etiam demigro papyrum, forte non dignus occupare mẽbranas. Et quia (prout patet hic in exordio) etiam compositores iurium vix possunt tam clarum certumq; statuere, quin dubia multa relinquant: excusabilis ero, quòd in hac prima lectione vel glossatione singula non perfecte rimantur. Nam etiam in rebus expetimur quæ naturaliter generantur, quòd in eis paulatim de imperfecto ad perfectũ venitur. Sic & qui de veritatis cognitione a principio parum attingunt: postea quasi pedetentim ad quandam plenioremveritatis mensurã perueniũt igitur sub hoc excusationis clypeo licet variis occupatus, per fiduciã clementiæ diuinę has clementinas glossandas aggrediar. Est autẽ sciendum, quòd iste dominus Ioannes pontifex industriosus & munius, timoniam fugãs & iustitiam amans, scientia magnus, statura pusillus, conceptu magnanimus, prius Iacob' vocabatur. De hac verò mutatione nominis & aliis quæ salutationem hanc respiciunt, dic vt no. in salutatione lib. vj. Diuido autem hoc proœmiũ præter datam in quatuor partes aut in duas: & secundã in tres: vt ibi. In prima ponitur salutatio vsq; ibi. Quoniam. ibi exordium vsque ibi, Hæc sane. ibi narratio vsq; ibi, Vniuersitati. ibi conclusio vsque in fin.

Glos. seq. primò ponit actum diuersum Clementis & Ioannis. Secundò quærit de differentia tium exordiorum, quam declarat.

[a] Quoniam. ¶ Exordium. Est sciẽdum quod Clemens suo exordio ad instar Innocentij. iiij & Greg. x. narrabat quomodo constitutiones qualdam ante concilium & in concilio Vien. & post concilium promulgauerat: quibus præcipiebat vti in iudiciis & in scholis. Ioannes autem decisso sub bulla illa illo proœmio Clementis ponit proœmium suum cum exordio. Sed cum habeamus tria exordia Greg. ix. Bonif. viij. & Ioan. xxij in quo differant, videamus. & dico quod Gregor. in suo exordio principaliter ostendit qualiter emanauerit ius positiuum & ipsius iuris effectus: vt ibi plenius dixi. Bonifacius in suo exordio recognoscit, quòd ex debito regiminis sibi commissi habet intendere subiectorum commodis: quòd dicit se solicitè facere noua iura condẽdo, & antiqua declarando vt tollat ipsorum lites & scandala. Ioannes autem in hoc exordio volens excusare multiplicationem constitutionum & voluminum quod prę uideram Ecclesiastes 1. t. c. sic dicens, Faciendi plures libros nullus est finis. dicit quòd principis auctoritas necessaria est propter duo. Primò: quia ius positiuum quantumcunque mature certe & clare compositum, non sufficit ad casus emergentes: propter quod opportuna est & necessaria declaratio principis. Secundò: quia homo pronus ad malum, facilè mores subuertit: propter quod est necessaria principis potestas ad inferendas virtutes & vitia extirpanda. Patet ergo quòd in his tribus exordiis nulla est inculcatio, superfluitas vel repetitio. Quomodo autem exordientium proposito prædicta conueniant, per se patet. Not. q̃ sensualitas humana procliuis est ad malum. Not. causas quare oportet aliquem esse principẽ humani generis. Zabar.

b Iure. humani positiui: sicut canonicũ vel ciuile, synodale vel municipale. [a] Naturale verò vel diuinum morale est immutabile. v. dist. in prin. & est perfectum: quia manauit ab illo qui non nouit imperfectum opus. de bapt. maiores. ver. sed adhuc.

c Sanctio. hic & j. ver. hæc sanè. latè sumitur: nam ponitur strictè pro constitutione pœnali, vt not. iij. distinctio. in summa.

d Perpẽso. quasi perfectè pensato & deliberato. habetur similè verbum de pæt. ca. vlt. circa medium. lib. sexto.

e Digesta. alibi dicitur decocta. xxxv. q. ix. apostolicæ. & hæc bene conueniunt. de conse. dist. v. ne tales. & c. penul.

f Varietatem. sumi potest de cor. authen. de non alie. aut permut. re. ec. ſ. vt autem. in prin. colla. ij. & de instrum. cau. post prine. col. vj.

g Machinationes. quasi astuta ingenia: quid est enim quod homo semel deditus malitiæ non adinueniat? [b] in authen. vt hi qui se obliga. habe. perhib. in prin. col. vj.

h Nodosæ. de verb. ligo, cum olim. & de reliqu. cap. vnico. in prin. lib. vj.

i Ambiguitatis. de triplici ambiguitate, iuris, facti, & personæ, nota. xxxiij. dist. c. ſi. in glos.).

k Vix. innuit fieri posse. de cog. spi. c. ij lib. vj.

l Mederi. facit in authen. hęc constitutio inno. con. in prin. colla. viij.

m Procliuis. xx. quæstione. iij. procliuis. facit xij. quæstio. j. capitu. j. & in authen. de mo. §. si quis igitur. ad fin. collat. j. Et dicitur procliuis quasi præceps, prompta, facilis vel inclinabilis.

n Sensualitas. de hac de sacra vncti. capit. vnico. versi. in vertice. & per hanc appetimus delectabilia corpori, & fugimus nociua, nec omnino potest extingui: vt dicam infra de hæretic. ad nostram. versicu. Secundò quòd. in verbo, sensualitas.

o Obrepit. quasi latenter subintrat. & idem verbum. lxj dist. nullus inuitis. & de cele. mis. cum creatura. & j. de sta. mo. ne in agro. in princ.

p Determinationẽ. facit j. de elect. ne Romani. in prin.

q Altercationes. quo ad verborum certamina.

r Sucedat. respicit quod prius dixerat vsq; ad ver. quia etiã. quod sequitur, respicit quod dixerat in ipso ver. quia.

s Sæculum. instrumentũ quo euellũtur malæ & inutiles herbæ quæ nascuntur inter bonas. quod Bonon. vocant rõcare. Esaiæ. vij. in fi. Vepres & spinæ in vniuersa terra, & oês montes sæculo sarrientur. Et j. Reg. xiij. in fi. Delcendit omnis Israel vt acueret vnusquisq; vomerem suum, ligoné, securim, & sæculum. Differentia inter fullonem & sarcinatoré notatur instit. man. in fine.

t Inserat. Hiere. j. de maio. & obe. solitæ. ver. potuisse.

u Reformet. de accusa. sicut olim.

x Hæc sanè. Narratio ponens & cõmendans actũ Clementis, illius etiam propriam tarditatem excusans.

y Papa. id est, admirabilis. Et dicitur à papæ, quod est interiectio admirãtis, & verè admirabilis: quia vices Dei in terris gerit. Inde dixit ille Anglicus in poetria noua, Papa ſ. supor mundi. & circa finem, Qui maxima rerum, [illegible]. Etymologia verò nominis est, pater patrum.

z Consonas. iij. dist. erit autem.

a Ante. istæ solę emanauerunt ante conciliũ. de iud. dudum. de immu. eccle. quoniam. de senten. ex com. ex frequentibus. Reliquæ omnes in concilio vel post conciliũ: vt in ipsarum subscriptionibus patebit.

b Decidæ. concor. proœmium Greg.

In vnum.

[a] Placet Panor. in c. Quantadũ. de iureiu.

Veritas pedetim cognoscitur.

Ioãne. 22. perfectiones.

Textualis diuisio secundũ Io. And.

Principis authoritas propter duo est necessaria.

a In vnum volumen. non tamen sub nomine libri. vnde male dicunt qui allegant septimũ librum. nam si sub nomine libri compositum esset constitutiones quæ emanauerunt post cõpilationẽ sexti, iuxta morem insertæ fuissent. Itẽ hoc expressisset, vt fecit in proœmio sexti.

b Dare. nota pro eo quod in fine dicam.

c Sortis. sumitur hic pro fortuna vel euentu. sic xxvj. quæstio. ij. fors. alibi pro sortilegio. de sorti. ca. j. alibi pro capitali. de vsur. c. j. & ij. alibi pro parte vel portione. de præben. cum secundum. xxj. distinct. cleros. in princ.

d De medio. id est, de hac vita: quæ quare dicatur medium, habes xxiij. q. iiij. hęc autem vita.

e Non impleuit. concor. de pigno. c. iij.

f Permittente. & forsan agente. omnia enim quæ fiunt, aut iusto iudicio facit, aut suo permissu ita fieri sinit. xxvj. quæstione. v. nec mirum. §. auruspicinæ. versi. nec ideo.

g Compendium. quod est breue & vtile. de hoc de rescri. dispendia. lib. vj.

h Concernunt. quasi simul cernunt vel conspiciunt.

i Debemus. debet ergo successor perficere factum prædecessoris sui. xij. quæstione. v. quia Ioannes. lxij. distinct. cap. ij. de rescrip. literis, vbi de hoc. & xj. quæstio. iij. si episcopus ante.

k Circumsepti. id est circundati vel vndique cincti.

l Silentio. sit rector discretus in silentio. xliij. distinctione. sit rector. in princip. contra illos qui dicunt tacenda. Quidius sine titulo: Quis minor est vnquam quàm tacuisse labor? & Cato, Virtutem primã esse puto compescere linguã. & Seneca ait: Dixisse me quandoque pœnituit, tacuisse nunquam.

m Opportunitate. xxiij. q. iiij. non potest. in fi. & de eo qui cognouconsangui. vxo. veniens. ij.

n Vniuersitati. conclusio huius proœmij.

o Alacri. concordat proœmium institutionum in fi.

p Sic. scilicet permissionem nostram sub bulla.

Glos. seq. primò per hunc textum arguit & remittit. Secundò excludit. v. casus non dubios, contra quintum allegans, dicẽs reliquos sic examinãdos maximè in tribus speciebus. Tertiò narrat quædã euentia tempore Clementis & post mortem ipsius: ex quibus arguens pro & contra tribus rationibus, concludit quòd eius tempore ligauerint: & tribus aliis concludit contrarium quod dicit æquum, definitionem papæ reseruans.

[a] Ista glos. procedit in constitutionibus primi legatum, dispositis declaratorijs. Panor. Vgo.

q Decetero. [a] Videtur per hanc literam quòd hæ constitutiones non ligauerint tempore Clementis. Item nec tempore Ioannis: nisi post hanc datam & post duos menses ab illa. & vide quod scripsi super data. vj. lib. Hunc passum (quem periculosum est decidere) prosequendo excludamus primò ea quæ præcesserunt conciliũ, de quibus dixi super verbo ante, etiam tunc ligabant. Item indubitatum est quod ante mortem Clementis ligabant. j. eod. titu. cap. vnico. & j. de elect. ne Romani. de iureiu. Romani. de re iudi. pastoralis. Constat enim quòd papa Clemens solenniter illas publicauerat, & q̃ statum ligarent, mandauerat. Item indubitatum est quod constitutiones declaratoriæ ligabant, & hoc sine princeps in illstitutiones declaratoriæ ligabant, & hoc sine princeps in illis vtatur verbo declarationis: vt j. de elect. quod circa. & ca. seq. sine non: vt j. tit. ij. gratiæ. & j. titu. iij. constitutionem. de offic. deleg. iudices. de testi. cap. ij. & decret. quæ sunt sub tit. de præbend. & iij. & vlteriores sub titu. de ap. & his similes. Item sunt quædam quę sine pœnæ adiectione præcipiunt vetera iura seruari: vt j. de æta. & quali. cap. j. do offic. ord. cap. j. de censũ. cap. fin. de reliqui. & vener. sanct. ca. j. & de illis non expedit dubitare vel quærere. Idem dico de his quæ priuilegiant. j. de celebr. miſ. dignum. de bap. cap. vnico. de priuil. archiepiscopo. & facit ad hoc de concess. præbend. cap. j. post prine. lib. vj. Hæc vera, nisi dicas aliud in priuilegio simpliciter dato: & aliud in eo quod dat constitutio: quo casu imitari debet naturam constitutionis. facit de offic. deleg. si super gratia. lib. vj. in aliis ergo remanet dubium quod expedit examinari, & maximè in pœnalibus quæ sunt multæ, & in his quæ decretum apponunt. de elect. ca. j. & vlt. & ca. in plerisque. vel quæ excludunt. de æta. & qualit. vt ij qui. de reg. vt professores. Circa hoc sciendum est quod cõstitutiones concilij licet non omnes fuerint in concilio publicatæ: tamẽ postea de facto fuerunt publicatæ: & ipsarum habita copia, & iam habebatur quòd ligarent: & quia patuit aliquas ex illis inepte, aliquas prolixe, aliquas defectiue cõpositas, aliquas etiam non expedire: noluit Clemens quod compositio illa ꝓcederet: sed (vt fertur) sub excõmunicationis pœna mandauit quod illas habentes intra certos dies restituerent camere, vel incenderẽt, vel dilacerarẽt etiam eisdem. Demum per peritiores fecit illas recenseri: qui aliquas & paucas in totum reseruauerunt, aliquas in totum retexarunt, aliquas mutauerunt quo ad verba, mẽte seruata: in aliquibus menti & verbis detraxerunt & addiderunt: & has licet non sub his verbis in concilio publicatæ fuissent, voluit sub nomine concilij referuari: & multas constitutiones vtiles addens, de quibus non fuerat in concilio tractatum, vt de restrictis omnes quæ sunt post secundam. & de elect. omnes post primam, cum similibus, fecit illas vna cum quibusdam constitutionibus quas priꝰ ediderat sub debitis titulis compilari. Et (vt à domino Attrebaten. audiui qui tunc erat contradictarum auditor) Clemens præcepit illas in audientia publicari, & ipse dominus auditor dixit quod inchoauit & finiuit in audientia publicationem illarum. Memini tunc audiuisse quod Clemens mandauerat quòd cõstitutiones præter prædictas quatuor ligarent post quatuor menses. Aliqui dicebãt quòd ordinauerat eas ligare postquam essent per studia publicatæ. mortuo Clemente istarum constitutionum habere copia de cancellaria non poterat, & sic tenuerunt curiales quod vltra illas quatuor non ligarent. Creato autem domino Ioanne, adhuc primo anno sui pontificatus & vltra viguit hoc dubium. Sed quia quibusdam petentibus per ipsum auditores dari in casibus beneficialibus cum clausula, simpliciter & de plano &c. interdum sic respondit: constitutionem habetis: cœperunt dicere auditores palatij, quod ipse videbatur velle quod constitutiones ligarent. Contrarium videbatur: quia petiuerat & receperat constitutiones ipsas examinandas, & corrigendas, & aliquas correxit & mutauit: vt j. titu. j. cap. vnico. Finaliter deliberauerunt auditores illam habere pro constitutione de qua papa sic dixerat, reliquas aliis concludit contrarium quod dicit æquum, definitionem papæ reseruans.

Et licet eas collectas in vnũ volumen, [a] & sub cõgruis titulis collocatas mittere decreuisset, & dare [b] in cõmune subiectis: assidua tamẽ occupatio circa magna, ac fortis [c] humanæ cõditio, quæ ipsum de medio [d] sustulit, in causa fuerũt quare suũ in hac parte propositum nõ impleuit. [e] Nos etiã qui sicut eidẽ (licet immeriti) in apostolatus officio, domino permittente, [f] successimus, sic & in affect[g] plenitudine, in his quę compendium [g] vniuersi concernunt, [h] successisse debemus, [i] tot grãdibus agẽdis &

[b] An credatur dẽctoribus aliquid de facto allegantibus præsertim confectuis nẽ, pulchre Ro. de curte in nota. bibliot. ca. fi. de cõsue. Font.

[c] Placet Panor. nisi ex primatur statim ãgent. Fon.

[a] An non suscipientes peccent: gl. ex de. ca. i. de treug. ac pace. eo. eo ipso. §. notan. Vãkel. quòd lex demum est perfecta si edatur, recipiatur, et ad vsum deducatur. §. leges. 4. dist. Font.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Data.* circa hanc datam vide quod nota.in fin.vj.lib.super eius data.

b *Nouembris.* quare mẽsis iste sic denominetur, dicam.j.de reli.& vene.sanc.si dominum.versi.licet igitur.

c *Pontificatus.* qui incepit nonis, id est, quinto die Septembris,anno domini M. cccxvj.qua die consecratus fuit Benedictus & coronatus: licet prius fuerat electus septima Augusti. Et per hoc patet quod tardauerat mittere cõstitutiones has fere per xiiij. menses post coronationem,& hęc est causa quare superius se excusauit. Ioã. And.

†*Ponderat Cardinalis inducendo ad quæstionem quòd in instrumẽto debet poni locus in quo confecta fuerũt. pro hoc.C. de contrahen.& cõmit.stipu-l. optimã. 2. q.vlt.libellorum. de prob.quoniam.de re iu.abbate. E.6.de quo in Spec. de instru. edi. §. restat. ver.quod si locus.Zab.*

Data[a] Auenione † viij.calendas Nouembris[b], pontificatus[c] nostri anno ij.

DE SVMMA TRINITATE & fide catholica.

Clemens v.in concilio Viennensi.

Fatetur concilium vnicum Dei filium in essentia Dei æternaliter subsistentem, verum corpus humanum assumpsisse de virgine, & in eo passum, & iam mortuum lancea perforatum, approbans in hoc ordinem quem tradidit euangelista Ioannes,b,d.

CAPITVLVM I.

De fide catholica. Circa rubricas huius voluminis non continuandas, repete quod not. eod.titu. lib.sexto.quod etiam hic fortius locum habet, cum hoc volumen nõ emanauerit sub nomine libri: vt in prœmio dixi. Et licet hac ratione viderentur constitutiones Gregorianæ compilationis & Sexti allegandæ in hoc volumine secundũ suas materias, prout supra &).omnes tamen allegabo vt s.ex quo in altera illarum compilationum hæc inseri non mandatur. Ioan. And.

Ioannes & Matthæus discrepãt quo ad perforationem lateris Christi.

Fidei catholicæ. Hoc capitulum in tres partes diuiditur:quarum quælibet supra textum summatur. Secunda ibi, Porrò. Tertia ibi, Ad hoc. Item hæc prima pars facit tria. Primò fatetur æternã diuinitatem Christi. Secundò veram humanitatem ipsius. Tertiò ipsius passionem & mortem & figurã inducens, ordinem approbat quẽ de plagis Christi ponit euangelista Ioan.

d *Fidei catholicæ.* Prima pars & summa huius concilij hæc est, Concilium confitetur vnicum, id est, vnum filium Dei subsistentem æternaliter in essentia Dei: assumpsisse de virgine verum corpus humanum, passum, & iam mortuum perforatum cum lancea, approbando ordinem quem tradidit Ioan. Et in hac prima parte premittit diuinitate, humanitate, & passione Christi, inducit figurã de primo Adam ad secundum Adam,id est, ad Christum: & approbat ordinem quem ponit euangelista.Ioannes de plagis Christi: & declarat ordinem Matthæi. Nam Matthæus dicebat Iesum fuisse perforatum lancea ipso non mortuo, sed viuente in cruce.Ioannes dicebat Iesum fuisse perforatum lancea ipso mortuo in cruce: & istam diuersitatem hic ponit. Et ista prima pars sic diuisa durat vsque ad §.porrò. Nunc prosequamur istam primam partem: & dicamus quòd Clemens non vult incipere suum opus constitutionum,scilicet Clementinarum nisi primò inuocet trinitatem,quæ est fundamentum fidei catholicæ: & vult inmere, id est dare ũgulum intelligendi, quòd si ipse in principio sui operis non inuocaret ipsam trinitatem, quòd ipse ædificaret sine fundamento, & ędificatum nullum esset. quia vbi fundamentum non est, ibi superædificari non potest. Et ideo ipse Clemens papa inuocat seu implorat trinitatem quam confitetur cum sancta matre ecclesia. Et confiterur vnicum Dei filiũ subsistentem æternaliter vnã,id est, simul cum patre. Et ipse Clemens confitetur partes naturæ humanę esse vnitas & coniunctas adinuicem:ex quibus partibus naturæ scilicet materia & forma:hoc est corpus & anima ipte existens purus Deus fieret cum ipsis duabus naturis veras homo: assumendo (eo existente Deo cum sua dierate pura & simplici)corpus humanum,quod est materia:& assumendo animam intellectiuã seu rationalem, quæ est forma: & sic habuit duas partes nostræ naturæ. Et sic acceipit animã rationalem seu intellectiuam informantem corpus: quia forma,id est,anima dat corpori formam: quod corpus ipse Christus assumpsit ex tempore in thalamo, hoc est in vtero virginali ad vnitatem suæ hypostasis, id est, vt ipse vniret humanitatem cum sua diuinitate,vel ad vnitatem suæ hypostasis,id est,ad vnitatem suæ personæ diuinæ: quia nisi ipse fecisset talem vnitatem, ipse nunquam nos potuisset redimere per mortem: quia fuisset purus diuinus, & purus diuinus est impassibilis: & ideo necesse fuit ad nos redimendũ per mortem, quòd vniret suæ hypostasi, id est,suæ personæ diuinæ corpus & animam. & nos Clemens confitemur quod voluit in hac natura sic assumpta,id est capta, ipsum verbum Dei,id est ipsum filium Dei pro salute operanda omniũ scilicet hominum non solum affigi, id est,poni in cruce,sed etiã voluit mori in ea. Et ipse filius Dei sustinuit, vel passus est latus suũ perforari lancea spiritu iã emisso & extra misso, vel ipso mortuo: à quo scilicet latere profluxit, id est, exiit vnda sanguinis & vnda aquæ: vt exinde formaretur vnica ecclesia mater & coniunx Christi,sicut est formata Eua de latere Adæ soporati,id est,dormientis: quia de eius costa fuit formata Eua ex eius coniunx : sic de latere domini nostri Iesu Christi mortui aqua & sanguis fluxit, vnde formata est mater ecclesia. Ideo notemus pro intellectu casus, quòd dormitio Adæ quãdo Deus accepit costam de latere eius vt formaret Euã: & mors Christi qui lancea latus perforatum sustinuit,conueniunt in figura : quia sicut Eua fuit formata de costa Adæ,sumpta de latere eius dormientis: sic mater ecclesia fuit formata & effecta coniunx Christi ex vndis aquę & sanguinis profluẽtibus de latere domini nostri Iesu Christi suporati, id est, mortui in cruce. Sequitur in textu,-{Hæc est inquã veritas,} in quo comprobat ordinem quem ponit Ioannes Euangelista de plagis Christi: & dicit, Hæc est inquam veritas vallata testimomo prægrandis aquilæ, id est, beati Ioannis apostoli & euangelistæ : quam propheta Ezechiel vidit tranuolante cæteris animalibus euangelicis. De hoc vide glossam in verbo,Ioannis,qui Ioannes narrans seu recitans rem gestam huius sacramenti, & narrans ordinem in euangelio suo dicit, Ad Iesum autem cum venissent,scilicet Iudæi:vt,id est,quãdo viderunt eum mortuum, non fregerunt eius crura: sed vnus militum aperuit latus (scilicet Christi) lancea. Et continuò.i.statim exiuit sanguis & aqua. Et sic notemus quòd Ioannes narrat Iesum præmortuum fuisse antequam latus eius aperiretur lancea. Matthæus verò dicebat latus Iesu Christi fuisse perforatum & apertum lancea antequam moreretur: vt apparebit in sequenti.ideo prosequamur textum. Et Ioannes qui ista vidit. f.Iesum mortuũ in cruce, & latus eius perforatum lancea, perhibuit testimonium eius, id est, ita dixit & probauit seu testificauit sic esse. Et ille scit quia vera dicit, vt & vos credatis, sicut & ipse qui vidit. Quare nos conuertentes aciem ad testimonium tam præclarum,ac conuertẽtes aciem ad testimonium sanctorum patrum & doctorũ: & nos Clemens conuertentes aciem ad cõmunem sententiam confiderationis apostolicæ:ad quam duntaxat. i. solũmodo pertinet declarare : declaramus prædictum apostolum Ioannem & euangelistam tenuisse rectũ ordinem rei præfatæ in præmissis narrando quòd vnus militum aperuit latus. f. Christo iam mortuo. Et dicimus textum Matthæi apostoli & euangelistæ (qui textus dicitur inueniri in aliquibus libris) narrare hæc sub alio ordine: videlicet dicendo latus Christi fuisse apertum ipso viuente in cruce. Nos Clemens dicimus illum textum Matthæi debere intelligi per anticipationem : quia prius dicit ea quæ pòst dicere debebat. Dicebat enim Matthæus primò narrasse Iesum præmortuũ fuisse, & postea dixisse latus eius perforatum lancea. Et dicitur anticipatio,ab ante & capio: quia ante capitur vel ponitur illud quod debet postponi:vt ipse Matthæus fecit. Et notemus pro textu:quia diximus.s.& nos cõuertentes aciem.ista dictio aciem,est accusatiui casus:& declinatur,hæc acies,genitiuo aciei,datiuo huic aciei,accusatiuo hanc aciem,vnde die. Nos cõuertẽtes aciem.i.visum & intellectũ nostrũ: quia Clemẽs vult insequi verum testimoniũ Ioannis & doctorũ. Item notemus verbũ hypostasis supradictũ.Hypostasis i.subsistantia intellecta sine forma:scilicet primordialis materia. Et dicitur ab hypo, qđ est subi:& stasis,quod est status vel stans, quasi subsistens: quia habet subsistare omnibus accidentibus, & in se oia accidentia recipit:nullo tamẽ informatur. Inde hypostaticus, ca,cũ. Et notemus q͡p Græci vtũtur eodẽ modo hoc nomine hypostasis,sicut nos vtimur hoc nomine psona. Vnde potest dici q͡p tres personæ sunt in diuinis,vel hypostases.i.tres subsistẽtes. Itẽ dicimus affigi cruci. Not. q͡p affigo affigis affigere.i.ad aliud figere,vel corpus cõtra aliud iũgere:vt Christus fuit affixus & iũctus cruci. Not.q͡p ecclesia dicitur mater nostra.s. ratione principij institutionis,nã vberibus suis nos nutrit.ij.q.ij.ad Romanũ ij. & in ea renascimur per baptismũ & sacramẽtũ.xij.q.ij.qui abstulerit.No.q͡p confessio fidei debet esse firma,in ver.firmiter.& aperta.in verbo,apertè.Ad primum, eo.tit.firmiter.Ad secundum,est illud ad Rom.x.Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. ad hoc xj.q.iij.nolite.Zabarella.

Ecclesia mater nostra ex latere Christo fossa est, sicut Eua ex latere Adæ.

1.Cor.3.

†*Si quis debitet in fide paratus bona rationa adducta credere,nõ est hæreticus.eadem.in.3o. eo. adde glo. ca. quia multi. sciat.9.dist. Barb.Ioan.*

e *Fundamento.* quod est Christus.

f *Apostolo.* j.ad Corinthios iij.& concor.j.quæst.j.cum Paulus.de

Dei filius est vnicus, nec possunt esse plures.

lius.de presby.non bap.cap.fina.

Glos.seq. probat per rationem Anselmi Dei filium vnigenitum.

a *Vnigenitum.* vt dicit Ansel. In sancta trinitate quantumlibet paruum inconueniens est impossibile .sed si pater alium filium genuisset, ille per omnia similis esset iam genito filio.& cum iam genitus filius sit verbum ,reliquus esset verbum, & sic essent in deitate duo verba.sed cũ vno Dei verbo omnia perfectissimè dicãtur & creentur,aliud superfluum & nugatorium fuisset. nam duorum ad idem suffragantiũ, quorum vnum sufficit, alterum superfluum est: quod nõ est in deitate possibile. & philosophus. j. physicorũ, Frustra fit per plura, quod potest fieri per pauciora. Io. And.

Essentia, substantia, & natura, qualiter dicantur in diuinis.

b *Filium.* de spirituancto & eius æterna processione. s. eo. fideli.lib.vj.

c *Omnibus.* per hoc comprehendit immensitatem,incõmutabilitatem,incomprehensibilitatem, omnipotẽtiam, & ineffabilitatem. Item essentiam,subsistãtiam,seu naturam.de his omnibus.s.eo.firmiter.in prin. Et in diuinis hæc tria vltima repetimus ad maiorem expressionem. Si enim ad diuinã essentiam habeatur respectus quasi mathematice, id est abstracte non reducta consideratione ad personas, sic est essentia. Si consideretur concretè habito respectu ad personas, sic est substantia,quia in qualibet persona subsistat & est tota.s.e,dãnamus.ver.nos autem.Si vtroque modo,quasi in consideratione vniuersali, sic est natura, quia naturale est diuinæ essentiæ quòd sit vna , & quòd in ea sint personæ: simplex tamen est impertialis & indiuisibilis.

d *Existit.* damnati sunt ergo Bonosiani, qui Christũ dicebãt non proprium, sed adoptiuum filium Dei.xxiij.q.iij.quidã. versi. Bonosiani.& de hoc de cele.misi.in quadam.

Glos.seq. ponit errorem Arrianorum, & ipsorum motiuũ, cui respondet.

e *Æternaliter.* Arriani negauerunt filium coæternum patri. decimaquinta distinctio. cap.primo. 24. quæstio.3. quidam. versi.Arriani. & arguebant sic, omne quod natum est, principium habet.ergo filius qui natus est,principium habuit,& esse cœpit. vnde dicebat Arrius, si filius est, natus est. si natus est,ergo tempus fuit quando non erat filius. Sed vt contra eum dicit Ambrosius lib.j.de trini.cap.v. idem posset dicere de Deo, quòd si cœpit esse pater,ergo primò fuit Deus quàm pater , & fuit tempus quo non erat pater . sed cum ex hoc sequeretur eum mutabilem primæ generationis accessione mutatum, hoc dicere amentia est. semper enim fuit pater, semper & filius . nam ex vi correlatiui posito vno ponitur & reliquum. Dicebat ergo August.de fide ad Petrum.ca. ij. si Dei filius virtus & sapientia Dei est , nec vnquam fuit Deus sine virtute & sapientia , Dei ergo filius coæternus est Deo patri. Primum probat Apostolus.j.ad Corinth.j.& habetur.xxxvij.distin.§. hinc etiam Ambrosius.in fi. Dicit ergo August. quòd sicut splendor qui gignitur ab igne , coæternus est illi, & esset æternus , si ignis esset æternus , sic est intelligendum ex Deo natum esse tempiternum , vt sit patri filius coæternus . & hoc prosequitur magister sententiarum lib.j.distt.ix.

Essentia in diuinis est patri coæterna.

f *Simul vnitas.* dicunt theologi quòd in instanti conceptionis perfectus fuit homo, & fuit anima rationalis infusa,tum propter infinitam virtutem agentis,scilicet spiritussancti. tũ quia incongruum fuisset filium Dei corpus assumpsisse nisi formatum. In aliis autem non infunditur nisi organizato embryone & bene habilitato ad ipsam recipiendam. de hoc xxxij. quæstione secunda. quod vero. quod dicunt quidam fieri per differentiam sexuum à.xl.vel.lxxx.die à conceptione embryonis. de hoc.v.dist. §.j.de purifi. post partum.cap. vnico.

Anima quãdo infunditur corpori humano.

g *Fieret verus homo.* concor.supra eo. firmiter. ver.& tandẽ. ibi,verus homo factus est.& considera verba. non enim fuit Christus compositus ex deitate & humanitate . nam simplicitas deitatis nullam recipit compositionem, vt ibi satis not. in princ. Et quod ibi dicitur Christum fuisse compositum, verum est respectu humanitatis quæ fuit composita ex anima rationali & humana carne, vt ibi, & hic, & suprà de hære. cum Christus.& vide quod no.de conse.dist.ij. hoc est quod dicimus.

Glos.seq. primò exprimit quomodo corpus Christi fuit passibile.Secundò quare,tres causas reddens.

Assumere quid est.

h *Passibile.* intantum quòd (vt dicit Aug.) omnes defectus Clementinæ.

A nostros assumpsit filius Dei prætèr ignorantiam & peccatum de hoc.iij.sent.xv.distinct. Licet igitur in assumptione sui ipsius caro fuerit à spiritusancto ab omnibus reliquiis peccati mundata,vnde angelus ad virginem Lucæ.j.Spiritussanctus superueniet in te , & virtus altissimi obumbrabit tibi : & quod ex te nascetur sanctum,vocabitur filius Dei: tamẽ vt dicit ipse August. si in cruce mortuus non fuisset,ad vltimũ senio defecisset: frigus ergo,calorem,famẽ,sitim, & alias humanas pœnalitates pati poterat: & sic habuit corpus passibile. Fuit autem hoc congruum, quòd nostros defectus assumeret propter iustitiam satisfactionis , quã pro nobis faciendam assumpserat , vt pro nobis perfectè satisfaceret per pœnalitates carnis nostræ. Item propter hidem incarnationis.siue his enim pœnalitatibus humana natura hominibus nota non fuisset . Item propter exemplum patientiæ nobis præbendum ad tolerandas pœnalitates carnis humanæ.

Christum omnes humanos defectus assumpsisse.

i *Animam.* non spiritum vitalem tantùm.de cele.misi.in quadam. vbi pluribus auctoritatibus probatur quod hic de vera anima dicitur.

k *Rationalem.* non dicit sensitiuam vel vegetabilem tantũ, de quibus.j.in prata proxima dicetur.

Glossa sequens præmittit de duplici annorum computatione , & quærit quare tunc , & solutionem eiulat , deinde soloit.

Anni dimittuntur à quo tempore sunt computandi.

l *Ex tempore.* quod tempus satis notum est. Et ab hac incarnatione computant quidam annos domini. xxiij.dist. in nomine domini.in princ. alij à natiuitate. & de hoc in Speculo de instr.edi. in.j.col. Dubitari posset de tempore incarnationis quare tunc & non prius, vel tardius. Canonistæ dicunt satis esse dicere cum Paulo , O altitudo diuitiarum &c.ad Roma. xj.in fi.de pœn.dist.iiij.si ex bono.circa prin.versi.cur ergo. nam & in potestate miserentis est quando & quantum misereri velit.facit de pœnit.distinct. ij. si enim inquit. vltrà medium.versi.sicut.& quod not.qui cler. vel vo. cap.ij. Dicunt tamen theologi quòd certum est non fuisse conueniens ante peccatum Deum incarnari, cum opus incarnationis principaliter ordinetur ad abolitionem peccati: & vt dicitur Lucæ.v. Non sanis,sed infirmis opus est medico:nec venit vocare iustos,sed peccatores.ij.q.j. multi: de pœn.distinct.j. libenter. Item nec fuit conueniens ſtatim post peccatum Deum incarnari.cum enim ex superbia peccatum prouenisset , sic liberandus erat homo , vt humiliatus recognosceret se liberatore indigere. quod magno consilio Dei actũ fuit, vt cognita sui infirmitate homo clamaret ad medicum , & gratiæ poscereț auxilium . Ad finem verò seculi non debuit differri, vt de imperfectione humanæ naturę per incarnationem peruenirẽtur gradatim ad perfectionem gloriæ in fine seculi.Item fuit æquum post datam legem Mosaicam & propheticam,quam multi spernebant,iustificari Deo genus humanum per incarnationem & tempus gratiæ : quod si dilatũ fuisset ad finem seculi , forsan reuerentia & notitia Dei , & morum honestas in terris fuisset abolita. fuit etiam hoc conueniens ad manifestandam diuinam virtutem ſaluantem per fidem præteriti,præsentis,& futuri, vt nõ. Ber.supra eo.ti.super rubricam.

Deũ incarnari ante peccatum non fuisse cõueniens, nec ſtatim post peccatum:nec ad finẽ seculi debuit incarnatio differri.

Gloſ.seq. quærit quare de Maria voluit incarnari, & nõ de alia,& tres rationes reddit.

Christus de Maria qua re voluit incarnari.

m *Virginali.* quare de Maria virgine , & non de alia voluit incarnari ? Dicunt sancti , quòd sicut ex superbissima natus est morbus , sic per contrarium ex humillima inchoari debuit medicina. vnde verso nomine Euæ, ipsi virgini dictum est ,Aue.Luc.j. Item sicut ad summam humilitatem Dei filius voluit incarnari , sic summè humilem eligere voluit , in qua & à qua tanta deberet humilitas inchoari, vnde ipsa in Cantico suo dixit ibidem , Respexit Dominus humilitatem ancillæ suæ. Tertiò quia(vt quædam refert historia)prima ipsa fuit quæ virginitatem Deo obtulit : vnde quia nouum doni genus obtulit, nouo & inaudito dono debuit honorari . In coniugium autem Ioseph consensit instinctu spiritussancti ad celandum mysterium, quod dic vt. xxvij.q.ij.ca.ij. & cap. inuenta.

n *Thalamo.* id est cubiculo vel vtero.

Hypostasis quid sit.

o *Hypostasis.* Græci eodem modo vtuntur hoc nomine hypostasis quo nos vtimur hoc nomine persona. de hoc nomine.j.sent.xxiij.q.& xxv.dist. hypostasis autem cõponitur ab hypo quod est sub, & stasis quod est status vel stans. & dici-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur hypostasis substantia intellectiua siue forma. s. primordialis materia, & dicitur quasi substans, quia habet substare omnibus accidentibus, & omnia accidentia ad se recipit, à nullo tamen informatur secundum Hug.

a *Natura.* scilicet vera humana. Ioan. And.

b *Omnium.* quo ad sufficientiam, sed quo ad efficaciam pro præde stinatis tantũ. de hoc de consec. distin. ij. semel. ij.

Glos. seq. de cruce tria præmittit ponens quatuor quæ Christus crucis mortẽ elegit, subdẽs de quadruplici specie lignorum ipsius.

c *Cruci.* in huius passionis memoriã videmus in singulis particularib⁹ ecclesiis depictam crucem in altum erigi, celebram⁹ etiam festum inuentionis ipsius de consecdistin. nj. crucis. Dicit Aug. Crux quæ erat suppliciũ latronum, nunc transit ad frontes imperatorũ. si tantum honorem Deus cõtulit supplicio suo, quantum conferet seruo suo? Inter alias fuit quadruplex causa quare Christ⁹ crucis mortem elegit. Primò, vt in illa pendens in aëre se inter Deum & hominem mediatorẽ ostenderet. & sic not. j. Timoth. ij. & x. dist. quoniam. Secundò, vt damna quæ obuenerant per lignum primis parentibus vẽtum, per lignum crucis restauraret. Tertiò, vt diabolũ qui per lignum vincebat, per lignũ superaret. & hæc duo Grego. exprimit in præfatione de cruce, Qui salutẽ humani generis &c. de qua de consec. dist. j. inuenimus. & j. de reli. & vene. sanc. si dominum. ante medium. Quartò, vt euidenter ostẽderet pro quibus restaurandis patiebatur, scilicet pro superis angelorum ruinis replendis. pro iustis de limbo educendis. pro amicis colligendis & adiuuandis pro inimicis recõciliandis. Primum designatur per brachium superius. Secundũ per inferius. Tertium per dextrum. Quartũ per sinistrũ. Fertur etiam crux quatuor genera lignorũ habuisse, scilicet cedrum in stipite. palmam in palo per longum. cupressum in ligno ex trãsuerso. oliuam in tabula super crucem loco quarti brachij. & datur versus, Ligna crucis, palma, cedrus, cupressus, oliua. Et quomodo proprietates lignorum bene conueniant, instant theologi, quod omitto.

Gene. ij. *Rom. v.* *Ezech. j.* *Christus quadruplicis rationẽ crucis mortem elegit.* *Ioan. xix.* *Crux Christi ex quatuor lignis composita est.*

d *Mori.* de consec. dist. ij. timorem.

e *Profluentibus.* separatim. de hoc de consecrat. distinctio. ij. cap. j.

f *Aquæ.* & fuit vera aqua. de quo satis de celebr. miss. in quadam. & fuit aqua regenerationis, & sanguis redemptionis, vt ibi.

g *Et immaculata.* ad Ephe. v. ante finem.

h *Sicut.* ponit figuram quam etiam inducebat Host. de celebr. miss. in quadam. ver. per hoc.

Euangelistæ quatuor aptè per animalium facies figurantur.

i *Soporati.* ergo dormitio Adæ & mors Christi conueniunt in figura, sicut conueniunt in figura vigilans & viuens. si de latere ergo viuentis debuisset formari coniux, econtra de latere vigilantis fuisset Eua formata.

k *Formata.* Genesis. ij.

l *Apostolum.* ad Roma. v. post medium.

Glos. seq. exponit secundum Greg. figuras quatuor euangelistarum.

m *Ezechiel.* j. c. & xvij. in princ. Io. Greg. in. iiij. homi. super Ezech. de viuone quatuor animalium habentiũ facies diuersas, Hominis, leonis, bouis, & aquilæ. dicit q⁹ iure per hominẽ figuratur Matthæus, qui cœpit ab humana generatione. Marcus per leonẽ, quia cœpit à clamore in deserto. Lucas p vitulũ, quia cœpit à sacrificio. Ioannes verò dignè per aquilam, quia cœpit à diuinitate Christi. Sicut enim aquila cũctis auibus altius volat, & irreuerberatis oculis solis radios intuetur, sic iste altius cæteris ascendit, qui dicẽs, In principio erat verbum, & verbũ erat apud Deum, & Deus erat verbũ: dum in ipsam diuinitatis substantiam intendit, quasi more aquilæ oculos fixit in solem.

n *Dixit.* xix. dist. c. j. ad finem. Et ad literã hic ponitur textus euãgelij, quẽ glossare non est meum.

o *Sanctorum patrum.* scilicet Aug. super Io. sermone. cxx. & xv. de ciui. Dei. ca. xxvj. ipse & Amb. super epistolã ad Roma. & Theophili super Ioan.

p *Doctorum.* vt Tho. iij. parte. q. lxij. arti. v. Ioan. Sco. super. iiij. sen. Fertur euã quòd tempore concilij congregati fuerũt ad hoc theologi doctores q⁹ Clemẽtem qui hoc tenuerunt.

q *Duntaxat.* de bapt. maiores. in prin. cum suis concor. Non obstat. lxxix. dist. ca. j. vt ibi not.

Glos. seq. ponit literam antiquã, & decisionis causam, & illã exponit. Secundò quærit. quæstionem fortificat, & illam triplicitẽr soluit.

r *Aperuit.* sequebatur in constitutione concilij etiam correcta & in audientia publicata, vt dixi in prœmio quòd textus Matthæi qui dicebatur in quibusdã libris antiquis sub alio ordine hoc narrare, per anticipationem intelligi & exponi debebat. Et hoc remouit Ioan. forte ex eo quòd ille textus in Matthæo communiter non habetur. Et anticipatio dicitur ab ante & capio, cum scilicet ante capitur vel ponitur postponendum, supra de rescrip. causam. Sed quæritur quid valet ad fidẽ hoc disputasse quod hic dicitur de hoc ordine? Sine dubio coniunx Christi ecclesia quæ regenerat à Deo genitos, ita formari poterat per plagam & vndas fluẽtes Christo viuente sicut Christo mortuo, nec in hoc disputatio hæc respicit fidẽ. Sed opinio hęc damnata detrahit miraculo. euidentius enim fuit miraculũ hoc de corpore mortuo quàm de viuo manasse. Item detrahit figuræ hic positæ, vt supra dixi. Itẽ detrahit fidei Ioannis euangelistæ, qui vltimus euangeliũ suum scribens notabiliter expressit hunc ordinem: & his respectibus concilium hunc ordinem approbat.

Reprobat & hæreticã indicat doctrinã quæ habet quòd substãtia animæ rationalis seu intellectiuæ verè & per se humani corporis non sit forma. Io. And.

Porrò s doctrinã omnẽ seu

Non. quòd flat. lxxix. dist. ca. j. vt ibi not.

fides declaratiua est ad positionem contra animã Lutheram, quæ facit hominem hæreticum. de quo in glo. Franciscus Zaba.

s PORRO. Secũda pars duo facit. Primò quandã opinionem reprobat. Secundò illã pertinaciter tenentes hæreticos iudicat.

Hæc est secunda pars in qua tangitur, quòd dicebant aliqui animam intellectiuam seu rationalẽ seu substantiã animę rationalis nõ esse formã verè & per se humani corporis. Et opinionem istorum sic dicẽtium dicit Clemens erroneã, & contra veritatem. & dicit eos esse hæreticos qui talẽ opinionem pertinaciter sustinere voluerint. Porrò, pro sed, sed nos reprobamus omnem doctrinam, id est reprobamus omnes qui dant talem doctrinam asserentem, id est affirmantem. temerè, id est, fatuè. aut etiam non solum reprobamus doctrinam vel positionem asserentem, sed etiam tertentem in dubium. id est, reprobamus illos qui dubitant quòd substantia animæ rationalis seu intellectiuæ non sit forma verè ac per se humani corporis, talem opinionem reprobamus vt erroneam ac veritati inimicam & fidei catholicæ, definientes, id est determinantes, scilicet nos Clemens, vt veritas fidei syncerè, id est integrè nota, id est manifestia & cognita sit cunctis, id est omnibus hominibus. ac etiam ne subintret aditus vniuersis erroribus. quòd si quis deinceps, id est amodo præsumpserit asserere, id est affirmare defendere seu tenere pertinaciter quòd anima rationalis seu intellectiua non sit forma humani corporis per se & essentialiter, talis sit censendus, id est iudicandus tanquam, id est sicut hæreticus.

Nota quòd ista dictio, præcludatur supra posita, est composita de præ, & cludo cludis. Vnde antiqui dicebant cludo cludis, cludis, sed moderni dicunt claudo, claudis. Et potest componi secundum antiquitatem concludo concludis, excludo excludis, & præcludo præcludis. Et quod dicitur in text. præcludatur aditus, dicitur introitus seu via ne decætero homines dicant illam falsam opinionem. Et not. super dictione, porrò.

quòd porrò est aduersum ordinis, id est consequenter. Porrò etiam dicitur certè, vel valdè, vel longè, vel sed, vel vtique.

positionem a temerè asserentem, aut vertentẽ in dubiũ, b q⁹ substãtia animæ rationalis

Anima vegetatiua est forma corporis humani.

Nota in verbo, pertinaciter. quod pertinax, pertinacis, penultima correpta, sed producta in genitiuo, omnis generis, id est valde, vel impudenter & sine verecundia tenens, durus, perseuerans in sua opinione, impudens, constans, irreuocabilis, indocilis, obstinatus. Nam pertinax nullo modo vult doceri, sed semper putat habere saniorem intellectum, ideo dicitur indocilis. Inde pertinacitas, pertinacitatis, id est assiduitas, perseuerantia, impudentia, idem & pertinacia, ciæ. & secundum Papiam perseuerãtia est in virtute, pertinacia in malo. Nota verbum temerè, quòd est in principio. temerè aduerbium est, id est, præsumptuosè, stultè, sine causa, sine consilio. Item verbum deinceps exponas, id est ab hodie in antea. & est aduerbium temporis vel ordinis, & definit in ps, & vt dicit Huguitio, componitur à de, & incepto. No. quòd veritas debet esse syncera, id est non inuoluta. de senten. excommun. à nobis. ij. Et quid sit veritas, not. Archid. eodem titu. cap. vnico. lib. vj. & de consec. dist. ij. corpus. Nota in verbo pertinaciter. quod sola pertinacia est quæ facit hominem hæreticum. de quo in glo. Franciscus Zaba.

a *Positionem,* vtuntur theologi & artistæ hoc verbo, quo etiam nos vtimur. de consec. cap. j. vbi de hoc satis libro sexto. fatetur autem quis & credit id quod ponit. de iureiur. ea. vlt. eo. lib.

b *In dubium.* de hæreticis, dubius.

Glos. sequens primò excludit animarum dubium, declarãs quare de ista dubitatur. Secundò probat opinionẽ hic approbãs tribus rationibus eam primens duo propter quæ cõtraria opinio est hæretica. Tertiò respõdet ad quatuor rationes opi. contrariæ.

Anima est triplex.

c *Intellectiua.* de sensitiua enim & vegetatiua non fuit opinio. sensitiua enim qua sentimus per sensus corporeos, certum est quod corrumpitur corpore corrupto, & sic non potest dubitari quin sit de corporis forma. Idem vegetatiua qua vegetamur, nutrimur, & augmentum sumimus. in prima communicamus brutis, in secunda etiam plantis. Sed de intellectiua vel rationali fuit contraria opinio quæ præcipuè fundabatur super ratione prædicta. Cum enim vniri, non dico accidentaliter, sed per se & essentialiter sit inseparabiliter vniri, ergo forma non potest esse sine materia propria. sed anima intellectiua cum sit incorruptibilis, remanet corrupto corpore, corpori non vnita, ergo non vnitur corpori vt forma per se & essentialiter. Sed antequam huic inductioni respondeam, est sciendum, quòd opinio hic approbata, pro qua facit de celebrat. missꝫ. in quadam. sic probatur secundum Philosophum, octauo Metaphy. Differentia sumitur à forma rei, sed differentia constitutiua hominis est rationale, quod de homine dicitur ratione animæ intellectiuæ, ergo ipsa est hominis forma. Item demonstratur ex ratione speciei humanæ. natura enim rei ostenditur ex ipsius operatione, propria verò operatio hominis, inquantum homo, est intelligere. oportet ergo quod sortiatur speciem secundum illud quod ipsius operis est principium. sortitur autem speciem vnumquodque per propriam formam. ex quo relinquitur quod principium intellectiuum, vel anima intellectiua sit propria hominis forma. Sed aduertendum, quod quanto forma est nobilior, tanto plus dominatur materiæ corporali, & minus ei immergitur, & plus eam excedit sui virtute: vnde anima vegetabilis, plus quàm forma metalli, sensibus plus quàm vegetabilis. Intellectualis ergo in nobilitate vltima intantum excedit in homine materiam corporalem, quod habet aliquam operationem & virtutem in qua corporalis materia non communicat, quæ virtutem in qua corporalis materia non communicat, quæ virtutes dicitur intellectiua. Demonstrat etiam id Aristot. ij. de anima. quia id quo primum aliquid operatur, est forma illius cui operatio attribuitur, sicut quo primò sanatur corpus, est sanitas. quo primò scit anima, est scientia. sanitas ergo est forma corporis, & scientia forma est animæ ad corporis vnionem. Secundò inducebant id quod dicit Philosophus. iij. de anima. Anima ergo est forma corporis, & scientia est forma animæ. Certum est autem quod primum quo viuit corpus, est anima: & cum vita manifestetur secundum diuersas operationes in diuersis gradibus viuentium, id quo primò operamur vnumquodque illorum operum vitæ, est anima. Anima enim est quo primò nutrimur, sentimus, & mouemur secundum locum. ergo similiter id quo primò intelligimus, siue dicatur intellectus, siue anima intellectiua, est forma corporis. Et hoc negans oportet quod inueniat quomodo ista actio ei conueniat. experitur enim quisque seipsum esse, qui intelligit. Attribuitur autem actio alicui tripliciter, vt pater quinto Physic. aut secundum se totum, sicut medicus sanat.

Actio alicui tripliciter attribuitur.

seu intellectiuę c verè ac p se humani corporis non sit forma, velut erroneã ac veritati

aut secundum partem, sicut homo videt per oculum. aut per accidens, sicut dicimus quòd album ædificat, quia accidit ædificatori esse album. Cum ergo dicimus Andream intelligere, certum est hoc sibi non attribui per accidens, cum hoc inquantum est homo de ipso essentialiter prædicetur. ergo aut oportet dicere quod intelligat secundum se totum, quod etiam posuit Plato dicens hominem esse animam intellectiuam. aut dicere oportet quod intellectus sit pars ipsius animæ. primum stare non potest, quia idem ipse homo est qui percipit se intelligere & sentire, sentire verò non potest sine corpore, vnde oportet animam sensitiuam esse aliquam hominis partem. reliquitur ergo quod intellectus quo Andreas intelligit, sit pars ipsius Andreæ, ita quòd intellectus aliquo modo ipsi corpori vniatur. Et licet aliqui dixerint hanc vnionem esse per speciem intelligibilem, quæ duplex habet subiectum, intellectum possibilem, & phantasmata, alij quod intellectus vt motor vnitur corpori, quod vanum esse patet multis rationibus, & istæ duæ sufficiant. Intellectus non mouet corpus nisi per appetitum, cuius motio præsupponit operationem intellectus. Non ergo ideo intelligit A. quia mouetur ab intellectu, sed potius econtrario quia intelligit, ideo ab intellectu mouetur. concluditur ergo quod vnitur vt essentialis forma. Item si anima intellectiua se haberet vt motor, certum est quod nauis posset esse sine nauta, qui se habet ad eam vt motor. ergo etiam posset esse quod Christus corpus humanum sine anima sumpsisset, quod est contra fidem supra eod. cap. & supra eo. firmiter. Cum ergo principaliter incarnatio ordinetur ad salutem animæ, inutilis fuisset incarnatio si anima non esset essentialis corporis forma. Et per hoc vides rationem quare opinio hic damnata iudicatur hæretica, quia est contra fidem incarnationis. Est etiam contra fidem resurrectionis. habet enim fides quod resurgemus cum corporibus quæ nunc gestamus, vt patet eo. tit. capit. firmiter. in fine primæ partis. sed si anima non esset essentialis forma corporis, ad quid resurgerent corpora, non videmus. Tenentes opinionem hic reprobatam, primò inducebant quod in principio dixi. Ad quod respondetur quod secundum se conuenit animæ corpori vniri, sicut secundum se conuenit corpori leui sursum esse. & sicut leue manet cum à loco proprio fuerit separatum, cum aptitudine & inclinatione ad proprium locum, ita anima humana manet in suo proprio esse, cum fuerit à corpore separata, habens aptitudinem & inclinationem naturalem ad corporis vnionem. Secundò inducebant quod dicit Philosophus iij. de anima, quod intellectus est separatus, & quod nullius corporis est actus, ergo non vnitur corpori vt forma. Sed dic quod Philosophus intelligit separatum, quia intellectus non est virtus alicuius organi corporalis, sicut virtus visiua oculi. constat etenim quod intelligere non est actus qui posset exerceri per aliquod organum corporale sicut visio, sed est in materia inquantum ipsa anima cuius est hæc virtus, est hominis forma, & terminus generationis humanæ. Et quòd sit in materia, probatur. ij. Physi. quia homo generat hominem, dicitur ergo anima intellectiua separata secundum virtutem intellectiuam quæ non est alicuius organi corporalis. Et sic etiam respondetur ad id quod tertiò dicebant, q⁹ si intellectus vniretur corpori vt forma, cũ omne corpus habeat determinatam materiam, sequeretur quòd intellectus haberet determinatam materiam, & sic non esset cognitiuus omnium, quod est contra rationem intellectus. Sed dico q⁹ hoc procederet si virtus intellectiua esset actus organi corporalis. fateor enim q⁹ actus illos, visus cum oculo, tactus cũ manu, & similes bene oportet limitari ex materia. sed cum anima intellectiua his organis non vtatur, limitationi non subiacet. Dicebant quartò q⁹ cum anima sit quid subsistens, & habeat esse secundum se, ergo alterius forma esse non potest, quia forma dat aliquid esse, & sic esse formæ non est ipsius formę secundum se. anima ergo intellectiua habens esse suũ & suum subsistens, non vnitur corpori vt forma. Ad quod respõdetur quod anima intellectiua illud esse in quo subsistit cõmunicat corporali materiæ, ex qua materia & anima intellectiua fit vnum, ita quod illud esse quod est totius compositi, est etiam ipsius animæ, quod nõ est in aliis formis quæ non sunt subsistentes.

Responsio ad quatuor rationes opinionis cõtrariæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sistentes. Et propter hoc anima humana remanet in suo esse destructo corpore:non autem alię formæ. Curiosus qui hoc plenius disquirere vellet, videat in summa Tho.parte.j.q.76. in princ.Ioan.And.

a *Catholicæ.* fidei,quod sequitur,& postpositum fuit vt euitaretur hiatus, quod proprie in Rhetorica dicitur cùm vocalis eadem sequitur vocalem.

Pertinax quis dicitur

b *Pertinaciter.* pertinacia in malo, perseuerantia in virtute:vn de pertinax valde vel impudenter tenens, durus, irreuocabilis, indocilis, obstinatus. & idem verbum. j. de vsur. ex graui. §. penult.

c *Ad hoc.* tertia pars primò ponens de esse baptismi.Secundò de effectu ipsius. Et primò dicit quòd omnes debent fideliter confiteri vnicum baptisma, quod regenerat omnes baptizatos in Christo Iesu: & tale baptisma celebratur in aqua,in nomine patris & filij & spiritussancti. Et credimus esse perfectum remedium ad salutem habendam tam paruulis quàm adultis. Et sic extra casum & pro casu notemus quod baptisma nos nõ generat, sed bene regenerat: quia quando generamur, habemus iam labem peccati originalis, quæ labes processit à nostro primo parente: sed vt ista labes nobis remittatur, habemus remedium ad nostram salutem, scilicet baptisma, per quod videmur esse renati: quia baptisma nos regenerat in hoc quòd per ipsum labes originalis peccati nobis remittitur. Et dicitur peccatum originale, quia illud peccatum nos concomitatur à nostra origine seu natiuitate: ita quòd ita citò quòd habemus originem & sumus geniti, sumus in peccato quod dicitur originale. Sed procedamus in casu: sed quia de effectu baptismatis doctores habuerunt varias opiniones. Nam quidam dicebant quòd per baptisma culpa remittitur paruulis:sed propter hoc eis non confertur gratia,nisi quando decedunt, id est, quando moriuntur: vel non confertur eis paruulis gratia, nisi quando perueniunt ad ætatem adultam, quæ ætas est intra xxx. annos. & opinio istorum reprobatur. Alij dixerunt econtra,quia per baptisma culpa remittitur paruulis, & gratia infunditur eis, & etiam virtutes. Et istam opinionem approbat: quia pariter omnibus baptizatis scilicet tam paruulis quàm adultis confertur gratia,& remittitur culpa: sed gratia infunditur in paruulis quo ad habitũ, quãuis nõ quo ad vsum pro illo tẽpore quo sunt paruuli. Vide textum aliqualiter ordinatum. Ad hoc,id est insuper confitendum est ab omnibus fideliter baptisma vnicum regenerans omnes baptizatos in Christo, sicut nos confitemur q̃ est vnus Deus, ac, id est etiam vnica fides. quod scilicet baptisma celebratum est in aqua. In nomine patris & filij & spiritus sancti, quia baptizans debet accipere aquam, & proiicere super caput illius qui vult baptizari,dicendo formaliter hæc verba,in nomine patris & filij & spiritus sancti. Et nos Clemens credimus hoc baptisma esse perfectum remedium ad salutem habendam tam paruulis quàm adultis, id est communiter omnibus. Verum pro sed.sed doctores quidã theologi reperiuntur habuisse contrarias opiniones quantum ad effectum baptismi, scilicet traditum paruulis. quibusdam, id est aliquibus ex ipsis scilicet doctoribus, dicentibus culpam remitti ipsis paruulis per virtutem baptismi.Sed ipsi doctores dicebant eis paruulis gratiam non conferri: aliis scilicet doctoribus asserentibus & dicentibus contra, scilicet quòd etiam culpa quę præcessit nõ ab ipsis, sed à peccato primi parentis,remittitur, & virtutes & gratia informans infunduntur,scilicet in eis paruulis quo ad habitum,etsi.i. quãuis non infundantur pro illo tempore quo ad vsum. Ideo nos Clemens attendentes, id est respicientes generalem efficaciam mortis Christi, quæ efficacia mortis applicatur pariter tam paruulis quàm adultis per baptisma baptizatis, duximus secundam opinionem eligendam tanquam probabiliorem & consonam dictis sanctorũ & doctorum modernorum theologiæ:quæ scilicet secunda opinio dicit gratiam informantẽ conferri tam adultis quàm paruulis in baptismo : & etiã virtutes infundi. No. quòd statim tempore conceptionis Christi fuit perfectus homo, & fuit anima rationalis sibi infusa: quia fuisset incongruum filium Dei assumpsisse corpus non formatum.pro hoc facit glossa in verbo,vnigenitum. & allegat Aristotelẽ in j.Physi.vbi dicit, Frustra fit per plura quod potest fieri per pauciora,In aliis autem à Christo non infunditur anima statim cum fit cõceptio : sed oportet quòd prius recipiat fœtus alimentum, & quod recipiat suam dilationem & extensionem mẽbrorum,vt sic disponatur ad animam recipiendã. & dicitur quòd in fœmina expectatur p lxxx. dies à cõceptione embryonis:in masculo verò p xl. dies. Vide glos. in verbo, vnitas. & in decreto. v.distin. §.j. in glos.fi. Not.q̃ corpus Christi erat passibile: quare poterat pati frigus, calorem, famem, sitim, & omnes alias pœnalitates humanas præter ignorantiam & peccatum. Et si ipse non fuisset mortuus in cruce, ad vltimum senio defecisset.De hoc habetur in glos.in verbo,passibile.præsentis decretalis.

conferri etiam paruulis quo ad habitum informantem gratiam & virtutes. Ioannes Andreæ.

Ad hoc c baptisma vnicũ d baptizatos omnes in Christo regenerans est (sicut vnus e Deus f ac fides vnica g) ab omnibus fideliter confitendum h. Quod celebratum in aqua i,in nomine k patris & filij & spiritus sancti : credim[us] esse tam adultis quàm paruulis † communiter perfectum l remedium m ad salutẽ. Verùm quia quantũ ad effectum baptismi in paruulis, reperiuntur doctores quidã theologi n opiniones o contrarias habuisse: Quibusdam ex ipsis dicentibus, per virtutem baptismi paruulis quidem culpam remitti,sed gratiam non conferri. Aliis econtra asserentibus, quòd & culpa eisdẽ in baptismo remittitur, & virtutes a ac informans gratia b infunduntur quo ad habitum c, etsi non pro illo tempore quo ad vsum. Nos autem attendentes generaliter efficaciã mortis Christi(quæ per baptisma applicatur pariter omnibus d baptizatis) opinionem secundam (quæ dicit tam paruulis quàm adultis conferri in baptismo informãtem gratiam & virtutes) tanquam probabiliorem,& dictis sanctorũ e, ac doctorum modernorum theologiæ magis consonam et concordem, sacro approbante concilio duximus eligendam f.

Salutẽ omnium optat Deus, volut enim ætad cognitionẽ veritatis venire.

† Illi solo cũ pœnitentia. Nec ex parte sacramenti quod pro omnibus institutum est : nec ab illo vllus excluditur: vt in decre. maiores.ver.cum ergo. Nec ex parte paruuli:qui nec resistit nec resistere potest infusioni gratiæ:nec curamus ipsius reluctãtiam vel genitum in baptismo.de consec.distin.iiij. cum videmus. & cap. seq. Nec ex parte ecclesiæ in cuius fide saluatur, & quæ nulli claudit gremium.de hæret. super eo. lib. vj. nec aliquẽ decipit.xxvij.q.j.de viduis.de dona.per tuas.Huic autem opinioni a approbatæ non obstat quòd habitus virtutum habilitat ad actum : sed pueri non sunt habiles ad agendum quæ secundum virtutes sunt:ergo non recipiunt habitum virtutum in baptismo. Nam dico quòd habitus facit habilem ad actum tollendo inhabilitatem quę est ex imperfectione potentiæ,non quæ est ex parte corporis: vt patet in dormiente. Nec obstat quod dicitur in noua influentia oportere quòd recipiens vel influens aliter se habeat nunc quàm prius : sed anima pueri baptizati non alio modo se habet in instanti post baptismum quàm prius : quia caret vtroq; tempore vsu liberi arbitrij. Itẽ nec Deus influens aliter se habet. Concluditur ergo quod pueri etiã baptizati gratiam & virtutes nõ recipiunt. Ad quod respondetur q̃ licet agens principale sit immobile, agens instrumentale aliter se habet nunc quàm prius ad puerum: quia nũc & non prius baptizatur.ex quo etiam sequitur quòd aliter se habet baptizatus:quia nũc & nõ prius impressus est character in ipso. Item cõstat quòd sine aliqua sui mutabilitate Deus sine sacramento posset gratiam conferre:vt patet in sanctificatis in vtero.de renun.nisi cùm pridem.in princ. Curiosus etiam videre posset in Tho. iiij.senten.distinctio.xiij.& in iij. parte sum.quæstione.lxviij. & lxix.

Virtutes dicitur quasi virũ suentes

a *Virtutes.* de theologicis non est opinio inter modernos: sed de moralibus sic:vt j.dicũ.dicuntur autem virtutes quasi virum tuentes & præseruantes à vitiis.de pœni.dist.ij.illa anima.& cap.seq.

Glos. seq. ponit duas opiniones, ad primam tres rationes inducens.

b *Informans gratia.* hanc multi theologi dicunt esse idem in re quod habitus charitatis: tum quia charitas & gratia habẽt easdem operationes:tũ quia dicit Augusti.xv.de trini.c.xviij. loquens de charitate. Nullum est isto Dei dono excellẽtius. Sed omni dono distincto à gratia, ipsa gratia excellẽtior est: tum quia si sic distinguerentur,possent a Dei virtute separari:& sic aliquis esset Deo gratus sed non charus,& ecõuerso. Alij verò dicunt quòd gratia est habitus qui fundatur in essentia animæ: charitas verò est alius habitus qui fundatur in voluntate.

c *Ad habitum.* de similibus de baptis.maiores.ver.quanuis in j.glos. ADDITIO. Habitus hic accipitur pro quadam habituatione, quæ propriè dicitur habitudo, & sic non est aliud quàm quædam habilitatio per remotionem impedimenti. Vnde quod dicit hic textus, habitũ,textus in ca.maiores.ver. quanuis.de baptis.vocat aptitudinem. Est ergo sensus q̃ baptizatis etiam paruulis infundantur virtutes quo ad habitũ, id est vt habitus virtutum quos postea acquirẽt, sint eis meritorij ad salutem.Cardi.

Gratia est duplex,scilicet gratia data et gratum facies.

d *Omnibus.* etiam fictè recipientibus quo ad characterẽ & gratiam gratis datam : sed non ad gratiam facientem gratum? nisi cùm fictio illa receserit.de consec.dist.iiij. tunc valere.& ca.pen.

Glos. seq. primò nominat vnum sanctũ & quatuor doctores, dicens eos cõuenire in virtutibus theologalibus. de moralibus ponit primò opinionem Thomæ,& vnam rationẽ ipsius. Secundò ponit opinionem contrariam quæ ad rationẽ illam respondet,& pro se duas rationes inducit.

e *Sanctorum.* ac doctorum modernorũ.de sanctis habemus Augustinum contra Iulianum lib.j. de baptis.paruulorũ. doctores habemus magistrum.iij.senten.iiij.distin. in princ.& ibi Alexan. Alber. & Tho.apertius. Et breuiter omnes theologi moderni in hoc concordant quo ad virtutes theologicas, scilicet fidem, spem, & charitatẽ. sed de virtutibus moralibus, vt iustitia, fortitudine, temperantia, prudentia, & aliis de quibus xxviij.quæstio.j.§. ex his. bene discordant moderni theologi.

Virtutes omnes tam theologicæ quam morales an infundantur per baptismum.

Thomas enim & sui tenent etiam morales infundi:nam vt dicũt, morales acquisitæ nõ ordinant ex se in vltimum finem, nec inclinant quòd homo sit bene mobilis à spiritu sancto, ergo est fateri illas infusas. Sed qui tenent contrarium, respondent ad hoc, quòd morales acquisitæ coniunctæ charitati quæ est forma virtutum, vtrunque sufficienter peragunt: & sic non est necesse ponere eas infusas. Inducunt etiam isti illud Philc f quod frustra fit per plura &c. vt dixi in principio capituli. sed per virtutes morales acquisitas potest homo cum theologicis finem suũ acquirere sine moralibus infusis : proprium enim est charitati nos Deo vltimo fini coniungere. Est enim secundum Augusti.rectissima affectio quæ nos Deo coniungit: ergo nõ requiritur infusio theologicis quòd aliæ virtutes morales infundantur. Item si paruulis infunderentur:ergo & adultis. sed experimur quòd adultus non fictè baptizatus non plus se sentit sobrium,prudentem,temperatum,vel iustum quàm prius:quòd si infunderentur,sentire deberet,ex quo ætas nõ impedit,cùm virtus moralis nõ sit habitus inclinans per modum naturæ:quia secundum Philosophum.ij. Ethic. Virtus est quæ habentem perficit, & opus eius bonum reddit. ergo cùm sacramentum baptismi sit commune, omnia gratis donans,videtur quòd non infundatur adultis nec paruulis.

Virtus quid est.

f *Eligendam.* ergo illam sequi tenemur. de hoc eod.titu.cap. vnico lib.vj.in vj.glos.

DE RESCRIPTIS.

Divisio.

ABbates.¶ Sunt duæ partes.in prima duplex prohibitio.in secunda ibi, Si quis.duplex pœna, scilicet fori & hominis. Ad euidentiam præmittas secundũ do. An. quòd si actor & reus sunt eiusdẽ diœcesis, oportet q̃ actor impetret in diœcesi de qua sunt.de reser.statutum.§.cũ autem.lib.vj. Si verò diuersarũ, actor necessitatur ad impetrandum vel in diœcesi rei vel in propinqua per diætam,in propria autẽ actoris impetrare nõ potest:vt ibi. Secundò præmitte quòd pro mẽbris subiectis abbates agere possunt & appellare. Et quando agentes præferantur,habetur materia de iudi.cùm deputati.de testi.cùm olim.de relig.domi.cùm venerabilis.& plenius de testi.spol. olim causam. Tertiò præmitte quòd pro locis spectantibus ad mensam, non semper expedit præponere gubernatores speciales.quod dic vt in glo.in verbo, haberent.

Additio est Ioanne de Imola & ex Cardinali de Zabarellis.

His præsuppositis ad casum huius capituli accedamus.

Ista constitutio fuit edita propter fraudem quæ fiebat ad decretalem,statutum.eod.titu.lib.vj. in versicu.cùm verò.in quo dicitur quòd cùm actor & reus sunt eiusdem ciuitatis, & ejusdem diœcesis, extra ipsas ciuitatem & diœcesim non est causa delegãda nisi ex iusta causa, scilicet quando impetrat contra episcopum vel contra eius capitulum ecclesiæ cathedralis, vel contra vniuersitatem qui habent iurisdictionem in tota diœcesi, ratione cuius poterunt impetrare vt dictas personas conueniant alibi quàm in ciuitate sua. Et adhuc limita quòd non poterunt impetrare vt dictas personas conueniant alibi quod distet vltra vnam diætam à sua diœcesi. Item dicit illud ca.statutum.in versi.cùm autem.quòd si actor & reus sint diuersæ diœcesis, quod actor debet impetrare delegatos in diœcesi rei, nisi ipse haberet homines illius diœcesis suspectos : quia forte reus est magn[us] dominus in illa diœcesi, & gentes illius diœcesis vellent sibi fauere potius quàm actori. Pone sic casum. Ante istam Clementinã fiebat talis fraus illi.c.statutum.eo.titu.lib.vj.& præcipuè illi ver.cùm autem.& illi ver.cùm verò.Si ergo eram prior illius prioratus, qui prioratus erat in vna diœcesi, & suberat alicui

Universidad de Deusto
Biblioteca

cui abbatiæ quę erat in alia diœcesi: ego prior habebam vnũ reum debitorem qui erat eiusdẽ diœcesis & eiusdẽ ciuitatis, & ego illum reum conuenire volebam: sed ego nolebã eum conuenire in ciuitate nostra de qua eramus, & in qua morabamur: sed bene volebam eũ conuenire extra, sed hoc nõ poteram facere: quia ca. statutum. s. allegatum hoc prohibet, sicut dixi in præsuppositione. Quid faciebã cer te vt ego ipsum reum vexarem & facerem eum conuenire extra nostram ciuitate, ego ibi ad meum abbatem cui suberam beneficiũ, & dixi: Domine abbas, ratione mei prioratus qui vobis subest, habeo vnum reũ qui mihi debet pecunias quas nõ vult mihi solu re iura debita ipsi priouratui. vos habetis damnũ sicut ego, nisi mihi soluatur. Ego fa cerem eum conuenire: sed ego nõ possum, nisi in ciuitate in qua moramur, ego volo eum bene vexare, sed non possum. Et propterea istam causam ad manum, & faciatis eum conueniri. Dicit abbas, Domine prior non possum: quia ego sum de aliena diœcesi a tua, & dicim[a] per cap. statutum. in verſic. cùm autem. quòd si actor & reus sint diuersæ diœcesis, quod actor debet conuenire reum in sua diœcesi, & in ciuitate sua: ideo si vellem illum conuenire, oporteret quòd illum conuenirem in ciuitate sua, quod non vis. Dixit prior suo abbati, Domine abbas nõ timeatis, imò faciatis illum conueniri alibi, quia vos impetrabitis literas à sede apostolica vt eum conuenire valeatis in proxima ciuitate distante à sua diœcesi vna diæta. & sic fecit abbas. Et per istam fraudem fiebat quòd qui erat actor & reus eiusdẽ ciuitatis, efficeretur reus & actor diuersarum ciuitatum. & sic multotes excludebant reum à sua diœcesi contra voluntatem & intellectum ca. statutum s. alleg. Vnde Clemens videns istam fraudem sic fieri fecit istam constitutionẽ in qua continetur quòd decætero abbates vel religiosi præsidentes alicui administrationi, non poterunt authoritate literarum apostolicarum vel legatorum, conuenire reos eis subditos occasione dictorum beneficiorum vel occasione suarum abbatiarum[b], nisi vbi & coram quibus sunt subditi immediatè, vel nisi vbi conuenirent si haberẽt specialem administrationem, eriã si illa beneficia essent de mensa abbatis: quia abbas non poterit conuenire homines illius beneficij nisi in loco in quo potuisset antequam beneficium esset vnitũ & de mensa sua. Si autem contra factũ fuerit, in expensis condemnabitur abbas, & processus habitus est irritus nisi prædicta sint facta de partium consensu.

Causa constitutionis præsentis.

Glos. seq. constitutionis causam ponit.

a *Abbates.* Causam dedit constitutioni fraus quæ sæpe committebatur ad decre. statutum. s. eo. lib. vj. quia si prior alicuius domus Bon. diœcesis, contra me Bon. impetrare volebat, habebat necesse impetrare Bonon. Sed si plus expediebat vel placebat ei me conuenire Ferrariæ: impetrabatur ibi rescriptum sub nomine maioris: puta Camaldulen. Ciftercien. Carthusien. & similis cui suberat illa domus, & sic quasi actor & reus essent diuersarum diœcesi. fiebat commissio in loco vicino diœcesi Bononien. intra diætam. & constat quòd hoc multum frequentabatur ad excludendam diœcesim rei. Eodem modo si domus erat Ferrariæ, me Bononien. conueniebat Ferrariæ ipse maior: quod prior loci non potuisset. Ioan. And.

a *Abbates.* solent isti vocari patres abbates. supra de regu. ca. fi.

b *Alij.* hoc nomen non semper positionem facit. de hoc. s. eo. tit. c. fedes. in iij. glos.

Glos. seq. tripliciter exemplificat præsidentes regulariter. Secundò dicit idem de secularibus.

c *Præsidentes.* vt magistri hospitalis, crucigerorum, & his similes. Idẽ si denominentur priores: vt Camaldulen. vel minister: vt in ordine minorum: vel quodcunque sit nomen præsidentium tali loco vel ordini cui subsunt hæc membra. Et latè intelligas literam siue sint prælati ordinum, vt prædicti: siue sint prælati monasteriorum habentium membra: vt nonantulanum, pomposianum, fructuariense. & his similes. Et licet non intellexerit, vt puto de præsidentibus capitulis prouincialibus monachorum: de quibus de sta. mo. in singulis. & cap. ea quæ. illi enim non impetrant pro monasteriis prouinciæ: si tamen daretur quod impetrare possent, locum haberet quod hic dicitur, ex identitate rationis. Et licet de religiosis loquatur: idem tamen de secularibus qui simili modo præsellent: sed quia id rarũ, hoc frequentatum: ideo de religiosis loquitur.

d *Occasione.* si enim causam propriam vel capituli talis prælatus agere vellet & proillã impetrare: tunc nõ haberetur considerãtio loci vbi situm est membrum.

e *Legatorum.* vel delegatorum. s. eo. statutum. & in nullo. lib. vj. De inferioribus *dicitur*, qui ordinariis non est dubium: cum in eis loquitur. & ad id excret. statutum[a]. sed id quod habetur de offi. ordi. cùm episcopus. & ca. vt litigantes. lib. vj.

a *Ide Barba. in fine quod vide vltra vndecimã. Fon.*

Glos. seq. soluit dubium casus conuersi.

f *Conuentus.* in actore loquitur, non in reo. hinc est quòd si ego Bonon. pro membro Bon. volo cõuenire ipsius membri maiorem qui est diœce. Aretinæ, nõ potero impetrare Bon. sed Aretij, vel in loco vicino intra diætam, secundum formã decr. statutum. §. cùm autem. Identitas enim qua hic idẽ fingitur administrator membri & suus maior, in reorum fauorem inducta, in eorum grauamen retorqueri non debet. de reg. iu. quod ob gratiam. lib. vj. cum suis concor. prioré autẽ illius mẽbri bene conueniã Bon. vt ibi. §. cùm vero. Et quod prius dixi procedit hoc posito quòd etiam in realibus consideretur locus domicilij: vt no. in præalleg. §. cùm verò. in gl. olim dicebamus.

Glos. seq. soluit duo dubia.

g *Coram quibus.* de loco erat dubiũ, de personis nõ: sed forsan hoc intendit ꝙ si is qui impetratur à priore loci, poterat recusari, etiã recusari poterit impetratus per maiorẽ ordinis. facit quod scripsi de offi. deleg. infinuante. Hoc scias ꝙ licet prior domus propter excommunicationẽ repellereturab agendo: iste maior non repellitur qui excõmunicatus non est. solùm enim personas coram quibus & loca in quibus fit conuentio, determinat hæc litera.

h *Liceret.* agere enim possent & defendere quandiu administrationes tenent, quàuis sint obedientiarij. de hoc satis. & quis cui præferatur, no. post Innoc. & Host. de iudi. cùm deputati. de resti. spo. olim. j. de testi. cùm olim. de relig. do. cùm venerabilis[b]. vbi not. Inno. ad fi. quod quando in casu defensionis iudex procedere debet ad missionem in possessionẽ: hoc non facit etiam si vnus sit contumax: misi omnes vocentur. alleg. ff. de euic. Aemilius. & ff. ex qui. eau. in pos. ea. l. hoc autem.

b *Et ca. de cert. de vlt. sen. omnibus. lib. vj. & de hoc. Et est similis in patre & filia qui concurrunt in petitione dotis, & vincit de prælatione eam tẽdit. quod dic vt l. iij. ff. solu. matri. & l. j. §. fin. & j. nõ solũ. eo. titu. Pet. de Ancha.*

i *Nec occasione.* Iste versic. non fuit de prima compilatione concilij.

k *Super hoc.* scilicet super reconuentione reorum.

l *Haberent.* innuit quòd loca quæ sunt de mensa, interdum non habent speciales gubernatores. concor. j. de suppl. negl. præla. c. vnico. vnde licet illorum fructus clericis concedantur ad firmam, non vacant per mortem illorum. j. de excess. prælat. frequens. ver. quidam etiam. & ibi dicam quæ loca proprié sint de mensa: & aliquid not. Inno. & Host. de re. ec. non alie. vt super.

m *Vexare.* ex sola enim impetratione non veniunt expensæ vel interesse: nisi sequeretur vexatio vel conuentio.

n *In expensis.* legitimis. s. eo. statutum. §. cùm verò. in fi.

o *Coram quo.* cõcor. quod not. s. eo. c. fi. in vlt gl. & quod illa decere, vocat damna, hæc vocat interesse.

p *Processus.* circa principale.

q *Ipso iure.* id est, sine ope exceptionis. concor. s. eo. c. j. & c. statutum. in fi. lib. vj.

Et si principalis. Partes patent: quia prima duorũ permissiua.

sua. secunda duorum prohibitiua ibi, In officiali, ista Clementina seu constitutio fuit edita ad excludendum & removendum vnum dubium quod erat. Diceret aliquis iuuenis canonista: pater sanctissime scio per decretalem vestram, statutum. istam in rubrica de rescrip. lib. vj. quod causæ delegatæ à sede apostolica possunt cõmitti personis decoratis dignitate, id est, existentibus in dignitate, vel personis obtinentib[a] personatum, vel canonicis ecclesiæ cathedralis. Sed dubito an officialis principis episcopi & etiam officialis foraneus & prior cõuentualis vel prior clausstralis mõasterij sint in tali dignitate constituti vel personatu, quòd possint causæ istis delegari & committi ab apostolica sede? Et respondet papa quòd principalis officialis episcopi & prior conuentualis quamuis etiam tales nõ sint assumpti per electionem, sunt tamen tales personæ quòd eis possunt & debent causæ à papa delegari, & erunt idonei iudices delegati. Officialis autem foraneus qui solummodo in certa parte diœcesis vel ad certos actus constituitur, & nõ ad omnem iurisdictionẽ episcopi exercendam, & prior clausstralis sui monasterij non sunt capaces formæ, hoc est non sunt tales personæ quibus papa intendat committere causas suas delegatas misi expreise ex primat dum delegabit, hic dicendo: Et volumus quòd talis officialis foraneus vel talis prior clausstralis cognoscat de tali causa. h. d. Ideo dicit text. quamuis principalis officialis episcopi, aut pro vel, religiosus obtinens prioratum conuentualem dari valeat delegatus (cape parentheſim.) Et quamuis prior conuentualis non consueuerit assumi per electionem ad priorat um. Et sic remouet vnum dubium: quia quis possit dubitare quomodo papa delegat causas tali priori conuentuali qui non eligitur ad prioratum suum: videtur quòd non habeat dignitatem, cùm talis sit solummodo prior ad voluntatem sui abbatis, & est obedientiarius: & sic videtur quòd non sit constitutus in dignitate. Remouet illud dubium per hoc quod dicit, quamuis ad prioratum eundem non consueuerit per electionem assumi: tamen tali priori poterit committi causa à sede apostolica. & sequitur in textu, Officiali tamen foraneo aut religioso clausstrali priori sui monasterij papa non committit causas à sede apostolica. Ex dictis nota quòd principium nostri textus non videtur dicere quòd principalis officialis episcopi vel prior conuentualis sint tales personæ quòd eis possit delegari: sed videtur dicere ac si illud confirmaret & esset notum satis per se: tamen non reperio alibi in textu formaliter. Not. quòd officialis foraneus est qui constituitur in certa parte diœcesis, vel ad certos actus, vel etiã foraneus, vt est decanus ruralis, vel etiam quia foris in diœcesi constituebatur, vel foraneus qui forum teneat, vel foraneus quia deforis venit: vt aduena vel peregrinus, cuius sunt reprobata iudicia: vt in glos. in versic. foraneos. supra de offic. ordi. in cap. Romana. talis officialis non est persona cui possit delegari à papa: nisi hoc dicat papa in sua commissione. Pet.

Barba. exponit id est generalis vicarius episcopi: & generalis discendus est si cõstituatur ad certum locum, quod Card. negat. adde quæ ibi per procuratores, quibus pone ne dega. n. faca ad quæstionẽ de duobus testamẽtis eodem die factis, in quibus dicitur, se sanum intellectum habere. de qua per gl. in l. fi. C. de edi. dom. Hadria. in l. si arrian. j. de hæret. Bal. in fi. ff. de testam. Ioan. vo. in auth. vsq. §. fin. Fon.

No. quòd superiores sunt iudices sui inferiorum: nisi tales superiorum non excommunicate superiorum non impediant. Fon.

No. ad dictionẽ officialis, quę ponitur hic pro vna dictione, pro quamuis: vt in glo. j. ad hoc. de postu. c. fi. vbi dixi. No. quòd prior conuentualis est in dignitate, quod no. gl. in ver. cõuentualem. & eam signa. Franc. Zabar.

Glos. seq. licit quid in parte declarat, & quis pars causæ, & principium exponit.

a *Et si principalis.* declarat hoc ea. inquantum de religioso loquitur. no. xvj. q. j. de præsentium. de prinile. cùm olim. ij. per Host. in sum. de offi. deleg. §. cui possit. versi. sed nunquid. & per Guil. in Spe. tit. j. §. j. ver. nunquid ergo monacho. & ff. de iud. l. cùm prætor. Et multum olim dubitabã de his casibus, & fortè fui pars impulsiuæ causę constitutionis istius. Et exponas etsi pro quamuis. Ioan. And. ADDITIO. Pro euidentia huius c. no. id quod habetur in ca. statutum. §. j. e. tit. lib. vj. scilicet ꝙ inter cætera quæ exiguntur in delegato papę, exigitur quòd sit in dignitate. per quod apparet ꝙ stricte intelligitur de dignitate, scilicet propria iudicis delegati: quia sic in dubio verba debent intelligi, vt naturalem & propriã naturam plus respiciant quàm accidentalem. de sent. excom. si quem. de testa. si pater. lib. vj. quod non est modicum fundamentum ad diceuda. Ioan. de Imola.

Glossa sequens vnius thematis duo dubia soluit. de tertio remittit. Item quærit & remittendo soluit, & ad simile remittit.

a *Principalis.* quid ergo si plures officiales insolidum habet episcopus? Innuit hæc litera quòd delegari possit is qui est principalis. Item quid si simpliciter delegetur officialis? Intelligitur de principali, iuxta no. de offi. deleg. quoniã abbas. Et si neuter principaliu or sed æquè principalis vterque: dic vt ibi. Sed quid si desit esse officialis? Vide quod no. in Spe. tit. j. §. fi. ver. quid si causam. Dico per prædictam decre. quoniã. quòd si non erat expressum proprium nomen, desinit esse iudex aliàs iudex remanet, nisi aliud canonicũ eum impediat. & de hoc satis per Archi. in canonico qui desinit esse canonicus. de resci. statutũ. §. j. lib. vj.

Glos. seq. addit duo talium nomina & ius vetus. Secundò soluit dubium.

b *Officialis.* Alibi dicitur missus dominic[a]. de re. c. ij. de frigi. ca. j. Ahbi vicarius de offic. vica. cap. fin. lib. vj. Olim etiam delegabatur officialis. de offic. delega. infinuante. de appel. dilecti. vlti. Et per hoc verbum videtur vicarium in spiritalibus, qui aliàs officialis non est, delegari non posse. Ad hoc de tempo. ordi. cùm nullus. §. j. & ij. lib. vj. salua certa scientia principis: vt dicam in vlt. glos.

Vicarius ep. piscopi an possit esse delegatus.

Glos. seq. arguit à contrario. Secundò duas quæstiones sibi similes soluit.

c *Episcopi.* ergo secus in officiali archidiaconi vel inferioris ab episcopo. Sed quid de officiali quem dat capitulum episcopali sede vacante? Licet ille dici non possit officialis episcopi qui non est. facit de constitu. cùm accessissent. j. de procu. cap. fin. credo tamen quòd hæc constitutio etiam illũ intendit includere, cùm sit officialis iurisdictionis episcopalis. facit de maio. & obed. cap. vnico. lib. vj. Et idem puto de officiali electi confirmati nondum consecrati. s. de electio. transmissam. maxime quia quo ad officium iurisdictionis consecratio nihil addit. facit de tempo. ordi. cùm nullus. §. j. in fi. lib. vj.

Officialis electi cõfirmati potest à papa delegari.

d *Conuentualem.* de istius ætate. j. de stat. mona. ne in agro. §. cęterum. Et quæ dicatur ecclesia conuentualis, plenè scripti de iure pat. nobis. vbi not. Host. & Inno. e. tit. postulasti. & de hoc de elec. c. j. Et hic patet approbatum quod no. Abb. de præb. nisi. scilicet quòd prioratus est dignitas, si conuentualis est aliàs non.

Prioratus an sit dignitas.

Glos. seq. fortificat dubiũ, & dupliciter respondet. Secundò arguit ad quæstionem quæ remittit.

e *Per electionem.* sed per prouisionem. Et intelligo de obedientiario qui remoueri potest ad nutum sui maioris: aliàs nulla fuisset dubitatio. de isto verò & de officiali quem episcopus ad nutum remouet, meritò dubitabatur, quasi isti nõ sint in dignitate: ex quo non sunt perpetui: sed tatis est quòd possunt esse perpetui[a], id est quamdiu viuent. ff. pro so. l. j. facit de his quæ fiunt a præla. cum apostolica. instit. de autho. tut. §. neque ff. de condi. inde. l. sufficit. Item per mortem vel remotionem talium priorum, licet sint obedientiarij, vacat prioratus: vt pater. j. de supplen. negl. præl. quia regulares Fa cit autem hoc ad quæstionem de clausstrali, an possit vicarius esse episcopi, vel coadiutor prælati de quo satis notaui de cle. ægro. ca. fi. in summa, coadiutor. in iij. q. tertij membri. & ibi remissionem inuenies, an possit esse delegatus ordinarij vel arbiter.

a *Adde gl. & quæ ibi notant. ca. vt circa. j. de elect. lib. vj. & vnde gio. in l. j. ff. pro so. Font.*

f *Legato.* vel delegato: vt dixi s. in cap. proxi.

Glos. seq. quærit. quæstionis dubium aperit: allegans ad negatiuam: deinde ad affirmatiuam.

b *Licet nõ cõsecratus. Imol. quãuis enim nõ veniat appellatione episcopi, vt non appellatione habentis dignitatem. Barb. & on.*

g *Delegatus.* quid dices de conseruatore? procedit dubiũ in officiali, non in priore per decr. vlt. j. resp on. de offi. deleg. li. vj. quę requirit quòd cõseruator sit episcopus[b], vel superior, vel abbas, vel habens dignitatem, vel personatum in ecclesia cathedrali vel collegiata: sub quibus non videtur officialis includi, quem tamen quo ad alios delegatos bene includit decr. statutum. in princ. quæ simpliciter requirit quòd sit dignitate prædituս, vel personatum obtineat. sic per hoc videtur quòd licet dignitate præ aliis dotatus possit esse delegatus: quia tamen non habet digoitatem in ecclesia cathedrali vel collegiata, non possit esse conseruator. In contrarium, ex quo dignitatem damus, non constat quòd ista sit alterius ecclesiæ quàm cathedralis: ex dignitate enim episcopi defecdit iure connexionis: ergo idem ius. de cõstit, transiato. egeret declaratione.

c *Videtur morũ quòd habeãt delegatã: cũ vniuersitas causarũ certo loci et hominum sit ei cõmissa ad hoc vt quod licitum sit et non. ff. quis & a quo appelle. l. j. §. Pet.*

Glos. seq. recitat opi. quæ quæstionem soluit. Secũdò textũ prorogat. Tertiò determinat.

h *Foraneo.* de quo de offic. ordi. Romana. in princ. lib. vj. vbi tenent Innoc & Hosti. q. tales officiales foranei qui in certa parte diœcesis vel ad certos actus constituuntur, habent delegatã[c], & q. ab eis appellatur ad constitutionem. Et ꝙ dicitur vnum consistorium episcopi & officialis, intelligitur de generali & principali. ad quod bene facit hæc decr. & decre. de app. Romana. in prin. li. vj. Et quod hic dicitur de officiali foraneo, intelligo etiam de decano rurali: qui in parte diœcesis ad tempus gerit vices episcopi: de quo s. de offic. archid. hęc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad hæc,in fi.qui etiam officialis foraneus dici potest.Et hæc intelligo vera nisi tales officiales vel decani ex alio capite admittantur, vt quia canonici cathedralium ecclesiarum vel his similes.Ioan.And.

Glos.seq.ponit opi. Secundò signat duo iura in contrariũ, & soluit.

a *Claustrali*, de quo de statu mon. cum ad monasterium. versic. prior. & idem dicit Guli.in prædicto ver. quod tenet curia de sacrista, custode, vel camerario monasterij. Sed contra. ſ. de præben. licet de concess. præbend. ex tenore. ex quarum subscriptionibus patet quòd prior claustralis & ſupprior delegantur à papa. Solut. tempore illorum iurium adhuc non erant determinatæ qualitates personarum quibus debent tales cauſæ delegari, sed postea fuerunt per decret. Innocen. iiij. quam hodie non habemus.eod.titu. præsenti. & postea immutatum in parte per decreta. Bonifa. eod. titu. ſtatutum. in princ. libr. vj. in magna glos.

b *Observare*, nisi id fieret ex certa scientia principis hoc expresso,[a] vt not. in prædict. decret. cum olim. de privileg. & facit quod not. supra eod. statutum. lib. vj. in glos. pone. in lege. gato secus quem arctat constitutio maioris.[b] facit. j. de offi. ordi. collatio. & quod not. de hæret. cap. vlt. libr. vj. in magna glos.

c *Audetur*.] Summus pontifex facit hoc nouum ſtatutum. Et figuratur ſic cauſa, Titius & Caius erant in controuersia super aliquo beneficio, quod quidem beneficium Titius ad se pertinere dicebat. Econtra autem Caius illud beneficium prætendebat ad se ſpectare. Iſti duo adiuerũt ſummum pontificem, qui impeditus aliis negotiis non potuit co gnoscere, nec declarare ad quem beneficium ſpectaret, ſed quendam Sempronium in curia exiſtentem deputauit auditorem qui audiret de controuersia Titij & Caij, & pronuntiaret dictum beneficium fore & esse debitum Titio, ſi quod ius ipſe Titius haberet: vel pronuntiaret debitum Caio, ſi Titius non haberet. Iſte auditor ſic diſceptauit ſeu terminauit dictam controuersiam, & pronuntiauit beneficium fore debitum Titio, & Caium condemnauit ad ea ad quæ veniebat condemnandus. Modo iſte Titius videns beneficium de iure fuiſſe ſibi adiudicandum ab ipſo auditore, volebat vt ipſe auditor conferret ſibi beneficium quod ſibi adiudicauit. Quæritur, an iſte auditor poſsit conferre illud beneficium cui ipſe adiudicauit fore debitum? Et reſpõdet ſummus pontifex quod auditor in curia Romana ab ipſo deputatus, ſi pronuntiet beneficium debere alicui, quòd etiam ipſe poteſtit dictum beneficium conferre ei cui adiudicauit. Et reddit rationem, vt videtur circuitus.nam quando papa deputauit aliquem auditorem vt cognoſceret de controuerſia aliquorũ, poſtquam ipſe cognouit, ſi ipſe auditor non poſſet prouidere nec conferre, oporteret quòd ille cui auditor declarauit beneficium ſibi debitum, iterum iret ad papam, vt ipſe Romanus pontifex ſibi conferret, & ſic eſſet circuitus, quia primò iuit ad papam & fuit delegata cauſa, & ſic de papa iuit ad aliquem auditorem, & iterum de auditore ipſe rediret ad papam, vt papa ſibi beneficium conferret, quod auditor declarauit ſibi eſſe debitum, quod eſſe nõ debet, quia circuitus eſt vitandus. No. quòd dubium iſtius capituli erat ex eo quòd papa quando deputauit Sempronium auditorem in cõmiſſione ſua, dixit quòd cognoſceret cui beneficium erat de iure debitum, & non dixit q̃ conferret ei cui declarabit debitum. Modo dubitatur, an virtute iſtius commiſsionis poterit dictum beneficium cõferre, & ſic ſuam ſententiam mandare executioni? Et reſpõdetur quòd ſic, vt videtur circuitus. No. quòd eſt quidam auditor contradictarũ & cameræ, & de iſto videas Goffredum, & Hoſti. in ſumma, de offi. ordi. in princ. & talis habet iuriſdictionem ordinariam. Alius eſt auditor cauſarum qui habet ordinariam iuriſdictionẽ in cognoſcendo, & delegatam in definiendo. Et de iſto vide Gulielmum in Spec. titu. nij. §. poſt principium. dicit tamen Bonifacium octauum fuiſſe interlocutum quòd in curia Romana nullus habeat ordinariam niſi papa. Nota differtiam inter ſuum & debitum, quia ſi auditor pronuntiaret eſſe ſuum, tunc non poſſet alio modo prouidere. Secus ſi pronuntiaret beneficiũ fore debitũ, quia tũc auditor non pronuntiat ſimpliciter ſuũ eſſe, ſed reſtat adhuc executio ſuæ declarationis. Nota dum dixit in textu, vitetur. quòd ibi ponitur ſimplex pro compoſito, vitetur, id eſt, euitetur circuitus. Nam fruſtra fit per plura quod æquè commodè poſsit fieri per pauciora. P. d. Nota quòd expectans habet ius ad beneficium, & poteſt dicere beneficium ſibi de iure debitum, licet gloſ. in cap. veniens. de renun. dicat quòd habet potius officij implorationem, quod dic vt ibi dixi. Nota finaliter caſum mirabilem in quo poteſtas delegati extenditur ad non commiſſa, vt euitetur circuitus. Zabarel.

A

rij ſui priore claustrali[a] nequaquam hoc volumus obſeruari[b].

Idem in eodem.

Breuium non potest summari.

CAPITVLVM III.

Vditor[c] in Romana curia[d] deputatus † à nobis, [e] de beneficio[f] (quod pronuntiabit g alicui de iure fore debitum[h]) poterit[i] sibi absque commissione alia † (vt euitetur circuitus[k]) & per Guliel. in Specu. titu. de act. & peti. §. super actionibus. versicu. ſed ſi ad ipſam præbendam. & verſi. ſeq. Et patet hic expeditum quod ibi not. ſcilicet quòd coram auditore peti poterat beneficium pronuntiari debitum & conferri. Et ſcias quòd hodie eſt tutum[c] hoc in libello peti, puto tamen quòd etſi non petatur in libello conferri, ſed ſolùm debitum pronuntiari, quòd poſt pronuntiationẽ peti poterit & conferri. ſicut enim confert licet non fuerit commiſſa collatio, ſic conferat licet non fuerit in primo libello petita. Item ſcias quòd de auditore contradictarum & cameræ tenent Goff. & Hoſtien. in ſum. de offic. ordin. in princ. quòd habent ordinariam. De aliis auditoribus cauſarum no. Guliel. in Specu. in titu. iij. §. j. poſt principium. quòd habent ordinariam in cognoſcendo, delegatam in definiendo. Sed Archid. xj. quæſtio. j. experientiæ. dicit Bonifacium octauum interlocutum fuiſſe, quòd in curia nullus habeat ordinariam niſi papa. & facit quod dicam infra titu. j. ne Romani. Ioan. And.

B

Gloſ. ſeq. arguit à contrario, & dat ſimile.

d *In Romana curia.* in dato ergo extra curiam nõ habet hoc locum, nec in aliquo corrigitur decretalis, ſuper eo. de offic. deleg. & eſt ſi. j. de ſequeſt. poſ. c. vnico.

Gloſſa ſequens argu. à contrario, dicens quis dicatur datus à papa.

e *Deputatum à nobis.* ergo ab alio, puta legato ad quem etiam ſpectaret beneficij prouiſio, nõ poterit prouideri etiã ſi fuerit ſibi commiſſa pronũtiatio, quia nec aliter auditor pronũtiat, ſed audit & refert. de offi. deleg. ſuper quæſtionum. facit & primum. ſ. eo. titu. ſuper eo. Et intelligo deputatum à papa illum qui ſecundum morem curiæ per referendarium vel officialem ad hoc datum ex auditoribus palatij deputatur ad ta lem beneficialem cauſam delatam ad curiam audiendam, & hoc in minoribus. Cathedralium enim & regularium eccleſiarum cauſas propria voce papa committit, & vt plurimum cardinalibus.

C

f *Beneficio.* largè ſumitur vt comprehendat etiam dignitates, [e] cum eadem ſit ratio. concord. de regu. iur. cap. j. vbi de hoc.

g *Pronuntiabit.* & ſic videbatur functus officio ſuo. de offi. deleg. in literis. Ioan. And.

Gloſ. ſeq. declarat vnum quare. Secundò quæritur, arguit negatiuè, contrarium ſoluit.

h *Debitum.* ſi pronuntiaret illud ſuum, tunc ceſſaret prouiſio. Et ergo differentia inter ſuum & debitum. de præben. ſi tibi abſenti, libro ſexto. [f] ſicut inter ius in beneficio, & ad beneficium. eod. titu. cap. penult. de conceſs. præbend. ca. vlt. eodem libro. Quid de electo qui appellauit à denegatione confirmationis, vel caſſatione electionis, nunquid auditor qui pronuntiat bene appellatum, vel reuocat caſſationem electionis, poterit confirmare? Videtur quòd non, quia hic ſolùm loquitur de prouiſione illius cui debitum erat. In contrarium videtur, nam hoc faceret delegatus. de excep. ſignificauerunt. de re iudica. ad probandum. ex quo enim bene appellatum eſt, facit quod facere debebat principalis. de except. dilectæ. facit quod not. Ced. de appella. cos. in princip. & quod dixi de teſta. Raynaldus. verſicu. condemnauitque. Item de confirmatione non videbatur dubium, ſed de prouiſione, nam primam facit officialis & capitulum vacante ſede, qui non faciunt ſecundam, vt de offi. vica. cap. vlt. & de inſtitu. cap. j. lib. vj. quia ergo illud plus dubitabile, ergo con ceſſum.

i *Poterit.* non quidquid iudicis poteſtati committitur &c. ff. de iudi. non quidquid. de offi. deleg. conſuluit. licet ergo auditor hoc poſsit, non tamen tenetur ad hoc.

k *Circuitus.* C. de arbit. l. ne in arbitris. in fin. de adop. l. fi. ff. de condi. indebi. dominus teſtamẽto. & ibi concor. de hoc in fin. vlt. gl. Eſſet autem circuitus ſi oporteret ad papam redire pro noua cõmiſsione vel pro collatione ad ipſum, vel ad executorem. Dicebant ergo qui hoc tenebant, q̃ auditor fungitur vice iudicis in ſententiando, & vice executoris in conferendo,

a Clo. ſequitur Barba. & quærit an delegatum arbitretur ſibi teſtamentum patris ſui ſententiam exequi. ff. Nota primò quòd contra nõ poſſunt cadere in eodẽ ſub teſto. vt vnum conſentio ſit alterius ex. diſpoſitio. quod dixi in ca. cognoſcentes. de conſtitu. Nota ſecundò in caſum in que gratia perfecta pa ſtitur exceptionem & nullus atem ex facto ſu proueniente. quod ibi no ta glo. vbi in fine. Franc. Zabarel. Bocat ter to de l. mol. & ſub beneficio. an venit di gnitas. ſed tex. ſ. pro. mium tua. Baglaſ. be nepoto, pro bat contra. rium. nisi el loqr ergo q̃ non decidit. ſim plex bime. ſtrum, non venit digni tas. Ponta. 1. Not. hic ſimul verbũ ſonare ve. ritatem c.1. de teſt. l. ſi. ſi fratres. ſi de libr. tem. tamen teſtũ non prebuit per ſimul ver. bum. Bar. in l. quid nomin. §. ſi de arbitris ff. de arbitrijs. deponeret in arte ſua. propoſui. ſic. de proba. & ibi addi. quod verbo credo, non probatur vel remota a ſenſu. exemplum, tu credo quod

A

cium quod poſſet habere per ſuam gratiam, ipſe adeptus eſt aliud beneficium non virtute ſuæ gratiæ, non expirat gratia, quia illa decretalis loquitur de forma gratiæ quæ prohibetur neceſsitati pauperum quæ eſt iuſtitia vel quaſi. prouiſione igitur facta impetranti ceſſat cauſa iuris, & ſic ipſius executio. Sed iſta Clementina non diſtinguit de qua gratia, vel de gratia ſpeciali, vel de gratia quæ ſit pauperi, quę eſt quaſi iuſtitia: ideo generaliter debemus eam intelligere, nec facere dictam diſtinctionem ad capitulum, ſi pauper. lib. vj. de præben. Not. quod vbi canon non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus. Ita

Petrus tenuit Bertã, quia ex eſt loquutus. iecu. ſi creditur ex eſt proxima ſenſui, nam tunc probat vere bum credo. vt tu credis quod Petrum cognouit Bertã, quia verum quę verisſi in ſecto ſta Cyn. ſi. ſenum. de teſt. Barba. Fontanus.

B

vbi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus. l. de pretio. ff. de Publicia.

Gloſſa ſequens dicit quid approbat, & quid addit. tertiò quæſtionem ſoluit.

b *Gratie.* Approbat quod notani de præben. ſi pauper. lib. vj. in prima glo. & idem ibi Archi. Et per illam decretalem determinatur quid iuris ſi conſequitur beneficium in pro quo ſcriptum eſt in forma pauperum, hic de illo pro quo ſcriptum eſt in forma gratiæ. & in illo caſu non diſtinguitur qualitas beneficij adepti, iſto ſic. Et quia generaliter loquitur hoc principium, generaliter intelligatur de cuiuſcunque gratia, papæ vel alterius.

Gloſ. ſequens arg. pro opinione. ſecundò dubium ſoluit.

c *Renuntiare.* idem tenent Inno. & Cõpo. in illo qui litigabat ſuper beneficio, & recepit ſecundum quod eum primo tenere non poſſet, ſcilicet q̃ per hoc renuntiat liti. hæc no. ſ. eo. in noſtra. vt tibi plenius ſcripſi. Et puto hanc decre. lotum habere etiam ſi proteſtetur recipiendo ſecundũ, quòd gratiæ renuntiare non intendit, cum proteſtatio ſit facto contraria de conſti. cum M. nec defendat in his præiudicialibus. ſ. de elect. vt quis duas. libr. vj. facit quod ſcripſi cum Inno. contra Hoſti. in prædi. decr. in noſtra.

C

d *Eiusdem.* dignitatis, vel curati quod expectas.

e *Beneficium*, curatum ſcilicet vel dignitatem vel perſonatum, per decre. de præben. de multa. Et idem puto in caſu decr. literas. de concel. præben. vel cum ſecundum de ſpeciali iure requirit continuam reſidentiam, iuxta not. per Innocen. de cle. non reſi. ca. ſi.

f *Pacifícè.* puto idem ſi accepta collatione per eum fiaret quo minus haberet pacificam. ad quod. ſ. de elec. commiſſa. §. j. de præben. licet epiſcopus. lib. vj. Apptio. Idem Pau. & Stepha. & Zenze. qui intelligit poſſeſsionem pacificam liberum exercitium curæ, licet poſſeſsionem pacificam maioris partis beneficij non ſit adeptus. de quo die vt not. ſ. de elec. commiſſa. libr. vj. Nec definit eſſe pacifica, licet ex poſtfacto controuerſia moueatur. ſecus ſi in ipſa apprehenſione, vt. l. ſi poſt veſtectam. C. de euictio. Pet.

g *De iure.* De hoc. ſ. eod. gratia. libr. vj.

h *Non poſſes.* ſi ergo eſſet tale quod cum illo teneri poſſet, non perit gratia, vt Innoc. in decre. ſi pauper. & hoc etiam tenet Ioan. de Deo in quæſtionibus ſuis. libr. j. q. xxiij.

i *Illud.* quod adeptus es interim.

k *Reſignaueris.* gratia ergo perempta non reuiuiſcit, licet res reuertatur in priſtinum ſtatum. Et facit ad quæſtionem de clerico qui contraxit matrimonium quod poſtea diſſoluitur per profeſsionem ſponſæ non cognitæ, vel quia reperitur conſanguinea, de quo ſcripſi de cle. coniug. capi. j. in princ. declarabit.

D

l *Paratus.* Si tamen vellet dimittere ſecundum beneficiũ, poſſet per collationem ordinarij conſequi primum olim ſibi debitum. non enim intendit quòd ſit inhabilis ad illud, ſed quòd ex vi gratiæ non eſt ſibi plus debitum, nec per executores gratiæ conferendum. Et ſic not. caſum quo ex facto ſuperuenienti paratur exceptio contra gratiam quæ tenuit à principio. Alios caſus colligas ex no. de præb. quia ſæpe. lib. vj. in vlt. glo. Ioan. Andr.

m *Literas.*] Breuis & fortis eſt, ius nouum inducẽs, quod forſan plus ab extrinſeca cauſa iuſtificatur, vt j. dicam. Illud cap. inducit nouum ius, & eſt inductum contra illos qui nimis cito volunt habere fructum de gratiis ſuis. Pone ſic caſum. Quidam cupidus beneficiorum (& per conſequens credo quod cupidus ſuę damnationis) iuit ad papã & eũ requiſiuit q̃ ſibi prouideret de beneficiis aliquo quo poſſet leuius & lilandius in futurũ ſuſtentari. cio aliquo quo poſſet leuius & lilandius in futurũ ſuſtentari. papa videns ſuã ſupplicationẽ eſſe gratioſam, dedit ei gratiam

s *Ibi Do. et ta. Tolet. ſana, quæſt. 239. f. 5.*

e *In hac gl. laudatiſſimè examinat Barba poſt Card. pluralitatem beneficiorum. Font. Gratia à principio valida per factum ſuperuenius quodque. exprat.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

tiam quæ erat datę mẽsis Ianuarij in qua cõtinebatur quòd prouideretur filio de beneficio proxime vacaturo. Iste reuersus ad prouinciam suam non expectans nisi mortem alicuius, & cognans quis antiquior curatus vel canonicus esset in ecclesia, & iple videns quia omnes erant iuuenes & non naturaliter in proximo mori turi, valde cõtristatus est. Sed qui dicit: cert te vna dierum accedit quòd qui iam miles qui multas gallinas eundo & redeundo de bello deuicerat, & existens in grabato tendens & anhelans ad mortem, vt aliqualem recompensationem de foretactis suis Deo peragere, quandam capellam cõstruxit & ædificauit: hic ædificatam & dotare voluit, & centum marchas auri cuidam qui per tempora perpetua Deum, Mariam, & sanctos perorare et pro redemptione animæ suæ, contulit. His peractis vt donatio sua esset valida, & vt beneficium erearet in sua capella de nouo ædificata, milit a l episcopum vt de licentia eius beneficium crearet: qui quidem episcopus omnia quæ voluit decreranit, & beneficium creauit calendis Nouembris. iste qui impetrauerat gratiam suã, iucundus illam accepit, & venit ad militem, & eum requisiuit vt ipsum virtute gratiæ suæ præseoaret episcopo, & quòd episcopus b nehcium sibi conferret. Episcopus videns istam gratiam & datam suæ gratiæ esse de calendis Ianuarij, & vidit creationem beneficij esse de data calędarum Nouembris, respondit sibi episcopus, Amice ego non teneor tibi conferre beneficium istud nouiter creatum virtute tuæ gratiæ: quia tua gratia habet vires suas in beneficiis creatis ante datam tuæ gratiæ seu literarum tuarum: modo ista capella est creata post datam literarum tuarum. Iste impetrans nõ contentus de episcopo iuit ad papam, & narrauit sibi ealum, vt s. Cui respondit papa, Amice nos statuimus literas nostras directas super beneficio vacaturo tibi conferendo non extendi ad beneficium creatum post datam ipsarum literarum. h.d. Nota quòd per istam Clementinam papa statuit nouum ius. & probo per hoc quod dicit statuimus. Not. quod papa dat literas ad beneficium vacaturum: sic & legatus de latere reseruat vacaturum per modum de quo in pe. cap. de offic. leg. lib. vj. Not. initium spectandum. de elect. dudum. j. Item attendendum tempus datæ. et it. eam te. de quo. j. plenè Zabar.

Glossa sequens cum sequenti ampliat literam in tribus casibus.

a *Nostras.* idem in literis reseruationis legatorum: cùm eadem & fortior sit ratio.

b *Tibi.* idem puto vbi papa dedisset potestatem conferendi primum vacaturum non expressa persona cui conferri deberet. Idem si contulisset fructus beneficiorum primi anni quæ vacare contingeret in diœcesi vel prouincia, cùm in his sit eadem ratio.

Glossa sequens exponit literam, & soluit dubium.

c *Vacaturo.* in vacante non procedebat dubitatio: nec distinguo an debeatur simpliciter vacaturum, an debeatur cum beneficio accedendi, cùm eadem sit ratio.

Glossa seq. soluit literam, & dat simile.

d *Post datam*, etiam si paulopost. & facit quod not. Hostien. s. eod. cap fin Inspicimus ergo an extaret beneficium tempore datæ: sicut inspicimus ætatem impetrantis illo tempore. s. eod. si eo tempore. lib. vj. & concord. s. eod. eam te. de præben. dilectus. ij. vbi de hoc.

Glossa seq. primò ponit tria exempla. Secundò quærit de renouato. pro allegationibus remittit & soluit. Tertiò quærit quid in dubio. alleg. contra impetrantem. Secundò pro, & illud approbat, & contraria respondet.

e *Creatum.* pone constituitur noua ecclesia. de eccle. ædi. ad audientiam, creatur noua dignitas. de consue. cùm olim. constituitur noua præbenda. de præben. dilecto. & c. vacante. Sed quid dices de beneficio olim creato, sed tempore datæ suppresso, nunc autem renouato? pro & contra quæ not. supra eodem quamus. lib. vj. Videtur quòd bene extendatur ad illud, argu. eius quod no. de constit. cùm accessissent. in fi. & facit quod scripsi post Hostien. de censi. significauit. super fi. pen. glos. & hoc præcipuè quia hoc ius nouum est: vt j. dicetur & de creato tantùm loquitur, non de renouato. Sed quid si dubitatur an data præcedat creationem beneficij vel econtra: puta quia eadem die factum est vtrunque, nec apparet quod prius fit. s. eod. titu. ea, pen. lib. vj. Contra impetrantem facit: quia ipse petit beneficium, probet ergo illud sibi debitum. ad quod videtur necessarium quòd illud prius fuerit creatum. si ergo hoc non probat, non fiat executio. facit de senten. excommu. venerabilibus. ad fi. & quo i libi no. in glos. pen. lib. vj. & in dubiis iudicamus pro reo: de proba, in præsentia. & capi. ex literis. de testibus cùm tu. secundũ vnam lectură. succumbet ergo

¶ *Idem de hac orta post datã*

A in dubio iste petens. Pro impetrãte facit: quia in tali dubio fauetur ei qui potiorẽ habet gratiam, vel habet eam à maiore: vt in prædi. decre. pe. & de præben. si à sede. lib. vj. Item in dubio interpretamur vt res valeat, de verb. sign. abbate. Ité si ponimus impetrantem esse reum, planum est q succũbit actor. idẽ videtur si ponimus eũ actorẽ. Nam aduersarius excipit, & quo ad onus probãdi reus in exci

rescripta. s. eo. de nure ora post. ista. testatum. non potest. videri. de sede. in. mistet. alibi. ora nõ extendunt ad futura. l. de hu. bi. nec pactum. de pres. de pac. nec transactio l. cũ Agathan. de trã. sac. nec stipulatio. ista stipulatur. Gherlega. nec vtile per inutile. fi. ff. de reg. iu. Ca. nec inter nouitium. clericum. nec venditor. de quo pacto in ge ere ora ba. Panor. a Cõsilio ergo hãc quæ dubitatur nõ est vtrum hoc creata ante vel post data sit, nam probatio incumbit impetranti, sed aduersario quo negat ipsum esse creatũ ante vt contra impetrantem facit. fendat. Pan. et Ca ne. plene. Idem Stephan. Prepositus cum statur huic beneficij. Si deprehenditur extare ea momento possessum reuelat eã ab omni probatõe, ad quã incũbit, ad uersario. C si fer. expor. vt. h. mouet. Pet.

piendo fit actor. ff. de except. l. j. si ergo exceptioné nõ probat, scilicet q̃ post datã creatum fuerit, succumbet. Nec dicas q̃ hæc sit negatiua: quia etiã si per verba negatiua proponeretur: vt nego tunc extitisse, vel dico q̃ tunc nõ extabat: habet resolutã affirmatiuam, & quæ probari potest. de renun. super hoc. Item multũ facit pro ipso quia hæc decreponens ius nouum, parat exceptioné contra impetrantem. Obtinebit ergo vtrobiq̃ impetrans: nisi de illa fiat fides. & hoc verum puto a. N. non obstant prius allegata: quia hic de iure actoris constat facti fide de gratia, & de vacatione.

Glosl. sequens obiicit & obiectionem fortificat per sex absurditates. Soluit inducens rationem extrinsecam & vnum simile. demum rationem impugnat. In fi. reassumit quinotam absurditatem, dicens in canonicis expectantibus capitulum locum non habere.

f *Statuimus.* nõ dicit declaramus. ponit ergo ius nouum q̃ videtur int̃ quia: quia certum est beneficium nouiter creatum nondum ordinatũ vacare: quare ergo non debetur expectanti vacaturũ alteri non debitum? maximè cùm fauorabilior sit expectatio vacationis per creationem q̃ per mortem. facit de concess. præben. accedens. Nec videtur ponderandũ tempus datæ: quia si tunc extaret beneficiũ quod debito modo & nõ in fraudem expectantis suppressum esset vel extinctũ nõ deberetur expectanti. de constitutionibus, cùm accessissent. Item sequeretur ex hoc q̃ si impetrauit literas ad beneficium cũ cura, illud quod tempore datæ simplex erat sed nunc curatũ, non deberetur. & idem econtra in simplici. Item q̃ si impetrarem ad collationem abcuius, & beneficiũ tempore datæ nõ spectabat ad ipsius collationẽ, licet tempore vacationis spectet, q̃ non deberetur: & hæc falsa, cùm inspiciamus in his tempus vacationis & collationis: vt probatur. j. de præben. si de beneficio. & eod. titu. ei cui lib. vj. Plus: quia per hoc videtur q̃ canonico expectan ti præbendam non deberetur præbenda ex supere crescen tibus: cùm illud sit præbendam de nouo creare, de constitutionibus, cum M. de præbend. dilecto. Item q̃ non deberetur præbenda vel portio in ecclesiis non habentibus numerum: eadem ratione contra id quod not de concess. præben. ca. fi. lib. vj. Quare dico q̃ hoc nouum induxit hæc constitutio: q̃ sicut rescripta ad lites non extenduntur ad lites post exortas: vt s. eod. ca. fi. sic nec rescripta beneficialia ad beneficia post creata, cum illa etiam sint odiosa. de præben. quãuis. lib. vj. & sic duo requiruntur coniunctim, quòd beneficium in rerum natura fuerit tempore datæ, & q̃ vacet tempore collationis. ad quod facit. ff. de contrahen. empt. l. Rutilia Polla & l. in lege. & concor. ad idem collige per no. s. eod. c. fi. in iiij. glos. Et fuit forte motiuum, quia forsan creatores beneficiorum retraherentur ab illis creandis, quando viderent illa statim impetrãtibus deberi. Sicut ergo voluit æquitas beneficium permutatione vacans expectanti nõ deberi. de re. permu. cap. vnico. lib. vj. quia forsan aliàs vacaturum nõ fuisset: ita noluit deberi beneficium nouiter creatum, licet vacet: quod aliàs forte creatum non fuisset. Et tamen dico q̃ hæc decre. generaliter loquens locum habet non solum in prima ordinatione beneficij, sed etiam in vlteriori: vt si calẽ. Ianuarij data fuit gratia calend. Februarij creatur beneficium quod confertur Titio per cuius mortem nunc vacat, & tamen tunc deficit illa ratio. Sed si ponis quem expectantem ex canonia, nõ ex reseruatione vacaturi tantum: cùm canonico non debeatur simpliciter vacaturum, sed cùm se facultas obtulerit: non puto decretalem hanc locum habere: sed debebitur illi præbenda per augmentum creata. de præben. relatum. de concess. præben. cum super. & in prædicta decretali. cum M. de constit.

Vm ratione.) Primò prohibitionis causam ponit. Secundò prohibet. Tertiò decernit. Quartò protestatur. partes patent. Ista constitutio prohibet religiosis vnius professionis ne eligantur prælati in professione alterius religionis. Et figura sic casum, Cùm in ciuitate aliqua, puta ciuitate Parisiensi sint religiosi diuersę professionis, scilicet monachi nigri, & monachi albi qui nuncupãtur vulgariter monachi sancti Ambrosij: accidit q̃ abbas monachorũ nigrorũ senio fractus subtractus est de medio: cõuentus tendens ad electionem noui abbatis, camerariũ sancti Ambrosij qui erat alterius professionis: quia monachus albus) elegit in suũ abbatem &

A tem & prælatum: quæritur an bene fecerint? Respõdet papa in hac Clemẽtina & dicit, Prohibemus ne religiosus aliquis eligatur in abbatẽ alterius religionis vel habitus quàm suæ. Et reddit rationem: cùm rationi non congruat, vt homines disparis professionis vel habitus socientur simul id est eisdem monasterijs. q̃ si secus id est aliter fuerit factum quam ista Clemẽtina intelligat, eoipso irritum sit & inane. Et sumus in versiculo, per hoc autem. Pater sanctissime audiui qualiter prohibuistis ne religiosi vnius professionis eligatur in abbatem alterius. Sed quærro à vobis quod si aliquod capitulum seculare vellet eligere vnum monachum nigrum vel album in suum episcopum: quæritur an possint eligi in episcopum cuiuslibet ecclesiæ regularis vel secularis? Et videtur quod non: cum idem monachus non sit ciuidem professionis cum capitulo. Ad hoc respondet papa in hęc verba, Per hoc autem non intendimus prohibere quin religiosus licitè possit eligi in episcopum cuiuslibet ecclesiæ. hoc dicit. Nota quòd est idem in mulieribus religiosis: cùm dicat homines, quod nomen comprehendit vtrunque sexum: cùm declinetur hic & hæc homo communis generis. Nota rationem a de omnibus esse reddendam: de quo hic tractat Zenzelinus: sed plene dixi de reseript. si quando. Nota quòd sufficit inducere rationem etiam non inducto aliquo textu vel glos. vel alia authoritate alicuius doctoris. quod not. hic Zenzel. & probat principium hic in verbo, rationis. pro hoc de præben. ratio. nam etiam lex non est aliud quàm id quod ratione constituit. j. dist. consuetudo. Zabarel.

Glossa sequens dicit quid corrigit.

a *Cum ratione.* prima pars corrigit communem opinionem iure fulcitam & consuetudine approbatam, quæ habebat quòd professus vnius religionis in prælatum alterius posset assumi. Et licet quidam distinguerent religionem maiorem à minori: ego putabam quòd satis esset eligendum esse professum tria substantialia regulæ: et maiori vel minori religioni præfici posset. quod etiam placebat Archid. xvj. q. j. quæ vere. & eo. tit. nullus. lib. vj. per quam decretalem aperte hoc probabatur ibi dum dicit, vel alteri". Probabã etiam hoc ratione: quia si præfici potest religiosus ecclesiæ seculari propter curam: vt probatur. xvj. q. j. doctos. & cap. fe. de sta. mo. quòd Dei. fortius ergo regulari, licet minoris religionis, vt dicere solco in decre. cum ad monasterium. eo. tit. hic autem expediuntur ibi no. xvj. q. vij. in nona.

Glosl. seq. soluit dubiũ respondens huic decretali. Secundo quærit, arguit pro. cõtrarium soluit, & ad simile remittit.

b *Homines.* hic & hæc homo, comprehendit etiam fœminam: vnde etiam in monasterio monialium quo ad suas prælaturas habet hoc locum, nec impedit verbum religiosus, q̃ sequitur: quia fœmininũ sub illo masculino comprehenditur. de hoc eo. tit. generali. lib. vj. in glos ij. Sed dubitari posset an locum haberet in monasterio monalium quę per mares regũntur. xviij. quæst. ij. qui religiosis. & in c. in decima? Videtur quòd non: quia inter illos non est societas de qua sequitur, nec esse debet: vt in ca. in decima. Satis puto idem per verba generalia quæ sequuntur, & similis quæstio no. D cod. tit. in denominatibus. §. fanè. in fi. magnæ glos.

Glossa sequens quærit & soluit.

c *Monasterijs.* ecclesias ergo seculares non comprehendit: vt infrà dicetur. Quæ de ecclesia sancti Ambrosij Mediolanen. vbi est duplex collegium, scilicet monachorum & regularium canonicorum? Dic quod cum quodlibet collegiũ sit ibi diuisum: quia monachi per abbatem reguntur, & canonici per præpositum, locus erit huic constitutioni in illis prælatis assumendis. Ioan. And.

Glossa sequens alleg. duas concord. ponit prouisionem & responsionem antiquam.

d *Sortentur.* habebatur hoc xvj. q. vij. in nona. & facit eod. titu. cùm causam. sed secundum statum antiquum prouidebamus ad hoc: quia se conformabat prælatus habitui illorũ quibus præfectus erat. s. de vi. & honę. cle. Deus qui. vbi de hoc. Ad cap. in noua. respondebamus illud in vera disparitate qualis est secularis clerici vel laici ad professos. & circa hoc vide quid scripsi de testa. Ioannes. in iij. oppo. & quod not. eo. titu. officii. in glos. pen.

Glosl. seq. ponit nomina, soluit dubium & remittit.

Clementinæ.

non extendi.

DE ELECTIONE, & electi potestate.

Clemens v. in concilio Viennensi.

Religiosus eligi non potest ad prælaturam non episcopalem alterius religionis vel habitus: si contra fiat, est irritum. hoc dicit. Ioan. And.

CAPIT. I.

Vm rationi a nõ cõgruat vt homines b disparis professionis vel habitus simul in eisdem monasterijs c socientur d: Prohibemus, ne religiosus aliquis in abbatem vel prælatum e alterius religionis f vel habitus g decætero h eligatur i. Quod si secus actum extiterit, sit eoipso irritum & inane k †. Per hoc autem, quin religiosus l in episcopum ecclesiæ m vel cu-

B profitentur regulã Augustini: dicet varietatem colore: quia aliqui habent colorem nigrũ, alij albũ, alij griseũ, alij mistũ, inuicem eligi possunt, q̃ videtur maxime, quia dicitur ipsorum, habitũ esse lineã togam quã sub cappa deportant. facit etiã. j. de ita. mo. ne in agro. post prine. facit etiam q̃ no. xvj. q. vij. in nona. Item in quibusdã religionibus est videre q̃ est etiã duplex color: vnde videmus q̃ Cistercienses & grisei & albo colore prout placet vtuntur: vbi verò color effet de habitu & ipsius substantia, diuersitas coloris induceret diuersitatem habituum. & facit. j. de reg. eos qui. Ioan. And.

h *Decætero*, electiones ergo prius factas non vitiat: etiam si super illis constitutionis tempore lis penderet. facit quod not. & dixi de postu. cap vnico. lib. vj.

Glossa sequens primò soluit duo dubia. secundò quærit, arguit pro. & soluit.

i *Eligatur.* non prohibet postulari ex causa: sed puto quod à papa: & sic nota de elec. c. inde nitatibus. post prin. lib. vj. Sed numquid per vnam prouisionis talis præfici poterit? Quod videtur, cùm ista sint diuersa. de præbẽ. cum in illis. lib. vj. & hæc cõstitutio ius vet" corrigit. in casu ergo nõ expresso sic tur iuri antiquo. C. de app. præcipimus. in fi. de testa. sancimus. & licet hoc posset defendi: contrarium tamen esse videtur de mente constituentis per rationem. hic expressam quæ communis est, & hoc saltem in eo qui prouidet ex iure ad ipsum deuoluto propter delictum vel negligentiam electoris. facit. j. de sup. neg. prælа. c. j. & quod ibi dicam.

k *Inane.* confirmatio ergo secuta nihil operatur. concord. quod not. s. eo. quam sit. lib. vj. in fi. vlc. glos.

l *Religiosus.* etiam nouitius. s. eo. tit nullus. lib. vj. & vide q̃ ibi not in vlc. glo. etiam si sit mendicãs saluo quod habes e. titu. quorundam. lib. vj. j. de regula. vt professores.

Glosl. seq. ponit opinionem quam reprobat de secularibus collegiatis. arguit pro & contra, & declarationem expostit.

m *Secularis.* dicunt quidam q̃ ex quo religiosus permittitur eligi in episcopũ ecclesię secularis", in prælatum alterius secularis ecclesiæ non poterit eligi: sed hoc non credo per prædictum verbum. Iin eisdem monasterijs. & cum id non sit expressè mutatum in suo statu persistãt antiqua iura quæ id permittunt. l. j. distin., prisci. lviij. distinct. ca. j. xvj. quæst. j. locatos. cum multis. cap. seq. de sta. mona. quod Dei. Incidenter ergo dictum est hic de seculari, cùm principaliter de regulari intenderet protestari °, vt sequitur: & satis placet hoc in secularibus ecclesijs non collegiatis. Sed de collegiatis magis est dubium: sed quod & in illis possit, facit quod no. Ber. supra de sta. mona. ca. j. in iij. glos. & cap. quod Dei timorem. & no. lo. lxviij. distin. ca. ij. lxviij. distin. ca. quorundam. xvj. quæst. vij. in nona. In contrarium facit quod not. Hostien. in prædi. decre. quod Dei. vbi tenet monachum non posse habere præpositurã vel decanatum ecclesiæ secularis, nisi ex dispensatione hoc fiat ob necessitatem curæ animarũ. Item hic sola disparitas habitus impedit: fortius impedire debet disparitas habitus & professionis: vt in casu isto scilicet cùm religiosus præficitur collegio secularium, & hoc maximè in simul viuentibus, in quibus plus arctat principiũ decre. & qui quãdoque funguntur priuilegijs religiosorum. de vi. & ho. cle. quoniam & no. xvj. q. j. decimas. Egeret hoc declaratione esset vt prædixi, verbum, in eisdem monasterijs, multum facit quod posuit hodie sicut olim: nisi dicas quod verbum, monasterijs, ponatur pro ecclesijs. fic xvj q. vij. nemini. Posset etiam dici q̃ clerici seculares non habent certum habitum: cùm non sit expressum in iure de colore vel forma, per quæ vel quorũ alterum oportet habitum discerni, vt prædixi. & licet fatear certas formas & colores eis esse

† *Barba. pulcherrimè hic examinat virtutem decreti, & tenet contra Card. illud afficere ignorantes etiam ante publicationem constitutionis, solus princeps tamen ignorantes ligare potest. Cõpost. in cap. capitulum sanctæ ecclesiæ. de reser. et dixit latius de tmo. ord. ex facto ff. de voluntate. pupil. quod principe cõfirmãte ista statuta inferiorum per appositionem decreti, nõ possunt interpretes illa declarare. Pont.*

b *Quomodo tunc vinet, vide gl. c. cap. de monachis. xvj. q. j.*

c *No. Barba. non arguit à contrario sensu verborũ incidenter prolatorũ. Ponta.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

prohibitos. ff. de vi. & ho.cle. quoniam. ff. eod. tit. clerici. non ex hoc sequitur certum habitum esse præfixum: largè tamè dicimus habitum clericalem conuenientem & non prohibitum clericis: sicut & laicalem conuenientem laicis. de sententen. excommunic. si iudex. lib. vj.

a *Cuiuslibet.* q. d. etiam si sit alterius religionis vel habitus. Ioan. Andr.

Diuisio.

N*E Romani.*] Diuiditur in sex partes: Quia primò ponit de potestate cardinalium sede vacante. Secundò de officio camerarij vel pœnitentiarij: ibi, Eo tamen. Tertiò determinat quid comprehendatur appellatione diœcesis, & quid si papa moritur extra curiam: ibi, Sanè. Quartò determinat quid si contingat omnes cardinales exire conclaue: ibi, Porrò. Quintò de exceptione censuræ non opponendæ contra cardinales eligentes Romanum pontificem, ibi: Cæterum. Sextò arctat venire debentes existentes extra curiam vt veniant licet intellexerint sedem vacare: ibi, Verum. Ioan. de Imo. Istud cap. determinat seu supplet concilium Lugdunense, in cap. vbi periculum. lib. vj. eo. titu. In illo capitula dicuntur, Si papa moriatur, cardinales præsentes debent expectare absentes per decem dies: vt ipsi congregati in vnum tractent de electione noui Romani pontificis: qui quidem cardinales intrabunt quoddam conclaue, id est, quendam locum secretum, quod conclaue erit planum: & nulla erunt in illo conclaui intermedia, seu nullæ erunt partes in medio, & ifti cardinales nullos habebunt seruitores secum vno dempto: quia poterunt secum ducere vnum tantùm: nisi grandis infirmitas alicui ipsorum superueniret: & tales posset habere duos vel tres secundum exigentiam infirmitatis. Item dicti cardinales semel inclusi in conclaui, non poterunt exire, & nullus cum eis poterit loqui. Et per vnam fenestram bene arctam & strictam ministrabitur cardinalibus potus & cibus. Et si intra tres dies non eligant papam, ipsi non habebunt per quinque dies nisi vnum ferculum, id est, non comedent nisi de vno epulo. Et si in illis quinque diebus adhuc non eligât, ipsi non habebunt nisi panem, vinum, & aquam, & non recipient suas distributiones de camera: immo si aliquas recipiant ibi, tenebuntur illas restituere. Et debent esse ita intenti ad electionem dicti domini papæ, quòd non debent se interponere de aliquo alio negotio quousque electionem suam fecerint. Item si quis cardinalium non intrauerit conclaue, vel si intrauerit, tamen exijt: alij existentes nihilo minus procedant in dicta electione, & illum exeuntem non admittent, id est, illum amplius non recipient: nisi exierit propter infirmitatē: quia post infirmitatem recipietur si intret pendente negotio electionis. Item expectati per decem dies, si ipsi veniant, ipsi admittentur. Item illud cap. vbi periculum, dicit quod aliquoties papa moritur alibi quàm Romæ, quid erit si moriatur alibi? Ibi dicit quod si papa obierit extra ciuitatem Romanam, quod cardinales debent illum eligere in ciuitate illius territorij in quo obijt. Et dicit quòd rectores illius ciuitatis ita cito quàm scient mortem papæ, quòd ipsi debent compellere cardinales vt ipsi eligant papam: & si ipsi non faciant (dicit papa) ipsi rectores erunt infames & priuabuntur officio suis. Et dicit concilium quòd feudis, si feuda habeant. Item dicit quod cardinales debent eligere papam liberè & sine conuentione vel pactione aliqua. Et si aliquod iuramentum ipsi cardinales alicui præstitissent de aliquo eligendo, dicit papa quòd tale iuramentum non valet. Item dicit quod tota ecclesia debet orare super prouisione electionis noui pontificis. His suppositis accedo ad Clementinam quæ aliquoties aliquid supplet ad dictum capitulum: aliquoties confirmat & determinat ea quæ deciduntur in dicto capitulo, vbi periculum. iam determinato. Figura sic casum. Pater sancte, Deus vos conseruet à mala peste, quia vidi si aliquo casu esseus sublatus de medio, id est, si esseris mortuus, quomodo vos docetis me qualiter deberem eligere si ius haberem eligendi Romanum pontificem. Sed quæro à vobis, an nullæ sint aliæ solēnitates ad eligendū Romanum pontificē præter illas positas in dicto capitulo, vbi periculum. & si ego obseruarem dictū capitulū vt facet ad pedem lit. præ, an mea electio esset valida? Et respondet papa q̄ sic; dūmodo adiungā ea quæ sunt in isto capitulo, seu in ista Clementina. In cuius principio dicitur quòd olim erant diuersæ opiniones an ea. vbi periculum. posset modificari, corrigi, vel immutari, vel aliquid ei detrahi vel addi per cœtum cardinalium. Summus pontifex considerans quod lex superioris non debet tolli per legē inferioris, reprobat opinionē satagentem, id est, dicentē & procurantem quòd constitutio

Additio. domini Helie præmittens casum.

Casus literalis domini Helie.

A edita in concilio Lugdunen. in cap. vbi periculum. ecclesia vacāte posset corrigi, immutari, aut quicquam, id est aliquid posset ab ea detrahi. Et dicit quòd non vult quod cardinales sede vacante aliam iurisdictionem habeant præter iurisdictionem eis concessam in dicto concilio, vbi periculum.

Casus. §. de tanto.

inquantum permittit concilium Lugdunen. nec illud vel eius partem alterare posset. Ioan. Andr.

CAPITVLVM II.

NE Romani b electioni pontificis indeterminata c opinionum diuersitas ali-

B

Casus. §. fuit.

cardinalium tales personas eligant: quia papa non intendit quòd per obitum suum talia officia vacent. Et maximè, id est præcipuè vult vt pœnitentiarij eligantur: cùm sint ipsi populo per quàm necessarij: quia ipse Clemens vult si pœnitentiarij moriantur, non obstante quòd sint impediti in electione Romani pontificis: tamen vult quòd eligantur noui, & quòd in locum pœnitentiariorum mortuorum cardinales subrogent nouos. Item quia concilium dicit in ca. vbi periculum, quòd si contingat papam mori extra ciuitatem Romanam, quod papa est eligendus in ciuitate illius territorij in quo mortuus est: ideo supplico declaretis mihi quid vos intelligatis per territorium, & dicatis quid continetī Respondet papa quod nomine territorij tota diœcesis intelligitur. & intelligatis quod si audientia causarum & literarum apostolicarum sit in vno loco, & quòd contingat papam mori in alio loco: quod papa non est eligendus in loco in quo moritur, sed in quo remansit curia sua, & nisi forsan papa antequam moreretur determinasset audientiā causarum alibi profecturam. quo casu constitutio concilij Lugdunen. obseruaretur. Sed pone, Accidit quod cardinales existentes in conclaui non fecerunt electionem, immo omnes simul exierunt conclaue, vel successiuè exierunt. quæritur qui ius iuris, an propter hoc electio non sit facienda? Respond. papa quod rectores ciuitatis ad quos executio prædictæ constitutionis, vbi periculum. pertinet, constringent ipsos cardinales ad iterum intrandum conclaue: alias si non faciant, incurrunt pœnas contentas in dicta constitutione, vbi periculum. Sed quæreret aliquis: quando cardinales

C

Casus. §. ita verum.

redintrabunt conclaue deputatum, incipient ne ipsi de nouo procedere in electione, ac si nunquam intrassent? Respondet papa quòd non: sed incipient in statu in quo erant quando exiuerunt conclaue. Iterum quæro, pone quòd sunt multi cardinales excommunicati, erunt ne ipsi repellendi ab electione cùm sint incapaces? Respondet papa quòd tales non poterunt repelli aliqua exceptione vt vitentur seu euitentur dissensiones vel diuisiones seu schismata: quia si possent repelli exceptione excommunicationis, ipsi cardinales fortassē negarent se excommunicatos, & esset longum expectare probationes aliorum, & nimis prolongaretur vel differretur electio, quod esse non debet. Sed quæro, durante tempore electionis sunt aliqui in prouincijs qui fuerunt electi in aliquibus dignitatibus: quid faciēt ipsi, quomodo ipsis prouidebitur de confirmatione suæ electionis, an teneantur venire ad ciuitatem Romanam ac si papa non esset mortuus? Respond. quòd tenentur venire vel mittere, ac si curia Romana non vacaret. hoc dicit totum istud capi. cuius ordo facilis est. Nota quòd opiniones doctorum variæ præbent obstaculum & dilationem expeditioni alicuius negotij. Nam in tali varietate alteram sequi non est temerarium: vt notatur in d. cap. ne innitatis. supra de constit. Et secundum Pau. sine reprehensione potest vnus adhærere vni, & alter alteri: quia opinionibus est deferendum. supra de rescrip. Et per hoc dicendum est quòd si sudex in iudicando sequitur vnā opinionem de pluribus, non facit hem suam. quod dic vt not. Bart. in l. cum prolatis. ff. de re iudi. Vide hic plenius per Petrum de Ancha. Nota quòd opinio non consonans veritati est reijcienda. Zabarella.

Casus. §. porro.

Opiniones si sint variæ, non est temerarium alteram sequi.

Glos. sequens dicit quid supplendo determinat, & quid prima pars approbet vel reprobet.

b *Ne Romani.* principaliter determinat & supplet decre. vbi periculum. §. eo. Quas autem opiniones approbet vel reprobet, dicam per partes. Et prima pars determinat quod not. lxxix. distin. nullus. ij. & corrigit quod not. Hostiē. de pœnitē. & remiss. cùm ex eo. cuius opinionem & rationes scripsi, de schis. a capite vnico. libro vj. & approbat quod ibi no. & quod tenet Archidiac. in decre. prædi. vbi periculum. §. cæterum. in fine, quod specialius contingit hunc casum. Bart. etiam sequebatur Host. eod. tit. cupientes. §. quòd si. vt etiam dicam. ff. §. fin.

c *Indeterminata.* habes igitur exemplum opportune determinationis

nationis de quo loquitur proœmium harū constitutionum. A

a *Dilationem.* summe periculosam: vt in ead. cōstit. in prine. Ioannes Andreæ.

b *Cætera.* quæ patere possunt ex glos. prædictis.

c *Inferiorem.* xxj. distin. inferior. §. de maio. & obe. cùm inferior. C. de legi. l. fi. & hoc maximè cùm ille inferior ab illo superiore recipit potestatem a: vt in casu nostro cœtus cardinalium à papa: per quod idem videtur de concil. b. §. eo. tit. significasti. ix. quæst. iij. euncta.

d *Tolli.* iuuari posset per pœnæ adiectionē c. de hoc dixi de officio archipresby. cap. fin.

e *Non potest.* hoc etiam fatebatur Hostien. §. eod. licet. dicens quòd cardinales illi constitutioni expresse renuntiare non poterāt per hāc rationem: tacitè sic, vt j. dicam.

f *Lugdunensi.* §. e. vbi periculum. lib. vj.

Glossa sequens ponit alia duo nomina, & remittit.

g *Cœtū.* collegium vocatur. de schism. c. vnico. lib. vj. quæ satis resonant in idem: vt patet. xv. distinct. canones. in fi. alibi dicitur gremium. xxiij. distinct. in nomine domini. ante medium. Quomodo verò cardinales habent ius collegij vel capituli, nec censentur iure singulorum in diuersis titulis locatorum, satis tractauit Hostien. de Iudæ. ad liberandam.

h *Cardinalium.* vnde sic dicantur, not. §. de offic. archipresbyt. cap. j. in j. glos. Ioan. And.

i *Modificari* diminutionem continet. de verb. signi. cap. fi. & multa verba hic ponit, vij. scilicet, vt omnē modum per quē constitutio cangi posset, includat. Ioan. And.

k *Dispensari.* hoc addit: quia stante constitutione maioris, minor quandoque contra illam dispensat. de æta. & qualit. c. vnico. lib. vj. cum similibus.

l *Partem.* quid iuris sit de toto &c. ff. de rei ven. quæ de tota. & §. de dona. inter virum & vxo. nuper.

Glos. seq. respondet ad rationem Hostien. quem excusat, & hanc definitionem coadiuuat.

m *Non consonam.* quod ergo dicebat Hostien. quòd alia collegia hoc habent: ergo & collegium cardinalium? Respondetur illis permissum, huic expresse prohibitum: & si per antiqua iura concessum prius erat, per istam posteriorem constitutionem est correctum. de constit. cap. j. lib. vj. Et sic breuiter respondetur ad quamplures ex rationibus Hostien. qui tamen excusabilis est: quia non vidit decre. vbi periculum. Ad id quod dicitur non esse verisimile filium Dei voluisse mortuo papa gregem fidelium esse sine pastore, vel ecclesiam sine sponso: Respond. quod sponsus rector & pastor est Christus & caput ecclesiæ, quæ est ipsius corpus. Primum patet lxxvj. distin. Iciunium. ij. in fi. Secundum. xcvj. distin. ca. j. circa medium. Tertium de sacra vnct. cap. j. ver. sed vbi. iij. q. iij. c. fi. Licet ergo deficiat vicarius, non deficiet principalis: qui vicariatus solum Petro & successoribus apostolis datus fuit. Absurditas autem huius opinionis apparet: quia secūdum eam non esset necessarium papam eligi d ex quo cœtus cardinalium Christi vicariam haberet. Item nec esset hoc expediens: quod cuique patet: & facit de concef. præb. quia diuersitatem. in princ. & in decila.

Glossa sequens quærit, & negatiuè soluit.

n *Reprobamus.* Sed nunquid per hoc reprobatur opi. Gof. Hostien. & Compost. & Guliel. quæ habet cardinales tollere posse quod de numero duarum partium statuit conci. Lateranen. supra eodem titu. licet. scilicet ordinando quòd nominatus à pluribus in scrutinio sit papa, vt ibi scripsi? Die quod non: quia illud conci. illam opi. approbat cùm dicit, nisi maior interuenerit concordia. ex quo ergo concordant

Clementinæ.

Quod est fulcrum. vnde infert barba. q̄ authoritas Christi nō transiit ad

nominatum vel nominandum à pluribus esse papam, videtur ille nominatus ab omnibus. & facit quod no. §. eod. titu. si cui. lib. vj. in glos. nota.

Glossa seq. dicit opi. Hugonis reprobatam, & rationem eius tolli per instantiam.

quod possit obstaculum vel dilationem a afferre: Nos inter cætera b præcipuè attendentes, quòd lex superioris per inferiorem c tolli d nō potest e, opinione astruere (sicut accepimus) satagentem, quòd cōstitutio felicis recordationis Gregorij Papæ decimi prædecessoris nostri circa electionem præfatam edita in concilio Lugdunensi f, per cœtum g cardinalium h Romanæ Ecclesiæ ipsā vacante modificari i possit, † corrigi, vel immutari, aut quicquam ei detrahi, siue addi, vel dispensari k quomodolibet circa ipsam seu aliquam eius partem l, aut eidem etiam renuntiari per eum, tanquam veritati non consonam m, de fratrum nostrorum consilio reprobamus n †, irritum nihilo minus & inane decernentes, quicquid potestatis o aut iurisdictionis ad Roma-

B

num, dum viuit, pontificem pertinentis p (nisi quatenus in constitutione prædicta permittitur q) cœtus ipse duxerit eadem vacante ecclesia exercendum.

Officium camerarij vel pœnitentiariorum papæ durat eo mortuo: qui si deficiant, poterit cœtus cardinalium pro tempore vacationis alios surrogare. Ioan. Andr.

Eo tamen prouiso, quòd si eiusdem ecclesiæ camerariū r aut maiorem s, vel aliquos alios ex pœnitentiarijs (quorum t officium per obitum eiusdem pontificis nolumus expirare u) per mortem, vel alias defieere quouis modo x cōtingat, valeat idem cœtus y ad tempus vacationis huiusmodi, pro numero deficientium z vel ampliori etiam quantum a ad pœnitentiarios (si hoc b eidem cœtui concorditer c expedire videbitur) alios surrogare.

o *Potestatis.* reprobatur ergo quod no. Hug. lxxix. distinct. nullus. §. cuius dictū recitat Hostiē. supra eodem, licet. qui dixerat cardinales posse tunc creare cardinalem, cùm possint tunc creare papam, quod plus est. sed videmus quòd capitulum creat episcopū, nec tamen confert beneficia ad illius solutionem spectantia. ne se. va. cap. vnico. lib. vj.

p *Pertinentis.* si ergo aliquid diuisim ad collegium pertinet, quod fortè prior ipsorum expendit, vt est moris, hoc non impedit. facit prædic. decre. vnica. & de rescrip. edoceri.

q *Permittitur.* in §. idem quoque.

r *Camerarium.* ad quem spectat tempora pauperib⁹ erogare. vt not. Ioannes. viij. quæst. j. ca. j. hodie autem magnum est officium, & iurisdictionem exercet circa omnes debentes cameræ, & auditorem habet etiam ad hoc, quem puto quòd habere possit sede vacante, per hanc literam. prouisione tamen pendente cardinales nil ab ipso recipient: vt in prædi. decre. vbi. §. prouisionis.

Camerarij apostolici officium.

f *Maiorem.* ex pœnitentiarijs, quod sequitur. & est sensus quod officium pœnitentiarij maioris qui solet esse cardinalis, vel aliorum minorum, non expirat. Tempore tamen inclusionis maior pœnitentiarius si est cardinalis, per se non potest vti officio: si tamen nollet in clausura manere, etiam personaliter vtetur officio: vt fecit. d. Tusculanus.

t *Quorum.* interpositio.

Glos. seq. dicit quid approbat, duas lecturas ponens.

u *Expirare.* hoc de pœnitentiarijs tenebat Hostien. de sententen. excommu. quod de his. in fi. vbi determinat quod not. in Spec. titu. iij. §. j. vbi defendit Guli. quòd camerarius marescallus & auditor cameræ habent ordinariam. quod si verum esset de iure communi, duraret illorum officium mortuo papa. de offic. leg. cap. ij. lib. vj. sed hic de marescallo nil dicitur. & vide quod dixi. supra ead. compil. titu. j. auditor. in j. glos. Secundum quod dicimus istos habere delegatam, speciale hic inducit, quòd durat delegata post mortem delegantis, sicut &. §. de hæret. in fidei. lib. vj.

Camerarij papæ et marescallus an habeant ordinariam vel delegatam.

x *Quomodo.* puta quia incidit in furorem vel infirmitatem quæ impedit executionem officij. idem puto si recederet, vel nollet officium exercere.

y *Cœtus.* potest supplere vel pars maior: quia quod maior &c. vj. distinct. apostolica. de elect. cùm inter canonicos. in princ. ff. ad munici. leg. quod maior. & hoc verum vbi solum pro numero deficientium surrogant. vbi verò pro ampliori, necessaria sit plena concordia. & sic intelligo q̄ sequitur.

z *Deficientium.* tolle quod est j. alios surrogare.

a *Quantum ad pœnitentiarios.* Secus ergo quo ad camerariū. Glossa sequens quærit & soluit.

b *Si hoc.* videlicet quòd pro ampliori numero surrogentur pœnitentiarij. Sed nunquid nullo deficiente poterit cœtus pro ampliori numero concorditer pœnitentiarios surrogare? De verbis videtur quòd non, cùm cōstitutio sit prohibitoria præter casus præmissos. & istud non videtur permissum, nisi cùm aliquis deficit. Ioan. And.

c *Concorditer.* idem in decre. vbi periculum. §. nulli. &. §. idem quoque. vnus ergo solus hoc impedire poterit. facit quòd not. §. eo. titu. quia propter. ver. vel saltem, in §. porrò.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cedens censetur mortuus.

Districtus facilè variantur.

a *Constitutionem prædictam.* in.§. porrò.
Glossa seq. soluit dubium, & respondet contrario.

b *Moriente.* vel cedente: quod esse potest: vt de renun. cap.j. lib.vj. Nam tunc quo ad sedem censetur mortuus. vij.q.j.§. ecce in quibus. & cùm hic sit eadem ratio & fauor prouisionis ecclesiæ, & cessat ambitio, cessat etiam contrarium de decre. fulceptum. de refcri. lib.vj.

c *Regulariter.* hoc dicit propter casus interdicti & rebellionis ibidem exceptos. Ioannes Andr.

Glos. seq. fortificat textum per simile & per rationē. Secundò obijcit & respondet. d *Diœcesim.* iustum fuit hic plus ponderari diœcesim quàm districtum, sicut & in casu de refcrip. statutum. lib.vj. maximè quia stante diœcesi districtus facilè variantur, quandoque per concessiones imperiales, quandoque per occupationes principū, vel ciuitatum: ad tales autem mutabilitates ecclesiarum status non mutatur. x. distinct. c. j. cj. dist. ca. j. & de reli. do. cap. j. Si ergo papa moritur apud Bazanū vel Nouantulam, quæ loca sunt districtus Bononiæ, quia tamen loca ipsa sunt diœcesis Mutinen. in ciuitate Mutin. cōuenire debēt cardinales & ibidē includi. Sed cùm locus ille nō distringatur per ciuitatem Mutinen. quomodo regens ciuitatē Mutinen. illos includet? quare melius videbatur accipere propriè territorium vel districtum. Sed forte ponderauit author quòd multa sunt loca [a] quæ non distinguntur per ciuitates aliquas, sed per singularia dominia: qui domini etiam ciuitatibus non respondent. Illi ergo non sunt de districtu ciuitatis: sunt tamen de diœcesi. Ad primum dico quòd cardinales se debent offerre, & sperandum est quod hoc facient: quia non facile continget quin aliqui se offerant, quos alij sequentur nolentes perdere vocem suam: vt de facto videmus. Posset etiam esse locus remissioni, de qua j. de re iudi. pastoralis. circa medium.

a Talia loca non sunt de districtu ciuitatis. secundū hanc glossā, quā not. & adde q. not. Ioan. And. supra de in integr. an. in princ. & dixi in c. statutū. §. cùm verò. de rescrip. & in ca. si propter. eo. tit. ca. j. ver. ad idē quartur. lib. vj. P.

c *Hoc casu,* alijs ergo casibus sumitur vt habetur. ff. de verbo. signi. pupillus. §. territorium. tamen & alibi territorium ponitur pro diœcesi. xvj. quæst. ij. si quis episcoporum, cui concor. de constit. cap. ij. lib. vj. Quandoque etiam parochia ponitur pro diœcesi. xij. quæst. j. bonæ rei. de dona. apostolicæ. in princ. quandoque ponitur pro regione. ix. quæst. ij. episcopum.

f *Aliàs.* id est in loco alterius diœcesis.

g *Non ibi.* vbi moritur.
Glossa sequens dat duo similia.

h *Vacare.* licet vacet, inspicimus primum statutum: ita mulier vidua vacans denominatur à dignitate prioris mariti, donec alteri nupserit. concor. in decre. de foro competen. ex parte. in fi. glos. Ponderamus igitur hic habitum sine actu. tic. 3. ea. compil. de sum. trinit. cap. j. in fi.

i *Ordinatum.* Ad idem de præben. si apostolica. in fi. lib. vj.

k *Transferenda.* ad aliam diœcesim, aliàs idem quod. 3.

l *Promisso.* scilicet quòd fiat electio in loco vbi papa moritur: vt in dicto. §. porrò.

m *Porrò.* prouidet casui non determinato per cap. vbi periculū. Nam licet ibi in §. ſanè. prouiderit quid iuris cùm aliqui ex cardinalibus exeunt conclaue: improuisum erat quid iuris quando omnes exeunt. & casus iste post mortem Clementis tuit de facto.

Determinās diœcesim intelligi id quod in concilio dicitur de territorio & districtu, statuit moriente papa extra curiam, ipsius electionem fieri debere in loco vbi erat causarum & literarum audientia, licet suspensa: nisi prius ordinatum esset de curia transferenda. Ioan. And.

Sanè cum iuxta constitutionem prædictam [a] Papa extra ciuitatem in qua cum sua erat curia, moriente [b], in ciuitate in cuius districtu seu territorio moritur, fit regulariter [c] successoris electio celebranda, districtus seu territorij nomine diœcesim [d] hoc casu [e] intelligendam fore censemus. Eo tamen adiecto, quòd si in certo loco causarum & literarum apostolicarum audientia remanente papam alibi [f] mori cōtingat, nō ibi [g], sed vbi prædicta fuerit audientia, memorata electio celebretur: etiam si eadem audientia tempore mortis huius vacare [h] noscatur: nisi forsan ante mortem eandem ordinatum [i] esset per papam de curia transferenda [k], quo casu seruetur prouisio [l] constitutionis prædictæ.

Prouidet casui quo contingeret cardinales omnes exire conclaue.

Porrò [m] si Romano non electo pōtifice, cardinales omnes [n] simul vel successiue (quod absit) exire cōtingeret conclaue deputatum eisdē: hi ad quos [o] pertinet executio constitutionis prædictæ, illos ex ipsis quibus infirmitas corporis aut nota debilitas excusationem non dabit, idem conclaue quàm cito poterūt redintrare compellat [p] †: Pœnas in dicta cōstitutione contentas [q], nisi hoc fecerint, incursuri [r]. Cardinales autem huiusmodi conclaue redintrantes ad electionem iam dictam procedant: & aliàs constitutionem præfatam obseruent secundum statū in quo [s] erant in eodē conclaui quando ipsum vt præmittitur, exierunt.

Statuit cardinales per exceptionē excommunicationis, suspensionis, vel interdicti, ab electione non repelli. Ioan. And.

Cæterùm [t] vt circa electionem prædictam eo magis vitentur dissensiones & schismata, quo minor eligentibus aderit dissidendi facultas [u]: decernimus vt nullus cardinalium cuiuslibet [x] excōmunicationis, suspensionis, aut interdicti prætextu à dicta valeat electione repelli: iuribus alijs [y] circa electionem eandem hactenus editis, plenè in suo robore duraturis.

Electos & alios qui mittere vel ire tenentur ad curiam, adstringit ad id sede vacante. h. d. Ioan. And.

Verum quia [z] tam ex prouisis [a] remedijs, quàm ex orationibus [b] ad Deum super huiusmodi negotio effundendis [c], quod breuiter huiusmodi celebretur electio, præsumendum est probabiliter, & sperandum: † statuimus vt electi & alij [d] qui ex quacunque causa [e] ad eandem apostolicam venire vel mittere [f] sunt adstricti, ad ipsam cùm vacat, ac si non vacaret [g], † venire vel mittere teneantur.

Vacat. aut secundum alios, persone per decessum papam, quādo redit ad sedem, vel per prouis. tunc dicit gl. in c. cupientes §. item ver. electi. de elect. lib. vj. Panormitanus.

Fallit si citatio esset facta nomine proprio. c. licet. §. de accu. Item citatio facta ab inferiore à papa non valet ad cōparendum coram successore. l. mortuo. ff. de in ius vo. Panormi. in d. cap. licet. Vancel. Fonta.

b *Idem Panor. Franc. et Vancel. qui dicit quod ratio si omnes cardinales essent mortui, & possunt esse sic cardinales. Fonta.*

† *Not. do Anch. Quòd prima executio nō est fortita effectū, iterum inchoatur. Bar. in l. si fideiuſ. §. mente. ff. de leg. 3. & ibi intelligas de compulsore compulsum, dum Card. adeo similiter hoc glos. c. proceps. xxij. q. v. Fonta. c Capitulo iuratur. &c. negata, non dicetur dissolus cuilibet alia per testem, quia in solo remanente dicitur in collegio residente, sed ante quā cōparatur, nō duas partes accedāt, vel fingitur testimonia eius missa in loco. De remouendo cationes excusantes vel absentium quando fieri possit & verū à pontifice præsentibus, vt plene supra t. cum nobis olim. P. Papæ cōtenta, vide maximam cessat.*

† *Quia vt dixit Barba. electio papæ, est negotium Dei magis q̄ alia electiones. ea. licet. 3. eod. idem Bal. in l. j. col. vij. Cole la. li. tollen. cod.*

mouebantur autem illa ratione: quia iurisdictio papæ & ipsius exercitium remanet penes collegium cardinalium. quæ ratio reprobatur. supra. j. respond. Dicebant tamen quòd papa deberet pœnam remittere: ex quo venit ante creationem papæ: licet post tempora alleg. ff. si quis in ius vo. non iterit. l. ij. §. fi. Archidiac. ibi in fine primæ partis propter verbum, coram nobis. tenebat contrarium, scilicet quòd non incideret in pœnam tunc non veniendo. Cum scripsi super illa decretali, hunc casum non tetigi: quia mihi videbatur contra æquitatem quòd tunc incideret: & per illud verbum, coram nobis. de rigore videbatur quòd incideret. Quid enim potest diuinare adstrictus ad veniendum, quando sit papa creandus? cùm ergo posset omni die creari, ergo omni die paratus sit is qui adstrictus est ad causam prosequendam. & licet rigorosum videatur: respicit tamen expeditionem ecclesiarum. & forte propter hoc non vtitur hic verbo declaramus, sed verbo statuimus.

a *Prouisis.* per decr. vbi. & iura quæ allegantur si. prox. partis.

b *Orationibus.* qualis debeat esse oratio: vide quod dicam. j. de reliqui. & venera. san. fi dominum. ad fi. & quomodo in ea sperandum est, ibi dixi satis in vltimo membro glossæ.

c *Effundendis.* vt in decre. vbi periculum. in fi. & verbum effusionis largitatem & abundantiam denotat. xvj. quæst. j. teuertimini.

d *Alij.* personæ instructæ opponentes & appellantes [a].

e *Quacunque causa.* per hoc videtur quòd citatus qui tenetur ire vel mittere ad curiam, mortuo papa teneatur ad idem: cuius contrarium no. Hostien. §. de accusa. licet, vt ibi scripsi super verbo accelsisses.

f *Mittere.* sicut hi quos arctat decre. j. supra eodem lib. vj. decre. j. de appel. & decre. quamuis. de offic. ord. eodem. lib. Item electi cathedralium vel regularium ecclesiarum quos arctat constitutio, cupientes. nisi sint iustè impediti: vt eod. ca. §. quòd si. Item postulati: quia sunt ecclesijs alligati: vt ibi. §. denique. vel fœminæ. supra eod. in demnitatibus. §. sed cùm eas. lib. vj.

g *Ac si non vacaret.* & sic patet quòd intra tempora statuta.

Causam electionis. Diuiditur in quinque partes, vt patet in rubro: quarum secunda est ibi, Quòd si forsan. Tertia ibi, Verum. Quarta ibi, Intimatio. Quinta ibi, Idem quoque. Præsupponatis notata in ca. statuimus. lib. vj. eod. titu. vbi dicitur, si aliquis fuerit electus ad aliquam dignitatem vel fuit sibi prouisum de beneficio: vel forsan fuit postulatus, quòd si aliquis contra talem prouisionem, electionem, vel postulationem se opponat: vel forte fuit appellatum à tali electione, prouisione vel postulatione, quòd talis appellans similiter & appellatus seu defendens debent arripere iter suum à die quo se opposuerunt vel appellauerunt, intra menſem ve vadant ad papam: qui de causa appellationis discceptabit. Item dicit dictum ca. quòd si vna pars à die quo se opposuit, intra menſem iuſt Romam: & ibi suam partem aduerſam per. xx. dies expectauit & nō venit: procedetur in negotio electionis, non obstante cuiusque absentia: sicut de iure fuit. Item aliquoties aliquis opponit in formam electionis id est contra formam electionis, dicendo electionem rite non esse factam: immo quòd fuerunt omissæ solennitates iuris. si talis opponens non possit probare peccatū formæ id est electionem non esse factam secundum formam quam accepit à iure tunc talis condemnabitur alteri parti in expensis: quia ipse soluet expensas, damna & interesse, quæ vel quas habuit ille vel fecit, contra quem oppositum est in formam. Aliquoties aliquis se opponit non in formam electionis, sed in personam id est contra personam electam, dicens eam non esse capacem electionis: quia dicit talem esse excommunicatum, quare est ineligibilis. Vel dicit talem personam non esse legitimam, nec de legitimo matrimonio: ideo illam personam dicit non esse eligendā: & sic opponit in personā: id est contra personam illam electā. Et ille qui opponit in personam, si non probet ea quæ opponit cōtra illam: tunc talis opponens est suſpensus triennio à suis beneficijs: imò perpetuo priuatus est si se interim id est pendente illo triennio immiſcuerit ad illa beneficia. His auditis figura casuum in Clementina. Pater sanctissime audio doctrinam vestram in qua dicitis, quòd si aliquid opponatur contra prouisionem, electionem, vel postulationem factam ad personatum, dignitatem, vel ea noniam, & ob hoc fuerit appellatum ad papam: appellans & defendēs, & quorum interest, à die oppositionis vel appellationis intra menſem arripiant suum iter cundi Romam: quia causa est deuoluta ad summum pontificem. Sed quæro an eo ipso q̄ opposui me contra aliquem, quia fuit electus ad dignitatem, & me oppono contra formam: vel an eo ipso quod appellaui vel me opposui, causa ipsa sit deuoluta ad sedem apostolicam? Et respondet papa quod non, sic dicendo: Nos censemus causam electionis, postulationis, seu prouisionis emiſſam, id est deuolutam ad sedem apostolicam: cùm ipsa appellatio fuerit specialiter interposita in præsentia appellati id est in præsentia illius contra quem appellatur, aut si fuerit interposita in præsentia procuratoris eiusdem appellati, aut eum fuerit intimata. i. notificata alteri eorum scilicet in persona appellati, aut in personam sui procuratoris intra menſem ab interpositione ipsius appellationis, vel saltem cùm fuerit intimata post lapsum temporis scilicet post menſem quàm citò poterit fieri cōmodè. Intelligatis cùm fuerit intimata, porrecto i dato libello sub scriptura authentica, vel lecto tenore illius: quia talis appellatio quando intimatur debet legi coram appellatore & copia appellationis data modo simili sicut modis supradictis: si ipsa copia fuerit petita, & inde fuerit data. Et sic habemus quòd causa appellationis non dicitur emiſſa, nec deuoluta ad sedem apostolicam, nisi fuerit intra menſem, vel post menſem quam citò commode poterit, intimata & notificata: sic videlicet, vobis Petro tali electo ad talem dignitatem: quia scio electionem esse inualidam, vel quia scio vos incapacem illius electionis, vobis intimo & notifico, quòd de tali electione de vobis facta appello ad curiam Romanam: & ibi causam appellationis prosequi intendo. Hoc facto, causa appellationis dicitur emiſſa ad sedem apostolicam. Sed quæro, si appellans non posit intimare id est notificare appellationē suam appellato: quomodo ibi prouidebitur: quia forsan appellatus aufugit, & non est in prouincia, nec potest eius procurator inueniri: vel forsan quia appellatus habet domum remotam, ita quòd appellans non potest sibi intimari? Respondet papa quòd appellatus debet ire ad ecclesiam cathedralem in ciuitate vel diœcesi cuius sit beneficium vel dignitas de qua fuit electus, & ibi suam appellationem publicari facere, & copiam dabit appellato modo præmiſſo. supra quandocunque copia petita fuerit. Et ideo dicit textus, quòd si forsan contingat appellatum abesse id est absentem esse: & contingat talem procuratorem non inueniri scilicet quòd possit intimari appellatio: tunc appellans faciat appellationem suam publicari in domo in qua ipse appellatus consueuit communiter habitare. Vel si talis publicatio non possit fieri in domo, quia domus eadem exiſtit in remotis partibus: tunc faciat publicari suam appellationem in ecclesia cathedrali: in cuius ciuitate vel diœcesi beneficium quod litigiosum est constat id est sit. Et nihilo minus volumus publicari dictam appellationem vtroque casu scilicet in ecclesia cathedrali, vel in loco in quo est beneficium: ac de ipsa scilicet publicatione quandocunque fuerit petitum, fieri copiam appellato vo lumus modo præmiſſo & supradicto. Est sum in versiculo, verum. Et quæro ponendo sic, quod appellatus non abest, nec eius procurator, nec domus eius longe distat, sed ipse appellatus, hoc est ille contra quem appellatum est, est ita potens & ita timendus, quod appellans non audet intimare suā appellationem? Respondet papa quod talis appellatio debet publicari solenniter in loco publico, in quo loco est verisimile ipsum appellatum vel eius procuratorem verisimiliter non posse ignorare. Et ideo dicit textus verum pro sedsi intimatio fieri nequeat vt præfertur propter metum appellati: quia est ita potens & appellans non est audens ire ad eum: vel si intimatio fieri nequeat propter metum & timorē suorum parentum: Nos Clemens volumus eandem appellationem sic publicari solenniter in loco publico, quo possit verisimiliter peruenire ad notitiā appellati seu procuratoris eius. Intimatio verò aliter facta careat omni effectu nec causa cēseatur deuoluta ad sedē apostolicam per eandem appellationē nisi certa notitia eius appellationis aliter peruenisset ad appellatum intra tempus prædictū scilicet intra menſem. Et istum modū intimādi vult obseruari in aliis casibus in quibus requiritur intimatio facienda. h. d. Nota primò ibi, Vel saltem. de aduersatiua, vel, cui quando adijcitur dictio, saltē, vt hic, signat dimi nutionem, de rescri. statuit. §. cùm verò. lib. vj. Nota secundò causam in quo datur tēpus arbitrarium ad purgandū morā tem poris determinati de quo in glo. in verbo, commodè. Zaba.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Glossa sequens dicit quid determinat.

a *Causam electionis.* determinat not. per Innoc. Hostien. Io. Mon. & Archid. eod. tit. cap. j. lib. vj. super verbo, intra mensem. per Compost. abidē, & Guli. in Spec. titu. de citatio. §. sequitur. post prin. plenius de appel. §. qualiter. ver. cautus etiā fit. & ver. quid si, procuratori. adhuc apertius per Gulielm. Mandegoti in libello electionum. & in fi. per ipsum Ioannē Mona. de regu. iuris in generali. lib. vj. vltra medium. & quod no. supra eodem cupientes j. respon. lib. vj. super ver. notitiam.

a *Electionis.* etiam episcopalis vel cathedralis ecclesiæ: vt dicam. j. §. penult.

b *Prouisionis.* hæc tria exprimit decre. j. eod. tit. lib. vj.

Glossa sequens approbat opin. Compostel. quam plenius recitat.

c *Occisione.* id est propter causam electionis, postulationis, vel prouisionis, vt si appelletur à gratiarum illato in iudicio: quo casu locū habet decre. j. §. eod. lib. vj. secundum Cō postel. qui plus ibi no. quod si super prima appellatione denegatur iudices extra cuiam; & ab illorum grauamine appelletur: locum habet decr. illa. & dicit sic fe- C uasse Innoc. licet quidam contra, quòd solum in causa primę appellationis habet locum hæc decretalis: quod est contra mentem: quia per secundam appellationem sicut per primam posset protelari vacatio.

d *Sedem apostolicam.* in alijs enim non habet locum prædic. decre. j. §. eod. lib. vj. vt ibi not.

e *Deuoluti.* quo ad hoc vt principale negotium sit in curia: vt dicam. j. §. penult.

f *Appellate.* si contra capitulum vel collegium appelletur, vide quod no. §. eod. bonæ. j. in glo. soli. de concel. præben. si capitulo. lib. vj. in glos. vj. Ioan. Andr.

Glossa sequens dicit approbatam opinionem. Speculatoris. arguit ad simile: & de tribus remittit.

g *Speciāliter.* approbat opi. Specu. in princ. verfic. quid si procuratori, vbi positis duabus opinionibus, quarum prima habebat quòd non sufficit intimare procuratori, secunda quòd sufficit: dicebat primam veram in generali procuratore, secundam veram in speciali. allegabat de testi. præsentium. §. ceterum. lib. vj. ff. de lib. cau. l. imò. ff. de contrahend. emp. l. in huiusmodi. de procur. dilectus. & cap. non insistē. in fi. Sicut autem speciali procuratori appellati fieri potest D intimatio vtra etiam potest fieri per specialem[a] procuratorem appellantis: nam & talis in his causis appellat: quod dic vt no. eod. titu. procurator. lib. vj. Quomodo verò formetur procuratorium ad intimandum, & quomodo per procuratorem fiat intimatio, vide in prædi. libel. electionum. in fi. & quomodo de procuratorio suo sicut & de appellatione debet fidem facere.

h *Interpositā.* & tunc interponitur simul & intimatur: quare cū illis constet illū appellasse, alia intimatio facienda nō est.

i *Alteri.* scilicet appellato, vel speciali procuratori: ergo fortius si vtrique simul vel diuisim. & tolle hic literam, scirimè intimata, quæ sequitur.

k *Ab interpositione.* & sic currit de momento in momentum. concor. supra de re iu. quòd ad consultationem. ibi, à cuius prolatione. Et quot dies habeat mensis, nota. §. eod. titu. quam sit. lib. vj.

Glossa sequens ponit duas concor. soluit dubium, ponit similiter per conuersum.

l *Commodè.* concor. prædi. decre. quàm sit. in prin. lib. vj. & c. cupientes. §. ceterū. veniet autē hoc in arbitratu boni viri. datur hic tempus arbitrarium ad purgandū moram tempo- A ris determinati. alibi econuerso datur tempus determinatum ad purgandum moram temporis arbitrarij, in prædi. §. cæterum. & per hoc videtur quòd post hoc tempus facta intimatio, non deuoluat: vt dicam in fi.

m *Porrecto.* per hoc patet quòd expensis intimantis habet hoc fieri: sicut de libello dicitur. iij. vj. iij. cap. inducię. ver. offeratur.

n *Videlicet.* declarat verbum legitimè, quod præmisit.

Glossa. seq. dubium soluit, & textum iustificat.

o *Authentica.* scilicet confecta manu publica, vel habeute sigillum authenticū. de senten. exco. cùm medicinalis. lib. vj. & C. ex commissis dixi de proba. post cessionem. vt enim dicebat Spec. in ver. in prine. alleg. *faciunt* graue esset dicere & aduersario meo discenti se appellasse ad curiam, teneat credere, cùm appellatio hoc casu habeat vim citationis: vt j. dicā. Et quomodo appellato interdum expediat authentica scriptura, patet j. cap. proxi. ij. penuit.

p *Vel perlecto.* patet quòd primo casu cū porrigitur, non est legi necesse. concor. de appella. appellatio lib. vj. Et istud per, designat integram lectionem. simile. ff. de ver. signifi. vrbana. §. pernoctare.

q *Consimili.* scilicet sub scriptura authentica.

r *Si petita.* si ergo non petitur, sufficit legisse. concor. §. de sepul. cap. j. in fi. lib. vj. de sentent. ex com. c. j. eo. lib. per quod cap. patet quòd vtile consilium esset appellato de petitione prædicta facere confici publicum instrumentum: satis tamen esset de hoc per testes fidem fieri posse, licet ibi secus: vt ibi notaui. Ioan. Andr.

f *Talem.* specialem, de quo præmisit.

t *Contingat.* collige literam quæ est infrà, volumus appellationem huiusmodi publicari. Ioan. Andr.

u *In domo.* id est ante domum. eo enim inuito non debet domum ingredi. faceret enim iniuriam. ff. de in ius voc. leg. plerique. & l. seq. hoc dixi. de eo qui mit. in pos. ca. fi. *Domum alterius ingredi, iniuriam facit.*

x *Habitare.* etiam si sit inquilinus. ff. de dam. infec. l. iiij. §. si domum.

Glossa sequens soluit duo dubia.

y *Communiter.* licet ergo ibi nō habitet vltra dimidium anni, sed minus: ex quo tamen ibi habitat plus quàm alibi, ibi poterit fieri intimatio. ad hoc. ff. de verbo. signific. maiore. Sed si æqualiter habitaret in duobus locis, in quolibet illorum fieri poterit vbi elegerit appellans: & totum esset fieri in vtroque. facit de sepul. cùm quis. §. j. lib. vj.

z *In remotis.* ex remotione ergo loci statuitur ius diuersum. de senten. ex commu. relatum. de temp. ord. cùm nullus. §. ij. lib. vj. & vt ibi no. puto hoc arbitrarium. de hoc. §. de resti. in integ. tum ex literis in glos. sequit.

a *Cathedrali.* concor. j. de foro compet. quamuis.

b *Vtroque casu.* scilicet cùm publicatio fit ad domum: vel in ecclesia cathedrali propter domus distantiam.

c *Beneficio.* etiam si esset campestre, vel rurale: & si non sit ibi notarius, nec præsentia testium, illos adducat: & sic seruatur in hoc casu & in casu decre. vlt. eodem titu. lib. vj.

d *Modo præmisso.* scilicet sub authentica scriptura.

e *Metum.* iustum. de appel. si iustus.

Glossa seq. literam exponit: & dubium soluit.

f *Vt præfertur.* quia nec domino nec speciali procuratori: nec ad domum habitationis & in beneficio: nec in ecclesia cathedrali & beneficio. Si autem dominus vel appellans locū adire nō possit personaliter[b], posset tamē adire per procuratorem: vel econtra non per procuratorem, sed personaliter potest adire: nō erit locus ei quod dicitur: sed intimationem ad domum *b No. hic si metus est personalis ratione loci vbi debet actū necess.*

domum fieri oportebit. & hoc vult litera ista, vt præfertur. A

Glossa sequens notat ex singulari.

a *Loco aliquo.* licet ergo sanum sit cōsilium quod not. Gul. Mande. in libello prædicto super forma pe. scilicet quòd in pluribus locis fiat publicatio: quia tanto maior præsumptio erit contra appellatum de scientia. facit de postul. præla. ca. j. qui ma. accu. pos. cū in tua. per hanc tamen literam patet satis esse quod fiat in vno loco, dummodo sit publicus &c. vt hic dicit.

b *Publica.* ad tollendas illorum fraudes, qui captata opportunitate absentiæ illorum quos tangit, vel per quos possit insinuari, faciunt tales intimationes. facit in authen. de litig. §. omnem. colla. viij. & similiter quod no. §. eod. titu. ca. vlti. lib. vj.

c *Solenniter volumus publicari.* Concor. eo. titu. quia propter. in fi. fiet autem in loco vicinori. eod. titu. vbi periculum. §. porrò. lib. vj. de præsump. quosdam. & ca. quanto. in publica missa populosa, vel fermonibus, vel nundinis, vel alio actu per populum frequentato.

d *Procuratoris.* specialis: de quo prius dixi.

Verisimilitudo inspicitur.

e *Verisimiliter.* facit extraug. Boni. rem non nouam. post prine. Et not. quòd inspicitur verisimilitudo. concor. supra de præsum. quia verisimile. & ca. literas. de reg. iur. inspicimus. lib. vj.

Glossa seq. primò declarat opi. Innoc. & Hostien. secundò decre. cupientes. tertiò, an vitietur appellatio: & notans tria tempora pont duas opiniones contrarias: & ponit quam approbat. ob. & soluit.

f *Deuolutā.* quod ergo no. Inno. & Hostien. in glo. in princ. alleg. quòd decre. j. eod. tit. lib. vj. arctat etiam ignorantes, ex quo appellatio publice fuit emissa, cum constitutio illa voluerit prouidere contra vacationes ecclesiarum: vel est fallum, vel intelligendum non de appellato, sed de alijs quorum interest: vel intelligendum est secundum proximum dictum, quando scilicet ita publice factum est, quòd verisimiliter potuit ad appellati vel specialis procuratoris notitiam peruenire. & hoc tunc demum, quando propter metum vel potentiam[a] &c. vt ibi. cum enim talis appellatio habeat vim citationis peremptoriæ: vt ibi. ad idem de app. sæpe ita quòd non veniens in termino iuris habetur contumax: & procedituur contra eum vt contra contumacem, & in principali: absurdum esset contumacem censeri ignorantem cui appellatio intimata non esset. Et hæc omnia vera puto etiam in electionibus cathedralium & regularium ecclesiarum: de quibus loquitur decre. cupientes. vt ex quo non aliter quàm per appellationem deuoluuntur ad curiam: necesse sit per hunc modum intimationem fieri. Fortius enim punit & arctat constitutio cupientes. ij. decre. j. priuat enim iure quæsito, & totali prosecutione processus: & ad personalem arctat comparitionē. Sed decre. j. punit solum in processu fiendo in partis absentia: & per eam satis est procuratorem mittere: ergo etiam fortius ibi facienda est intimatio. Et sic olim seruauit curia. quando tamen appellatus non poterat haberi, vel nec loquebantur doctores: quod tamen hic expeditum est. Et nota quod licet hæc litera vitiet intimationem, & impediat deuolutionem: non vitiat appellationem quo minus super ea possit extra curiam impetrari.[b] Vnde in talibus appellationibus not. tria tempora. Primum, quo præscribitur appellationi ne possit interponi, & est. x. dierū notitia. de app. concertationi. lib. vj. Secundum, quo præscribitur deuolutioni principalis negotij ad curiam, si nō fiat intimatio: vel fiat, sed non debito tempore & debita forma. & de hoc hic. Tertium, quo præscribitur prosecutioni: & in deuolutis seruanda sunt tēpora decre. j. & decre. cupientes. in alijs datur annus, & ex causa biennium & vltra. de app. cum sit. & ca. ex ratione. Prædictorum autē secundū nō potest esse fine primo. l. deuolutio sine appellatione: sed primū bene potest esse sine secūdo. de ap. cordi. lib. vj. vnde dicit Io. Mo. in prædi. regula, in generali. q. cū negotiū tractari in cōsistorio principis sit hic speciale. hoc ius singulare facilius tollitur, quàm cōmune. alleg. ff. de pac. si vnus. §. pactus. in auth. de nō. alie. §. quia verò. colla. ij. Audiui aliquos dicentes, q. mens est huius literæ, q. nō valeat appellatio prædicto modo nō intimata: sta q. nō valeat impetratio super ea facta etiā extra curiā. Mihi placet primum dictū: quod etiā placet Io. Mo. vt prædixi. sed obstat: quia secundū hoc erit in potestate appellantis eludere decre. statuimus. & non deferre principale negotium ad curiā. Solu. appellato & ignoranti nō appellanti in- C

Appellatio non super beneficium tribus temporibus præscribitur.

a Idē dicit. Fomanus.

b Nota.

tendit hæc constitutio prouidere[c]: quare consulo q. appellans vadat vel sufficiente mittat. vt si veniret appellatus, forte sciens quem ignorare credebat, procedi posset. vel si para ad coram citare vellet appellatum, alias ex parte appellati nullo veniente: planum est quòd pœna processus de qua dicit. j. loquitur, locum habere non posset: sed pœna decre. cupientes. de qua prædixi, bene posset habere locum etiam appellato nō veniente.

g *Appellatum.* non reperit de procuratore: per quod videtur quòd hoc casu vbi non per modos prædictos haberetur notitia, non sufficiat procuratorem scimisse.

Glossa sequens exponit & exemplificat.

h *Plena & certa.* Nota quòd non sufficit talis qualis: sicut in casu decre. illud. de cleri. excom. mi. cum similibus. Et plena dicit. vt totius appellationis & omnium obiectorum in illa notitiam habuerit: sic etiam testis dicit plenam veritatem. de acc. cum dilecti. Certa dicit: vt indubitatum sibi. fit vel esse debeat sic appellatum. ex quo autem certus est, certificari vlterius non debet. de reg. iur. eum qui certus. Posset autem hoc constare: quia super appellatione consuluit aduocatos, amicos: vel simili modo fortè per amicum proprium vel amicum appellantis[d] sibi plene fuerat intimata.

Glossa seq. notat notificationem post tempus factam non deuoluere. secundò quærit an appellet. ponit opi. Compost. & contrariam: & remittit.

i *Tempus prædictum.* scilicet mensis, vel post. ff. citò cōmode fieri posset. §. eo. ca. in princ. Et not. quia per hanc literam puto quòd notificatio facta post tempus prædictum, vel arctat appellatum, nec deuoluit: alias sequeretur absurdum quòd si post annum vel quinquennium notificaret appellationem, arctaret appellatum & deuoluerer. Hæc autem temporis determinatio procedit ab hac constitutione, de qua prædicti doctores non cogitauerunt. Inter alia ergo subtilitialia, vt deuoluat appellatio causas beneficiales ad curiam, de quibus. §. eod. ca. j. & ca. vt circa. lib. vj. requiritur debita notificatio, de qua hic loquitur: & quod fiat intra tempus hic expressum. his & alijs concurrentibus sic deuolutur. q. nō valet impetratio super ea facta etiā extra curiā. Solu. appellato & ignoranti nō appellanti in-

c Vnde per hanc gl. dicit Vank. quòd appellatus appellatione non intimata et minùs appellāte potest appellationē in curia psequi. Rot. in nouū dec. xl. inci. fuit dubitatum. & xliij. quæstio. voluerunt. Dom. Fontanus. Appellatio non notitia quandoque est plena et certa.

d Glo. tenet Barb. quia vt dicit Bar to. in l. non solū. §. qui alteno. ff. de procu. amicus agit pro amico sine mādato. facit glo. in l. in testamento ff. de fideic. liber. & amicus impetrat pro amico. gl. in ca. ad aures. & c. nō nulli. de rescrip. ad sentia in principali etiam ad definitiuum, ex quo non venit ad definitiuā. Sed an sic constituat eum contumacē, quòd non possit appellare à definitiua contra se lata, dubitari solet. & Compost. in prædi. decre. j. eo. tit. lib. vj. in glo. qualiter & in l. cū acuerit. C. probationes. in v. q. tenet quòd quando citatio vel notificatio personaliter apprehendit: sit verè contumax nec appellet quando verò facta fuit ad domum, ecclesiam vel locum publicum, tunc sit fictè contumax & appellare possit. & fertur hanc opinionem multum vigere in curia. Aliquibus videtur quòd satis sit hoc casu absentem puniri in processu & definitione causæ. non est autem per hoc æquum appellatione primari, cùm non sit expressum. & vide quod dicam infrà de dolo & contuma. si ante. Suprādicta procedunt in his beneficialibus in quibus locum habet hæc decretalis j. In his verò in quibus locum habet decreta. cupientes. planum est quòd non punitur contumax solum in processu, imò cadit ab omni suo iure: vt ibi. §. quòd si per. xx.

Glossa seq. primo allegat in exemplum quatuor iura. secundò amplians casum allegat octo. tertio allegat quinque, quibus dicit constitutionem cessare.

k *In alijs casibus.* vt infra de appellat. cap. j. infra de renunciat. cap. vnico. supra de procur. mandato. ad idem supra vt lit. non contest. quoniam. In casibus tenetur quis non solum intimare, sed require. xvj. quæstio. iij. placuit. ij. supra de empt. & ven. cap. fi. supra de offic. ordin. si canonici. & cap. quamuis. de sententia excommunicationis cap. j. de sepult. cap. j. lib. vj. & infra de sepul. dudum. & infra de hæret. cap. j. cum simil. In quibus etiam tutum est hunc ordinem obseruari. Sunt etiam quædam intimationes quę fieri debent papæ, in quibus non puto quod hic dicitur locum habere: vt supra de præben. graue. versi. metropolitani. de fo. mo. cap. fin. versi. quod si forsan. de cleri. ægro. cap. vnico. §. si autem. lib. vj. & in extraua. Bonifac. sancta Romana. & infra de hæret. nolentes. ad fi. Ioan. Andr.

Cōstitutionem. Consueuit hic dicere do. Pet. quòd textus huius cle. est difficilior aliquo alio huius voluminis, adeò quòd nunquam legebat hanc decretalem & præcedentem quin sibi darent laborem. Diuiditur autem in quinque partes, quæ in prima declarat decre. vt circa. nō

Universidad de Deusto
Biblioteca

habere locum vbi exceptio quæ opponitur, directe seu principaliter concernit ius opponentis vel ecclesiæ. In secunda ibi, Cæterum. declarat in casibus exceptis in decre. vt circa. non admittendum eum qui omisit debitam specificationem circunstantiarum. In tertia ibi, Sanè. declarat appellationem factam in causa beneficiali, & eum qui prosequitur propriam interesse omissa forma decre. vt circa. alium volentem venire pro interesse communi, & non appellantem, non debere admitti contra appellatum in eadem causa prosequendo eosdem articulos: licet possit assistere appellanti ne colludat, & prosequi suum interesse si illud prætendat. In quarta ibi, insuper. declarat appellantem non seruata forma debita decre. vt circa. non esse audiendum per viam querelæ regulariter, etiam si illa appellatione nollet vti. In quinta ibi, Illius. declarat omissionem formæ decre. vt circa. repellere probationem fiendam, & non vitiare iam factas. Io. de Imo.

Idem.

Decretalis, vt circa. locum non habet cum appellans ius suum vel ecclesiæ directè prosequitur: sed cum in formam vel personas opponit crimina vel defectus: quorum circunstantias si non specificat, super illis non auditur etiam si iuret illas didicisse de nouo. Nec etiam in eadem causa super illis auditur alius non appellans & prosequens commune non proprium interesse: potest tamen videamus qualiter illud ca. vt circa. fuit declaratum per ea. is qui. & certe sic intelligitur: quia ille qui obijcit contra formam electionis, vel qui obijcit seu opponit contra personã, & præstat iuramentum corporale. s. recitatum, quòd credit esse vera, & credit se posse probare ea quæ opponit: non est adhuc audiendus, quanuis talia exprimat: & non satisfacit constitutioni, vt circa. nisi determinate & non disiunctè iurauerit se credere ea quæ opponit, esse vera, dicendo: Ego scio quòd ille quem vos elegistis, est illegitimus & excommunicatus, quare electio vestra est nulla. & non satisfaceret constitutioni si diceret opponens, credo vel scio, vel credo quòd talis electus est illegitimus vel excõmunicatus. Item illa decretalis, vt circa. dicit quòd quando ego appello contra aliquam personam nominatam, puta contra Petrum, ne eligatur ad dignitatem aliquam: debeo obseruare formam illius decreta. vt circa. quæ forma declaratur per illud ca. qui contra. videlicet quòd ego debeo inscribere in instrumento authentico & publico ea quæ volo contra eum obijcere, sic ac si esset iam que electus: quod non fuerat dictum formaliter in illa decretali, vt circa. sed fuerat dictum virtualiter & intellectiue: vt declarat illa decre. qui contra. lib. vj. Si autem appellans vel opponens non sic faciat, non valet eius appellatio interposita: nec etiam appellans audietur super expressis in appellatione sua. Et sic habemus capitulum, vt circa. declaratum per duo ca. scilicet per c. is qui. & per c. qui contra. & per hoc possumus intelligere illi duo capitula & illa scire. Item c. procurator. declarat illud ca. vt circa. quia illud c. vt circa. dicit quòd appellantes ab electione, postulatione, vel prouisione, debent exprimere ea quæ volunt obijcere contra aliquem, in instrumento publico & authẽtico. & fuit declaratum per c. qui contra. Sed quæro an ille qui se vult opponere vel appellare ab electione, postulatione, vel prouisione in personam vel in formam: an ipse possit constituere procuratorem ad appellandum contra postulationem, prouisionem, vel electionem? Et si possit constituere: quæro qualiter debet constituere, & quando sit idoneus procurator? Respondet papa in illo ca. procurator. Procurator non reputetur decætero idoneus ad appellandum contra electionem, postulationem, aut prouisionem, quam si, id est nisi omnia sint specialiter expressa quę vult obijcere in formam vel in personam, in procuratorio eius: & nisi habeat speciale mandatum corporaliter iurandi in animas eorum quorum ipse existit procurator. Et iurabit in animas dominorum suorum, quòd ipsi credunt expressa in procuratorio quod sibi miserunt, vera esse. Et per hoc habes c. vt circa. declaratum in hoc quòd loquitur de constitutione procuratoris per c. procurator. lib. vj. & per consequens habes illud c. procurator. declaratum. Restat finaliter ca. vt circa. declarare per c. constitutio lib. vj. eod. titu. & postea accipiemus nostram clementinam, & facillimè eam intelligemus. Nos vidimus quam formam debent habere appellantes ab electionibus, postulationibus & prouisionibus. Sed quæro: mihi videtur quòd vidi vnum ca. de appellationibus, nuncupatum, vt debitus honor. quod dat formam qualiter debemus appellare. Item vidi ca. cordi. lib. vj. eod. titu. quod cap. dat formam appellandi. Et vidi ca. i. j. eod. quod dat etiam formam appellationis: ergo mihi videtur quòd istud cap. vt circa. sit superfluum. Dicit papa: Amice non turberis propter diuersitatem multorum capitulorum: quia capitula quæ allegas contra istud ca. vt circa. intelliguntur quando contingit appellari in iudicio. Illud verò ca. vt circa. intelligitur quando appellatur extra iudicium. Ideo dicit ca. illud, constituti. in textu formaliter: Constitutio felicis recordationis prædecessoris nostri Gregorij papæ edita, id est facta & compilata in concilio Lugdunensi, exprimens, id est declarans formam secundum quam debeat appellari ab his qui se opponunt electionibus, postulationibus, ac prouisionibus: talis constitutio non vendicat sibi locum, id est non habet locum nec intelligitur nisi cum, id est quando solum appellatur extra iudicium. Quando vero contingit appellari in huiusmodi negotijs, scilicet quando appellatur contra electionem, postulationem, vel prouisionem: quia quandoque contingit appellari in huiusmodi negotijs. & in iudicio, oportet iura anteriora obseruari: scilicet ca. vt debitus. de appella. & cap. cordi. lib. vj. cum talia iura per illam constitutionem, vt circa. non fuerint immutata. Et hæc sufficiant pro præsuppositione.

CAPITVLVM IIII.
Constitutionem. a

a *Constitutionem.* Deberis scire quòd lib. vj. eodem titu. est vnum capitulum nuncupatum, vt circa. quod multum erat ab initio in se dubium: sed Bonifacius illud capitulum suo tempore declarauit inquantum potuit: & illud declarauit per quatuor capitula: ideo si sciatis istud capitulum, vos bene scietis quatuor vel quinque alia. Capitulum, vt circa lib. vj. fuit declaratum à Bonifacio per cap. is qui circa. per cap. qui contra. per cap. procurator. & per cap. constitutio. lib. vj. Et ista quatuor capitula hic nominata sunt declaratiua illius decre. vt circa. ita quòd tempore Bonifacij nulla dubia noua emerserunt super illa decre. vt circa. quæ non declarasset: sed eo mortuo dicta decre. seu cap. vt circa. aliqualiter adhuc fuit dubium, & reperta sunt dubia: quare videns Clemens papa quòd Bonifa. tantum laborauerat ad declarandum illam decretalem, quæ adhuc post ipsum Bonifacium remanserat dubia: ipse Clemens voluit illam de dubijs nouiter emersis declarare per istam constitutionem seu clementinam hic positam. Et vt bene intelligatis istam clementinam, vos oportet scire quæ dicit cap. sæpe nominatum, vt circa. & scire dubia quæ emerserunt tempore Bonifacij, & etiam declarationes dubiorum: alias istam clementinam profunde non intelligetis: quare non admiremini si aliqualiter sit prolixa: quia dum eam intelligetis, verbis breuioribus bene & subtilius eam redigetis. Capitulum, vt circa. ista dicit quæ sequuntur. Illi qui se opponunt contra electionem alicuius qui fuit electus ad aliquam dignitatem: vel qui se opponunt contra postulationem alicuius: quia aliquis fuit postulatus qui eligi non potuit: vel illi qui se opponunt contra prouisionem alicuius cui fit prouisum de aliquo beneficio: tales se opponentes contra electionem, postulationem, vel prouisionem, antequam recipiantur in oppositionibus suis, ipsi debent exprimere in libello seu instrumento publico omnia ea quę intendunt opponere contra personas eligẽtium: quia dicit personas eligentes non posse eligere: quia sunt excommunicatæ vel suspensæ, secundum quòd dicitur in ca. cum inter. §. de consue. vel secundum ca. cum dilectus. vel quia scienter elegerunt indignum, secundum c. cum in cunctis. Vel opponit contra eligentes: quia dicit quòd sunt infames, quibus sunt actus legitimi interdicti: & eligere est actus legitimus. ff. de re. iur. l. actus. Vel forsan opponit contra personam electi, dicendo & exprimendo electum esse illegitimum: ergo incapacem, vel dicendo excõmunicatum, vel dicendo infamem. Vel forsan opponit contra formam electionis, dicendo electionem non esse factam secundum formam decretalis, quia propter. Vel opponit contra formam postulationis: quia dicit quòd non est concors, vel saltem à duabus partibus celebrata: & hoc quando vnus eligitur, & alius postulatur: vt s. ca. scripti. in an. Et omnia ista debet exprimere opponens in instrumento publico: & debent iurare opponẽtes quòd credunt ea quæ opponunt contra electionem, postulationem, vel prouisionem, esse vera, & se posse probare. Si autem talia non exprimerent opponentes, ipsi vel eorum adhærentes non audiantur: nisi aliqua de nouo emergant vel proueniãt seu superueniat facultas probandi. Et opponentes debebunt iurare corporaliter, id est, sacrosanctis euangelijs tactis: aliàs non satisfacient isti constitutioni. & contra non probantes ea quæ obijciunt in personam vel in formam, intelligitur pœna statuta in ca. statuimus. §. e, & sic habemus ea quæ dicuntur in c. vt circa. Nunc

tione. Or accedamus ad casum nostræ Clementinæ, quæ etiam tendit ad declarationem dicti capituli, vt circa. de dubijs emergentibus post obitum Bonifacij. Et dicit quòd illud ca. vt circa. non habet locum quando ea quæ opponuntur, directe respiciunt ius ecclesiæ, vel ius personæ opponentis: sed tantum habet locum vbi crimina vel defectus opponuntur per quemlibet competitorem appellantem, vel oppositorem in formam vel personas, id est contra formam electionis, vel contra personas electas. Et sum in versic. cæterum. Et pone quòd appellans quando interponit appellationem suam contra electum vel contra formam electionis, quòd ipse omittit debitam specificationem circunstantiarum vel defectus. Quæro, si postea in prosecutione negotij velit specificare circunstantias criminis vel defectus: an sit audiendus? Respondet quòd non: quanuis asserat dictas circunstantias de nouo ad se peruenisse. Sed antequam procedam ad declarationem versiculi sequentis, volo declarare aliqua verba supra posita. Et quæro, quid hoc est dictu quod dicit: hæc decretalis, vt circa. non habet locum quando ea quæ opponuntur, respiciunt directe ius ecclesiæ vel ius opponentis? Ad hoc respondeo, quòd quando capitulum eligit aliquem ad aliquam dignitatem, & non aduocauit episcopum vt veniat ad electionem: & episcopus se opponit tali electioni, dicendo quòd de iure ecclesiæ est quòd episcopus vocetur ad electionem talis dignitatis. Vel sic, quòd ecclesia habet ius quòd eligatur aliquis de gremio ipsius: & si aliquis non existens de gremio fuerit electus: ille qui se opponit tali electioni, dicendo quòd electus non est de gremio ecclesiæ, talis opponit ea quæ respiciunt ius ecclesiæ: & in tali oppositione non seruatur forma illius decre. vt circa. vel sicut dicit glo. in verbo ecclesiæ: quòd si ecclesia vel prælatus nomine ipsius se opponit, puta dicendo hoc esse de iure ecclesiæ, quòd alius abbas alicuius monasterij habeat vocem in capitulo: vel alius habeat vocem in electione: tunc illud respicit ius ecclesiæ: vt s. eodem in anti. cap. scriptum. & ca. constitutis. & ca. Cumana. & de causa possessionis, cum ecclesia. ideo pro hoc videas glo. istius clementinæ. Similiter illa verba quæ respiciunt ius opponentis, hoc volunt dicere: puta quia aliquis quando vult quòd volunt canonici aliquem eligere ad aliquam dignitatem, cuius dignitatis collatio ad ipsum pertinet: tunc talis se opponit, dicendo non posse eligere: quia ego solus habeo ius eligendi: & si contingat vos eligere, tali electioni faciendæ me oppono. vel forsan opponit se electioni iam factæ de Petro: quia cum ipse esset de electoribus, ipse fuit contemptus & neglectus. vel forte aliquis opponit ea quæ respiciunt ius suum, dicendo: Ego fui legitime electus: quare non procedatis ad aliam electionem: alias electioni me oppono. His & similibus casibus non est necesse obseruare constitutionem, vt circa. Item in hoc quod dicit, quòd opponens crimina non debet dimittere quin dicat circunstantias criminis contra personam contra quam opponit: nec debet omittere specificationem circunstantiarum. Quæro, quid hoc est dictu? Respondeo quòd si opponens contra personam dicens eam homicidam, nil aliud dicat, talis non dicit nisi crimen: & non dicit circunstantias. Item si opponens dicat: ille quem vos vultis eligere, vel ille quem iam elegistis, est periurus: non satis dicit, sed debet dicere: talis est homicida, & talem interfecit in tali loco in præsentia talium. Item si dicat eum esse periurum, debet dicere: talis est periurus: quia in tali causa tulit testimonium: & iurauit ea quę dicebat esse vera: postea fuit approbatum contrarium, & fuit reprobatus tanquam periurus in tali foro coram tali iudice in præsentia talium, vt pater per acta grapharij illius curiæ. Et sum in versiculo, sanè. Et pone quòd aliquis cuius intererat, puta canonicus illius ecclesiæ vel patronus, appellauit ab electione, postulatione, vel prouisione: quia opponit crimina vel defectus contra electum; & non seruauit formam decretalis, vt circa. quia illa quæ vult opponere contra electum, non expressit in suo libello: vel si illa expressit, non iurauit corporaliter sacrosanctis euangelijs tactis: vel econtra si iurauit corporaliter, nõ expressit ea quæ vult obijcere in libello vel in instrumento authentico: tamen non obstante quòd non obseruauit formam dictæ constitutionis, ipse semper prosequitur suam appellationem: quia quo ad aliqua bene obseruauit formam constitutionis, vt circa. quo ad alia non obseruauit: & sic quo ad illa in quibus obseruauit constitutionem, vt circa. potest prosequi appellationem suam. Et dum prosequeretur suam appellationem, venit quidam alius qui non appellabat ab electione, nec appellabat contra personam electam, qui voluit admitti, id est recipi in eadem causa principaliter: quia dicebat habere commune interesse, sicut ille qui appellauerat si talis eligeretur, quia homicida vel illegitimus: quare volebat admitti ad eandem causam sicut ille qui appellauerat: quanuis ipse non appellaret: & volebat admitti in causa contra electum non tanquam adhærens eum appellante: sed volebat admitti vt principalis. quæritur, an talis bene dicat: Dicit quòd nõ debet admitti pro interesse commun, etiam prosequendo eosdem articulos quos prosequebatur appellans: tamen poterit assistere appellanti ne ipse colludat, id est ne ipse frandem committat cum illo contra quem appellauit. Sed quæro. vltra pater sancte: ego puto q̃ ille superuenies habet aliquod interesse particulare si talis eligatur: vult admitti ad causam: an possit? Dicit q̃ sic: nam per sententionem proprij interesse non denegamus. Et sum in versi. Insuper. & pone quòd ille appellans ab electione, postulatione, vel promisione: videns q̃ melius contingeret, si ageret per viam simplicis querelæ, illud quod intendit, quàm faceret per suam appellationẽ. Quid fecit? certè ipse qui appellauerat hoc fecit: quia ipse egit contra eum contra quẽ appellauerat, & deserebat suam appellationem. Vel forsan econtra: quia appellatus egit contra eum. quid facit iste qui appellauit & deseruit appellationem, & agit per viam simplicis querelæ: ipse vult vti suis obiectionibus tam expressis quàm non expressis in ipsa appellatione sua quam interposuerat, an possit? Respondetur q̃ ipse debet repelli ab obiectionibus expressis in appellatione sua & aljs non expressis, si non seruauit formam dictæ constitutionis, vt circa. puta quia non iurauit: & ille qui non iurauit corporaliter, non auditur nisi super obiectionibus expressis, præterquam in casibus in constitutione præmissa exceptis: videlicet quando ille qui appellauit, non seruauit formam constitutionis, vt circa. auditur super nouiter emergentibus: vel ad suam notitiam de nouo peruenientibus: vel super illis quibus superuenit probandi facultas: quia in istis casibus ipse non excluditur, si agat per viam simplicis querelæ: quanuis non obseruauerit formam constitutionis, vt circa, quando interposuit appellationem quam deserit. Et sum ibi, Etiam si appellationem suam non prosequatur. Et mitror de eo quod dicis, quòd appellans volens deserere, id est dimittere appellationem suam, & agere per viam simplicis querelæ, q̃ non poterit se iuuare de obiectionibus suis expressis, nisi obseruauerit formam dictæ constitutionis: & dicitis maxime de non expressis, nisi obseruauerit formam illius constitutionis: quæ forma tenet q̃ iuret corporaliter: quia si non iurauerit, non auditur nisi super expressis. Sed pono casum, q̃ ipse appellans non vult illam appellationem suam prosequi: imò vult illi appellationi renuntiare: vel non vult illam appellationem exhibere, id est monstrare seu ostendere: imò asserit se nolle vti tali appellatione. & quanuis faciat fidem coram iudice, q̃ si ipse monstraret suam appellationem, quod ipse pararet arma contra se: quia per ipsum est quæsitum ius aduersario: puta quia expresit aliquæ in appellatione contra electum quæ non posset probare: & sic reus posset absolui: tamen his non obstantibus non poterit agere per viam simplicis querelæ, sic q̃ possit opponere ea quæ obiecit in appellatione. Item dicit: vltra q̃ quanuis omissio illius constitutionis repellat appellãtem contra formam electionis: vel contra personas eligentium: vel contra personam electi ab obiectionibus propositis vel proponendis: & quamuis illum repellat à probatione faciendã: tamen omissio formæ illius constitutionis non infirmat nec inualidat probationem iam factam per confessionem aduersarij. hoc dicit. Totum istud ca. est satis obscurum: sed pro Deo pensetis ad casum & ad aliquas glossas. Ordinetis: Nos Clemens decernimus constitutionem seu decretalem, vt circa. editam, id est factam seu compilatam in concilio Lugdunensi, id est dum concilium Lugdunense celebrabatur, locum non habere quando ea, id est quando illa quæ opponuntur, scilicet ab appellante ab electione, postulatione, seu prouisione, respiciunt directe ius personæ opponentis, sicut declarauit vel quando respiciunt ius ecclesiæ: vt etiam dixi in casu vel præsuppositione. Sed decernimus illam constitutionem, vt circa. lib. vj. tantùm habere locum vbi crimina vel defectus opponuntur per competitorem, id est illum qui appellat, & petit eligi, appellando ne alius eligatur: vel appellando ab electione iam facta vt ipsa cassetur: vel per oppositorem vel quemliber alium appellantem in formam vel in personam. Et dic vbi crimina opponuntur, scilicet contra personam electam, vel defectus contra formam electionis. Cæterum pro sed: sed cum prædictus appellans circa crimina vel defectus: omittit. i. dimittit debitam specificationem causarum: sicut declarauit supra postmodũ in prosecutione negotij: hoc est in prosecutione oppositionis vel appellationis, non est audiendus super his. f. super quibus omisit debitam specificationem causarum: etiam i. quãuis: asserat. i. affirmet per iramentũ huiusmodi circunstantias vel probationes peruenisse ad se de nouo. Sanè pro sed vel pro certa: siquis cuius interest, puta canonicus eiusdem ecclesiæ duxerit appellandum ab electione, postulatione, vel prouisione, quòd eo crimina vel defectus: omissa, id est dimissa, & nõ seruata forma dictæ constitutionis, vt circa. codẽ scilicet

Ordo litera.

Universidad de Deusto
Biblioteca

licet appellante postmodum huiusmodi appellationē prosequente, alius scilicet nouus superueniens non appellans, nō debet admitti in eadem causa principaliter pro communi interesse, prosequēdo eosdem articulos contra appellātum, quos articulos appellans, suppleo prosequitur: licet, id est quamuis possit absistere appellanti ne colludat. propter hoc tamē quod dicimus, sed ei scilicet nouiter venienti non denegam[a] prosecutionem proprij interesse. Insuper si appellans ab electione, postulatione, vel ꝓuisione, agat causam per viam simplicis querelæ, vel defendat eam scilicet causam appellato agēte, repellitur ab obiectionibus expressis in appellatione sua, & repellitur in alijs, id est ab alijs obiectionibus scilicet non expressis, nisi constiterit ipsum seruasse formam prædictā, vt circa. Et die prædictam formam, scilicet iurando, quia alias nō audiretur. & si seruauerit prædictam formam scilicet iurando, auditur super non expressis, præterquam in casibus exceptis in constitutione præmissa, quia in illis non tenetur seruare formam illius constitutionis, etiam si non prosequatur appellationem suam, nec illam exhibeat, id est ostendat, & asserat, id est affirmet se nolle vti illa, dum tamen fides fiat ab eo scilicet ab appellante, quia per ipsam appellationem quæstum est ius aduersario suo repellendi eundē appellantem per ipsam appellationem. licet, id est quamuis omissio formæ istius constitutionis repellat appellantem ab obiectionibus propositis vel proponendis, & earum probatione facienda in formam electionis, vel in personas eligentium, vel in personam electi: ramen illa omissio formæ constitutionis, vt circa. non infirmat probationem factam per confessionem aduersarij, vel alias factam legitime.

Glossa sequens dicit quid approbet, vel declaret.

Constitutionem. licet Bonifacius aliqua declarauerit de quibus suo tempore dubitabatur circa decret. vt circa. vt supra eodem is qui contra. &. ca. procurator. &. ca. constitutio. lib. vj. post eum tamen noua dubia emerserunt, quæ Clemens hac sua constitutione declarat. Aliquās opiniones determinat, de quibus dicam per partes. Et primò approbat quod obtenere not. Archi. in decret. vt circa. dicens ibi quòd electus non tenebatur seruare illam constitutionem, sed satis erat quòd in sua appellatione seruaret antiqua iura. Ioan. Andreæ.

a *Vt circa.* §. eod. lib. vj. & ita restringas hanc declarationem ad illam decret. nam decre. j. & decre. cupientes. eod. titu. & lib. non contingit hæc declaratio. Nam illæ locum habent etiam si non appelletur propter crimina vel defectus, sed propter interesse proprium appellantis. nec mireris, nam illæ arctant ad veniendum vel mittendum intra certa tempora: decret. vt circa. ad exprimendum & iurandum.

b *Directè.* semper enim secundariò vel indirectè contingit ecclesiam.

Glossa sequens dupliciter exponit vel restringit, exprimens quare.

c *Ecclesiæ.* posset contingi & non coniungi verbum opponentis, quod sequitur: & hoc intendit, quòd si ecclesia vel prælatus ipsius nomine se opponit, puta dicendo hoc esse de iure ecclesiæ[a] illius quod vocem habeat in electione. §. eodem scriptum. &. ca. constitutis. &. cap. Cumana. de causa pos. cum ecclesia. vel quod de ipsius gremio debeat elegi, vel quòd ad eam spectat prouisio. de consue. cum dilectus. de resti. in inte. ca. ij. de verb. sig. abbate. non erit locus formæ decret. vt circa. Idem si loquitur de ecclesia ad quam facta est electio, postulatio, vel prouisio, vt quia dicuntur facta prædicta contra priuilegia ipsius ecclesiæ. supra de elect. consideraumus. vel opponitur de numero [b]. §. de rescript. constitutis.

Glossa sequens declarat, quærit, arguit negatiuè, & contrarium soluit.

d *Opponitur.* vt quia dicit beneficium ad se spectare, vel sibi debitum, vel quòd ipse habet prouidere forte iure ad ipsum solum deuoluto, vel quòd fuit contemptus, vel quia est canonice electus. his & similibus casibus in appellatione non est necesse seruare constitutionem, vt circa. Percepi dubitatum in curia in hoc casu. scripserat papa mihi prouideri de beneficio in certa diœcesi quod non excedat valorem. 50. florenorum, vel si de loco sim oriundus. pro Titio A scripsit simpliciter secundò, quòd sibi prouideretur in eadem diœcesi de vacanti vel primo vacaturo. post hoc vacante beneficio in diœcesi, facio mihi per meum executorem illud conferri. Titius etiam facit sibi idem beneficium per suos executores conferri, & appellat à prouisione mihi facta, & processibus executorum meorum, dicens quòd beneficium excedat summam taxatam, vel quòd non sum de diœcesi oriundus. dubitabatur an deberet vt circa. in appellatione seruari debuerit? Videtur quòd non per hoc principium, quasi appellatio fundetur super iure appellantis, non super defectibus vel criminibus. Contrarium videtur, quia vtroque casu opponitur contra formam prouisionis, & non solùm contra electionem, circa quam statutæ sunt formæ concilij, quia propter eodem titu. sed etiam contra prouisionem cadit obiectus in formam, vt patet in litera ipsius decret. vt circa. Item secundus obiectus satis est in personam vt defectiua dicatur ex loco originis quo ad illud beneficium: & licet illud procedat à rescripto, satis tamen conuenit iuri communi. facit quod not. de rescrip. si proponente. in glos. fi.

e *Sed.* repete, decernimus locum habere tantum &c.

f *Competitorem.* eiusdem dignitatis, vel beneficij cuiuscunque. & coniunge appellantem. quod sequitur.

g *Appellantem.* non dicit ad sedem apostolicam, vel ad nos, vt supra ca. proxi. quod facit pro opinione quam tenui in decret. vt circa. in glos. ad papam. tamen certum est quòd solum in extraiudicialibus appellationibus hoc locum habet. supra eodem. constitutio. lib. vj.

h *Personæ.* eligentium vel electi, prouidentium vel prouisi, postulantium vel postulati, ideo vtitur plurali. ad hoc C infra. §. fin. & quæ possunt in his opponi, notaui in decret. vt circa.

i *Defectus.* respicit formam & personas: sed quod sequitur, crimina, respicit personas.

k *Opponuntur.* satis notabant hæc verba istius constitutionis, ibi dum dicebatur, se opponunt proponēdo aliqua &c. vtilissimum tamen fuit hoc declarari:

l *Circunstantiarum.* approbat hæc litera quod not. in decret. vt circa. in glos. quid ergo. & in. decret. procurator. eodem titu. libr. vj. scilicet quòd non sufficiat opponere periurium vel homicidium nisi fiat illorum expressio, sic & alibi debent exprimi circunstantiæ. de cleri. ægro. capit. vnico. lib. vj.

m *Super his.* scilicet super quibus omisit debitam specificationem, ac si dicatur quòd si quædam plenè specificauit, quædam non, & legitimè iurauit, super specificatis audietur, super alijs non, etiam si vult iurare quòd circunstantias seu probationes ipsarum de nouo percepit, vt sequitur.

Glossa sequens obijcit, soluit, & notat.

n *De nouo.* videbatur contrarium per decret. vt circa. vbi super non oppositis auditur appellans cum iuramēto, quòd illa de nouo peruenerint ad ipsius notitiam. ergo idem videbatur de circunstantijs non sufficienter expressis. sed contrarium hic determinatur, quia ibi non oppono quòd ignoro vel quòd scio, sed non credo me posse probare, hic nullum vitium est. iustum est ergo vt postmodum admittat cum iuramento, vt ibi. sed vbi oppono & circunstantias non exprimo, hic vitium est, quia non debite oppono. Item quia non videtur iuramentum posse defendi quo iurani me credere posse probare, ex quo nunc dico me nouiter circunstantias vel probationes percepisse. ergo merito hic aliud quàm ibi. Et sic nota quod dicere soleo de confirma. vti. vel inuti. bonæ. quòd interdum expedientius est in totum veritatem tacere, quàm non perfectè dicere. Ioannes Andreæ.

o *Sanè.* determinat aliqualiter not. per Compost. supra eodem. ca. j. lib. vj. in glos. vnde merito. ver. sed ad quid admitteretur.

p *Interest.* de hoc interesse notatur in decret. vt circa.

q *Prouisione.* facta vel facienda. quod dic vt supra eodem qui contra certam. lib. vj.

† *Hic not. Card. quòd lex aut capitulū allegādum est per suum principium. Fontanus.* † *No differentiā inter competitorem et oppositorem, & quis sit competitor, dic vt in gl. eiusdem. oppositor autem est quando electus est vnicus, vt iu. pen. ca. 1. & 2. libro 6. Zabarel.*

a *Exceptiones quæ ponuntur in causis beneficialib. interdū cōcernunt ius ecclesiæ, vt hic exemplificat glo. cui qua consentit Gabriel. Paul. et Gl. interdum exemptiones concernunt ius opponentis, et*

a *Forma.* specificationis, de qua præmisit.

b *Omissa.* in quibusdam.

c *Eodem.* scilicet appellante, & idem in adhærente, per decret. vt circa. ver. alioquin.

d *Prosequente.* quo ad illa in quibus seruauit constitutionē, vel in quibus constitutio non arctabat, vt supra. j. respon. Certum est enim, quòd si aliqua sufficienter expressit, aliqua nō, quo ad expressa tenet appellatio, dummodo in alijs constitutionem seruauerit.

e *Non appellans.* nec etiam adhærens, vt sit fortius dubium. Sed litera sequens quæ dicit quòd potest absistere, videtur contraria, sed illud propter interesse.

Glossa sequens arguit à contrario, determinat, & quæstionem soluit.

f *Eadem causa.* ergo in alia poterit. hoc verum per viā actionis, etsi non fuit de adhærentibus, vt dicam. j. proxi. §. Et si dicas, quid proficit hæc appellatio? Dic quòd multum, quia succumbet appellans in instantia, & punietur in expensis & pœnis decre. j. §. eo. li. vj. & fiet executio contra ipsum. Item forsan ille tertius postea non aget, vel agens ex aliquo capite forsan repelletur. Ioan. And.

g *Communi.* scilicet quando & in his prosequitur ius vel interesse ecclesiæ, vel commune sui & appellantis, vt cum dicitur criminosus is qui est electus vel prouisus, vel defectuosus, vel electio vel prouisio facta per eum qui non potuit propter crimina vel defectus, vel facta prouisio per literas surrepticias, vel his similia.

Glossa sequens ostendit in quo ampliat, objcit, iustificat, & obiectioni respondet.

h *Articulos.* f. non specificatos, & hoc voluit ver. alioquin, in decret. vt circa. quo ad appellantem & adhærentes, sed ista latius loquitur. Et licet prima facie videretur iniquum, quòd vnus prosequi non posset id à quo repellitur alter propter ineptitudinem propositionis vel defectum proponentis. facit. j. quæst. j. prohibentur. x. quæst. vlt. libellorum. in fi. supra de accu. veniens. ff. de accu. l. hi tamen. in fi. & . l. iiij. in fi. vbi no. de accusatore repulso propter ineptitudinem libelli. & bene facit. ff. de adult. si maritus. ij. in fi. & de libe. ho. exhi. l. iij. §. hoc interdictum. Item licet graue videatur, quod negligentia vel culpa vnius malè exprimentis noceat ecclesiæ & omnibus alijs habentibus æquale interesse. de reg. iuris delictum. & regula, non debet aliquis. lib. vj. tamen fateri oportet hoc æquum, quia alias inutilis fuisset quo ad hoc & derisoria prouisio decreta. vt circa. si appellans posset submittere prædagogum qui sibi assistens in eadem causa vt dicit textus, clarè formaret & exprimeret per eum malè formata, & insufficienter expressa. Ad contraria respondetur & ioquuntur in alia causa vel instantia. Item imputet sibi qui à principio non appellauit. Item quia via nullitatis illi non deficit. de appel. concertationi. lib. vj. & prosecutio proprij interesse, vt sequitur.

i *Ne colludat.* scilicet super expressis in quibus fuit forma seruata. & est fi. de procur. cap. ij. in fi. lib. vj. Et quòd prosit sic adesse, ibi not. in vlti. glo. & ff. de inoffic. test. si suspecta.

Glossa sequens duas lecturas ponit & notat.

k *Proprij.* si dicat propter quod etiam fuit appellatum, planum est etiam si non fuerit forma seruata, vt in. i. respon. Vel intelligitur de prosecutione quam facit per querelam. Et nota quòd etiā publica vel popularis actio habet etiam quandoque priuatum interesse. ff. de sepul. vio. l. iij. §. fi ad plures. de pro. ut licet in popularibus. in prin. cum suis concor.

Glossa sequens duo enunciantialia prosequitur.

l *Iosuper.* ad huius. §. intellectum & præcedentis & sequentis etiam, scire debes quod Compost. not. supra eodem ca. j. lib. vj. in glo. qualiter vtraque. quod lapsis temporibus illius decre. prima pars appellans quæ intra tempora illius decre. non fuit appellationem prosecuta, potest electionem vel prouisionem impugnare per modum querelę ex eisdem causis ex quibus appellauit, vel ex alijs, quia tempus illius constitutionis non statuitur, vt post illud super illis vel alijs non audiatur appellans, sicut dicitur in iudicialibus appellationibus. de appel. cum sit Romana. & sicut dicitur in decret. cupientes. & vide quod ibi not. in §. fi vers. o. in glo. intra idē. sed statuitur ad hoc vt possit illud tempus procedi possit pars absentia non obstante. Item scias quòd forma decret. vt circa. quo ad illa obiecta in quibus requiritur ipsa forma, duplex est. vna, ꝙ in appellatione omnia & singula exprimantur in instrumento publico seu literis &c. Secunda, quod super obiectis debito modo iuretur. Si prima forma seruetur, sed secunda non, quia non iuratur, vel non debito modo, non auditur appellans etiam super expressis. supra eodem titu. is qui. lib. vj. Si verò seruetur forma secunda, quia debito modo iuratur, sed nō prima, quia non debito modo exprimitur, tunc aut nihil exprimitur, aut aliquid exprimitur debito modo, aliquid non. primo casu non auditur appellans, nisi in casibus exceptis in decreta. vt circa. in. §. nisi. in fi. Secundo casu auditur super expressis. Item in prædictis casibus exceptis, sed super obiectis non specificatis non, etiam si velit iurare quod circunstantias de nouo percepit, vt. §. ij. responso. hæc vera quo ad illa obiecta in quibus forma requiritur, & arctat constitutio. Si verò propter aliqua appellat in quibus arctat constitutio, & propter aliqua in quibus non arctat, vt supra. j. responso: tunc licet neutra forma seruetur, auditur appellans illa prosequens quæ constitutio non respicit. His visis prosequor literam.

† *Est hic singularis limitatio ad examinata. de iud. ad hoc ꝙ per ineptitudinē instantia ex calumnia præsumpta, non solum excluditur quin ab instantia sed à meritis cause, ita quòd omissa instantia non videtur incohata non potest quis deducere in alia vice incohata. id quod in prima inepte deduxit. Imo, Fontanus.*

A nibus. de appel. cum sit Romana. & sicut dicitur in decret. cupientes. & vide quod ibi not. in §. fi vers. o. in glos. intra idē. sed statuitur ad hoc vt possit illud tempus procedi possit partis absentia non obstante. Item scias quòd forma decret. vt circa. quo ad illa obiecta in quibus requiritur ipsa forma, duplex est. vna, ꝙ in appellatione omnia & singula exprimantur in instrumento publico seu literis &c. Secunda, quod super obiectis debito modo iuretur. Si prima forma seruetur, sed secunda non, quia non iuratur, vel non debito modo, non auditur appellans etiam super expressis. supra eodem titu. is qui. lib. vj. Si verò seruetur forma secunda, quia debito modo iuratur, sed nō prima, quia non debito modo exprimitur, tunc aut nihil exprimitur, aut aliquid exprimitur debito modo, aliquid non. primo casu non auditur appellans, nisi in casibus exceptis in decreta. vt circa. in. §. nisi. in fi. Secundo casu auditur super expressis. Item in prædictis casibus exceptis, sed super obiectis non specificatis non, etiam si velit iurare quod circunstantias de nouo percepit, vt. §. ij. responso. hæc vera quo ad illa obiecta in quibus forma requiritur, & arctat constitutio. Si verò propter aliqua appellat in quibus arctat constitutio, & propter aliqua in quibus non arctat, vt supra. j. responso: tunc licet neutra forma seruetur, auditur appellans illa prosequens quæ constitutio non respicit. His visis prosequor literam.

m *Appellans.* vel adhærens, quia de vtroque loquitur decret. vt circa. ver. alioquin. Alter ergo qui nec appellans esset nec adhærens, bene admitteretur, cum esset in eo ratio posita in fine huius. §.

C Glossa sequens quærit, & soluit.

n *Querela simplicis.* nunquid ergo reprobatur opin. Cōpost. de qua dixi in prin. huius partis? Dic quòd non. ipse enim non fuit locutus de pœna decre. vt circa. quam etiam non vidit, sed de pœna decre. primæ, quæ hoc solum habet, quòd post tempus ibi statutum procedatur in partis absentia. Sed decret. vt circa. imponit pœnam non seruanti formam in iurando, quòd non auditur etiam super expressis, non seruanti in exprimendo quòd non potest obijcere non expressa. sim pliciter ergo in pœnam ab obijciendo repulsus, nec per viam querelæ possit obijcere. & hoc vult iste §. sed punitur solum in processu fiendo in eius absentia, & per appellationem prosequi potest obiecta in eo statu in quo causam inuenit, ergo & per querelam. & sic verum est dictum Compost. cum ergo diuersæ sint culpæ, non mirum si diuersæ sint pœnæ. & est fi. quod no. §. eo. Cumana. in vlti. glos.

o *Agat.* facit de appel. concertationi. lib. vj. & quod no. post Innoc. & Hostien. de appel. dilecto.

p *Repellitur.* instante appellato, vt dicam in fi. huius partis.

q *Expressu.* si intelligas singulariter & clarè, tunc exponas quod sequitur formam seruasse prædictam, scilicet in iurando. cum enim non iurans non audiatur, etiam super expressis per viam appellationis, ergo nec per viā querelæ. de reg. iur. cum quid. libr. vj.

r *Alijs.* non expressis.

s *Præterquam.* excipit à verbo, alijs, & est sensus, appellans qui formam non seruauit in exprimendo, auditur super nouiter emergentibus, vel ad notitiam peruenientibus, vel super quibus superuenit probandi facultas. illis ergo casibus non excluditur etiam per viam querelæ.

t *Nolle vti.* Videns enim appellans quod formam non seruauerat, de consilio aduocati celat appellationem, vel dicit quòd illa non vult vti, vt causam per viam querelæ prosequi possit. Et facit hæc litera ad quæstionem, an inuito impetrante is contra quem impetratum est, possit vti rescripto. de qua satis scripsi post Innoc. & Hostien. de resti. spol. ex conquestione. Ioan. And.

u *De ipsa.* appellatione in qua non fuit forma seruata, vel illorum expressio facta.

x *Iudice.* coram quo per viam querelæ simpliciter agitur causa.

Glossa sequens soluit dubium, triplicem dissimilitudinem exprimens.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Fides.* plena. Nec sufficeret illa semiplena, de qua not. Compost.in.c.j.§.eo.lib.vj.in glos.quid si papa. vbi dicit per vnum testem, & literas quas procurator absentis de cuius procuratorio cõstat, vult impetrare super appellatione, probari appellatum illud enim locum habet quo ad processum in partis absentia faciendum, & quo ad probationem deuolutionis, sed hic loquitur de pœna repulsionis, vt statim sequitur. Item illud coram iudice appellationis, hoc coram iudice querelæ. Item ibidem de probatione appellationis, hic necesse est probare formam appellationis. Vides autem per hoc quomodo expedit appellato, q̃ sibi in forma publica appellatio intimetur, supra eod.ca. proxi.

† *Not. hic confessione in iudicio nullo facta valere. Idē dixit Inno. ca fi. de rest. spo. Panor. Vant. Ioanta.*

b *Quæstum.* optimè concor.supra eo.ab eod.lib.vj.& cum hoc reliciat fauore appellati: eo patiente bene procederet hæc obiectio.ad hoc.j.§. proxi. non sic in casu illius decre. ab eo.vt ibi no.in vlt.glos.

c *Forma.* si intelligas de forma iuramenti: planum est. si de forma expressionis: idem, cum distinctione quam scripsi.s. §.prox.in prin.hoc dico quo ad repulsionē de qua sequitur.

d *Legitimè.* si ergo inuito appellato fieret probationum receptio super articulis super quibus recipi non debeat, hoc sibi nõ nocet,cũ consueuerint articuli admitti,saluo iure im pertinentium & nõ admittendorum:de quo scripsi de offic. deleg.cum contingat.super glos.pe.de testi.ex parte.

e *Non infirmat.* bene concor.de accu.ca.j.& ij.lib.vj.& facit quod not.s.eod.si forte.lib.vj.in v. glos.

† *In quatũ q; parte iuramentum opponatur secundo. Imol. sed Fran. dixit hanc exceptionem de iuramentis. & idem quia in istis spiritualibus nõ contestatur lis, clemen. fape. opponenda antequã procedatur ad illa quæ ab eis fiunt post lib. contesta. per glo. & quæ ibi dixi. ca. 1. s. eod. ti. lib. 6. Fant.*

IN plerisque. Sunt tres partes. In prima, constitutionis causa. In secunda, constitutio. In tertia, protestatio. Secunda pars quam summaui, quatuor facit. Primò prohibet prouisionem fieri. Secundò licentiam dari. Tertiò punit consentientem. Quarto decernit. partes patent: & summe fuit honestum quod hic dicitur. Pater sanctissime video multas ecclesias cathedrales pauperrimas, & priuatis auxilio facultatum seu diuitiarum, quæ non habent clerum nec populum: & video aliquando istas ecclesias vacare prælato: & hi ad quos spectat earum prouisio, frequenter assumunt religiosos mendicantes ad honorem pontificatus vel prælaturæ: qui religiosi assumpti non possunt prodesse aliquo modo ipsi ecclesiæ: nec possunt præesse vt decet & conuenit: immo obnubilant & obscurant serenitatem seu claritatem pontificalis dignitatis instabilitate vagationis & approbriosæ mendicitatis. Ego quæro pater sancte an isti tales prouidentes ecclesijs de talibus personis pauperrimis, bene faciant? Et respondet papa quòd decætero nullum religiosum vel mendicantem eligant ad dignitatem ecclesiæ cathedralis quæ careat clero & subditis Christianis. Item dicit papa, quòd talis religiosus nunquam petat licentiam à suo superiori vt talem dignitatem adipiscatur: nec ipse superior forsan prouincialis vnquam valeat dare licentiam tali religioso mendicanti. immo dicit, si religiosus petierit licentiam ad adipiscendam, id est ad capiendam talem dignitatem, & passus fuerit se eligi in episcopum: vel permiserit se consecrari, quod ipse nullo modo recipiatur in episcopum, sed patietur talis religiosus pro ambitione tali, quòd ipse erit redactus, id est positus ad suum monasterium, vt in illo viuat seu degat humiliter: & quod in illa religione seu monasterio suo nunquam assumatur nec ascendat ad aliquam dignitatem. Et si aliquid contra præmissa fuerit attentatum, omnia decernimus vana: non obstante, id est non contrariante quacunque consuetudine. Or pater sanctissime video vestram constitutionem nobilem, in qua non vultis pauperem cum paupere nubi: quia non vultis quòd ecclesia cathedralis priuata subsidio facultatum, habeat prælatum religiosum & pauperem. Sed quæro an similiter intelligatis in aliis ecclesijs tam cathedralibus quam non habentibus diuitias & bonos redditus: an in talibus prohibeatis ne religiosi mendicantes eligantur? Et respondet quòd non: immo vult papa Clemens, quòd in talibus ius commune seruetur: nec vult in illis ius commune coartari, id est restringi vel ampliari. hoc dicit. Ideo vide tertium: Improuida superiorum prouisio assumit multos, præsertim religiosos: frequenter, id est sæpe: ad honorem pontificatus, id est in episcopos in plerisq; ecclesijs nedum priuatis subsidio, id est auxilio facultatum, id est diuitiarum sed etiam extalibus spectantibus ad prouisionem papalem, non sufficit per hanc literam.

Ordo literæ.

Idem.

Sine speciali licentia papæ nullus prouidere potest ecclesiæ cathedrali clero carenti & populo Christiano. Religiosus per prælatum licentiari non debet vt tali prouisioni consentiat. consentiens, etiam si fuerit cõsecratus, priori prælato subiacet, nec in episcopum recipitur, nec ad aliquem honorem promouetur. quæ contra fient, irrita decernit. Ioan. And.

CAPITVLVM V.

IN plerisq; ecclesiis nedum (quod dolentes[f] referimus) episcopis habentibus latas diœceses: & vt ipsi sint episcopi portatui, sicut videmus in multis ciuitatibus in quibus non residet episcopi: & isti episcopi non residentes dant vicariatum suum cuidam religioso episcopo: qui vulgariter appellatur episcopus portatiuus qui confert ordines episcopi. Vel dic instabilitate vagationis: quia isti vadunt ad curias principum: & quærunt habere pensionem, & multoties principes eos habent tanquam familiares & tanquam capellanos: & die mendicitatis opprobriosæ, quia opprobriosum, id est turpe est episcopis mendicare. Et sequitur in textu. Nos igitur volentes prouidere contra temeritatem id est contra fatuitatem tam facientium, id est eligentium tales religiosos, quàm frequentius recipientium huiusmodi prouisiones, quia etiam punit religiosos patientes se eligi & sibi prouideri de talibus dignitatibus. fatuimus de consilio nostrorum fratrum scilicet cardinalium, vt nullus decætero, id est amodo vel deinceps, præpollens, id est clarens quantacunque dignitate, prouideat de pastore ecclesiæ cathedrali sibi qualitercunque, id est quomodocunque, subiectæ, quæ cathedralis ecclesia careat clero & populo vel subditis Christianis, nisi fulciatur super hoc speciali auctoritate sedis apostolicæ, id est nisi hoc, scilicet quòd eligat religiosum ad talem dignitatem, impetret à sede apostolica quòd talem religiosum eligat, vel nisi ipse religiosus impetrer à sede apostolica quòd eligatur: que pro &, & nullus religiosus vnquam licentietur à prælato forsan prouinciali, quòd consentiat tali prouisioni, scilicet quòd eligatur, quòd id est, quia, quia si licentiatus consenserit huiusmodi prouisioni, & fecerit se aut permiserit se in episcopum consecrari, nullatenus, id est nullo modo recipiatur in episcopali honore, sed in pœnam tantæ ambitionis, id est pro pœna huius quòd ambiuit talem honorem, ipse degat, id est viuat cum paupertate, que pro &, & iaceat semper prostratus & humilis, sub prælato, id est subditus suo prælato suæ religionis aut monasterij, ita quòd eidem religioso passo de se fieri talem electionem, nullus fit accessus in religione sua, aut extra religionem suam, cuiuslibet, id est cuiusuis honoris, vel administrationis. enimi pro quia, vel pro certè, nos Clemens decernimus irritum esse & inane, id est vanum & nullius effectus, quicquid contingit attentari vel fieri, suppleo contra præmissa vel contra aliquod præmissorum, id est antedictorum in ista constitutione, nõ obstante, id est non contrariante quacunque consuetudine. Sanè, id est certè, & rectè decernimus præmissa esse specialiter prouidenda circa præfatas ecclesias, id est circa ecclesias cathedrales carentes clero & populo Christiano, quod, id est quia, quia nec, id est non intendimus circa prouisionem quarumlibet aliarum ecclesiarum non carentium clero & populo coarctare limites iuris communis, nec intendimus aniphare vltra. Et sic concludit quòd ista constitutio habet locum solùm in ecclesijs cathedralibus carentibus clero & populo, & non habet locum in alijs ecclesijs habentibus populum, immo in ipsis omnimodo vult seruare ius commune. Nota primo quòd ecclesiæ (maximè cathedrales) debent habere facultates, & facultates dicuntur earum præsidium. ibi, præsidio facultatum, nam sine temporalibus spiritualia diu esse non possunt.j.quæst iij.si quis obiecerit.de vi.& hõ.cle.vt quisque. & cap.quoniam.

Nota secundò quòd in episcopis opprobriosa est mendicitas.pro hoc glos.in verbo.opprobrio.ad hoc de renun.ad supplicationem.Zabarella.

f *Dolentes.* concor.de cele.missi.dolentes.s.de sta.mo.recolentes.j.eo.tit.attendentes.& de cens.ad nostrã.in princ.

Præsidio.

a *Præsidio.* id est subsidio sine quo spiritualia diu esse non possunt.j.q.iij.siquis obiecerit.

Glossa sequens quærit,arguit negatiuè & affirmatiuè, & declarationem poscit,dicens primùm plus placere.

Ecclesia carens populo tanta, vel clero tantum, an prouideri possit de episcopo sine papæ licentia.

b *Et populo.* certum est q; clerus & populus sunt diuersa. de priui. ex parte. de sent.excom. si sententia.lib.vj.Quid si habet alterum tantum? hic & j.eo.ca. ponitur copula, per quod videtur quòd carere debeat vtroque. Habens autem alterum, non caret vtroque, & sic non videtur artare constitutio. vide simile.habens Codicem, non includitur sub carentibus Decreto & Codice. & habens panem, nõ includitur sub carentibus pane & vino. & habens argentum, non includitur sub carẽtibus auro & argento. ita non includitur ecclesia habens clerum vel populũ, sub carentibus clero & populo. alias non esset diuersum dicere, clero & populo, & dicere clero vel populo, & effet hoc incidere in improprietatẽ locutionis, sumendo copulatiuã pro disiunctiua, quæ improprietates excusandæ sunt. non sequẽdæ,vt no. de ver. sig. præterea pro hoc facit, quia foret absurdum q; illi clero vel populo quẽ habet ecclesia, subtraheretur episcopus, & hoc multũ vrget. Contra, carere est nõ habere.sed si dixisset,si non habeat,vel nisi habeat clerum & populũ, propter copulam requiritur q; habeat vtrũque.ergo si habet alterũ tantum, arctat constitutio, & idem in prædictis exemplis fi dicatur, si nõ habeat, vel nisi habeat Decretũ & Codicẽ, requiritur q; habeat vtrũque. Idem cum dicitur, si nõ habeat panem & vinum, argentum & aurum, & in similibus, vt cum dicitur, nullus eligatur nisi habeat, vel si non habeat ætatem, scientiã, & mores, singula requiruntur, vt.s.eo.cum in cunctis. Idem si dicatur, si careat scientia, moribus, & ætate. facit de æta. & qualita. eam te. Pro vtraque parte posset induci. ff. de reb. du. si is qui ducenta. §. vtrum. Egeret declaratione, sed primum plus placet.

Glo.fe.j.po.dictũ, & .p fol. cõtrarij remittit.vj.soluit dubiũ.

c *Christiano.* talia loca quæ sunt in potestate hostium, non desinunt esse sacra. Ad.l.cum loca.ff.de reli.& sum.fu.respõde vt no.vij.q.j.pastoralis.in fin. Non putes tamen quod sit necessarium quod locus sit captus ab hostibus. satis enim est quod clero careat & subditis Christianis, per verba huius decre. licet non sit in hostium potestate.

d *Religiosos.* qui laborant ad hoc etiam interdum importune, & per corruptelas vt dicere possint cum psalm. Laqueus contritus est &c. psa. Nisi quia dominus erat. Vidi iam religiosum consecratum ad titulum, qui non erat in rerum natura, nec fuerat. quod patere posset per prouincialem, id est per librum in quo scriptæ sunt prouinciæ.

e *Superiorum.* ad quos spectat quouis iure prouisio. Et maximè quatuor principales patriarchæ & quidam archiepiscopi qui sub eis sunt, consueuerant hoc facere.

f *Decerer.* viij.q.j. qui episcopatum.

g *Vagationis.* consueuerunt tales discurrere & vicarias episcoporum quærere, maximè habentium diœceses latas. interdum principibus adhærere familiariter, ad quã causa honoris quærunt habere capellanos episcopos.

h *Opprobrio.* nedum in episcopo, sed in quolibet clerico. xciij. distin. diaconi. vlti.

i *Seruitatẽ.* de qua.j.de pœnis, siquis suadẽte. circa si.fo. An.

k *Obnubilant.* saltem quo ad vulgus. de hoc. xciij. distinct. legimus. facit.s.de priuileg.c.j.

l *Quantacunq;* propter patriarchas hoc dicitur, vt prædixi.

m *Specali.* si ergo haberet generalẽ auctoritatem prouidendi episcopatibus spectantibus ad prouisionem papalem, non sufficit per hanc literam.

n *De pastore.* vtitur hic vocabulo generali, vt archiepiscopos, episcopos, & etiam patriarchas comprehendat. alibi latius.s.eo.ne pro defectu de re.iu. quamuis.

o *Cathedrali.* in alijs locum non habet, vt in fi.

p *Qualitercunque.* nõ distinguit, ergo sine plene habit, siue quo ad prouisionẽ tantũ.

q *Christianis.* circa quatuor patriarchales sedes principales quandiu sunt in potestate infidelium vel schismaticorum, prouidit Bonifacius in sua extrauaganti, sancta Romana.

r *Prælato.* qui cõtra faciẽs puniendus esset pœna arbitraria, ex quo circa ipsum certa hic non statuitur. de offi. deleg. de cautis.

s *Licẽtiatus etiã.* ergo & habita licentia cõsentire nõ potest.cõcor.s.eo.quorundam §.j. in fin.lib.vj.

t *Et in episcopũ.* No. q; ex solo consensu non est locus pœnis inferioribus, sed tũc demum sequitur cõsecratio. hoc probat hæc copula.

u *Permiserit.* in absolute coacto cessaret pœna. supra q; me. cau. sacris. nec imprimeretur character. supra de bap. maiores.

x *Honore.* quia nec admitteretur quo ad executionẽ põtificalis officij, nec permitteretur põtificalibus insignijs vti, & sic minus poterit q̃ alter episcopus nullius ecclesiæ. de ordi. ab epi. c.j.

Episcopus nullius ecclesiæ esse potest.

y *Monasterij.* includit etiã canoniã regularẽ, de æta. & qualit. intelleximus. de priuileg. cũ olim.ij. in prin. & per hanc literam patet hanc pœnam solùm in religiosis locum habere.

z *Prælato.* ergo per talẽ promotionẽ nõ fuit soluta obediẽtia, sec⁹ si, pariter tenuisset. 18. q. 1. c. vnico. 16. q. 1. ne p cuiuslibet.

a *Professum.* concor. de deci. quamuis sit. in fi.

b *Cuiuslibet.* concor. j. de regula. vt professores. & per hoc excludit etiam temporales.

c *Vel aliquod.* igitur pariter constitutio de tali ecclesia facta non valet, nec licẽtia consentiẽdi religioso data, vel ipsius cõsensus, vel cõsecratio subsecuta quo ad ipsius executionẽ, nõ dico quo ad characterẽ. facit q; not. de cõsecra. distin. v. manus. in vlt. glos. & facit q; dixi.s. de cõsuetu. quãto. super. j. glo. Itẽ nec valet promotio facta de tali contra proximum dictum.

d *Non obstante.* multa similia vide de consti.c.j.lib.vj.in glo. penul. & concor. j. eo. statutum.

e *Præfatas.* cathedrales clero carẽtes & populo Christiano.

f *Altarium.* non cathedralium, vel etiam cathedralium habentium clerum & populum Christianum.

g *Ampliare.* simile de innouatione dicitur, quod ius vetus conseruat, nouum autem non creat. de priui. ex parte.j. in fi. & ca. quia intentionis. & optimè conuenit huic fini extrauag. Cle. quę incipit, meruit. Ioan. And.

Q *Vsi circa.* Istud ca. determinat seu declarat cõstitutionem, quorundã. lib. vj. In illo. c. dicitur q; ex vocatione quocunque modo facta in discordia, de religioso mẽdicante ad prælaturam extra administrationem sui ordinis, non acquiritur illi ius, nec tali electioni poterit cõsentire, etiam de licentia prælati sui. Item dicit de vocatione facta à minori parte seu numero ad quãlibet prælaturam de religioso non mendicante, & secus factum irritum decernit. Hoc habito præsupponо q; duplex est electio. quædam est quæ in facto cõsistit, vt quando sunt decẽ electores, & octo vnũ eligunt, alij duo eligunt alium. sed cõtra istos duos opponitur quod sunt excommunicati: quare ille qui est electus ab octa, dicit: Ego sum electus ab omnibus. & si aliquis dicat, Certè tu nõ es electus nisi ab octo, & sunt decem electores, ergo tu non es electus ab omnibus? ipse respondet, ius fingit me esse electum ab

Universidad de Deusto
Biblioteca

ctum ab omnibus, quãuis nõ sim electꝰ nisi ab octo: quia potestas eligẽdi est translata in octo, postquã alij sunt excõmunicati. His præsuppositis cũ glossa posita in verbo, quæ in facto: pone casum, Quidã religiosus fuit in aliqua dignitate electus quę nõ est de ordine suo, sed extra suum ordinẽ: & cũ essent decẽ electores, fuit electus ab octo de electoribus, & alij duo electores elegerũt quendã aliũ non religiosum: sed iste religiosus opponebat contra eos ꝙ erant excõmunicati: & sic nõ habebãt vocẽ in capitulo: & ꝙ vox illorũ duorũ est translata & cõfusa in alios octo qui ipsum elegerũt: & sic fictiue dicebat se electũ ab omnibus. Modo quæro an ipse bene dicat: & an satisfaciat cõstitutioni, quorundam. positæ eo. lib. vj? Ad quod respõdet papa quod non, & dicit in textu: Nos Clemens declaramus illud quod cauetur in constitutione Bonifaciana circa electiones religiosorum super discordia numeri, scilicet in religiosis mendicantibus, & minoritate numeri, scilicet in religiosis nõ mendicantibus, debere intelligi secundum ea quę consistunt in facto: quia requiritur quòd ab omnibus eligatur, & quòd omnes concordent: non autem in fictione iuris vel eius effectu: quia quanuis sint aliqui qui sint excommunicati, & nõ concordant electioni ipsius religiosi: ideo propter hoc nõ dicitur nec est electus: quia illa constitutio intelligit ꝙ de facto eligatur ab omnibus * vide glo. super verbo, quæ de facto.

No. casum in quo cõputatur voces in electione, quæ tamen de iure non valent. & est casus specialis quo ad c. quorũdã, in duobus casibus ibi positis, & hic licet breuiter enumeratis. Zab.

Nota quòd electio dicitur actiue & passiue. & pro hoc gl. ij. quæ hic dicit intelligi de passiua. & idem Pau. pro hoc ꝙ not. eod. titu. illa, & probatur de eler. excom. mi. ca. fi.

Glossa sequens commendat: dicit quid determinat, & quid approbat.

a *Quod circa.* breue & vtile determinans decre. quorundam. §. eo. lib. vj. & approbans ꝙ ibi not. Io. Mo. & Archi. & quod no. §. eo. titu. indemnitatibus. §. sane. in iij. glo. Ioan. Andr.

b *Electiones.* passiuas. nam constitutio hic declarata loquitur quando religiosi eliguntur, quicunque sint eligentes, religiosi, vel alij. Et dic electiones, postulationes, prouisiones, vel quaslibet vocationes: vt ibi.

c *Discordia.* hoc quo ad mendicantes circa quos prouisum est, quod ex electione in discordia facta de ipsis extra administrationes sui ordinis, nullum ius eis acquiratur, nec auderi consentire.

Glos. seq. exponit: & id dupliciter probat & prorogat.

ubi habes secundum Gen. quod quandoque quis alteri nocet ei sibi non prodest. Et est simile in vxore defuncti, quæ

d *Minoritate.* hoc quo ad religiosos non mendicantes, circa quos statutum fuit: idem circa electiones factas de ipsis ad quaslibet præliationes à minori parte numero.

Glossa sequens primò declarat literam. secundò quærit, & soluit quo ad decre. quorundam. quo ad decre. indemnitatibus, distinguit, & declarationem exposcit: subdens de non vocandis vel vocatis, qui contemnunt vel renuntiant: & de non constitutis in sacris.

e *Constitutione.* §. eo. quorundã. & patet per singulare quod non loquitur de decre. indẽnitatibus. Item illa nõ tractat solum de discordia & minoritate numeri: imò tractat in forma scrutinij & compromissi de numero duplo maiori. Item maiori, non duplo maiori. Item minori. Sed illa, quorundam. solum tractat de electione discordi, & facta per minorẽ partem numero. fateor tamen ab identitate rationis hoc ꝙ hic dicitur, etiam in numero de quo loquitur decre. indemnitatibus, locum habere: & saltem quo ad. §. siqua verò.

f *Quę in facto non in fictione.* hoc intendit. Si ex decẽ electoribus octo elegerũt mendicantẽ: duo aliũ, vel contradicunt: sed contra istos duos aliquid opponitur, propter quod negatur ipsos vocem habuisse, vt quia dicuntur excommunicati, suspensi, irregulares, priuati ea vice potestate eligẽdi, vel his similes: propter quod dicitur totum capitulum eligentiũ in illis octo consistere: & per consequens electionẽ fingi concordẽ: hoc non iuuat medicantẽ. Item si ex decẽ canonicis vel monachis quatuor tantũ elegerunt religiosum nõ mendicantem: qui dicit illos sex vel tres ex illis fuisse tales, vt supraꝑ quod cõcludit fingi electionẽ suam factã à toto capitulo vel à maiori parte: hoc cum non iuuat. vide ꝙ no. de concel. præb. auctoritate. lib. vj. in vlt. gl. Sed quæro, si ita est ꝙ voces in iuris effectu aliàs nõ valentes, vt excõmunicatorũ & his ẽmilibꝰ, cõputantur in numero quo ad hoc vt religiosa electio dicatur discors, vel facta per minorẽ partem: an prædictorũ voces augeant etiã numerũ & suffragiũ: in tantum quod ex illis vocibus sequi posset cõfirmatio, quæ aliàs fieri non posset illis exclusis: vt patere poteſt in prædictis terminis de electo per vj. de. x. qui vj. omnes vel tres ex eis sunt excõmunicati, vel similes? Aperte dico ꝙ non, [b] quo ad casus decre. quorundam. quia in quolibet prædictorũ casuũ cõstitutio solum nocet: quia scilicet impedit mendicantem, & non mendicante, quemlibet suo casu: sed coëlectũ non iuuat: nec hoc colligi poterit ex verbis vel mente cõstitutionis ipsius. Nõ enim hoc ipso ꝙ non valet electio mẽdicantis facta in discordia, valet electio coëlecti: aliàs sequeretur ꝙ si ex xx. canonicis. xviij. elegerunt mẽdicantem, valeret electio facta per duos. Item nec sequitur quod si ex xx. electoribus nouem elegerunt professum: quòd per hoc valeat electio facta per xj. vt patet. §. eod. scriptum. ad fi. & cap. indemnitatibus. §. si verò. & §. si qua verò. quod ergo non mutatur &c. C. de testa. sancimus. nec correctiones iurium dilatamus. §. eod. cum expediat. lib. vj. Sed in casu decr. indemnitatibus. videtur secus quo ad electum per scrutiniũ à duplo maiori numero, à principio, vel per accessum debito modo factum, vel per compromissum cui minor pars se opponit: cuius confirmationem exceptio partis aduersæ impedire non poteſt. Et sic erit in hoc simile electioni cardinalium: vt vtrobique voces talium suffragium afferant, & computentur in numero duarum partium: vt in consti. cle. §. eod. ne Romani. §. cæterum. & satis credo ꝙ hoc fuit de mente. Sed tenens contrarium, dicere posset ꝙ illa decre. dicit etiã eo casu officium confirmatoris non deficere. hoc ergo venit in examinatione electionis, an ex vocibus eligentium sit canonica. Sed si litera ibi in. §. sane. quæ dicit, si aliàs inuenta fuerit &c. intelligatur aliàs, scilicet quàm consideratione numeri, faciet pro primo dicto. quando verò electa est à maiori parte, sed non duplo maiori: tunc cum admittantur partis minoris exceptiones, licet summarie cognoscende: videtur quod licet non quo ad administrationẽ impediendã, tamen quo ad electionem cassandam hæc obijci poterunt. Et in his etiam expediret declaratio: & etiam circa voces absentium nõ vocandorum, vel vocatorum qui venire noluerunt, vel expresse renuntiauerũt: quas computari sonat in absurdum, licet hoc videatur ex fictione. Item de non constitutis in sacris in collegijs marium, cõmuniter tenetur per decre. ij. j. de æta. & quali. ꝙ illorum ratio vel computatio non habeatur, sicut nec habetur illorum qui canonici vel professi non essent: quasi sit mens huius, quod aliàs vocem habens ex fictione, non excludatur à numero: talis autem vocem nõ habet, licet iure nouo. Vnde idem videtur de absente non vocando vel vocato qui venire noluit: vt prædixi. vnde nec in duabus partibus cardinalium eligentium papã computamus nõ exclusos, licet computemus excommunicatos: vt in prædicta decre. ne Romani. §. cæterum. primum patet eo. titu. vbi periculum. §. sane. lib. vj.

g *Declaramus.* idem fertur olim Bonifa. declarasse: vt dixi in decre. indemnitatibus. §. sane.

Statutum.] Prima pars ponit dictũ cum certa determinatione. Secunda ab illo excipit: ibi, Cæterum. Præsuppone statutum cap. quia sæpe. quod est istud: Vacãte cathedrali, regulari vel collegiata ecclesijs, singulares personæ. capitulum vel conuentus quæ occupãt bona à prælato dimissa, vel vacationis tempore obuenientia: tales sunt suspẽsi ab officio & quibuscunque beneficijs seu quibuscunq; dignitatibus nisi plene restituant: non obstantibus priuilegijs, consuetudinibus, vel statutis quacunque firmitate vallatis, id est firmatis. Figura sic casum. Videó quod statutum dicit quòd omnia bona, omnes fructus vndecunque prouenientes, & bona dimissa à prælatis debent fideliter reseruari successori. Et videbatur quòd non: quia debent illis esse vel pertinere ad quos transit iurisdictio: cum accessorium sequatur principale: sed iurisdictio transit ad capitulum: ergo & fructus transire debent: cũ fructus sint accessoriũ ad illã iurisdictionem, quia mediante iurisdictione veniunt fructus. Illa dubitatione non obstante decidit in contrariũ: nisi in vno casu quem ponit ibi, Cæterum. & pone quòd ita fuit statutum ꝙ archidiaconus vel archipresbyter haberẽt iurisdictionem episcopalem cum emolumento: vel est consuetudo. an talis cõsuetudo vel statutum corrumpatur per cõstitutionem, quia sæpe: Et dicit quòd non. & sic habes quòd illud statutum, quia sæpe.

sæpe. quod est super bonis dimissis à prælatis ecclesiarũ cathedraliũ, corrumpit & derogat omni statuto vel consuetudini: præterquã statuto vel consuetudini positæ in. §. cæterum. h. d. Nos Clemens declaramus statutum editum, id est factum & cõpilatum super bonis dimissis à prælatis cathedralium vel collegiatarum ecclesiarum, aut super bonis obuenientibus tempore vacationis earum, scilicet ecclesiarum, reseruandis fideliter futuris successoribus, habere locũ in omni emolumento quod prouenit ex iurisdictione, id est ratione iurisdictionis: & ꝙ pueniunt ex sigillo curiæ ecclesiasticæ vel secularis: aut aliàs vndecunque: quod scilicet emolumentum pertineret ad prælatos non vacantibus ecclesijs: consuetudine qualibet cõtraria scilicet istis statuto non obstante: ita tamen ꝙ in istis & similibus rationabiles expensæ deducantur: quia isti qui receperunt illos fructus diuitiis a prælatis tempore vacationis, si aliquos sumptus faciant, ipsi potentur deducere tales sumptus. Cæterum, pro sed. sed nolumus præsentem constitutionem extendi ad singulares personas ad quas iurisdictio deuoluitur ratione dignitatũ: quas dignitates obtinent cum emolumento, consuetudine, priuilegio, vel alio iure speciali.

Not. quod expensæ debent deduci & illæ solæ de quibus constat, de quibus de do. & contra. fiuem & ibi glo. Not. in verbo. cæterum. quod consuetudo dat iurisdictionem, etiam si iritalem. de hoc. ix. quæst. iij. conquestus. de foro compe. cum contingat. Zabar.

Glos. seq. dicit quid reprobat vel approbat.

a *Statutum.* reprobat quod no. §. eo. quia sæpe. lib. vj. Et approbat quod ibi no. Archid. de quo statuto hic loquitur.

b *Collegiatarum.* in alijs enim non habet locum decre. quia sæpe. sed decre. præsenti. de offic. ordi. eod. lib. de qua fit extensio. j. titu. ij. quia. in fi.

Glos. seq. ponit opinionem, contra quam allegat.

c *Dimissis.* per hoc probabat ibi Archid. quod decre. loquitur de bonis prælati distinctis, non de communibus prælato & capitulo. alleg. xij q. ij. hæc lutus. &. ca. non licet. &. cap. charitatem. &. ca. de laicis. &. ca. illud. & quæst. v. sicubi. facit. supra ne se. va. cap. vnico. lib. vj. de reg. cap. vlt. eodem lib. Sed litera, aliàs vndecunque, quæ hic sequitur, multum facit contra.

d *Reseruandis.* nec occupandis per collegia, cõuentus, capitula, vel singulares personas ipsorũ: circa quod principaliter prouidet ista constitutio. Per quem autem sint reseruanda, ibi dixi: quia per cœconomum vel per alium deputatum.

Glos. seq. ponit motiua opi. reprobatæ. Secundò opi. approbatæ. ad quæ respondet. Tertio declarationem iustificat.

e *Declaramus.* Hic patet quod reprobat, non corrigit opinionem meam: quia non statuit hoc esse de iure nouo: sed declarat hoc fuisse de veteri: & approbat opi. Archidiac. Sed videamus motiua. Mihi prius videbatur, quod ex quo iurisdictio transfertur in capitulum iure communi, quòd omnis fructus iurisdictionis iure accessorij capitulo deberetur. Sed Archidia. contra, propter verbum ibi positum, vacationis tempore obuenientia. Item vt liceat, capitulum habet custodiam: & administrat non suo, sed alieno nomine. vnde parcigitur non debet quod habet custodire: & dicebat Bonifa. sic declarasse. Cum vltimò lecti sextum: dixi quòd non recederem ab opinione mea, nisi declarationem viderem. Ad verbum, obuenientia, respondebam vel relatiuum, quæ: vt ibi no. Ad id quod dicit, de custodia, respondebam quòd in iurisdictione non succedat quo ad custodiam titum, imò quo ad exercitium: alias sequeretur quod visitando non posset procurationem recipere. de quo dicam j. de hære. multorũ. Stemus declarationi, quæ iustificari poteſt ex eo quod ibi notaui in prima glo. cum enim canonici videres fructus sibi deberi, vacationem proficuam forte procurent, difficultates ingerant, & tardius eligant: quia propter fructus iurisdictionis vel sigilli si eos nec reciperent, hoc contingere posset: mer. to & hi censeantur esse prohibiti.

f *Emolumento.* idem verbum de simon. nemo. in prin. de testibus cap. j. lib. vj.

Glos. seq. ponit duas lectiones: & secundam reprobat.

g Ex *iurisdictione.* ex qua soluũtur iudicis officio pœnæ pecuniariæ vel emẽdæ. de offi. ordi. dilectꝰ facit de sen. excom. venerabilibus. §. denique. lib. vj. & ꝙ not. de præ. licet. Forsan etiã loquitur de quotalitis, quæ de consuetudine deberi poteſt secundum Guli. qui hoc notat in Spe. de sala. §. j. ver. fi. vel ordinarius. &. §. seq. quod non placet: per decre. cũ ab omni. de vita & honestate cleri. vt ibi dixi.

h *Sigillo.* siue ad vsum curiæ. vt cum fit litera citatoria vel aliquid tale, siue ad contractus: puta quia recognoscuntur vel publicantur sub sigillo curiæ: forte cum non sit ibi vius tabellionum, facit de fide instru. cum dilectus. de foro compe. Romana. ad fi. lib. vj.

i *Vel secularis.* vt in consti. cle. §. eod. ne Romani. §. cæterum. & satis credo ꝙ hoc fuit de mente. Sed tenens contrarium, dicere posset ꝙ illa decre. dicit etiã eo casu officium confirmatoris non deficere. hoc ergo venit in examinatione electionis, an ex vocibus eligentium sit canonica. Sed si litera ibi in. §. sane. quæ dicit, si aliàs inuenta fuerit &c. intelligatur aliàs, scilicet quàm consideratione numeri, faciet pro primo dicto. quando verò electa est à maiori parte, sed non duplo maiori: tunc cum admittantur partis minoris exceptiones, licet summarie cognoscende: videtur quod licet non quo ad administrationẽ impediendã, tamen quo ad electionem cassandam hæc obijci poterunt. Et in his etiam expediret declaratio: & etiam circa voces absentium nõ vocandorum, vel vocatorum qui venire noluerunt, vel expresse renuntiauerũt: quas computari sonat in absurdum, licet hoc videatur ex fictione. Item de non constitutis in sacris in collegijs marium, cõmuniter tenetur per decre. ij. j. de æta. & quali. ꝙ illorum ratio vel computatio non habeatur, sicut nec habetur illorum qui canonici vel professi non essent: quasi sit mens huius, quod aliàs vocem habens ex fictione, non excludatur à numero: talis autem vocem nõ habet, licet iure nouo. Vnde idem videtur de absente non vocando vel vocato qui venire noluit: vt prædixi. vnde nec in duabus partibus cardinalium eligentium papã computamus nõ exclusos, licet computemus excommunicatos: vt in prædicta decre. ne Romani. §. cæterum. primum patet eo. titu. vbi periculum. §. sane. lib. vj.

Concessio licentiæ generalis religioso de confitendo electioni factæ vel fiendæ, non valet. Io. de Imo.

CAPITVLVM VIII.

CVm cõcessa[r] religioso à

quia prælatus temporalem iurisdictionem habebat in loco. de appel. si duobus. de delic. puer. cap. ij.

k *Consuetudine.* Nota quòd decr. quia sæpe. vitiat nõ solum consuetudines, sed etiam priuilegia & statuta: hic verò solum consuetudinem. dico quòd hoc ipso quòd declaratur istud statutum locum habere in casibus prædictis: cuius statuti pars est viriare priuilegia, consuetudines, & statuta contraria: ergo & illa quo ad hos casus sublata dicantur. [s] Sed puto quòd consuetudinem quæ secuta esset constitutionem ipsam, quia sæpe. hæc litera tollere noluit, [a] ne obsteret decre. j. de constitu. lib. vj.

Glos. seq. ponit opinionem: & exemplificat.

l *Expensæ.* hoc etiam tenebat ibidem Archi. vt quia salaria dantur officiali qui iurisdictionem exercet, vel qui sigillat: vel sunt expensæ in ministris, chartis, cera, & similibus. facit. §. eo. vt præteritæ. xij. q. ij. hęc huius placiti. ff. de admi. tu. cum plures. §. j. & ij. ff. de tutel. & ratio. di. l. j. §. sed nõnullos. ff. de petit. hæred. si quid. §. ficut.

Glos. seq. mouet dubium: arguit negatiue. Item affirmatiue, quod approbat. & contrarijs respondet.

m *Singulares personas.* salua pace opponẽtis hic remanet dubium, an hoc intelligatur de singularibus personis, etiam ipsorum collegiorũ? Et videtur ꝙ nõ: quia constitutio expresse tollebat quo ad hos contraria priuilegia &c. Videtur contra: quia aliàs ista verba sunt superflua: cum certũ esset constitutionem ipsam extraneos non ligare, sed solum capitula & personas ipsorum: per quod puto quòd eriam de singularibus personis collegiorum intelligatur. Et secundum hoc dicam ibi, sublata priuilegia &c. quo ad singulares personas collegiorum quæ non iure dignitatum hoc vendicant: cum priuilegia dignitatum ibi sublata non essent.

n *Dignitatum.* quid si ratione personatuum vel officiorum? Videtur quòd idem. & intelligo hanc literã: siue dignitas sit in ipsa ecclesia vacante, siue in alia: puta quia archidiacono in ecclesia cathedrali hoc cõpetit: vel in ecclesia collegiata hoc competit archidiacono: qui tamẽ ipsius est canonicus.

o *Cum eius emolumento.* ergo secus si iurisdictio tantum.

p *Specialis.* puta statuto facto in fundatione dignitatis vel ecclesiæ. 18. q. 2. Eleuerii. de cõsti. cũ dilectꝰ. vel re iudicata. de re iud. c. cũ inter. vel arbitrio. de pœn. cũ olim. de arbi. cũ olim.

q *Extendi.* ii. ff. de offic. ordi. præsenti. §. porrò. lib. vj.

CVm concessa.] Se fumosat inducẽs ius nouũ & æquissimũ. CAIVS. Fuit alicuius validæ ambitiosus, qui quotidie nõ poterabat aliud, nisi quomodo posset habere beneficia vel dignitates: quid fecit? ipse videns ꝙ erat religiosus, dixit: ego non possum habere beneficia: quia nõ possum eligi nec postulari sine licẽtia mei superioris. Certe (dixit ipse) ego vadã ad eum: impetrabo licentiã vt ego possim eligi vel ꝙ mihi possit prouideri de aliquo beneficio. quæro an per talẽ licentiã impetratã à meo superiori possim obtinere beneficia? Resp. papa ꝙ non: cũm ista concessio licẽtiæ pareat vitiã vitio ambitionis. hoc dicit. Cum licentia cõcessa religioso à suo superiori vt ipse religiosus possit dare assensum, id est consensum electioni vel prouisioni: si quã electionẽ vel prouisionem mẽdigerit de eo fieri, paret, id est preparet viam vitio ambitionis: eam licentiam sic concessam volumus

existere,

Mouet dubium, soluit, et litera resplendet.

Cõsuetudo contra ius reprobans cõsuetudinem inducẽ poteſt.

c Not. quòd constitutio declarans aliam recipit ampliationes et limitationes constitutionis declaratæ. Card. Font.

d No. Imo. quod simpliciter damnata cõsuetudine, intelligitur de præterita, non futura. Fontanus.

Glos. se. dat tria exempla.

Ordo litera.

b Ibi dicit Panor. per hanc glossã quod nõ valet cõsuetudo inducens corruptionem iudicij. et an mala consuetudo excuset à pœna, vide gl. ea. cum venerabilis. de consue. Lo. sinan. 19. Frã. Cremen. singul. 1694 Font.

Universidad de Deusto
Biblioteca

existere, id est esse: nullius firmitatis, id est nullius valoris. No. ambitionē reprobari, ꝑ hoc vij.q.j. ambitionis. c. tit. aua ritiæ. &. c. quorundā. lib. vj. Nota quòd nō est aperienda via vitijs, sed potius præcludeda. C. de indi. vidu. l. ij. in fi. Zabar.

a *Superiore* qui sine capitulo solus hoc potest. s. e. ū religiosus. j. respō. lib. vj.

b *Prouisioni.* latum verbum, quod comprehēdere potest nominationem, postulationem, præsentationē, & collationē. & facit quod. no. s. e. si compromissarius. §. idem in fi. vlti glo. lib. vj.

superiore [a] suo licētia, vt electioni vel puisioni [b] (siquam [c] de ipso cōtigerit fieri) suū dare possit assensū, ambitionis [d] vitio viā paret, nullius [e] eam existere volumus firmitatis. [f]

DE RENVNTIATIONE.

Clemens. v. in concilio Viennensi.

Renuntiatio dignitatis vel beneficij facta per procuratorem ad hoc constitutum, tenet, licet prius procurator fuerit reuocatus, ipso tamen & superiore cui fiebat cessio ignorante, nisi per malitiam ipsorum vel aliorum renocatio ipsis fuerit occultata. Ioan. Andr.

CAPIT. VNIC.

Vm illusio & variatio in personis ecclesiasticis g maximè [b] sint vitāde, presenti cōstitutiōe sancim[y], vt si quis ad cedendū [i] pontificali aut alij cuilibet dignitati † vel beneficio procuratorem [k] spontè [l] ac liberè [m] cō-

a *Nam rei qua non est vsui esse nescitur, prius legium non concedatur, de eccles. ædi. c. ad audientiam.* & *de def pon. impube. ad dissol uendū. vbi de hoc vide quod not. Ioan. And. supra eo. si cōfirmationem. lib. 6. Pe. de Andarat.*

b *Ambitionis.* quæ sæpe religiosorum oculos excæcat. s. eo. quorundam. in princ. lib. vj.

c *Nullius* per hoc dico ꝙ etiā electioni prius factę ipso ignorāte cōsentire nō posset, quasi super certo dāda sit talis licētia. facit de cōcef. præbē. c. j. lib. vj. versū. subiunctum. in fi.

Glos. le. exponit literā, & ꝓbat inductiue rationē per q̄ cōtrariū seruabatur. fecīdò soluit quęstionē de clerico seculari

f *Firmitatis* si ergo ex tali licētia cōsentiret, cōsensus nō valeret, & priuatus esset omni iure sibi ex electione quęsito. s. eo. si religiosus. j. respō. lib. vj. Et satis videbatur hoc esse de mēte veteris iuris, inquantū prædi. decr. j. & ij. respō. loquitur de electione facta, & eod. tit. quàm tit. Tamē tenebamus contrariū, dicentes ꝙ sicut malè facit abbas absolues monachū ad aliud monasteriū, nisi illud habeat paratum, & cōstet ꝙ illum recipere velit: tamen valet si hoc facit. & de hoc per Inno. de renū. c. si. per Hosti. de iureiu. sicut ex literis. ita malè faciebat prælatus talē dando licentiā, tamen data tenebat, per quod videtur ꝙ valeret talis licentia si daretur clerico seculari de cōsentiendo & trāseundo, quia quo ad solū cōsensum nō est necessaria. propter vim enim professionis magis notatur ambitio in professo. Et licet actiua potestas eligēdi nō detur ad beneficiū non vacās, de cōcef. præbē. cōstitutus.

Eligendi potestas est duplex.

Continuatio. passiua bene datur, de trāsla. c. fi. de fil. presby. c. j. & ij. lib. vj.

DE RENVNTIATIONE.

Dictū est. s. tit. proxi, de modis medijs acquirendi beneficia ecclesiastica, videlicet electione, postulatione, puisione: veruntamē beneficia modis supradictis acquisita aliquoties perduntur seu diminuntur, & illud accidit per renuntiationem, resignationem, sine cessionem, quod idem est. idcirco post rubricam præcedentem ponit rub. de renuntiatione.

Diuisio.

Vm illusio.] Ponit dictum, & exceptionē à dicto ibi, Nisi forte. CASVS. Abbas nostrę dominæ de Exulduno, vel prior aliquis, forsan sancti Patterni, cōstituit ꝓcuratorem suū ad resignandū beneficiū suum in manibus sui superioris. facta cōstitutione procuratoris ad renuntiandū beneficio suo vel abbatiæ suæ, ipse vel prior constitues pœnitentia ductus revocauit huiusmodi procuratorem, sed ipsam revocationem nō notificauit nec insinuauit ipsi procuratori, nec superiori in cuius manibus erat fienda renūtiatio. procurator cōstitutus ignorans istā revocationem, hoc est ignorans ꝙ fuit revocatus, renuntiauit, id est resignauit huiusmodi beneficiū in manibus superioris, quæ renuntiatio fuit admissa per superiorem. quæritur vtrum teneat renūtiatio siue resignatio, & vtrū superior possit illud beneficiū conferre alteri? Dicit ꝙ cum illusio sit reprobata in personis ecclesiasticis quę debent mōstrare exemplū bonitatis cæteris hominibus, ideo valet renuntiatio facta per procuratorē: & collatio alteri facta per superiorē valet, ac si nunquā fuisset facta revocatio per ipsum constituentē. Et hoc nisi ipse cōstituens notificauerit ꝓcuratori vel superiori ipsam revocationē, quia si cōstituens (puta abbas prædictus) notificaret qualiter ipse revocauit procuratorē suū, tunc talis procurator nō posset resignare dictū suū beneficiū. Sed vtrū illud indistinctē sit verum, etiā si per procuratorē fieterit quo min[n] revocatio fuerit sibi notificata, quia forte ꝓcurator intelligēs revocationē factā, celauit se ne sibi notificaretur ꝙ ipse esset revocatus, vel forsan ipse ꝓcurator fecit detineri nuntū in itinere, vel si forte fieterit per superiorē ne notificatio resignationis perueniret, vel forte fietit per extraneū, dicit ꝙ tunc renūtiatio siue cessio vel resignatio beneficij habetur ꝓ non facta, & intimatio seu notificatio resignationis habetur pro facta. hoc dicit H.r. Not. primò casum in quo sufficit quòd

Cessio quę dicitur determinata.

revocatio perueniat ad procuratorem. rationem reddit glo. in verbo, ignorantem. No. secūdò ꝙ revocatio ꝓcuratoris potest fieri expresse & tacitè. ꝓbat verbum, quomodolibet. iūcta gl. Zabarel. Not. ꝙ quis potest renūtiare beneficio per procuratorem. Pro hoc vide glo. super verbo, procuratorem. Nota principiū huius tex. ad quod alleg atur, ꝙ maior constantia & honestas requiritur in personis ecclesiasticis quàm in cæteris, ideo variatio magis reprobatur in clericis quàm in laicis. nā laici se conformant vitæ clericorū & prælatorū, iuxta illud. Si peccauerit vnctus, faciet peccare populū. & dic vnctus, id est clericus vel prælatus. Not. ꝙ varians nō est audiendus. l. si quis C. de iureiuran. Not. principalē effectū, ꝙ si quis revocauerit procuratorē suū, & nō notificauerit revocationē, si aduersarius fecerit impēsas, ipse revocās tenetur soluere expensas. No. ꝙ paria sunt notificatio revocationis, vel si fietit per ꝓcuratorem vel per aliū quo minus revocatio veniret ad eius notitiā, & hoc quo ad audiendā renūtiationem & effectū ipsius. Sed quæritur, quid iuris si constituens nō notificauit revocationē, sed ipse ꝓcurator fuit alibi de certioratus ꝙ ipse est revocat[o], forte per aliquos vicinos vel extraneos, reddēdo ei instrumentū revocationis, vtrum hoc sufficiat? Dicendū ꝙ sufficit ꝙ fiat sibi notificatio: & nō refert, id est nō est curæ per quē notificatio fiat. Sed quid in tacita revocatione, quia cōstituens est mortuus, vtrū valeat renūtiatio siue resignatio beneficij postea per procuratorē facta? Dicendū est ꝙ nō, quia per mortē cōstituentis beneficium erat vacās. Et hoc fuit practicatum in archiepiscopum Tolosanū, qui licet haberet archiepiscopatum per renuntiationem seu resignationem, tamē necessaria fuit alia collatio.

Cessio quę dicitur determinata.

Cum illusio. determinat no. per Inno. s. eod. tit. veniens. quæ quasi ad literam no. Archi. s. e. c. ij. lib. vj. Item per Gof. Inno. & Hostien. & Aegi. s. eo. quidam. Ioan. And.

Glossa sequens alleg. duas concor. vbi idem verbum habetur, & illud expouit.

Illusio. idem verbum de postu. præla. bonæ. ij. ver. nec obstabat. de re iudi. cum olim. de ali. iudi. t. u. cau. fa. ca. j. de appella. suggestum. de præben. dilectus. ff. de re iud. si prætor. de iudæ. in nonnullis. j. de re. permu. ca. vnico. Et pomtur pro decepti one vel derisione.

Illusio quid significet.

g *Ecclesiasticis.* de iure pa. cum autem. §. de elect. publicato. & eo. titu. nulli lib. vj, vij. q. ij. dilectissimi.

h *Maximè.* hoc dicit, quia etiam laicis regulariter prohibetur variatio de quo latis not. de reg iur. quod semel. lib. vj.

Glossa sequens quærit, opinionem ponit quæ contrario respondet. soluit, & de alio casu remittit.

Procurator ad petendā licentiam cedendi de beneficio, quando potest renuncare.

i *Cedendum.* quid de procuratore dato solū ad petendam licentiā cedendi? Dicebat Vin. de eler. cū post petitā. per verbi, obtentā. & Inn. in decr. quidā per decre. lectæ. eo. titu. ꝙ valet renuncatio etiā post petitionem præsentatam superiori. Nec ob. quod dicitur de postulatione, cum ista non fiat ita publicè & solēniter vt illa, & cum hic nullius interfit. & sic soluitur de postu. bonæ. ij. ver. nec obstabat. Sed si superior ignorans renuncationem, dedit licentiā, tenet licentia secundum Inno. quamuis secundum eum distingui posset, an per procuratorem, an per nuntiū petierit cessionē. ad quod facit litera sequens, & quod j. dicē. Satis dici posset per hanc decre. ꝙ si procurator ad hoc constituto & hoc petenti, data sit licentia cedendi priusquam renuncatio peruenerit ad procuratorē vel superiorē, cessante malitia cogatur cedere, per decre. quidā. De postulatione verò post renuncationem superiori præsentatā quid iuris, scripsi post Hostien. in prædic. decr. bonæ. ver. nec obstabat. super verbo. videretur.

Renuntiatio beneficiorum in curia manibus est facienda.

k *Procuratorem.* nō video ꝙ quo ad hoc sit ius diuersum, an constituat vnum vel plures insolidum vel coniunctim, laicū vel clericum. de procu. c. j. lib. vj. videtur tamē rutius constituere clericum. facit quod scripsi de procur. accedens.

l *Spontè.* secus ergo si per iustum metum.

m *Ac liberè.* potest respicere libertatē constituētis. & facit. §. de ꝓcu. accedens. & libertatē cōstituti. f. purè, non in diē vel sub

sub conditione. sed hoc casu putarē idem, si tamen ante cessionem & notitiā revocationis dies vel condiō euenisset, cum extunc censeatur pura. l. iuris po. in pig. ha. l. potior. ij. respon. & facit. de rescrip. si prorex lib. vj. & quod ibi not.

a *Ignorantem.* planum est ergo, quòd si revocatio peruenisset ad ꝓcuratorē, satis esset per hanc literam. & sit ratio, quia talis procurator censetur constitutus ad negotium, in quo sufficit ꝙ revocatio ad ipsum peruenerit. ff. man. si mandassem. supra de rescript. ex parte decani.

b *Quomodolibet.* pta expresse revocandō vel inhibendo, vel aliō ad illud constituendo, non referato primo, de procur. non iniuste. Si verò mortuus fuisset prius ipse constituens, planum est mandatum tunc revocatum, & dicēretur beneficium vacare morte, non renuntiatione. de præb. dudum. lib. vj.

Glossa ponit opin. Vin. & tres alias, quas omnes quo ad hunc casum ostendit revocatas.

c *Teneat.* Vin. primo videbatur hoc tenere in prædi. decre. veniens, sed subdebat postea, quòd si constituens possessioni incumbebat, & publicè revocauerat mandatū, quòd concedi poterat quòd renuntiatio non tenebat, licet teneatur ad expensas & interesse ei cuius interfuit. alleg. ff. si cer. pe. eius qui. & quod habetur de præben. dudum. in fili. vj. facit ad idem de procu. c. vlt. lib. vj. in fi. Sed illud specialissimum in carnali matrimonio contrahendo, vt ibi no concor. ff. de manumis. vin. l. si pater. in princ. pro & contra. ff. de diuiuor. l. si pœnituit. Et vide, quia quo ad casum istum tollitur opin. Dyn. qui dicebat in prælleg. l. si pater. ꝙ sufficiebat procuratorem revocatum, licet non certiorati, ad hoc vt impediretur actus quem procurator gerebat, ex quo ipsius mādatarij non intererat. Alij dicebant semper procuratorē de expressa revocatione certificari debere, per præ. l. si mādassem. ff. man. secus in tacita quæ fit per mortem. & sic respondent ad. l. eius qui. sed primo dicto cōtradicit. l. illa, si pater. Quare dicunt alij quòd aut mandatarius interuenit vt nudus ministet, aut vt procurator. Primo casu revocatio sine certioratione impedit actū gerendum, & sic loquitur lex illa, si pater. vbi filius erat minister patris. quod probāt, quia manumissus nō est ipsius, sed patris libertus. ff. de manumis. l. nepos. ff. de iure patron. filius. & sic loquitur. l. prædic. si pœnituit. & prædic. decr. vlt. de prqcu. Secundo casu cū procurator verba contractus concipiat in suam personā ff. de cōstit. pe. eum qui. §. sed si actori. distinguunt, si actus gerendus est talis, ad cuius esse requiritur voluntas domini, tunc vt non valeat actus, sufficit revocatio sine certioratione. exemplum in trāslatione dominij rei meæ. ff. de reg. iur. id quod nostrum. sic loquitur. l. eius qui. §. quas verò. ff. de dona. l. ij. §. sed ipsius donaturus. Pallit fauore liberationis. ff. de solu. cum quis. §. j. & l. qui hominem. §. si Titium. Si verò ad esse contractus nō requiritur cōsensus domini, vt si mādauit librum vel equum emi, revocatio sine certiorationē nō impedit illum actum, vt l. ij mandassem. Quidquid dicatur in aliis casibus, quo ad casum istum revocatio sine certiorationes procuratoris vel superioris non impedit cessionē, licet mandatarij non interfit, & tractetur de perdendo dominio. ratio constitutionis ponitur in prin. & concor. quod no. ff. de contrah. emp. l. j. in fi.

Procuratorum actus post revocationē & suum an sit validus.

d *Mandum.* s. papæ, si fuit dignitas episcopalis. de trāsla. c. j. & ij. si inferior, in manibus confirmatoris vel collatoris, etiam si sit inferior episcopo. de hoc supra eo. admonet. & vij. q. j. episcopus de loco. No. tamen Inn. supra eo. ꝙ in dubiis non improbabiliter dicitur, in illius manibus quem renuntiare debere, qui posset illum inuitū destituere. ADDITIO. Vide supra eo. c. fi. & ibi Inn. Quid iuris si ad abbatē spectat præsentatio, & ad episcopum confirmatio? Dicit ibi Inno. ꝙ requiritur cōsensus abbatis in renūtiatione, cū eius interfit. de offi. archi. ad hęc. Similiter in renūtiatione requiritur cōsensus eligentiū, sicut & præsentantis. quod tenet hic Panor. & remittit ad no. per Inn. in c. super hoc. e. ti. Pet. de Anch.

Illusio quid significet.

e *Faciendæ.* si persona cui faciendæ erat cessio, fuit expressa in mandato, illi faciēda erat notificatio. Si verò mandatū erat generale, puta ad cedendū in manibus eius qui recipere posset, nō videtur iuuare notificatio, nisi facta sit illi qui recipit, impunet enim sibi, qui omnibus debuit intimare, vel saltem procuratori.

f *Deducta.* & de hoc per ipsum fiat fides. simile supra ea. cōpil. de elec. constitutionem. §. penul.

Clemens. v. in concilio Viennensi.

Si prælati regulares non conferunt intra sex menses prioratus, administrationis, & ecclesias vacantes, quæ non sunt de mensa, sed salent speciales, licet obedientiarios, rectores habere, diœcesani auctoritate sua, vel apostolica, si sint exempta, conferunt illa personis quibus per prælatos fuerant conferendæ: nec permittunt illa applicari mensis prælatorum, vel pensionibus grauari. Declarantur etiam decreta. de offic. ordi. præsenti. & de prebend. cum singula. in talibus prioratibus & ecclesiis locum habere. Ioan. And.

Visum est. s. qualiter prælati in ecclesia instituantur, verū quia aliquando prælati sunt negligentes, dubitaret aliquis quis posset supplere negligentiam ipsorum. ideo hic inseritur rubrica, de supplenda negligen. præla.

Continuatio.

Diuisio.

Via regularet.] Huius Clementinæ sunt quatuor partes. Prima ponit de negligentia regulariū in beneficijs conferendis per diœcesanos. supplenda, & de modo supplendi. Secūda de ecclesijs nō applicandis mensis prælatorū, nec pensionibus grauandis, ibi, Eadem. Tertia determinat de quib[y] ecclesijs prædicta intelligantur, ibi, Præmissa. Quarta declarat duas Bonifacianas, ibi, In quib[y]. & quas opiniones declarat, j. dicebatur. Pro intelle ctu huius cap. præsupponitur illud quod dictū est in c. nulla. supra de concef. præb. in ant. vbi dicitur ꝙ si collatio alicuius beneficij spectet ad prælatum alicuius ecclesiæ, forte ad prælatum inferiorem episcopo, quia forte ad prælatū ecclesiæ collegiatæ, si ipse prælatus intra sex mēses non conferat, & hoc à tempore suæ scientiæ, id est à tempore quo ipse scit ꝙ beneficium vacat, tunc collatio deuoluitur ad superiorē, s. ad episcopū. CASVS. Aliquis abbas regularis fuit negligens ad conferendū aliquod beneficium per sex menses à tepore quo beneficiū spectabat ad eius collationē: an diœcesani, hoc est episcopi vel archiepiscopi possint supplere negligentiā prælati regularis, sicut possunt supplere negligentiā prælati secularis? Respon. Clemens ꝙ sic. Sed quæritur, qua auctoritate possint supplere, an auctoritate sua iure ad eos deuoluto, vel auct. apostō. sibi à papa delegata? Clemens distinguit, aut ille prælatus negligens erat exemptus à iurisdictione episcopi, aut nō erat exemptus. Si ipse nō erat exemptus: tunc iure suo collatio deuoluitur ad ipsum episcopū. Si verò erat exēptus à iurisdictione episcopi, tūc prælatus superior facit auctoritate apost. sibi delegata per hoc ca. & non sua. cū non sit superior ad illū prælatū. Sed quæritur, vtrū episcopus illud beneficiū regulare poterit cōferre clerico seculari: vel si sit beneficiū seculare, vtrū poterit conferre regulari? Dicit ꝙ non, sed regulare beneficiū debet conferre clerico regulari, & seculare seculari. Et sum in vers. Eadē quoq; auctoritate. Sed quæritur, quid iuris sit prælati regulares volūt huiusmodi beneficiū vacans retinere, & suę mensæ vnire, vtrū eps debeat illud tolerare, id est pati? Dicit ꝙ non, sed ad episcopū spectat vtrū debeat vnire vel non. Sed quid si ipse prælatus velit augmentare pensiones antiquas, vtrū sit ei permissum? Dicit Clemens ꝙ nō. & sum in vers. Præmissa. Sed quæritur, vtrū illud sit verum indistinctè, ꝙ intra sex mēses ipsi prelati teneātur huiusmodi cōferre beneficia? Dicit ꝙ non est intelligendū de beneficijs spectātibus ad mēsam post vnionē. h. d. R. No. ꝙ episcopus potest supplere negligentiā prælati regularis, & conferre beneficia regularia, etiam posito ꝙ prælatus regularis negligēs sit exēptus à iurisdictione episcopi, quia tūc confert auctoritate apost. delegata per hoc cap. No. ꝙ quando collatio deuoluitur ad superiorē, tūc superior tenetur conferre illi personæ cui prælatus negligēs debebat conferre.

Casus. §. Eadem quoque.

Not. ꝙ collatio deuoluitur ad superiorē in cuius diœcesi est beneficiū vacans, & nō ad episcopū in cuius diœcesi est prælatus negligens. No. ꝙ prælati exempti à iurisdictione episcopi, non possunt beneficia spectantia ad suā collationē vnire suę mensæ, etiā si ipse prælatus haberet episcopalē dignitatē, quia nullus est auctor in causa sua, tamē bene posset vnire mensę conuētus. No. ꝙ prælatus regularis nō potest

Universidad de Deusto
Biblioteca

imponere nouas pensiones, nec antiquas augere, sed spectat ad episcopum ne illud fiat. No. quòd prælati regulares nō possunt occupare bona alicuius beneficij quod spectat ad ipsorum collationem, sed debent reseruare successoribus.

No. finaliter id ad quod allegatur istud ca. quod regulares nō possunt retinere beneficia plura, etiā simplicia. Et nota q̄ omnia beneficia secularia regularibus sunt incōpatibilia.

a *Regulares* in secularibus ergo non haberet locū hæc constitutio, inquantum ponitius nouum, & præiudicat priuilegio exemptionis.

b *Prælati*. si ad collegia regularium ne prælato spectaret collatio: quod esse potest. de reg. ca. fin. lib. vj. prius ad prælatum, & demum ad diœcesanum deuoluceretur potestas.

a *Idem Pa nor. limol. hic notantes q̄ negligētia inferiorū deuoluit ius ad immediatum superiorem. Font.*

c *Beneficia*. ecclesiastica. & vide quod dixi de cleri. coniu. cap. Ioannes.

d *Dispositionem*. id est collationem vel prōmissionem. hoc dico, quia si ad solam præsentationem vel electionem ipsorum spectarent, tunc ad confirmantem vel institutionem deuolueretur potestas, siue sit diœcesanus siue alius.

b *Idem Pa nor. hic & c. in cūctis. de ele. notans q̄ negligētia deuoluit ius electionis, præsentatis ad cōfirmatem. Font.*

c *Committere*. vtitur isto verbo, quia sę prælati excusabant dicentes quòd illarum ecclesiarum non fiebat collatio vel prouisio, sed solum quædam commissio, quasi illi essent cathaldi, ministri, vel pædagogi.

C Glos. seq. ponit lectuam secundum quam reprobat opinionem, subdens casum in dubitatum.

f *Lateran.* de concel. præb. ca. ij. Et ū intelligimus de prioribus etiā conuētualibus, hic reprobatur opinio quæ habet quòd tēpus generalis concilij, scilicet trium mensium, locū habeat in prouisionibus talium sicut in electionibus. nā vt dicebat Inno. in decr. ne pro defectu. de elec. inter electionē & prouisionē diuersitatis ratio nō apparet. quod Compost. verum esse dicebat in perpetuis, sed nō in tēporalibus. Hoc autem certū est q̄ si prioratus est principalis prælatura in ecclesia regulari collegiata, & ei prior per viā electionis prouidetur, locum habet. c. ne pro defectu.

g *Locorum*. ergo non personarū. si ergo prælatus alterius diœcesis habet prioratum quē conferre negligit in diœcesi Bon. episcopus Bon. supplebit. probat hoc decre. ij. eo. titu. ibi, in tuo episcopatu. nec distinguit vnde sint collatores. facit quod dicam in glossa. j. proxi.

Glos. seq. soluit duo dubia, & obiectioni respondet. secundò soluit aha duo fortiora.

h *Sua*. auctoritate, quod sequitur. Et procedit hoc in prioratibus, ecclesiis, & administrationibus non exēptis, etiam si prælati ad quos prouisio pertinet, sint exempti. de priuile, quoniam. & c. ex ore. facit de præben. c. j. lib. vj. Itē procedit hęc suppletio quā facit diœcesanus suo iure intra secūdum semestre, quo elapso ad proximū superiorē, siue sit metropolitanus siue papa, collatio deuoluetur. eo. tit. c. vlt. Non obstat litera quæ sequitur, quia licet circa exempta concedat papa ius suū, circa nō exempta non, itē licēt concedat suppleri vices suas negligentiā aliorum, non tamen concedit diœcesanus vt suppleant suā propriam. Sed modo remanet dubium satis forte, nūquid in exemptis deuolutis ad episcoporū curiat tempus semestre episcopo, & si currit, an ad metropolitanū deuoluatur potestas tēpore lapso, an ad papam? Et circa primum videtur q̄ non currat. j. de præben. ū de beneficio. & quod ibi no. in gl. sed nunquid. Circa secundum, dato quòd curtat, videtur q̄ ad papam non ad archiepiscopū deuoluatur ad hoc de cler. ægro. c. vnico. lib. vj. & vide quod dixi de hære. ad abolendam. super glos. fi.

Papa non concedit alicui vt suppleat propriam negligentiam.

i *Tu exemptos*. oh. n sequs. eo. tit. sicut. & de præb. cum singula. in fi. lib. vj. & sic in hoc ius nouum inducit.

k *Apostolica*. concor. de offi. ordi. irrefragabili. & de hære. ad abolendam. de cleri. ægrot. cap. vnico. lib. vj. eo. lib. de statu mo. c. vnico. & j. de statu mo, attendentes. de reli. do. quia contingit.

Glos. seq. soluit vnam quęstionem.

l *Negligentiam*. inquantum hæc decret. ponit ius nouum, & præiudicat priuilegiis exemptionis, non puto quòd locū habeat quando prælatus priuatus esset propter delictū, cum hoc non sit expressum. facit de elect. quāquā. j. responso. lib. vj. secus in non exemptis, vt. e. c. in fi.

Glos. seq. alle. vnā concor. & arguit p opi. quam determinat.

m *Secundariis*. facit de præben. cum de beneficio. lib. vj. Facit hæc litera p eo quod no. Pe. & Abb. in prædi. decret. cōtit. sicut. vbi dicunt quòd ad ecclesiam quæ consueuit regi per seculares clericos, monachi regularem presentare nō possunt: quod verū crederem in non curatis, vel si presentāt illum vt claustralē.

Glos. seq. idē facit quod superior proxima.

n *Religiosis*. cōcor. de reb. eccl. nō alie.

possessiones. dicebat ibi Abbas q̄ illud ca. non loquitur de conuentualibus ecclesiis monachorū, sed de aliis in quibus ministrare consueuerūt, & q̄ si per negligentiā monachorum deuoluitur ius cōferendi talem ecclesiam ad episcopū, non ponet ibi clericum, sed monachū, c quod hic approbatur, & limitatur per literam quæ sequitur.

Glos. sequēs alleg. concor. & ibi remittit, & arguit ad duas quæstiones.

o *Monasteriorum*. concor. de præb. cum singula. §. prohibemus lib. vj. Et quid si non sit idoneus in monasterio? ibi not. Et optimè facit hæc litera coniuncta cum illa ad quæstionem quam olim disputaui, An is ad quem deuoluitur eligendi potestas, teneatur eligere de illo collegio de quo tenebatur qui neglexit quam vide in mercuria. sub hoc titulo, & est posita sub regula, contra eum. Item bene facit ad id quod scripsi supra de elect. capitu. publicato. in vltima quæstione.

p *Eadem*. iste §. & sequēs determinat not. per Inn. & Host. de præben. in Lateran. de priuile. pastoralis.

q *Auctoritate*. scilicet apostolica etiam in exemptis.

r *Applicent*. vide quod dicam j. de stat. reg. ne in agro. §. ad hoc. vbi patet quod licet esset casus vniendi, per ordinarios fieri debet.

s *Pensionēsve*. de præben. quaritiæ. de censi. prohibemus.

t *Nouas*. quæ dicantur nouæ, no. de censi. significauit.

u *Imponant*. auctoritate sua, aliās ex causa possent nouæ pensiones imponi, vel antiquæ augeri per episcopū. de hoc de censi. prohibemus. quod quomodo intelligant Innoc. & Host. ibi dixi super glos. ij.

x *Soluuntur*. concor. prædi. decr. significauit. de censi. & de iureiur. tua nos. p. Ioan. And.

y *Præmissa*. scilicet quæ dicta sunt supra in primo & ij. responso.

z *De mensa*. illa ergo non intelligerentur vacare, & sic in illis non habebit locum quod dicitur de negligentia supplenda, vt probatur. j. de excef. prælā. frequens. ver. quidam etiā. Item nec habebit locum quod dicitur de pensione imponenda vel de augenda, cum totum sit abbatis, & abbates fructus talium possunt vendere & locare, vt in prædic. ver. quidam, & facit quod not. Innoc. de statu regu. ca. ij. versi. prioratus.

a *Cum oporuerit*. idem verbum de sta. mon. cū ad monasterium. ver. tales. & vide quod ibi dixi, & qui cle. vel vo. insinuante. super glos. iij.

Glos. seq. ponit dictum de quo remittit. Secundò obiicit, & soluit. Tertiò dat dubium solutum, super quo nouū statutum exposuit.

b *Renocari*. Et in talibus claustralibus habet locum quod dicitur eos non debere stare solos, vt patebit infra de statu regula. ne in agro. §. ad hoc. Sed aduerte, quia non videbatur quòd in talibus obedientiaris locum haberet concilium Latera-

Religiosis per episcopū in officium supplēdo abbatis negligentis, ex post fit per ipsum abbatem reuocari.

Lateranense. deriso rīū est enim dicere, quòd episcopus hodie conferat monacho prioratum, & abbas cuius negligentiam suppleuit episcopus, eras reuocet illū. Nec dicas quòd sic institutum per episcopum supplentem, abbas reuocare non possit, quia nec plus nec aliter confert supplens quam negligēs, vt probatur supra j. responso. item secūdum illud aperta esset via ad perpetuandum claustrales, quod tamen etiam papa nō facit. supra de consir. vti. vel inuti. ad nostrā. & c. porrecta. Volēs enim abbas præficere nepotem vel sibi charum, permitteret labi tempus, vt ille demum per episcopum institutus esset perpetuus. & tali fraudi claudenda est via. de dinor. quanto. in fin. & propter hanc causam cōmuniter olim hę suppletiones non fiebant, sed satis est quòd satisfiat iuri in eo quòd suppletur. quod abbas facere neglexit. Nec potest negari quin hoc sit vtile. saltem enim erubescent abbates de negligentia notari. Et scias per hanc decre. hodie teneri, quòd manualia quæ non sunt de mensa, & temporales prioratus vacant per mortem vel remotionem eorum qui præsident illis. Vnde & hodie papa qui recipit fructus vacantiū, recipit fructus taliū, nec restiti potest per hanc literam & persequētem, & tendit hoc ad noxiam, quia superiores locorum manualium tales occupationes fructuum timentes dimittunt in talibus prioratibus illos quos alias remouerent, & quos remoueri fortitan expediret, & sic inducit hic quasi quandam perpetuationē claustralium. Et ob hanc causam si assisterem papæ, consulerem declarari vel statui quod cum sibi reseruat, vel alteri concedit fructus vacantium in vrbe, prouincia, vel diœcesi, non includerentur manualia, sed quādiu duraret gratia. xx. vel alia quota de qua videretur statuendum, fructuum ipsorum manualium solueretur priuilegiato singulis annis, & sic non impediretur claustrabū priorum correctio & remotio, nec in illis priuilegiatus frustraretur priuilegio.

a *In quibus*. prioratibus, administrationibus, & ecclesiis manualibus quæ non sunt de mensa.

Glos. seq. dicit quid determinat, & quid reprobat.

b *Constitutionem*. de offi. ordi. præsenti. li. vj. & determinat quod ibi prolixè not. Archi. & reprobat quod ibi not. Ioan. Mon. qui dicebat prioratus commendatitios propriè nō vacare, & ideo in illis decre. illam locum nō habere. Sed ū intellexit de his quæ sunt de mensa, tunc vera.

Glos. seq. dicit quid approbat, & reprobat, & rationi contrariæ respondet.

c *Statutum*. de præben. cum singula. lib. vj. & approbat hic duas opiniones meas ibi not. in j. responso. in iij. & 4. glos. Prima, scilicet q̄ decretalis illa locum haberet etiam in prioratibus manualibus. Secunda, quod locum haberet etiam in non curatis. In secunda concordabat Archid. In prima refiebat, probans per id quod habetur ibi. In secundo responso datur illis optio. Dicebat enim Bonifacium consultum sic respondisse: sed cum vltimo legi sexum, quod inducit Archid. pro se, reuoluebam contra eum. Certum est enim quòd in perpetuis non daretur optio etiam ante illam decretalem, per decret. de multa. ergo de temporalibus debebat intelligi.

d *Curam*. hoc inducebat dubium, an determinaret etiā verbum prioratibus, & hoc decidit in fine.

e *Alium*. puta secularem presbyterum, vt in dicta decr. cum singula. in princ. de sta. mo. ne in agro. §. cæterum.

DE ÆTATE ET QVALITATE. &c.

Visum est quibus titulis & modis præficiūtur homines in ecclesiis: dubitaret aliquis vtrum prælati debeāt esse idonei. Et quia idoneitas consistit in ætate & qualitate & ordine, ideo aunectit rubricam, de ætate & qualitate ordinandorū.

Cum *ecclesia*. ✠ Præmissa ratione excitat officium diœcesanorum circa obseruantiam canonum loquentiū de promouendis ad beneficia ibi, Nos volentes. Inno. CASVS. Iure cautū est in c. cū in cunctis. c. ne pro defectu. c. nihil. de elect. in ant. Clementinæ.

In quibus[a] etiam cōstitutionē[b] Bonifacij papæ octaui prędecessoris nostri bona beneficiorum vacantium occupari à prælatis vel aliis prohibentem, ac nihilo minus in prioratibus huiusmodi & ecclesiis illud Bonifacij eiusdem statutum, [c] quod religiosum quemcunque pluribus præesse prohibet prioratibus, aut ecclesiis curā[d] animarū habentibus (etiam si cura ipsa non per eum, sed per alium[e] haberi exerceri) locum sibi censuimus vendicare, licet etiam eisdem prioratibus cura non immineat supradicta.

DE ÆTATE ET QVALITATE & ordine præficiendorum.

Clemens. v. in concilio Viennensi.

Diœcesani seruare debent, & à suis subditis seruari facere iura loquētia de qualitate personarum præficiendarū ecclesiis. Ioan. And.

CAPITVLVM I.

VM ecclesiæ[f] quibus præficiūtur psonę minus idoneę scientia, & moribus vel ætate, [h] grauia ꝓpter hoc (vt docet [i] experiētia) nonnūquam eueniant detrimenta animarum, & ipsarum ecclesiarum ruinæ, nos volentes super hoc salubriter prouidere, ne ad regimen animarum & ecclesiarum huiusmodi, quæ sponsæ Christi existunt, & quarum cura grauissima est, ydonei non assumantur, sancta synodo approbante statuimus, vt archiepiscopi, episcopi, & alii ecclesiarum prælati, qui ad collationem, prouisionem, vel præsentationem personarum ad ecclesias huiusmodi, quarum cura animarum immineat, vel ad quas animarum curam exercentes deputandi, quorum ad hoc assensus requiritur, ius habent, personas ydoneas, quæ ecclesiis ipsis, vel quibus deputandæ fuerint, præesse valeant, & animarum curam exercere, ad ipsas ecclesias, vel quibus deputandæ fuerint, assumant, & assumere studeant, ac ad hoc diligentem adhibeant curam. Alioquin collationes, prouisiones, & quæcunque alia dispositiones, quæ de personis minus ydoneis ad ecclesias huiusmodi, vel quibus deputandæ fuerint, fiant, irritæ & inanes existant, & ad illos, qui eas fecerint, deuolutionis ordine, quo ad ecclesias, vel quibus deputandæ fuerint, ipsas, ius & potestas transeat eligendi, nominandi, præsentandi, vel prouidendi de personis ydoneis, & ad ecclesias, vel quibus deputandæ fuerint, ipsas, ac ad ipsarum ecclesiarum, vel quibus deputandæ fuerint, ipsas, & personarum earundem regimen & administrationem, quæ ydoneæ fuerint, ipso facto transeat, & ad illos, qui ydoneas personas ad ecclesias, vel quibus deputandæ fuerint, ipsas, &

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Ratione officij.* excitæ ergo ipsorum officium, non cõstituit illos delegatos.s.de offi.ordi.licet & c.penul.
b *Præcipuè.* duplex punctatio.
c *Canonica.* s. e.per totum.de elec.cum in cũctis.& c.nihil. de præben.graue.cum similibus.
d *Subditis,* non sufficit prælato quòd sit bonus in se: nisi etiam sit,quantũ est in se, bonus in subditis. de sim.o. licet. in prin.cum cõcor.
e *Diutium offensam.* concor. huic fini de elec.vbi periculum. §.qui autem. & cap. perpetuæ. & ca.com missa.in fi.lib. vj. & j. de cen. ad nostrã. in fin.
f *Vltionem.* speciaLiter circa hoc statutum. de generali vide quod nota. de treu. & pa.cap. j. de celeb.mis. dolentes. de elec.generali.lib. sexto.

Diuisio.

VT ij *qui.*› Primõ declarat non existentem in sacris non habere vocem in capitulo cathedralis ecclesiæ vel collegiatæ. Secundò idem dicit de habente beneficium cui annexus sit ordo, nisi ad illum promoueatur cessante impedimento intra annum, quia illo elapso tunc non habet vocem in capitulo, & ei subtrahitur pars dimidia distributionum. Secunda ibi, illi verò. Imo. CASVS. Vacat ecclesia cathedralis, collegiata vel conuentualis fortè per mortem prælati, tunc canonici vel regulares professi conuenerunt super electione facienda, sunt tamen aliqui canonici vel religiosi qui non sunt in sacris constituti, licet sint professi vel canonici præbendati, sed constituti in sacris proposuerunt ex parte sua quòd alij non constituti in sacris non admitterentur, ad est non reciperentur ad electionem faciendam. Quæritur, quid iuris? Dicit Ro.pon. Clemens, vt intitulati in ecclesia inducantur ad susçipiendos sacros ordines. statuit, id est statutum facit, q̃ isti non constituti in sacris nõ habeant vocẽ in capitulo, dũ celebrabitur electio vel aliud capitulum. Sed ponamus q̃ sit dignitas vacans, vel personatus, vel aliud beneficium quod requirit certum ordinem, puta quòd siquis assumatur ad talem dignitatem, quòd ipse sit diaconus vel presbyter. quidã subdiaconus fuit assumptus ad illam dignitatem vel beneficiũ, & non fecit se promoueri intra annũ ad ordinem requisitum illi dignitati vel beneficio. quæritur, quam pœnã incurrit talis qui accipit tale beneficium vel dignitatem, & nõ ponit se in ordine annexo illi beneficio vel dignitati? Respon. Clemens quòd talis non habebit vocem in capitulo, & quòd perdet medietatem distributionum donec fuerit promotus ad ordinem requisitum in tali beneficio. Sed quæritur vtrum pœnæ antiquæ sint sublatæ per istud capitulum? Dicit quòd non, sed remanẽt in suo robore. Et sunt illæ pœnæ, quòd siquis beneficiatus fuerit monitus vt intra annum promoueatur ad sacros ordines, & intra annum non fecerit se promoueri, tũc poterit priuari illo beneficio. Sed per ca. licet. de elec. in vj. fuit statutum in ecclesia parochiali quod ipso iure perdit beneficium absque monitione, sed non loquitur in aliis beneficiis, ideo in aliis beneficiis remanent iura antiqua incorrecta, videlicet quòd debent promoueri post monitionem, sed absque monitione incurrunt pœnas huius capituli. Not. quòd ordo non dicitur annexus ita q̃ non constitutus in tali ordine non possit habere illud beneficiũ, sed intelligitur q̃ habẽs illud beneficiũ debet promoueri ad illum ordinẽ. Not. quòd mancipati, id est deputati diuinis officiis & ministeriis, quã citius possunt debent promoueri ad sacros ordines, ad illum finem, vt ab illo statu non possint retrocedere, hoc est q̃ postquam habent beneficium, & dicũt velle ecclesiasticari, & sub illa spe accipiunt beneficiũ, non retrocedant, id est nõ mutent suã voluntatẽ, nec vxorẽ accipiant: quare quãdo sunt semel in ordine, non possunt retrocedere, id est reaccipere statũ quẽ dimiserunt tacitè, accipiendo beneficiũ vel dignitatẽ. Et si retrocedit, & habebat animũ retrocedendi dum accepit beneficiũ, talis tenetur ad restitutionem omniũ fructuũ beneficij. Secus autem si nõ haberet animũ retrocedendi à principio, quia forsan postquã tenuit beneficiũ per aliquod spatiũ, ipse cognouit q̃ non posset saluari cũ beneficio, & q̃ melius saluaretur cum matrimonio, & dimittit beneficiũ & retrocedit, credo quòd talis non tenetur ad restitutionẽ fructuũ, nisi esset opulentissimus, ita q̃ restituẽdo facultates suæ & status eius parum diminuerentur. Not. q̃ constitutus in sacris habet vocem in capitulo, & hoc accipiendo capitulũ impropriè, scilicet pro collegio & conuẽtu, quia proprie capitulum dicitur in ecclesia cathedrali: collegiũ dicitur in aliis ecclesiis secularib[a], & cõuẽtus in ecclesiis regularibus. sed vnum sæpe ponitur pro reliquo. No. quòd habens dignitatem requirentem certũ ordinem, & illã tenet per lapsum vnius anni, & non promouetur ad illum ordinẽ requisitũ illi dignitari, nõ priuatur illa dignitate, sed punitur pœnis hic contentis. in ca. cum in cunctis. de elect. in ant. & in ca. licet. de elec. lib.vj. No. dictione vt, quæ hic ponitur in vim causæ, sed regulariter facit modum. de condit. appo. verum. & quod ibi dixi. No. quòd inhabilitas vocis surgens ex defectu ordinum sacrorum, non est remissibilis per habiles, etiã si hoc sibi ab aliis concedatur. concor. ponit glos. in verbo, concedatur. Zabar.

Idem.

In capitulo cathedrali ecclesiæ vel collegiatæ vocem non habet qui non est subdiaconus. Habens beneficium cui annexus est ordo post annũ, nisi prius (impedimento cessante) promoueatur ad illum, in capitulo vocem non habet donec fuerit ordinatus, & interim perdit distributionem dimidiam. Ioan. And.

CAPITVLVM II.

VT ij qui g diuinis in cathedralibus vel collegiatis secularibus vel regularibus [h] ecclesiis sunt mancipati [i] officiis, [k] vel mancipabuntur in posterum, [l] ad susçipiendos sacros ordines quam perferant in spiritalibus & temporalibus detrimẽta: Nos volentes per locorum diœceſanos, quibus ratione officij [a] hoc competit, præcipuè [b] super hoc diligentius præcaueri, eis districtè iniungimus, vt ipsi statuta canonica [c] quæ super præficiendis personis in huiusmodi ecclesiis hactenus emanarunt, diligentius per seipsos obseruẽt, & faciant à suis subditis [d] inuiolabiliter obseruari, si diuinam offensam [e] & sedis apostolicæ debitam vitare voluerint vltionem. [f]

Glosf.seq. dicit quid causam dedit.

g *Vt ij qui.* Causam dedit constitutioni, quod not. Hostien. de præben. extirpandæ. g. qui verò. vbi dicit esse æquum, q̃ sicut minor subdiacono non eligitur in episcopum, ita nec eligat, vt bene cõueniant electus & eligentes, dicens ibi per constitutiones legatorum in prouincia Prouinciæ hoc esse statutum, quòd non existentes in sacris nõ habeant vocem. talem autem constitutionem facere possunt nedum legati, sed etiam episcopi, vt scripti post eum de offi. archipref. c. fi. vnde constat quod multi episcopi tales constitutiones habebant. Notat etiam ipse Hostien. eo. titu. de offi. archipref. cap. ij. quòd sicut inter cardinales nullus est quin sit saltem diaconus, ita & inter canonicos nullus deberet esse quin esset saltem subdiaconus. argu. supra eod. quæris. de consec. distin. j. episcopus Deo sacrificans. & c. iubemus. facit quod dicit canon, illicitum esse eum qui non sit in ordine, ecclesiasticis miscẽri tractatibus. xcvj. dist. satis euidenter. tales enim retrocedere possunt à statu clericali. de elect. cum ex eo. lib. vj.

Cardinalis nullus est nisi saltem sit diaconus.

h *Regulatibus.* si ergo in ecclesiis regularibus nõ constitutus in sacris vocem non habet, ergo nec in numero cõputarur de facto, non de fictione, vt no. in cle. s. de elect. quod circa in fi. pe. glos.

Glosf.seq. exponit & infert solutionẽ dubij, quam fortificat, prorogat & determinat.

i *Mancipati.* q.d. nuncupati, electi, vel deputati. & quia mancipare est seruire, vel in seruitium vel in potestatẽ reducere, ideo vtitur hoc verbo, quod etiã habetur. xxviij. dist. de his. in prin. j. q. iij. saluator. vltra mediũ. In his ergo qui non sunt deputati ad diuina officia, quales sunt conuersi vel professi laici, præcipuè in ecclesiis regularibus, nihil puto mutatum per hanc constitutionẽ, & sic saluũ manet quod no. de elec. ex eo quòd. lib. vj. in fi. & ita seruatur. aliàs sequeretur q̃ per hanc constitutionem moniales non haberẽt vocem in suis capitulis, quæ propter sexus fragilitatem non sunt capaces ordinum. de hoc xxvij. q. j. diaconissam. hac eadẽ ratione vt deretur q̃ extranei qui non sunt in ecclesiis instituti, sed in certis actibus habent vocẽ in capitulo, nõ includantur hac constitutione. quod intelligo, nisi per ius capituli suæ ecclesiæ habeant talem vocem in aliena.

Moniales non sunt ordinum capaces.

k *Officiis.* etiam si sacri ordines annexi non sint, & sic differt à proxi. respon.

Glosf.seq. dupliciter obiicit, soluit, & vtrique obiectioni respondet.

l *In posterũ.* q̃ posteris indici possit asperior status, nõ dubitatur: sed videtur absurdũ q̃ hic indicatur iã intitulatis, saltẽ nõ, pfessis. hoc dico, ꝓpter id quod no. de reg. iu. quod odiosa. vj. Itẽ videtur absurdũ q̃ cõstitutio liget præterita, cõtra id. s. de cõsti. c. fi. Dicas q̃ hæc decr. nõ priuat eos beneficio, sed solũ voce capituli. & tamen certũ est q̃ cũ beneficiũ assumpserit, vt expediens & necessariũ officiũ ecclesiæ gerat, si ingrueret necessitas eũ ad sacros ordinari, & hoc renueret,

Beneficiũ accipiens cũ animo retrocedẽdi tenetur omnes fructus ex illo perceptos restituere.

ret, posset etiam priuari beneficio. s. eo quæris. Non mandu cet ergo qui non vult laborare. Quod primò in contrarium allegaui, locũ habet in cõtinentia, quæ non indicitur inuito xxxij. q. j. integritas. Quod dixi secundò, nõ obstat, quia cõstitutio ista nõ ligat præteritas cõstitutiones, sed futuros tractatus & actus capitulorum. Item non vitiat vocem in capitulo præstitam, quod esset respicere præterita, sed præstandam, & sic respicit futura.

Propensius quid signifi cet.

a *Propensius.* idẽ verbum de offic. ordi. c. j. detiuatores exponit, ad est extentius, sed illud, vbi dicit[m] protensius. sed propensius deriuatur à propẽ vel propere, quasi velociter vel festinẽ.

b *Vt nullus.* tam institutus vel instituendus, vt patet per precedentia.

Glosf.seq. ponderat verbum per quod soluit dubium, ad solutionem inducens quatuor similia.

Canonicus nõ in sacris actus non collegiales exercere potest.

c *In capitulo,* stallum chori non aufert, & per hoc verbũ patet, quòd si esset actus expediendus vt à priuatis non à capitulo, ad talẽ bene admitterentur. per quod puto quòd tales canonicus non in sacris, præbendam & domum optare possit, sicut constitutus in sacris, si ecclesiæ statutũ vel consuetudo non obuiet, cum ille actus non sit collegialis, & competat ex canonia & prebenda, nõ ex voce capituli, sicut & potest delegatus dari. de rescrip. statutum. li. vj. agere pro præbenda. de proba. ex literis episcopum sociate, & fructus perci pere de cle. nõ resi. ad audientiã. ecclesiam defendere. de concel. præben. ex parte. de elect. generali. de reb. eccle. non alienan. c. ij. lib. vj.

Glosfa seq. alleg. duas concordantias. quærit, arguit pro contrarium soluit, illud amplians.

d *Concedatur.* concord. supra de elect. constitutus. & j. de regu. vt professores. Sed quid si actum electionis imminentis participant sibi socij? Videtur quòd possint, per ea quæ not. supra de elect. cum Vinton. in vltim. glos. Contrarium crederem quasi sit inhabilitas in persona, per hanc literam, per quam etiam non credo episcopum contra hoc dispensare posse. & facit verbum, nullo modo j. proximo responso.

Glosf. seq. primò quærit, arguit negatiuè: cõcratium soluit per duo iura, & tria similia, & contrario respondet. secundò quærit, & soluit per xnum capitulũ & quatuor absurditates. tertiò subdit duas quæstiones, & soluit.

e *Constitutum.* & habens ætatem, de qua. j. cap. proxi. quod capi. fuit summè necessarium propter illud, vt ibi dicam. Sed pone (quod de facto nunc satis occurrit) canonicus dum vacat ecclesia, non est in sacris, sed tempore quo imminet electio facienda, est in sacris, habẽt ne vocem in electione?

Canonici fuscipi esse in sacris tẽ porevelectio nis ad hoc vt illorũ voce possit.

Si ponderemus initium, iuxta ea quæ not. de elect. dudum. j. videtur quòd non, quia tunc nõ erat habilis. Tu dicas quòd satis est quòd tempore faciendæ electionis sit habilis. quod satis probatur supra de elec. cum inter R. in fi. &. s. de excep. decret. dudum. j. & ij. Sic etiam is qui non esset canonicus tempore vacationis, si tempore electionis canonicus esset, admitteretur cum aliis, & eligeret: & qui tempore vacationis non esset in loco vnde vocari deberet, si tempore electionis præsens esset, admitteretur ad eligendum. de hoc supra de elec. ecclesia. ij. Quod dicitur in electionibus spectari initium, intelligitur de initio electionis, non vacationis. Sed fortius quæro, nunquid canonicum nõ constitutũ in sacris, in primis temporibus ordinari volentem, quæ tempora incidunt intra terminum iuris datum ad eligendum, teneatur socij expectare, maximè si hoc petat? puto q̃ non. quod bene probatur, ne fede va. cap. vnico. j. responso. lib. vj. alias sequeretur quòd secundum iura vetera impuberem, cuius pubertas finitur intra terminum, spectare teneremur: vel absentẽ in loco de quo vocari non debet dicentẽ se velle ad ecclesiam redire: vel excommunicatum, dicentem se velle absolutionem petere: vel nouitium, dicẽtem se velle profiteri, vel his similia. Sed quid si nullus de capitulo est in sacris: tunc solus prælatus expediat quæ incumbunt, per decreta. prælleg. & facit quod scripsi de elect. cum ecclesia. Sed quid si ipsius prælati electio imminet facienda, & nullus de capitulo est in sacris? Hic satis crederem quòd superior habeat expectare lapsum termini iuris. facit prædicta decreta. vnica. ne sede vac. ij. Respond. de elect. commissa. in prin. lib. vj. licet ergo canonici qui sunt in sacris, non expectent canonicum, cum ipsi sint capitulum, superior tamen qui habet vti iure deuoluto, vt pœnæ deuolutionis sit loc[o], habebit necesse vsque ad iuris terminum capitulũ expectare. & hæc etiam egerent declaratione, & repetita intelligantur proxi. respon.

Canonici nõ in sacris nõ cõstituti nõ est ab aliis expectandus, licet vocem habeant in ordinari intra terminum iuris datũ ad eligendum. Electio prælati per quem fiet, si nullus de capitulo sit in sacris.

f *Prebendas.* in collegiatis ecclesiis, vt. j. dicam.

prebendas [f] quibus certi g ordines sunt annexi, [h] pacificè nunc obtinent in eisde[i] ecclesiis, vel obtinuerint in futurũ, nisi (iusto impedimento [k] cessante) ad huiusmodi ordines se promoueri fecerint intra annum, [l] extunc [m] donec [n] ad eos promoti fuerint, nullo propensius [a] inducantur, statuimus vt nullus [b] decæterο in huiusmodi ecclesiis vocem in capitulo [c] habeat (etiam si hoc sibi ab aliis libere concedatur [d]) nisi saltem in subdiaconatus ordine fuerit constitut[e]. c Illi verò qui dignitates, personatus, officia, vel

Propensius quid signifi cet.

a *Propensius.* idẽ verbum de offic. ordi. c. j. detiuatores exponit, ad est extentius, sed illud, vbi dicit[m] protensius. sed propensius deriuatur à propẽ vel propere, quasi velociter vel festinẽ.

b *Vt nullus.* tam institutus vel instituendus, vt patet per precedentia.

Glosfa seq. ponderat verbum per quod soluit dubium, ad solutionem inducens quatuor similia.

Canonicus nõ in sacris actus non collegiales exercere potest.

c *In capitulo,* stallum chori non aufert, & per hoc verbũ patet, quòd si esset actus expediendus vt à priuatis non à capitulo, ad talẽ bene admitterentur. per quod puto quòd tales canonicus non in sacris, præbendam & domum optare possit, sicut constitutus in sacris, si ecclesiæ statutũ vel consuetudo non obuiet, cum ille actus non sit collegialis, & competat ex canonia & prebenda, nõ ex voce capituli, sicut & potest delegatus dari. de rescrip. statutum. li. vj. agere pro præbenda. de proba. ex literis episcopum sociate, & fructus perci pere de cle. nõ resi. ad audientiã. ecclesiam defendere. de concel. præben. ex parte. de elect. generali. de reb. eccle. non alienan. c. ij. lib. vj.

Glosfa seq. alleg. duas concordantias. quærit, arguit pro contrarium soluit, illud amplians.

d *Concedatur.* concord. supra de elect. constitutus. & j. de regu. vt professores. Sed quid si actum electionis imminentis participant sibi socij? Videtur quòd possint, per ea quæ not. supra de elect. cum Vinton. in vltim. glos. Contrarium crederem quasi sit inhabilitas in persona, per hanc literam, per quam etiam non credo episcopum contra hoc dispensare posse. & facit verbum, nullo modo j. proximo responso.

Glosf. seq. primò quærit, arguit negatiuè: cõcratium soluit per duo iura, & tria similia, & contrario respondet. secundò quærit, & soluit per xnum capitulũ & quatuor absurditates. tertiò subdit duas quæstiones, & soluit.

e *Constitutum.* & habens ætatem, de qua. j. cap. proxi. quod capi. fuit summè necessarium propter illud, vt ibi dicam. Sed pone (quod de facto nunc satis occurrit) canonicus dum vacat ecclesia, non est in sacris, sed tempore quo imminet electio facienda, est in sacris, habẽt ne vocem in electione?

Canonici fuscipi esse in sacris tẽ porevelectio nis ad hoc vt illorũ voce possit.

Si ponderemus initium, iuxta ea quæ not. de elect. dudum. j. videtur quòd non, quia tunc nõ erat habilis. Tu dicas quòd satis est quòd tempore faciendæ electionis sit habilis. quod satis probatur supra de elec. cum inter R. in fi. &. s. de excep. decret. dudum. j. & ij. Sic etiam is qui non esset canonicus tempore vacationis, si tempore electionis canonicus esset, admitteretur cum aliis, & eligeret: & qui tempore vacationis non esset in loco vnde vocari deberet, si tempore electionis præsens esset, admitteretur ad eligendum. de hoc supra de elec. ecclesia. ij. Quod dicitur in electionibus spectari initium, intelligitur de initio electionis, non vacationis. Sed fortius quæro, nunquid canonicum nõ constitutũ in sacris, in primis temporibus ordinari volentem, quæ tempora incidunt intra terminum iuris datum ad eligendum, teneatur socij expectare, maximè si hoc petat? puto q̃ non. quod bene probatur, ne fede va. cap. vnico. j. responso. lib. vj. alias sequeretur quòd secundum iura vetera impuberem, cuius pubertas finitur intra terminum, spectare teneremur: vel absentẽ in loco de quo vocari non debet dicentẽ se velle ad ecclesiam redire: vel excommunicatum, dicentem se velle absolutionem petere: vel nouitium, dicẽtem se velle profiteri, vel his similia. Sed quid si nullus de capitulo est in sacris: tunc solus prælatus expediat quæ incumbunt, per decreta. prælleg. & facit quod scripsi de elect. cum ecclesia. Sed quid si ipsius prælati electio imminet facienda, & nullus de capitulo est in sacris? Hic satis crederem quòd superior habeat expectare lapsum termini iuris. facit prædicta decreta. vnica. ne sede vac. ij. Respond. de elect. commissa. in prin. lib. vj. licet ergo canonici qui sunt in sacris, non expectent canonicum, cum ipsi sint capitulum, superior tamen

Canonici nõ in sacris nõ cõstituti nõ est ab aliis expectandus, licet vocem habeant in ordinari intra terminum iuris datũ ad eligendum. Electio prælati per quem fiet, si nullus de capitulo sit in sacris.

f *Prebendas.* in collegiatis ecclesiis, vt. j. dicam.

prebendas [f] quibus certi g ordines sunt annexi, [h] pacificè nunc obtinent in eisde[i] ecclesiis, vel obtinuerint in futurũ, nisi (iusto impedimento [k] cessante) ad huiusmodi ordines se promoueri fecerint intra annum, [l] extunc [m] donec [n] ad eos promoti fuerint, nullo

g *Certi.* non dicit certi, per qd̃ dico etiã in minoribus hoc locum habere.

Glosf. seq. tria dicit exponendo quod de annexione dixit.

h *Annexi.* de iure communi, primæua institutione, antiqua cõsuetudine vel statuto. Et intelligo hãc literã siue certis prebendis annexi sint ordines, siue incertis, quæ tamen postea certificatæ sunt, puta quia tertia vacans est sacerdotalis, vt scripsi de concel. præbẽ. proposuit in prin. Nec intelligo de annexione qua nõ possunt conferri nisi ei qui sit in illo ordine, quia tunc nõ est dare quòd habeat istud beneficiũ non habens ordinem annexũ. Dico tamẽ q̃ si per literas papales ad hoc sufficientes consequeretur beneficium non existens in ordine, adhuc locus esset huic decreto, nisi etiam ad nõ recipiendum ordinem sufficientem dispensationem haberet.

Ordo potest esse annexus prebendæ vel dignitatibus variis ex causis.

Glosfa sequens quærit de principali prælato. alleg. propter duas rationes. contrario plus accedit, & declarationem exposcit.

i *In eisdem.* cathedralibus vel collegiatis de quibus præmisit. Sed mihi remanet dubiũ an hoc cap. in vtroque responso locum habeat in principalibus prælatis ecclesiarum collegiatarum, puta archipresbyteris vel plebanis plebium, vel in his similibus. Et videtur q̃ sic per verbum dignitates, quod præcedit. facit de rescrip. statutum li. vj. e. li. de of. le. c. pe. in prin. Certum est autem quòd illi dignitati annexus est ordo presbyteralis supra eo. c. j. si ergo non fiant presbyteri intra annũ, loeus erit huic pœnæ. Nec occurrit ratio quare plus arctetur habens personatũ vel canoniã, quam habens principalem prælaturam, immo videtur maior in isto ratio, quia plus est astrictus. de rescrip. edoceri. & in scipso debet ostẽdere quid subditos facere oporteat. de elec. cum in cũctis. in prin. & à capite inchoari debet rationis editio. ff. de eden. at gentarius. §. edi. autem. In contrarium facit de elect. statutum. lib. vj. Nec obstat hæc litera, quia tales non habent dignitatẽ in ecclesiis, imò habent ecclesias vel dignitates ecclesiarum. super quo vide quod dicam. j. de præben. c. j. Item absurdũ videretur principalẽ prælatũ ecclesiæ priuari voce propter ordinis defectũ non sine graui damno ecclesiæ cuius negotia debet ordinare. Vnde potest dici, quòd cũ prælatus & capitulum sint diuersa, supra de his quę fiunt à pręl. in rub. & in nigro. ne se. va. c. vnico. lib. vj. cum multis similibus. sub appellatione capituli non includatur prælatus, vt hic, & supra proxi respon. Et si dicatur quòd de quadã largissima verbi significatione prælatus nomine capituli cõprehẽdatur quasi illius corporis caput, de his quę fi. à pręla. nouit. & faciãt no. de cõcel. preb. post electionẽ. Mihi tamẽ est satis, q̃ cõmuniter non cõprehendatur, vt probãt iura prædicta, vt sit hoc ius correctiuũ iuris veteris, & pœnale nõ largissimã, sed potius strictam interpretatione recipiat. de reg. iur. quę à iure. & c. in pœnis. lib. vj. Itẽ licet prælat? & capitulũ faciant vnũ corpus & vnam ecclesiam, & sic loquũtur cõtraria, nõ per hoc sequitur prælatũ includi sub appellatione capituli, imò potius sumitur contrarium. & idẽ videretur dicendũ circa decretalem, vt professores. j. de reg. tamen vtrobique necessaria esset declaratio.

Archipresbyter si nõ sit presbyter an possit admitti ad eligendum.

k *Impedimento.* concor. s. de elec. commissa. j. ij. vj. & ibi videas exẽpla vbi verò impedimẽtũ prouenisset ex culpa sua, non videtur excusari. de hoc s. e. c. j. & in hoc differt à parte supra proxi. in qua non excusat impedimentũ, & merito. hic aliud, quia hic est pœna negligentis.

Ratio edi debet à capite.

l *Intra annum.* à tempore quo ligat constitutio in prius instituris, & à tẽpore habitæ possessionis, vel quo per eos fiet quo minus habeant in institutiendis supra de elec. cõmissa. j. & de præben. licet. ii. lib. vj.

m *Extunc.* scilicet anno elapso. prius ergo nõ est locus huic pœnæ, posset tamen excludi etiam prius à voce capituli ex alio capite. s. proxi. respon. hoc est dicere, si habeus præbendam diaconalem subdiaconus est, licet non diaconus, non excluditur à voce nisi post annum. Si verò nec esset subdiaconus, & si ipsa præbenda esset subdiaconalis tantũ excludi tur etiam intra annum, sed à distributionibus solum post annum, & cum excusat impedimentum.

n *Donec.* allis ergo ordinatis cessat pœna. concor. s. de elec. quia sæpe. lib. vj. & quod not. de mat. contra cap. fi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Nullo modo.* vniuersale negatiuum excludit concessionem capituli, vt supra proxi. respon. & dispensationem episcopi, vt ibi dixi.

Glossa sequens arguit, & dubium soluit.

b *Distributionem,* per hoc verbum, & verbū capitulo, quod præcedit, patet in beneficiis quibus non debetur vox capituli, & in quibus non sunt distributiones, has pœnas non cōpetere. puto tamen q̄ si in ecclesia collegiata est capellania vel altare ex cui^s institutione etiā capellanus teneatur officiare ecclesiam, vt in ecclesia Bononiæ, si in illis horis aliquæ distributiones eis deberentur, quo ad illas locus esset huic pœnæ, si promotus non esset: licet non quo ad reditus capellaniæ vel altaris, de quibus hic non cauetur.

nullo modo[a] vocem in capitulo habeant earundem. Ipsisque distributionū[b] quę dātur his qui certis horis[c] interfunt,[d] pars dimidia[e] subtrahatur, non obstantibus quibuslibet consuetudinibus[f] vel statutis: & pœnis aliis quæ contrales promoueri ad ordines recusantes statuuntur in iure,[h] nihilo minus in suo robore permansuris.

Idem.

In xxiij. anno ad subdiaconatum. In xxv. ad diaconatum. In xxv. ad presbyteratum potest quis liberè promoueri. h. d. Ioannes Andreæ.

CAPITVLVM III.

GEneralem[i] ecclesiæ obseruantiā[k] volētes antiquis[l] iuribus in hac parte præferri, decernimus,[m] vt alio non obstante impedimēto canonico, possit quis liberè[n] in decimooctauo[o] ad subdiaconatus, in vigesimo ad diaconatus, & in vigesimoquinto ætatis suæ anno[a] ad presbyteratus ordines promoueri[b].

DE OFFICIO Vicarij.

Clemens v. in concilio Viennensi.

Iura loquentis de ecclesijs curatis, locū habent quo ad triam vicariū perpetuū ecclesiarum parochialium. Ioan. And.

CAPIT. VNICVM.

Continuatio.

Ista rubrica cōtinuatur ad præcedentes. Dictū est supra per discursum titulorum de promotione clericorum ad beneficia ecclesiastica: verum quia sic promoti, quandoq; sub se habent vicarios: ideo annectitur hæc rubrica, de officio vicarij.

Diuiso.

Va de ecclesijs.] Se summat, tria dicēs. Secūda ibi, Ac de ipsarum. Tertia ibi, Et de eorū. CASVS. Istud capitu. secundum gloss. seipsum summat: & decidit tria dubia. Casus sic potest poni secundum primum dubium. Cauetur in capit. de multa. de præben. & dignit. in antiq. & in constitutione, execrabilis. quōd si obtinens ecclesiam parochialem, dignitatem, personatum, aut beneficium acceptet & apprehendat pacificam possessionem illius beneficij secundi seu dignitatis, vacat prima ecclesia seu primum beneficium. Sed quæritur vtrum sit idem de vicaria perpetua, vt ipsa vicaria perdatur per assecutionem secundæ vicariæ perpetuæ, sicut perditur ecclesia parochialis, dīgoitas vel personatus? Et respondet Romanus pontifex quōd idem est. Nam quōd iura sanxerunt circa ecclesias parochiales perdendas per assecutionem secundi beneficij, illud idem sanxerunt in vicariis perpetuis. Secundum dubium oritur ex cap. licet canonum. de elect. lib. vj. vbi dicitur quōd promotus ad ecclesiā parochialem debet facere se promoueri ad ordinem presbyteratus intra annum numerandum à tempore habitæ pacificæ possessionis. Sed ponamus quōd quidam fuit promotus ad vicariam perpetuam: & sic non erat rector, sed vicarius perpetuus, quæritur vtrum promotus sic ad vicariam debeat promoueri ad sacerdotium intra annum numerandū à tempore adeptæ pacificæ possessionis: & si nō fuerit promotus: vtrum vacet illa vicaria perpetua? Respondet quōd sic. Tertium dubium sumitur ex capit. cum in cunctis. de elect. in antiq. vbi dicitur quōd promotus ad ecclesiam parochialem debet habere ætatem xxv. annorum. Quæritur vtrum sit idem in promouendo ad vicariam perpetuam? Respondet Romanus pontifex quōd sic. hoc dicit. H. r. Colligo aliqua notabilia. Et primo iuncta gloss. quōd si obtinenti ecclesiam parochialem conferatur alia ecclesia parochialis vel vicaria perpetua ecclesiæ parochialis: & habuerit illius ecclesiæ secundæ adeptæ pacificam possessionem immediatè & ipso facto vacat prima parochialis. & poterit superior cui spectat collatio illius ecclesiæ, illam conferre etiā non vocato possessore. No. quōd sicut promotus ad ecclesiam parochialem debet promoueri intra annum ad sacerdotium: ita etiam promouendus ad vicariam perpetuam, debet promoueri ad sacerdotium intra annum. Nota quōd in promouendo ad vicariam ecclesiam parochialis requiritur ætas xxv. annorum: quia ista ætas requiritur in promouendo ad ecclesiam parochialem. Nota de vicario perpetuo, ex quo nota esse dare etiam temporalem: vt patet in iuribus allegatis in gloss. in ver. perpetuis. Nota quōd verbum volumus, est inductiuum noui iuris. quod colligitur ex gloss. vlti. & ideo vtitur verbo, volumus. Franc. de Zabarella.

c *Cura.* in foro iudiciali vel pœnitentiali: vt scripsi post Inno. & Host. de præben. de multa.

Glossa sequēs remittit ad casus exceptos: & dubium soluit.

d *Amittendū.* nisi in casibus exceptis, quos collegi supra de præben. de multa. & puto quōd etiam constituto Ioan. xxij. execrabilis. locum habeat in his vicariis: cùm expresse loquatur de beneficiis & officiis curatis. in ſ. qui verò.

e *De ipsarum.* ecclesiarum curatarum: & intellige de non collegiatis. de elect. statutum. lib. vj.

Clementinæ.

a *Anno.* si prius ordinatus, suspenditur ordinans à collatione ordinum: & ordinatus ab executione ipsius ordinis vsq; ad ætatem legitimam. de tempo. ordi. vel non est. & per prædict. decre. eod. tit. dilectus. non puto episcopum circa ætatem hanc dispensare posse.

b *Promoueri.* sed quæ est ætas minorum ordinum? Dic quōd maior infantia. xxviij. distin. de his. de tempo. ordi. nullus. lib. vj. lxxvij. distin. cap. ij. & ide quod ibi nō in summa. & cap. super inordinata. de præb.

c *Promouendis.* intra annum. de elect. licet canon. lib. vj. & quando incipiat currere, ibi patet. & eod. tit. commissi. Et in hoc differt a commenda talis vicariæ: quia commenda parochialis ecclesiæ non potest fieri nisi sacerdoti. de elect. nemo deinceps. lib. vj. vicaria sicut & rectoria. de instit. c. ij. libr. vj. concedi potest non sacerdoti, dummodo sacerdos fieri possit: vt hic, & eo. tit. cap. fi. Et icias q̄ pœna ipsius decreti. non est sublata per istam. quod est dicere, quod etiam intra annū si moniti non promouentur, priuari possūt: sicut de rectore no. quo ad pœnam. ſ. inferiora. in decre. licet canon. in glos. antepe. in prin.

Glossa sequens dicit quid reprobat. quæris, arguit negatiuè, contrarium soluit, & in contrarium allegatis respondet.

g *Sacerdotium.* in hoc corrigitur quod no. Arch. de elect. licet canon. lib. vj. in ver. is etiam. vbi tenebat in perpetuis vicariis illud capitulū locū nō habere, cū de rectore loquatur: vt ibi patet. Sed nunquid episcopi cum istis vicariis super differendo sacerdotio per septennium poterunt dispensare secundū formam cap. cū ex eo. de elec. lib. vj.? Videtur quōd non. fortius enim adstrictus est vicarius ad residentiam personalem quàm rector. de præben. exturpandę. ſ. qui vero, ité vicarius non dat vicarium. eo. tit. clericos. Contrariū puto per decr. istam, & quia decre. cum ex eo generaliter permittit episcopos dispensare cū his qui obtinent ecclesias: quod verbum ita includit vicarios vt rectores. Item ratio permissionis illius est commune inter istis vt illis, ergo idem ius. de constitut. translato. Ad decret. clericos, respondeo quōd hic vicarius non dabit vicarium: sed episcopus dispensans: sic vt alias loco rectoris: ita & hic loco perpetui vicarij ponet vicarium septennalem: vt in decretal. cum ex eo. ſ. porro.

h *Eorum.* scilicet rectorum.

i *Ætate.* scilicet quōd attigerint xxv. annum. habetur hoc de elec. cùm in cunctis. ſ. inferiora. eo. tit. licet canon. lib. vj. Et ideo quōd sicut cum rectore non dispensat episcopus in ætate. de ætā. & quali. c. vnico. lib. vj. ita nec cum vicario, per hanc literam.

k *Perpetuis,* in temporalibus ergo non habet hoc locū, de quibus supra de appel. peruenit. ij. de cle. non resi. c. penu. de voto. c. j. de elec. cùm ex eo. lib. vj. de reg. beneficium. eo. lib. Sic & alibi distinguimus vicariam perpetuam à temporali. de referi. postulasti. de fil. presby. constitutus. & c. Michael. Perpetuos autem vicarios cognoscas per id quod habes eo. tit. ad hoc. de præben. extirpandæ. ſ. qui verò. de cap. mo. ca. vnico. lib. vj.

l *Parochialium,* de his loquitur, & non simpliciter de curatis: quia solū in ecclesijs parochialibus annexis perpetua vicaria videtur permissa: & non simpliciter in beneficiis curatis, per decr. extirpandæ. ſ. qui verò. de præben.

Glos. seq. obiicit quōd vti debuerat verbo declarationis, & soluit

m *Volumus.* probari videbantur hæc per antiqua iura. primū de pluralitate. ſ. e. c. j. & c. proindeas. secundū de sacerdotio. ſ. e. tit. e. fi. tertium de ætate probari poterat per eandem decr. fi. quæ probat eum curatū: & per decr. super e. de præb. lib. vj. Sed quia licet decre. j. prohiberet eū habere vicariā cū ecclesia: & decr. prouideas. prohiberet illum plures habere vicarias: non tamen priuabant illum prima per adoptionem secundæ. Item licet decr. vlt. præciperet illum fieri sacerdotem nō tamen priuabat illū hoc non faciente. Idē de ætate. ideo vtitur verbo volumus, nō verbo declaramus, prorogando his casibus pœnas iuris ad tales vicarios. & forte istis erat de mēte: vt in primo casu no. Ber. s. e. c. j. de secundo probat decre. commissa. de elec. lib. vj. quæ sic latè in suo principio ponit ver. commissa. de tertio satis patet vbi ponimus secundum. Siue ergo recipiat talis vicarius simile vicariam, siue dignitatem, personatū vel beneficium curatū: vacat prima. Idem si conuertas: vt quia habens dignitatē, personatū vel beneficium curatū, recipit talem vicariā: vacat prima. De dignitatibus verò & personatibus hic subticuit: quia nō conueniebat illis quod hic de sacerdotio dicitur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

DE OFFICIO ET POTE-
state indscio delegati.

Continuatio. Visum est de his qui gerunt vices aliorum in foro pœnitentiali: nunc videndum est de his qui gerunt vices aliorum in foro iudiciali & contentioso.

DE OFFICIO ET potestate iudicis delegati.

Clemens v. in concilio Viennensi.

Iudex ad receptionem testium in ciuili, & executor ad prouidendum eerte persone, cognitione præmissa à papa deputati licitè subdelegant. Ioan. And.

CAPIT. VNICVM.

Vdices. Præsupponendū est primò quòd ille cui à sede apostolica commissum est nudum ministeriū, debet illud in propria persona exercere: ita q̄ non potest alteri vices suas committere seu subdelegare, secus esset si haberet iurisdictionem delegatam. l. à iudice. C. de iudi. Secundò præsupponendum est illud quod dicitur in capite fin. eodē titu. in antiq. videlicet quòd ille cui papa committit propter industriā suæ persōnæ: talis non potest subdelegare nec cōmittere alijs vices suas. CASVS. Tu & ego habebamus causam in qua processum fuit vsque ad productionem testium hinc inde super petitione tua & super meis defensionibus: quia tamen testes erant in patria longinqua & multum distantes à nobis, nec commode venire potuissent nisi cum magnis sumptibus & expensis: papa commisit vices suas alicui iudici de receptione & examinatione istorū testium. Accidit quòd iste commissarius papæ fuit impeditus, & nō potuit vacare receptioni & examinationi testium, & voluit subdelegare alium qui reciperet & examinaret. Quæritur vtrum possit? Dicit Romanus pontifex quòd sic, nam iste deputatus seu delegatus non est nudus minister, nec recipit nudum ministerium: ideo potest vices suas subdelegare. secus si reciperet nudum ministerium: puta solam examinationem sine iurisdictione. Sed quid sanctissime pater si aliquis fuit datus executor ad prouidendum aliquibus certis clericis de aliquibus beneficiis in genere: puta quia mandauit executori vt prouideret illi & isti contentis in rescripto de beneficio, si essent vitæ laudabilis & honestæ conuersationis. Si iste executor fuerit impeditus, vtrum possit alium subdelegare? Videtur quòd non: quia papa videtur elegisse suam industriam, & non fuit ei mandatum simpliciter, sed sub conditione. Tamen dicit Romanus pontifex quòd potest subdelegare, posito quòd fuit ei mandatum sub conditione si iste esset vitæ laudabilis & conuersationis honestæ, & per illam clausulam non videtur elegisse industriam personæ, sed solum declarasse officium: quia si illa clausula non fuisset expressa, tamen tacitè intelligebatur. hoc dicit. No. quòd in causa criminali iudex non debet committere examinationem testium: sed ipse personaliter eos debet examinare. secus in causa ciuili: & tunc iudex cui committitur receptio & examinatio testiū, potest alium subdelegare. No. quòd executor datus ad prouidendum alicui de beneficio, potest vices suas committere. Sed vtrum sit dandus casus in quo deputatus à sede apostolica in causa ciuili ad examinandum testes, non possit committere alteri? Et dicendum est quòd sic: videlicet si iste qui vult subdelegare, non recipiat iurisdictionem: sed ei solum sit delegatum nudum ministerium, puta ad examinandum solum, & non ad recipiendum, inrari faciendum, & ad citādum partem aduersam vt det interrogatoria: quia tunc videtur sibi commissa iurisdictio, quam posset subdelegare. Et sic nota quòd commissarius ad testes recipiendos & examinandos potest exercere omnia sine quibus non posset negotium explicari: licet de illis nō fiat mentio in rescripto. Nota dictionem, solertem. Solers, tis, id est sapiens, ingeniosus, sagax, cautus. Nota quòd inquisitio debet fieri cum solertia, in verbo solertem. quod expone vt in glos. quasi. & concor. ĵ. de statu reg. ca. ij. No. quòd beneficiandi debent esse vitæ laudabilis & conuersationis honestæ. simile infra de concess. præbend. clem. vnica. Zabarel.

Delegatus etiā à papa quādoq̄ subdelegare nō potest.

Glos. seq. dicit quid primum: & secundum dicti determinat: ponit differentiam inter iudicem & ministrum.

a *Iudices.* Se summat dicens duo. Et primū determinat not. per Inn. & Host. ŝ. e. tit. c. fi. & quæ ibi scripsi in vlt. glo. & de re iud. cum Bertholdus. & quæ ibi scripsi super gl. sed qualiter. Secundū dictum approbat quod not. Io. Mon. ŝ. eo. tit. ibi cui lib. vj. vbi tenet q̄ si committitur executori examinatio illius cui est facienda prouisio, vt fit in forma pauperum, q̄ subdelegare poterat. Et no. hoc principium quod dicit iudex: per quod patet q̄ tunc demum talis receptor testiū subdelegat quando iudex est: secus ergo si sit nudus minister a:

A puta quia receptis testium iuramentis, examinatis articulis super quibus producuntur, & interrogatoriis, secundū quæ debet fieri examinatio: committitur id alicui expediēdum. iste enim nō est iudex nec propriè receptor: sed potius examinator ipsorū testium: & talis actus fieret de feriato: vt no. Guil. in Spec. de fer. §. ij. ver. sed quid si tunc. receptor autē, qui iudex est, cogit testes: citat eū cōtra quē producūtur, ad videndū eos iurare: audit exceptiones: recipit iuramēta: refrenat multitudinē testiū: examinat interrogatoria: punit testem qui aurē eius offendit. C. de testi. l. nullū. cūm ergo iurisdictionem habeat, ex quo illam habet à principe, subdelegat. Videbatur autem contrarium quasi esset nudus minister: per præd. decr. vlt. s. e. sed illud procederet in examinatore, Et huic ver. iudices. coniunge literā. ĵ. in fi. à sede apostolica deputati &c. Ioan. And.

b *Ciuili.* Non intendit per hæc verba excludere causas spirituales, sed criminales: in quibus debent testes exhiberi cōrā iudice: vt in authen. de testi. ŝ. & quoniā. coll. viij. C. de fide instru. authen. apud eloquentissimum. & no. inj. q. ix. testes. de iudi. at si clerici. in iij. glos. de test. cō. c. j. Bene tamen possent criminalis causa delegari. de hoc. xxiij. q. iiij. illud. xcv. dist. c. j. de rapto. in archiepiscopatu. de restī. in integ. c. pen. & in Spec. de iudi. deleg. ŝ. fi. ver. item quòd est delegatus in causa.

Causa criminalis q̄ possit delegari.

c *Necnon.* resoluuntur in vnam affirmationem. ff. de verb. significat. duobus. & operantur copulam. scilicet ac si diceret. &.

Negatio duplex affirmat.

d *Executores.* deputati à sede apostolica. quod est ĵ. Et ex tit. patet quòd isti habent delegatam iurisdictionem: vt not. de reseri. tibi qui. in glos. ij. lib. vj.

e *Aliquibus.* nominatis. supra eodem. is cui. libro sexto.

f *Si per inquisitionem.* hoc inducebat dubium quasi in inquisitione sit electa industria personæ b. & hæc clausula cōmuniter ponitur in forma pauperum: in qua scribitur, q̄ cùm fuerit repertus idoneus in literatura per examinatores ad hoc deputatos, committit papa quòd si &c.

g *Solertem.* Quasi solicitam, vigilantem, astutam, sagacem, & industriosam: & scribitur per vnicum l. datur versus. Exiguo pulchram ducit solertia vitam. aliàs, Exiguo placitam ducit solertia vitam.

h *Eos.* pro quo scribitur.

Glos. seq. quærit, arguit pro. ponit distinctionem Inno. an spiciat monitionem, an conditionē. secūdò, in arbitrio executoris. tertiò, in effectu processus. Secundò ponit aliā opi. in forma conditionis, an alius lædatur nécne, cui obiicit & dupliciter soluit. Tertiò ponit finale dictum Innoc. non curantis an sit monitio vel conditio, sed an dicatur si est, an si constiterit, & an aliter lędatur vel nō. & per id dicit quęstionem solui.

i *Reperierint.* sed nūquid eis necesse erit q̄ præceder super hoc cognitio, vocatis quorum interest? Videtur q̄ sic: propter verbum istud, & verbum, per inquisitionem. dicit Inn. in decr. vlti. de præsumpt. quòd sunt clausulæ quæ sonant in monitionem, non in conditionē: puta si persona sit idonea, & similia: & ifæ non dant nouam formam mandato, sed instruunt executorem quali personæ prouideat: quare teneret tunc prouisio facta indigno: & excōmunicatio propter hoc lata, licet sit iniusta: cū executor in his iurisdictionē habeat. Sed sunt quæ bene sonant in cōditionem: vt si dicitur, prouideas P. in tali ecclesia, si de tali vico sit oriundus. hoc enim sapit conditionem, & formā certam adiicit mandato: vnde si non est verum in valet prouisio, nec excommunicatio propter id lata propter transgressionē mandati de reser. cum dilecta. nec audirectur petēs prouisionē ante omnia sortiri suū effectum: cum negetur iurisdictionis fundamentum, cuius accessorium est prouisio: vt ibi plenius prosequitur. Dicit tamen Inno. q̄ in prima & secunda clausula is cui scribitur, si vult, potest esse merus executor, & sine causæ cognitione prouidere de vacāte. potest etiā assumere partes iudicis, inquirendo de prædictis vocatis & nō vocatis iis quos res tangit: dūmodo cōmittens iurisdictionē habuerit: vt sic posset delegatus quod poterat delegans. Differunt tamē processus facti cū causæ cognitione ab iis qui fiūt causa non cognita quo ad præiudicium eorū quos res tangit: vt ibi no. Inno. & Host. qui etiam dicunt q̄ dato q̄ clausula, si persona sit idonea, non sit in rescripto: potest executor super ea partes iudicis assumere: cum subintelligatur hæc vera, nisi mērū ministerium esset illi commissum. Dicit demum Inn. alios menbus distinguere in clausula quæ sonat in conditionem si de tali vico est, vel si doctoratus est in theologia, vel simile. quòd si per tales literas tollitur vel lædit ius alicui[a], puta prouisoris ordinarij: non prouidebit executor, nisi vocatis his quos res tangit de conditione: cognoscat tamen de plano sine libello & litis contestatione. quod hodie patet j. de iudic. dispendiosam. Et idem in simi libus vbi in rescripto præambula est cōditio non subintellecta: vt scilicet primo partibus præsentibus illa desinatur, vt si mandāretur inquisitio veritatis fieri contra aliquem si fuerit infamatus. Si verò per literas, nō tollitur nec lædit ius alterius: vt si ꝑ uisor mandat alicui quòd prouideat sub illis conditionibus, tenet prouisio etiam super illis inquisitione non facta, nec vocatis partibus: quia nec congruæ sunt hic partes. Et si dicis prædictum sit ecclesiæ, cui plus expediret habere istū sic conditionatum quàm aliumrespōdent quòd opponi nō potest cōtra prouisionem delegati, sicut nec delegantis. Vel dic quòd licet prouisio delegati ex eo quòd nō seruauit formam, sit nulla: non per hoc sequitur quod necesse fuerit partes in prouisione vocari. Dicit demum Innoc. quòd siue in monitione n, siue in cōditionem soner clausula: tenet prouisio delegati non præmissa cognitione: quia non est iudex sed prouisor. de elect. venerabilē. ver. exercuit. tamen si mobitio vel conditio non est vera, cassatur vel cassum nuntiatur quod attentauit prouisor tanquam obreptitiū. de re iud. cum olim. in fi. potest tamen prouisor assumere partes iudicis: & tunc si non admittit oppositionem contrādictoris de falsitate clausulæ: poterit ab eo appellari, ex quo partes iudicis assumpsit: vt prædixi. Alij contra, cùm ad id nō teneatur: & facit id solum ad suam instructionem: nec sit sententia necessaria secus si dicatur in litera, si tibi cōstiterit quod sit de tali vico &ce. tunc enim si iuri alterius præiudicatur, cum talis fungatur vice iudicis. non potest constare nisi partibus præsentibus: & si nō præmittit cognitionem, processus non valebit. quòd si alteri non præiudicatur, tunc valet quod sine cognitione facit: cùm non tanquam iudici, sed tanquam bono viro sit hoc sibi commissum. ex quo ergo non est iudex vel inquisitor, satis est quòd instruat se. Et placuit (quia vtile hoc putaui) sic summare prædictas glos. Innoc. & Hosti. valde prolixas. Et per hunc ŝ. pateat solutio quæstionis.

Quando inquisitio venit propriè dicta. Quando potest aliter committi quàm vocatis & citatis quibus de iure tenetur. Nota collatio beneficiū fienda aliquibus verisimile. Nota quòd hic committitur ex ŝ. eodē cui. j. resp. lib. vj. ergo inquisitio eorum dem quæ est prouisio faciendæ. cap. accessorius. de

a *A sede apostolica.* aliàs non esset dubium.

b *Committere.* eadem ratione dicām quòd succedat in his illius successor, si scriptum fuit dignitati non expresso nomine personæ. ŝ. eo. quoniam abbas. Quid autem si fuisset nudum ministerium, an tunc succederet: no. Innoc. & Host. ŝ. eo. cap. fin.

c *Vices suas.* de nudo ministerio quid occurreret in iudicio faciendum, non dubitatur: quia illud committit delegatus ab ordinario: vt dixi supra eo. super quæstionum. in prin. super glo. ŝ. ergo. de hoc per Guliel. in Spec. e. tit. ŝ. j. vers. sed nunquid.

DE OFFICIO IVdicis ordinarij.

Continuatio. Quia iudicum duplicia sunt genera. Nam quidā sunt delegati, & quidam ordinarij. De delegatis visum est in tit. præcedenti. qui delegati sunt maiores quibuscunq; ordinariis: quia repræsentant principem: & tanquam princeps sunt honorandi. ideo dicendum est nunc de ipsis ordinariis.

Vt clericorum. Præmittit causam mandati, quod secundò submittit: ibi, Eisdem & repete quod dixi ŝ. ead. compil. de æta. & qualit. in clem. j. in prima glos. Istud capitulum continet exhortationem ordinariorum, vt ipsi intendant ad ea quæ pertinent ad eorum officium. CASVS. Quidam clerici alicuius diœcesis perpetrauerunt aliqua crimina: puta homicidium, vel furtum, vel rapinam, vel aliud delictum: nūc quæritur ad quē spectat correctio, & quis debet illos punire? Dicit Ro. pom. q̄ correctio ipsorum de iure communi spectat ad episcopūsiqui episcopus in clericis corrigendis debet adhibere tantam diligentiam, q̄ metu pœnæ alij pertimescant in futorū talia perpetrare. h. d. H. r. Colligo hui[b] capituli flores. Primò ex principio text. iuncta gl. q̄ clerici pro suis delictis non sunt conueniēdi corā iudice seculari, sed corā iudice ecclesiastico: nec p̄ iudicē seculare sunt puniendi. Secundò not. q̄ impunitas parit & tribuit incentium & cupiditatē delinquendi: & sic facilitas vineę tribuit incentiuū delinquēdi. Tertiò no. q̄ ꝑpter excessus clerici corū ecclesia dehonestatur, & fœdalū in populo generatur. Et hoc verū de ecclesia quo ad opinionem vulgi: quia ecclesia nō dehonestatur. Vel dicendū q̄ ecclesia dehonestatur, i. status clericorū vilificatur & deturpatur. No. q̄ nomine clericorū veniunt omnes clerici etiā in sacris constituti. xj. q. j. de persona in fi.

† *Si negligāt peccāt mortaliter. inj. distin. c. denique. Aufre. Ff.*

No. quòd audacia reprobatur, & accipitur hic in malū. gl. ŝ. alleg. concor. Zabarel.

d *Audacia.* tolle verbum, propēsius compescatur, quod est ĵ. & ponitur hic audacia in mala parte. sic iij. dist. facte sunt. alibi in bona. viij. q. j. audacter.

e *Prouideq̄*[a]. tam immunitatis personæ: de qua xvij. q. iiij. fi. quis. quàm furis. ŝ. de furo compet. nullus.

f *Speruntes.* propter quam spem qui sunt nequam, fiunt nequiores. de sent. ex com. vt famæ. & facilitas venię incentiuū &c. de vita & hone. cleri. vt clericorum.

g *Diffamatur.* id est, malè de ipsa prædicatur. vel, id est, vilificatur & dehonestatur. sic etiam exponitur ŝ. de obli. ad ratiocī. c. vnico. in fi. & concor. ij. q. v. si mala fama.

h *Scandala.* quibus obuiādum est etiam si pusilla sunt ŝ. de no. ope. nun. c. ij.

i *Populo.* cōcor. xij. q. v. presbyter si à plebe. de purg. can. c. ij.

k *Propensius.* idem verbū vide ŝ. ea. compil. de æta. & quali. vt hi qui. & vide quod ibi dixi.

l *Episcopis.* ad quos de iure communi hoc pertinet. posset tamen ad alios de iure speciali spectare[b] eo. tit. arrefragabili. de fo. compe. cùm contingat. dic vt ibi.

m *Metu pœna.* concor. de elect. cū in cunctis. de vita & honest. cle. vt clericorum. cum suis concor.

n *Insolentia.* de accu. qualiter. ij. ver. verū. Insolētia est morum inconuenientia, furuntas, vel superbia, vel prauus vsus, quasi contra solitum & debitum naturæ cursum.

o *Perterriti.* concor. ij. q. vij. quapropter. e. tit. arrefragabili. de calum. c. ij. de fudæ. ad liberandam.

Si negligāt peccāt mortaliter. inj. distin. c. denique. Aufre. Ff.

Ob istā causam pluuntur rei in ipso loco delicti. Sa. lice. in authen. si vero. C. de adul. Font.

Insolentia quid est.

DE OFFICIO IVdicis ordinarij.

Clemens v. in concilio Viennensi.

Episcopi ita debent corrigere clericorū excessus, quod metu pœnæ ipsi arceantur, & alij pertimescant. Ioan. And.

CAPITVLVM I.

Nt clericorum audacia[d], qui prætextu priuilegij e clericalis ordinis impunitatē excessuū obtinere sperantes[f], nonnulla multoties committunt enormia, per quæ nimirū diffamatur & ecclesia, & scandala[h] grauia in populo[i] generātur, potissimè cū talia per episcopos ad quos horū spectat correctio, deferantur vt plurimū correcta, propēsius[k] compescatur: Eisdem episcopis[l] districtè iniungimus, † quatenus sic circa correctionem clericorū huiusmodi vigilanter intendant, & diligenter sui officij debitū exequātur, quòd & iidē clerici metu pœnæ[m] à suis arceantur insolentiis[n], † & alij eorum exemplo perterriti[o] prosilire ad similia merito pertimescant.

Idem.

Valet collatio beneficij facta à collatore quobbet citra legatū apostolicū, non facta mentione de beneficio quod prius habebat is cui fit. hoc dicit. Ioan. And.

CAPITVLVM II.

Si ab apostolicæ[p] sedis

Diuisio.

a *Et glos. not. Card. quòd priuilegiū denotat immunitatē personæ & fori. Font.*

Diffamari quid est.

b *Vide Sa. cul. in c. cū contingat.*

Insolentia quid est.

P *Si ab apostolicæ.* ŝ. Ponit duo dicta. Primò vnū in legatis sedis apost. Secūdò aliud in aliis collatorib[b]. ibi, In aliis. Imo. Præsupponēdū est q̄ obtinēs beneficiū quārumcunq; modicū, si impetret aliud à papa & nō faciat mentionē de primo, sua impetratio est surreptitia & nulla ipso iure. & hoc verū, nisi papa suo ꝑprio motu ei cōcederet beneficiū vt in c. si motu ꝑprio. de præb. li. vj. CASVS. Est aliquis cardinalis legat[a] in Frācia in ciuitate Parisiēsi, habēs potestatem cōferēdi beneficia ex legatione generali, vel aliàs habēs ad hoc speciale mādatū: qa legat[a] cōcurrit cū quocūq; ordinario tamē inter ipsum & ordinariū est locus præuētioni: quia primus qui cōfert beneficiū, dat ius illi cui cōfert. Ego impetraui beneficiū à legato, & nullā feci mentionē de beneficio qd obtinebā, modo quæritur an mea impetratio sit surreptitia ac si esset impetrata à papa? Respō. q̄ sic. Sed qd si impetraui ab eŏo & nō feci mētionē de primo: vtrū impetratio cēseatur surreptitia? Dicit q̄ nō, nisi illud esset incōpatibile cū primo: quia tūc primū ipso iure vacaret. c. vnico. ŝ. de offic.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ossi.vjo.& cald multa.extra de præb.in an.b.d.H.r.Colligo aliqua notabilia. Primò quòd legatus de latere, hoc est cardinalis, ex legatione sua generali potest conferre beneficia in prouincia ibi decreta, durante tempore suæ legationis.

No. q. legatus non habet potestatē exclusiue supra ordinarios, sed accumulatiuē quia cōcurrit cumaliis ordinariis: & inter ipsos est locus prēuentionis: hoc est si legatus primò conferat, tunc collatio ordinarij est nulla. Si ordinarius primò cōferat, & legatus post: collatio legati est nulla. Nota iuncta glos. quòd in legatione legati cauetur q. possit conferre beneficia: quia si est legatus & non est cardinalis, tunc non potest cōferre beneficia, nisi ad hoc habeat speciale mādatum. Quòd caueatur in commissione legati quòd possit conferre beneficia, cauetur in ca.j. de offic. leg. in vj. Nota quòd sicut taciturnitas beneficij vitiat collationem papæ, ita etiam vitiat collationem legati: non tamen vitiat collationem episcopi & aliorū ordinariorum. Et sic est differentia inter legatos papę & inter ordinarios. rationem assignat glo. penul. Nota casum in quo non sufficit mentio generalitatis. quod dic vt in gl. in verbo. specialis. Zabar.

Glossæ sunt breues, & ideo diuisionibus non egent.

Etsi ab apostolicæ. Breue est declarans decr. vlt. de offic. leg. lib. vj. Et principale dictum corrigit quod ibi not. Arch. qui dicebat idem in aliis ordinariis quod in legatis, qui etiā sunt ordinarij. & approbat quod ibi no. Et exponēs etsi pro quamuis.

a *Legato.* de latere. nam alij beneficia conferre nō possunt. quod dic vt de offi. leg. c. j. lib. vj.

b *Facta.* declarare debuisset (quod procurassem si compilatoribus adhæsissem) an intelligeretur hoc de collatione facta etiam motu proprio legati: circa quod sunt opiniones. mihi videtur quòd valeat a. Ioan. Mon. contra in decre. vlt. de offic. leg. & Archid. in decre. si motu, de præben. lib. vj. in princ.

c *Beneficium.* Quantumcunque modicum. de præb. si motu proprio. lib. vj. in prin.

d *Speciale.* in hoc approbat quod not. Archid. in prædicto decret. vlt. vbi dicebat quòd in tali collatione facienda erat mentio specialis beneficij: nec sufficiebat generalis, qualis est illa de præbend. non potest. in fin. libr. vj. & facit pro Hostien. contra Compostellanum in his quæ scripsi de prescrip. in nostra. in fin. An verò etiam de qualitate curæ beneficij quod habet impetrans, faciendā sit mentio: dicā j. de præben. e. j.

e *Quibuslibet.* Si ergo metropolitanus, episcopus, archidiaconus vel quiuis alius confert beneficium: in collatione nō est facienda mētio prioris beneficij: sed habeatur distinctio, an de iure communi possit vtrūque teneri, vel an sit dispensatio necessaria, & cuius.

f *Collationem.* de electione vel presentatione nō dubitabatur: pendent enim illa ex officio confirmatoris. s. eo. tit. cum vos. de elect. mihi est.

g *Habentibus.* Iure proprio vel deuoluto. Et licet de ordinariis loquatur, quod patet ex titulo: idē in delegatis ab eis, ad hoc verbum supra quibusliber.

h *Nolumus.* Sed quæ est ratio huius iuris diuersi legatorum ad alios ordinarios? Sol. licet legati de latere per potestatem expressam in iure, & alij legati ex speciali cōmissione quandoq; beneficia cōferant, faciunt hoc apposito auctoritate: nec sunt collatores ordinarij: imò per factū ipsorū fit præiudicium illis ad quos collatio pertinet ipsorū: ergo collatio vt extraordinaria superinducta & collatoribus præiudicās est restringēda, ordinariorū verò collatio vt naturalis & fauorabilis ampliāda. facit de referri ad hoc, de re iud. c. fi. de reg. iuris. lib. vj. & est similis differentia. de refer. statutum. lib. vj.

i *Obseruari.* licet ergo interdum nō valeat collatio in casu. s. eo. ordinarij. in fi. li. vj. hoc tamē non est ex vi suppressionis tantum. & vide quod dicam j. de præben. si plures. in gl. fi intelligas.

Continuatio domini Heliæ.

DE PROCVRATORIBVS.

Visum est. 5. de iudicibus: nunc videndum est de iudiciis, quæ exercentur per ipsos iudices, verum quia personę quāloquendo non possunt personaliter comparere, & constituunt alios procuratores: ideo præmittit rubricam de procuratoribus.

Instrumento. Ponitur dictū & eius ratio ibi, Cū per hæc. Præsupponendū est illud quod dicitur in l. filius familias. & in l. non cogendum. ff. de procur. videlicet quòd procurator alicuius non potest cogi præcisè vt defendat causam sui domini: imò potest causam sui domini deserere & dimittere: sed tamē tenetur domino ad interesse. hoc fallit in casu huius capituli. CASVS. Feci te citari corā iudice. noluisti vel nō potuisti personaliter comparere, & constituisti procuratorē, & in procuratorio seu instrumento procurationis causisti de iudicato soluendo. nuntius tuus notificauit constitutionem tuam tuo procuratori. ipse procurator certioratus per receptionē instrumenti procuratorij, dicit se compariturum, tamen sine protestatione, scilicet quia non dicit, suscipio procuratorium, & postea dabo responsionē: sed simpliciter dicit quòd ipsum defenderet adueniente die assignationis. post dationem mei libelli petij vt procurator tuus responderet libello meo. dicit procurator quòd te non defenderet, sed quòd acciperem defectum. imploraui officium iudicis vt procuratorem compelleret ad respondendum libello: quia malo quòd causā accipiat bonum finem, quàm acciperet defectū. Quæritur vtrum procurator possit compelli? Dicit Roma. pont. quòd sic: quia secundum leges si procurator præsens fuerit constitutus, ipse compellitur ipsum defendere: ita etiam si fuerit absens: vt hic. Colligo aliqua notabilia iuncta glos. Primò quòd procurator potest constitui per literas priuatas signatas signo manuali domini constituentis, dum tamen fuerit probatum signū. & sic est casus in quo priuata litera facit fidem. Nota quod procurator rei quātumcunq; constet de procuratorio, tenetur cauere. i. cautionē dare de iudicato soluendo: quę cautio cōtinet tres clausulas. Primò, q. defendet dominū vsque ad fi. Secundò, q. dolum nō committet. Tertiò, quòd soluet id in quo reus erit condemnatus. Secus de procuratorio actoris qui nō præstat istam cautionem, nisi quando est dubium de procuratorio, quando ipsum procuratorium est suspectum: quia dubitatur vtrum notarius scripserit, vel non. Non autem dicitur dubiū q. omnino reprobetur, & perinde esset ac si nullum esset reprobatum: & tūc quando procuratorium est dubiū, procurator debet cauere de rato. No. casum in quo procurator rei præcisè compellitur ad defendendum dominū suum. Not. q. potest procurator constitui ad plures causas: per verbū, in causis. sic etiam ad vnam: vt hic in glo. iij. Idem Zenzel. No. q. paria sunt non facere, vel non debito modo facere. ibi, debito modo. quod dic vt in glos. iiij. & idem Paulus. pro hoc quod no. s. e. c. j. & c. mandato. Zabarel.

Cautio de iudicio soluendo, tres clausulas continet.

k *Vel literæ.* Per quas etiam cōstituitur procurator. ff. e. l. j. in prin. s. e. c. ex insinuatione. de censi. sopiræ. & est casus quo litera & sigillum priuati facit fidem. ff. eo. tit. si procuratorē. vbi de hoc.

l *Causis.* Ad vnā enim & ad plures & ad omnes dari potest. ff. e. l. j. & iij. & s. e. is qui. lib. vj.

m *Debito modo.* an sit idonea cautio cùm promittit dominus ratū habere quod legitimè fecerit procurator: satis scripsi de dicto. s. fi. & huic literæ concor. l. ff. qui satisd. cog. quoties. quod enim vitiosè cautum vel satisfactum est, non videtur cautum.

Cautela non sufficit habere ratificatum quod ego tamē fit p procuratorem.

n *Cauit.* de iudicato soluendo. loquitur enim hic de procuratore rei: vt j. patet per verbū, defensionē. ad idē. ff. e. filius. §. fi. & de hac cautione no. s. eo. mandato.

Glos. seq. ponit duas lecturas, & contrarium soluit.

o *Protestatione* potest intelligi de generali & speciali, præstatione. de prima, puta quia protestatur q. recipiēdo instrumentū procuratorij vel literas, nō intēdit se obligare mandato: sed se velle deliberare. facit de rest. spo. olim. iij. De secūda, vt quia de certa causa inclusa in procuratorio protestatur q. illam vel illius mandatū suscipere non intendit: & sic protestatio iuuat: quia nec primo nec secundo casu est contraria facto: bene enim cōpatiūtur se instrumentū recipere & delibe-

Protestatio quādoque iuuat, quandoq; non.

& deliberare velle. Item recipere & acceptare mandatum in quibusdam, & in aliis non. vbi verò protestatio & factum se non compatiuntur, protestatio non iuuat. de hoc supra de constit. cum. M. cum suis concor.

Glossa sequens not. à contrario, & illud probat. addit secundum, inducens duo similia.

a *Scienter.* Requiritur scientia: secus ergo si ignoraret quid cōtineretur in instrumento vel literis: ignorans autem vel errans non consentit. xxxviij. di. quamuis. de præben. ti de beneficio. li. vj. ff de iurisdi. omn. iud. si per errorē. sicut nec cōtemnit. de except. a apostolicæ. de sentē. excō. si verò aliquis de constit. e ij. lib. vj. Requiritur etiam q. sponte receperit. quia officium est voluntarium. C. eo. l. iniutus. sic alibi requiruntur hæc duo coniunctim. de regula. constitutionem. in fi. li. vj. & in confessione. de hoc supra de confes. cap. fi. lib. vj.

Ignorans non consentit.

b *Receptu..* etiā si prius recusauerat: & re integra pœnituit & recepit. 3. eo. licet lib. vj. Post hanc autē receptionē competit huic exercitiū officij: sicut de iudice dicitur. de app. super eo. ij. facit eo. tit. as qui. lib. vj. iiij. q. v. c. vnico. & quod no. de cle. excom. mi. ca. penult.

Glos. seq. ponit regulam & quatuor casus quibus fallit obiectionem soluit, & vnum casum excipit.

Procurator an teneatur præcise Dominū defendere.

c *Cogi.* præcisè. Licet enim regulariter procurator specialis vel generalis non cogatur præcisè dominum defendere, etiam si satisfecerit de iudicato soluendo & de domino defendendo. ff. eo. l. mutus. §. vlt. & l. fe. sed satis est stipulationem commisi. ff. eo. non cogendum. & eum tenere domino ad interesse. insti. man. §. mandatum. tamen in casibus cogitur, scilicet cum dominus satisfecit pro procuratore præsente & non contradicente. ff. e. filius. §. fi. vbi de hoc. & in. l. sed & hæ. §. pe. & hoc ne fallat fidem domino & aduersario. & idem si pro absente: & postea procurator expresse vel tacite ratum habet. ff. eo. si defunctus. j. respon. & circa hoc versatur decreta. ista. Est & alius casus quando agit: cogitur enim defendere: aliàs denegatur actio. ff. e. l. munus. §. pœna. Alius casus est in actione pertura, vt cogatur saltem litem contestari. ff. eo. sed etiam ex his. & l. mutus §. fin. a Et per hoc soluitur quod obiici posset procuratorem etiā post susceptum mandatum re integra pœnitere priusquam interfit aduersarij insti. man. §. mandatū. quia illud verū in procuratore pro quo cōstituens nō cauit: sec' in illo pro quo cauit: de quo hic loquimur. Quod autē dicit hęc litera, talē procuratorem cogi: verum intelligas nisi iusta causa procuratoré excusaret: vt prædicta l. filius. §. fi. cū l. seq. ex quibus patent exempla: nam ex illis etiam dominus eum reuocaret post litem contestatam. s. eo. ca. ij. lib. vj.

a *Hic sunt casus in quib' quis cōpellitur præcise ad facta. contra regulā, qua cauetur quòd quis ad facta præcise non cōpellitur, sed suf fit quod succedat obligatio ad interesse: de quo plene per Bar. in l. fi pulationes non diuidi tur. §. Celsus. ff. de verbo. obli ga. Pet.*

d *Iu omnibus.* tacita ergo acceptatio vniuersalis est ad omnia etiam futura si sint inclusa: quod esse potest supra eod. non iniuste.

e *Causis & negotiis.* quid ista sint, habetur de verborum significatione. l. forus.

f *Cum per hæc.* Scilicet quòd procuratorium vel literas sine protesta recepisti.

Glossa sequens signat contrarium, & soluit.

g *Assensum.* contra, procurator nō datur inuitus. C. eo. l. iniutus. & quod dicit. l. j. ff. eo. ad fi. quòd officium istud est necessarium: sumitur ibi necessarium pro vtili vel expedienti: interdum tamen etiam est necessarium ex parte constituentis supra de elect. cupientes. §. quod si. de sta. reg ca. vnico. §. episcopis. lib. vj. C. eo. tit. l. pen. sed ex parte constituti non: quia etiam dicitur inuitus, non solum cum contradicit, sed etiam si non consentit. ff. eo. l. filius. §. inuitus. Sol. §. ille detinetur per hanc decre. Verum est enim quòd constitutus simpliciter tacens, non habetur pro consentiente: vt ibi: sed qui non simpliciter tacet, sed agit recipiendo simpliciter chartam procuratorij: iste consentit: vt hic. quod ergo dicit l. j. in si. & l. ij. ff. eod. quòd absens constituitur procurator, dummodo ratum habeat: determinatur per hanc decre. vt ratum censeatur habere simpliciter recipiendo chartam procuratorij. Multos casus quibus quis ipso facto agit, vel consentit, vide not. xj. qu. iij. iiij. æstimant. de appel. dilecti. ij. de offic. deleg. cùm super. & facit de hæret. accusatur. §. ille. lib. vj.

NOn potest. 3. Ponit dictum & eius rationem: ibi, Cum sub.

Præsupponendū est illud quod habetur in. c. qui ad agendum. eo. tit. in vj. vbi dicitur quòd si quis fuerit constitutus procurator ad omnes causas: & fiat specificatio aliquorū requirentium speciale mandatū: & ipsis aliquibus expressis po natur clausula generalis, & generaliter ad faciendū omnia alia & similia quę ipse constituens faceret si præsens esset: talis procurator admittitur ad aliaspe cialia, licet de ipsis nō fuerit mentio facta in procuratorio.

Mandatum, contra electum vel prouisum opponere non potest crimina vel defectus. Ioan. And.

CAPITVLVM II.

NOn potest b procurator ad agendum vel defendendum, iurandumque i de calumnia & veritate dicenda, & generaliter ad omnia alia quæ speciale mandatum exigunt constitutus (nisi aliud super k hoc in mandatis l habeat m) opponere in personam n deuoluto per archiepiscopū Bur. de galeo. ego volēs impedire confirmationē vel consecrationem ipsius, me opposui, & constitui procuratoré specialiter ad petendū restitutionem in integ. eū clausula generali: & generaliter ad faciendum & exercendum omnia alia & similia quę ipse ego constituens facere si præsens essem. procurator meº voluit obijcere aliqua crimina vel defectº cōtra ipsum Titiū electū, forte quia homicida vel irregularis vel illegitimus. oppositū fuit procuratori meo ex parte Titij electi, q. ipse nō habebat sufficiens mandatū ad opponendū ista crimina vel defectº. quæritur quid iuris? Respondet Rom. ponti. q. licet procurator meus cōstitutus sit generaliter aliquibus specialiter expressis, puta iurandi de calumnia, vel petendi restitutionem, & postea supposita clausula generali: tamen ille procurator nō admittitur ad opponendum defectus vel crimina, nisi nominatim illud caueatur in procuratorio. Ratio decidendi est in ca. qui ad agendum. in Sexto. h. d. H. r. Not. quòd in causis ciuilibus iuratur de calumnia, & in criminalibus iuratur de veritate dicenda. Not. q. istud ad iurandum de calumnia & veritate dicenda, requiritur mandatū speciale cap. fin. de iuramento calumniæ, in Sexto. Not. quòd c. limitat ca. qui ad agendum eo. tit. in vj. quia illud ca. intelligitur quando paria vel æqualia & non maiora opponuntur, quā fuerint illa specialiter expressa in procuratorio: secus si maiora vel grauiora: vt in fi. huius ca. Not. quòd procurator vt sit idoneus debet dari non tantùm ad agendum, sed etiā ad defendendum. pro hoc, eo. tit. accedens. vbi de hoc. Not. ex hoc cap. quòd verborum subsequentiū generalitas restringitur ad ea quæ sunt similia præcedentibus. Zenzelinus pro hoc iura allegat in glo. fi. in prin. Zabarella.

Glossa seq. dicit quid determinat.

h *Non potest.* determinat quod no. Inno. de accus. super his. in fi. & Cōp. de elec. c. j. li. vj. in gl. queritur quis procu. & Pe. de Samp. & Archid. ibi, & Guil. in Spe. de procu. §. j. versi. sed nunquid media. vt. j. declarabitur. Expressius autem fuerat hæc quæstio disputata per reco. mē. dominū Ioan. de Monte Mirulo: vt in Mercuria. eo. tit. sub litera G.

i *Iurandumque.* hoc verbum cum clausula quæ sequitur, inducebat dubiū per decre. qui ad agendū. s. eo. li. vj. vbi habes q. si in procuratorio exprimatur aliquid requirens mandatū speciale, generali clausula subnissa, illius virtute poterit non expressa. ista vero iuramenta requirunt speciale mandatum. de iuramento calumniæ ca. fina. lib. vj.

k *Super hoc.* quod sequitur de oppositione criminum & defectuum.

Glos. seq. soluit dubium, ex quo infert differentiam.

l *In mandatis.* quia scilicet habet mandatum opponendi crimina & defectus contra illum: nec est necesse quòd crimina vel defectus specificentur in procuratorio: vt no. Cōpost. in gl. prædicta. & ibi Pe. & Arch. & Ioan. Mo. in. q. prædicta. & Guil. in prædicta. §. ver. sed nunquid sufficit. Et in hoc differt procurator solùm excipiens vel opponens ab appellante. ille enim habere debet crimina & circunstantias specificatas in procuratorio. s. de ele. ca. procurator. lib. vj.

m *Habeat.* tenet Comp. in fi. glo. quam allegant in. j. glo. & Guil. in præd. §. ver. sed quid si; procuratorium. quòd non est satis hoc casu procuratorium factū esse nisi per procuratorem sit receptum, & officium susceptum. facit. s. eo. c. proxi. & quod ibi dixi super verbo, receptis.

Glossa sequens soluit dubium.

n *In personam.* In formam ergo posset, vel in personas eligē tiū vel prouidentiū, iudicū, testiū, & his similiū. nā tales etiā

ex

Universidad de Deusto
Biblioteca

ex probatione non puniuntur. de.or.cog.c.ij.& Guli. hoc tenet in ver.alleg.in j.glo.in fi. Sit etiam ratio: quia exceptio illos principaliter non contingit.

Glos.seq.primò soluit duo dubia. secundò no. cõtra opi.& distinguit & alteri membro coaptat rationes Inno. ex quib' infert qd' reprobat.

a *Electi.* vel eligẽdi ex quo cõtra certam personam. de ele. qui cõtra certam li.vj.ad hoc. ver. faciẽda, qd' sequitur. & idẽ dic de postulato. de ele.c.j. in prin.lib.vj. Et no. q' ista litera non distinguit an causa istius electi sit in curia per appellationem nẽcne. & sic videtur tolli qd' no. Cõpost. in glo.pre. & Guli. in Spe. in præce. §. ver. sed quid si causa. qui dicebãt decret. j. de elec. li. vj. non habere locũ, nisi cũ causa est in curia per appellationẽ. Si ergo esset corã metropolitano vel alio ordinario, vel in curia aliter quàm per appellationẽ, dicebant non esse locũ pœnæ: & per consequens generale procuratorium sufficere propter rationem quam statim dicam. Sed hoc dictũ videtur hic tolli: quare posset dici quòd licet decre. j. de elec. lib. vj. quo ad deuolutionem negotij & citationẽ partiũ locũ solum habeat in appellationibus interiectis ad papã: & sic intelligatur quod ibi no. quo ad pœnã opponentiũ, locũ habeat etiam in appellationibus interiectis ad alios, vel etiã si nõ fuerit appellatum: quod fortè fuit de mente. Facit de ele. vt circa. iu fi. & ca. si fortè. lib. vj. & sic intelligamus rationes quas inducebat Inno. in prædi. decre. super his. bene adaptabuntur huic casui sic generaliter posito. dicebat enim q' quia per obiectiones criminum, de quibus hic loquimur, diminuebatur status opponentis ex eo quòd in probatione deficiens suspensus erat ab ecclesiasticis beneficiis per triẽnium per constitu. præd. & si se interim diuinis ingereret, perpetuò erit priuatus. ergo hic procurator per quẽ status diminui poterat. ff. de va. & extraor. co. l. pe. fine speciali mãdato non poterat opponere. alleg. ff. de mino. l. illud. de procu. non solũ. §. fi. licet primo gradu pœna sit tẽporalis, nihilominus diminutionem status continet: nam & relegatio & damnatio in opus publicum sunt temporales, & tamen diminutionem status continent. ff. de pœ. l. quidã. & sic respondebat ad leges. ff. pro so. actione. §. renuntiare. ff. de iniur. sed fi vnius. §. procuratorem. quia dissoluere societatem vel agere iniuriarum actione, dato q' succẽbat, non continet diminutionẽ status: & ideo nõ requiritur expressum hoc in illo qui habet omnium administrationem. hanc tamen rationẽ rex. tus. j. non exprimit, nisi dicas maiotitatem vel grauitatẽ ex prædictis considerari: quod satis videtur: vt statim dica. Sed cùm prædicta pœna sit hodie restricta ad beneficia ipsius ecclesiæ, de elec. si compromissarius. lib. vj. in fi. si constitues nõ habet ibi beneficia, cessat ratio: ergo sufficiat generale: sed puto contrarium per ibi no. in vlti. glos. & per decre. per inquisitionem. de elect.

Pœna etiã temporalis diminutionem status continet.

Glos. sequens alleg. vnam concor. ponit dictum, de quo remittit, & soluit obstaculum.

b *Grauiora.* concordat quo ad rescripta. s. de rescrip. sedes. quod tamen regulariter etiã in procuratoribus locũ nõ habet: vt ibi scripsi super iij. glo. nec ob. hæc litera per quã prima facie videretur (quod non puto de mente) q' si in procuratorio expresserit causam fidei episcopalẽ, vel humilegenealitatis: tunc comprehender hunc casum. Sunt enim causæ maiores, mediæ, & minores [a], de quibus scripsi post Hosti. de cri. falli. cap. fi. Sed si diligenter attendas: litera non dicit quòd generalitas adiecta in procuratorio expressioni causæ, non includat maiores causas: nam & illa generalitas sine expressione includeret: vt si nulla causa expressa constitute procuratorẽ ad omnes causas meas. ff. e. l. j. sed dicit quòd generalitas adiecta in procuratorio causæ quæ requirit speciale mandatum, non includit grauiora. Et satis puto quòd grauiora intellexerit per modum de quo præ dixi. Item sunt ista odiosa in tantum quòd ecclesia excusa per peremptorium non restituitur ad ista proponẽda, secundũ Comp. qui hoc no. de ele. q' sicut. & Gui. in Spe. parte. ij. de re. in integ. §. ij. ver. sed pone ecclesia.

a Not. hic Lau. quatuor esse genera causarũ: quædã maximæ: vt causa fidei: de bap. c. maiores. quædã mediæ: vt causa beneficialis. de cri. fal. c. vbi plene. per Host. et quædam inferiores: vt ciuiles & pecuniariæ. Tex. ibi.

Glos. seq. alleg. iiij. concor. obiicit & soluit.

c *Maiora.* concor. ff. de vino tritico & oleo leg. l. vlti. in fin. de au. & ar. le. l. Plautius. xij. disti. nos consuetudinem. de ele. li. vi. quadã scriptum. ad fi. Sed cum anima sit pretiosior corpore. de pœ. & re. cum infirmitas. in fi. cum concor. ergo expressa iuramenta quæ ligant animam ad pœnam æternam, grauiora videntur quàm isti obiectus qui ligant corpus ad pœnã temporalẽ. Sol. nego animam constituentis ligari ad periurium per procuratorem, nisi cõstituens sit in culpa: quod dic vt de iureiur. cap. vlti. lib. vj.

Religiosum. Primò ponit casum similẽ per quẽ secundo decidit casum aliũ ibi, Ita. Imo. Præsupponendũ est q' religiosus non põt esse procurator vel aduocat' nisi in vno casu, videlicet pro vtilitate sui monasterij: & tũc requiritur quòd assumat illud officiũ de licẽtia Abbatis. CASVS. Aliquis religiosus clausstralis vel alius fuit constitutus procurator vel aduocatus à conuentu in causa monasterij. certũ est q' nõ põt assumere procuratoriũ nec exercere nisi de licentia sui abbatis. quæritur, si conuentus illũ constituit procuratorẽ ad substituendũ alios: vtrum possit accipere procuratoriũ sine licentia sui abbatis? Dicit Ro. pon. q' non: quia licũt non potest assumere procurationem siue instrumentum procuratoriũ sine licentia sui abbatis: vt in ca. ij. de postulando. in anti. ita nec potest assumere procuratorium ad alium substituendum sine licentia sui abbatis. h. d. H. r. Colligo aliqua notabilia. Primò, quòd religiosus regulariter non potest esse procurator. fallit in casu istius capituli quando est pro vtilitate monasterij, & de licẽtia sui abbatis. De hac materia vide Panor. in d. cap. ij. de postu. in anti. No. quòd licet miles armatæ militiæ possit esse procurator pro suis commilitonibus: tamen religiosus non potest esse procurator pro suis conreligiosis. No. q' religiosus in causa aliqua potest esse procurator vel aduocatus pro monasterio, si habet consortẽ eiusdẽ litis, potest esse procurator pro suo consorte: nã ratione huiusmodi cõmunionis causæ aliqua permittuntur quæ alias non permitterentur. Not. q' textus iste facit in argumentum quòd inhabilis ad constituendum vt sit procurator, puta miles vel mulier vel minor, non est etiã habilis nec aptus vt constituatur ad substituendum. & sic facit pro illa quæstione quæ formatur per legistas in l. quod quis. C. eo. tamen ista glo. distinguit: quia si sit inhabilis omni inhabilitate, vt seruus vel monachus: tunc non admittitur ad substituendum, sicut nec ad constituendum, vt hic. Sed si sit solum inhabilis ope exceptionis, quia miles, tunc potest alium substituere. Nota quòd ratio huius ca. est quia monachus posuit velle & nolle in finu & arca sui abbatis: & si assumeret onus ad substituẽdum, ipse abdicaret, id est separaret, abstraheret & denegaret suũ velle & nolle. Not. quòd sufficit licentiam superioris interuenire in susceptione mandati: vt probat verbum, suscipere. Not finaliter quòd pro consorte eiusdem litis potest religiosus sine licentia superioris esse procurator. quod dicit Pau. verum in ciuilibus. pro hoc quod non. Archidi. ij. q. v. statuit. & ij. q. vlt. siquando. Zabarel.

Religiosus est verbum generale.

Glos. sequens dicit quid determinat, & literam exponens dubium soluit.

d *Religiosus.* Se summat determinans no. per Inno. & Hosti. de re. iudi. cum l. & A. in prin. Et quòd dicit religiosus, generale verbum est: & includit omnẽ professum: intelligo tamẽ de claustrali: secus in prælato. & facit de censi. sopitæ. & qã ibi not. Hosti. & Io. xvj. q. j. de præsentium. & quod not. de testa. cap. ij. lib. vj.

e *Et si per alium.* hoc dictum est, quia quandoque licet inter homines eiusdem collegij vel professionis quod non licet inter extraneos supra ea. compi. de elect. c. j. eo. tit. quia propter. ad fi.

f *Licentia.* xvj. q. j. monachi. ij. s. de postu. c. ij. per quę iura videtur q' nõ sufficiat licentia, nisi subsit vtilitas monasterij. Ad id quod opponitur de milite qui procurat causam numerisui, respondet vt no. in prædi. c. monachi.

Glos. seq. ponit duas opi. contrarias, & remittit.

g *Suscipere.* Et si suscipiat & cõtestetur item: licet quidã dicant de inceps excipi nõ posse veritas tamen est q' excipi potest: secundum Hosti. vt satis scripsi. s. e. in nostra. super glos. quando dicatur. vt quo ad ipsum mũdo mortuũ exceptio sit peremptoria. Et quare aliud in milite, ibi dixi.

h *Consorte.* vt patet in prædict. decre. cum Ioan. & And. in prin. de accu. olim, & cap. ex parte. de censi. sopitæ. An vero consors pro consorte audiatur ante litẽ contestatã, vel post sine mandato, collige per no. de consti, cũ. M. in. j. glo. de do so & contu. cum dilecti. in. j. glo. & in his quæ ibi dixi, & patet. C. de consor. l. j. & ij. ff. de iudi. si petitor.

Glossa

Glo. seq. literam determinat, & determinationẽ tripliciter exemplificat.

Religiosus quandoq; sine prælati licentia potest esse in iudicio.

a *Constituere.* repete sine licẽtia prælati. Et intellige in his casibus quibus sine licentia prælati personaliter esse in iudicio nõ posset: alias in illis casibus quib' quod per se potest, per alium poterit. de reg. in. potest. lib. vj. ff. eod. titu. l. filius. in prin. imò melius est q' per aliũ. de iyndi. c. vnico. pnta cũ ipsum superiorem denuntiat vel accusatũ vt in prę. dic. deer. de accu. ex parte. & ca. olim. Itẽ ad causam electionis monasterij sui. de consue. cũ dilectus. de resc. cũ dilecta. de re iudi. ad probandum, vel suæ proprię, cui de superioris licentia consensit: ergo procuratorẽ dare poterit quasi licentiam etiam ad hoc habuerit, ex quo licentiam habuit consentiendi. de offi. deleg. præterea. & c. suspicionis.

Ita non potest alium procuratorem cõstituere[a] seu substituere[b] etiam si per constituentẽ hoc sibi expresisè[c] fuerit commissum[d].

Idem.

Per obitum rectoris ecclesiæ reuocatur procurator ab eo pro ecclesia constitutus, etiam quo ad iam cœpta.

CAPITVLVM IIII.

PRocuratorem[e] à prælato, rectore,[f] vel alio quolibet, pro ecclesia[g] † sua vel beneficio constitutum, per mortem constituentis reuocari censemus[h]. Etiam quo ad negotia [i] iam incepta, & causas in quibus per ipsum lis fuerit ante mortem huiusmodi contestata[k].

Glos. seq. dicit quòd de causa propria, & explanat opi. Inno.

f *Rectore.* De ecclesiastico loquitur: qd patet per verba sequentia: tamen etiã de rectore ciuitatis loquebantur Inno. & Spec.

g *Pro ecclesia.* Innuit quòd secus si pro causa propria: mandatum enim tunc finiretur morte re integra: re nõ integra non. ff. e. si defunctus. insti. man. §. item si adhuc. ff. man. inter causas. C. man. l. man datum. & ibi no. & in præ. §. trem fi. Quando dicatur res integra: dic q' in iudiciis, ante litem contestatam: in negotiis, antequam fecerit præparamenta. Hoc autem quòd pro ecclesia constitutus erat, mouebat Inno. qui dicebat q' cum ecclesia non moriatur. xij. q. j. c. liberti. de resc. si gratiosè. lib. vj. & procurator pro ea sit datus ab eo qui poterit, scilicet prælato etiam sine consensu capituli. de resc. i. edoceri. nihil est quòd prohibeat illum agere causam sibi commissam, etiam si res sit integra: per prædi. decre. dilecti. & per decr. petitio. s. eo. tit. & per l. annua. ff. de annu. lega. de procuratore cõstituto ad negotia · quamuis generaliter fatebatur quòd post mortem constituentis non debebat incipere noua negotia. ff. de neg. gest. nam & Seruius. §. si viuo. sed Hostiẽ. aliter: vt statim dicam.

† No. quòd beneficiat' potest dicere beneficium esse suum. facit c. ij. tit. ab sent. de præb. lib. vj.

Mandatũ an finiatur per mortẽ mandãtis. Ecclesia nõ moritur.

b Procurator est collegio in causis in quibus potest omnibus de collegio mortuis & aliis subrogatis, durat eius officium: vt determinat Dyn in cõ promisso facto a collegio vbi sunt decem ex quibus v. vel vij. postea mortui sunt. tenet enim quòd non extinguatur cõpromissa: quia vnus & idẽ collegiũ remanet & censetur etiam alius subrogatus vt l. propone batur. ff. de iu. & ratione. Bar. in l. quod in rem. §. ex his nauẽ. ff. de lega. j. Petrus.

Glos. seq. primò ponit opi. Hosti. & ipsius motiua, quã ostẽdit partim reprobatam. secundò opi. Archi.

h *Reuocari censemus.* dicebat Hosti. q' procurator iudiciorũ non agit prælato mortuo[b] donec sit ecclesiæ de prælato prouisum. Ratio secundum eum est: quia tunc cum vacat sedes, nil debet innouari: ne se. va. c. j. & vl. quod loquitur de lit. cõtest. cùm tractet de receptione testium: & mirabatur Hosti. quomodo dubitabatur de hoc. nec valet secundum eũ si dicas quòd in præ. c. loquitur de prælato conuento, non de agente. nam si non permitteretur tunc defendere quod fauorabilius est, multo minus agere. alle. ff. eo. ferunt quoque. §. publicè. & l. Pomponius. in fi. & C. eo. alienã. etsi Hosti. per hæc verba intellexit quod prædictus procurator subsituto prælato ex primo procuratorio litem consequi posit, hoc reprobaretur per hanc literam quæ dicit reuocari censem[2]: non dicit impediri vel suspendi. Archi tractans hanc materiam satis exquisite in prædi. decr. ij duo. dicit procuratorem constitutum à prælato & capitulo in causa cõmuni vel priuatim capituli durare post mortem prælati. in causa verò discreta prælati secus: & sic opiniones prædictas voluit concordare. Et an hanc opi. hæc decr. reuocate intendat: nõ video: quòd exprimi fuisset expediens. pro eo tamen facit q' scripsi post Innocen. de consue. cum dilectus. super j. glo. & quod not. de restitut. in integ. capitu. xj. vbi dicit quòd mortuo abbate conuentus per syndicum agere potest & conueniri de iuribus quæ pertinent ad conuentum, vel simul ad vtrosque. secus in his quæ segregatim pertinent ad abbatem. ne se. va. cap. vlt. Posset tamen dici hanc opi. Archi. veram, quod durat procuratorium primis duobus casibus: nõ tamẽ procedet procurator vacante ecclesia in causis quę illa vacãte tractari nõ possunt: instituto tamẽ prælato procedet ex veteri procuratorio. In tertio verò casu locum habet hæc decre.

Diuisio. a Ista clausula an habeat locum in ea mutatione mortis, vide omnino. q. 378. decis. Delph. Cius de pœn. Font.

i *Negotia.* credo quòd intẽdit per hoc designare procuratorem negotiorum: & per verba sequentia procuratorẽ iudiciorum.

Glos. seq. dat simile, & notat ad duas quæstiones.

k *Contestata.* quamtumcunque ergo sit dominus instantiæ, mors reuocat: licut & viuẽs ex certis causis reuocare posset inuitum, de quibus s. eo. c. ij. lib. vj. Et facit hæc decre. ad id quòd no. post Hosti. de offi. vica. c. pen. quòd mortuo eo qui dedit vicarium, expirat illius officiũ [c]. & ita seruamus. alleg. de offi. vica. Romana. lib. vj. per quam probatur quòd si nõ esset mortuus, sed excommunicatus, suspenditur: sed non reuocatur officium vices gerentis: & sic diceremus in procuratore prælati agentis. Facit etiam ad quæstionem no. in Spe. de arbi. §. finitur. ver. quid si prælatus. & quòd mortuo prælato qui compromisit de rebus ecclesię, finiatur compromissum. ibi videas.

Diuisio. a Ista clausula an habeat locum in ea mutatione mortis, vide omnino. q. 378. decis. Delph. Cius de pœn. Font.

c Per istã gl. Panor. in c. extirpande. §. quia verò. tradit. et gulã, quod vicarij dominio suo mortuo in iurisdictione vel officio suo suspenso non administrat. Font.

D E

Universidad de Deusto
Biblioteca

DE RESTITVTIONE *in integrum.*

Visum est supra de procuratoribus: verū quia ecclesia aliquando litigat per procuratorem: & per negligentiam procuratoris sui aliquando læditur, & tunc debet restitui: ideo occasione à procuratorib[a] sumpta, ponit titulum generalem de in integrum restitutione.

DE RESTITVTIONE in integrum.

Clemens v. in concilio Viennensi.

Ecclesia probans se læsam per lapsum temporis, ad illud tempus tantum restituitur: & intra quadriennium à tempore læsionis.

CAPIT. VNICVM.

AB ecclesia.] Ponit primò decretū. Secundò illud determinat & declarat: ibi, Sed non fiet. C A S V S. Ecclesia aliqua litigat per procuratorem contra Titium, & procurator ecclesiæ petit terminum ad producendum testes, acta, literas & quæcunque alia munimenta sub pœna exclusionis. procurator iste fuit negligens ad producendū suos testes & mu B nimenta. quæritur vtrum aduersus istum lapsum temporis ecclesia habeat releuamentum: hoc est, vtrum hoc lapsu nō ob. possit producere suos testes &c? Dicit quòd sic. Sed quæritur ad quantum tempus ecclesia restituitur. puta quia forte ecclesia habuit tres menses, & fuit impedita per duos menses: vtrum restituetur ad tres menses? Dicit quòd non: sed solùm restituetur ad tempus in quo fuit læsa. Sed quæritur intra quod tempus possit petere istam restitutionem? Dicit quòd intra quadriennium. No. quòd causa restitutionis in integrum debet inchoari & finiri intra quadriennū à tempore læsionis: & sic officiū nobile quod imploratur ad impetrandam restitutionem in integrum, non perpetuatur per litis contestationem. Secus est de actione. l. fi. C. de præscr. xxx. vel xl. annorum. & C. quando libel. prin. dat. l. j. & ij.

No. quòd ecclesia petit restitutionem intra quadriennium: licet tempus sit minus quadriennio. Et sic confunditur opinio aliquorum legistarum dicentium quòd solum quis debet restitui intra illud tempus ad quod fuit læsus: vt si aliquis in præsentia mea incepit vsucapere rem meam per biennium: & in primo anno fuit absens causa reipublicæ: durante illo anno vsucapit. volo restitui. Dicunt isti quòd non possum restitui nisi intra annum. Nota quòd officium rescindens est officium nobile, quod imploratur vt iudex tollat impedimentum quod obstat: puta tollat vsucapionē vel præscriptionem: quo impedimento sublato restituor ad actionem quam prius habebam: & ista actio dicitur actio rescissoria: & ipsam debeo intentare post restitutionem intra tempus quo fui læsus. Nor. secundum glo. quòd ista restitutio intelligitur de lapsu temporis iudicialis. Hoc idem tenet glos. in ca. auditis. in an. tamen maior pars doctorum tenet contrarium, & dicunt quòd istud cap. loquitur indistinctè, siue ecclesia sit læsa in iudicio, siue extra. No. quòd ad hoc vt audiatur ecclesia petens se restitui, sufficit quòd affirmet se læsam: vt hic in verbo, affirmat. & glo. in hoc verbo. Nor. quòd ecclesia læsa restituitur in integrum: & est hæc restitutio in pristinum statum restauratio. C. de reputa. quæ fiunt in iudi. l. j. ff. de mino. l. quòd si. §. restitutio. Zabarel.

a *Ab ecclesia.* determinat no. ff. ex quib. cau. ma. sed & si per prætorem. §. quoties. & l. necnon. §. si quis sæpius. C. de tēp. in integ. restit. l. fi. de restit. mi. l. quod tempore. & quod not. Guli. hic in Spec. in ij. parte. eod. tit. §. antra quod. in prine. & §. ij. ver. sed cum dixerim.

Ecclesia. cuius nomine hāc restitutionem petet prælatus etiam sine speciali mandato, secundum Inn. qui hoc no. §. e. suscitata. & Guli. in Spec. e. tit. §. ij. ver. prælatus autem. Si verò per lapsum temporis nō lædceretur ecclesia, sed solū persōæ ipsius ecclesiæ: vt quia lapsum est tempus quo prælatus debuit prouidere, vel canonici debuerunt eligere: tunc non competit restitutio: vt scripsi supra eo. ca. fi. in vj. oppo, & no. in prædi §. ver. vt autem.

Prælatus sine mādato potest nomine ecclesiæ restitutionem petere.

b *Aduersus.* vsitatum est hoc verbum in iure, & maximè in hac materia: vt patet C. si aduer. rem iu. & in rub. fe. s. e. ca. ij. lib. vj. & ponitur pro contra.

c *Lapsum temporis.* pone exemplum supra capitulo secundo, & cap. auditis. & cap. coram. quia intra tempus statutum probationes non produxit, vel nō obtulit intra tempus statutum pretium emptori, cum posset. eod. titu. conftitutus, vel pone in decendio appellationis interponendæ. e. tit. c. fi. Quid de biennio prosequendę appellationis, an ecclesia intra illud tempus non prosequeus iustè impedita indigeat restitutione, vel ipso iure seruetur illæsa? not. per Innoc. & Host. de appel. ex ratione. De præscriptione verò xl, an. con

Ecclesia quæ nō est prosecuta appellatio

A tra ecclesiam nil immutatur per hanc constitutionem: sed *nem intra bonus, an indigeat restitutione.*
dic vt no. s. e. auditis. loquitur enim hic de illo temporis lapsu contra quod restitutio cōpetit: sed contra illud nō competit: vt ibi.

d *In quo.* scilicet lapsu temporis.

AB ecclesia [a] aduersus [b] lapsum tēporis [c] in quo [d] se læsam [e] affirmat [f], in integrū restitutio peti pōt g: & causa restitutionis huiusmodi finiri [h] debet intra quadriēnium [i] continuum [k] à tempore [l] læsionis, etiam si minus [m] B cit, probabit. & ibi dicam.

e *Læsam.* enormiter. quod dic vt not. s. e. ca. j. & patet de reb. eccle. non alie. cap. penu. Nunquid autem ex eo quod non possuit declinatorias intra terminū ad id datum, sit læsa, & restitutio competat: satis scripsi post Inno. & Hosti. s. eo. coram.

f *Affirmat.* in si. dig *Peti potest.* de hoc non dubitabatur: nam & maior læsus ex tempore quo abfuit causa reipublicæ, vel alia iusta causa, B restituitur. ff. ex quib. cau. ma. l. j. cum similibus.

h *Finiri.* hoc est quod dicimus non perpetuari hoc casu in *Officium rescindens non semper perpetuatur.* dicis officium per contestationem. de hoc supra de offi. iu. C. ij. si tamē non staret per ecclesiam, sed per iudicem vel aduersarium: nō imputatur ecclesiæ. C. de temp. in integ. resti. l. petendæ. in fi. vnde si per appellationem aduersarij fuerit protelata: nō imputatur ecclesiæ: sicut nec minori. ff. de mi. intra vtile. & facit de re iudi. imputari. lib. vj. & facit e. tit. c. j. lib. vj. & vide quod scripsi §. e. tum ex literis. super gl. ij. Sed quid si post finitum quadriennium detur restitutio: glo. in l. fi. C. de temp. in integ. resti. dicit quòd tenet: quia contra ius litigatoris: quod puto eum intellexisse si non appellectur. C. quando prouo, non est necef. l. ij. §. de re iud. cùm inter vos. Quidam contra [a] dicentes quòd quia huiusmodi constitutiones contra ius commune conceduntur, sunt restringendę. ff. de act. & obli. in honorariis. §. sed cū rescissa. de reg. iu. quæ à iure. lib. vj. Item qua ratione non tenet ipso iure sententia lata post tēpus accusationis. ff. de excu. tu. scire oportet. §. consequēs. eadem ratione nec hic. & facit quod not. C. de iudi. properandum. post prin. & hoc placuit Dy. pro quo facit j. de app. si appellationem.

i *Quadriennium.* olim dabatur annus vtilis, qui vario mo- C do computabatur ex diuersitate locorū: quæ hodie sublata est: & loco illius datur quadriennium. C. de temp. in integr. resti. l. fin.

Glos. seq. instruit de tempore continuo & vtili.

k *Continuum.* habemus in iure tempus cōtinuum & vtile. continuum est quod continue currit, diebus feriatis & non feriatis, in præsentia & in absentia, siue sit copia iudicis siue non. C. de præscrip. long. temp. l. fin. Tempus verò vtile non currit diebus feriatis, diebus absentiæ, & diebus quibus non est agendi copia. Et istud est multiplex: quia quoddam est continue vtile, quoddam vtile quo ad sui principiū tantum, quo ad progressum non: quandoque est cōtinuum vno respectu: vt veniant dies feriati, & non alio: quia non currit iustè impedito. de hoc scripsi de concess. præben. cap. secundo, & cap. quia diuersitatem. in fin. & forte hoc intendit hæc litera, quòd continuum sit in prin. per literam quæ sequitur.

Glossa seq. ponit differentiam. secundò not. pro opi. Inn. l *A tempore.* læsionis. in hoc differt ecclesia à minore & à maiore: quia minori currit in prin. xxvj. anni ætatis suę, scilicet cū factus est maior. C. de tēp. in integ. resti. l. fi. maiori le- D so tempore absentię currit post reuertionem ff. ex quib. cau. ma. ab hostibus. §. fi. in ecclesia non sic: vt patet hic & supra eo. ca. j. & ij. lib. vj. Et not. quòd hæc litera facit pro eo quod no. Inno. s. eo. corā. vbi dicit quòd si ecclesia nō probauit in peremptorio: à fine termini incipit currere quadriennium petendæ restitutionis, & nō à die sententię. quod patet: quia finito termino cōpleta fuit læsio ex qua daretur restitutio, etiam si nulla sequeretur sententia. supra eo. tit. cap. ij. & ijj. vnde dicit q. cautè facit læsus in omissione probationū & in sententia si petit restitui contra sententiam & ad probationes omissas. Alij secundum cum, q. quadriennium computatur à tempore sententiæ: & satis est contra sententiam restitutionē petere. ad hoc ff. de mino. l. j. §. j. sed prius dictū plus placet Innocen.

Glos. seq. ponit tres opi. & tertiam hic approbatā coadiuuat, & contrariis respondet.

m *Si minus.* Hic erat opiniones legistarū, de quibus in j. gl. Dicebāt enim aut est læsio in contractu vel sententia, aut in tpe. Primo casu fatētur indistincte verū q. datur in integrū quadriēniū. s. e. c. j. li. vj. s. e. cōstitutus. C. de tēp. in integ. restit. l. fi. Secundo casu subdistinguūt, aut læsio est tanti tēporis quantum

quantum est quadriennium, & tunc intra quadriennium in A integ. datur restitutio. aut læsio est minoris temporis: & tūc dicunt quòd non datur integrum quadriennium, sed solum tantum tempus ad restitutionē petendam quantum fuit tempus læsionis: & hoc placuit Bul. & Azo. & Accur. quos sequitur Dy. in §. rursus. insti. de act. Iac. Bal. cōtra, quem sequi videtur Odof. distinguens tempus intra quod, & tempus ad quod fit restitutio, dicens quòd dummodo non reperiatur negligens intra tātum tempus quantum erat tempus læsionis, habebit integrum quadriennium: alias si intra illud tēpus reperiatur negligens, non restituitur postea etiam intra quadriennium: quia tēpus negligentiæ computatur cum tēpore læsionis vel absentiæ. & sic intelligit. ff. quę in frau. cre. ait prætor. §. si conditionalis. quam primi allegant pro se. Alij in hoc vltimo dicto discordant, dicentes q. tempus intra quod, semper est vniforme, & semper habet quatuor annos: vt hic, & in concor. tempus verò ad quod, non datur amplius quàm fuerit tēpus læsionis. & sic loquitur. ff. ex qui. cau. ma. sed & si per prætorem. §. si feriæ. & l. necaō. §. si quis læpius. ff. de mino. l. fi. nam in luero foret is qui restituitur si amplius haberet de tempore quàm fuerit tēpus læsionis. quod esse non debet. ff. ex quib. cau. ma. l. j. in prin. & l. videlicet. & hoc placuit Petro de Bel. & hoc approbatur, & merito. esset enim mirabilis rigor dicere q. læsus in die debeat obtinuisse restitutionem intra die: quod vult prima opinio, vel saltē necessārio separasse: quod vult secunda. Ité concludit prima opinio quadriennii non dari contra vsucapionē quæ finitur triennio. institt. de vsuca. in prin. cū tamen loco anni vtilis qui dabatur olim. C. de restit. mi. fi quid. & l. seq. detur hodie quadriennii. C. de temp. in integ. resti. l. fi. quod præscriptioni & C vsucapioni est cōmune. Restat ergo respōdere ad contraria quæ inducit gl. in §. quoties. primò ipse §. quoties. & ea. l. §. si feriæ. determinat solum tempus ad quod, puta vt læsus in die restituatur ad die: & sic concordant. sed non determinat tempus intra quod. Eodē modo respōderi potest ad l. necnon. §. si quis sæpius. eo. tit. vt scilicet loquatur de tēpore ad quod. Vel si vis intelligere de tempore intra quod, loquitur de anno vtili, cuius loco datur hodie quadriēniū: sicut si hodie diceremus læsum in quadriennio restitui intra quadriēnium. Lex vlt. ff. de mino. facit pro: quia ibi tēpus intra quod præcelirt tēpus ad quod, & datur ibi hæc duo rēpora diuer sis. ibi enim ex tempore in integ. rest. concessæ minori qui nouauerat, restituitur creditori tempus quod sibi supererat de temporali actione nouationis tēpore. Per eundē modum respōderi potest ad l. fi debitrix. §. fi. ff. ad Velle. si diceretur q. ibi restitutio fiat per iudicis officiū. Vel die verius vt ibi not. scilicet q. sine temporis interuallo ipso iure per l. restituitur prima actio. & per eundem modū respōde ad §. si conditionalis. superius alleg. a l. l. cum post. ff. quando ac. de pe. respōde vt ibi not. nec ibi de restitutione loquitur. Ad rationem quā dicebant primi, q. aliàs erit deterior conditio illius qui vsucepit tempore minoris ætatis vel absentiæ causa reipublicæ quàm si non vsucepisset. completa enim ætate vel cessante causa vsucepisset per triennū, & tu das quadriennium. Respondeo quòd non est deterior. quia cessante vsucapione ille posset vendicare quod modo non potest: imò secundum quosdam est prius necessariū iudiciū rescindendæ: quod est dicere, q. prius rescindatur impedimentum vsucapionis: & postea rescissorū datur, id est, pristina actio quæ datur vsucapione rescisa: tamen seruatur quòd simul vtrumque intentatur: quod fieri potest: vt no. Guli. in Spec. iiij. parte. eo. tit. vers. fi. sed nuoquid in eodem. Nec est melior conditio eius contra quem vsucapitur in absentia, quàm in præsentia: quia vendicando intra triennium perpetuaret sibi actionem per contestationem: sed officiū non perpetuatur per contestationem: vt §. dixi: æquè igitur datur tempus longius.

Glos. seq. obiicit, & remittit.

a *Quadriennio.* Sed contra, temporalis præscriptio non currit minori: sed ipso iure seruatur illæsus. C. in quib. cau. l. fi. ergo nec ecclesiæ. Solue vt dixi §. e. constitutus. super gl. cōsuetudo. & ca. fi. in vj. oppo.

Restitutio quando petenda sit ab ecclesia, & quando non sit petenda.

Ecclesia non tenetur de iure restituere.

Iudicium rescindens & rescissum quomodo se habeant, & quomodo possint.

b *Probabit.* Licet ergo ex affirmatione minoris vel ecclesiæ examinentur causæ restitutionis in integrum vt §. non tamen conceditur restitutio nisi læsione probata, vt hic: de quo vide in Spec. eo. tit. §. ij. vers. illud quoque. *Præscriptio nō currit minori.*

DE IVDICIIS.

Visum est de præparatoriis iudiciorum & iudicibus: nunc videndum est de iudiciis quæ per magistratus exercētur & reddūtur: quare ponitur rubrica, de iudiciis. *Continuatio.*

CAPIT. I.

DVDVM Bonifacius Papa octauus prædecessor noster constituit [c], vt citationes [d] authoritate apostolica de personis quibuscunque [e], ac etiam vndecunque [f] ad instar edictorum in *tatum ac si ad eum personaliter deuenissent: restringitur ad eos qui impediunt ne ad eos possit citatio pernenire, vel quorum domicilium tutò non potest adiri. Ioan. And.*

Dvdū. Primò ponit constitutionem Bonifacij. Secundò illā restringit: ibi, Porrò. Et constitutio ista præcessit concilium: vt in *Diuisio.*

B procœmio dixi, & patet j. cap. proxi. Præsupponendum est quod habetur in constitutione Bonifacij octaui, quæ incipiebat, rem non nouam. videlicet q. citādus citabatur in audientia contradictoriarū, vel in aula palatij papę: & postea affigebatur schedula in valuis. i. in portis ecclesiæ principalis vbi erat papa: & hoc fiebat si per ipsum steterat quo minus posset citari, vel si ad eū non patebat tutus accessus. Et condita seu facta fuit hæc clementina propter opiniones: quia aliqui exponebāt præsertim. i. maximè, alij exponebāt præsertim. i. tantum. Secundò præsupponēdū est quòd auditor seu audiēntiator audientiarum dat literas simplices iustitię, & non tenet suum auditorium cum aliis in palatio papę: sed exercet in tertio ponte eundo versus sanctum Michaelem.

CASVS. Inter Titium & me pendebat lis corā papa, & erat articulus qui nō poterat expediri nisi citato Titio, quia erat sententia ferenda, vel restes producēdi. quęritur qualiter sit citandus? Dicit q. secundū constitutionē Bonifacij sufficit quòd citetur in ordinario contradictoriarum, vel in palatio papæ, dū tamē non citetur in diebus solennibus, sed citetur extra dies solēnes, & post affigatur citatio in valuis ecclesię principalis vbi est papa cū collegio. Tamē illa erat nimis rigorosa pluribus, ideo hic mitigatur, quia illa cōstitutio Bonifacij solū habet locū contra eos qui impediūt quo minus possint citari, vel quādo ad eos tut[a] nō patet accessus, & tūc valet modo prædicto, videlicet q. citetur vt tactū est. tamē si papa decerneret ex certa scientia eū citandum ex constitutione Bonifacij, quāuis per eum non stat quo minus citetur, vel si ad eum bene sit tutus accessus, & dicat q. ipse vult vt executio talis citationis valeat, tunc valebit perinde ac si esset facta in persona. No. q. quis est citandus personaliter si possit apprehendi. aliàs citandus est vt est de intimatione. §. de elect. in ca. causam. videlicet q. citatio est affigenda in valuis ecclesiæ vel alterius loci, ita quòd verisimile sit q. executio citationis deueniat ad eius notitiam. Not. casum in quo citatur quis vltra duas dietas, vt hic in glos. in verbo, vndecunque. & idem Lau. & Zeu. No. quòd cessante causa legis cessat lex. probatur hoc in eo quòd excusat constitutionem Bonifacij propter malitiam temporis. Zabarel.

Glos. seq. tempus exprimit.

c *Constituit.* in extrauag. quæ emanauit post sextū, quę incipit, rem non nouam.

Glos. seq. soluit obiectionem intitulationis.

d *Citationes.* Licet, quia de citatione hic tractatur, competenter poni potuisset sub titu. de dilationibus, maximè cum prima citatio videatur anteiudicialis, iuxta not. per Inno. & Hostien. de probat. quoniam, vt ibi scripsi super verb. citationes. quia tamen etiam per primam firmatur iudicium, & perpetuatur & prærenitur iurisdictio. de foro compe. proposuisti. de offi. deleg. gratum. cum cōcor. ideo in isto titulo congruè ponitur, vt sciatur super tali citatione posse firmari iudicium. facit institu. de pœ. teme. lit. §. fin. & quod not. ff de in ius vo. super rubric. & est huic fi. eod. titu. cap. j. & ij. lib. vj. *Citatio prima firmat iudicii, & perpetuat iurisdictionem.*

e *Quibuscunque.* Exprimit ipsa constitutio cuiuscunq; sint status, dignitatis vel præeminentiæ ecclesiasticæ vel mūdanæ, etiā si imperiali [a] vel regali præfulgeat dignitate. tollit etiam omnes contrarias indulgentias, vt ibi patet.

a *Not. hic per verba cōprehēdi etiam illustres. Fore.*

f *Vndecunque.* Etiam vltra duas dietas & extra prouinciā. est enim papa vicarius illius cuius est terra & plenitudo orbis terrarum &c. de deci. tua. ij. ix. q. iij cuncta per mundum. Ioan. And.

Albo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Albū prætorii quid erat.

albo [a] prætoris propositorum etiam extra dies solennes [b] in quibus Romani pontifices processus consuecuerunt facere generales, [c] ipso papa [d] specialiter [e] & ex certa scientia [f] id mandante & factæ, in apostolicarum audientia publica literarum, [g] vel in papali palatio [h] publicè postmodum maioris [k] ecclesiæ loci in quo Romanus pontifex cum sua curia residebit, ianuis affigendæ, sic valeant atque arctent citatos post lapsum terminum, quem(considerata distantia locorum [l]) citationibus ipsis apponi contigerit competentem, ac si ad eos personaliter [m] deuenissent. Quia verò statutum ipsum rationabiliter [n] editum propter malitiam temporis tunc instantis nonnullis nimis rigorosum videtur, Nos rigorem ipsum mansuetudine temperantes, [o] idem statutum & præfatum modum citandi restringimus [p] ad illos tantum, & in illis locum volumus sibi vendicare, qui faciunt, impediunt, vel procurant per se vel per alios [q] quoquo modo, ne ad eos possit citatio peruenire: [r] vel quorum [s] domicilia siue loca non possunt [t] tutè [u] liberéve adiri. Porrò ei quod circa citationes absentiū tam diebus solennibus quàm aliis ecclesia Romana diuersis ex causis interdum facere consuetuit, [x] per præsentem constitutionem seu moderationem in nullo volumus derogari.

Dies solennes in quibus papa facit processus generales.

Processus generales cōtra quos fiunt per papam.

Idem.

In causis etiam pendentibus beneficialibus, decimarum, matrimonialibus, & usurarum, & ipsas tangentibus, procedi potest simpliciter & de plano, absq; iudiciorum strepitu & figura. Ioan. And.

Error oppositur cōsensui, & falsum pro vero approbat.

Glos. seq. probat per scientiam includi ignorantiam & errorem: & dicit quare.

[f] *Ex certa scientia.* idem verbum de offic. delegat. pastoralis. §. præterea. & vide quod ibi not. Ignorantia opponitur scientiæ. de ord. ab epis. c. j. de sent. excom. per illorum. sicut error opponitur consensui. ff. de iurisd. omn. iu. si per errorem. & canon dicit quòd propriū erroris est approbare falsum pro vero. xxxviij. dist. quamuis. & alibi. quòd errare est aliud pro alio putare. xxij. q. ij. in quibus. cadit tamen error in ignorantia: & prædic. cap. quamuis. quare litera ista videtur excludere mandantum quod papa faceret per ignorantiam vel errorem: ac si intendat quòd requiritur certa scientia per quam intendat tollere ius commune, quo debeat citatio fieri personaliter vel ad domū: vt lit. non conteſt. quoniam. §. porro. de eo qui mit. in pos. ca. fi. cum suis concor. j. tit. j. ca. j. & requirendi sunt amici. ff. ex quibus cau. maiores. item ait. §. vlt. & l. seq. super quo vide quod no. de do. & contu. causam.

[g] *Mandante.* constitutio, rem non nouam. dicit iubēte, per quod videntur hæc paria. & facit ad not. xiiij. q. j. ca. fi. xviij. q. ij. dudum.

Glos. seq. ponit duas vel quatuor æquiparationes.

[h] *Literarum,* de simplici iustitia, de cri. fal. c. pe. & ibi manere solet contradictarum auditor. Alij auditores in palatio, de quo sequitur: & propter hoc decret. ne Romani. §. fine. supra eodem libro de electio. dicit causarum & literarum audientia.

[i] *Palatio.* constitutio illa dicit, aula. cui verbo concordat. j. de bap. præsenti.

a Nota ex glo. vbi est papa, ibi est Romana curia. facit. c. 2. tuncta gl. in verbo, sede. de prebe. lib. 6. Font.

[k] *Maioris.* non dicit cathedralis, sicut supra ea. compi. de elec. causam. §. j. & j. tit. j. quamuis ratio: quia curia posset esse in castro, villa, vel oppido, [a] vbi non esset ecclesia cathedralis. & concor. j. de sent. excom. ex frequētibus. vbi æquiparat cathedralem & matricem ecclesiam loci.

[l] *Locorum.* conditionibus personarum & negotij. de app. cū sit Romana.

[m] *Personaliter.* ergo sicut personalis citatio constituit quē verum contumacem, non tamen manifestum. de sent. excō. venerabilibus. §. secus. lib. vj. sic & ista. Circa talium appellationem vide quod dicam j. de do. & contu. si ante. Et hoc intendit, quòd ille processus qui fieri posset cōtra personaliter citatum: fieri poterit contra istum: & econuerso, si in eo qui fieri non posset contra illum, nec cōtra istum. super quo vide quod scripsi de eo qui mit. in pos. c. fi. & in q. quam disputauit de receptione testium facta cōtra citatum ad domum. in mercu. sub tit. de testi. Item id quod ad excusationem cōtumaciæ posset dicere personaliter citatus, poterit & iste: [b] & quod iste non posset, nec iste. facit de ap. sæpe. ver. quidquid autem.

b Na. hic. l. q. præsumpsit. notatur. extraord. in cle. ne iter. de sent. Font.

[n] *Rationabiliter.* cō cor. supra de referi. statutum. de concel. præben. c. ij. lib. vj.

[o] *Temperantes.* xiv. dist. disciplina. & ca. sunt uanque.

Glo. seq. alle. duas concor. & duplicitur iustificat hæc restrictionem.

[p] *Restringimus.* si. de elec. statutum. de hære. statutū. ij. li. vj. & j. c. proxi. Et constitutio Bonifa. dicebat q. in his præsertim casibus locū habebat illa citationis forma: & accipiēdo illud præsertim, pro tantum, habebamus mentem huius constitutionis, quæ fuit æquissima, nā graue est dicere, quòd ille dicatur vere contumax ex tali citatione, quæ facile poterit non venire in eius notiam: sicut dicitur de voce præconis, quæ quandoque paucis innotescit: in authen. de lit. §. omnē. col. viij. C. quo. & quādo ind. authen. qui somel.

Præsumptio pro pacis immo testis.

[q] *Vel per alios.* si §. ea. compi. de renun. ca. vnico. & de offic. deleg. statuimus. lib. vj.

[r] *Peruenire.* vt lite non conteſtat. quoniam. §. porrò. & ibi de hoc.

[s] *Vel quorum.* alternatiua demonstrat quòd sufficiat alterū istorum.

[t] *Non possunt.* hoc æstimabat papa, specialiter & ex certa scientia citationis modum committens: vt supra.

[u] *Tutè.* dicit constitutio Bonifa. cum (vt scriptū est) æstimare debeamus an eò ire liceat vbi est citatio facienda.

[x] *Consuevit.* de quo videre potes in Spe. de cita. cap. vlt. per totum.

Diuisio.

Ordinatio litera.

Dispendiosam. Primò ponit constitutionis causam. Secundò ibi, Statuimus. constitutionem. Tertiò, ipsius extensionem: ibi, Volentes. CASVS. Inter aliquos est controuersia & cōtentio de aliquo beneficio: quia aliquis clericus intendit ius in illo beneficio: vel forte est quæstio de aliqua dignitate, vel super aliqua electione, postulatione, vel prouisione, vel de aliquo matrimonio, vel super repetitione usurārū, vel super illis causis in textu numeratis: quæritur vtrū iudex cognoscēs de istis causis, debeat procedere secundū ordinē iudiciarū ad longū: puta q. dicit libellus in scriptis q. lis cōtestetur, q. fiant, productiones testiū, dilationes, & cōcludatur q. renūtietur: vel vtrū possit, procedere summarie ordine iudiciario nō seruato? Respō. Rom. pont. q. in his casibus in textu positis iudex potest, procedere summarie & de plano si velit: vel etiā potest obseruare ordinem iudiciariū. h. d. Et dicit q. de his verbis summarie & de plano, habemus in cle. fæpe. de verb. sig. quę facta fuit ad exponendū ista verba summarie & de plano: & dic dispendiosam, id est dānosam. Ordina sic: Nos Clemēs cupiētes restringere in casib[us] scriptis scilicet in textu, dispēdiosam prorogationē, id est, dam nosam prolongationē hiuus quā interdum, id est aliquoties experiētia causārū, scilicet sic prolōgatarū docet prouenire ex obseruatione subtili iudiciarij ordinis &c. Et sic colligo notabile, q. quandoque subtilitas reprobatur: vt in gl. Item no. dispendium esse si prorogantur lites. C. de iud. Properandum. de do. & contu. c. finem. No. finaliter differentiam inter illa verba, simpliciter, de plano, sine strepitu iudicij & figura. de hoc in glo. in verbo, figura. Zabarel.

Glossa

Glos. seq. principium exponit.

[a] *Dispendiosam.* hoc est ius omnino nouum corrigēs quædam iura: vt j. patebit. & die dispēdiosam, id est, damnosam. de constit. c. ij. j. tit. proxi. c. j. §. eisdem. & concor. huic prin. de referi. dispendia. lib. vj.

a vide glo. l. q. 1. in summa. Font.

[b] *Interdū.* [a] innuit q. non semper: aliàs esset dare q. omnia iura per quæ datur ordo iudiciorū, essent dispendiosa. qđ esset absurdum.

b Vt in ea. capellan. de fer. Font.

[c] *Subtilis.* subtilitas quādoque reprobatur, quandoque cōmendatur [b] a iure. de hoc supra eo. tit. dilecti. in gl. j. & ibi scripti.

[d] *Experientia.* concor. de elect. quàm sit. in prin. lib. vj.

Glos. seq. obiicit & soluit, & quæstioni de eius iuris causa speciali respondet.

Ratio de arbitrario non redditur.

[e] *Restringere.* non videtur hoc verbum cōuenire pro eo q. non restringit: sed subtilitate laxat iudiciarij ordinis in his casibus. Sed dic quòd restringit dispēdiosam prorogationē de qua præmisit: & hæc est cōstitutionis causa generalis: sed causa cause, id est quare plus in his quàm in aliis potest dici de arbitrariis: de quibus non cogimur reddere rationem: vt dixi de referi. siquando. ita etenim potuisset auctor adiūgere causas primitiarum, oblationum, mortuariorū, testamentorum, legatorum, maximè ad pias causas & iis similes, in quibus vrget eadem ratio. Mouit autem forsan auctorem, q. protelatio causarum beneficialium & matrimonialiū est periculosa: vt lit. non conteſt. quoniam. & idem periculū pondersuit in debentibus vsuras vel decimas. & hæc faciunt ad infra dicenda.

[f] *Subscriptis.* in aliis ergo secus in quibus nō esset id expreſſe statutū, vel a principe specialiter cōmissum: & vide quod no. de verb. sig. fæpe. in prin.

[g] *Cupientes.* hic incipe construētum.

[h] *Electionibus.* olim nō tenebat processus in causis electionum partibus præsentibus, lit. non conteſt. §. de elect. dudū. ij. quæ in hoc corrigitur. & concor. illi iuri de dolo & cōtu. eum qui. lib. vj. & de eo qui mit in pos. c. eum qui.

[i] *Prouisionibus.* factis vel faciendis. §. de elect. vt circa. & c. qui contra certam. lib. vj.

[k] *Aut.* repete in causis.

[l] *Canonicatibus.* concor. de elec. c. j. lib. vj.

Glos. seq. quærit, arguit negatiuè, contrariū soluit. secundo soluit tria dubia. primū, de causa monachationis per tres rationes. secundum, de causa proprietatis ecclesię per rationem: & iiij. similia. tertium, de causa priuationis: in quo distinguit.

[m] *Beneficiis.* nunquid in causis super hospitalibus, eleemosynariis, vel leprosariis habebit hoc locum? Videtur q. non, j. de præb. per literas. Tu dic cōtra per verbū officiis, quod premisit. ad hoc. j. de reli. do. quia contingit. vbi rectores vocantur: & tutoribus & curatoribus similantur. [c] Eadem ratione cum monachatus sit officiū, puto idem in causa monachationis. & si dicatur monachus eligi, postulari, vel prouideri, hoc est planum [d] per literā supertorem. & facit quod dixi post Inno. & Host. de elec. officij. Aliqua tamen iura dicunt monachum fieri, creari, recipi, ordinari, de regul. c. j. & vlt. lib. vj. de ele. indemnitatibus. §. fi verò. xvj. q. vlt. c. vlt. tamen negari non potest quin canonicatus regulares in verbis superioribus includantur: quo iure monachatus excluderentur, non video. Item prorogatio dispendiosa non minus in regularibus quàm in secularibus est: causa ergo non deficit. [e] Tamen per literam istam, beneficiis, dico quòd si de ecclesia agatur vt de proprietate, non est locus constitutioni: cum illa quæstio beneficialis non sit, nec hic dicatur de causis ecclesiarum. similis differentia quo ad missionem in possessionem vt lite non conteſt. ca. ij. de do. & contu. ca. ij. de eo qui mit. in pos. ca. j. & ij. & eo. titu. eum qui. lib. vj. & quo ad permutationem. de rer. permu. ad quæstiones. & cap. cum olim. & cap. cum vniuersorum. & quo ad præscriptionem, de iure patrona. cura. de reg. iur. cap. j. lib. vj. & quo ad transactionem: vt not. de transact. super eo. Si verò agatur ad remotionem beneficij: & negatur fœdus coniugij spiritalis, vel titulus: puto decret. locum habere. secus si non negatur titulus: sed propter crimen petitur remoueri. facit quod dixi post Inno. & Host. vt lit. non conteſt. quoniam. §. porro. super j. glos.

c Idem l. 2. fran. litc.

d Not. hic Inno. quòd ad monachatū quis potest eligi. §. fi. gl. ca. indemnitatibus. §. fi verò. de elect. lib. 6. Font.

e Hic not. vere. exorbitāta ex rēdis ex indemnitate rationes. fi. glo. in cle. auditor. de sent. excō. Font.

[n] *Ecclesiasticis.* In secularibus ergo nil est mutatum, quāuis in ecclesiastico foro tractentur.

Glos. seq. primò soluit dubium de decima singulari. secundo quærit de papali, & soluit per tres rationes. tertiò quærit de iure percipiendi, & soluit tollens duo obstantia.

[o] *Decimis.* intelligo communibus & quæ iure diuino debentur: quod probat sequēs litera. ergo si debeantur ex pacto, pollicitatione, vel voto, non erit locus huic constitutioni. & facit quod not. supra de decimis. tua. ij. in fi. j. gl. Quid de decima papali: de qua j. de deci. si beneficiorum. si inter illum cui papa concessit & clericum sit quæstio: erit ne loc⁹ huic constitutioni? Puto quòd nō fuerit hoc de mēte: nec semper est illa decima, sed quādoque vicesima vel alia quota. de vo. ca. fi. Et ista constitutio iura corrigens & exorbitās non est ampliāda vel habilitanda. de re. iur. quæ à iure. lib. sexto. Sed quid si non est quæstio cum debitore decimę, sed inter duas ecclesias super iure percipiēdi? tunc puto locum esse constitutioni per hanc literam, & literam quæ sequitur, & eas quoquo modo &c. Nec obstat litera quæ sequitur, quæ non est determinatio huius casus vel restrictio, sed interpositio. quod probatur ex eo quod dicit, ad quarum etiam &c. Non obstat quod dixi super ver. beneficiis. quia causa super proprietate ecclesiæ non est beneficialis: sed nō potest negari quin causa super proprietate decimarum sit decimalis.

Decima papalis quæstio an debeat tractari de plano

[p] *Prælationem.* integram, & sine deductione seminis, vel sumptuum quo ad prædiales. de deci. cum sint homines. & ca. non est. & ea. tua. ij. Quo ad personales die vt eo. titu. pastoralis.

Decimas soluere, vtrū omnes teneantur.

[q] *Tenentur.* Quilibet autē laicus tenetur qui se non ostendit immunē. §. de deci. à nobis. De clericis dic vt e. tit. nouū. De religiosis dic vt §. e. tit. ex parte. j. & contra quoscunque ex his agatur, locū habet constitutio: & contra religiosos asserentes saltem decimam integram in præcepto non esse, emanauit constitutio. j. de pœnis, cupientes.

Glos. seq. alleg. tres concord. & ponit quorundam obseruantiam.

[r] *Præmoniti.* §. de deci. peruenit. j. de sent. excom. sacro. & c. constitutionē. lib. vj. Multi seruāt & videtur expediēs ecclesiis q. faciant monitionem generalem fulminantē excōmunicationis sententiam in nō soluentibus decimas fructuum prediorū quæ habent in parochia, & postea nō soluētes petit ecclesia denuntiari. facit de iureiu. ad nostram. ij. & coaptant eam præcedenti culpæ moræ vel offensæ, vt satisfiat decere. Romana. §. caueant. de sent. excom. lib. vj.

[s] *Cœrceri.* Appellatione remota. de deci. tua. ij. in fin. quod intellige vt ibi scripsi: & contra pertinaces [f] inuocari potest brachium seculare. de homic. postulasti.

f Lanfran. dicit quòd aliàs non vocabitur seculare brachium. Font.

Glos. seq. primò distinguit an de fœdere matrimonij agatur, an de adulterio: primum multipliciter exemplificans, & offendens in quo corrigitur ius vetus. Secundò quærit de sponsalibus. Tertiò quærit de causa matrimoniali quæ succedit causa successionis.

g Scio q. constitutio odosa de matrimoniis loquēs nō comprehendit sponsalia. glan. cle. j. de cōsang. & affinit. Font. h Imo. dat hic regul. quòd quæstio incidēs diuersa natura à principali non quam tractatur coram eodem nisi cōpetens sit in vtraque quæstione. Font.

[t] *Matrimonia.* Si quæratur de fœdere, non est dubium, siue agatur ad impediendum, siue ad dirimendū, siue ad declarādum: vt quia vendicatur coniunx negans cōtractum. Quod autem de dirimendo dixi, intelligo siue petatur dirimi matrimonium quod à principio nō tenuit: vt contractū inter infideles inter quos erat impedimentū dirimens: siue quod à principio tenuit, dirimi petatur propter creatoris contumeliam superuenientē in calibus. de diuor. quāto. & c. gaudemus. Hoc autē casu quādo de fœdere queritur, per vetera iura procedi nō poterat lite non conteſtata, nisi parte cōtumace: vt lit. non conteſt. accedēs. ij. & c. quoniā, hodie secus: vt hic. Quid si agatur de crimine adulterij ad separationem thori? Videtur per decr. j. §. vt lit. non conteſt. q. constitutio locū non habeat: nā vt ibi patet, processus qui per iura vetera fieri poterat, parte cōtumace in causa matrimoniali, fieri non potest eo casu. Quid si agatur de sponsalibus? certum est q. ista sunt diuersa: vt patet in rubrica de sponsalibus & matrimoniis. tamen per literā sequentem videretur cōstitutio locum habere: & quasi sponsaliorū causa sit de tangentibus. Quid si sit quæstio successionis & natalū in qua incidit causa matrimonialis in principali? Non habebit locū constitutio: si tamen incidens matrimonialis quæstio defertur ad iudicē ecclesiasticū, [h] potest locū habere constitutio: nam etiā per iura vetera, secundum Inno. & Host. nō erat tunc necesse libellum fieri: vt scripsi qui filij sint legi. later.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Glos.seq.explicat, & duo dubia sol.secūdo tractat quid de seculari foro.

a *Vsuris*. Cum repetuntur, vel petitur vt illas compenset vsurarius vel ipsius hæres. Nec impediet hunc procedendi modum si dicat reus quòd casus est quo compensare nō tenetur. pone exēplū de vsur.salubriter.& ca.conquestus. Satis est enim quòd forma petitionis concludat causam vsuraria. a & facit qđ scripsi post Inno. & Holti.de fo.compe. cum sit. Non sic forte si creditor petit debitum & debitor excipit illud vsurarium: nam hic principalis causa non est super vsura, imò super credito vel alio contractu ex quo agitur: nec constitutio ista manauit in fauorem, sed in odium vsurariorum. Et vide quod scripsi de fideiuss.constitutus. super verbo, calumniæ. vbi vero debitor non simpliciter excipiet, sed peteret pronunciari contractum factum in fraudem vsurarum: tunc procedet constitutio. Et aduerte: quia si opi. Hug. & Lau. & quæ placet Archi. xiiij.q.iij. quid dicam. & Gof. de fo.compe. cum sit. esset vera, scilicet quòd vsuræ possint peti cōtra laicum in seculari foro: decre. tamen ista nō haberet locum in illo foro: non enim potest nec intendit papa iudiciarum ordinem tollere, nisi quo ad suum forum. facit quod not. de arbi.c.ij.lib.vj.& eo.lib.de reg.iur. c.ij.decret. tamen ad nostram.ij.de iureiur. quæ ad præd. opin. inducitur, non facit: quia illa non sunt ibi verba papæ, sed partis iurantis: & sic non ponunt ius nouum. Et contra illam facit quod no.eod. tit.ex literis. in vlt.glo.& in prędi.decre. cum sit.de offi.ord. ca.j.& xj.q.j.in summa.& vj.q.ij.c.j.& hęc decre. quæ tribus tantum ecclesiasticis causis hanc admisc et. Ad id quod dicitur, quòd leges etiam in his ecclesiasticis pœnam imponūt, respondet per decre.de hære.vt inquisitionis. §.pe.& ca.seq. in fi.lib.vj.

b *Tangentibus*. Causas electionum & prouisionū tangeret cum quæreretur ad quē pertineret electio vel prouisio: causas vsurarum, cum peteretur relaxari iuramentū de illis soluendis.de iureiur.ca.j.

c *Valeat*. non dicit debeat: b per quod patet quòd potest iudex etiam contradicentibus partibus seruare iudiciarium ordinem in causis prædictis. ff. de iudic. non quidquid. de offic. delegat. contuluit. non sic in illis in quibus procedi debet: vt patet infrà de verb. signific. sæpe contingit. in fin. per quod consulo quòd in casibus in quibus dubitatur an constitutio ista locum habeat, de quibus supra not.& similibus, iudex ad omne dubium tollendum seruet ordinē iudiciarium.

d Et *figura*. Quid importent hæc verba determinat prædi: constitutio, sæpe.j.de verb.sign. quæ summè fuit necessaria propter istam: vt ibi no. in j.glo.

e *Præsentia*. concor. de offi. leg. c. pen. in fi. lib. vj. ad idem. C. de sacrof. eccl. sancimus. j.& ij.& l.vlt. in fi. C. de transac. l. vl. in princ.

Glos. seq. not. differentiam ex qua consilium infert.

f *Pendentia*. Concor. j. de seque. pos. c. j. de proba. ca. j. de re iudi. c. j. de sent. excom. c. j. in fi. Fuit autem hoc dictū de pendentibus per appellationem: quia quo ad illa non sufficeret verbum præsentia, per id quod no. in prædi. l. sancimus. in fi. & propter ea quæ not. supra de elect. licet canon. & quæ no. Compost. de consti. cognoscentes. quæ quasi ad literam ponit Guli. in Spe. de app. §. de officio. ver. sed quid si dum causa. Dato tamen quòd hæc verba non fuissent expressa: quia tamen constitutio ista dat modum procedendi tantū, de iuris natura respiciebat pendentia quo ad faciēda: vt no. in prędi. decre. licet canon.

a Nota hic ad cognoscenda qualitatē causæ inspici cōclusionē libelli. Pōt.

Ordinem iudiciarium non potest papa tollere nisi in suo foro.

b Quia tūc necessitatur. videgl. in c. attendentes. de sta. mo. Inno. Foot.

DE FORO COMPETENTI.

Visum est §. de iudiciis: verum quia conuenti in iudicio quandoque excipiunt de incōpetentia fori: & dubitaret aliquis quid esset forum competens. adeo &c.

Continuatio domini Hebæ.

§ *Vamuis*. Primò statuit de pœnis faciēdo contra expultores, cōsiliarios, & fautores. Secūdò, de iurisdictione aliàs inter subditos exercenda. Tertiò, de licentia diœcesanorū petenda. Quartò, de fide adhibenda verbo ipsorū episcoporū. Quintò, de suffragio vicinorū episcoporū. Sextò protestatur de iure præsidētium locis vbi tales episcopi iurisdictionem exercēt. Secunda ibi, Eisdē. Tertia ibi, Volumus. Quarta ibi, Sanè. Quinta ibi, Eorundem. Sexta ibi, Per præmissa.

A

Præsupponendum est illud quod dicitur in c. episcopū. tx. & illud quod habetur vij. q. j. c. placuit. quod epis. & in duobus ca. seq. & illud quod habetur in l. extra territorium. ff. de iurisd. om. iud. videlicet qp iudex qui habet territorium limitatū, potest sedere in quacūque parte sui territorij debet tamen seruare limites maiorū suorum: hoc est, debet sedere vbi sui maiores consueuerūt sedere: extra territorium est priuata iurisdictione, nisi inter subditos volentes, & iudice illius territorij cōsentiēte: & tunc fit prorogatio de loco ad locū.

No. primò quod epis. quilibet loco suæ diœcesis nō est potest pro tribunali sedere. d. de offic. ord. c. ij. episcopus. No. secundò quod immunes sunt quidam ab episcopo extra suam diœcesim exercere.

B

CASVS. Aliquis domin' secularis, puta dux, comes, baro, miles, concepit odiū contra episcopū Nijuern. vt vidimus à temporibus retroactis, & illum expulit à suo episcopatu, ita quòd non auderet intrare episcopatū. etiam istud extitit practicatum in episcopo Engolismen. modo quæritur vtrū episcopus possit exercere iurisdictionē in diœcesi in qua est vt exul & expulsus à sua, contra expulsores, id est contra illos qui illum expulerunt? Item contra fautores & consiliarios ipsius comitis, ducis, vel baronis expellentes ipsum episcopum? Respon. Rom. pont. quòd sic: dummodo petat licentiā ab episcopo in cuius diœcesi est: & quamuis etiam licentiā non obtinuerit ab eo, poterit suam iurisdictionem exercere. Sed vtrum possit exercere iurisdictionē suam inter suos subditos: quia dicimus quòd potest exercere in diœcesi alterius petita licentia à diœcesano quamuis nō obtenta, contra fautores, expultores, & consiliarios: quare dubitatur, an posset inter subditos. Et distinguit Rom. pont. aut episcopus expulsus potest exercere suam iurisdictionem per aliū, & tunc non potest exercere in aliena diœcesi inter subditos inuitos: sed debet deputare officialem. Si verò non posset exercere per se, nec per alium: quia iste dominus tēporalis hoc non permittit, nec patitur. tunc petita licentia & nō obtenta ab episcopo in cuius diœcesi est, potest inter subditos inuitos suam iurisdictionem exercere: dum tamen eos subditos qui non sunt de fautoribus & consiliariis, non conueniat ad locum distantē à sua propria diœcesi vltra duas diætas. Sed quid si isti episcopi expulsi dicunt quòd non audēt conuenire vel citare vt iurisdictionem suam exerceant contra istos fautores, consiliarios, vel expulsores, nec ad domū nec ad ecclesiam cathedralem: quia ipsi sunt ita malitiosi & potentes qp nullus audet eis facere quidquā quod ipsis displiceat. Item si ipsi episcopi expulsi dicunt qp non possunt exercere suam iurisdictionem in sua diœcesi nec per se, nec per alios: an ipsis simpliciter sit credendū, & an nulla requiratur probatio, vel saltē nunquid tenebuntur iurare sic esse vt dicunt? Respon. Rom. pont. q. ipse vult stare super his assertionibus eorundē episcoporū simpliciter: tamē Ro. pon. iniungit ipsis episcopis sub pœna quā expectabūt à diuino iudice, hoc est à Deo, ne circa præmissa asserant aliquid dolose & cōtra conscientiā. h. d. H. r. Et vt bene ad longū ponatis casum, accipiatis diuisionem gl. & procedatis per partes, & sic nihil omittetis. Colligo aliqua notabilia. Primo quòd episcopus non potest iurisdictionē suā exercere extra suam diœcesim: nisi cognosceret inter volētes, & haberet licētiā ab episcopo illius diœcesis sive illius territorij, & de hac licentia debet fieri mētio in processibus: puta sic dicēdo, solo tibi accommodato. Not. secundò casum quo iudex potest exercere iurisdictionē extra territoriū inter subditos inuitos: dūmodo petierit licentiā, licet nō obtinuerit. No. q. si episcopus expellatur iniuriosè à sua diœcesi: tūc in persona ipsius fit iniuria suæ ecclesiæ, & eā potest vindicare: & sic episcopus potest esse iudex in causa suę ecclesię. No ordinē obseruandū in citādo expulsores, fautores, & cōsiliarios: qa si possint cōmode apprehēdi, debēt citari personaliter. si verò non possint cōmode apprehendi, debent citari ad suum domicilium. Si non possint citari ad domicilium: tunc debent citari in valuis suæ ecclesiæ parochialis vel ecclesiæ cathedralis: alias si non possint citari in valuis suæ ecclesię parochialis vel cathedralis, debēt citari in ꝓpinquis locis quod est bene notandū. No. dictionē, quāuis, id est, quanquā, videlicet tamē, coniūctio aduersatiua, & acuit penultimā. No. dictionē, canonibus, canē canonis. m. t. græce, latine dicitur regula, consuetudo approbata, siue institutio. ij. dist. canon.

Iurisdictionē an possit episcopus extra diœcesim exercere.

Citatio cōtra molesta. Horæ non fiant debet.

Canē male pipicante sumitur.

Et in

Et in vna significatione est id quod in concilio generali vel prouinciali statuitur: & sic accipitur de consti. c. canonum statuta. In alia significatione videtur esse id quod ab emphyteuta de re emphyteutica soluitur. & sic videtur sumi ab Azo. in summa. C. de iure emphy. ver. ex hoc autem contractu. Etiam dicitur illud quod sumitur pro pedagio vel vectigali. ff. de publica. & vectiga. Vel canon

Clemens v. in concilio Viennensi.

Concedit cōcilium certo casu episcopis expulsis à suis sedibus, quòd in loco aliarū diœcesium seruata forma quā limitat, possint procedere cōtra expultores cōsiliarios & fautores, & inter subditos ius dicere. Ioan. Andr.

CAP. VNIC.

Vamuis § sacris canonibus a sit generaliter b interdictū, ne quis episcopus iurisdictionem c in diœcesi exerceat aliena: nos tamen

A

Canonica monitio quid sit. Interdictū vnde dicatur. Interdicto etiā durante aliqua possunt fieri inuicta.

B

Interdictū secundum leges sunt diuersi generis.

C

Interdictū de cloacis quibus detur.

D

quod datur contra inijcientem & proijcientem in cloacam meam vel publicam: vel immissum in cloacam impedit, vel quo iubetur auferri, id est remoueri quod immissum, id est deiectum est: vt ff. de cloacis. l.j. §.j.& §. deinde. & §. cloacę. l.fi. de interdictis. Item est interdictum de aqua pluuiali arcenda, vel de aqua pluuia. Si facis opus aliquod in fūdo tuo propter quod aqua pluuialis potest nocere fundo vicini tui, datur contra te actio pluuiæ arcendæ: per quam tuis expensis opus tenetis destruere, & damnum contingens emendare. Si verò polsideas opus ab alio factū, teneris patientiam præstare vt id opus quod nocet, destruatur, arguimento. l.j.& ij.§.ij.& fin.& l. si tertius colonus. §. Celsus scribit. ver. si quidem alius. ff. de interdi.& Specu. ibidem. Item est interdictum de fonte, quod datur ei qui ducit aquam de fonte hoc anno, nec vi, nec clam, nec precario, de alterius fonte vel lacu, puteo, piscina, fossa, stagno: vt ff. de interdi. l.j. in prin. Item est interdictum fraudatorium quo tutoris creditor tenetur pupillo: vt si eum consilio fraudis participasse constabit vt fraudaretur: vt ff. de solu. l. pupilli. circa prin. Hoc interdicto tenetur qui fraudem participando emit à creditore qui non tit soluendo. melius forte diceretur, à debitore. Item est interdictum de glande legenda, id est colligenda, vt alios fructus. Et datur ei cuius glans vel fructus in fundum alienum ceciderit, vt singulo tertio die liceat legere, id est colligere & exportare. Et glandis nomine omnes fructus continentur: vt l. vnica. ff. de interdi. Item est interdictum de itinere actuque priuato restituēdo, prohibitorium ad tuendas, id est defendēdas tantummodo rusticas seruitutes, & datur contra prohibētes aliquem vti seruitute sua: vt ff. eo. l.j.§.j. Et datur confessoria contra negantem seruitutem: vt l.ti forte.§. sciendum. ff. si seruitus vendicetur. & etiam datur aduersus eum qui alium iniustè prohibet sua vti seruitute: nam tunc etiam dicitur confessoria: vt d.§. sciendum. l. prælegata. Item est interdum de libero homine exhibendo, id est ostendendo: & competit vnicuique de populo ad petendum in publicum hominem liberū contra & aduersus eum qui liberum hominem inuitum captum dolo malo detinet in seruitute. Item est interdictū de liberis exhibendis seu deducendis: & datur patribus vel parentibus contra eos qui liberos suos vel nepotes in potestate eorum existentes sine eorū voluntate detinent. vnde l.j. ff. e. tit. de interdi. ait prætor, Qui quæue in potestate Lucij Titij est, si is cāve apud te est, dolóve tuo factum est quo minus apud me patrem esse tita eum cāmve exhibeas. Item est interdictum de migrando: quod datur inquilino, id est conductori qui domum conduxit, vt ipse liberè cum rebus suis possit de habitatione migrare: si tamē locatori satisfaciat de pensione totius temporis: vt ff. e. l.j.§. fi pensio. Domini mei plura alia interdicta habetis, quæ vobis scribam j. in ca. eos qui. de sepul. sub verbo, interdicti. Nam habetis interdictū de mortuo inferendo. Item interdictum momentaneæ possessionis. Item interdictum, ne quid in loco sacro fiat. Item interdictum, ne quid fiat in loco publico vel itinere. Item interdictum, ne quid fiat in mari vel flumine publico. Item interdictum, ne quid fiat in flumine publico vt aliter fluat quàm priori æstate fluxit. Item interdictum de noui operis nūntiatione. Item interdictū de loco publico fruendo. Item interdictum de precario. Item interdictū, quod vi aut clam. Item interdictum, quorum bonorum. Item interdictum, quorum legatorum. Item interdictum de riuis. Item interdictum Salusianum. Item interdictum de sepulchro ędificando. Item interdictum de tabulis exhibendis. Item interdictū de ripa munienda. Item interdictum, vt in flumine publico nauigare liceat. Item interdictum, vnde vi. Item interdictū de vi & vi armata. Item interdictū, vti possidetis. Item interdictum, vtrubi. Item interdictum de vxore deducenda marito. Et fic habetis xxxv. vel xxxvj. interdicta; quare ite ad c. eos qui. de sepulturis.

Interdictū fraudatorium cui & contra quē competit.

Glos. seq. causam impulsuam ponit.

Quamuis. Quia in Viennensi concilio plures erant episcopi à suis sedibus expulsi, & maximè Italici, vt Mediolanēsis & Vicenensis & aliqui alij illis instantibus fuit hæc constitutio promulgata.

a *Canonibus*. ix. q. ij. episcopum. & duobus ca. seq. vij. q. i. placuit. ij.& ca. seq.& not. pro generali allegatione, de quo dixi de co habi. cleri.& mulie. vestra.

b *Generaliter*. Vt clarius pateat exceptio, præmittit regulā generalem. si. vt lite non contestata, quemiam. in prin.

c *Iurisdictionem*. contentiosam. a De illa quę consistit in excommunicando & absoluendo, & in collatione beneficiorū & delegatione causarum, dic vt no. de offi. deleg. nouit. Celebrare potest etiam ibi cum altari viatico. de priuil. c. fi. lib. vj. sed an cum pontificalibus, dicam j. de priuil. c. ij.

a Quātum ad exercitiū iurisdictionis contentiosæ regitur episcop' ad instar priuati postquam suam diœcesim egressus est: vt l. 2. ff. de offic. procon. & le. & l. fi. de offic. præsidis. Ratio est, quia iurisdictio cohæret loco siue territorio: vt l. fin. & ibi Bar. C. vbi & apud quos. &

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Put at etiã Pano. quia hæc verba fatur fauor iurisdictionis episcopalis: sed vbi non est ille fauor, nondũ consecratus nõ venit appellatione episcopi. gl. in cle. fi. de cele. miss. Font.

a *Episcopi*. Secus de inferioribus. in electis tamen confirmatis idem puto. b de elect. transmissam. de transac. e. j. & ij.

b *Proterua*. id est crudelitate vel terribilitate. in Græcismo versus. Improbus est aliquis verbis, factisq; proteruus.

c *Impiorum*. etiam fidelium: & de istorum pœna j. de pœ. si quis suadente.

d *Expulsi*. vij. q. j. pastoralis. & ca. scitote. iij. q. vj. hoc quippe. xvij. q. iiij. si quis deinceps.

c *Persequentium*. Quãdo persecutionem fugere liceat nécne, plene in textu & in glo. vij. q. j. §. hoc tunc. de renun. mũ. §. propter malitiam.

Glos. seq. soluit vnũ quare: quærit de loco exempto. argu. pro & contra. & soluit.

f *Aut earum parte*. quia nomine partis continetur dimidia. de deci. ca. ij. §. j. lib. vj. cum concor. ne aliquis crederet hic sic sumi, ideo subdit, aliqua. Si ergo in aliqua etiam minima particula diœcesis proprię securè morari & procedere poteſt, non est locus cõstitutioni per hanc literam: statur tamen ipsius assertioni super hoc, vt sequitur j. Quid si in aliquo loco diœcesis suæ tamen exempto securus manere & procedere posſet, & ibi de facto recipitur: quæritur an possit ibi sedere pro tribunali? Videtur quòd nõ. xvij. q. ij. Luminoso. de offic. ordi. cum episcopus. lib. vj. pro & contra. j. de priuile. ca. ij. Dico per hanc literam & per prædi. cap. Luminoso. ad fi. ibi, nisi ab abbate &c. quòd ex quo ibi recipitur, ibi sedere poterit. nam si hæc constitutio dat sibi licentiã sedendi in loco non subdito diœcesi alterius, fortius in non subdito suæ diœcesi, qui etiã quo ad aliqua subditus est: vt in prædic. decre. ij. j. de priuileg. & tunc per hanc literam sedere non poterit in alia diœcesi.

g *Per alium*. si ergo per alium poteſt in propria, non procedat in aliena.

h *Inibi*. id est in aliqua parte diœcesis propriæ.

i *Exercere*. contra illos. j. §. ſane.

k *Ecclesiis*. Quasi innuat episcopum iniuriam ecclesię vindicare posse, sed non propriam. de hoc ij. q. vij. si quis ergo. & c. si quis ab episcopo. & §. de maledic. c. j. de pœ. Romana. lib. vj. & per Inno. de verb. sig. c. ex parte.

Episcopus iniuriã ecclesiæ potest vindicare: sed nõ propriam.

l *Indulgendum*. Olim enim hoc non licebat: vnde dixit Vincen. de procur. petitio. in fi. j. glos. quòd episcopus expulsus non possidens iurisdictionẽ exercere nõ poterat. b allegat. xj. q. j. si quisquam. de consec. dist. j. hoc ergo, facit quod post eum scripsi, qui filij sint legi. per venerabilẽ. §. rationibus. super verbo, loco.

b Idem dor. Font.

m *Insignibus*. quod expone vt de reseri. statutum. post prin. lib. vj.

n *Vicinioribus*. Concor. §. de elect. vbi periculum. §. porrò. lib. vj. in vicinori ergo id facit siue sit ciuitas, siue locus insignis.

o *Et iurisdictionem*. Ista duo requiruntur coniunctim, habitatio secura, & liberum iurisdictionis exercitiũ. per hanc copulam requiritur & tertium, quòd locus sit securus citatis, vt sequitur.

p *Possint*. Tolle literam. j. liberè procedere.

q *Expulsores*. Tales censentur etiã qui veniente non admittunt. ff. de acqui. poſ. clam posſidere. §. qui ad nundinas.

Glos. seq. distinguit & remittit.

Consulentes fraudulenter, obligatur ei contra quem consulit.

r *Consiliarios*. Est consilium & fauor qui adiicit ad delictũ, & qui non adiicit. de pœnis, felicis. §. illud. lib. vj. & vterque tenetur. sed primus plus: vt ibi. Quomodo autem de fraudulento consilio dato circa delictum quis obligatur ei contra quem non ei cui dedit: no. de re. iur. nullus ex consilio. li. vj.

f *Fautores*. vide quod dicam infrà de pœ. si quis suadente. in prin.

t *Loca huiusmodi*. Viciniora, in quibus habitare & ius dicere possunt.

Glos. seq. soluit vnum quare.

episcopis a qui à suis sedibus proteruia b impiorũ c expulsi d non audent propter metum persequentiũ e in suis ciuitatibus vel diœcesibus, aut earum parte f aliqua residere, nec iurisdictionẽ ad se spectantem, per se vel per aliũ g inibi h exercere, i ne iniuria in eorum expulsione ipsorum irrogata ecclesiis k hoc prætextu remaneat impunita, duxinus indulgendum l vt in diœcesibus alienis, in ciuitatibus videlicet vel locis insignibus m suis ecclesiis vicinioribus n in quibus poterunt secure morari, & iurisdictionẽ o suam liberè exercere, possint p cõtra suos expulsores, q & eorum in hac parte consiliarios r & fautores s (dũmodo ciuitates vel loca t huiusmodi eisdẽ expulsoribus, consiliariis & fautoribus u sint secura, x & ipsi y personaliter vel ad domũ, z si hoc tutè fieri valeat, alioquin a publice in ecclesia cathedrali

A

B

C

D

bitationis, vel in ecclesia cathedrali domicilij.

d *Vt*. tolle literam, citent vel citari faciant &c.

e *Diebus*. Nõ videtur ergo sufficere q; vna die fiat citatio, duo autem sufficiant: quia pluralis locutio &c. de præben. is cui. lib. vj. secundo respon. de reg. iu. pluralis. lib. vj. tutius tamen est quòd fiat tribus diebus. de cle. nõ resi. ex tuę. xxiiij. q. iij. de illicita.

Glos. seq. soluit contrarium ponit opi. de qua remittit.

f *Festiue*. Specialis casus quo sit citatio die feriato, contra id §. de fe. c. j. & vlt. in prin. C. de fe. l. fi. & ratio huius statim sequitur. Alioqui non curant an fiat citationis præceptum vel citatio die feriato: sed an fiat ad diem feriatam: & tunc etiam distinguunt, an citetur vt compareat, an vt respondeat: de quo satis scripsi in prædi. decre. vlt. de fe. in prin. & Guli. in Spe. de cita. §. j. ver. item excipitur quòd citatio fit ad diẽ. & ver. seq.

Citatio non possit fieri die feriato.

Glos. seq. quærit & soluit.

g *Ad diuina*. Quid si conuenissent ad audiendum verbum Dei: satis puto sanis factum constitutioni per id quod sequitur, & quia prædicatio verbi Dei in diuinis includitur.

Prædicatio verbi Dei in diuinis includitur.

c facit de offi. ordi. inter cætera. & sic in loco interdicto hęc citatio fieri nõ poterit. de sent. excom. respõso. & facit quod scripsi post Hostien. de clan. desponsa. ca. fi. super verbo, ecclesiis.

c Idẽ Inno. Font.

h *Verisimiliter*, quàm si fieret aliis diebus vel loco.

i *Præsumatur*. Non est præsumptio iuris & de iure, quæ dicitur fictio. d reciperet enim probationem contrariam. qui ma. accu. poſ. ca. fi.

k *Ecclesiis*. Non repetit cathedralibus. propter verbum, locorum, quod submittit. & est si. j. de sent. excom. ca. j. & §. tit. proxi. c. j.

d Sed hanc opinionem dicit Abbas. nouiter & plangit. Hostien. super hoc. Inno. Fon.

l *Competenti*. de appel. cum sit.

m *Eisdem*. episcopis expulsis.

Glo. seq. declarat duo hic indulta.

n *Indulgemus*. In duobus cõsistit hæc indulgẽtia: quia subditos trahunt inuitos, & quia sufficit diœcesanorũ licentiã petere. & hoc locũ habet in expulsis. Alij verò inter subditos volentes in aliorũ diœceſi de licentia diœcesanorũ ius dicere, possent: vt satis scripsi de offi. leg. nouit. super j. glos. inter inuitos non. de offi. ordi. cum episcopus. lib. vj.

Glos. seq. soluit quatuor dubia: scilicet de laicis, de prorogantibus quę aliàs nõ subsunt. si alter solus subest: & de fortitis forum.

Subditos,

a *Subditos*. etiam laicos in his quæ de iure vel consuetudine spectant ad forum ipsorum. de excep. c. ij. lib. vj. Inter nõ subditos ergo qui prorogare vellent iurisdictionem ipsius, non habita, licet petita, diœcesani licentia, iudicare nõ possent per hanc literam: per quam idem puto si alter solus est subditus, sit reus vel actor cuius aduersarius nõ subditus ibi litigare consentit: cum hoc ius præiudiciale & exorbitãs à communi iure nõ sit dilatãdum. de re. iu. quæ à iure. lib. vj. forti. si alter dissentit, si dixisset de suis subditis, tunc potuisset de subdito etiam inuito actori nõ subdito iustitiam facere. Ista tamen litera sic latè posita, comprehendere etiã videtur eos qui non ratiõe domicilij, sed delicti vel cõtractus subditi sunt: quod non puto fuisse de mente: nec talis, proprie subditus dicitur, b licet fortiatur forũ quo ad casum illum.

A

Subditus propriè dicitur qui ratione domicilij est subditus. a Idẽ Card. Fel. in c. j. de foro cõpe. Font.

b *Patiantur*. ipsi subditi.

c *Moram traxerint*. In hoc differt hoc dictum à præcedentinam ibi procedit in loco viciniori. hic non curamus an alter locus insignis sit vicinior: dummodo iste nõ distet vltra duas diætas: vt sequitur.

d *Diœcesibus*. vel ipsarum parte: vt §. in princ.

Glos. seq. primò declarat latam significationem. secundò tractat an ibi secundum suas constitutiones procedere possit.

Iurisdictio multa cum prehendit.

e *Omnimodam*, temporalem & ecclesiasticã, spiritalem, ciuilem, & criminalem: etiam si depositionẽ beneficij vel ordinis exigat. Per istud enim, omnimodam, satis patet q; iurisdictio sumitur hic vt genus comprehendens etiam merũ & mistum imperium. b ff. de iurisd. om. iud. l. iij. & iiij. exigentibus ergo culpis incarcerare posset. de sent. excõ. vt famæ. eod tit. si clericos. lib. vj. de pœnis, quamuis. eo. lib. Item per hanc literam puto quòd nedum secundum ius commune, sed etiam secundũ constitutiones suas possit inter subditos iudicare, c siue constitutiones ordinent litem, siue decidãt casus vel puniant: dummodo casus decidendi vel puniendi intra suam diœcesim euenerint: vt hæc sit mens quòd iurisdictionem quam in diœceſi existens inter subditos exercet, exercere possit hoc casu: sed certum est quòd existẽs in diœceſi, non iudicaret vel puniret subditos secundum constitutiones suas de actibus cõmissis extra diœcesim. de constit. c. ij. lib. vj. ergo nec illud facere poterit extra diœcesim existens.

B

b *Glo. cõcordat Pan. ut ca. cõquestus. de foro cõpet. Font.* c Idẽ doct. & est sing. Bar. in c. licet de p. bat. Font.

f *Exercere*. Etiam per alium, dummodo in loco illo moram trahat. ad hoc §. proxi. respon. ibi, citari faciant. de reg. iu. poteſt. lib. vj.

Glos. seq. literam exponit, & dubium mouet.

g *Non fuerint*. Quasi hi qui tales fuerũt, possint vlterius tra hi: nam si proceditur contra eos vt expulsionis culpabiles, satis est quòd locus sit vicinior: licet vltra duas diætas: vt §. sed si ad petitionẽ aliorum citantur, videtur sufficere quòd episcopus ibi moretur: licet locus distet vltra duas diætas. & hoc durum est, secũdũ quod posset trahi vltra quatuor diætas. Si ergo hoc intendit litera, debuerat aliquam metã adijcere: pura q; tunc licet vltra duas diætas, non tamen vltra quatuor trahi posset: vt sæpe facit curia Romana, maxime in literis conseruatoriis.

C

D

h *Diætas*, vulgares. de hoc satis de reseri. nonnulli.

i *A fine*. Concor. de reseri. statutum. §. cum vero. lib. vj.

k *Non trahãtur*. quod intelligo etiam si intra illas de facto trahi non possint.

l *Ante omnia*. Non valet ergo processus factus licentia non petita. ſi. de elec. prouida. lib. vj. ADDITIO. Vtrũ ista licentia debeat præcedere exercitiũ, vide hic per Pe. de Anch. in xiiij. notabili: qui dicit quòd quando dispositio requirit iusſum, tunc debet præcedere, & nõ sequi. Auctoritas autẽ debet adhiberi in ipso actu ineõrinenti ante vel post. Consensus verò poteſt præcedere vel sequi. Sed licẽtia debet præcedere: vt hic, & similiter consiliũ. concor. vide hic per eũ. Ista

d Idẽ Cas di. licet regulariter appellatione diœcesa norum venias soli episcopi. gl. in cap. j. de vi. & hon. cle. gl. in c. j. de iure patr. Fon.

est distinctio Bar. in l. si autẽ plures. ff. de aqua pluuia. arcen. ex Petro de Ancha.

Glos. seq. soluit quatuor dubia, scilicet de inferiori, de officiali, de distante, de capitulo vacante sede.

m *Diœcesanis*. Per diœcesanos intelligo eos qui habent in loco episcopali iurisdictionẽ vel quasi. a facit fi. c. & quod ibi dicam, quod intelligo si eam sic habent q; diœcesanus episcopus illam exercere non possit ibidẽ: aliàs si diœcesanus posset, licet & illi possint, semper episcop' requiretur. Sed an officialis episcopi dare poterit hanc licentiam, vel sufficiet ab eo peti, non puto ex generali officialitu. facit de tẽpo. ord. cũ nullus. ij. respon. lib. vj. e. lib. de offi. vica. ca. ij. & iij. & maximè præsente episcopo. de off. ord. Romana. in fi. eo. lib. per quã videtur epm requiren dũ si est in diœceſi, vel circa illam. Sed quid si multum distat, nec est ibi officialis à quo possit haberi? videtur de mente q; facta requisitione apud locum habitationis hoc poterit. facit ij. q. vj. biduum. §. ea. compil. de elec. causam. ff. de iudi. si longius. & facit quod no. de restit. in integr. tum ex literis. in fin. Capitulum autem vacante sede hanc licentiã dare poterit: vel sufficiet illam ab eo peti. facit fin. c. & prædi. decre. cum nullus. §. ij. & j. de hære. ca. j. & quod ibi dicam.

a Idẽ Card. Fel. in c. j. de foro cõpe. Font.

Glos. seq. soluit dubium. quærit & soluit.

n *In præmiſſu*. Per hoc puto quòd etiam primũ casum includat qui est de præmiſsis. Sed nunquid sufficiet generalis petitio: scilicet q; posset contra expulsores procedere, & inter subditos ius reddere? Puto q; sic. graue enim esset in singulis personis vel causis licentiam petere. dico tamen quòd si de speciali causa fuit petita licẽtia, siue data fuerit siue denegata, pro alia causa debebit peti.

o *Nequiuerint*. concor. j. de sepul. dudum. versi. si verò. ſ. de reg. licet. & satis est per hanc literam quòd nequit habere licentiã, siue quia denegatur, siue quia petita & expectata nõ datur. facit de ap. ab eo. lib. vj.

Glos. seq. soluit quæstionem, & de incidenti remittit.

p *Procedant*. virtute huius constitutionis. Et per hoc patet quòd si subditi de processu iniquo episcopi vellẽt conqueri coram diœcesano loci, non possent: cum propter necessitatem expulsionis hæc constitutio communicet sibi locũ: & par in parem &c. de elect. innotuit. si tamen aliàs præter casum quo sedere poteſt ibi per hanc constitutionem, ibi delinqueret: bene cognosceret diœcesanus. iij. q. vj. cap. j. & de rap. c. j. Quid de minore prælato habente iurisdictionem in loco, scripsi post Innoc. & Hostien. de maio. & obe. cum inferior.

q *Sane*. summè fuit necessarius iste. §. vt aliquis fructus ex superioribus haberetur.

r *Contra ipsos*. No. quia dato q; episcopi expulsi contra alios vel circa alia possent per se vel per alios iurisdictionem in suis diœcesibus exercere: satis est quòd contra illos non possint, vt locum habeat constitutio.

Glo. seq. notat à contrario, tria ponens exempla.

s *Super his*. super aliis ergo ipsorum assertioni nõ stabitur: vnde si dicant loca ad quę citant illos, eis fore secura: in hoc eis nõ creditur, cũ hoc non sit de hic expressis. Eadẽ ratione nõ creditur si dicãt loca in quibus procedunt, esse viciniora in quib' possint tute manere & processus facere & citati venire. Iteẽ nec creditur eis in eo q; dicant aliquẽ expulsorẽ, consiliariũ, vel fautorẽ: alle tamẽ cui hoc impingitur, habet se super eo defendere. & sic intelligas supradicta.

Glossa seq. exprimit quatuor specialia, sic soluens contrarium.

Creditur quãdoque vni soli, & in causa propria.

t *Assertionibus*. Hic multa specialia. quòd creditur assertioni iudicis. Item quòd creditur sine iuramento, & q; vni soli, & in causa propria. Regulariter contra. de proba. quoniã. de testi. veniẽs. & c. licet. & c. nuper. vbi de hoc. de cõse. dist. iij. paruulos. iiij. q. iiij. nullus. cum similibus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Conscientiam.* Concor.de renun.nisi.in fin.de vo.ca.fi.de rescri.ſtatutum. §.aſſeſſorem.lib.vj.

Glo.ſeq. arguit à contrario, contra illud argumentũ obiicit & ſoluit.

b *Præmiſſis caſibus.* Ergo alios proceſſus vicini nuntiare nõ tenentur. contra.xj. q.iij. curiæ. de treu. & pa.ca.j. Solu.patet per literam ſequentem, nam factos in alienis diœceſibus extra prædictos caſus exequi non tenentur:factos in ꝓpriis ſic : vt in contrariis.

c *Ab eis.* non videtur ergo ſufficere ꝙ requirãtur à tertio, etiam cuius interſit.

Glo.ſeq. alle.duas concor. & dubium ſoluit.

d *Requiſiti.* ſi.de fo. compet. poſtulaſti. eo.tit.Romana. ver. ſi. lib. vj. epiſcopus requirens illos non facientes punire nõ poſſet: aget tamẽ coram illius ſuperiore vt illum cogat & puniat.de iure patr.nullus.niſi iuſtã haberet cauſam non parendi:vt quia notorij ſunt iniuſti. de offi. deleg.ſiquando.de offi.lega.ſtuduiſti.

e *Quanticunque.* Etiam cuius initij vel contrarij nõ ſit memoria:quod aliàs releuat ab onere probandi titulũ. de præſcrip.c.j.lib.vj.

f *Habentibus.* Habent enim quandoque inferiores in loca vel in perſonas epiſcopalem iuriſdictionem vel quaſi. de priuil.abbates.in fi.lib.vj.

Glo.ſeq.arguit à contrario, & huius rationem reddit.

g Vt *prædicitur.* Dat intelligere ꝙ ſi aliàs inter ſubditos ipſorum diœceſanorum iudicarent : bene per taciturnitatẽ & temporis lapſum eis præiudicari poſſet: ſed iſto caſu cũ hoc faciunt iuris auctoritate, diœceſanis nulla negligẽtia poteſt adſcribi:ergo nec contra ipſos præſcribi.[a]

h *Generetur.* Quando exercens iuriſdictionem in loca vel in certas perſonas vel cauſas, acquirat poſſeſsionem illius generalem vel ſpecialem, & quando præſcribat, ſatis ſcripſi poſt Innoc.de capel.mona.c.ij.& de hoc in Specu.de iurisd. om.iudi.ad fin.ver.illud etiam.& de præſcri. §.j. ver. ſed pone miles.

DE CAVSA POSSESSIONIS ET *proprietatis.*

Viſum eſt ſ. de iudiciis & foro competenti : verũ quia aliqua cauſa intentatur ſuper proprietate rei deductæ in iudicio, quædam ſuper poſſeſsione ipſius rei : dubitaret aliquis quid ſit cauſa proprietatis, & quid cauſa poſſeſsionis : ideo ad nos informãdũ annexit rubricam, de cauſa poſſeſsionis & proprietatis.

[a] *Ex hac glo.nuncio textu notat Cards. quòd vtes poteſtate ſibi per tuũ commune ante priuilegiũ competenti,nõ cẽſetur hoc facere animo præſcribendi.Fon.*

Auſa.] Duæ ſunt partes, ſicut duo ſunt dicta. Secunda ibi, Et in ſpoliantis. Præſupponendum eſt primò illud quod dicitur in c.appellãti. j. de app.& ij.q.vj.ad fi.& l.eos. C.de app. videlicet quòd ad officium iudicis appellationis ſpectat cognoſcere an bene vel male fuerit appellatum. ſed de alio articulo appellationis non debet ſe intromittere. Simile dicitur in c.Romana, de ſo.compe.in vj. Secundò præſupponitur pro ratione decidendi ad textũ, quòd licet de iure ciuili non poſsit adiri Imperator in prima inſtantia omiſsis mediis : tamen de iure canonico licitum eſt adire papam omiſsis mediis etiam in prima inſtantia: quia ipſe papa eſt ordinarius totius orbis, & concurrit cũ omnibus aliis: ideo in electione actoris eſt corã quo velit defensore ſiue reũ conuenire, vel coram epiſcopo, hoc eſt coram iudice ordinario, vel coram papa, qui papa dicitur ordinarius ordinariorum.

CASVS. Tu & ego litigabamus coram officiali Pictauenſi ſuper aliquo beneficio:qui officialis contra te tulit ſententiã, à qua appellaſti immediatè ad papam : tamen poteras ſi voluiſſes appellare ad archiepiſcopum Burdegalen. quod non feciſti. Intimaſti & notificaſti appellationẽ, & cõparuimus ambo coram papa, & voluimus quòd dimiſſa cauſa appellationis ipſe papa cognoſceret de cauſa principali:quæritur vtrum poſsit illud fieri? Et videtur prima facie quòd non: vt dictum eſt in prima præſuppoſitione: tamen Ro.pont.dicit ꝙ poterit cognoſcere de principali, omiſſo.i.dimiſſo articulo appellationis:eſt ipſe papa ſit generalis ordinarius, & concurrat cum omnibus ordinariis. Sic etiam vt dicitur, legatus papæ omiſſo articulo appellationis põt cognoſcere de principali cauſa.c.j. de offi.leg.in an. Sed ponam' ſanctiſsime pater ꝙ aliquis fuit ſpoliatus re aliqua, & mouit cõtrouerſiam ſuper articulo proprietatis, in quo proceſſum extitit vſq; ad concluſionem & renũtiationẽ cauſæ. Ego actor qui fui ſpoliatus antequam fuerat renuntiatum & cõcluſum in cauſa, volo ſuſpendere cauſam ꝓprietatis & venire ad poſſeſsionẽ, an poſsim? Dicit ꝙ ſic:& hoc in odiũ ſpoliantis. h. d. H.r.

Colligo aliqua notabilia. Et primò ꝙ quis non debet appellare ad papã omiſſo medio: niſi obtẽuerit formã.c.j.de appel.in vj. No.ſecũdo ꝙ quis etiam in prima inſtantia poteſt litigare corã papa omiſſo medio: ſed hoc forte non haberet locum in regno Franciæ propter pragmaticam ſanctionẽ, quæ vult ꝙ cauſæ primò agitentur corã ordinariis: niſi delegarentur à papa aliquibus iudicib' regni Franciæ. No. tertiò ꝙ ſi ſpoliatus intentauit petitorium intra concluſionem & renuntiationem.i.antequã fuerit concluſum & renuntiatũ in cauſa, poteſt ſuſpendere & dimittere petitorium, & venire ad poſſeſſorium. Et eſt ratio: quia probationes ſunt faciliores in poſſeſſorio quàm in petitorio : quia in poſſeſſorio ſufficit probare poſſeſsionẽ & ſpoliationem : in petitorio verò requiritur probatio dominij, quæ probatio eſt valde difficilis:adeo cõſulit lex, qui petitorio. ff. de rei ven. ꝙ quis primò agat poſſeſſorio quã petitorio. Sed tamen(vt hic dicitur, & in c.paſtoralis.eo.tit.in an.)aliquis poteſt primò intentare petitorij : deinde venire ad poſſeſſorium.ſed quæritur, nõne dimittens petitorium, & veniens ad poſſeſſorium venit cõdemnandus in expẽſis? Dicit g'.ꝙ non: quia nihil præiudicat aduerſario: cũ poterit poſtea venire ad petitorium in eodẽ ſtatu in quo prius remãſit. Et hoc debet facere ante concluſionẽ cauſe: videlicet ꝙ poteſt ſuſpendere petitorij, & venire ad poſſeſſorij: ſecus ſi poſt concluſionẽ. Vnde concludere & renuntiare in cauſa eſt quãdo partes nihil amplius volunt allegare nec ꝓducere:& tũc inde dicit, poſtquã nihil aliud vultis allegare nec producere, ego habeo pro cõcluſo & renũtiato. No. vlterius ꝙ vt actus pariat effectũ, debet eſſe legitimè factus. probatur in verbo legitimè,ad hoc de tranſla.c.ij.de procu. cle.j.& quod ibi no.gl.in verbo, debito. No.finaliter ꝙ appellatio eſt commune remediũ appellanti & appellato:ibi tã appellanti quàm appellato.pro hoc de ap.ſæpe. ca.oblatæ.& c.Nicolao.& c.interpoſita.Zab.

Gloſ.ſeq.ſoluit duo dubia.

i *Beneficiali.* Comprehendit minora & maiora beneficia & præbendas.& de hoc de reg.iur.c.j.lib.vj. in non beneficiatis autẽ nõ habet hoc locum:etiã ſi de eccleſia vt de proprietate ſit quæſtio. facit quod dixi.ſ.ea.compil.de iudi. diſpendioſam.ſuper verbo, beneficiis.

Gloſ.ſeq.obiicit & ſoluit.

k *Per appellationem.* Fortius ſi per querelã: videbatur autem ꝙ illud ſolũ ſuper quo appellatũ erat, eſſet per appellationis iudicẽ cognoſcendũ: vnde corã iudice appellationis non fit reconuentio.de hoc ſcripſi de mu.pe.c.j. cognoſcat ergo id ſolũ ſuper quo appellatur, ſiue ante ſententiã fuerit appellatum.ad hoc j. de ap.appellãti. cũ ſuis concor. ſiue à ſententia. ij.q.vj.ad fin. ſiue extra iudiciũ. de elec. vt circa.lib.vj.ſed ex quo deuoluta eſt cauſa per decr.j de elec.li.vj. nõ expectato appellationis euẽtu, voluit papa hoc licere. & hoc ꝓbat ver. j. decernimus.per quod reſpõdetur ad iura prædicta. Poteſt etiã dici ꝙ decre.vt circa. locũ non habet cũ quis ſuũ profequitur intereſſe. vt ſ. e.compil. de elect. conſtitutionem in princ.

Recitatio non ſit coram iudice appellationis.

Spoliatus quo intentet petitorium, poteſt vlo ſuſpenſo ad poſſeſſorium venire.

l *Ad ſedem apoſtolicam.* In inferioribus ergo ſecus.

m *Deuoluta.* Ita ꝙ cauſa ipſa eſt in curia, ſecundũ formam decr.j. de elec. lib. vj. vt quia appellatio legitime interpoſita eſt.eo.tit.vt circa. & appellato legitime infinuata: vt in cle.ſ. de elec.cauſam. & intra debitum tempus:vt ibi. §. penul.

Appellato.

a *Appellato.* Vtrunque enim æqualiter arctat illa conſtitutio.j. de elec. vterque ergo ſentiat cõmodum ſicut onus. de reg.iur.qui lenit.lib.vj.

Gloſſa ſequens notat & remittit. contra gloſ. obiicit, & dupliciter reſpondet.

b *Spoliatus.* Per hoc patet quòd loquitur in poſſeſſorio recuperandæ. de poſſeſſorio retinendæ, an intentari poſsit per eum qui petitorium intentauit illa pendente, notaui & dixi.ſ.ea.paſtoralis.ſuper iiij.gl. quæ gl.in ea parte qua dicit ante mediũ ꝙ de poſſeſſorio poteſt rediri ad iudiciũ proprietatis, reprobari videtur per hunc textum. Si enim ſpeciale hoc inducitur in odiũ ſpoliantis, ꝙ ſuſpenſo petitorio tranſitur ad poſſeſſoriũ, ergo id non licebit in caſu cõuerſo, in quo caſu ceſſat. Sed gl. dupliciter poteſt defendi, ſ.quia non dicit quòd ſuſpẽſo poſſeſſorio redeatur ad petitoriũ, ſed ꝙ de poſſeſſorio inchoato reditur ad petitorium, quod poteſt intelligi renuntiato priori iudicio. Item volens dicere ꝙ ſuſpẽdi & pendere poſſit poſſeſſorium, dicer hoc ſpeciale hic addi in cauſa appellationis, vt dixi in glo. ſortius: vt quod ibi olim nõ licuiſſet, hodie liceat in odium ſpoliantis.

Petitorio ſuſpenſo tranſire licet ad poſſeſſorium, ſed non e conuerſo.

Gloſ.ſeq. ſoluit obiectionem. arguit à contrario, & illud determinat.

Conclusio in cauſa beneficiali poteſt omitti.

c *Concluſionem.* Quæ licet fieri poſsit, vt hic, tamen in his beneficialibus poteſt omitti.j. de ver.ſig.ſæpe contingit.facta ergo concluſione hoc nõ licebit, quod verum puto niſi in caſu decr.paſtoralis.in fi.ſ. vt ſicut hoc in aliis cauſis non beneficialibus tũc liceret, ſic & in iſta ſaltẽ eo caſu quo ſuſpendit petitorium inchoatũ à ſe, in quo loquitur illa decre.

d *Suſpendere.* Sine metu condemnationis expenſarum, vt dixi eo.tit.paſtoralis.ſuper ver.agi poteſt.

e Et. pro vel, vt ff. de ver.ſign. ſæpe. de reſc.c.ij.vbi de hoc.

Gloſ.ſeq.no.pro opi.& recitat contrarium.

Petitorii ſtentatio per vnum, & poſſeſſorium per alterum, quis prius audiatur.

f *Aduerſario.* Hæc litera & ſequẽs approbare videtur quod no.Ioan.ij.q.ij.c.j.& Ber.ſ.de ordi.cogni.e.ſi. Goffr.& Inno. & Ab.de reſtit.ſpo.ex conqueſtione. l. quando ſuper eadem re intentat vnus petitorium, alter ſuper illa intentat poſſeſſorium recuperandæ, prius auditur, & ſic vtilius eſt ibi agere quam excipere. quod Hoſtien.non placuit, qui dicebat ex viribus eum non prius audiendum ſed ſimul, dicens quòd actionis eum non prius audiendum ſed ſimul, dicens quòd in decre.ex conqueſtione. prius excepit, poſtmodum egit, vt ibi ſcripſi.

Gloſ.ſeq.no. ſignat contrarium, ibi remittit & huic literæ reſpondet.

Beneficij reſtitutionem petit, an habeat probare ius.

g *Solo.* Quaſi nil habeat docere de petitorio. Et per hoc videtur quòd petens reſtitutionem beneficij, non habeat iuſtificare poſſeſsionem, vel probare titulum. de reſti.ſpo.in literis.contra.de filiis presby. conſtitutus. vide quod dixi ſuper gl.ij.& quod no. Hoſti.in ſum.de reſti. ſpo.ſ.in cauſibus. ver.quid ergo. Volens ſe defendere contra hunc tex.reſpondebit per decr.ex parte.de reſti. ſpo. vbi intentans poſſeſſorium probat conuigium. & per decre.ad decimas.eo.tit.lib. vj. Aliud eſt ergo intentare petitorium, aliud iuſtificare poſſeſſorium ex titulo vbi natura poſſeſſorij hoc requirit. ſed vide quod dixi in prædi.decre. ex parte. in gloſ. quaſi dicat. vltra medium.

DE DOLO ET CONTVMACIA.

Contumacia.

Viſum eſt ſ. de cauſa poſſeſsionis & proprietatis, & quia aliquando in cauſa poſſeſsionis & proprietatis dolus cõmittitur ratione contumaciæ, quare poſſet aliquis dubitare de effectu illius doli vel contumaciæ, ideo ponit Clemens de dolo & contumacia rubri.

Ne primò quòd appellari poteſt ante definitiuã, quod eſt verũ indiſtinctè de iure canonico, dum tamen appelletur ex cauſa rationabili. de app. vt debitus. ſed de iure ciuili nõ appellatur niſi in certis caſibus, quos dixi de app. ſuper eo.2. No. ſecundò caſum in quo poteſt procedi ad definitiuã, contra non citatum: vt quãdo quis receſſit à iudice appellando ante definitiuã.eo. tit. eũ qui. lib.6. quod dicit hic gl. 3. Zab.

Sententia vnde dicatur, et quod ſit.

Sententia definitiua quid ſit.

Sententia interlocutoria quid ſit.

Recitatio non ſit coram iudice appellationis.

Nil *ante.*] Ponit dictũ, à quo ſecũdò excipit ibi, Niſi. Imola. Præſupponendum eſt quòd contumax in non veniẽdo nõ poteſt appellare, & hoc in odium ſuæ contumaciæ: puta ſi fuit citatus vt veniret corã iudice ad audiendum ſententiã, & non venit, & ſic fuit contumax, talis nõ poteſt appellare.ij.q.vj. §. ſunt quorũ. in prin. xiiij. q. iij. c. de illicita. C.de iud.l. properandũ. §. cum autẽ. & quorũ appellationes non recipiũtur.l.j.& l.cum autẽ.C.de iudiciis Secũdò præſupponendum eſt ꝙ iudex nõ tenetur deferre appellationi friuolæ interiectæ ab interlocutoria, & poteſt dare apoſtolos reſtatorios & procedere ad vlteriora, & citare partẽ appellantem ſi velit:vel ſi nolit, nõ requiritur ꝙ citet, vt in ea. cum qui. eo.tit.in vj. quia frustra citaretur. CASVS. Ego conuenio te coram competenti iudice, & proceſſum fuit uſq; ad productiones teſtium hinc inde, ſaltem pro parte mea feci probationes & productiones, & probaui meam intentionẽ. tu reus propoſuiſti tuas defenſiones, & admiſſus, id eſt recepti ad illas probãdas, cũ velles producere aliquos teſtes, ego actor dixi illos nõ eſſe recipiendos. iudex interloquẽdo inter partes, tunc ſolẽnitate ſcripturæ ali-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ræ aliquid pronuntiat de plano, vel super aliquo incidēti vel emergenti extra primum intentum principale, & hanc sententiā potest iudex reuocare siue ipse sit ordinarius, siue sit delegatus, siue arbiter. Hoc debet tamen fieri cū causæ cognitione, & iudice concedente, non procedente. iij. q. iij. §. a iudice, secūdū Goff.

Sententia conuentionalis quid sit.

Sententia conuentionalis est amicabilis compositio, vt quando iudex conuenit aliquem & cōmonet eum ne faciat cōtra conuentionem. Sententia per errorem lata, à qua nō est appellatum, reuocatur si error probabilis postea detegatur, vt in c. fraternitatis. de frigidis & maleficiatis. sufficiat ꝓ nunc. Vide gl. in c. ad eom perseecndas. in verbo, definitiua. No. textum ſappellando ſappello. las. lare. a. p. id est, ad alium iudicem vocare, vel alterius iudicis audientiā postulare. Et vt dicit Ber. in lib. de cōsideratione, Appellasse iniquè, iniquum est, inique & impunè, & iniquarum appellationum fomes. Iniqua autem omnis appellatio, ad quam iustitiæ inopia non coēgit. Appellare non vt graues, sed si graueris, licet. Vnde appellatiōe interiecta, debes apostolos petere à iudice à quo appellas. Vnde apostoli in iure, dicūtur literæ datæ appellanti, in quibus continentur allegationes, & qualiter in causa processum sit. Item apostolorū alij sunt conuentionales, scilicet quando pars admittit appellationē, siue in iudicio iudice refutante siue tacente: vel extra iudicium, vt extra de ap. c. fræpe. & c. oblatæ. Alij sunt apostoli testimoniales, testificantes de appellatione facta. Alij sunt dimissorij, per quos apparet ꝙ iudex detulit appellationi. Alij sunt apostoli refutatorij, per quos apparet quòd iudex non detulit appellationi. Alij sunt reuerendi siue reuerentiales, scilicet quādo ob reuerentiā superioris appellationi defertur, vt in c. j. de ap. in lib. vj. in glo.

Apostoli qui dicuntur.

Glos. seq. dicit quid determinat.

Si ante. } Determinat casum dubium circa decre. eum qui. eo. tit. lib. vj. & quod ibi tangit Archi. & quod no. de re iudi. inter monasterium. in vlt. glos.

a *Sententiam.* Et sic oportet appellationem iustificari solū ex virtute grauaminis illati, propter quod appellauit, vt j. de appel. appellanti.

b *Non deferens.* Si detulisset, sentētia postea per ipsum lata non valuisset, quod dic vt de ap. cum appellationibus. lib. vj. Bene autē fecit iudex nō deferendo, ex quo putabat ex falsa causa appellatum. nunquam enim reuocabitur quod per eū fiet, nisi prius iustificetur appellatio. quod dic vt eo. tit. non solūm. lib. vj.

c *Non citato.* quia citare non tenetur, vt in prædi. decr. eum qui.

d *Absentem.* Fortificabant dubium hæc duo, quòd citatus fuit, & quòd fuit absens, per quæ aperte videbatur cōtumacia in non veniendo, vt j. dicam.

e *Promulget.* Quod potuit si lis erat contestata, & liquebat de causa. s. eo. prout. Et idem si nō erat cōtestata, sed erat de casibus quibus procedi potest ad sententiam lite non contestata contra contumacē, qui habentur vt lite non contestata, quoniam. in textu, & in glos.

f *Tempus debitum.* scilicet decem dierum, & à tēpore notitiæ de ap. concertationi. lib. vj.

Glos. seq. ponit opi. quam probat. & pro solutione cōtrarij remittit.

g *Appellare.* Not. Inn. & post eum Host. de ap. dilecto. vt ibi scripsi in si. vlt. glos. & Guli. in Spe. de sen. prola. §. iuxta. ver. quid ergo si appellatio. quòd appellans ante sententiam qui postea appellat à sententia, per hoc non renuntiat primæ appellationi, nec sententiam ratificat. geminatio enim appellationum non submittit, sed subtrahit appellantem à iudicis potestate. xxxj. q. ij. Lotharius. de ap. bonæ. & c. directæ. Nō ob. ff. rem ratam ha. l. iij. §. falsus. quod solue vt no. Ber. de re iudica. ca. j.

Appellans ante sententiam si postea appellat a sententia, non ob id appellationi renuntiat. Partes huius gl. sunt in glos. signata.

Glo. seq. primò ponit quatuor exempla. Secundò not. pro vero contumace non manifesto. Tertiò ponit duplicem distinctionem Guli. Quartò distinctionē Iac. de Are. Quintò quatuor opi. de vero contumace, & quatuor de ficto contumace, & vtriusque secundā approbat. Sextò de appellatione contumacis ponit alias quatuor, ex quibus nouā opi. infert & concludit. Septimò contra conclusionem obiicit per locum à diuisione, & quadrupliciter respondet. Octauò & vltimò infert solutionem quæstionis.

Cōtumax in non veniendo, nō

h *Manifestè.* Vt quia nulla causa fuit ibi expressa, vel non legitima, dato quòd esset vera: vel licet legitima, manifestè falsa: vel iam pronuntiatum esset illam falsam, & non appellatum. a {secūda pars.} Et aduerte quia probare videtur hæc

appellat, secus si ab contumacia non parendo. a Glos. hic relata ad text. Card. Pano. reputat singul.

DE DOLO ET CONTUMACIA.

Clemens v. in concilio Viennensi.

Appellans ante definitiuam, etiam à definitiua lata eo absente citato vel non, appellare potest, nisi prima appellatio sue vt frivola manifestè: quo casu non appellat tanquam manifestum cōtumax. Ioan. And.

CAP. VNICVM.

SI ante definitiuam sententiam a à iudice quis appellando recedat, & iudex suæ appellationi non deferens, b eo citato vel etiam non citato c vlterius in causa procedens, contra ipsum etiam absentem d sententiam definitiuam promulget, e poterit idem appellans à dicta sententia intra tempus debitum f appellare, g Nisi eius prima appellatio esset frivola manifestè. h

litera ꝙ vera contumacia in nō venien do, non impedit appellantē vel appellationem nisi sit manifesta, vt sic in vera contumacia distinguatur inter manifestam & dubiā. appellans enim frīuole, & recedēs, verē contumax est: & tamen si hoc nō est manifestum, appellat. & secundū hoc intelligē da videtur iura quæ dicunt cōtumacem in nō veniendo non appellare. ij. q. vj. §. sunt quorum. an prin. x xiiij. q. iij. de illicita. C. de iudi. properandum. §. cum autē. C. quorū ap. non re. l. j. In non veniendo ideo dixi, quia contumax in non parendo, appellat. ff. de ap. creditor. §. iussus. & pro ratione diuersitatis dicit ibi gl. ꝙ iste peccat in veo tantum, ille in duobus. quod intelligo quia iste venit sed non paret, ille nec venit, nec paret. {tertia pars.} Guli. in Spe. de contu. §. j. ver. & no. Primo distinguit duplicē contumaciam, veram & præsumptam. Secundo triplicem. s. euidenteni, veram, & præsumptā aut fictam: dicens ꝙ verus contumax quem citatio apprehendit, non auditur appellans, & multo minus euidens. Et euidentem vocat contumaciam illius qui dixit se non venturum: & an sufficiat hoc extra iudicium dixisse nuntio citanti, vide quod not. de sent. excom. venerabilibus. §. secus. lib. vj. Veram, illius qué citatio apprehendit. Fictā vel interpretatiuam, citati ad domum quem citatio non appreh ēdit. {quarta pars.} Iac. de Arena contumaciam quam supra dixi euidentem, dicebat verissimam, & dicebat fictum cōtumacem appellare: verum venientem iudice fedente pro tribunali, restitui ad appellandum. ff. de in integ. restī. l. diuus. verissimū nullo iure ad appellandum admitti. ff. ex qui. cau. in pos. ea. l. Fulcinius. §. fi. {quinta pars.} Sed circa hoc est sciēdum ꝙ in vero cōtumace quadruplex est opinio, & in ficto quadruplex. Nam aliqui dicunt verum, quem s. dixi euidentem vel verissimum: alij inuentum, alij non inuentum, tunc demum si se citatū nouit. alij citatum ab homine. Item quidam dicunt fictu inuentum qui dicit se venturum. vel tacuit sed non venit. & hanc etiam recitat glo. vlt. in l. fi. ff. de restī. in integ. Alij dicunt hunc verum: sed fictum, non inuentum, facit quod no. in l. ex consensu. §. fi. ff. de ap. Tertij in nō inuento distinguūt, an citatio postmodū ad ipsum peruenerit, & sit verus: an non, & tūc sit fictus. & facit quod not. in l. j. §. j. ff. quando ap. sit. Alij dicūt fictum, cum ius citat: verum, cū citat homo: quia nuntius & c. ff. de arbi. Celsus. & facit quod no. Compo. & Arch. de elec. c. j. lib. vj. Sic vera interpellatio, quæ sit expresse per hominem. ff. de vsu. mora. Ficta, quæ tacitè fit per legē: vt in ꝑsona minoris. ff. de leg. iij. Tina Scio. §. vsuras. C. in qui. cau. restit. in integ. non est ne. l. in minorū. De vero & ficto placet opin. ij. reprobata prima & quarta. Et licet tertia in se sit vera, quia verè iudici contumaciter resistit is qui non inuentus citationis notitiam habuit & nō venit: tamen quia id iudicialiter non cōstat, & ex præsumptione iudicamus, habemus illum pro ficto. b vbi iudicialiter ergo constaret, haberetur pro vero: & sic posset intelligi. §. fin autem. de quo submittam. {sexta pars.} Item sciendū quòd circa contumacis appellationem est opinio etiam quadruplex. Communis habet quòd fictus appellat. C. quomodo & quando iud. ab eo. ff. quando ap. sit. l. j. in fi. C. de lib. cau. si is. & facit hæc decr. Secūda singularis opinio Iac. Bal. & Odof. quam sequebatur dominus meus in l. properandum, quòd etiam ficte contumax non appellet. & hoc dicunt per §. fin autem. ea. l. de iudi. quæ loquitur de parte non inuenta. pro his facit. ff. de iud. l. & post editū. in fin. fine supplerione legendo. Sed vt ibi dicit glo. si finis ille loquereturde eo qui nec verè nec fictè contumax esset, non esset necessaria appellatio: quia ipso iure sententia nulla esset. & si exponas qd ibi dicit, audietur beneficio nullitatis sine appellationis remedio, non conuenit responsio narrantis, contra illud de fide instru. inter. §. cæterum. Alij dicunt fictè contumacem appellare posse, qui venit iudice sedente pro tribunali, alias non appellat. & sic intelligunt. §. finautem. Alij dicunt nedum fictum, sed etiam verum appellare posse, dummodo nō sit manifestus, quem supra vocaui euidentem vel verisimū.

Cōtumax verus & contumax fictus quis sit.

b *Vbi ergo quē citatio à principio non venit ipsum iudex prædixit, sed ipsius iudicis non venire postmodum, vtc. cōparuit, debet condemnari, sed fictus ex nō veritate quia de ipsa fictitia non apparet iudici in figura iudicij. Et hoc tenet Cy. in l. quæ per. dominū. C. de iudi. in 8. q. ver. sed quid si citat. alter. ff. de fideiu. l. q. pet. de Archid.*

& pro

& pro his facit hæc litera de senten. excommu. venerabili- A bus. §. idem est, vbi videtur expressum quòd citatus non veniens sit præsumptuē contumax, quia potuit impediri sic quòd venire non potuit. Cum ergo eo casu beneficio absentiæ restitueretur contra sententiam. de re iudi. cum Bertholdus. de restit. in integr. ex literis. & de hoc ff. de damn. infe. fi finita. §. si forte. de re iudic. quæritum, fortius ergo beneficium probabilis absentiæ illum excusabit à contumacia, vt appellare posit vt præsens, & obtinere sententiam

VT LITE PENDENTE nihil innouetur.

Clemens v. in concilio Viennensi.

Si duo litigantes super beneficio, mortuantur, siue vterque in curia vel solus possidens, vel neutro possidente alter tantum, altero alibi moriente, ad papam, & in conuentis casibus ad ordinarium spectat collatio, si ad alterum beneficium pertinebat. Si autem alter tantum moritur, si superstes vel alius cuius interfit, litem prosequitur, ex futuro euentu apparebit ad quem collatio spectat. Ioan. And.

SIte pendente: ideo annectit, id est adiungit hic fabricam, vt lite pendente.

Si duobus. } Determinat casum dubiū circa decre. ij. de præb. li. vj. quæ referuat collationi papali beneficia in curia vacantia, an locū habeat in duobus litigantibus in curia super beneficio sibi collato si alter moritur vel vterque. Et distinguit pricipaliter duo mēbra, quia aut vterq; moritur, aut alter tātum. In primo distinguit, aut vterq; moritur in curia, aut vterque extra, aut alter intus, & alter extra. & hoc vltimo casu aut alter tantum possideat, aut neuter. & si alter, aut qui moritur in curia, aut qui extra. In secundo etiam principali membro, scilicet cum moritur alter tantum, tunc subdistinguit, quia aut beneficium spectabat ad mortuum, aut ad superstitem, aut ad neutrum. & si ad mortuum, aut moritur in curia, aut extra. & secundum principale membrum prosequitur ibi, Si verò alter. Tertiò protestatur ibi, Salua tamen. Præsupponendum est illud quod habetur in cap. ij. de præben. lib. vj. videlicet quòd licet generaliter collatio beneficiorum spectet ad papam ratione plenitudinis potestatis, tamē specialiter & priuatiuè collatio beneficiorum vacantium in curia Romana ad ipsum papam spectat, ita quòd nullus alius illa beneficia potest conferre sine ipsius mandato speciali. Alia verò beneficia vacantia extra curiam Romanam ordinarij possunt conferre, & concurrunt cum papa accumulatiuè, & possunt præuenire papam, nisi papa inhibuisset ne ipsi haberēt conferre. CASVS. Duo litigabant coram papa in curia Romana super aliquo beneficio, quod beneficium quiliber dicebat ad se pertinere. isti litigātes sunt mortui in curia Rom. quæritur ad quem spectat collatio beneficij? Dicit Roma. pont. Clemens quòd ad solum papam spectat collatio, nisi ius illius beneficij neutri competisset, quia si nullus eorum litigantium haberet ius in beneficio, sed aliquis tertius haberet ius, tunc papa illud beneficium conferre non debet, cū non vacet. Sed quid si vnus est mortuus in curia, alius mortuus est extra curiam, quæritur ad quē spectat collatio? Distinguit Clemens, an possidens beneficium mortuus est in curia, & alius non possidens mortuus est extra curiā, & tunc collatio beneficij pertinet ad solum papam priuatiuè, si autē possessor mortuus est extra curiam, tunc collatio pertinet ad ordinarium loci in quo est beneficiū, qui ordinarius potest præuenire papam. Sed quid iuris si neuter possideat, & vnus mortuus est in curia, alius mortuus est extra? Dicit Clemens quòd collatio spectat ad papam ratione suæ potestatis. Et idem si ambo possedissent, secundum glos. Sed quid si vnus mortuus est altero superstite, id est viuente? Dicit quòd non est conferendum donec lis fuerit finita contra superstitem, & tunc euentus demonstrabit ad quem spectat collatio: quia si dicatur beneficium spectare ad defunctum, tunc considerandum an defunctus sit mortuus in curia Romana, quo casu collatio beneficij spectat ad papam, aut mortuus est extra curiam, & tunc collatio spectat ad ordinarium. Sed quæritur, nunquid loco defuncti poterit ordinarius alium subrogare? Dicit Clemens quòd sic. Sed quæritur an per istam clementinam papa idem intelligat in personatibus, in dignitatib^9, & aliis beneficiis in quibus ratione suæ potestatis habet plenā & meram dispositionē, ita ꝙ si is qui moritur extra curiā, habebat personatū vel dignitatem in controuersia cum aliquo, an ordinarius possit personatum vel dignitatem conferre, sicut diximus de simplici beneficio? Dicit Clemens ꝙ per istam clementinā non intēdit derogare principio capituli secundi de præb. lib. vj. sed ista cle. fuit specialiter facta ad decidendum dubium quod fuit quando vnus moritur in curia, alius autem moritur extra curiam. b. d. H. r. Colligo aliqua notabilia. Et primò ꝙ si beneficiatus moriatur in curia Romana, tūc collatio ipsius spectat ad solum papam priuatiue, ita ꝙ nullus alius potest conferre illud beneficium nisi ipse papa: & sic collatio ad ipsum papam spectat priuatiue, quia priuat omnes ordinarios.

No. ꝙ ista clemētina venit declaratiuè, siue ad declarationem capituli secundi de præb. lib. vj. No. de Romana curia, & dicit Pau. quòd pro eodem accipiuntur hoc casu sedes apostolica & Romana curia. de concel. præb. c. j. & c presenti. lib. vj. cuius ca. præsenti. moderationem dicit Paulus locum habere in casu huius cle. No. quòd per obitum beneficiati extinguitur titulus beneficij. Nam secundum Zen. mors est dissolutio corporis & animę. de pœ. dis. ij. charitas. ver. corpus. de cele. mis. in quidam.

Continuatio domini Fletæ.

Duobus,

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAPITVLVM I.

SI duobus [a] in Romana curia [b] super beneficio [c] sibi collato [d] litigantibus [e] in eadē curia mori [f] contingat [g] vtrunque, collationem huiusmodi beneficij ad Romanum pontificem [h]: si verò extra dictam curiam [i], ad ordinariū [k] decernimus pertinere: nisi [l] forsan alius ab eis [m] in dicto beneficio i[n] haberet. Quod si vnum in dicta curia, alterum verò extra mori contingat: si moriens in curia beneficium possidebat [o] †, ad Romanum pontificem P: si verò alius [q], ad ordinariū pertineat collatio supradicta. Neutro [r] autem ipsorum [s] beneficium possidēte, erit Romanus pontifex propter authoritatis prę rogatiuam [t] in collatione huiusmodi præferēdus. Si verò [u] alter tantummodo siue possessor siue petitor decedat [x]: si superstes vel alius cuius interfuit [y], causam nihilo minus prosequatur [z]: (cum interim [a] beneficium de iure conferri non possit [b]) ad quē collatio eius pertineat, futurus declarabit euentus [c].

Nam si ad defunctum pertinuisse beneficium fuerit declaratum: pertinebit [d] ad papam, si ille in curia [e]: vel ad ordinarium, si extra curiam fit defunctus. Quòd si ad neutrum [f] illud spectasse constiterit: ad ordinarium collatio pertinebit [g]: Salua tamen in præmissis omnibus Romani pontificis potestate, ad quem ecclesiarum, personatuum, dignitatum, aliorumque beneficiorum ecclesiasticorum plena & libera dispositio ex suæ potestatis plenitudine nosc itur pertinere [h].

† Not. hic Imol. quòd ex possessione præsumitur titulus non solū ad cōmodū possessoris, sed etiam tertij. Vide.

a Duobus. vel pluribus: cùm sit eadem ratio. concor. quod A no. de rescri. duobus. lib. vj.
b Romana curia. quod dic vt not. s. de præben. præsenti. lib. sexto.
c Beneficio. Largè sumitur comprehendens dignitates. de præb. c. ij. lib. vj. saluo quod ibi not. in ij. glos.
Glossa seq. primò notat à cōtrario. secundò soluit dubiū de electo: & per id opi. fortificat. tertiò quærit. ponit opin. quam partim reprobat. quartò impugnat obseruātiam curiæ.
d Collato. Secus ergo si litigarēt illud sibi debitum. & concor. quod dixi. s. in cle. de rescrip. auditor. Et per hoc puto solui qđ dubie tangebat Arch. de elec. si electio. lib. vj. de electo in propositū non cōfirmato, qui moritur in curia, an prępositura vacet in curia, allegabat pro & contra, quæ not. lxiij. distin. quanto. puto quòd non, etiā si ibidem super electione vel confirmatione litigabant: per hanc literam. durat enim prima vacatio vsque ad confirmationem. facit de elect. cupientes. & c. quàm sit. in prin. lib. vj. quæ per cōfirmationem desinit. de transla. c. j. & ij. facit hoc pro opi. quam tenui de elect. cupientes. §. quid si. an vlt. glos. quæ incipit, & pertinet. Sed de prioribus beneficiis confirmati in curia ad dignitatem cuius adeptio facit illa vacare: dubitatur an vacent in curia, & placet Archi. in decret. commissa. de elec. lib. vj. quòd non: quia non vacant per confirmationem sed per possessionem pacificā. vel ex quo stat per confirmatum quo minus illam habeat, vt ibi, & de præben. licet episcopus. e. lib. diceb at tamen quòd si ille cōfirmatus manet in curia, & per procuratores possessionem apprehendit, quòd beneficia vacabunt in curia: quia talis possessio quo ad priora beneficia fingit illum mortuum. vij. q. j. §. ecce in quibus. sed mori non potest nisi vbi personaliter est: ergo &c. Non placet hoc dictū, ex quo sequeretur quod beneficium per procuratorem renuntiatum in curia, vacaret eo loco vbi esset renuntiationis tempore qui procuratorem constituit: quod est falsum, vt ipse idem no. in decre. ij. de præb. & ad §. ecce. respon. per no. de reseri. fusceptum. lib. vj. in gl. penult. quia non est verè mortuus, sed fingitur: & illa fictio bene potest trahi ad locum vbi possessionem apprehendit. vbi ergo procurator mandatum habēs possessionem apprehēdit, ibi & ea die vacat beneficium: sed vbi amicus vel negotiorū gestor id fecisset, procedere posset illa opinio: quia tunc vacat per acceptionem vel ratificationē per illū factā in curia & non prius. facit de præbē. si tibi absenti. lib. vj. Itē aduertendum est quòd sæpe curia priora beneficia electi in episcopum in curia cōsecrati statim confert: quod puto fieri non posse illo non consentiēte: nisi prius habeat possessionem episcopatus. non enim per solam consecrationē vacant priora, sed per consecrationem & translationē & lapsum tēporis quo debuit consecrari, prout etiam scripsi post Inno. & Compost. de elect. eum in cunctis. versi. cùm verò. super vlt. gl. si ergo consecrationis tępore possessionem habebat: tunc statim vacant priora; & in curia vbi consecratur. & per hoc videtur quòd si consecratus in curia possessionem non habens vadit ad partes episcopatus, & possessionem apprehendit, quòd priora illius beneficia non vacent in curia, nisi specialiter fuerint reseruata. Scio tamen quòd curia hoc nō recipere.
e Litigantibus. In hoc ad titu.
Glos. seq. soluit duo dubia.
f Mori [a]. idē puto in renuntiatione vel alia vacationis forma etiam si immisceantur: vt quia vnus moritur: alius renuntiatum sit eadem ratio, & facit præalleg. §. ecce. vij. q. j.
g Contingat. simul, & successiuè.
h Pontificem. Tolle literam, decernimus pertinere.
i Curiam. R. epete, mori contingat vtrunque, collationē huiusmodi beneficij &c.
k Ordinarium. id est collatorem, etiam si aliàs non haberet ordinariam iurisdictionē. sic de cōcess. præb. si soli. lib. vj.
l Nisi. hanc exceptionem etiam in inferioribus membris intelligas repetitam. m Ab eis. Litigantibus mortuis.
n Ius. in re vel ad rem. de vtroque de concess. præb. ea. vlt. lib. vj.
Glos. seq. primò dat simile. Secundò ponens ius vetus cōmēdat hoc nouum. o Possidebat. Sicut ergo in multis casibus est melior condino possessoris. de præben. si à sede. lib. vj. sic fit melior conditio illi° penes quē moritur possessor.
Et not. quòd si hæc constitutio nō emanasset, videretur adhuc post mortē quę rendum ad quem de iure beneficiū spectasset, vt j. dicitur: cùm alter moritur: vteo cognito haberetur cōsideratio loci mortis illius: sed quia hoc fuisset difficile & facile neglectu, ideo fuit vtiliter sic prouisum.
p Pontificem. collatio &c. vt sequitur.
q Alius. scilicet moriens extra curiam: & repete, beneficiū possidebat.
Glos. seq. quæstionem soluit.
r Neutro. Idem puto vbi possidebat vterque, vt in paritate possessionis semper sit potior conditio papæ. facit de rescr. duobus. libro sexto. & quod not. eodem lib. de præben. si à sede. & possent ambo prouocare in interdicto vti possidetis: vel quia vterque contra reliquum appellauit: vt sæpius experimur. sed forte hunc casum omisit, quia vtroque possidente neuter possidere videtur: quia non insolidum facit. de proba. licet. vel quia non pacificè. facit de elec. commissa. lib. vj.
s Ipsorum. scilicet quorum alter mortuus est in curia, & alter extra curiam.
t Prærogatiuam. Concor. de præb. si à sede lib. vj.
u Si verò. Secundum principale membrum distinctionis.
x Decedat. In curia vel extra.
y Interest. Siue ratione tituli in quo ius habebat in re vel ad rem: siue ratione turis eligendi vel præsentandi vel conferendi quod se contendit habere: & forte mortuum elegerat, vel illi prouiderat supra eod. capit. ij. lib. sexto in glossa penult.
z Prosequatur. Si non prosequeretur, lis non penderet.
a Interim. scilicet illa lite pendente.
b Non possit. s. eo. c. ij. lib. vj.
c Euentus. Concor. de elect. si fortè. lib. vj. de frigi. fraternitatis. in fi. cum suis concor. iste autem euentus est dubius. ff. de pecul. quod debetur.
d Pertinebit. Collatio de qua præmisit.
e In curia. fit defunctus: quod sequitur.
f Ad neutrum. Alterum membrū subdistinctionis quando pronuntiaretur beneficium spectare ad superstitē, nō exprimit quasi indubitatū: quia tunc nō vacat. & sic nec per papā, nec per ordinarium cōferendū. ad vtrumq; autē impossibile est spectare. facit de ele. vt quis duas. lib. vj. & ideo etiā illud non fuit exprimendum.
g Pertinebit. Constat enim quòd in curia nō vacauit, etiam si ille qui mortuus est, de cesserit in curia.
h Pertinere. Concor. de præb. ca. ij. lib. vj. & facit de concess. præben. proposuit.

Vocatio beneficij refe renda est

CVm lite. Ponit dictum quod secundò limitat & declarat. Secunda ibi, Dum tamen, Imola.

Lite

Lite pendente nihil est innouādum. Et quo ad hoc litem A dicimus pendere postquam à iudice cōpetenti citatio emanauit, & ad partē peruenit. Et capitulum istud venit declaratiue ad titulum: videlicet quando dicatur litis pendentia. Et dicit ex quo reus est citatus & libellus est oblatus: quia in eo fuit inserta petitio actoris, vel aliquid æquiualēs, tūc lis dicitur pendere. Sed quæritur, iudex decreuit aliquem fore citandum: qui audiens q̄ iussus erat citari, se absentauit, & per eū steit quo minus citaretur. Quæritur si nuntius iuerit ad domum & illum non repererit, sed misit citationem ad domum, vel eum citauit in persona vxoris: quæritur an per hoc lis dicatur pendere? Et respondet quòd sic, hoc d.

No. quòd competens iudex seu idoneus dicitur qui habet in causa iurisdictionem cum exercitio, dato quòd illa iurisdictio posset per exceptionem eliminari exceptio contingat iurisdictionem, siue contingat personam: valet enim vtroque casu processus, si nō excipiatur. merito ante exceptionem dicitur competens, seu idoneus. Et no. glo. in cle. nostra. singulariter: quia potest facere ad multa: cum ſæpe fiat mentio de iudice competenti. No. quòd quanquam ad perpetuandam iurisdictionem sufficiat citationem emanasse à iudice, licet non peruenerit ad partem: tamen quo ad inducendam litis pendentiam oportet quòd peruenerit citatio ad partem: vt in glos. in ver. & ad partem. tamen dicit rex. si factum est per partem quo minus citatio peruenerit ad eam: tunc non impeditur litis pendentia. Not. consilium glos. vlt. ad inducendam litis pendentiā inferatur in citatione copia libelli: vt pars citata possit plenè instrui super quibus sit in iudicio conuenienda. No. quòd quo ad hoc vt citatio inducat litis pendentiam, quo ad reuocandū innouata: expedit q̄ facta sit à iudice cōpetēti. No. quòd is per quē stat quòd citatio ad eum non perueniat, habetur pro citato. simile secundum Zen. ff. de cuic. l. si ideo. & l. si dictum. §. si præsente. Zabarel.

Glos. seq. dicit, & prosequitur quid determinat.

a Cum lite pendente. Declarat quando lis pendere dicatur, determinans quod not. Hostien. eo. titu. ca. j. vbi dixit quòd lis pender nedum ea contestata de verb. signi. ex parte ij. sed etiam libello principi oblato. C. quando libel. prin. da. l. j. & si adhuc non sit impetratum. C. eo. tit. l. j. fortius ex quo impetratum est. de appel. suggestum. & fortius ex quo negotiū est commissum. de testi. causam. ij. & fortius facta citatione. de offi. deleg. gratum. per quæ dixi ibi secure tenendum q̄ non solum ea quæ post litem contestatam, sed etiam ea quæ ante saltem post citationem attentantur sine libello, ex puro & mero iudicis officio reuocantur in statum prisſtinum. alleg. de constit. cùm M. in fi. de despon. impu. ad dissoluendum. de accus. olim. in quibus non potest dici quòd fuit lis contestata. Et in hoc differt hæc rubrica a rubrica de restit. spol. secundum ipsum: quia hic de plano expeditur ibi libellus offertur, & lis contestatur. de restit. spolia. olim. & tribus ca. se. & ca. vlt.

Attentata post citatio nem iudicis officio reuocantur.

a Pendente. Quoddā casus in quibus ponderatur pēdentia, vide no. de offi. lega. prælenti. §. j. in gl. ij. lib. vj.
b Innouari. Quod fieret si possessor priuaretur possessione, vel alienaretur res litigiosa, vel super ea interpretaretur priuilegium tacita litis pendentia: antiqua verò possessione vti, non est innouari, & vide quod scripsi eod. titu. super rubrica.
c Ad hoc. scilicet quo ad innouationē impediendam, & fortius quo ad iurisdictionem perpetuandā. de fo. compe. proposuisti. de offi. del. gratum.

Principium & finis in pendentia considera tur.

d Postquam. In pendentia ponderamus principium & finē. hic determinat primū. s. quando incipiat. secundum. s. quando desinat, patet ex. titu. ca. ij. lib. vj. & xj. q. j. quia res. scilicet lite finita: quod esse potest per sententiam à qua non est appellatum: vel aliter vt no. de lit. cōtest. c. j. lib. vj. & vide quod dixi de confes. ca. vlt. super vlt. glos. & quod not. j. tit. proxi. cap. vnico.

Glos. seq. alleg. simile & arguit. quæstionem soluit & prorogat.
e Competenti. Alibi dicitur idoneo. de app. vt debitus. & fa est hæc litera ad id quod ibi no. in gl. ij. Competentem autē hic dico eum qui causæ iurisdictionem habet cū exercitio, dato q̄ illa possit p exceptionem elidi, siue exceptio contingat personam, vt quia suspectus: siue iurisdictionē, vt qa rescriptū surreptitiū. planum est enim q̄ his casibus valet processus in principali si non excipiatur. de re iudi. inter monasteriū. de hoc de reſtri. ad audientiam. ij. sicut autē requiritur cōpetentia in iudice, sic & in citatione. facit quod scripsi de for. comp. proposuisti. de offi. delega. cùm plures. lib. vj. in glos. fi.
f Citatio. priuilegia vel reſcripta videntur impediri per solam causæ commissionē sine citatione. de testi. causam. ij. & vide quod ibi dixi super glos. penul.

Exceptio quādoquē per sanā in dicu, quādoque iurisdictionē contingit.

Glos. seq. ponit differentiam.
g Ad partem. Licet ergo quo ad perpetuandā iurisdictionē sufficiat citationē emanasse secūdum canones, & vide quod dixi de offi. deleg. ca. vlt. in fi. tamen quo ad inducēdam litis pendentiam non sufficit emanasse, nisi peruenerit, vt hic.
h Factum. dolose: vt in iuribus statim allegandis.
i Peruenire. Concor. cle. s. de elect. causam. de renunt. cap. vnico de iudi. dum de foro compe. quamuis.
k Expressa. Concor. s. de procur. non potest. ad idē de elec. vt circa. & c. procurator. lib. vj.
C Glo. seq. literam exponit. consulit, & dubium soluit.
l Plene. Si ergo dicat iudex: compareas die tali responsurus Titio super quadam domo, non erit sufficiēs expressio: nec dicetur lis pendere super domo, vel domus esse litigiosa. & est si. de do. & contu. c. ij. est ergo consilium actoris cui expedit inducere litis pendentiā, q̄ inferatur libellus in citatione. de dila. c. ij. bene facit cle. s. de elec. causam. tamen licet id nō fiat: si tamen talis est expressio per quā plenè posset instrui, sufficit: vt hic. vbi verò iudex sufficiēter expressit, sed nuntius non sufficienter retulerit, non iuuat. debuit enim emanasse & peruenisse: vt s. dicitur.

Litis pendentia facilè induci tur si libellus in citatione inseritur.

DE SEQVESTRATIONE possessionum & fructuum.

Visum est s. an & quādo nouatio potest fieri: dubitari posset an possit fieri sequestratio rei litigiosæ possessionis & fructuum: ideo &c.

Continuatio domini Helie.

Am D compescendas. Nouū & æquissimū est quod inducit hæc constitutio, quę primò ponit nouū casum sequestrationis fiēde. Secūdò punit impedientē: ibi, Si quis autē. Tertiò constitutionē ad pendentiā prorogat: ibi, Præmissis. Quartò exceptionem remouet: ibi, Non obst. Ioan. And. CASVS. Tu & ego litigabamus in curia Romana corā aliquo auditore super beneficio. in petitorio vel in possessorio processum intantum extitit quòd auditor tulit sententiam definitiuā contra te possessorem, qui ab hoc triennio non possederas. appellauisti. pendente appellatione peto vt beneficiū contentiosum sequestretur vnà cum fructibus percipiēdis. quæritur vtrū debeat fieri sequestratio? Dicit Clemens q̄ sic. etiā si opponatur de nullitate sententiæ ipsius auditoris: & dicatur q̄ sententia auditoris lata contra possessorem, nō valet: tamen hoc non obstāte iudex ordinarius poterit sequestrare dictū beneficium. Sed quæritur, per quem fiet sequestratio? Dicit q̄ per iudicē: & sequester exercebit ea quæ pertinent ad beneficiū, item reditus non conuertētur in vtilitatē ipsius sequestri: sed imputabit beneficio: Et residuum debet reseruare & restituere illi qui habebit victoriā. Sed quid si vtris si aliquis impedit sequestrari, vel fructus sequestratos occupat: vtrū iste impediens vel occupās incidat in aliquā pœnam? Clemēs distinguit. aut ille qui impedit, est vnus de litigatoribus aut nō, sed alius. Si secundo modo, incurrit pœnā excommunicationis: quia ipso facto q̄ impedit vel occupat fructus, ipse est excōmunicatus: nec venit absoluendus, nisi

omnia

Universidad de Deusto
Biblioteca

omnia restituerit in manibus sequestri. Primo casu etiã inturrit sententiam excõmunicationis: & vltra perdit ius quod habet vel quod sibi cõpetebat in beneficio. Et hæc Clementina seu constitutio habet locũ in litibus pendentibus, & nõ solũ in futuris. h.d H.r. Colligo aliqua notabilia. Et primò, si super beneficio contra ipsius possessorem qui triennio non possedit, in petitorio vel possessorio vna definitiua fertur in curia: etiã si nulla fore dicatur, ipsius beneficij sequestratio per loci ordinarii fieri debet: quã impediens, vel sequestratos fructus occupãs, excõmunicatus est. Et si est de litigantibus, cadit à iure suo: & respicit pendentia. Et istud est summariũ clemẽtinæ. No. q̃ iudex & superior debent obuiare malitiis hominũ subditorum: quia melius est ante tempus occurrere, quàm post causam vulneratam remedium quærere. No.tex.ad cõpescendas i.refrenãdas: vt in gl. Not.apud.i.circa: & debet scribi per d. No.promulgata: vt s.in cle.fi ante.de do.& contu.

No.sequestretur [a].sequestro,straș.a p.i.separare: & ꝓprie certãtes pacificare. vnde, Diuido,pacifico,dic designare sequestro. Inde sequester,stri,quod & tertiæ declinationis inuenitur: sed regulariter.i.communiter & frequens est secundę: vt hic sequester,stri,tro. Et dicitur sequester reconciliator qui discordes pacificat,& qui certãtibus medius interuenit: qui apud Græcos mesengyos dicitur: apud quẽ pignora vel res aliæ litigiosæ deponi solent.i. solent tradi in custodiam. Et dicitur sequester à sequendo, vel à sequor: eo q̃ eius qui electus est, vtraque pars certantiũ & litigantiũ sequatur fidem. vnde Deuter.v. Ego sequester & medius fui inter Deũ & vos. Inde hæc sequestra,straę,id est reconciliatrix: & proprie certantes pacificãs. Item proprię (vt ad nostrũ propositum) sequester est is apud quem res litigiosa deponitur à pluribus, & sequestratur, vt ei qui in causa vicerit, reddatur. Item sequestrum dicitur illud scriptũ quod de sequestratione conficitur: & si fit ex causa voluntaria, trãsfert possessionẽ in sequestrũ. Sequestratio est rei de qua agitur, separatio, vel dispositio, vel possessionis interdictio. Interim enim q̃ res apud sequestrũ est, nec actor nec reus possidet. ff. depo. l. licet. Not. quòd sententia lata super possessorio, potest esse definitiua. quod colligit glos. in verb. possessorio. quã nota.

No. finaliter casum in quo titulus beneficij potest sequestrari. quod colligit glos. in verb. beneficium. Zabarella.

Compescendas, id est refrenandas: & componitur à con, & pesco: quod verbum non est in vsu, & concor. cle. de offic. ordi. c.j.

a *Vna.* fortius ergo si plures.
Glos. seq. soluit tres casus.

b *Contra possessorem.* si ergo contra petitorem pro possessore fertur sententia, non fit sequestratio. Item si inter duos vel plures petitores beneficij fertur sententia pro vno contra reliquũ vel reliquos, non fit sequestratio hoc probat hęc litera. Item si fertur sententia contra possessorẽ, non tamen pro petitore qui forsan ad ꝓtiuationẽ agebat, non est locus sequestrationi [b]. quod probat litera sequens ibi, petitorio vel possessorio, & in fine hui[c] partis. & facit quod no. Hosti. in summa huius tituli. ad finem.

c *Definitiua.* in interlocutoria ergo nõ habet locũ hæc constitutio. Est autẽ interlocutoria quæ inter principiũ & finẽ causæ fertur super iis quæ incidũt vel emergunt. Definitiua verò principalem quæstionem definit: de quo satis in Spec. de senten. prola. in j. col.

d *Super beneficio.* ecclesiastico. concor. s. ea. cõpil. de iudi. c. ij. si ergo inter petitorẽ beneficij & possessorem esset quæstio alia personalis vel realis, & feratur definitiua pro petitore: non erit locus constitutioni.

e *Dum taxat.* si. s. ea. compil. de rescriptis, auditor. & fuit hoc prudenter ꝓ temperatum. absurdum enim fuisset per singulas sententias ordinariorum vel delegatorũ possessores possessione priuari.

f *Possessorio.* hic patet quòd etiam super possessorio fertur sententia definitiua [c]. concor. de iudi. c. vlt.

g *Promulgata.* per auditores curię, à quarũ sententiis appellatur: & puto decr. procedere siue principalis sententia feratur in curia: siue super sententia lata per ordinariũ, à qua fuit appellatum ad curiã, definitiua sententia feratur ibidẽ, dummodo pro petitore contra possessorem: vt dixi.

h *Beneficium.* No. q̃ non fructus tantũ, imò etiã beneficiũ sequestratur: & hæc sunt diuersa. & est simile quod notatur de præb. si tibi concesso. lib. vj. in glos. ij. Iura ergo beneficij & beneficiati ex ercebit sequester q̃ possidet. super quo vide qđ no. & scripsi de iudi. examinata.

i *Etiam si.* prudenter fuit hoc additũ ad tollẽdas cauillationes dicentium q̃ in materia sequestrationis odiosa appellatio beneficij non comprehẽdit infrascripta. de præb. cap. vlt. eo. tit. cùm in illis. lib. vj.

k *Triennio.* pacificè. si. C. de fideicom. l. j. Ista duo requiruntur ne fiat sequestratio, q̃ triennio sit possessum: & quod pacificè. de his ergo præiudicialibus bene poterit possessor excipere & probare: nec puto sufficere annum tertium inchoatum: vel pro maiore parte illius tertij anni illum possedisse: requiritur enim triennium consummatum. si. de regula. ad nostram.

l *Antea.* i. ante litem motam, quæ nunc est finita per vnam sententiam. post litem enim motam nõ possidetur pacificè: quod requirit hæc constitutio. & per hoc patet inutiliter de illo quæri, qui tempore sententiæ non possederat triennio, quod tamen triẽnium est completum tempore quo petitur sequestratio.

m *Loci ordinarium.* non distinguit an ad illum spectet institutio nẽne. & est si. de vsu. quanquam. lib. vj. & quod ibi no. quandoque tamen per ordinarium cõprehenditur instituẽs & destituens. de offi. ord. c. iij. in prin. lib. vj. & s. tit. prox. c.j. Et no. casum in quo de causa deuoluta ad curiam se inferior intromittit. ad idem de app. cum teneamur. & quod ibi dixi post Hostien.

n *Idoneam.* æquum esset hanc sequestrationẽ fieri existẽti in ordine quem requirit beneficium [d]. de elec. nemo deinceps. & ca cùm ex eo. lib. vj. de regula. beneficium. eo. lib. ad hoc literam quæ sequitur.

o *Oneribus.* concor. de offi. ordi. præsenti. §. porrò. lib. vj.

p *Restituat.* cùm sequester habeat limitatam potestatẽ, scilicet de restituendis fructibus qui ad onera supersunt: dico q̃ illos non posset in emptionem prædiorũ pro beneficio vel aliàs in vtilitatem beneficij conuertere: quod posset vbi non esset talis limitatio: vt in prædi. decr. præsenti. & de offi. ord. cum vos. in fin.

Glos. seq. dat tria exempla.

q *Finalem.* per pronuntiationẽ papalem, vel factã de ipsius speciali mandato. facit de verb. sig. constitutionem. ij. respõ. lib. vj. vel per secundam sententiam à qua non est appellatũ, vel per tertiam licet fit appellatum. de app. directæ. & ca. fua nobis. quod dic vt j. de re iudi. c.j.

r *Obtinebit.* hoc propriũ est sequestri, quòd res sequestrata restituatur victori.

Glos. seq. ponit dictum, cuius obiectionem soluit,

s *Si quis.* pars vel alius: & includit episcopos. Non obst. de sent. excõ. quia periculosum. lib. vj. quia nõ loquitur hic de interdicto vel suspensione, sed de excommunicatione.

t *Occupare.* in mala parte ponitur: quandoque in bona. de hoc de elec. in generali. j. respõso. lib. vj.

u *Ipso facto.* alios casus in quibus ipso facto per has cle. quis excõmunicationem incurrit, no. & vide. s. de sent. excõ. ca. j.

x *Fructibus.* vel ipsorum æstimatione si fructus non extãt. facit de trans. veniens. in fine.

y *Restituit.* non sufficit ergo cautio de restituendo, & concor. quod no. de elec. quia sæpe. de immu. ecclesia. quoniã. in fin. lib. vj.

Glos. seq. dicit per quem, secundò arguit ad quæstionem pro & contra. & remittit.

z *Nullatenus absoluatur.* per ordinariũ qui aliàs his cõcurrentibus absoluere poterit. de sen. excõ. nuper. & per istud negatiuũ verbũ videtur q̃ absolutio cõtra hæc facta nõ teneat [e]. cui concor. j. de sepul. c.j. & de hære. ca. ij. in fi. & ca. iij. post prin. de pœn. c.j. In contrarium videtur: cum hęc forma sit à iure

iure data, nõ ab homine. facit quod scripsi post Gosse. de restit. spo. c. vlt. in prin. ad idem facit de sent. excom. v. generalibus. §. vbi autem. lib. vj. vide quod dicam j. de iure patr. c.j. post princ.

a *Nihilominus.* i. non eo minus q̃ excõmunicatus est: & sic imponitur duplex pœna. qđ die vt no. de iudi. at si clerici.

b *Fuerit.* ille impediens, vel fructũ [b] occupans.

c *Vel ad ipsum.* hæc enim sunt diuersa, habere ius in re, vel ad rem: vt satis patet de concef. præb. ca. vlt. lib. vj.

Gl. seq. alle. cõcordant. mouet dubiũ. alleg. pro & contra.

d *Cecidisse.* sim. de præb. eum qui. ij. respon. lib. vj. Probabiliter dubitatur: an ordinarius [c] ipse pronuntiare vel declarare possit ipsũ impedientem vel occupantem cecidisse à iure suo. mouet dubium: quia causa est in curia: vnde non videtur plus posse ordinarius quàm permittat ista constitutio: & hoc nõ est de præmissis. Ad contrarium mouet, q̃ occupatio vel impedimentum fuit intra suã diœcesim: & sic poterit pœnam iuris pro delicto declarare: præcipuè cũ hic nõ sit necessaria pronuntio, sed sufficit declaratio.

e *Pendentia.* concor. cle. 3. de iud. dispendiosam. in fi. & vide quod ibi notatur.

f *Non obstante.* multũ expediens fuit iste finis tali à s ad impediendam sequestrationem quilibet de facto oppositus esset nullitatem sententiæ, & allegasset pro se quòd sententia nulla non meretur habere nomen sententiæ: de re iud. ca. fi. lib. vj. ff. de re iudi. l. iij. §. condemnatum. cum suis concor. ff. de testa. tute. l. ij. & de bon. pos. contra tabu. l. non putauit. §. ij. sunt autem multi modi nullitatis quos no. de re iud. ca. j. vbi de hoc. & remissi ad Specu. de senten. prola. §. iusta. puto [d] tamen quòd licet alia nullitas non possit opponi, illa tamen oppoui poterit per quam negetur iurisdictio. oportet enim quòd constet de sententia: vt hic dicitur, & per consequens de iurisdictione auditoris qui tulit illam sententiam. bene fa cit. ff. de pœ. l. ij. in fi. & quod no. de offic. de. leg. cum in iure. ex quo tamen de iurisdictione & pronuntiatione constat, alia nullitas allegata sequestrationem non impedit. facit de test. veniens. ij. de spon. ca. vnico. lib. vj. C. de edic. di. Hadri. tol. l. fi.

DE PROBATIONIBVS.

Visum est suprà de iudiciis: verùm quia in iudiciis probationes sunt necessariæ: ideo annectitur rubri. de ꝓbationibus.

[e] Iterum.] Primò ponit dubium. Secundò illud ostendit. Secundo ibi, Volentes. Imo. Inducebat dubium decre. si papa. s. de priuil. lib. vj. vt j. dicam. Pone casum summarium sic. Verba literarum apostolicarum quibus papa propriũ factum narrat, plene probant, si super illis grata vel intẽtio Papæ fundatur. CASVS. Papa mandauit archiepiscopo Bituricen. vt mihi conferret & prouideret de beneficio vacante: puta sic dicendo, Venerabili fratri archiepiscopo Bituricen. in domino salutem & apostolicã benedictionem. mandamus quatenus conferas tale beneficium vacans illi: quod beneficium reseruauimus nobis cum decreto irritante. Accidit q̃ archiepiscop' Bituricen. dicit se beneficiũ alteri cõtulisse: an possit illud dicere: & si contulerit alteri, an valeat eius collatio? Certe dicit q̃ non potest hoc dicere: quia papa illud beneficium reseruauerat sibi cum decreto irritante. Et ad hoc probandũ propono meã gratiam in qua papa dicit q̃ illud beneficium sibi reseruauerat cũ decreto irritante. vtrũ sim audiẽdus, ita q̃ illa verba narratiua in gratia mea faciãt fidem: Dicit q̃ sic: cũ super illis verbis papa fundat intẽtionem suã: ideo faciunt plenã fidem, vt dicit gl. h. d. H.r. Colligo aliqua notabilia, q̃ verbis narratiuis alicuius non creditur cõtra papam regulariter, etiã si narrãs sit legatus: & de reseruatione per cũ facta vult facere fidẽ: vt in gl. in verbo, reseruasse. & die vt no. in c. post eelsionẽ. de proba. & in c. fu q̃ his. de fide instr. No. verba narratiua rescriptorũ papaliũ quando faciant fidẽ, & quando nõ: & quã fidẽ faciant, distin

probant, si super illis gratia vel intentio papæ fundatur. Ioan. And.

CAPIT. VNICVM.

Literis §. nostris [h] quibus nos dignitates quaslibet seu beneficia collationi nostræ vel sedi apostolicæ [i] reseruasse [k], aut resignationem beneficij alicuius receptisse, vel recipiendi potestatem alij commisisse [l], vel aliquæ excõmunicasse, seu suspendisse, seu aliquem capellanum nostrũ vel familiarem fuisse, vel alia similia [m] super quibus gratia vel intentio [n] nostra fundatur [o], fecisse narramus [P],

enim inferiorũ dubitabatur an fidẽ faciant etiã quo ad asserenda quæ in eis narrantur. & ideo fuit ꝓuisum per istam cle. quòd in his literis fides adhibeatur. & ideo dicit, quòd si confert beneficium quod narrat in curia vacasse per mortem beneficiati, cum hęc narratio non sit de facto suo, non probet. quod videtur graue, tamen ratione habetur: quia in facto proprio non fit præsumptus error: vt in alienis. de rescri. ad excommunicato. cum sua. ratio est, bene facit j. de sent. excom. si summus. Satis puto quòd verba probant saltem præsumptiuè, ex quo super illis fundatur intentio papæ, ita q̃ præsumptioni stabitur, nisi contrarium probetur. facit quod not. de rescrip. nonnullis. in glo. pen. poterit tamen probari contrarium, puta illum mortuum esse extra curiã, quod fieri nõ posset in iis quæ papa narrat de suo facto, & hoc forte vult litera. j. ibi, fidẽ plenariam, quasi intendat vt cõtra illam rationẽ nõ admittatur probatio, [s] quod intelligo de probatione quæ perimat narrationẽ, vel ipsam falsam ostendat. Probatio verò per quã fiãte narratione releuaretur probãs, bene admitteretur. Pone in terminis, papa narrãs renũtiationẽ beneficij

a Not. glo. quia vt Cor. at. nũ alib. l. j. aut pro. ff. quo fundo. cog. probat. gl. & Liff. de quæ not. regu. fallit tamen glo. quando ta lis sententia confirmatur p̃ superiorẽ ex certa scientia. de sent. & re iudi. c. ij. qui pro sua iustic. tuend. de. Card. post Bartol. quid de nõ habente ius restitutionẽ delegate ei habit. ne. ro. Erã. q̃ nullitate obiecta ne gauit habent pro se sententiam probat. bo na. j. de e lec. secus si propona tur affirmatiue. Fort.

b Tenet Bart. decis. idem si fertur ꝓ petitore prætendente in beneficio ius reale. Fort. Sententia interlocutoria & definitiua differunt.

c Et à tali appellatur si præsudi-

d Fert. ex ratione, quia. in ver. idoneã clericum. Affirmat idoneũ ex eiusmodi affirmatione. l. fi. ff. de re iudi. Bene facit. de re iudi. vnde iurisperitum, ita est ex causarum. Largenius. ff. eodem. & in cap. ea apostolica. de in integ. restit. quæ si. j. prælim. Fort.

e Ita tenet Zen. per c. Romana. §. sententiæ. de sen tens. excõ. De. Pa. ne sicundum opin. Bar. Fort.

Universidad de Deusto
Biblioteca

beneficij factam in manibus suis, & per eum acceptatā con-
fert illud, vel conferri mandat. bene potero probare q illud
beneficium tempore concessionis spectabat ad me, non ad
cedentem. vel q ipse cedens prius cesserat in manibus ordi-
narij, vel per ipsum fuerat illo priuatus, & his similia quæ
narratione papæ nō
perimunt: facit de
accu. cum dilecti. Ex
his distingue narra-
tiua rescriptorū pa-
palium, aut super his
non fundatur inten-
tio papalis, & tunc
non probant, vt in
decr. si papa aut fun-
datur & tunc subdi-
stingue, aut sunt de
proprio facto, & fa-
ciunt plenissimam,
quæ perimi non po-
test. aut de alieno, &
tunc faciunt plenā,
sed perimi potest, vt
prædixi.

Verba narratiua papæ rerum probant.

a *Censemus.* quasi iudicamus, senten-
tiamus, statuimus,
iubemus, deliberamus, existimamus,
hæc omnia sonat
hoc verbum, vt j. dicam de concess. præb. c. j.

b *Pendentia.* concor. clem. de iudic. dispendiosam. in fin. ibi vide.

Verum Iudæi. ¶ 2 Primò ponit dictū. Secundò contrafacientes pœnā imponit ibi, Quod si. Supplet
concilij Lateran. 3. c. Iudæi. Aliqui ponūt illam
cle. in tit. de probat. tamē dominus Panor. ponit in
tit. de test. Istud capitulū supplet concilij Later.
3. eo. in c. Iudæi. In princ. cap. dicitur, q Christianus contra
Iudæum in testē admittitur, vbi dicit, decernimus feriēdos
quicunq; voluerint Iudæos præferre Christianis, & reddit
rationē, cū eos. f. Iudæos vel Sarracenos oporteat subiacere
Christianis, & cū oporteat eos foueri ab ipsis Christianis su-
la humilitate. Ista clem. plus dicit, quia aliquoties principes
auari vt tributū haberent ab ipsis Iudæis, ipsos faciebant ve-
nire ad suas ciuitates, & fulciebant quāplurimis priuilegiis.
forsan Iudæi erant priuilegiati, q in quacunq; causa, siue in
criminali, siue in ciuili, Christiani nō possent esse testes cō-
tra ipsos Iudæos, ita q nullus contra Iudæos ferret testimo-
nū nisi esset Iudæus: & sic cōueniebat & decebat Christia-
no, si volebat habere testē contra Iudeū, q ipse Christianus
acciperet Iudæū p teste. Et illud erat bene graue ipsis Chri
stianis q ipsi Iudæi infideles essent melioris conditionis, q̄
ipsi Christiani. Ideo papa Clemens fecit hanc clementinā, in
qua cauetur q non obstante cōsuetudine quacunq; vel pri-
uilegio ipsi Iudæi conuincātur per testes Christianos. His
p̄suppositis figura sic casum. Sunt nōnulli principes & quā-
plurimi, qui auaritia exci attrahūt ad suas, puincias multos
Iudæos vel Sarracenos, vt ab istis Iudeis vel Sarracenis quo-
tānis, id est singulis annis possint ab ipsis Iudæis vel Sarra-
nis pecuniā quasi infinitam extorquere, dictos Iudæos vel
Sarracenos priuilegiādo priuilegiis priuātibus quāplurima
iura cōmunia: & nō solū iura, sed etiā Christianā religionē
inficiunt: & in opprobriū quāplurimū habent, siue religio-
ni opprobriosum est. Nos Clemens papa cōstituti ad hoc vt
orthodoxā i. sanctā fidē conseruemus, quēadmodū. i. sicut
fecit beatus Petrus, & melius si possibilitas nos non redar-
guat, in domino exhortamur & supplicam' principes tales,
ne decætero. i. deinceps & amodo cōcedant talia priuilegia
ipsis Iudeis vel Sarracenis, & ne permittāt. i. patiātur seruare
tam concessa: quia si ipsi Iudæi vel Sarraceni præsumperint
vti talibus priuilegiis cōcessis à principibus, nos volumus
q cōmunio. i. communicatio Christianorū, eis. i. ab eis, sub-
trahatur. i. secludatur & remoueatur. & si ipsi Christiani, p-
pter hoc noluerint abstinere à cōmunione seu communica-
tione dictorū Iudæorū vel Sarracenorū, compellantur ipsi
Christiani abstinere cēsura ecclesiastica. i. per censurā eccle
siasticā, quę est excōmunicatio, si opus fuerit. h. d. H. r. No.
q Christiani producti in testes contra Iudæos possunt per
exceptionē criminis à testimonio repelli, quia licet Iudæi
sint, nō tamen debet legitima exceptio illis subtrahi, vt no.
gl. in verbo, Christianos. No. q Iudæi regulariter nō com
pellūtur per ecclesiā, sed per iudices seculares in casibus ta-
men de eis iudicat ecclesia, vt in gl. in verbo, principū. No.
q principes nō possunt priuilegiare Iudæos vel Sarracenos
in his quę sunt opprobriosa fidei, vt hic tex. iuncta gl. præall.

Iudæi possunt testes Christianos per exceptionem criminis repellere.

censemus [a] super sic narratis
fidē plenariā adhibendā, Vo-
lentes ad præterita & pendentia [b] (etiam per appellationē)
negotia hoc extendi.

DE TESTIBVS.

Clemens v. in concilio Viennensi.

Per testes Christianos conuinci possunt Iudæi & Sarraceni, nō obstantibus cōtrariis priuilegijs regum & principū: quibus fa vt autur, subtrahat ur illis Christianorum commercium. Ioan. And.

CAPITVLVM I.

VIn Iudæi [c] quidā
& Sarraceni [d] † si-
cut accepimus q
super ciuilibus aut
criminalibus [e] conuinci per
Christianos [f] nō possint, se pri
uilegiis regū & principū g tu-
eantur, quia id nedū iuri [h] cōtrariū, sed & Christianæ religi-
gioni [i] opprobriosum est quā plurimum & aduersum, reges
eosdē & principes † in domino exhortamur, [k] ne cōcedāt hu-
iusmodi decætero priuilegia, vel seruet aut seruare permittāt [l] etiā in concessa. Quòd si
Iudæi aut Sarraceni priuilegiis talibus vti [m] præsumpserint,
Christianorū communio eis subrahatur, [n] sic quòd Chri-
stiani ab eorū abstinere cōmu
nione, censura ecclesiastica (si
opus fuerit [o]) compellantur.

† *Quibus bis Iudæis possunt. i. quos in seruitute. Cōtra epos. & ibi. aliquando tamen permittit ecclesia. Gl. in c. Iudæi. de iudæ. Extr.*

Christianos. licet Christiani cōtra il-
los recipiātur in te-
stes, possunt tamen
per exceptionem criminis per eos à testimonio repelli, vt
satis scripsi post Host. s. eo. Iudæi.

Glos. seq. ponit regulam. remit. ad casus exceptos: & ponit
motiuum.

g *Principum.* vide quod dixi j. de bap. ca. vnico. regulariter
Iudæi non cōpescuntur per ecclesiam, sed per seculares prin
cipes sub quibus degunt. de Iudæ. Iudæi. i. j. & ca. postulasti.
& cap. nonnullis. in h. & facit j. de re iudi. pastoralis. in prin.
& supra de vsur. post miserabilem. in casibus tamen eos iu-
dicat ecclesia: qui no. in præce. ca. Iudæi. ad quos addas istū
casum. Consueuerunt autem principes propter magnū lu-
crum quod à Iudæis in terris suis degentibus consequūtur,
eis fauere, & eos priuilegiare: vt hic, & de vsu. quanto. circa
illa tamen quæ sunt opprobriosa fidei, illos priuilegiare nō
debent: vt hic.

Iudæi quæ re tentatur à papa capitulo.

Glos. seq. obiicit, soluit.

h *Iuri.* s. eo. Iudæi. Sed cū in iudiciis sit seruāda paritas: de
mut. pe. ca. ij. C. de proxi. fa. scrin. in sacris. de excep. cū inter.
ergo videtur iuridicū, q sicut Christiani Iudæos non recipiunt cōtra se: sic nec ipsi cōtra Iudeos recipi debeant. Solu.
æqualitas ista respicit personas actoris & rei: vt regulariter
nō liceat vni quod nō liceat alteri. de re. iur. nō licet. li. vj. sed
nō respicit personas testiū: alias sequeretur q fide dign' qui
non recipit cōtra se crimnosum vel excōmunicatū in testē:
nec contra illum in testimonium recipi posset.

Æqualitas debet ēē in testibus, qualitercunq; reūgitur.

i *Religioni.* quatuor modos quibus sumitur religio, not. 3.
de regula. super rubrica.

Testiū dicta quādo dicuntur publicari.

k *Exhortamur.* curialiter loquitur hic papa. & est si. de stat.
mo. recolētes. j. de Iud. c. j. poterat enim eis cōminari, & in-
fligere eis pœnā. de Iudæ. Iudei. ij. de maio. & obe omnes, &
ca. solitæ. de iudi nouit. Licet autem hæc exhortatio videa-
tur cōsilium: est tamen reuerentiæ, cui necessariò parendū
est. de hoc de æta & qualit. ad aures.

Cēsitio in uerba pl rendū.

l *Permittant.* concor. de his quæ fiunt à maio. par. c. quæsi-
uit. de sent. excom. nouerit. concor. concil. Vienen. 3. de sup.
negli. præla. c. vnico.

m *Vti.* non punit impetrantem tantum, sed vtentem. si. de
rescrip. ex tenore.

n *Subtrahatur.* sic indirectè excōmuniceat illos ecclesia. de
Iudæis. Iudæi. & c. si Iudeos. & c. postulasti. de deci. de terris
de vsu. post miserabilem. & c. quanto. de priui. quanto.

Iudæi indirectè ab ecclesia excommunicantur.

o *Si opus fuerit.* scilicet quia monitioni nō parent: quæ sem
per præcedit censuram. de sent. excom. sacro.

Testibus. ¶ Primò decidit casum dubiū. Secundò illius ra-
tione reddit: ibi, Cū nō minus. Imo. Ista clem. determi-
nat c fraternitatis. in quo dicitur q in causa appellationis su
per nouis articulis seu cap. testes nouī & veteres, producā-
tur. erat etiā dubiū & non terminabatur per illud ca. an in causa
principali etiam liceret, producere nouos testes vel veteres, si
minus fuerat probatū, & fuerat remūtiatum & cōclusum in
causa. Et ibi respon. q nō licet nouos testes, producere, nec in
causa appellationis sup nouis articulis licet, producere nouos
testes, nec in causa principali super eisdē articulis seu direc-
tō cōtrariis. His præsuppositis CASVS EST. Titius habe-
bat domū quā dicebā meā esse, & sic intētabā contra ipsum
rei vendicationem, & sic cōtrouersia inter nos fuit nata. nos

in

in iudicio intantū processimus, quòd articulos, positiones,
& testes nostros hinc inde produximus, ita q renuntiauim'
& conclusimus in causa, & testes publicauimus, id est quid-
dicestes depositerunt, & dicta ipsorū legimus, & examin'
quidquid dixerunt & deposuerunt. Hoc facto publicatis te-
stibus, video quos-
dam testes quos produxi,
non satis dicūt pro
me, vt possim q eos
probare me domi-
nū domus quam Ti
tius possidet, quod
facio [a] adusāui me
q produceremus tales
testes, & instruam
eos taliter quòd ipsi
dicāt verba per quæ
dominus mihi adiudi
cetur, vel etiā mea
volo producere te-
stes nouos super eis-
dem articulis. dato,
sed super directo contrariis. quæritur an possim? Respon.
Clemens q non propter merū subornationis. Or video q
in causa principali non possum producere testes nouos su-
per eisdē articulis, vel directè contrariis, pono q in princi-
pali causa fui sound' natus, à qua quidem sententia appellaui.
quæro modo an corā iudice ad quē, hoc est corā iudice qui
confessi an bene appellauerim vel non, possim producere
testes nouos ad plenius probādū quod minus plenè probaui
in causa principali: Et respon. q non, pari ratione, videlicet
propter merum subornationis. Sed an iterum possim produ
cere testes, qui fuerūt producti in causa principali super no-
uis articulis? Respondet q sic. h. d. H. r. vide tex. Sicut nō li-
cet in causa principali producere alios vel eosdem testes su
per eisdem articulis vel super directo contrariis, hoc dico,
testibus & eorum attestationibus ritè receptis & publicatis,
[illegible] causa appellationis, cū subornatio nō
sit minus timenda, imò tam est timenda quā in causa princi
pali. Nō. q publicatio attestationum impedit ecclesiā su
per eisdē articulis vel directo contrariis produci, quādo re-
ceptio illorū testiū seu depositio tenuit alias, vt in glo. cum
tex. in verbo, tite. No. q si publicatio attestationum est in-
discrete facta, puta inscia vel inuita parte ex causa rationabi
li contradicēte, non impedit quo minus pars quæ testificata
non adhuc vidit, testes producere possit, vt gl. in verb. pu-
blicatis. No. q parte aduersa consentiente cessat dispositio
huius cle. Not. glo. in verbo, producere. quia nescio alibi.

Testes non possunt p duci super eisdem articulis vel directē cōtrariis attestationibus publicatis.

Not. q super veteribus capitulis nullo modo probatis vel
probabilibus aliter quā per testes, puta per instrumēta, licet
producere testes in causa appellationis, in quib' casibus nō
habet locū hæc clementina, sed procedit lex per hanc. C. de
tēporibus ap. in gl. fi. Not. tex. ritè'. i. rectè secundū Pris-
cianum. & dicitur a ritu. Papias verò dicit rite rectè. i. iuxta
morem legitimè probę. No. attestationibus. i. dictis testiū.
Vnde attestationes sunt dicta testium vel testimonia or. sine
iuris in scriptis redacta. No. publicatis. no. q dicta testium
dicuntur publicata quando inter partes legitur illud quod
quilibet testis deposuit, & partes sciunt quomodo testes de-
posuerunt, vel pro eis, vel cōtra, & actor scit quòd talis testis
deposuit tale quid, & illud facit pro me: & talis testis depo-
suit tale q. d, & illud facit cōtra me, & seruit reo. Ecōtra autē
reus scit q talis testis deposuit tale quid, quod facit pro eo.
alius testis deposuit aliud quod facit contra eum. & ista mo
do dicta testium dicuntur publicata, quia publicè fuerūt le-
cta. i. corā partibus. Not. nō minus, imò tantū, quia tantum
est timenda subornatio testiū in causa appellationis sicut in
causa principali. Not. de verbo ritè, quod exponit Zen. id
est solenniter. quia hoc verbū iuris solennitatē denotat. ff. de
bo. pos. contra tab. l. non putauit. §. nō quæuis. de inoffi. test.
l. ij. pro hoc de sum. trī. ca. j. ver. vnam. vbi distinguitur inter
ritè & rectè. No. de articulis exhibendis in litibus. de hoc
j. de verb. sig. sæpe. Zabo.

Publicatis. repete ritè. hoc dico pro tanto, quia si indiscre
tē, inscia vel inuita parte iudex publicaret: pars quæ testifi-
cata nondum didicit, adhuc & testes producere posset, [c] &
hoc casu verificari posset quod no. Ber. s. eo. constitutus. ij.
in vlt. glos. vt ibi scripsi.

Idem dicit Zen. si index rite publicasset, addit Bar. & probat se non didicisse testificata. et procedit etiam tex. si pars dixerit nulla publicatione facta.

Glos. seq. ponit quid determinat, & breuium glossarum
causam.

a *Testibus.* determinat no. 3. c. fraternitatis. & iij. q. iij. si quis
testibus. Et quia decret illam solenniter commentauit, & ip-
sius commenti habetur copia, facilius hanc transibo.

b *Ritè.* hoc dicit pro tanto, quia si receptio testiū non te-
neret, puta facta per eum qui non erat iudex causæ, [a] vel fa-
cta super principali lite nō contestata eo casu quo fieri non
potuit, vt lit. nō contest. accedens. ij. publicatio [b] istarū atte-
stationum non impediret productionem rite siendam. facit
quod no. 3. c. eū causam. in fi. vlt. gl. scēm si aliqui testes depo
fuissent super articulo nō incluso. super quo vide quod scri-
psi post Inn. in decre. fraternitatis. in v. quæst.

Testes si primū dicit nihil, etiā de aliud, cui dicto stabitur, vide hic. b. Par. & per Bart. in l. eos. ff. de fal.

Attestationibus publicatis in principali, non licet in causa appellationis testes producere super eisdem capitulis.

d Eisdem. super nouis enim hoc licet
etiā in causa principali. & quę sint nouæ, plenè scripsi in
decr. fraternitatis in quæst. ij.

Glos. seq. primò
dicit quid de indire
cta. Secundò de di-
recta. dat casum ex-
ceptū, & ponit exē-
plā.

e *Directò cōtrariis.* d indirectā verò con
trarietatem bene li-
cet probare per te-

Summariū ex dimisso Ioan. And. glossatoris ordinarij.

stes post attestationes publicatas, puta absentia partis vel
testis, à loco, eo tempore de quo deponit, per modum decr.
ex tenore. s. eo. quod intellige vt ibi dixi. ad idem C. de con
trahen. stip. optimam. super directa verò contrarietate non
licet, nisi opponeretur falsitas directa ipsius testis cum cor-
ruptione. de quo scripsi de proba. c. licet. super glos. ij. Essent
autem directè contraria capitula de maioritate & minorita-
te, de legitimitate, & illegitimate, de præsentia & absentia, de
furore & sana mente, de actu spontaneo & coacto, de virgi-
nitate & corruptione, quando talia & similia de eisdem per-
sonis & actibus, de eodem instanti tēporis sic contrariè for
marentur.

f *Alios vel eosdem.* reprobat opi. Host. qui dicit in appellatio
nis causa articulum antiquum posse reprobari per testes no
nos, sed non per antiquos.

g *Producere.* hoc regulare fallit in multis casibus quos scri
psi in decre. fraternitatis in ix. q. & nota. Spe. in titu. de testi.
§. satis vtiliter. & quod dicit producere, intellige cōtra par-
tem inuitā. super quo vide quod scripsi in vl. q. APDITIO.
Petrus de Ancha. ponit hic xij. vel xiij. casus, in quibus licet
super eisdem articulis testes recipere attestationibus pub-
licatis.

Glossa sequens ostendit quid reprobat, & quid approbat,
& remittit.

h *In appellationis causa.* reprobat communem opinionē le-
gistarum dicentiū, quòd publicatis attestationibus in prin-
cipali, licebat producere in causa appellationis testes super
eisdem capitulis. In hoc concor. Hug. Ioan. And. Tan. Azo &
Accur. per l. eos. C. de appel. & C. de temp. app. per hanc. di-
centes quòd §. qui verò. in authen. de testi. col. vij. loquitur
de testibus producendis in causa principali, sed Canonistæ
contra, scilicet glos. Lau. Vin. Tan. Phi. Gof. & Inn. in prædi-
decret. quibus videtur consentire Guil. in Spec. de testi. §.
satis vtiliter. ver. & breuiter. & mouebantur per rationē hic
insertā. & vide quod no. in c. fraternitatis. in ij. gl. & quod
ibi scripsi.

Attestationibus publicatis in principali non licet in causa appellationis testes producere super eisdem capitulis.

i *Cum.* pro quia, reddituum causæ. concor. de consue. ca. ij.
& certè huic rationi legistæ respondere non possunt, quæ
sumitur etiam ex præcedenti §. quia verò. vbi de hoc. Ad le-
ges Codicis quas pro se inducunt, facilè respondetur, vt in-
telligantur de veteribus capitulis nullo modo probatis, vel
probatis aliter quàm per testes, super quibus in appellatio-
nis causa bene licet producere testes. Ioan. And.

k *Subornatio.* ad huiusmodi intellectum vide quod scripsi
in decre. fraternitatis. in viij. q.

Omnem. ¶ Declarat illa fore fidelitatis iuram ēta, quæ præstat Imperator ecclesiæ Ro. appro-
bationis suæ tempore, secundum formam ca-
pituli, tibi domino, & tempore coronationis,
secundum formam in pontificali descriptam.
Et primò ponit exordium, in quo dicit Romanos principes
pro tempore Romanis pontificibus sua capita submisisse,
& se illis adstrinxisse vinculo iuramēti. Secundò ibi, Dudum.
narrat assertionē imperatoris Henrici se negātis Rom. pon
tifici per fidelitatis iuramentum adstrictū, exprimens quod
dedit causam denegationi prædictę. Tertiò ibi, Nos itaque.
prouidens contra futura pericula, ponendo iuramenta quę
præstiterat ipse Henricus ecclesiæ Romanæ. Primū appro-
bationis suæ tēpore per procuratores ad id mandatū haben
tes, secundum formam. c. tibi domino. Secundum, tempore
coronationis & consecrationis suæ, quod in verbe præstitit
per sensum, secundū formam in pontificali descripta. Quar
tò ibi, Cæterum. narrans talia etiam sacramenta præstita per
Albertū immediatū prædecessorē ipsius Rodulphi & alios

reges

Universidad de Deusto
Biblioteca

reges Romanos, declarat illa fore fidelitatis iuramẽta. Quin to ibi, Porro. ponit formam iuramenti quam ipse Henricus præstiterat in ingressu Italiæ : & quã innouauerat coronationis tẽpore: quæ dicit patere per literas ipsius Henrici in archiuis curiæ Romanæ reseruatas. Ioan. And.

a *Romani.* istam clementinam lego vsq; ad §. dudum. quę ponit vnum exordiũ, in quo dicit q̃ Romani principes, id est imperatores submiserunt & adstrinxerũt se vinculo iuramenti: puta iurando, sua capita Romanis pontificibus submittendo. Sed figura sic casum. Certum est quòd Deus nobis dedit vicariũ in terris cui dixit, quæcunque ligaueris, ligata erunt : & quæcũque solueris, soluta erunt. hoc dicebat Iesus beato Petro vicario suo: Petre quoscunque excommunicaueris in terris, excommunicati & maledicti erunt in cælis. Et quoscunque solueris, id est dissolueris absoluendo in terris, erunt absoluti in cælis. Et isti Petro dare voluit iurisdictionem spiritalem exercitatiue, vel vtranque iurisdictionem, secundum alios voluit dare, scilicet spiritalem & temporalem. Spiritalem exercitatiue, temporalem in habitu, non dando sibi exercitium ipsius iurisdictionis temporalis, sed dando exercitiũ principibus, scilicet, regibus, ducibus, comitib^s, baronibus. Modo quæro, nonne Iesus voluit istos principes quibus dedit iurisdictionem temporalem : hoc est, dedit eis potestatẽ super rebus temporalibus exercendis, esse aliquo modo subiectos suo vicario, id est Romano pontifici: & nonne voluit vt isti principes pręsent ipsi Romano pontifici aliqua iuramenta: & nonne voluit vt ipsi submittant sua capita ipsi Romano pontifici? Ad quod respondet in textu Clemens quòd sic, dicendo vt sequitur, Principes Romani professores fidei orthodoxæ, id est sanctæ, venerantes feruore fidei, id est cum magno affectu & promptitudine claræ deuotionis sacrosanctam Romanam ecclesiam, cuius Romanæ ecclesiæ noster redemptor Christus est caputiac, id est etiam principes Romani venerantes Romanum pontificem vicarium eiusdem Christi nostri redemptoris: non reputauerunt indignũ submittere, id est subiicere: sua capita, id est seipsos eidem Romano pontifici, à quo ipsi principes assumunt approbationem suæ personæ ad apicẽ imperialis celsitudinis assumendæ. Nam Romanus pontifex approbat eos, scilicet inspiciendo an sint tales quòd possint tempore necessitatis fidẽ Christianam, id est fidem Christi defendere. Et à quo Rom. ponti. ipsi principes assumunt ?i. habent vel capiunt coronã imperij: necnon. i. etiam ipsi principes accipiũt vnctionem, id est vnguentum quo vnguntur, & consecrationem: quia papa eos consecrat: quæ pro &. & ipsi principes non reputauerunt indignum : imò crediderunt bene dignum se adstringere illi Roma. pont. & eidem ecclesiæ vinculo iuramenti quæ ecclesia transtulit imperium à Græcis in Germanos. i. Alemanos. Nam Græci solebãt habere imperium. Et à qua ecclesia ius & potestas eligendi regem aliquẽ, fuppleo postmodum promouẽdum in imperatorem, peruenit ad certos principes eorum: quia sunt certi principes in Germania qui habent potestatem & ius eligendi aliquẽ regem in imperatorem: quod ius ecclesia eis concessit. Textus de se satis patet. Not. q̃ papa est Christi vicarius: & si alicubi inuenitur q̃ est Petri vicari^s, illa est impropria locutio: vel exponitur, id est gerit vicariam quã gessit Petrus. Vicarius enim nõ dat vicariũ. de offi. vica. c. clericos. hoc vult glo. in verbo, Christus. No. in c. perueniit. prout tam mos &c. q̃ papa probat iuramentũ imperatoris esse præstandũ propter morem obseruantiæ antiquæ. Antiqua ergo diutina præstatio inducit obligationẽ in futurũ. Quod quãdo sit verũ, dic per doct. in l. si certis annis. C. de pac. & l. cũ de in rẽ vers. ff. de vsur. per Bar. In casu verò huius clementinæ non erat nuda præstatio: sed titulus, ex quo & aliis verisimilibus conjecturis papa hic ipsum exigit tanquam debitum. facit quod legitur & notatur in c. perueniit. de censi. Pet. de Anch.

Casus literalis domini Heliæ valde familiaris.

† *Hic vide Oldo. cõsilio 180. & Iaco. Almain doct. Parisiensis in tract. de potestate ecclesiastica, qui inter se non consonanta docent. Font.*

CAPIT. VNICVM.

ROmani [a] principes orthodoxæ [b] fidei professores [c], sacrosanctam Romanam ecclesiam, cuius caput est Christus [d] redemptor noster, ac Romanum pontificem eiusdem redemptoris vicarium [e] † feruore fidei & claræ deuotionis promptitudine [f] venerantes [g], eidem Romano pontifici à quo approbationem personæ ad imperialis celsitudinis apicem [h] assumendæ †, necnon vnctionem, consecrationem, & imperij coronam accipiunt, sua submittere [i] capita non reputarunt indignum, seque [k] illi & eidem ecclesiæ, quæ à Græcis imperium transtulit [l] in Germanos †, & à qua ad certos [m] eorum principes ius & potestas eligendi regem in imperatorem postmodum promouendũ peruenit [n], adstringere vinculo iuramenti, prout tam mos obseruationis antiquæ [o] temporibus nouissimis renouatæ, quàm forma iuramenti huiusmodi sacris inser-

b *Orthodoxæ.* fi. ar. de fum. trinit. damnamus. versi. licet ergo. & ibi exponitur.

c *Professores.* venerantes, quod est. j. & redeas retrograde vsque ibi, fauore.

d *Christus.* ad col. j. de fac. vnc. c. vnico. ver. sed vbi.

e *Vicarium.* de homi. pro humani. lib. sexto. de translat. c. ij. & iij. Et cum dicitur quòd est vicarius Petri: vt lxiij. distinc. ego Ludouicus. j. q. j. non æquales. & quæsti. vij. quotics. est impropria locutio. Vel exponitur, id est gerit vicariam quã gessit Petrus. vicarius enim non dat vicariam. de offic. vi. clericos.

f *Promptitudine.* quasi parata & expedita affectione, & sine difficultate.

g *Venerantes.* xvij. dist. §. huic. & xix. dist. in memoria. xxj. dist. nunc autem. & c. intantum. cum si. & hic tolle literã, nõ reputarunt indignum sua submittere capita.

h *Apicem.* apes, apis, volatilis quædam est: de qua de cõsec. dist. v. nunquam. de deci. nuntios. & vij. q. j. in apibus. sed apex, apicis, ponitur pro summitate, honore, vel distinctiõis nota. quod enim in summo est, à pedibus vel infimis distat: & hæc summitas temporalia respicit. de maioritate & obed. solitæ.

i *Submittere.* Facit lxiij. dist. Valentinianus. de iudi. nouit. ver. nos igitur.

k *Seq;.* adstringere vinculo iuramenti. quod est j.

l *Transtulit.* de ista translatione imperij de Græcis in Alemanos, habetur in cap. venerabilem. supra de electi. Et fuit facta in pſona Caroli, anno domini cccl. vt dicit Lau. quod non est verum secundum Cardinalem hic. fuit enim anno septingentesimo quinquagesimoterrio : vt in Specu. historiali, lib. xxiiij. cap. lvj. & sic nota secundũ Matthæum, quòd apud Theutonicos est regnum mundi, & regnum Romanæ ecclesiæ. de cõsec. dist. v. in die. Ita dicit hic Cardinalis de Zaba.

m *Ad certos.* qui sunt illi, nõ. de re iu. ad apostolicę. in fi. li. vj.

n *Peruenit.* de electi. venerabilem.

o *Antiquæ.* concor. fi. de transla. quanto. & mos fidelissimæ vetustatis

vetustatis seruandus est. Cod. de testa. testamenta.

a *Canonibus.* lxiij. distio. tibi domino.

DVDVM. Postquam diximus in §. præcedenti, qualiter principes nõ reputauerunt indignũ subijci sua capita Rom. pont. vinculo iuramẽti: iste §. dudũ. narrat qualiter Hericus Imperator asserebat & affirmabat se non esse adstrictum Rõ. pont. vinculo iuramenti ab ipso Henrico præstiti. Et dat seu exprimit causam quare dicit se non esse adstrictum, vsque ad §. nos itaque. C. Asva. Diabolo patre litis instigante bellum inter Henricum regem Romanorum imperatorem, & charissimum Robertum amicum nostrũ filiũ nostrum in Christo regẽ Siciliæ fuit suscitatũ, ita quòd grande damnum ecclesiæ imminebat, nisi pax in proximo tempore fuisset tractata : Et nos papa videtes grãdia pericula quæ timebantur ex hoc bello prouentura: intendentes celeri. i. veloci & opportuno. i. cõuenienti obuiare remedio, misimus literas quibusdã cardinalibus existẽtibus tũc in ciuitate Romana: quæ literæ tractabãt de pace reformanda & fienda inter ipsos reges. Et inter alia inferentes & affirmãtes, q̃ cum ipsi reges essent specialissimi filij ecclesiæ, & cum ipsi debeant esse promptissimi defensores, & q̃ alias fuissent adstricti multipliciter iuramẽto fidelitatis ipsi ecclesiæ, Nos papa supplicabamus eis q̃ inirẽt pacem adinuicẽ: & q̃ essent muniti decætero pro omni genere armorũ scuto pacis. His auditis & visis cardinales quibus literæ fuerant missæ, istas literas præsentauerũt Hérico regi Romanorũ & imperatori, & illi supplicauerũt vt iuum propositũ & voluntatẽ pro responso haberent. Qui quidem Henricus audiens istas literas facientes mẽtionem q̃ multipliciter erat adstrictus iuramẽto fidelitatis, & hoc moleste ferens, tanquã iratus respõdit se non fore cuiquã ad fidelitatis iuramentũ adstrictum: & de sua responsione publicè tabelliones requisiuit, quid secretè facere debebat: & voluit acta habere, qualiter ipse dicebat se non esse subditum. nec cõstitebatur se alicui subditum. Et ista dicebat in præsentia pluriũ hoc audire volentiũ. Item vltra dicebat, q̃ ipse nesciebat q̃ antecessores sui Romani imperatores vnquam iuramentum huiusmodi præstitissent: & dicebat q̃ nõ erat memor quòd vnquam talia iuramenta præstitisset. Hoc dicit. vide tex. Sanẽ, pro sed. Dudũ. i. olim. graui discordia suscitata. i. orta inter Henricũ quondam imperatorem, tunc regem Romanorũ, & Robertũ charissimum filiũ nostrũ in Christo regẽ Siciliæ, Nos Rom. pont. intendentes obuiare. i. contraire, ne bellum fortius insurgat: celeri. i. veloci remedio: & opportuno. i. cõuenienti: multis grandibus periculis quę pericula timebantur verisimiliter prouẽtura exinde. i. mediante illo bello: duximus literas destinãdas. i. mittẽdas sub certa forma: hoc est: deliberauimus mittere literas quibusdã ex fratribus nostris cardinalibus sanctæ Romanæ ecclesiæ tunc in vrbe Romana existentibus: quæ scilicet literæ erant pro pace reformanda, & pro cõcordia solidãda. i. firmãda inter eosdẽ reges iam nominatos. Et nos scilicet inserẽtes in eis literis, q̃ cum ipsi reges sint specialissimi filij ipsius ecclesiæ, & q̃ cum ipsi sint adstricti ipsi ecclesiæ multipliciter, & ipsi debeant esse promptissimi defensores eiusdẽ ecclesiæ, vult concludere Rom. pont. q̃ amplius bellũ contra se iunicem non ducant, sed pacificè viuant: quia scribitur: Regna in se diuisa desolabũtur. Dictis autem literis deductis. i. lectis & declaratis in notitiam dicti Henrici iã promoti ad imperium, idem Henricus requisitus ab eisdẽ cardinalibus vt ipse respõderet, id est declararet voluntatẽ & propositũ suũ super contentis in literis illis. Et cũm ipse Hericus suppleo, tulisset. i. portasset in animo sito moleste. i. male cõtentus, ex eo scilicet quòd habebatur mẽtio in dictis literis de iuramento fidelitatis per eum præstito: ipse nõ respondit cardinalibus familiariter nec secretè. vt. i. sicut quælitas pacis tractandæ exigebat. i. requirebat &c. textus de se satis patet. No. de dictione quondã, quæ remouet de præsenti, & ponit de præterito: vt hic, & ff. de pos stu. l. cui. §. affinitates. tamen de sui natura denotat tria tempora: præteritũ, præsens, & futurum: sicut olim & dudũ. de quo dixi de offic. dele. cũm olim. Nor. quod ad papam spectat reformare pacẽ inter Christianos, & sedare discordias & scandala. Item & ad alios prælatos similiter hoc pertinet: & maximè ad bonos iudices: vt l. equissimũ. ff. de vsufru. & cap. in præsentia. de proba. in nouel. post Innoc. facit de treu. & pa. ca. j. & de iudi. ca. nouit. & xxiij. quæst. j. per totum. Petrus.

† *Liquet tum ex epistola Leonis 30. die Aprilis anno pontificatus sui vj. scripta Heliensibus cã tendentibus cã tumane cum federatis vbi quòd reges Siciliæ iurant pacẽ &c. Font.*

b *Regem.* qui nondũ coronatus erat. † Ioan. And.

c *Sicilia.* quæ est speciale patrimonium ecclesiæ. de re iudic. ad apostolicæ. ver. præter hæc. cum suis concor. lib. vj.

d *Discordia.* diuersitatem cordium designat.

e *Celeri.* de celeritate vide pro & contra de elec. c. fi. lib. vj.

f *Obuiare.* vide quòd not. de rescrip ad hoc. in vlt. gloss. & quod ibi dixi.

g *In vrbe.* antonomatice. de pœ. & re. significauit. ibi, de hoc. de verb. signi. forus. ver. testes.

h *Pace.* quod ad eum spectabat. de iudi. nouit. & ad alios prælatos. xc. dist. per totum. de treug. & pa. ca. j. & vide quod no. de re iudi. ad apostolicæ. ver. deiecrauit. lib. vj. per Archid. xxiij. quæst. j. noli.

i *In eis.* literis ad cardinales directis.

k *Non familiariter.* quasi non mansuetè, domesticè, & amicabiliter.

l *Secretè.* v, q. iij. in loco. ADDITIO. Tangit hic Paul. remissiuè, quis grauius peccet, vel ille qui delinquit occulte, vel ille qui publicè. not. de cele. mis. de homine. lxxxj. distin. clericus. xxxij. q. iiij. nemo. Pet.

m *Accersitis.* quasi collectis, vel circa se sitis.

n *Requisiti.* Not. tabellionem debere esse rogatum. de hoc in Specul. de instr. edi. §. ij. ver. sed pone. &. §. iij. in j. col. per Inno. &. de fide instru. ca. j.

o *Instrumenta.* ad perpetuam rei memoriam. j. q. vij. maximum. xxvij. q. j. omnes fœminæ.

p *Respondit.* tria capitula continet hæc responsio.

q *Cuiquam.* Romanum pontificem includebat. de maior. & obe. solitæ. ad fin.

r *Præstiterat.* per nuntios. vt sequitur.

s *Innouarat.* per seipsum. Ioan. And.

NOS ITAQVE. Iste. §. legitur vsque ad. §. cæterũ. & dicit quid fecit papa quãdo audiuit cardinales referẽtes ea quę dixit Henricus, & quod respõsum ipse Hericus dedit literis suis, & quomodo Henricus nõ habuit literas papæ gratas, & quomodo ipse Hericus dixit se nõ iurasse in coronatiõe suæ quãdo fuit promotus in Romanũ imperium, nec post coronationem. Et etiã cardinales retulerunt ipsi papæ qualiter ipse Hericus quãdo recepit literas papæ, quę tractabant de pace: cùm secretæ esse deberẽt, q̃ ipse eas publicauit, accersitis id est conuocatis tabellionibus & in copia multorũ hominum,

† *Not. hoc quia nisi sic fecisset, vsus fuisset, aut Barbacõsiteri cõtenta in literis Car. esto quòd illa erãt incidenter posita. vide not. in l. si filius. ff. mã. Fontanus.*

† *In dubio notarius præsumitur rogatus. gl. in auth. de rabel. §. nos autem. Bar. in l. sciendum. ff. de verbo. oblig. tenet contrarium et adhuc hodie est quæstio inter vicecomites et Borromeos Mediolanẽses. Font.*

† *Ex hac gl. habes q̃ imperator ante coronationem dicitur rex: et expone literam ibi §. imperatorem. j. tempore mortis. & ibi §. regem. j. tempore discordiæ. Lau. Zaba. rel.*

Tabellio rogari debet.

Universidad de Deusto
Biblioteca

minū,& quomodo ipse nesciebat ꝙ antecessores sui iurasſent:& ꝙ ipse erat immemor ꝙ vnquam iurasset. Et per hoc habes totū. §. præcedentē repetitū. His sic recitatis à cardinalibus Rom.pōt.ipse.Rom.pont.attendens ꝙ si ipse dimitteret ipsum regē qui de respōsione sua habuerat tabelliones vt cōficerent instrumenta,vt posset in futurū prejudicare Roma.eccleſi. & talia sic recitata in principio iſtius §.in graue prejudiciū redundarent ipſi eccleſiæ : quare ipse papa siue Rom. pon.prosp exit annectere & in ius cōmune siue in corpore iuris redigere. & ſcribere de huiusmodi iuramentis in huiusmodi conſtitutione ſeu clementina,recitās quomodo dictus Hēricus quā primū. i.quā cito & illico,ſiue ſtatim ꝙ fuit electus in Romanū regē, ipſe miſit nūtios & procuratores ad nos :hoc eſt, ad Romanā curiam vt ipſe confirmaretur in imperatore : qui nuntij procuratoriū habebāt iurandū in animā ipſius ꝙ omnia quæ iurāda erāt iur.= ret: quæ quidē iuramenta recepimus. Auenione, vbi tunc eramus, in præſentia plurium cardinaliū, archiepiſcoporū, epiſcoporū, & abbatū hic exiſtentiū: quare illū regem nominauimus: & eius perſonā approbauimus: & declarauimus eum eſſe habilem & idoneū ad apicem & imperialis celſitudinis dignitatem:& decreuimus illum inungi & cōſecrari, & à prædictis nuntijs accepimus iuramentum. Item ſimiliter miſimus cardinales ad eum vt ipſi ſibi impenderent & darēt inſignia cōſecrationis: qui cardinales nomine noſtro receperunt ab eo iuramentū corporale,ſicut continetur & forma illius iuraméti deſcribitur in libro pontificali Rom.Et forma qualiter ipſe iurauit,ponitur ibi, Ego A. rex Rom.h.d.vide rex.Nos itaq; attendentes ꝙ ſi huiuſmodi reſpōſio facta per regē Henricum pertraſeat ſub diſſimulatione, vel quòd pallietur ſilētio,ipſa poſſet redūdare in magnum & euidēs præiudiciū Romanæ eccleſiæ:ideo proſpeximus admodū dignum. i. valde dignū. fore. i. eſſe, opportunum.i. cōueniens vt annectamus aliqua breuiter huiuſmodi cōſtitutioni preſenti in huiuſmodi clemētina. Et ſum in text. ibi. Dictus namque. Et recitat qualiter Henricus rex quando fuit electus,quomodo ipſe iurauit & fecit illa quæ tenentur facere imperatores quando eliguntur:ideo dicit, Dictus nāque Henricus quamprimum.i.ita citò ꝙ fuit electus in regem Ro.ipſe deſtinauit.i.miſit ad nos nuntios ſolennes:hoc eſt, vnā ambaſiatam quā gallicè ambaſſade appellamus:dans eis nuntijs mandatum ſpeciale & plenum per ſuas literas patentes.i.apparētes,& manifeſtas,& bene cognitas,nobis exponendi pro eo.i.nomine eius deuotionem ipſius:quia præceperat nūtijs ſuis dicēdo, Dicatis Rō.pon.qualiter ego ſum deuotus & obe.liens.Et dans eis nuntijs mandatum ſpeciale exponēdi reuerentiā filialem,quā ipſe dicebat gerere ad nos ſyncero.i.integro affectu.i. deſiderio.& etiā ad Romanā eccle.dicendo quòd erat filius ipſius eccleſiæ: quare ſupplicabat vt electionem de ſe factā papa cōfirmaret:& eum decerneret inungendum & conſecrandum.necnon.i.etiam habebant dicti nuntij ſpeciale mandatū petendi & impetrādi gratiam à nobis & fauorem. Et ipſi nuntij habebāt mandatū ſpeciale offerēdi & præſtandi pro eo.i.nomine eius iuramētum fidelitatis debitæ nobis,& debitæ ei Romanæ eccleſiæ in ipſius animam:quia per ſuam animā iurabat ꝙ teneret & faceret omnia quæ ſui prædeceſſores fecerant.Ideoq; ipſi nuntij habebāt mandatū iurādi in ipſius animam per iuramentum fidelitatis: & per iuramentum cuiuſlibet alterius generis.ac nihilo minus.i.nō minus habebāt tales nuntij mandatū ſpeciale petendi à nobis vnctionē:& habebant ſpeciale mandatum petendi conſecrationem impendi ipſi Henrico regi per manus noſtras. Et etiam petebat diadema imperij impendi.i. tradi per manus noſtras.h.d. Not.decreto , id eſt ſtatuto. & habemus decretus,ta,tū.& hoc decretum,ti,ſtatutū patrum, definitū iudiciū. Inde hic & hæc decretalis , & hoc le. vt iſtæ dicta ſunt decretalia,id eſt quę in decretis cōtinentur. Et pluraliter hæc decreta, torū, pro lib. in quo continentur decre. Inuenitur etiam decretalis ſubſtantiuē vt in tali decretali dicitur. Item decretus, ta, tum , inuenitur à decreſco, ſcis , & pōt de,ibi eſſe augmentatiuum vel priuatiuum. Et decretū eſt ſupinum duorū verborum , ſcilicet decreſco & decerno. & decreui eſt eorum præteritum. Decretum ſecundum Spec. dicitur multis modis.quandoque dicitur ſententia definitiua: vt ff.de re iudic. l.decreta.vel interlocutoria.ff. de aſſeſſo. l.j.in fi. Quandoque dicitur id quod papa conſtituit ſeu ſtatuit de conſilio cardinalium nulla facta conſultatione, & cunc in ſcriptis redigitur: vt de reſcri. c. præſenti. Et accipitur hic ſic in propoſito. Quandoque dicitur conſenſus eligentium in ſcriptis redactus : vt ij. quæſtione.j.legum.de electione,innotuit. Quandoque eſt illud quod capitulū vel ordo, ſiue vniuerſitas vel maior pars ordinauit:vt ff.quod cuiuſque vniuer.nomine.l.planè. Quandoque eſt iudicis authoritas in alienationibus rerum præcipuē minorum interpoſita: vt C. de prædijs mi.l.interpoſita. Quandoque dicitur auctoritas principis in reſcriptis beneficialibus interpoſita,vt de reſcri.ca.gratia.lib.vj. Et ſecundum Azo,illud decretum eſt confirmatorium gratiæ , quia ex hoc princeps infinuat ſuam voluntatem quæ ſeruāda eſt: etiam ſecundum eum ligat ignorantes. Eſt etiam quoddam decretum decurionum,quod in inuitos ſuper munerib* rerum tribui poteſt,exceptis qui liberalium ſtudiorum laboribus inſeruiunt, & qui medendi cura funguntur,vt medici. C.de decre.decuri.l.exceptis.lib.x. Et dicuntur decuriones, id eſt exiſtentes de curia. Quandoque decretum eſt iuſſus iudicis quo mandat bona alicuius propter eius cōtumaciam poſſideri. Et eſt duplex,quoddam eſt primum,quoddam ſecundum,vt.ff.de dam. infe.l. ſi pupillus. §. Iulianus. Nota quòd contra ea quæ publicè delinquuntur, publicè prouideri debet. ſic enim prouidit papa per hanc publicam conſtitutionem contra publica delicta Henrici. Nota quòd dicitur breuiter fieri, quamuis multa dicantur , dummodo breuiter,vt hic in verſū. breuiter. Zabarel.

vel ſilentio pallietur [a], poſſet in magnum & euidens præiudicium Rom.eccl. reddūdare [b], dignum admodum [c] & opportunum fore proſpeximus , vt de iuramentis huiuſmodi conſtitutioni præſenti aliqua breuiter annectam [d].

Dictus namque H. quamprimum fuit in regem Romanorum electus:ſolennes † ad nos nuntios deſtinauit , dans eis per ſuas patētes literas plenum & ſpeciale mandatū exponendi [d] nobis pro eo deuotionē ipſius & reuerentiam filialem †, quā ad nos & Roma. eccle.ſyncero gerere ſe dicebat [e] affectu:nec non petendi & impetrandi à nobis fauorē & gratiam conſuetos:offerendi quoq; nobis & præſtandi pro eo & in ipſius animā [f] debitæ nobis & eidem eccleſiæ fidelitatis & cuiuſlibet alterius generis iuramentum , ac nihilo minus petendi à nobis per noſtras ſibi manus impendi vnctionem , conſecrationem , & Romani imperij diadema [g]. Præfatis itaque nuntiis in noſtra & fratrum noſtrorum præſentia conſtitutis , ac ſecundum dicti tenorem mandati Auenione, vbi tunc eramus cum noſtra curia reſidentes , in publico conſiſtorio , in quo erat prælatorum & aliorum tam clericorum quàm laicorum non modica multitudo , præmiſſis per eos coram nobis expoſitis ſupplicando petitis humiliter & oblatis [h]: Nos eodem mandato & decreto [i] electionis eiuſdem H. ex parte principum tam eccleſiaſticorū quàm † ſecularīū qui eundem elegerant nobis per dictos nuntios præſentatos, plena cum eiſdē fratribus deliberatione diſcuſſis,factaq; nobis de electiōe huiuſmodi cōcordi & legitima plena fide, examinata quoq; perſona ipſius [g] H.prout abſentia patiebatur eiuſdem,& de ipſius fide, probitate,& alijs quæ in perſona imperatoris ſunt meritò requirenda [a], cum pluribus prælatis & alijs magnæ authoritatis viris qui eiuſdē H. mores,cōditionem,& ſtatum plenius nouerant [b],inquiſito, eiuſque perſona cuius etiam nos & fratres noſtri aliqualem [c] prius notitiam [d] habebamus,propter quod facilius transiuimus in examinatione huiuſmodi idonea reputata, ipſum nominauimus, denuntiauimus †, & declarauimus regem Romanorum , ipſius approbātes perſonam, eumque ſufficientem & habilem declarantes ad ſuſcipiendam imperialis celſitudinis dignitatem,ac decernentes vnctionem,conſecrationem , imperijque Romani coronam ſibi per manus noſtras debere cōcedi: Et ſubſequenter à prefatis nuntijs ſufficiens ad hoc ab eo (vt præmittitur) mandatum habentibus ſecundum formam in decretis quę incipit,Tibi domino [e], comprehenſam,fidelitatis recepimus iuramentum. Poſtquam item H.conſecrationis & coronationis ſuæ tempore aliud eiſdē cardinalibus quos ad impendendū ſibi huiuſmodi cōſecrationis & coronationis inſignia miſeramus ad vrbē, illud noſtro nomine recipiēs tibus iuramentū præſtitit corporale,quod in libro pontificali [f] Rom.præſtandum pontifici per imperatorem coronationis ſuæ tempore cōtinetur , cuius tenor dinoſcitur eſſe talis: Ego H. Romanorū rex annuente domino futurus § Imperator , promitto, ſpondeo & polliceor [h];atque iuro coram Deo & beato Petro,me decætero protectore, procuratoré & defenſoré fore ſummi pontificis, & huius ſanctæ Romanæ eccleſiæ in omnibus neceſsitatibus & vtilitatibus ſuis,cuſtodiendo & conſeruādo poſſeſsiones,honores,& iura eius quantū diuino ſuffultus adiutorio fuero,ſecundū ſcire & poſſe meū recta & pura fide.ſic me Deus adiuuet , & hæc ſancta Dei euangelia. Cæterum quin iuramenta huiuſmodi fidelitatis exiſtant , à retro Romanis principibus nō fuit hactenus hæſitatum : imò tam quondā Albertus rex Romanorū immediatus [i] prædeceſſor memorati Henrici Bonifacio [k] papæ viij. prędeceſſori noſtro tēpore approbationis eiuſdē Alberti, quā Rodolphus pater ipſius & alij prædeceſſores eiuſdem , Romanorū reges diuerſis noſtris prædeceſſoribus iuramentū fidelitatis & obediētiæ præſtiterunt. Idemq; Bonifa. memoratum A.iuraméto huiuſmodi ab eo recepto de fratrū ſuorū conſilio(præſente prelatorum & aliorum multitudine copioſa)authoritate apoſtolica recepit in ſpecialē † ſuū filium [l] & eccleſię memoratę,ipſumq; in regē Romanorū aſſumpſit , in imperatorē poſtmodum promouendū. Verū quia ſæpefatus H. qui in proximis diebus fuit de hac luce ſubtractus,non virtutē & mentē,ſed nedum verborū inſectās corticem [m], ſenſumq; cōfundens iuramenta reſtringēdo prędicta,curioſè videbatur aſſerere(vt præfertur)illa ad debitū fidelitatis huiuſmodi non extēdi †: nouo morbo curioſitatis [n] huius luculētæ veritatis antidotū [o] ipſius declarationis oraculo prouidimus apponendum. Quia ergo capitulis iuraméto fidelitatis [p] cōtentis ſolicita meditatione penſatis, ipſa capitula [q] in præfatis imperatoris iuramētis quantum ad effectū, mentē, & virtutē [r] ipſorū nō eſt dubiū cōtineri. Nos præmiſſis & alijs rationibus,ne quis in Romanū aſſumpt* principē, vel in poſterū aſſumēdus,an iuraméta huiuſmodi per dictū H. imperatorē præſtita,& per ſucceſſores ipſius in futurū præſtāda, fidelitatis exiſtant,in dubitationē deducere audeat,vel ſuper his cōtrariū aſtruere veritati auctoritate apoſtolica decernimus illa iuramenta prędicta fidelitatis exiſtere [s] & cenſeri debere. Porrò præter iuramēta prędicta idē Hericus ſuorū inhæres prædeceſſorum veſtigijs [t] † priuſquā ingrederetur

a *Pallietur*.i.quaſi pallio cooperiatur.conc.de vſ.pal. ca.niſi: in ſi.

b *Redundare*. puidet circa futura.de hoc de ſer.nō ordi.c.j.

c *Admodum*.ponitur pro valde.concor.de cen.grauis. & de cor.vi.cap.j.de magiſtris,quanto.j.de re iudi. paſtoralis.ver. nunquid etiam.&.j.de magiſtris.c.j.poſt princ.

d *Exponendi*. Not.formā ſecundum quam cōſtituendi ſunt nuntij Romanorum regis petētis approbationem eccleſiæ.

e *Dicebat*. Seneca.lxxxj. epiſtola , Nil carius exiſtimamus quā beneficium quādiu petimus, nil vilius cum accepimus.

f *Animam*.concor.de iuram.cal.c.fin.lib. vj. & de teſti. præſentium.lib.vj.

g *Diadema*. propriè dicitur corona imperialis vel regia.& differt à ſerto , q̄ ſit de floribus infertis,& à corona quę dicitur circul* capitis de quolibet metallo , diadema verò ſolū de auro & lapidibus pretioſis,& cōponitur à dia ꝙ eſt duo. & demo,is.ex ſui enim rotunditate principiū demit & finē.

h *Oblatis*. reſpicit tria ad quæ mandatum habebant,ſcilicet exponendi deuotionem , petendi ſauorem , vnctionem &c, offerendi iuramentum.

i *Decreto*. de quo.lxj.diſt.epiſcopus.& de elec. innotuit.

Requirenda.

a *Requirenda*. facit de ſup.negli.prælа.grandi.

b *Nouerant*. ab his inquirēda ſunt talia.de purga. ca.cum P. de elect.poſtquam.& ca. ſcriptum.

c *Aliqualem*. quaſi nō plenam,quia tunc nō videtur examinatio perſonæ neceſſaria.de hoc. xxxiij. diſt. qui epiſcopus. in gloſ. ij. xlvij. diſt.

d *Notitiam*. fuerat enim pro promotione fratris ſui Treuerenſis archiepiſcopi aliquo tempore in curia.

e *Tibi domino*. lxiij. diſt.& fuit iuramentum Ottonis: vt ibi patet.& dicebat Gul. in Spec.e.tit.§. j. ver. illud autē. poſt principium,quod electus præſtabat primò illud iuramentum legato apoſtolicæ ſedis :poſtea quando coronabatur, iterum præſtabat illud papæ.

f *Pontificali*. quod aliàs vocatur ordinarium epiſcopale. & not.Hoſt.de ſer. non or.conſuluit. quod ſi le liber authenticus ſit : quia illius libri verba ibi ponuntur. ſimile quid de arbore dicitur per c.xxxv quæſt.v. ad ſedē. inducit etiam xv. diſt. canones.& c. ſancta. xxxviij. diſtin. quæ ipſis. facit de offic. archid.cap.j. & ca.ad hæc. hoc apertius probat hæc litera.

g *Futurus*. illud eſt contra Ioan.qui not. xciij.diſtin.leginus. quod ſola principum electio facit verum Imperatorem. vides enim quòd etiam approbatus ab eccleſia Imperator non eſt, donec coronatione & conſecratione recipit ab eccleſia. & facit quod dicam in §. porrò. ſuper verbo,reges.in glo.

h *Polliceor*.dicitur l. iij.ff. de polli. quod pactum eſt duorum conſenſus atque conuentio : pollicitatio verò ſolius offerentis promiſſum.

CAETERVM.

CASVS. Hic papa ſiue Romanus pōtifex ,pbat contra ipſum regem qui dicebat ſe neſciſſe ſeu ignorasſe ꝙ antecеſſores ſui imperatores vnquā præſtitiſſent iuramentū. Et probat papa dicendo quòd nunquā fuit hæſitatum , id eſt dubitatū, quin huiuſmodi iuraméta exiſtant data à retro principib*, id eſt ab antecеſſoribus ſuis:imò ,pbat ꝙ Albertus quondā Imperator prædeceſſor ipſius Henrici , ſimiliter Rodolphus tempore Bonifacij. viij. præſtiterunt iuramentum fidelitatis ipſi Bonifa. Domini mei aperui vobis portam iſtius capituli, ideo vos ſupplico vt reſiduum videatis per vos. Not.rex.caterum.vt.ā.in cle.ne Romani.de elect.

i *Immediatus*. ſignanter hoc dicit , cùm in poſſeſsione , vltima tempora ſpectanda ſint.de cauſa poſ. eū eccleſia. poſt princ. cum concor.

k *Bonifacio*.familiaris eſt hæc probatio, cùm papa aliū papam inducit in teſtem : vt no.Ioā.ix q.iij.pater.

l *Filiū*.de priui.ſi papa.ver.ſimiliter.li.vj.

m *Corticem*.quod facere nō debuit. j. q.j. Marcion. de ver.ſignifie. præterea. & ca. intelligentia.ff.de legi.l.ſcire.Ioan.

n *Curioſitatis*. ſumitur hic pro ſubtilitate exquiſita nimia cura.ſic de renun.cap.j. in prin.lib.vj.

o *Antidotum*. ponitur pro contradonū. dic vt not. ff. de peti. hære.ſed & ſi.§.conſuluit. vel pro cōtradatum: vnde dici ſolet id ꝙ datur contra venenum : vnde pro medicina ponitur.de iura.calum.cęterum , inde dicitur quidam liber Antidotarius: quia cōtra vitia compoſitus eſt.

p *Fidelitatis*.quod habetur xxij.q.v.de formā.& facit.3.co. ego N. & videre potes quod no. Hoſtien. in ſum.de feu.§. quid ſi fidelitas. vbi etiam ponit plenam & plenioré fidelitatis formam. In quo & quid differat ab homagio, dicam j. de re iudi. paſtoralis. §. rurſus. de hoc per Innoc. de reg.iur.ca.vlt.

q *Ipſa capitula*. contentā fidelitatis iuramento.

r *Virtutem*.ad maiorem expreſsionē inculcat hæc verba.

s *Exiſtere*. non per hoc ſequitur ꝙ ſubiecti imperatori ſint de tēporali dominio eccleſiæ. facit quod not.lxxxj. diſtin. legitur. & in Spe. de feu. §. ij.ver. xiiij.

Glo.ſeq.tractat de tribus coronis impe rij, & vbi & per quos dentur, & quomodo de triphei ſunt metallo, & quare , & dat ſimile.

t *Veſtigijs*.qui ſcilicet in ingreſſu Italiæ iuramentū tale præſtare debes (,pūt habetur etiam in pōtificali,alias prouin-

† Adde textum ca. ad apoſtolicæ. de re iu.lib. vj. j. q.j.c.eſtote. & iſtorum virorū præſentia & grauitas ſupplet defectum ſolennitatis ad honorē mittentis. xlvj.diſtin. nobiliſſimi. Pontanus.

† Hanc filialem reuerentiā not. hic Barba. impedere cōtractū filij cum patre, per l.ſi quis cum ſeruet. commūia.ff.de furtis. neque ſint patrem à filio in uocari fetū ſecundū ll. ſec* ſecundū canones.xxvj. q.iij. cap.ſi eccleſia. ij. queſt.vij.c. quæritur. Tu vide do ctо.ca. non eſt.de ſponſa. Pontanus.

† Not.at limo. hunc tex.pro exactorib* apoſtolicis: vt pn* perſonam declarent idoneam, et eā prouideant. Pontanus.

† Ne ſic in chiapſo. postulatis pro capis, et hoc propter rerum temporalia. de electio. cum in ter vinter. ſos.

Imperator non fit per ſolā electionem.

Facti quid ſignificat. Pollicitatio quid.

† Not. primò ꝙ papa recipit impetrationem in ſpecialē filium. de hoc de verb. ſig. c.j. in prin. lib. vj. Not. ſecundò ꝙ meus in us, & non nudus cortex debet attendi. de hoc in gloſ. to ver. verū quia, verbo corticem. et dicit canon quòd enanmgetum eſt in ſenſu & medulla, nō in ſuperficie. vbi etiam Zab.

† Mouerit potuit, aut t'eir. quia differat ab homagio, iſtud iuramentū ſunt præſtita ad faciendum quod debet ex iure naturali & propter Deū: in quo non videbatur latere aliqua turpitudo ſubiecta. Fonta.

† No. primò quòd ſucceſſor debet inhærere veſtigijs prædeceſſoris. de iura. calū.cap.j. Not. ſecundò ꝙ meus intus, & non nudus cortex debet attendi. de hoc in gloſ. to ver. verū quia, verbo corticem. et dicit canon quòd enanmgetum eſt in ſenſu & medulla, nō in ſuperficie. vbi etiam Zab.

† Mouerit potuit, aut t'eir. quia differat ab homagio, iſtud iuramentū ſunt præſtita ad faciendum quod debet ex iure naturali & propter Deū: in quo non videbatur latere aliqua turpitudo ſubiecta. Fonta.

† No. primò ꝙ papa recipit impetrationem in ſpecialē filium. de hoc de verb. ſig. c.j. in prin. lib. vj. Not. ſecundò ꝙ meus intus, & non nudus cortex debet attendi. de hoc in gloſ. to ver. verū quia, verbo corticem. et dicit canon quòd enanmgetum eſt in ſenſu & medulla, nō in ſuperficie. vbi etiam Zab.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Coronatri plici coronatur rex Romanorum.

cialiter)quòd rex Romanorū coronatur triplici corona. Prima est ferrea, quā recipit ab archiepiscopo Colonien. in Aquisgrano eiusdē diœ. ferrum autem fortitudinem designat: qua vincere debet rebelles, & infideles cōculeare. Secūda est argentea, quā ingressus Italiā recipit à Mediolanensi archiepiscopo in villa Modicen. eiusdem diœ. tamen ipse H. recepit illam Mediolani in ecclesia sancti Ambrosij. Argentū autē designans munditiā & clarritatem, significat ipsum principem talē esse debere. Tertia est de puro auro, qua coronatur per papam in ecclesia sancti Petri ad altare sancti Mauricij: & designat aurū, quod omnib⁹ metallis est excellentius, ipsum imperatorē alijs regib⁹ & principibus in potentatu & iustitia excellētiorem esse debere. Sic olim in his tribus metallis dabatur tributum Romanis: vt scripti de fide instru. inter dilectos. super glos. indictio.

† Bulla.

ADMITTO. Hanc triplicem coronam triplici carmine annotatam videas:

Ferrea Romani ge stāt diademata reges:
Est argētea post hæc his oblata corona:
Hinc aurū capiti fulsū datur imperiali.

a *Tactu.* episcopi etiā cūm fidelitatem iurant tangunt sacra: vt probatur. ff. e. ego N. in fi. Non sic quādo testimonium dicunt, vel de caluinia iurāt. quod dic vt de iura. calum. c. fi.

b *Exterminaret.* idem verbū de hæret. excommunicamus. §. moneantur. & §. sequēti. Et dicitur quasi extra terminos vitæ vel iurisdictionis suæ eos ponere. vnde ponitur etiā pro dissipatione, desolatione, & exilio.

c *Parentelam.* alludit vulgari Italicorū, & ponitur pro affinitate. Cōsanguinitatem enim inire nō posset, facit instit. de legitima agnat. tu. in fine.

d *Successorum.* vide quod no. & dixi cod. titu. veritatis.

Glos. seq. arguit nō coronatum priuilegiare posse, remittit: & tria diuersorū. dicta ponit subdēs textum antiquum.

e *Reges.* Romanos, vt sequitur. Et per hanc literam videtur quod rex Romanorum qui nōdum est Imperator vel coronatus, priuilegia dare possit. de quo satis not. in Specu. de rescript. præsentata. §. fin. ver. item quod est obtentum. & hoc disputauit & tenuit Iac. de Are. cuius quæstionem ad literā posuit Cyn. in l. bene à Zenone. C. de quadri. præscri. Innoc. in decr. venerabilem. dicit q; si Imperator non possit recipere coronā in loco debito, nihilo minus authoritatem administrandi recipere potest à Colonensi archiepiscopo, ad quem spectat: vel ex ipsa electione habet illam secundum eum. refert Hostien. de verb. sign. super quibusdam. q; vidit in Alemania per principes iudicari & teneri q; rex Romanorum post electionem cōcordem habeat omnem potestatē quam Imperator: & q; vnctio nihil addit. & fācit quod no. Io. xciij. dist. legimus. vt scripsi super ver. postquā. & super ver. futurus. in glo. Sed quod plus est, vidi & habeo formas quarundam literarū quæ de regestris Innocē. iij. dicuntur extractæ: quæ manarunt super negotio discordiæ electionis de qua loquitur decret. venerabilē. quarum altera dirigebatur archiepiscopis, episcopis, & prælatis & principibus Alemaniæ & Sclauiæ vel Sclauoniæ: altera spealiter Maguntino: inter alia referentes q; incōcussa cōsuetu do imperij facta, certa, rationi cōsona, iuri subnixa, per patiētiam sedis apostolicę tolerata, & per tolerātiā approbata: hoc habet, q; duobus electis in discordia, vterq; administrat vt rex: & omnē imperij iurisdictionē exercet. q; declarat ibi papa locū habere, donec per papā alterius electio fuerit approbata aut reprobata.

Imperator seu rex Romanorū vtrum possit ante coronationem priuilegia dare.

Imperator res dna possidet sunt iuris, sed nō dna papa.

Gl. seq. de donatione Cōstantini ponit duas opin. secundam approbans.

f *Constitutiū.* disputāt aliqui [a] an donatio per Cōstantinū facta ecclesiæ Romanæ in persōna beati Siluestri, de qua xcvj. dist. Cōstantinus. (palea est) valuerit: & an successor illā reuocare potuerit? Accursius tenet q; donatio non valuit, in auth. quomodo oportet episc. post princ. col. ij. Sed Io. cōtra qui hoc no. lxiij. di. ego Ludouicū, q; valuerit: & q; sit irrenocabilis, probat hæc litera: & s. de elec. fundamēta. §. neāit. lib. vj. & facit qđ not. Hosti. in sum. de immunit. eccle. §. penult. ad finem.

Donatio Constantini facta ecclesiæ Romanæ an valuerit, an successores eam revocare potuerint.

g *Carolum.* de quo. xj. quæst. j. volumus. de iudicijs. nouit.

h *Aduocatus.* vide quod no. & scripsi de ele. venerabilē. ver. quod autem.

i *In eo esset.* facit xliij. distin. Ephesijs. xlvij. distin. quod ad nos. de testi. constitutus.

Aurea

Bulla aurea vt, periculosum est.

a *Aurea bulla.* patet ergo q; ante coronationē nō vtitur bulla, sed sigillo. Sic & papa aliter vtitur bulla ante coronationē quàm post: vt no. in fi. lib. vj. super data. Priuilegia imperialia cum aurea bulla vidisse nō memini nisi vnumnec etiā multum videtur expediens priuilegijs bullam aureā appendi. propter pretiositatē enim metalli est de subtractione bullæ periculum: ob quam etiā causam prudentes prælati & principes temporis nostri sigillis argenteis vel aureis non vtuntur.

Archiua sunt armaria librorū.

b *Archiuis.* habetur idem verbum. C. de fide instru. authen. ad hæc. xxx. q. j. peruenit. vt ibi no. Dicuntur archiua armaria librorum: & deriuatur ab arca. Hieron. in prologo Hester, dicit scipsum librum reuelasse de archiuis Hebræorum. vide not. de ꝓbatio. cùm causam. de præscrip. ad audientiam.

Exceptio quid est.

DE EXCEPTIONIBVS.

Visum est. ff. de armis actorum: nunc videndum est de armis reorum, quæ appellantur exceptiones siue defensiones.

Excommunicationis definitio et diuisio.

EXcommunicationis [c] exceptio diuiditur. Et est quædam dilatoria, quædam perpetua, quædam temporalis, quædam spealis: & est exceptio rei iudicatæ. Exceptio dilatoria est quæ causam differt & prolongat. instit. eod. §. appellantur. Exceptio peremptoria secundum Specu. vocatur sic, quia actionem vel intentionem agentis perimit: vt cùm quis petit decem ex causa mutui: alius excipit de pacto facto inter ipsos de non petendo, dicendo: Domine actor tu petis à me decem ex causa mutui: reminiscere quòd tali die fecisti pactum mecum quòd nunquam petes à me illa decem: quare excipio de pacto de non petendo. & ista exceptio perimit actionem. Exceptio perpetua est, quæ perpetuum habet effectum: vt cùm petis à me decem ex causa debiti, excipio quòd tu remisisti mihi. hæc exceptio perpetua dici potest: & perpetuo competit, quandocunque actor agit: quia exceptio non compensi, nisi quis agat. ff. de except. l. exceptio. Exceptio temporalis est, quæ ad tempus vtilis est: vt cùm petis debitum, excipio contra te de pacto facto de non petēdo nisi vsque ad quinquennium: ideo si petis à me ante quinquennium, excipiam. post quinquennium non possum excipere: quia mea exceptio est temporalis: & solum durat vsque ad quinquennium. de qua de rescrip. cap. plerunque. Exceptio anomala est, quæ non sequitur normam, id est regulam aliarum: quia potest opponi ante litem contestatam & post: & intra litis contestationem, vt exceptiones & aliæ de quibus scilicet dubitatur an sint perpetuæ an temporales: vt exceptio matrimonij: & exceptio non numeratæ pecuniæ: & non numeratæ dotis: vt no. instit. de excep. §. appellantur. Exceptio rei iudicatæ non potest opponi nisi quando fit super eadem re, & quando est ex eadem causa & eadem persona. Not. termino peremptorio. Peremptoriū dicitur à perimēdo, eò quòd omnino perimat: vt terminus peremptorius vltra quem non dantur vlteriores dilationes. Similiter exceptio dicitur peremptoria quæ perimit actionē. Litiam citatio dicitur peremptoria: quia omnes alias citationes abbreuiat & accelerat: vt quando quis citatur vno edicto peremptorio pro tribus, vel tribus citationibus præmissis & quarto peremptorio: vt l. ad peremptorium. ff. de iud. No. seruata constitutione, scilicet c. pia. e. tit. lib. vj. vbi dicitur, si quis reus actori opponat excommunicationē, exprimat speciem excōmunicationis maioris vel minoris, & nomen excōmunicatoris: quā nisi intra octo dies probauerit, die qua proponitur non cōputata, condēnatur in expensis. Sed si tunc deficiat, & iterū eandem opponat & probet, repelletur excōmunicatus: & valebit processus interim subsecutus. Ité non nisi bis pōt opponi excommunicationis exceptio: nisi emergat noua vel eundēs probatio de antiqua. Et si opponatur post sententiā, impedit sententiæ executionē: sed sententia valebit. Item ex officio suo potest excōmunicatum publicè repellere quandocūq. Hoc dicit illa constitutio, pia. quæ est constitutio Fel. re, Innoc.

Exceptionum varia species.

Nota quod generalis renuntiatio tacita, vt hic, vel expressa, sicut illa quæ fit in fine litis, de qua de causa pos. pastoralis. in fi. speciales prouisiones non tollit, pro hoc quod no. de transact. ca. j. Zabarel.

Excommunicationis. sc summat reprobans quod no. Hosti. eo. tit. pastoralis. qui dixit obstare lapsum termini huic exceptioni propoēdę: licet vbi terminus statutus nō est, opponi

Excommunicato potest opponi de vero dilatoria, et in vim peremptoria.

Nota quod iudex potest præfigere & statuere terminum ad proponendum omnes exceptiones dilatorias: & post illum terminum non auditur reus: quia ille terminus peremptorius habetur loco litis contest. quia sicut post litis cōtest. quis non auditur ad proponendum exceptiones dilatorias,

sed omnes debet proponere ante litis contest. ita ꝙ post terminum peremptorium quis nō auditur. ca. pastoralis. allegato: sic & ille terminus peremptorius habetur pro litis contestatione quo ad exceptiones dilatorias proponendas. No. textum excōmunicationis. Excōmunicatio. f. t. est extra cōmunionem ecclesiæ separatio: vel censura ecclesiastica excludens à communione fidelium. xj. q. iij. ca. nihil. & §. euidenter. Vel est æternæ mortis damnatio. xj. q. iij. nemo episcoporum. & c. nullā. Et excommunicationis duæ sunt species quę frequenter vsitantur, de

Clemens v. in concilio Viennensi.

Exceptio excommunicationis opponitur dilatoria quandocunque, peremptorio non obstante. Ioan. Andr.

CAPITVLVM VNICVM.

quibus. iij. q. iiij. Engelbertudam. Vna quæ maior est: & dicitur anathema: & excludit ab ingressu ecclesiæ, & à communione fidelium, & à sacramentis. Alia est minor, quę solū separat à sacramentorum perceptione. i. receptione: de qua in c. si celebrat. de cle. excom. mini. Nota exceptio est rei defensio, per quam ipse reus se defendit & tuetur ab actore. Et secundum Azo. in summa. Cod. eod. titu. quandoque ponitur largè & impropriè pro omni defensione prout reo competit: etiam si nulla actori competit actio. Et tunc quidam vocant eam exceptionem facti, vt quando sine actione quis calumniosè ponit. Et plures sunt exceptiones: quædam sunt dilatoriæ, quædam peremptoriæ, quædam perpetuæ, quædam temporales, quædam sunt anomalæ: & est exceptio rei iudicatæ. Exceptio dilatoria est quæ causam differt & prolongat. instit. eod. §. appellantur. Exceptio peremptoria secundum Specu. vocatur sic, quia actionem vel intentionem agentis perimit: vt cùm quis petit decem ex causa mutui: alius excipit de pacto facto inter ipsos de non petendo, dicendo: Domine actor tu petis à me decem ex causa mutui: reminiscere quòd tali die fecisti pactum mecum quòd nunquam petes à me illa decem: quare excipio de pacto de non petendo. & ista exceptio perimit actionem. Exceptio perpetua est, quæ perpetuum habet effectum: vt cùm petis à me decem ex causa debiti, excipio quòd tu remisisti mihi. hæc exceptio perpetua dici potest: & perpetuo competit, quandocunque actor agit: quia exceptio non compensi, nisi quis agat. ff. de except. l. exceptio. Exceptio temporalis est, quæ ad tempus vtilis est: vt cùm petis debitum, excipio contra te de pacto facto de non petēdo nisi vsque ad quinquennium: ideo si petis à me ante quinquennium, excipiam. post quinquennium non possum excipere: quia mea exceptio est temporalis: & solum durat vsque ad quinquennium. de qua de rescrip. cap. plerunque. Exceptio anomala est, quæ non sequitur normam, id est regulam aliarum: quia potest opponi ante litem contestatam & post: & intra litis contestationem, vt exceptiones & aliæ de quibus scilicet dubitatur an sint perpetuæ an temporales: vt exceptio matrimonij: & exceptio non numeratæ pecuniæ: & non numeratæ dotis: vt no. instit. de excep. §. appellantur. Exceptio rei iudicatæ non potest opponi nisi quando fit super eadem re, & quando est ex eadem causa & eadem persona. Not. termino peremptorio. Peremptoriū dicitur à perimēdo, eò quòd omnino perimat: vt terminus peremptorius vltra quem non dantur vlteriores dilationes. Similiter exceptio dicitur peremptoria quæ perimit actionē. Litiam citatio dicitur peremptoria: quia omnes alias citationes abbreuiat & accelerat: vt quando quis citatur vno edicto peremptorio pro tribus, vel tribus citationibus præmissis & quarto peremptorio: vt l. ad peremptorium. ff. de iud. No. seruata constitutione, scilicet c. pia. e. tit. lib. vj. vbi dicitur, si quis reus actori opponat excommunicationē, exprimat speciem excōmunicationis maioris vel minoris, & nomen excōmunicatoris: quā nisi intra octo dies probauerit, die qua proponitur non cōputata, condēnatur in expensis. Sed si tunc deficiat, & iterū eandem opponat & probet, repelletur excōmunicatus: & valebit processus interim subsecutus. Ité non nisi bis pōt opponi excommunicationis exceptio: nisi emergat noua vel eundēs probatio de antiqua. Et si opponatur post sententiā, impedit sententiæ executionē: sed sententia valebit. Item ex officio suo potest excōmunicatum publicè repellere quandocūq. Hoc dicit illa constitutio, pia. quæ est constitutio Fel. re, Innoc.

Nota quod generalis renuntiatio tacita, vt hic, vel expressa, sicut illa quæ fit in fine litis, de qua de causa pos. pastoralis. in fi. speciales prouisiones non tollit. pro hoc quod no. de transact. ca. j. Zabarel.

c *Excommunicationis.* sc summat reprobans quod no. Hosti. eo. tit. pastoralis. qui dixit obstare lapsum termini huic exceptioni propoēdę: licet vbi terminus statutus nō est, opponi

Universidad de Deusto
Biblioteca

posset vsque ad sententiam. & approbat quod ibi no. Ber.& Hostien.& Guliel. in Spec. eod.titu.§.ij.versic.sed nunquid post.& intelligitur hoc de maiori excommunicatione quæ repellit ab agendo.s.eod.à nobis.facit de sentent. excom. si quem.Ioan.Andr.

Glossa seq. distinguit, & de quæstione remittit.

Excommunicatio dupliciter opponitur.

a *Dilatoria.* scilicet ad differendam litem actoris excommunicati.de iudi.intellexi mus.opponitur enim interdū in vim peremptoriæ : puta ad perimēdam electionem propter excommunicationem eligentium vel electi: quo casu locum non habet decre.pia.eod.tit.lib.vj.& ibi no. dicit Guli.in Spec.quòd etiam quando opponitur contra iudicem vel contra procuratorem , non obstat lapsus termini. hoc no.in prædicto.§.ver.quid si termino. & ver. seq. de secundo dixi de procura.in nostra.

† Aliquo non iudice præfigente terminū ad declinatorias & dilatorias apponēdas, nō poterit post ea apponi declinatoria iudicij: quia si proponeretur, nil operaretur præfixio termini respecta declinatoria. Barba per tex. hic ponderando eū in verbo, in iudice. alleg. Anc. ca. exceptioné. 2. Fon.

latoriæ a in qualibet parte litis b opponi c potest, termino peremptorio d per iudicē assignato e ad proponendū exceptiones declinatorias † & dilatorias f, nō obstante g: Seruata tamen cōstitutione h fe-

Excommunicatio in qualibet parte litis apponi potest.

licis recordationis Innocentij Papæ quarti edita circa hoc in concilio Lugdunensi.

DE SENTENTIA & re iudicata.

Clemens v. in concilio Viennensi.

Visum est suprà de partibus iudicis , & de iuribus actoris & rei. verum quia examinato negotio, & iurib' partium auditis, iudex debet ferre sententiam secūdum allegata & probata : ideo annectitur sequens rubrica.

VT *calumnijs.* §. Primò præmissa ratione decidit D vnum casum. Secundò simili ratione decidit alium : ibi, Similiter. Tertiò declarat & ostendit constitutionem locum habere etiam ad pendentia per appellationem : ibi, Quæ ad causas. Inoc. Præsupponendum est primò, quòd ab vna & eadem sententia non potest ter appellare. Secundò præsupponendum est, quod licet ab vna & eadem sententia non possim ter appellare : tamen possum illam dicere nullam , & agere de nullitate : puta quia lata est die feriato, vel me non citato, vel quòd lata est iudice deambulante , & non sedente pro tribunali, vel si allegem aliquam aliam causam. CASVS. Tu & ego habuimus litem coram auditore Caluiginaci : vel coram alio iudice inferiore. ipse tulit contra me sententiam. appellaui ab illa sententia coram officiali Pictauen. qui officialis sententiam ipsius auditoris confirmauit. ab illa confirmatoria iterum appellaui, & sic bis appellaui: & appellaui ad auditorem archiepiscopi Burdegalen. qui etiam confirmauit duas primas sententias. Certum est quod non possum appellare ab illa tertia sententia. Sed ponamus quod antequam faceres exequi tuam sententiam , feci te citari coram iudice ordinario : & proposui quod prima sententia lata per auditorem Caluiginaci erat nulla. Modo quæritur, vtrum pendente causa nullitatis sententia debeat exequi , vel vtrum si differenda & prolonganda in euentum nullitatis, id est quo vsque fuerit iudicatum an sententia prima auditoris Caluiginaci valeat, an non? Respondet Rom. pont. quod vt obijcitur malitijs hominum, quod pendente causa nullitatis , sententia debet exequi: sed si postea pronuntietur sententiam fuisse nullam, tunc executio reuocabitur. Sed quid sanctissime pater: si non appellauit, à tertia sententia, sed appellaui à quadam interlocutoria : quia forte auditor Burdegalen. me grauauit in aliqua interlocutoria à qua appellaui : & dedit mihi apostolos refutatorios : & pendente appellatione processit ad definitiuam, & voluit exequi suam sententiam? Ego dico quod non potest. pro eo quod pendet lis super appellatione interiecta super interlocutoria. Quæritur , vtrum ista litis pendentia debeat impedire sententia? B Dicit quod non: sed si iudiceatur bene appellatum, quia sententia erat nulla: tunc executio sententiæ reuocabitur. h.d. H.r. Colligo aliqua notabilia. Et primò, quòd habens tres sententias contra se super eodem articulo, non potest appellare à tertia: siue sit definitiua, siue interlocutoria : sed bene potest agere de nullitate. Not. iuncta glo. quod habens tres sententias conformes cōtra se, si agat de nullitate antequam admittatur ad agendum: prius debet parere sententiæ & executioni cum effectu. Not. quod per appellationem ab interlocutoria non suspenditur officiū iudicis : nisi iudex detulerit suæ appellationi. c.j.§. de dolo & cōtuma. argumento sumpto à contrario sensu. Nota quod si appellatur ab interlocutoria : & pendente appellatione feratur sententia, & executioni demandetur: si dicatur bene appellatum & male pronuntiatum: tunc sententia est nulla, & executio reuocabitur, nec nocebit appellanti. Not. tex. vt calumnijs. & dic illas presumi in quotidiano litigatore, qui nec accusator nec testis esse potest. Roma. singu. cccxiij. per ca. suspectos. iij.q. v. Idem Cor. in sing. suis, versic. an redemptor. sub litera t, per c. nullus. ea. causa & q. facit. §.j. xlvj. distinct.& habēs iustam causam decipiat illos calumniatores. ca. dominus. xxiij. q.ij. C addo quæ ego dixi in ca. cupientes. de elect. Font.

Not. quid sit causa possessionis: & quid causa proprietatis s. de cau. poss.& propri. ca. causa.& in ca. ecclesia Sutrina. illo eodem titu. & notatur in cano. redintegranda. iij. quæst.j. Et dicitur petitorium quando quis petit rem purè & simpliciter. Sed possessorium dicitur quando duo sunt in controuersia de aliqua re vel beneficio: & alter petit sibi possessionem illius rei adiudicari : & postea cognoscitur super proprietate : & si fuerit victus in proprietate seu in petitorio, ipse restituet possessionem quam habuit.

Not. executioni. tamen tex. fallit si executio sit irreuocabilis. ar. ca. bapnzari. v. distinct. exemplum, vt cognitio virginis in causa matrimoniali. xxxij. quæst. vj. si Paulus. est decisum per cccxxx. quæst. Tolosanæ capellæ. Item fallit si nullitas sit euidentissima. Bal. per illum tex. ibi. Cod. ne liceat in vna eademque causa ter. pro leg. j. Oldra. consi. cvj. idem tenet deelarans hanc cle. Item non fiet executio si adsit prompta probatio nullitatis. arg. leg. is à quo. ff. vt in poss. lega. & hic vi. sing. Cors. versic. sententia. positum sub literas. s. Font. Et not. quòd si iudex tulit sententiam in qua condemnat Titium in centum: ipse illico non mandat suam sententiam executioni : imò Titius habet tempus quòd datur iudicatis ad soluendum , scilicet quatuor menses. Quatuor mensibus elapsis si Titius non soluerit , iudex mittit apparitorem id est clientem ad domum Titij : & facit executionem de bonis suis vsque ad summam illorum centum in quibus fuit condemnatus: & bonis acceptis vsque ad dictam quantitatem , sententia iudicis dicitur executioni mandata.

Petitorium quid. Possessorium quid.

Sententia non statim est executioni mandanda.

Nota sententiæ definitiuæ quid sit sententia definitiua, & sententia interlocutoria : vide supra in elem. si ante. de do. & contu. Et no. hic plures definitiuas ferri super eodem facto , & illæ simul plus possunt vna solā. leg. de pupillo. §. qui opus. ff. de ope. no. nun. per quam dixit Ang. referente hic Barba. quòd optimum est petere confirmationem sententiæ , quamuis ab ea appellatum non sit. facit text. in leg. si quos. & ibi Bar. suadet. Cod. de decur. quòd confirmentur contractus iurisgentium. Font.

Nota tali prætextu, id est tali colore : quòd dicit se appellasse ab interlocutoria vel grauamine : non debet pendere executio prædictarum trium sententiarum , vt apparet in textu ibi , Similiter.

Glossa sequens commendat , & dat simile.

VT *calum-*

Calumnijs lingua tantum est obuiandum.

a *Vt calumnijs.* nouum & æquum quod hic dicitur : cui est A si. s. ea. compil. de sequestra. poss. cli. & huic prin. concor. de pœ. calumniam.

b *Quam.* includit spirituales , qua si spirituales, criminales, ciuiles, & mistas.

c *Tres.* successiue, & super eodem articulo. non enim locum habet hæc pars quando super diuersis tribus articulis licet eiusdem causæ tres interlocutoriæ sunt latæ contra partem.

d *Contra se.* de tertio qui vult propter fusi interesse executionem sententiæ impedire, habetur e. tit. cum super. & ibi satis no. Inno. & Hostien.

† Causa dicitur beneficialis quando agitur de titulo beneficij simplicis aut maioris, sed licet dignitatis, secus si agatur de ecclesia vt de proprietate. glo. in cle. 1. s. de causa possess. Barba. Font.

e *Possessorio.* cōcor. prædic. decre. j. de sequestra.

f *Sententias.* non dicit definitiuas : sicut j. parte proxi. per quod patet etiam in interlocutorijs quarum facienda fit executio, locum habere quod hic dicitur : & quo iure petatur illarum executio, vide in Spe. de senten. excommu. §. pe. circa fi.

Appellat. ex no bile.

Glossa seq. quatuor remissiones facit.

g *Agendum de nullitate.* modos nullitatis, & coram quo iudice agatur de nullitate , & an coram iudice appellationis de hoc agi possit: scrip si post Innoc. & Hostien. eod. titu. c. j. de appel. dilecto. & Spe. eo. titu. §. iuxta per totum, & ad fi. & ibi in ver. sed si causa. tractatur an sententia pronuntiata nulla, ex prioribus actis causa iudicetur.

h *Aliquibus ex eis.* hoc intelligo quando simpliciter in secundo & tertio iudicio confirmata est prima sententia : & si diuersa continebat capitula , vel vnum separabiliter : licet in parte fuerit infirmata, tamen quo ad illa capitula, vel partem in qua vel in quibus confirmata fuit , primo & secundo dicam hoc locum habere , & in alijs non. exemplum patet de testa. Rainutius. & c. Raynaldus. C

Agere volens de nullitate sententiæ, quæ facere debet.

Glossa seq. dubium solvit.

i *Nullatenus admittatur.* per hanc literā videtur quòd etiam si non petat victor executionem : per modum tamen exceptionis repellere poterit de nullitate agentem. & est simile quod plene scripsi de ord. cog. ca. fi. vltro ergo se offerat executioni, & sententijs pareat, si de nullitate vult agere. concor. de ordi. cog. cum dilectus.

k *Donec.* facta ergo executione poterit agere. & si obtinebit in causa nullitatis, obtinebit etiam reuocationem executionis. facit de restit. in integ. suscitata. C. de præsc. impe. offe. authent. quæ supplicatio.

l *Plenarie.* concor. de resti. spo. cap. fi. & patet per hoc verbum , quòd non facta executione etiam minimæ partis eius quod pronuntiatum fuit , impedietur agens. si. iij. quæst. j. redintegranda.

m *Definitiuæ.* hoc non expressit. s. proxi. respon.

n *Fuerint.* successiue : vt s. dixi: quia victus à prima & à secunda sententia appellauit : à tertia verò non potuit appellare. de appell. sua nobis.

Glossa seq. practicat quomodo id esse possit. D

o *Alicuius.* maxime in vltima hoc procedit , cum scilicet dico me appellasse à grauamine illato per iudicem secundæ appellationis , qua appellatione pendente confirmauit ipse iudex primam & secundam sententiam. hoc dico : quia si à grauamine illato per iudicem primæ appellationis appello : & iste postea fert definitiuam : si ab illa non appello, non erit dare tertiam definitiuam : multo minus si appellarem à grauamine iudicis causæ principalis. si verò appellauero ab illa sententia , & vtrunque appellationem prosequor : tunc procedere posset casus iste. facit cle. s. de do. & cont. si ante.

p *Appellasse.* proponat , quod est infrà:

q *Huiusmodi.* emissæ ante sententiam ab interlocutoria vel grauamine : cuius prosecutio forte studiosè differtur, vt videatur finis causæ principalis.

Glossa sequens quærit , & soluit.

r *Pendere.* aliàs appellasse non iuuaret illum : si deserta vel contra cum finita esset illius appellationis causa. Sed quid si dicat se fe appellasse , & causam appellationis finitam pro se , scilicet quia pronuntiatum fuit bene appellatum ? Dico

Clementinæ.

Qui tres sententias contrarias in quauis causa reportant, de illarum nullitate non agit , nec exapti ipsarum executione non facta: & respicit etiam pendentia. Ioan. Andr.

CAPITVLVM I.

MT calumnijs a litigantium occurratur, is qui in beneficiali † vel alia quauis b causa tres c contra d in petitorio vel possessorio e sententias f reportauit, ad agendum g de nullitate ipsarum , vel alicuius h ex eis nullatenus admittatur , i donec k huiusmodi sententiæ plenariæ l fuerint executioni mandatæ . Similiter si ille contra quem tres sententiæ definitiuæ m latæ fuerint , n ab interlocutoria vel grauamine ante prolationem ipsarum vel earum alicuius o se appellasse , P & causam appellationis huiusmodi q adhuc pendere r proponat : sententiarum prædictarum executionem tali prætextu nolumus impediri. s Quæ ad causas qualitercunque etiam per appellationem pendentes t † duximus extendenda.

t *Pendentes.* vide supra cad. compil. de iudi. dispendiosam. in fin.

PAstoralis.§. Tres partes principales habet hæc constitutio, scilicet exordium, narrationem, & conclusionem. Prima ponit exordium breue. Secunda ibi , Sane. narrans causas & effectum cuiusdam sententiæ latæ per quondam Imperatorem Henricum in regem Robertum cum suppletione defectuum, ostendit nullitatem illius causæ tam ex ipsius causis alijs insertis in illa , quàm ex personis à quo & in quem sententia lata fuit. Tertia ibi, Vt igitur. concludendo declarat illam sententiam irritam: & illam etiam irritat, quatenus de facto processit. Secundo subdiuiditur : quia primo narrat sententiæ causas, defectum, & suppletionem : vt dixi. secunda ibi, Verum. subiicit illam examini : & dicit quare. tertia ibi, Notorium. improbat citationem, & processum ex metu citati ratione astantium Imperatori , & ratione loci. quarta ibi, Vt illud. illam improbat ratione loci in quo & de quo citatio facta fuit. quinta ibi, Denique. concludendo contra sententiam, prius soluit duplex obstaculum quo dici posset regem vasallum imperij, in imperium deliquisse. sexta ibi, Rursus. ostendit diuersis modis in illa sententia Imperatorem suæ potestatis terminos excessisse. septima ibi, Cæterum. soluit suppletionem defectuum quam in sententia fecit Imperator. Præsupponendum est secundum opinionem legistarum in homines §. executoribus. C. de epis. & cle. videlicet quod licet iudex non possit facere citari aliquem realiter extra territorium : tamen potest facere citari verbaliter. puta si quis de prouincia Lemouicensi deliquerit in prouincia Pictauen. præses Pictauen. non potest illum facere citari realiter, id est non potest facere illum capi in prouincia Lemouicensi : sed ipse præses Pictauen. debet rogare præsidem Lemouicensem vt illum qui deliquit in Pictauen. quæ est in prouincia sua , capiat, & sibi remittat. Sed si aliquis habeat principale domicilium in prouincia Lemouicensi , & in hac ciuitate Pictauensi habeat operatorium , & contrahat in hac ciuitate : tunc ratione contractus poterit hic conueniri. vel si possidet aliquas res in hac ciuitate : tamen principale domicilium habet in ciuitate Lemouicensi, tunc poterit citari verbaliter in ciuitate Lemouicēsi. tenent legistæ quòd decretum de citando debet fieri in territorio Pictauensi, & non Lemouicensi : quia decretum de citando est iurisdictionis. Sed denuntiatio per clientem seu apparitorem potest fieri extra territorium : quia denuntiatio per clientem facta non est iurisdictionis , sed nudi ministerij: & hoc præsuppositum est pro ratione dubitandi. Sed pro ratione decidendi præsupponendum est quòd sententia lata contra non citatum , est nulla ipso iure. nec opus est quod declaretur nulla per iudicem. Item præsupponendum est quòd rex Siciliæ est vasallus ecclesiæ Romanæ: & in aliquo non subest Romano imperatori , quia regnum Siciliæ est in partibus imperij quas donauit Imperator Constantinus Siluestro papæ: quando illum sanauit seu curauit à lepra. CASVS. Olim fuit controuersia seu lis inter Henricum Imperatorem & Robertum regem Siciliæ, occasione cuius inter ipsos fuit conceptum odium capitale seu inimicitia mortalis : quia rex Siciliæ procurauit mortem Imperatoris : & quasdam ciuitates Imperatoris fecit sibi rebelles. Imperator indignatus fecit citari regem Siciliæ voce præconis, id

† Nisi hoc fuisset expressum, nō comprehenderetur ista cle. causas per appellationem pendentes. dispendiosam. de iudi. cle. 1. de sequestra. Barb. Font.

Ratio dubitandi.

Ratio decidendi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

est voce clientis, & cum tuba: vel forte fecit citari personaliter vt ipse rex compareret coram ipso Imperatore in ciuitate Pisana: quæ ciuitas inimicabatur capitaliter ipsi regi Siciliæ. Quare hoc videns & sciens ipse rex Siciliæ, non comparuit: & sic fuit reputatus contumax, & propter eius contumaciã Imperator declarauit crimina ipsum obiecta esse vera & notoria: & tulit sententiam contra ipsum regem, dicendo ipsum regem Siciliæ esse proditorem & hostem Romani imperij. Item declarabat illum esse reum criminis læsæ maiestatis, & bona sua confiscauit: non solum bona quæ tenebat ab Imperatore: sed etiam regnum Siciliæ quod pertinebat ad papam: & indixit seu præcepit debitoribus ipsius regis, vt nihil ipsi regi, vel eius fisco seu receptori vel procuratori soluerent sub certis pœnis sibi Imperatori applicandis. Lapsu temporis Henricus Imperator mortuus est. rex Siciliæ conquestus est Romano pontifici de ista sententia contra ipsum ab imperatore lata. Et ad tollendum murmur populi, licet sententia esset nulla, tamen Romanus pontifex declarauit illam esse nullam propter multas causas quæ clare patent. hoc dicit H.r. Coilligo aliqua notabilia. Et primò, quòd citatus ad locum non turum & non securum, non tenetur comparere: sed tenetur mittere exoniatorem: immo etiam si notorium sit quòd ille locus non sit tutus, ipse non tenetur mittere exoniatorem, nec appellare: & processus factus est nullus. Nota quòd iudex non debet sententiam præcipitare, & maxime in crimine graui: sed plene debet omnia timari & inquirere. leg. omnes Cod. de episcop. & cleri. & in hoc cap. ibi, non maturo fuit iudicio, sed præcipite, & de tanto crimine promulgata.

Nota quòd iudex non potest aliquem citare extra territorium etiam verbaliter. Et fi arguatur de leg. omnes. §. executoribus. Cod. de episcop. & cler. dicit Bart. quòd quando ista duo territoria sunt sub dominio alicuius principis: tunc præses vnius territorij potest citare in territorio alterius: vt præses Pictauen. in territorio Lemouicensi. & sic intelligitur illa leg. omnes. Cod. de episcop. & cleri. §. executoribus. Si verò illa duo territoria non sunt sub dominio alicuius principis: tunc præses vnius territorij non potest citare nec realiter nec verbaliter aliquem in territorio alterius: vt hic in proposito nostro: quia regnum Siciliæ dicitur subiectum Roma. ponti. & non Imperatori. Sed hoc non placet domino Saliceto in dicta leg. omnes. nec voluit dicere illa lex, omnes, quòd quis posset citare extra territorium, vel non citare: quia illa lex solum dicit quòd cliens vel apparitor citans in territorio, habebit certas sportulas, id est certum salarium. Si extra prouinciam citet, habebit duos solidos: non autem dicit quòd iudex possit facere citari extra territorium. Vel illa lex intelligitur, quòd iudex territorij potest rogare alium iudicem vt faciat citari aliquem de suo territorio: & tunc cliens habebit duos solidos: vt dicit illa lex, omnes. alleg. Et hoc concludunt hic doctores iuris canonici: & Salicetus in prædic. leg. omnes. quod iudex extra territorium non potest citare nec realiter nec verbaliter. sed debet requirere iudicem illius territorij vt faciat illum citari quem vult: & quòd sibi illum remittat. Notemus textum. Et primò primam orationem cap. videlicet, Pastoralis cura §. licitudinis nobis diuinitus super cunctas Christiani populi nationes iniuncta, nos inuigilare remedijs subiectorum, eorundem periculis obuiare, & scandala remouere compellit &c. Et die, cura §. licitudinis pastoralis compellit. Crimen læsæ maiestatis est vbicunque quis contra vtrobem aliquid molitur, id est machinatur: aut vbicunque quis profugit ad hostes: vel hostes iuuat qualicunque causa, vel armis, vel consilio, vel pecunia: vel qui subiectas prouincias nititur facere rebelles: vel seditiones aut bella mouet in ciuitate: vel qui prælatum, magistrum, vel principem occidit: vel qui contra latus eius militat, vel arma fert, & occupat contra rempubliceam. Et idem dicitur crimen perduellionis, id est hostile: nam perduelliones dicuntur hostes. Secus si committur hoc crimen non contra rempublicam: quia tunc non dicitur perduellionis, sed simpliciter læsæ maiestatis. Et not. quòd non subditus crimen læsæ maiestatis non committit: vt hic in clementina nostra: maximè in §. rursus. Nam Robertus rex Siciliæ non eo modo subfuit, id est eo modo non fuit subditus imperatori Henrico, quòd crimen læsæ maiestatis in eum commiserit. Et dicit Buinardus in repe. leg. quisquis. Cod. ad leg. Iul. ma. quòd extraneus etiam in imperio contra Imperatorem conspirans, non committit istud crimen læsæ maiestatis. Sed Bart. in extrauagan. qui sint rebel. in glo. verbi rebellando. sentit contrarium, dicens præsentem textum solùm loqui in hominibus ecclesiæ. Adde etiam contra Guilielm. de monte Lau. quòd prælati ecclesiastici habentes temporalia, committunt istud crimen. Ar. in cap. cautam. qui fil. sint legi. & facit sing. Lo. Roman. decis. Iacobus Fontanus Brugen.

Idem.

Sententia lata contra citatum extra ciuitatem territoriumve existente, nulla est ipso iure. b. d. Ioan. Andr.

Nota iurisdictionum, vt supra in clem. quamuis. de sompe. Nota, si quando veniret in suam & imperij fortiam: quia supra dixit. quod Imperator protulit contra eum sententiam declarando eum conuictum de criminibus impositis contra eum. Item priuauit eum terris suis, & etiam regno Siciliæ. Item promulgauit sententiam capitalem: puta, & condemnamus eum ad sustinendum mortem quotiescunque inciderit in manus nostras: & quotiescunque inciderit in potestatem ipsius Henrici. Et hoc est quod vult dicere, quando dicit: etiam promulgauit sententiam mutilationis & capitis: si quando, id est si contigerit quòd aliquando ipse Robertus veniret in suam fortiam, id est in suam potestatem, & in potestatem sui imperij, Notat de Ancha. ibi, quia verum. quòd papa hic ex officio reuocauit sententiam Imperatoris. contra. enim iniquitate iudicis inferioris, nullo petente superior reuocat acta. cap. ex tenore. in fi. ibi. no. de rescrip. Fontanus. Nota notorium, id est manifestum: bene cogitum omnibus. Inde notorius notoria, rium, id est manifestus. Et secundum iuristas notorium multipliciter dicitur, vel distinguitur. Nam aliud est notorium iuris, aliud facti. Notorium iuris est, de quo quis canonice est condemnatus, vel in iure confessus, vel per legitimas probationes conuictus. Notorium verò facti est, cuius testis est populus: & dissimulationi siue inficiationi non est locus. Et intelligitur populus esse testis, siue sit crimen omnibus notum qui sunt in loco illo, siue maiori parti. Item in notorio iuris exigitur quandoque probatio contra negantem. In notorio verò facti non requiritur ordo iuris, qui est aliàs regulariter obseruandus. Euidentia enim patrati scelens, clamore non indiget accusationis. Et si forte iudex velit taliter delinquentem, secundum quòd ius postulat & requirit, corrigere vel punire, & ille appellat, non est appellationi huiusmodi deferendum: immo semper debet procedere iudex corrigendo vel puniendo. Item notorium facti subdiuiditur: quia aliud est notorium facti permanentis actu: vt cum quis publicè tenet adulteram vel concubinam in domo. Aliud est notorium facti transeuntis actu: vt si quis in publico interfecit hominem: vel fecit sacrilegium, vel aliquid simile. Aliud est notorium facti præsumpti: si aliquis publice habitus est pro filio, consanguineo, vel affine alicuius. Et hoc à quibusdam dicitur notorium præsumptum. Dicunt autem quòd est notorium iuris, notorium facti, & notorium præsumptum. Et est notorium præsumptum: vt si aliquis publice habitus est pro filio alicuius, vbi non sequitur alia probatio, nec requiritur. quod enim aliquis sit filius istius, non potest vere probari. Idem dicunt in fornicatione. Si enim clericus iuuenis & cupidus secum habeat euidenter in domo iuuenculam suspectam: non est notoria fornicatio, sed præsumpta. Nam (vt dicit Ouidius in epi.) A iuuene & cupido credatur reddita virgo? Notant Imo. de Ancha. in versic. esto igitur quòd rex. quòd non obstan. leg. j. Cod. de ijs qui per me. iud. & leg. non est verisimile. ff. quod metus causa. Robertus non tenebatur comparere: quia factum fuit contrarium præsumptioni. ll. allegatarum. Et terror armorum, per leg. iij. ff. de vi & vi arma. efficit ne propter fidei promissionem teneat credere capitalibus inimicis. ca. accedens. vt lit. non contesta. neque offerre me iniurioſæ morti. Vnde relaxatus à carcere, non debet ad mortem vel iustam vel iniustam redire, secundum de Ancha. & Anto. quem refert & sequitur Imol. addens etiam si iurauerit: cui puncto ait de Ancha. obstat. l. nam & Seruius. ff. de neg. gest. & l. iiij. ff. de cap. & postl. re. ibi est pulcher tex. de Mar. Attilio Regulo, qui è Roma redijt ad Carthaginenses, allegò glo. bene facientem in leg. succurritur. ff. ex qui, cau. ma. Cardi. in cle. j. §. fi. de spõ. dicẽtem periurium esse maius homicidio. Sed Cardi. non vidit glo. in ca j. xiij. dist. & glo. ea. ille qui. xxij. quæst. v. Fontanus.

Nota, de more, id est de consuetudine: immo etiam de iure naturali quis repellit inimicum: & non male diceres de more, id est de iure naturali: sed proprie de more, id est de consuetudine. Et declaratur hic mos, ris, masc. gen. id est consuetudo: vt talis mos est in partibus nostris, id est talis consuetudo: & iste sequitur morem patriæ suæ, id est consuetudinem. Sed differunt: quia mos est quod facit moram: & sic definitur, Mos est quædam consuetudo de moribus tracta tantummodo. Vel sic, Mos est quædam lex viuendi nullo vinculo adstricta: siue lex non scripta, sed tantum vsu æquitatis retenta. Vel mos est vetusta & probata consuetudo, siue lex non scripta. Sed consuetudo est quoddam ius moribus institutum,

iure. b. d. Ioan. Andr.

CAPITVLVM II. PASTORALIS

Crimen læsæ maiestatis qui sit.

Crimen perduellionis quid est.

Mos quid est. Consuetudo quid est.

stitutum, quod pro lege suscipitur cùm lex deficit. Item mos, id est virtus hominis. sed proprie in plurali habet hanc significationem: vt iste habet bonos mores: & proprie dicitur de bono, sicut vitium de malo. Inde morosus, la, sum: & producit primam mos, ris. Nota in versi. absoluendo. quòd Imperator propter delictum in eũ commissum non potest absoluere qui eõdemnato tenentur, à fidelitate & alijs hic expressis: si non sibi sed papæ subsint. econtrario papa absoluit fideles imperij ab imperatoris obedientia, cum ipsum deponit: similiter absoluit alios laicos ab obedientia & fidelitate dominorum temporalium. ca. apostolicæ. circa fi. supra eodem. xv. quæst. vj. alius. & c. nos sanctorum. in hac no. glo. in verbo deuiuntur.

* Ex textu iste, diuinitur, nota quid potestas papæ immediate dependet à Deo. ad hoc de transla. cap. 1. & in hac no. glo. in verbo deuiuntur.

† Qui tamen hic nõ nominatur. vnde not. at de quib. q. in huiusmodi processibus suffecit principale nominare specialiter, accessorios generaliter. notat idem Anch. ca. 1. de libel. ob. et omnes de ea lons. co. Laterauen. si de præben. quod excommunicato Titio ejus familiaribus, Iolius Titius nisi suos familiares excommunicate sunt. Fant. Feudis quid est.

Feudatarij quæ dicitur.

Nota in hoc textu, quòd quædam sententiæ quæ sunt inualidæ in substantia, sunt validæ quo ad opinionem vulgi: & quandoque exigitur cassatio sententiæ nullæ propter opinionem vulgi, & saluantur tex. dicentes cassari sententiam quæ est nulla: electionem quæ est nulla: quia cassantur quo ad opinionem in labijs vulgi. ad hoc glo. cap. auditis. de elect. cap. inter dilectos. de excessibus prælatorum. Imola. Fontanus. Nota, iuris naturalis. quòd ius naturale commune est omni nationi, eo quòd vbique instinctu naturæ habetur, non aliqua constitutione facta ab homine, sed ab ipso naturæ conditore, scilicet à Deo: vt maris & fœminæ coniunctio, liberorum successio, & puerorum educatio, id est nutritio. Item ius naturale dicitur æquissimum: vel æquitati. Quod tibi non vis fieri, alijs non feceris. id est, tu non facias alijs illud quod tibi non vis fieri. Inde dicuntur etiam præcepta naturalia quæ in lege & euangelio continentur: vt non mœchaberis. Nos enim habemus etiam ius ciuile: & accipitur diuersimode: vt distin. j. cap. ius naturale. Vno modo ius ciuile est id quod quisque populus, vel etiam quæque ciuitas sibi proprium diuina humanámque causa constituit, secundum Isidorum lib. v. Secundò dicitur ius ciuile, lex duodecim tabularum quæ fuit origo totius iuris ciuilis. secundum glo. in §. fit. de iure naturali, gentium, & ciuili. §. ex non scripto. in verbo, origo. ff. de origine iuris. leg. ij. §. j. Et dicitur lex duodecim tabularum, lex scripta in duodecim tabulis, quarum decem à ciuitatibus Athenien sium & Lacedæmoniorũ à decem viris fuerunt allatæ, id est apportatæ: & duæ ad declarationem illarum per eosdem decem viros postea additæ: vt dicit glo. in verbo, decem viros. §. deinde. cap. Moyses. distin. vij. Tertio dicitur ius ciuile, quod ex legibus, plebiscitis, constitutionibus, senatusconsultis, principum decretis, vel auctoritate prudẽtium inuenitur. Quartò dicitur ius ciuile, illud quod non est prætorium. Quinto dicitur disputatio prudentium, quæ fuit facta sub lege duodecim tabularum. Sexto dicitur ius ciuile, quicquid habemus scriptum de iure. Septimo, quicquid iuri naturali vel gentium subtrahitur: vel quod non est ius naturale, nec gentium. Et sic accipiendo, ius canonicum dicitur ius ciuile: & ita sumitur. j. distinct. ius autem. Nos habemus etiam ius gentium, quod est scilicet hostilium occupatio, munitio, bella, captiuitates, seruitutes, postliminia, fœdera pacis, induciæ, legatorum non violandorum vel non violandorum religio, connubia inter alienigenas prohibita. Et dicitur ius gẽtium: quia eo omnes fere gentes vtuntur. ca. ius gentium. j. distin.

Ius ciuile fœgenmodu dicatur.

Multa sunt alia iura, scilicet ius aureorum annulorum, ius militare, ius patronatus, ius publicum, ius priuatum, ius quasi naturale, ius Quiritum, ius Prætorium, ius canonicum. Et si vis, vide de omnibus istis iuribus breuiloquium qui intitulatur, Guarinus Veronensis Floro salutem plurimam &c. Et dicitur ius iuris, à iubeo, bes, quia iubet. Et est ius, lex diuina. Fas, lex humana. Transire autem per agrum alienum fas est: sed verò non est. Item ius dicitur esse lex scripta. Item leges, humanæ sunt: iura, diuina sunt. Item ius, generale est: lex est eius species.

Ius multa sunt species.

Nota vulgi. vulgus, vulgi, id est plebs, populus, multitudo gentium. dicitur à volo vis, eo quod vnusquisque facit quod vult: inde hic & hæc vulgaris, & hoc, re. Inde vulgariter aduerbium: vt iste loquitur vulgariter, id est sicut vulgus: & non literaliter.

a *Cura.* hic incipe constructum. Et tale vel simile puto, quod erat exordium decisum de decreta. pastoralis. in compil. Gregor. sub diuersis titulis collocata: vt dixi. supra de rescrip. pastoralis. in princip.

b *Diuinitus.* per verbum illud, Pasce oues meas. Ioan. vlti. de elect. significasti. de maio. & obe. solitæ.

Petrus per quæ verba fuit creatus papa.

c *Christiani.* de homici. pro humani. lib. vj. & facit extraua. Bonifac. vnam sanctam. Et facit hæc litera ad id quod dixi supra eod. compil. de testi. cap. j. scilicet quòd regulariter ludæos non compescit ecclesia.

d *Nos.* compellit, quod est infrà.

e *Inuigilare.* ponitur hic in pro valde: sicut de fideiusso. capitul. primo. de quo vide in Specul. de disputatione & allegatione. §. post hæc. versic. illis. ibi, in ponitur. Et huic exordio concordat proœmium Sexti. & de officio delegati. ca. officij. eodem libro.

Inuigilare est valde vigilare.

f *Sane.* narratio.

g *Imperatorem.* inchoauerat enim discordia eo nondum coronato. supra. ea. compil. de iureiur. ca. j. post prin.

h *Asserente.* forte veraciter, quod tamen sententiam non iustificat: vt sequitur in. §. rursus.

i *Ipsius.* imperatoris, vel regis. primum placet.

k *Subditis.* idem si eum non subditis vel hostibus. Cod. ad legem. Iuliam. maiesta. si quis. canonizata. vj. quæstion. prima.

l *Conspirationes.* videquod scripsi de iurisdi. exhibita.

m *Et ordinauerat.* rex Romanorum Robertus.

n *Fultæ.* id est munitæ, firmatæ, vel adiutæ.

o *Etiam in vrbe.* Romana scilicet.

Absentem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fuerunt per regem eundem ac malitiam & instigationem ipsius tam à suis stipendiarijs quàm à subditis imperatoris commissa. Præhabitis per imperatorem eundem quibusdam processibus contra eum, absentem [a] tamen, quauis legitimè (iuxta imperatoris assertionem) citatum, ac ꝙ supradicta erant notoria, per imperialem interlocutoriam declarata, [b] imperator ipse regem affirmans propter præmissa læsæ maiestatis crimininis reum esse, in eum peremptoriè (vt dixit) & sufficienter citatum, sed comparere contumaciter recusantem, tanquã rebellem, proditorem & hostem imperij, ac reũ criminis supradicti, priuationis omniũ dignitatum quocunque com prehẽsarum titulo, & quibus se intitulabat rex ipse, auctoritatum quoque, honorum, prouinciarum, terrarum, bonorum, iurium & iurisdictionum, tã perpetuorum quàm temporalium, & si quando ve niret in suam & imperij fortiam, mutilationis † etiam capitis sentẽtiam promulgauit, omnem supplendo [c] defectũ si quis [d] forsitan fuerat ex solennitate iuris omissus in processibus memoratis, præmissa (vt asserit) faciens exigente iustitia, & de imperiali etiã potestate. Verùm quia huiusmodi sententia quæ non à discretione matre [e] virtutum, sed à nouerca [f] iustitiæ, voluntaria scilicet iudicantis præcipitatione [g] processit, partus forsan se deteriores haberet, si ipsius sententiæ inefficacia in publicum prẽcone iustitia nõ prodiret: Nos circa eam tali vti prouisione volentes quæ (defectis ipsius defectibus) se minata per eã extinguãt pericula, & in ratione reddenda sit posteris profutura, [h] ipsam subiiciẽdam esse prouidimus limæ [i] iustitiæ, ac rectæ libramini [k] rationis. Eiusdẽ igitur causis [l] & continentia necnon cõditione illorum à quo [m] & in quem [n] lata fuit, diligẽti & debita cõsideratione pensatis patenter ex eis illius [o] astruitur euidentia nullitatis, & manifestè arguitur temeritas [p] mulgantis. Notorium quippe ac indubitatum exiſtit, quòd grandis exercitus [q] rem pore dictorum processuum & sententiæ, continuè imperatori assistens, regem ipsum & suos [q] persequebatur odio capitali, Pisanaque ciuitas in qua lata fuit memorata sententia, regem capitali habebat odio notorio [r] & antiquo. Esto igitur quòd rex ipse alias ad præmissa fuisset legitimè per imperatorem citatus, nunquid venire debuit ad iudicem exercitu feroci ac grandi, ipsique citato (vt præmittitur) odioso stipatum? [s] Nunquid etiam debuit comparere in loco admodũ [t] populoso, multum potenti, ac præfato [u] in eum odio prouocato? Quis enim auderet, vel qua ratione audere aliquis teneretur consistorij [x] talis subire iudicium, & se in hostium sinu [y] reponere, ac ad mortem per violentã [z] iniuriam nõ per iustitiã inferendã vltroneũ se offerre [aa]? Hęc quidem iure timẽtur, hęc de more vitantur, [b] hęc humana fugit ratio, hæc abhorret natura. [c] Desiperet [d] igitur qui citationẽ huiusmodi saperet arctasse citatum. Vt illud tanquã notissimum nullatenus omittamus, quòd regẽ extra dictrictũ imperij, [e] in regno Siciliæ notoriè ac cõtinuẽ tẽpore supradicto morantẽ citare nõ potuit imperator: nec citatio si quã forsan de ipso intra imperij fines fecit, citatum extra imperium cõstitutũ arctauit. [f] Nos quoque regis ordinarius iudex, ꝙ ad imperatoris iudicium citaremus, vel citari aut remitti faceremus eundẽ, nequaquã [g] fuimus requisiti: [h] imò licet ad nos & curiam nostrã temporibus illis rumores frequẽter de curia imperatoris venirent, & iuxta eum etiã quidã ex fratribus nostris essent, [i] prius tamen dictæ sententiæ promulgatio quàm aliquid

a *Absentem.* an super crimine contra absentem sententia ferri possit, not. de dolo & contu. veritatis.
b *Declarata.* vtile consiliũ est in notorijs sic interloqui, & facit ad not. de iureiur. ad nostram. iij. ꝙ. de offi. deleg. c. j. lib. vj.
c *Supplendo.* de effectu huius clausulæ videas in Spec. titu. ij. §. nunc ostendendum ver. xviij.
d *Si quis.* f. defectus.
e *Matre.* j. q. v. presentiũ. de offi. custo. ca. j.
f *Nouerca.* sicut se habet nouerca ad priuignos quę sæuire solet in illos, sic se habet ad iustitiam volũtas præcipitantis iudicis. hoc notandũ. Inde dixit quidam,
Versus. Gaudet in afflictos sæuire nouerca potestas. sic etiam dicit ca non, quòd negligentia est nouerca eruditionis, lxxxiij. dist. nihil.
Nouerca sunt in priuignos.
g *Præcipitatione.* de iniquitate dicitur ꝙ omnia præcipitat de pœni. di. iij. inter hęc hirecũ. j. Et est præcipitium quod fit suo modo & cum pericolo. de sepul. ex parte.
h *Profutura.* vt eccle. bene. c. vnico.
Limã quid sit. i *Limã.* vij. q. j. §. cũ verò. vers. c. ferrum.
† *No. dixit* Et est instrumentum fabrile & ferreum, quo metalla rodunt, tur, poliuntur, minuuntur, & purgantur.
pœnã capitalis, cũ illa vasa, secundũ de Ancha. per l. rei capitalis. ff. de pœnis. ego addo glo. et modernos in. l. transigere. C. de transf. intelligere tur in dubio de nouis. allegat Io. An. in ca. quãto. de iureiur. glo. in l. criminali. C. de inuisti. om. iudi. ego addo gl. in. l. i. C. ne christianum. vide Felt. c. ex literis. vi. col. de constitu. Fonta.
k *Librammini.* habetur hoc verbum. xlv. dist. omnis. de re iudi. cum æterni. lib. vj. & est librare per libram quæ certum habet pondus, aliquid ponderare vel æquare. inde dicitur quod in mente Septembri sol ingreditur signũ libræ, quia tunc dies & noctes æquantur.
l *Causis.* ex causa facile deprehenditur iniquitas sententię. de resti. in integ. tum ex literis. & ideo datur consilium ne causa exprimatur. de re iudi. sicut.
m *A quo.* f. imperator.
n *Et in quem.* f. regem.
o *Illius.* sententiæ.
p *Exercitus.* collectio hominũ in expeditione.
q *Suos.* ꝙ propinquos, familiares, & subditos.
Glossa seq. arguit pro opi. & remittit.
r *Notorio.* facit hæc litera ad ea quæ scripsi de appel. ex parte. j. Nam videtur hic colligi, quòd non solùm assignato loco notorie non tuto possit appellari, etiam exceptione non oppo-
Citatio nõ arctat assignato loco notorie nõ tuto. sita, sed etiam quòd sine appellatione citatio non arctet. & facit quod not. Specu. de cita. §. j. ver. item quòd citatio fit ad locum. j. & ij. versũ. sed quid si citatus. & quod not. Innoc.

Cõsistorii vnde dicitur.
Captiuus ad tractatũ de relaxã. non redit tenetur?
Versus.
Tullius.
Imperator ꝙ dominus mundi.

s *Stipatum.* quasi vallatum, circundatum, vel fulcitum.
t *Admodum.* pro valde. sic in decre. Romani. ver. nos itaque. 3. ea. compil. de iureiur.
u *Ac præfato.* capitali.
x *Consistorij.* idẽ verbum ij. q. vj. anteriorum. & ad hoc. & authẽ. sed his. de app. ex insinuatione. & dicitur à cõsisto, tis. Hester. v. in princ. Sedebat super solũ suum in cõsistorio palatij.
y *Sinu.* idẽ verbum xiij. q. j. §. ij. circa fi. de Iudæ. & si Iudęos. & huic concor. vt lit. non contest. accedẽs. ij. vbi patet quòd nõ sufficerent literæ de conductu.
z *Per violentam.* per hanc literam videtur quod si captiuus ad pœnam vel periculũ mortis relaxatur iuramento suo de redeundo ad carcerẽ certa die, si mors erat in iuriosa, redire nõ tenẽatur: alias tenetur.
a *Offerre. q. d.* nullꝰ, nisi ex multæ patientiæ merito, sicut Ambro. xxiij. q. viij. conuenior.
b *Vitantur.* etiã per volucres. Ouidius. ij. de remedio amoris.
Quæ nimis apparent retia vitat auis.
c *Natura.* qua quis non solũ seipsum, sed nec aliũ vult offendi. vnde Tul. li. iij. de offic. Homo naturæ obediens, homini nocere non potest.
d *Desiperet.* concor. de renũ. nisi cum prudem. versũ. sed dices.
Glossa sequens no. & remittit.
e *Districtum imperij,* per hanc literam & sequẽtes patet quod Imperator nõ distringit totum orbẽ, licet dicatur dominus mũdi. ff. ad leg. Rhod. de ia. l deprecatio. vij. q. j. in apibus. facit tamen pro ipso ius cõmune, quo fundat intentionem suam in orbe, sicut episcopi in diœcesi. de quo scripsi post Hosti. de offic. archi. cap. fi. super. j gloss.
f *Arctauit.* de cõstitu. ca. ij. lib. vj.
g *Nequaquã.* asserit puram negatiuã quã percipere poterat.
h *Requisiti.* hic & in inferioribꝰ declarat no. de fo. compe. cap. vlti. in princ. ij. q. vj. c j. de rapto. cap. j. De hac requisitione vide quod not. in Spe-
cu. de compe. iu. ad. §. j. ver. sed quomodo. & de accu. §. j. ver. sed nunquid. & §. fiu. ver. vt autem.
i *Essent.* pro ipsius coronatione, vt in. c. Romani. 3. de iureiu.

De

a *De processibus.* de discordia bene sciuerat prius. de iureiur. Romani.
b *Forsan.* non est nota dubitationis, de hoc de testa. c. ij.
Glossa seq. quærit. ponit duas opin. & duas incidẽtes quæstiones, in quarũ qualibet ponit duas opiniones contrarias.
c *De more.* sed nunquid de iure voluit hoc decidere? Accurs. in. l. si cui. §. fi. ff. de accu. dicit quòd remissio ista fit ex vrbanitate vel ex voluntate, vel locum habet secundum eum cum reus latitat, ꝙ etiam videtur placere Innoc. de rap. cap. j. Sed glo. ibi & Hostien. dicunt, in omni gram delicto remissionem fieri ad iudicem delicti, per §. si verò quis comprehensorũ. in auth. vt nulli iu. col. ix. Imò dicunt quidam quòd iudex delicti ad hoc potest cogere iudicem sub quo degit per verbũ, iubemus, ibi positum, quod est necessitatiꝰ. xiij. q. j. quod præcipitur. ff. quod iussu. l. j. & ij. & sic non obstat quod dicitur, ꝙ par in parem non habet imperium. de elect. innotuit. cum in hoc iudex delicti sit maior, & hoc placuit la. de Ra. & Pet. in auth. qua in prouin. C. vbi de cri. agi oportet. pro his facit quod not. Hug. lxv. di. ca. fin. Contra eos facit quod ibi no. Io. quod credo verius scilicet quòd male faciat iudex requisitus nõ remittendo. is tamen qui requirit, si aliàs nõ est illius iudex, illum cogere vel puniri non poterit, sed agetur coram superiore illius. ad ꝙ facit de so. compe. Romana. §. contrahentes. lib. vj. ibi, ad denuntiationem, nõ dicit ad mandatum vel præceptum. facit etiam de offic. ordi. pastoralis. in princ. & quod not. de offic. deleg. prudentiam. §. adiicimus. in vlt. glo. Nec ob. illud verbum, iubemus. in. §. si verò. quia licet Imperator ibi iubeat, non dat per illud iudici requirenti potestatem iubendi vel puniendi, non concessum igitur non attenter. xxv. q. ij. imputato. Dicunt etiam prædicti domini legum, quod iudex requisitus remittet sine aliqua cognitione, tum quia præsumptio est pro iudice requirente. de renun. in præsentia. tum quia requisitus est meris executor. de offic. deleg. pastoralis. §. præterea. C. de exc. rei iu. si vt proponis. & pro eis facit prædi. l. si cui. §. fi ff. de accu. Quidam contra quod præcedet aliqualis cogitio, aliàs sine causa infamaretur, qui sic statim ligatus remitteretur ad hoc. ff. de custo. & exhi. re. l. diuus. C. de exhi. re. l. fi. C. vbi de crimine agi oportet. leg. j. Et hoc in sua disputatione tenuit Bar. de Pratis, per
Delinquens as se de necessitate ad delicti locũ remittẽdum.
† *Imo. notat hic ꝙ etiã in iure naturali requiritur, vnde præcepit eã nequit tollere idem vbi Vlpianus in Zosimus. §. j. eodẽ tempore. ff. de testa. milit. allegat hã. C. de leg. miss for le. inquit, talis esset negotii natura, vt in mora pateret, quia res exigit, principi significaret, & de hoc rescriberet. ex. tan. 50. cõ fil. dicit. l. mala. hic quid principi placet, legis habet vigorem. ff. de const. Bal. in marg. ex hoc sententia dicit nõ esse alibi. Fonta.*

de processibus [a] antecedentibus ad audientiam nostram peruenit. Denique licet rex ipse terras † aliquas ab imperatore tenere dicatur in feudum: non tamen in eis, sed in regno prædicto domicilium suum fouebat: vnde imperator in ipsius personam nullam ratione terrarum huiusmodi (nisi ex natura feudorum) debitam superioritatem habebat. Quòd si punitio criminis intra districtũ imperialem commissi, ad imperatorem forsan [b] pertinuisse asseratur: Verum est quidem si in eodem districtu fuisset inuentus delinquens, vel ad illum de more [c] remissus. Dici ne ergo sententia meruit quæ à iudice qui per regem tutè adiri non potuit, & in loco notoriè (vt præfertur) non tuto, in absentem nec citatũ [d] legitimè ac inauditum per consequens & indefensum nõ maturo fuit iudicio, sed præcipitio, & de tanto præsertim crimine promulgata? Rursus non est silentio relinquẽdum quòd ipse rex noster & ecclesiæ Romanæ ratione regni prædicti notoriè subditus, homoque [e] ligius & vasallus, ac in eodem regno non vt præmittitur, in imperio certum cõtinuum & notorium suum habens domicilium, ac originem [f] inde trahens, imperatori eo modo nõ subfuit ꝙ in eum crimen † læsæ maiestatis cõmiserit, quãtumlibet omnia in sententia supradicta contenta veritatẽ indubiã continerent, sicque nedũ non iure, imò nec cũ iuris colore tulit Imperator sententiã supradictã in rege, ex causa quæ veritatis subsistentiam non habebat, [h] propter quã [i] etiã quatenus in eo fuit, regẽ eundem priuando regno & regia dignitate ac cęteris etiã alijs, & iurisdictionibus perpetuis & tẽporalibus, quæ sub eo nullatenus vel ab eo, sed à nobis & sub nobis tenebat: neenõ procedendo contra regem eundem ex illis quæ per ipsius stipendiarios ac nonnullos imperatoris eiusdem subiectos per malitiam & instigationẽ regis ipsius contra eum fuisse commissa in vrbe dicebat:
Cum etsi illa fuissent ibidem retrò commissa, punitio tamen eorũ in regem veluti extra districtum [k] imperij commissorũ ad imperatorem nullateaus pertineret: inhibendo etiam in eadem sententia sub magnarũ appositione pœnarum, quarũ aliquas sibi applicari mandauit, ne quis dicto regi præsumeret in suis respondere debitis, [l] in ipsiusve familiaritate vel seruitio remanere, aut eidem contra ipsum imperatorem quouis modo impendere consilium, auxilium, vel fauorem, eũ debitores, seruitores, & auxiliatores huiusmodi extra imperium & in regno constituti prædicto nullatenus imperatori subessent, nec ex commissis in regno eodem dictis possent pœnis adstringi vel aliqualiter condemnari per ipsum: absoluendo quòque ab omni fidelitate [m], obligatione, seruitio, promissione, ac pacto, quincias omnes, ciuitates, & castra, & loca, ipsiusq; vasallos, & feudatarios, & alios quoslibet eidem regi quomodolibet obligatos, eũ includerẽtur in absolutione huiusmodi terrę & personæ nobis & ecclesiæ Romanę subiectæ, [n] propriq; terminos potestatis excelsit, in messem nostrã mittens perperã suam falcem. [o] Cæterum defectus suppletio circa proceſſus adhibita supradictos, non tantum valet ad iustificationem iuramentum obligatis, hoc posito quod hæc sententia fuisset iusta: scripsi post Hostien. de cen. significauit. super glos. ij.

Legis quid significat. Homo ligꝰ & vasallus differunt.
† *Sing. glo. secundum Alexan., consil. ij. in princ. in. v. volo. et ordinaria secundũ Cur. tit. in tract. feudo. in. j. parte. quæ. vij. colum. vij. in effectu suo. vide quæ dixi in arbore feudorũ in. x. diuisione. P. rebuffi.*
a Vult hoc glos. iuncta tex. ꝙ ratione originis sortitur quis forum. quod intelligo tam de origine propria quàm paterna vel auita. vide per Bar. in l. assumptio. ff. ad municip. & Abba. Siculus.
Ius patronatus nõ potest tolli à iudice seu lai.

m *Fidelitate.* hoc bene facit Papa de subditis imperio. xv. quæst. vj. alius. & c. nos sanctorum. & eo. tit. c. ij. lib. vj. & hoc ratione criminis. de hæreti. c. fi. de pœn. c. fi. procedit autem hoc ex superioritate, de qua. j. §. fi.
n *Subiectæ.* arg. ad no. xvj. q. vj. filijs. in. j. glos. scilicet quòd per damnationem vel confiscationem iudicis secularis non perdit quis ius patronatus.
o *Falcem.* quod facere non licuit. de elec. venerabilem. in
prin.

Universidad de Deusto
Biblioteca

princ.cum suis concor.

a *Sic grauí.* læsæ maiestatis.

b *Licuerit*, facit ad not.ff. de consti.princ.l.j. &. C. si contra ius vel vti.pu.l.vlti.per Inno.de constit. quæ in ecclesiarum. per Hostien.in sum.de reseri.§.quas vires.ver.potest autem, facit etiam ad quæstionem de iudice habente arbitrium,quãno.j.de ver. signific. fæpe.super verb. defensiones.

c *Nomine.* sic co.tit. c.fi.li.vj ij.q.j. in primis.in fi.

d *Vulgi.* cuius opinio quãdoque inspicitur .ff. de flu. l.j. & ff.de fun. instru.l. eũ de lanionis. §. asinã. de pur. vulg. per totũ. & no. de reserip. nõnulli.in iiij. glosl: Ouidius de Ponto. Vulgus amicitias vtilitate probat.

e *Superioritate.* vt in cõstitutione, Romani.ẽ. de iureiuran.

f *Succedimus.* de fo. compe. licet ex suscepto. & huiusmodi potestati non participant legati de latere.de hoc in Spec.titu.ij.ỹ. nunc ostendendum.ver.xix.

g *Dominantium.* Apoca.xix.c.vltra mediũ.j. ad Timoth. vj. & facit.viij. dist.quæ cõtra mores. in fi. de deci.tua. ij.

h *Concessit.* Matthę. xvj.

i *Ex eis.* concor. de elect.qualiter. in fin. j. de immu. eccles. quoniam.

k *Cõcilio.* vide quod not.eo.titu.ca. ij.lib. vj.in.j.glosl.

l *Reuocamus.* Concor.de re eccle.non alie.si quis.eo.titu.ad audientiã.& quod not.ibi de offi.ordi.ca.pe.& ij.q.j.primates.

m *Iudicibus.* Et sunt duæ partes. secunda ibi, Est tamen. Et quod dicit iudicibus, intelligo ordinarijs vel delegatis, siue sint ad causãs, siue sint executores ad gratias.& idem etiam puto de arbitris iuris à quibus appellari potest. de offic.deleg.ab arbitris.lib.vj.cum eadẽ sit ratio. Casvs. Tu & ego litigabamus super aliqua re coram pluribus iudicibus delegatis nobis datis vel ordinarijs. tulerunt sententiam contra te absentem legitimè citatum, vel contra te presentem,& non appellasti, sed voluisti peritos consulère, id est voluisti petere consilium à peritis & sapientibus an debeas appellare vel non. cõsilio habito vis appellare. quæritur, vtrum ad hoc quòd valeat appellatio, requiratur quòd omnes iudices simul cõueniantur, vel an sufficiat quòd adeantur separatim vnus in domo, alius in ecclesiã, & an etiam possis petere apostolos separatim ab eis? Dicit Roma.pontifice. quòd sufficit interponere appellationem coram omnibus, vel coram maiori parte etiam separatim; & valet ac si simul conuenirentur.Sed quid?appellasti ab omnibus simul,& interposuisti appellationẽ tuam in absentia mea. nunquid debes mihi appellationem intimare, & etiam delationem vbi delatum est negotium principale; & etiam termini prefixionem, vt in termino possim me præsentare coram iudice ad quem appellatur? Dicit quòd sic, quia intimatio legitimè est fienda mihi appellato, secundum tenorem c.causam.supra de elec.b.d.H.r.Colligo aliqua notabilia. Primò iũcta gl. quòd quis potest appellare à pluribus iudicibus separatim, vel à maiori parte,licet olim secus. Nota secundò differentiam inter apellantẽ ab electione, prouisione, vel postulatione, & appellantem à definitiua vel ab interlocutoria: quia appellans ab electione,postulatione, vel prouisione,debet intimare.i.notificare appellationem suam parti appellatæ, hoc est ipsorum & sententię supradictæ quantum ad eorum fugillationem & notam, cum nullam super præmissis potestatem haberet Imperator in regem,sibi aliàs quam vt prefertur non subditum, non citatũ legitimè aut remissum & extra districtum ipsius continuè ac notoriè cõsistentem: nec predicta suppletio circa subditum, etiam ad ea potuisset de ratione referri per quæ de crimine presertim sic graui a delato defensionis quę à iure prouenit naturali, facultas adimi valuisset: cum illa imperatori tollere non licuerit, b quę iuris naturalis existunt. Vt igitur sicut memorata sententia iuris caret effectu, sic auctoritate & nomine c rei carcat iudicatæ, vt nec in opinione communi aut vulgi d labis nomen habere sententię mereatur: vt etiam in magnum iustitię ac pacis obsequium scandalosis occurratur periculis, quę cũ nostra & ecclesię, prouinciarum multarum, regnorum & gentium turbatione nõ modica possent occasione ipsius pro tempore suboriri: Nos tam ex superioritate e quam ad imperium non est dubium nos habere,quàm ex potestate in qua vacante imperio imperatori successimus: f & nihilo minus ex illius plenitudine potestatis quam Christus rex regũ & dominus dominantium g nobis licet immeritis in persona beati Petri concesserit h, sententiam & processus omnes prædictos, & quicquid ex eis i secutum est vel occasione ipsorum, de fratrum nostrorum cõsilio k declaramus fuisse ac esse omnino irritos & inanes, nullumque debere aut debuisse sortiri effectum, seu nocumentũ vel notam afferre cuiquã, vel quomodolibet attulisse. Ipsosq. nihilo minus quatenus processerũt de facto, & quicquid ex eis secutũ est, vel ob eos, vel in posterũ sequi posset, in irritum reuocamus. l

A contra quem appellatur, & sic debet intimare appellationem tantum. Sed quando appellatur à definitiua sententia vel ab interlocutoria, requiritur intimatio recusationis, quia non detulit appellationi tuæ, vel admissioni appellationis siue delationis, vel quia detulit iudex appellationi tuæ: & debet intimare terminum sibi præfixũ intra quem debet arripere iter suum ad prosequendam appellationem, vt ipse appellatus etiam suum iter arripiat ad se præsentandum & defendendum. Et ratio diuersitatis est, quia quando appellatur ab electione, postulatione, vel prouisione, solùm intimatur appellatio, non autem delatio vel termini præfixio. quando autem appellatur à sententia definitiua, requiritur quòd intimetur appellato appellatio. Item delatio vel recusatio & termini præfixio est, quia in primo casu terminus statuitur à iure intra quem quis debet arripere suum iter si appellatio fuerit admissa: puta quia appellans intra mensem. In secundo casu, quando appellatur à definitiua, non statuitur à iure terminus vt quis prosequatur vel defendat appellationẽ, quare statuitur ab homine.

nitius diuersimodi concurrunt.

Nota iuncta glosl. Paria sunt intimationem nullam facere, & facere sed non legitimè. Et dicitur fieri non legitimè, quãdo fit ad domicilium, Nota quod licet quis possit apprehendi personaliter. possit appellare à pluribus separatim iuxta formam hic cõtentam, tamen cum quis appellæ, non debet ab vno solo, sed ab omnibus vel à maiori parte appellare, ex quo omnes pariter procedunt, quia non potest vnus solus iudex grauare, vt glosl.in verbo, simul. prope finem. Si autem vnus solus ex pluribus grauet, tunc ab illo solo potest appellari. Nota quòd tam appellatio, quàm apostolorum petitio potest separatim coram iudicibus fieri, vt glosl. hic in verbo, appellare. Ex quo nota quòd qualitas in fine posita concernit omnia præcedentia.de quo per Bar.in. l.præter. ff.vi bonorum rapto. Nota quòd appellatio non est necessariò interponenda in præsentia appellati: sed sibi ignoranti est postea intimatio id est notificatio seu insinuatio fienda: quando talis est appellatio quæ ipso facto non deuoluit causam. Et vtrum appellatus ire teneatur nisi citetur: vide hic per doctores, & in clemen.causam.supra de elect. Nota quod licet coram pluribus iudicibus possit separatim appellari: ipsi tamen iudices debent postea simul conuenire ad deferendum appellationi, id est, an debeant admittere appellationem, vel non: & debent simul conuenire ad præfigendum, id est ad statuendũ terminũ: vt in glo.in verbo,præfixionis.

Iudices si sint plures, an sit ab omnibus appellandum.

Præfigere quid est.

Appellatio potest interponi absente appellato.

Intimatio vnde dicatur.

Not.textum,à iudicibus Index,cis,dicitur quasi ius dicẽs populo,vel iure siue iuste disceptans: & est etymologia iure autem disceptare est iuste iudicare. Nõ enim est iudex, si nõ est in eo iustitia: vt c.forus. §.in omni quoq; negotio.de ver. sign. Et iudex est qui ex iurisdictiõe ꝓpria aut sibi delegata & cõmissa ius habet super causas litigiorum vel litigantium cognoscendi. Et multi sunt iudices. Quidã est iudex ordinarius: & est ille qui habet potestatem à lege iure suo hoc ipso ꝙ est talis, vt episcopus, balliuus, præses ꝙuinciæ: & cõsimiles. Est alius iudex qui dicitur delegatus: & est ille qui habet potestatem de causa aliqua cognoscendi ab aliquo sibi cõmissa: qui etiã dicitur iudex extraordinarius. Vel iudex delegatus est cui

Iudex vnde dicatur. Iure disceptare quid est.

Appellans ab vno ex pluribus an debeat appellare.

Iudicũ multiplex iurisdictio.

Valet appellatio coràm maiore parte plurium iudicũ. Sed appellato est appellatio, delatio, & termini prefixio intimanda.

Ioannes Andreas.

CAPIT. I.

Ià iudicib⁹ m duob⁹ aut plurib⁹ fuerit appellandum, a quia forte de facili eorum præsentia simul b haberi nõ posset, liceat coràm ipsis c vel maiori d parte ipsorũ appellare, c & apostolos petere seperatim, valebitq. appellatio talis, f ac si simul g esset cui causa committitur terminanda, vel exequenda, vices delegantis reptæsentans, & in iurisdictione nihil proprium habens: vt.ff.de offi.eius cui mandatum.est iurisd.l.j.in fi.& l. iij.de offi.deleg. Vel delegatus est is cui à summo pontifice, vel ordinario, vel delegato principis causa committitur. Inde subdelegatus qui dicitur respectu delegati. Est alius iudex qui dicitur iudex cõperens: qui causæ iurisdictionem habet cum exercitio sibi dato, quod per exceptionem possit elidi: siue exceptio contingat personam, vt quia suspectus: siue contingat iurisdictionem, vt quia rescriptum surreptitium: vt in cle. cum lite. §. vt lite pendeñ. nil inno.in glo. Est alius iudex qui dicitur incompetens: & est in quem licet non idoneum consensimus: vel quia ipse nullam iurisdictionem habebat: vel quia interuenit error in adeundo ipsum: vel quia compulsus fum in eum consentire. Est alius iudex qui dicitur compromissarius: & est ille qui ex compromisso, id est ex consensu partium, & ex litigantium electione de causa cognoscit: qui nullam habet iurisdictionem propriam seu delegatam.ff.de arbi.leg.j. Est alius iudex qui dicitur pedaneus iudex: & est ille cuius officium est de minutis causis & infimis cognoscere, & inutilibus & vilibus, licet sit ordinatus. Est aliud iudex qui dicitur iudex chartularius. Et olim tales iudices erant priuilegiati ab imperatore, vt qui vellent coram eis litigare, possent: sed ipsi non poterant aliquem cogere ad litigandum coram eis. Et dicuntur etiam hodie indices ordinarij creati à comite Palatino, qui non habent administrationem nisi in habitu: vt notatur in leg.j.ff.de iudi. & l.fi.Cod. vbi & apud quos cognitio restitutionis agenda sit. Et isti iudices vocantur hodie notarij apostolici & imperiales: & chartularij à charta: quia dum creantur, mittuntur in possessionem chartæ. Est alius iudex qui dicitur domesticus: & isti iudices dicuntur esse, ex quibus pro magna parte pendet ius & consilium. Hi etiam dicuntur assessores, eò quòd assident, id est iuxta sedent. Vel fiunt similes siue comparantur iudici: & in causæ cognitione simul præbent consilium vel officium: vt patet ex rub.Cod.de assesso. Not. apostolos. Apostoli in iure dicuntur literæ datæ appellanti in quibus continentur allegationes, & qualiter in causa processum sit. Item apostolorum alij sunt conuentionales, scilicet quando pars admittit appellationem: siue in iudicio iudice refutante siue tacente, vel extra iudicium: vt extra de appel. ca.sæpe.& ca.oblatæ. Alij apostoli sunt testimoniales, testificantes de appellatione facta. Alij sunt dimissorij, per quos apparet quòd iudex detulit appellationi. Alij sunt refutatorij, per quos apparet quòd iudex non detulit appellationi. Alij sunt reuerendi siue reuerentiales, scilicet quando ob reuerentiam superioris appellationi defertur: vt cap.j. de appel. lib.vj.in glosl.& supra in clem.si ante.de do.& contu. Not. delationi. Delatio delationis venit à defero, defers. quid significet, vide supra in clemen.si ante.de do.& contu. Not. terminum præfixionis. Præfigo, gis.componitur de præ & figo, quod idem est quod imponere, immittere, inferre, fortiter & stabiliter imponere. & producit fi. Et dic terminum præfixionis, id est impositionis termini, quia iudex debet imponere, statuere, ordinare terminum ipsi appellanti intra quem ipse arripiat iter suum ad eundum prosecutum appellationem suam. Not.intimatio,onis,venit de intimo, as,a-ui.2.p.id est demonstrare, indicare, nuntiare, notificare. Et dicitur ab intimus, vel ab in & timos, quod est mens, quasi in mente inculcare, & immittere, secundum Hug. Vel dicitur ab in & time, quod est anima vel mens secundum Papiam.

Apostolorum varia genera.

Appellatio potest interponi coram iudice delegato.

Nota quòd appellatio debet intimari appellato ignoranti. Dic tamen sufficere quòd eius procuratori specialiter in causa constituto intimetur. de elec.clem. causam.j.respon. Zabarel.

a *Appellandum.* in iudicio vel extra à sententia vel grauamine forte,dato ergo quòd haberi posset ipsorum copia, locus esset ei quod hic dicitur. Sed ante constitutionem istam tunc solum sic diuisim de facto appellabamus,quando communiter iudices haberi non poterant: vnde seruabatur quòd singulariter requirebantur vt conuenirent.

Glosla sequens ponit opinionem Inno. quam coaptat.

b *Simul.* scire debes quòd Innocen.in decre.eum super.de offic.deleg.in glo.magna circa medium, dicit quòd ab vno ex pluribus iudicibus non potest appellari, nisi appelletur ab omnibus: quia cum non sit licitum appellare nisi à grauamine, & vnus sine alijs grauare non possit, quia solus iurisdictionem non habet, ergo non ab vno, sed ab omnibus simul appellandum est. Sed si Innocen. intellexit simul in loco scilicet congregatis tempore quo appellatur: hoc hic corrigitur. sed si intellexit simul respectu formæ vel interpositionis, hoc hic non tangitur. licet enim hic separatim appelletur, tamen ab omnibus appellatur. Hoc tamen scias, quòd quoties vnus ex pluribus iudicibus procedere potest, & ab ipso solo si procedit, potest appellari. de primo vide quod not.de arbi. ca.ij.lib.vj.

Iudex appellationis potest præfigere terminũ appellãti ad iter arripiendum, et ad se superiori præsentandũ.

c *Coram ipsis.* vide quod not.de elect. vt circa. lib. vj. in præsentia enim iudicis appellandum est.ij.q. vj. biduum.vbi de hoc.& supra eo.titu.suggestum.

Glosla sequens exponit,quæritt & soluit.

d *Maiori.* quando sunt plures quàm duo. Nam in duobus non est dare parrem maiorem. oportebit ergo tunc quòd coram ambobus fiat appellatio si diuisim possunt haberi. Sed quid si ambo eià diuisim non possunt haberi, vel quando sunt plures, non potest haberi pars maior etiam diuisim? Solu.ex quo non stat per appellantem, sibi non nocet. facta igitur protestatione appellet coram illis vel illo quos vel quem habere potest. vel si nullum potest habere, coram publicis & honestis personis.eo.titu.ca.fi. de offic. ordi.pastoralis.si haberet copiam iudicis ad quem, coram illo appellet.ij.q.vj.biduum.

Appellatio qualiter interponatur à duobus iudicibus, qui etiã diuisim haberi non possunt.

e *Appellare.* separatim, vt sequitur. est enim mens literæ, quod quilibet istorum actuum, appellatio, & apostolorum petitio, separatim fieri possit.

f *Talis.* supple & apostolorum petitio.

g *Ac si simul.* concor.de re iudi.ca.penult.lib.vj.

h *Ignoranti.* sciens enim certificati non debet.de re.iu.eum qui certus.lib.vj.Præsumitur autẽ ignorantia. de re.iu.præsumitur.lib.vj.cum concor.

Ignorantia præsumitur.

i *Delationis.* vbi delatum est,tunc negotium principale per hoc est coram iudice appellationis. §. eo. cum appellationibus.lib.vj.& ideo intimandum est appellato. Et facit hæc litera ad id quod not.quòd deferre appellationi, & terminum illi præfigere,sunt diuersa.

C k *Eorum.* scilicet iudicum.

Glosla seq.rationem reddit.quærit & soluit.

l *Præfixionis.* ad iter enim arripiendum, vel ad se præsentandum potuerunt terminum assignare. eodem titu. cum sit Romana. quæ termini assignatio quia multum operatur, vt eodem titulo sæpe. ideo parti hoc ignoranti debet intimari. Sed nunquid hæc delatio & termini præfixio separatim per illos iudices fieri poterit? quod videtur per hanc literam: sed forsan est mens literæ, quòd iudices illi postea conuenient & deferent, vel terminum statuent,quod intimari debet appellato.

Glosla sequens exponit,dubium soluit, & vnam diuersitatis rationem subdit.

m *Legitimè.* per modum qui habetur supra eadem. compil. de electiõ. causam. vt ibi patet in fine. Nec puto hanc intimationem solùm faciendam quando sic separatim appellatur, vel etiam fiet quando simul à iudicibus appellatur, vel quando vnus solus esset index à quo appellatur, propter rationes quas supra notaui. Et aduerte quod decretal. illa causam, nil dicit de intimatione delationis vel termini, sed solius appellationis. & est ratio, quia causæ beneficiales de quibus ibi dicitur, quo ad principale deferuntur per appellationes, & habent terminum statutum à iure ad le præsentandum.& hæc, pars cui notificatur appellatio, ignorare non debet: aliæ verò non. & ideo si deferatur, vel terminus statuatur ab homine: nonficentur hæc appellato qui potuit ignorare.

Appellanti in causa beneficiali sufficit solã appellationem appellato intimare.

QVamuis.ỹ Sunt quatuor partes. Secunda ibi, verum. Tertia ibi, Similiter: Quarta ibi, Quòd si. Præsupponendum est,quòd quis potest appellare a quocunque gravamine, siue inferatur in interlocutoria, siue in definitiua. Et appellans debet petere apostolos, id est responsionem iudicis. Et quare dicantur apostoli, vide supra de apostolis dimissorijs & reuerentialibus. Casvs. Iudex dedit sententiam contra me. appellaui.quæritur an debeam petere apostolos sæpius: vel vtrum sufficiat semel inter petitiones apostolorum fit aliquod interualluin, id est aliquod spatium temporis: vel vtrum sufficiat multiplicare vno & eodem contextu,dicendo: Domine detis mihi apostolos, & iterum supplico quòd detis mihi apostolos,& iterum

Diuisio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

iterum vox deprecor quòd detis mihi apostolos? Et dicit q̃ possum petere apostolos sæpius vno & eodem contextu. Sed quid erit si iudex à quo appellaui, non dedit apostolos: sed mihi assignauit terminum ad dandum apostolos: quæritur, vtrum die assignata debeam comparere coram iudice, vt illa die recipiam apostolos: ita quòd videar renuntiare appellationi, nisi compaream? Dicit quòd illa die debeo comparere: alias si non compaream, sententia poterit executioni demandari. Sed quid si iudex assignet mihi diem intra terminum iuris, qui terminus est triginta dierum à die sententiæ, cõputando quando fertur sententia contra præsentem. l. à iudicibus. C. eo. si autem feratur cõtra absentem: tunc incipiũt currere illi dies triginta à tempore notitię. l. ij. C. quomodo & quãdo iudex. vtrũ sit necesse comparere in omnibus illis triginta diebus: vel vtrum sufficiat semel comparere? Dicit quòd sufficit aliquo die comparere: dum tamen compaream loco & tempore congruis: puta quòd non compaream dum iudex est in mensa, vel in lecto, vel in balneo. Sed quid iuris si iudex noluit dare apostolos: vel promisit dare, & assignauit terminum: ille autem die assignata siue in illo termino assignato non dedit apostolos? Dicit quòd possum prosequi meam appellationem, ac si iudex apostolos dare denegasset. h. d. H. r. Colligo aliqua notabilia. Primò nota quòd æquitas præfertur rigori. & hoc verum loquendo de æquitate scripta, & rigore scripto. secus si non esset æquitas scripta: quia nullus alius à principe potest sequi æquitatem non scriptam, dummodo rigor sit scriptus: quia nullus alius potest iudicare vtrum rigor cõtineat æquitatem vel non. l. inter æquitatem. C. de legi. tamen dicunt aliqui quòd domini de parlamento possunt præferre æquitatem non scriptam rigori scripto: tamen istud non reperitur iure cautum: licet domini de parlamento illud obseruent.

Nota quòd apostoli sunt sæpius petendi: & non requiritur quòd petantur per interuallum, id est, quòd interponatur actus extraneus: sed sufficit q̃ eodẽ contextu petantur.

Nota quòd si alicui appellanti iudex assignet certum terminum ad dandum apostolos: tunc appellans debet comparere illa die: alias sententia non impediretur executioni mandari. Nota quarto quòd si iudex assignet appellanti terminum iuris: sufficit appellanti semel cõparere coram iudice. Nota quòd paria sunt denegare expresse apostolos, & fraudulenter dissimulare. Nota quòd tempus præfixum, id est, statutum ad petendum apostolos, currit à tempore sententiæ: & illud tempus est triginta dierum: quia appellans intra. xxx. dies à tempore latæ sententiæ debet petere apostolos: vel incipit currere eo tempore quo incipit currere decendium appellationis interponendæ, id est, tempore sententiæ latæ: vt in gl. iij. hic. Nor. ibi, decernimus. quòd istud verbum decernimus, inducit ius nouum: vt glo. in verbo, decernimus. Nota quòd apostoli qui petuntur in causa appellationis, interdum vocantur epistolæ, interdum dimissoriæ. Et quid sint apostoli & vnde dicantur, dixi. §. proxime. & etiam vide Spe. eodem titu. in quarta parte. ver. sequitur. & glo in ca. cordi. eodem titu. lib. vj. Et dantur apostoli vt instruatur iudex ad quem: vt dicit glo. in ver. nec perat. Nota quòd obseruantia communis attendenda est. talis enim obseruantia secundum Lau. est optima legum interpres. de consuet. cum dilectus. maxime si in Romana curia obseruetur: quia quod Romæ fit, spectandum est. ff. de offic. præsi. sed licet. xij. distin. ca. jaj. & iiij. Nota intra iuris terminum, qui terminus dicitur triginta dierum: & intra illos triginta dies debet apostolos petere: & etiam intra illum terminum debet iudex illos dare vel recusare: & iste terminus ita bene arctat iudicem sicut appellantem. No. congruo, id est competenti, apto. Nota recuset, id est, refuter, renuat, vt supra in cle. pastoralis. de sent. & re iudi. in verbo, recusantem. Nota oblatos, id est, datos. dẽ offero, vt supra ea. cle. proxime allegata.

Glossa seq. dicit quid determinat, & remittit.

Idem.

Sufficit apostolos peti vno contextu sæpius & instanter: ad quos recipiendos si iudex certum terminum statuat, appellans illos non petens in termino appellationis renuntiat. Idem cum iudex statuit terminum iuris incertum, intra quem appellans illos debitè non petiit, vel oblatos recipere renuit.

CAPIT VLVM II.

QVamuis [a] rigor iuris [b] exposcat eum qui appellat debere petere apostolos congruo loco & tempore [c] sæpius & instanter, Nos tamen antiquam & communem obseruantiam [d] litigantium sequi, & æquitatem rigori præferri [e] volentes, decernimus [f] sufficere quòd per appellantem simul vno contextu [g] apostoli [h] instanter & sæpius postulentur. Verum si iudex à quo appellatur, certum [i] terminum ad recipiendos apostolos appellanti assignet, & appellans in assignato sibi termino non compareat coram eo, nec petat [k] apostolos sibi tradi: appellationi suæ renuntiasse videtur. [l] Similiter †si iudex appellanti respondent, intra iuris terminum apostolos se daturum, appellationi suæ renuntiasse appellans

a *Quamuis.* determinat primum dictum quod not. 5. eo. titu. ab eod. lib. vj. in iij. glo. vbi patet quòd mihi placebat iste rigor, de quo loquitur prin. & idem ibi Archidiac.

b *Iuris.* ij. quæstione. d. vj. post appellationem. & §. vlti. ad fi. C. eodem titu. iudicibus.

c *Tempore.* scilicet xxx. dierum, qui currunt à tempore sententiæ: vel ab eo tempore à quo incipit currere decendium appellationis interponendæ. sic intellige quod not. suprà eodem titu. ab eo. in gloss. ij. & est fi. quod not. ff. de excu. tuto. l. quinquaginta. olim dabantur quinque dies. ij. quæstio. vj. ab eod. & est iste terminus etiam iudicis ad tradendum: vt probant iura prædicta.

d *Obseruantiam.* li. 5. ead. compil. de acta. & qualit. generalem. in tantum autem vigebat hæc obseruantia, quòd dicebat Guliel. quòd nunquam viderat hoc opponi: vt not. in decre. ab eo.

†*Nota, quòd terminus in iure datus apostolos petendi, præterit. nisi ipse appellans sua culpa remanet, cessetur appellationis defensio. §. præterea. & ea termino iuris: vbi hîc. Vno cõtra, alia fiet distin.*

e *Præferri.* ff. de re permu. ca. vnico. lib. vj. Quibus autem casibus præferatur æquitas rigori, & econtra, satis scripsi de transact. ca. fin.

f *Decernimus.* per vjam declarationis. debuisset enim dici contrarium: vt supra patet. & ideo vtitur isto verbo. ff. de regula. constitutionem. lib. vj.

Gloss. seq. literam exponit, & dubium soluit.

g *Vno contextu.* Lex dicit de testamento in scriptis, quòd vno contextu fieri debet. & declarat vno contextu fieri, cum nullus alienus actus misceatur. ff. de testa. hæredes palam. ad fin. sic etiam electio vno contextu fieri debet, supra de elect. quia propter. sed hic non imponitur necessitas hoc faciendi vno contextu, sed dicitur quòd si sic fiat, valet. & non curo an hæc petitio fiat vno contextu cum appellationis interpositione necne. facit quod nota ff. eod. l. j. in gloss. fin. & in Specu. de appellat. §. sequitur. in fin.

Glossa sequens ponit alias denominationes, & de iiij. remittit.

h *Apostoli.* quos interdum epistolas, interdum dimissorias vocamus. ij. quæst. vj. ab eo. &. ca. post appellationem. Quid sint apostoli, & vnde dicantur, & de quadruplici eorum specie & eorum formis, vide in Spec. eodem titu. iiij. parte. §. sequitur.

Apostoli retrahunt nomina.

i *Certum.* siue per denominationẽ diei, puta die Iouis proxima. vel per numerum, puta hodie ad octo dies: vel octaua die mensis.

Glossa seq. ponit diuersitatem. & eius rationem.

k *Nec petat.* sola ergo comparitio non sufficeret. non sic in casu decre. si à iudice. eo. titu. lib. vj. est enim casus ille ab isto diuersus. apostoli enim dantur vt instruatur iudex ad quem. eodem tit. vt super. lib. vj. sed reuocatio grauaminis fit, vt iurisdictionem resumat iudex à quo. non est ergo mirum, si plus circa primum quàm circa secundum arctatur appellans: & iudex à quo plus circa secundum quàm circa primum. Ioannes Andreas.

Apostoli dantur vt iudex ad quẽ instruatur.

Glossa seq. fortificat textum, quærit, & sub dubio soluit.

l *Videtur.* etiam si iret vel mitteret pro illa prosequenda. §. eod. ab eod. lib. vj. Sed quid dices si in isto casu vel sequenti comparuit appellans in termino certo: vt hic, vel intra incertum: vt j. proxi. respon. iudex assignat nouum terminum ad illos recipiendos in quo non compareat appellans. nunquid renuntiasse videtur? Forte fuit de mente huius iuris, quod vltra secundam vicem non teneatur appellans coram ipso pro hac causa comparere. Tutius est ex quo secundus terminus est intra tempus iuris, [a] intra quod ad hunc actum iudex est, coram illo in termino prorogato compareat: non tamen puto quòd teneatur plus petere. sic procedat quod dixi de vice secunda: sed satis est quod exhibeat se paratum recipere: sicut in prædi. decre. si à iudice. Et licet (vt dixi) hoc sit tutius: non tamen æstimo eum qui bis comparuit, negligentem vel renuntiantem dici posse: alias sequeretur quòd singulis diebus de termino. xxx. dierum post appellationem extantibus ad comparendum posset vrgeri.

Apostoli non petiti infra triginta dies sunt petendi.

Nota quòd terminus in iure datus apostolos petendi, præterit. nisi ipse appellans sua culpa remanet, cessetur appellationis defensio. §. præterea. & ea termino iuris: vbi hîc. Vno cõtra, alia fiet distin.

Glos. seq. not. differentiã li teræ q̃ declarat, & ex eo infert

Intra.

a *Intra dictum.* No. quia. §. proxi. respõso dixit, in assignato termino: hic dicit, intra dictũ terminum. vbi ergo est certus terminus, debet in termino comparere: nec tũc sufficeret id ante terminum facere. vbi verò iub hac incertitudine, scilicet intra terminum iuris: satis est intra illum terminum petere iterato. Et not.

Iudex respõdens se daturum apostolos interrat terminum iuris, terminũ assignat in certum.

quòd licet terminus sit incertus, cum respõdit se daturum intra terminum iuris: puto tamen quòd si responderet se daturum in termino iuris. vel vltima vel penultima die termini iuris, quòd terminus certus esset: nec tunc sufficeret ante termi num comparere. Et per id videtur hic ex presso, quòd citatus vel iussus vt comparet, vel aliquid agat intra certum terminum, vt quotidie fit, satis est quod intra terminum quandocunque: dum tamen loco & tempore congruo compareat, vel id agat. exempla patent de do. & contu. cum dilecti. de consuetud. cap. fi. & de præben. fi pluribus. lib. vj. eo. lib. de elect. c. j. &. c. cupientes. §. q̃ si per. xx.

Apostoli ex iure expensis debent tradi.

b *Terminum.* qui etiam ipsum iudicem arctat: vt dixi in j. respõso.

Gloss. seq. quærit, & soluit, contrariam obseruantiam ponens quam partim commendat. In fine quærit, & arguit.

c *Oblatos.* sæpius vidi dubitari cuius expensis apostoli sint tradendi. Communius seruatur quòd expensis appellantis: sed hæc litera facit in contrarium dum dicit, oblatos. sicut ergo libellum quem actor tenetur reo offerre. iij. q. iij. offerat ur. suis expensis tradit: sic & iudex apostolos. ad idem de offic. ord. i. canonici. pro hoc facit. ij. q. vj. ab eod. vbi dicitur quòd traditio apostolorum expeditur ex officio iudicis. Item facit. C. eo. tit. eos. in fin. vbi dicitur quòd etiam nõ petenti dari debent. hic etiam vtitur verbo dandi, & verbo exhibendi, quo verbo etiam vtitur decre. pia. & decr. ab eo. eo. titu. lib. vj. & decre. vt super. eod. titu. dicit, tribuat. & l. iudicibus. C. eo. canonizata. ij. q. vj. in fin. dicit, conuenit præstari. satis est ergo quòd cuicunque horum verborum attribui possit gratuita dãtio. Item præcedens decre. j. & decr. vt super. præcipiunt eos exhiberi: & quod præcipitur, necesse est fieri. xiiij. q. j. quod præcipitur. de verb. signifi. in his. ex quibus videtur gratis offerẽdos apostolos. & facit ad materiam quod scripsi de elect. vt præteritæ. vt dixi. Contrarium seruatur: quod æquitatem habet saltem in delegatis. Dubitari solet etiam an clausos & sigillatos appellans recipere teneatur. & arg. decre. intimasti. eo. titu. videtur quòd non.

d *Dederit.* hic tolle literam infra appellationem suam, extunc &c. idem facias in fi. seq. ver.

e *Aut si.* secundus casus, per quem patet quòd appellans si sufficienter petijt apostolos coram iudice qui respondit se illos daturum, nullo termino statuto, comparere vlterius nõ tenetur. fortius ergo si nihil responderit: aliàs inutile foret quod dicitur. §. j. responso. & adhuc fortius si denegauerit: sed hoc erat expeditum in decre. ab eo.

f *Præfixo.* tunc vel postea.

g *Vel intra.* tertius casus. & per id quod dicitur hic, & §. eo. §. similiter. patet quòd iudex à quo, potest intra tempus iuris tenere impeditum appellantem. nec enim cogitur intra terminum illos dare. fa. de elect. commissã. lib. vj. licet ergo satis fit appellanti intra terminum illos petere per modum qui sequitur: teneatur tamen finem termini expectare, vt videat an iudex offerret, & moram purgaret.

h *Extunc,* scilicet in primo casu lapso termino præfixo per iudicem: in secundo post responsionem iudicis, si postea terminum non statuerit: in tertio post iuris terminum. sic intelligo literam, vt sic cuique casui contineatur iste finis: vt supra dixi.

Glossa seq. specificat septem casus ex textu: & duos addit, & pœnam ponit.

Summarium textus hic colligitur.

i *Denegat.* nec tenet processus super principali postea factus per iudicẽ à quo. quod dic vt. §. e. ab eo. in fi. li. vj. Ex hac ergo cõstitutione elicias quatuor casus contra appellantem: &

intelligitur: nisi intra dictũ [a] terminum [b] congruo loco & tempore instanter & sæpius saltem vno contextu petat apostolos ab eodem iudice sibi dari, vel si recipere recusat oblatos. [c]

Ponit tres casus quibus appellans non habens apostolos, appellationem prosequi potest. hoc dicit. Ioan. Andr.

Quòd si iudex in termino ad dandum apostolos præfixo per eum ipsos appellanti petenti non dederit: [d] aut si [e] dum peterentur apostoli, responderit se daturum certo sibi præfixo: [f] vel intra [g] iuris terminum se eos asseruerit vel se lare: & postea per appellantem congruo † loco & tempore sæpius & instanter vno contextu etiam requisitus, eos non curauerit intra eundem terminum exhibere: appellationem suam ex tũc [h] prosequi possit appellans, ac si expresse fuissent eidem apostoli denegati. [i]

Idem.

Appellatis, prosequi & finire tenetur appellationem extraiudicialem intra annum à die interpositæ appellationis, vel illati grauaminis: quo non facto (impedimento tusto cessante) appellatio est deserta. h. d.

CAPIT VLVM III.

SIcut appellationẽ [k] iudicialẽ [l] sic & extraiudicialẽ [m] tres contra iudicem. Primus cõtra appellantem, cum apostolos non petit. Secundus & tertius, cũ in termino certo ad id dato, vel intra incertum illos non repetit. Quartus, cum illos sibi oblatos nõ recipit. Contra iudicem, vt denegasse videatur, sunt tres casus: cũ in certo termino per se statuto illos nõ tradit: vel se traditurum dicit, sed terminum non statuit: vel dicens se daturum, intra iuris terminum requisitus illos non tradit. Duos casus addidi, scilicet quando nil respondet vel denegat. Iudicis pœna est, vt processus per ipsum habitus postea non teneat. Appellantis, vt appellationi renuntiasse videatur. suprà eod. vt super. & cap. ab eo. lib. vj. & hic. Ioannes Andreas.

†*Hîc habet quòd illud quod incũbit iudici, debet quis petere congruo loco & tempore: nõ re. loco: nõ quando esẽ in prandio velen missa. tempore: non de nocte, vel cum esẽ in maioribus occupatus. facit l. cum filius. §. finaſſ. de ver. obli. & ibi per Bart. Pet.*

SIcut appellationẽ.] In hac decreta. & sequentibus breuilo quus fuit auctor, ita quod summandæ nõ sunt. ponit dictum. secundò addit pœnam: ibi, Quod si.

Præsupponendum est quòd appellatio debet prosequi & finiri intra annum: & si appellans fuerit impeditus in primo anno, dabitur sibi alius annus. Sed quæritur, quid iuris si fuerit impeditus etiam in secundo anno: vtrum dabitur sibi tertius annus? Vide Panor. in ca. si ratione. in anti. eodem titu. Casus. Appellaui à grauamine extraiudiciali: puta cùm essem in pacifica possessione vineæ, domus, prati: vidi te paratum cum armis ad me impediendum: appellaui à futuro grauamine: vel cum canonici vellent eligere inhabilem in episcopum: ego decanus me opposui. vtrum ista appellatio debeat terminari & prosequi intra annum? Dicit

C quòd sic: aliàs appellatio censebitur deserta, id est, derelicta. Sed quæritur, quando incipit currere annus? Dicit quòd si appellauerim à grauamine illato: tunc incipit currere annus à die interpositæ appellationis. Si verò appellaui à futuro grauamine: tunc incipit currere à die grauaminis secuti. h. d. H. r. Colligo aliqua notabilia. Et primò nota quòd dies appellationis in qua interponitur appellatio, non computatur in termino anni ad prosequendum & finiendũ præfixi. glo. in verbo, à die. Ex quo nota quòd dictio à, coniuncta dierum numero, excludit illam diem cui adiungitur exemplum hic in litera à tali die. simile notatur in c. statutum. de præben. lib. vj. No. quòd à futuro grauamine appellatur extra iudicium duntaxat, & tunc tempus anni currit non à die interpositionis ipsius, sed à die illati grauaminis. Et not. singulariter duo ex hac litera. Primum notabile, quia sicut datur annus ad prosequendum in appellatione iudiciali, & ex causa datur biennium: ita in extraiudiciali. Secundum notabile, quòd tempus anni datur ad prosequendum & finiendum in vtraque appellatione. & quòd cessante impedimẽto vtraque appellatio per lapsum anni remanet deserta. Et circa impedimenta vide hic glo. penul. Et dic latius vt notatur in ca. cum sit. de appell. No. quòd appellatio extra iudicium comparatur appellationi iudiciali. discõparatur etiam, vt not. eod. titu. bonæ. de hoc in glossa. iij. in fi. Nota quòd extra iudicium appellatur à futuro grauamine. de hoc in glo. in verbo, à futuro. Zabarel.

k *Sicut iudicialem.* Hic approbat in vno dicto quod no. Innoc. eo. titu. constitutus. &. ca. bonæ. in alio determinat not. C. de tempo. ap. l. fin. §. illud. & reprobat opin. Hostien. quam not. eod. titu. ex ratione. approbat quod olim disputãdo terminaui: vt. j. patebit.

l *Iudicialem.* ij. quæstion. vj. ei qui suprà eodem titu. cum sit Romana.

m *Extraiudicialem.* De qua eod. titu. concertationi. lib. vj. & hoc probabamus olim per decret. constitutus. eod. titu. quæ loquitur de appellatione extraiudiciali: & tamen appellans non impeditus excludit à prosecutione post annum, quod ibi Innoc. tenebat cum determinatione huius capituli, scilicet quòd quando appellat à futuro grauamine: tunc à tempore grauaminis annus prosecutionis incipiat. Et xij. differentias inter extraiudicialem & interiudicialem appellationem scripsi post Hostien. eod. titu. bonæ.

Gloss. seq.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Glossa sequens primò notat,allegans.iiij. concor.& vnam differentiam.Secundò ponit.v.opi. & quintam coadiuuat.v. rationibus. Tertiò primam approbatam probat alijs.v. rationibus. Quartò respondet ad opi. & rationes contrarias.

a *A die.* Ergo videtur quòd illa pars dicit in qua appellatur, cedat lucro appellantis, nec computetur in anno,sic de elec.c.j.de excep.pia.de restit.spo. frequens. & de præben.statutum. lib.vj. & in hoc differat à tempore appellationis interponendæ, quod currit de momento ad momentum. de re iu. & ad consultationem. Scire debes quòd olim hanc quæstionem disputaui,scilicet quãdo deberet currere tempus appellationis prosequendæ. Accur.in l. fi. C.de temp.appel,ponit tres opi.scilicet hic approbatam,& aliam, quòd incipiat à tempore inchoatæ prosecutionis, pro qua facit lex illa ibi,& annale tempus post inchoatam litem pretenerit. Tertia est, quòd appellans si non prosequitur intra annum à tempore appellationis, vel biennium ex causa, rata manet sententia.sed si inchoauit intra hæc tempora, tunc à tempore inchoationis habeat annum, & ex causa biennium. sed vt ibi no. secundum has duas opi. posset prosecutionis tempus extendi ad quadriennium. Est quarta opi, quam ipse not.in auth.de iudi.§.appellationes.col.vj.vt cursui ipsius anni præponantur duo menses per. §. prædictum, vbi videtur expressum. Et quinta opi. quæ placet Hostien. eodem titu.ex ratione. quòd currat annus à tempore sententiæ à qua fuit appellatum.alleg.ij.quæst.vj. anteriorum. ver. & sancimus.sed ibi loquitur de tempore appellationis interponendæ. Iuuabam hanc opi.per.leg. iudicibus. Cod. eod. quæ habetur.ij.quæst.vj.in fine.vbi tempus apostolorum petendorum currit à tempore sententiæ,vt etiam dixi. supra c. proxi.in glo.iij.ad idem.ea.quæst.propter superfluam. facit eodem titu.non solùm.lib.vj.vbi attentata post sententiam, scilicet ante appellationem,reuocantur per modum attentati. Item tempus restituendi in integrum, & supplicationis contra sententiam currit à tempore sententiæ.de restitu.in integ.ca.j. lib.vj.Cod.de preci.impe.offe.authen.quæ supplicatio. Item annus executionis qui datur delegato,currit à tempore sententiæ. de offic.dele. quærenti. sic dicam de isto, & videtur casus.Cod.de temp.app.l.j. quod de tempore prosecutionis videtur debere intelligi. Prima opi.quam in solutione tunc tenui, sic probatur: Istud tempus datur appellanti,& ad prosecutionem appellationis.ij.quæst.vj.ei qui. aliàs incipit, si quis appellat.Cod.de temp.ap.ei qui.eod.titu. cum sit. & ca. reprehensibilis læpe.&.ca.constitutus.de sent.excomm.licet.lib.vj.ergo oportet appellationem præcedere huius temporis cursum,ne lex sit impossibilis.iiij. distinct.erit autem. cum si. Item decre.ad hoc.ij,eodem titu.dicit post appellationem. Item lex.ij.in prin.&.l.iij.post princ. Cod.de temp. ap.ad idem eodem titu. Nicolao.de do. & contu. cum olim. in fin. Item cum decem dies dentur ad deliberandum an expediat appellare, non computabuntur in tempore prosecutionis.nam ista diuersa sunt.quod patet de procu. non inuisté.in fi.Cod.eodem titu.inuitus.Et facit quod ibi no.aliàs cum tempus interponendæ currat à tempore scientiæ illius sententiæ.ij.quæst.vj.biduum.eodem titu.concertationi.lib. vj.si tempus prosequendæ curreret à tempore sententiæ, [a] secundum id post annum posset appellare,sed non prosequi. si.quod no.ff. de excu.tu.quinquaginta.facit.ff. de requi.re.l. annus.per quæ iura, & per decre. ex parte. supra de rescript. hanc partem elegi,quæ hic approbatur.Ad contraria respondetur quod secunda & tertia opi. absurditatem habent, de qua dixi.supra potest ergo exponi quod dicit ibi lex, vt ibi no.prætenerit,id est præterijsse noscatur. vel elarius, id est cursum suum compleuerit. & per eundem modum tollitur quarta. & quod dicit.§.appellationes.post duos menses tempus fatale suum inchoare cursum,exponas,id est inchoatum prosequi & finire.vel quod ibi dicitur,est locale vel speciale, vt ibi not. Pro quinta opin. non facit decre. ex ratione. vt patet ex ea,& ibi scripsi. Lex iudicibus. non ob. quia licet appellare & apostolos petere sint diuersa & habeant diuersa tempora, quia tamen fiunt coram eodem, & secundum accessorium est primi, & in sola verbali petitione consistens, voluit ius vnum tempus cum alio confundi :sed appellatio & prosecutio fiunt coram diuersis, quæ prosecutio in multa difficultate consistit:quare ius noluit vnum tempus in aliud imputari. In tempore restitutionis,supplicationis,& executionis, non est dare diuersa tempora quæ possunt confundi,sed vnum solũ.decret.non solùm in beneficio deliberandi procedit,quod habet victus per decendium quo reuocantur ante appellationem & post sententiam innouata. Lex.j.C. de temp.ap.varios habet intellectus,vt ibi not. Ioan.And.

b *A futuro.* quia in iudicio non appellatur nisi à grauamine illato, vel comminato:ideo non in iudiciali, sed extraiudiciali procedit hęc distinctio. si ergo appellat canonicus ne fiat electio eo exclusso, vel ne fiat de Titio,vel ne fiat nisi de nominato per maiorem partem capituli, vel appellat possessor ne in possessione inquieretur, extunc & non prius, cum contra appellationes factum fuerit, illas prosequi tenetur.sic loquuntur de electi.cum nobis. &.c.auditis.& eod.titu.constitutus.&.ca. bonæ.

Appellari nõ potest in iudicio à grauamine futuro.

c *Finire.* in hoc conuenit tempus restitutionis in integr.§. ca. compl. de restitu. in integ.ca. vnico.& approbat in hoc quod not.Innocen.supra eo.ex ratione.& Ber.§.eod.cum sit. & ca.oblatæ.

d *Impedimento.* de hoc quod prouenit quandoque ex parte iudicis,quandoque ex parte appellantis, quandoque ex parte appellati,satis.§.eodem ex ratione.& in Specu.eod. titu.§. nunc breuiter.

e *Desertæ.* idem verbum infra eo.ca.iij,&.C.eo.l. quoniam. j.Ioan.And.

f *Quandiu.* Primò ponit dictũ.Secũdò ab illo exceptionem ibi, Nisi. Imola. Præsupponẽdum est illud quod dicitur in c.Romana.eo.titu.lib.vj. videlicet q̃ licet appellãs de iure habeat annum ad prosequendã suam appellationem, ita quòd non efficitur deserta nisi post annum: veruntamen iudex à quo,potest illum terminũ abbreuiare. & hoc verum respectu prosequendæ appellationis,non autem respectu finiendæ & terminandæ appellationis. CASVS. Tu & ego litigabamus.fuit lata sententia contra te.appellasti.Iudex dedit tibi apostolos,assignando tibi terminum duorum mensium ad prosequendam tuam appellationem. Pendente illo termino duorum mensium, compromissimus in arbitros, id est,consensimus in aliquos arbitros qui haberent decidere causam principalem intra medium annum. Quæritur vtrum pendente illo termino medij anni, currat tempus assignatũ ad petendum apostolos? Dicit quòd non :sed pendente termino arbitrij,terminus assignationis quiescit. Et finito compromisso habebis tempus quod restat. Sed quid si expresse & ex cõsensu nostro prorogauimus terminum vsque ad annum :quia forte viget tempestas & pestis : vtrum pendente prorogatione currat tempus assignationis? Dicit quod non: imò partes possunt facere istam prorogationem : nisi iudex ex suo officio videns periculum imminere, præciperet partibus vt procederent: & inciperet tunc currere à tempore præcepti: quia forte est causa matrimonij vel electionis,vbi imminet periculum. No.primò q̃ pendente compromisso inter appellantem & appellatum,non currit tempus assignationis ad prosequendam appellationem tantum, vel prosequendam & finiendam. Not.quòd partes ex communi consensu aliter quàm per compromissum possunt protelare & prorogare tempus ad prosequendam appellationem tãtum, vel prosequendam & finiendam. Nota quòd iudex ex causa potest præcipere partibus vt procedant in causa appellationis non obstante compromisso vel alio consensu partium : & sic ista clementina addit tria ad authen. si tamen. C. de temp.appel.quæ sumitur ex illa authentic.vt prima glossa dicit. Primò addit, quia authentica bene dicit, quòd pendente compromisso non currit tempus ad finiendam appellationem, & nihil dicebat de termino assignationis ad prosequendam tantum. Secundò, quia illa authentica solum loquitur de compromisso, & non de prorogatione vel alio consensu, ista cle.loquitur de omni consensu. Tertiò addit in hoc quod dicit, quòd iudex de officio suo potest præcipere partibus vt procedant. & hoc ex causa, videlicet quando causa appellationis desiderat celeritatem, vt in matrimonio spiritali & carnali. Not. ex dilatione, id est ex prorogatione. Nam dilatio, est temporis in causa prorogatio. Vel secundum Bal.est tẽpus quod habet certum principium & certum finem. Vel sic, Est tẽpus datum à lege vel à iudice partibus ad veniẽdum. Et talis est duplex,scilicet prima quæ datur ab homine vel à iudice. Secunda, quæ datur à iure vel à lege,vt patet in rubrica de feriis.Et dilationum (secundum Hosti.in sum.tit.de dilatio.§.j. aliæ sunt citatoriæ,quę dantur vocato ad causam,vel ad veniendũ ad iudicem ante litis contestationem,

Dilatio quod sit.

contestationem,intra quas citatus se preparabit vt veniat in termino,& nihilo minus post terminũ, vt de offi.deleg.con suluit. Aliæ sunt dilationes restitutoriæ, quæ dãtur his qui spoliati fuerunt, vel quæ dantur ad appellandũ, quę sunt decem dierũ:vel ad restitutionẽ in integrũ petendã,quæ olim intra annum vtilem, hodie intra quadriẽnium dantur, vt. C. dein integ. restit.l.fi. Aliæ sunt deliberatoriæ. quæ dantur reis ad deliberãdũ, de quib[a]. C. de litis cõtesta. Aliæ sunt peremptoriæ,quę dãtur volẽti probare,de quib[a] in.l.j.C. de dilationib[a]. Aliæ sunt executoriæ,quę dantur condemnato ad hoc q̃ satisfaciat.

de his.l.ij.C.de vsu. Aliæ sunt reuocatoriæ, quæ dantur habenti ius reuocandi domũ de quibus habetur.l. ij.§. legatis ff.de iudiciis. Aliæ sunt vacatoriæ, siue feriales,vt in.l.j.C. de feriis.&.ff.e.& xxv.q.iiij.per totũ. Alię sunt perfecutorię, quæ dantur ad appellationẽ prosequendã,de quibus in auth. ei qui appellat.C.de temp.appel. & hic in nostro proposito. Aliæ sunt saluatoriæ,vt pœnitentiales. Alię præceptoriæ.de ap.c.præterea. Alię electoriæ,vt de cõuer.coniu.e.ex publico.ff.de adop.l. mancipiorũ.& de elect.ne pro defectu. Aliæ expertoriæ,vt de frigi,& malefi.ca.laudabilẽ. Aliæ exemptoriæ,vt qui matri.accu.possunt. c.fin. Aliæ refutatoriæ, vt de ap.personas.&.c.secundo requiris.Aliæ executoriæ, scilicet ad proponendas exceptiones concessas à iure de excep.pastoralis. Not.quòd pendente compromisso dormit curtius fatalium,& sic finito compromisso reassumit sũ cursum, & computantur vltima tẽpora cum prioribus.de verb. signifi.dilecto.& de in integ.restit.cle.vnica. Not.quòd in causis in quibus vertitur periculum,potest iudex etiã partibus non prosequentibus ad appellationẽ procedere. de hoc in glosiu ver.imminere.Zab.

Glossa seq.dicit vnde sumpta,& literam exponit.

Quandiu sumi potuit ex auth.si tamen. C.de tempo.ap. sumpta de cor.auth.de appel.§.j.col.viij.quæ tamẽ in tribus hic suppletur,vt.j.dicam.& quòd dicit quandiu,exponas,id est quantumcunque diu.vnde dicit auth.etiam si decies mille anni effluxerint.

Glossa sequens ponit casum diuersum,pro ratione remittit,& literam declarat.

Eligentibus cõpromissum cur vel electio nem tempora.

a *Compromissum.* non sic in eligentibus qui compromittũt, quibus bene currunt electionum tempora,de elec.si cõpromissarius.j.respon.li.vj.& ratio diuersitatis ibi not.in glo.fi. Si ergo compromissarius non pronuntiat,reuertitur appellans ad iudicem,& idẽ puto si pronuntiat,sed appellans vult pœnam soluere,& appellationẽ prosequi: nec ista litera contradicit,immo fauet, cum dicit tempus interim non currere. Item etiam ante pronuntiationem compromisso durante poterit appellans ad iudicem redire soluẽdo pœnam, vt no. de offi.deleg.significantibus.in.iij.glos.

b *Vel aliàs.* hoc supplet hæc decre. quod non dicebat auth. pone mortalitas vel alia pestis cœpit esse in loco appellatio nis prosequendæ, ita quòd conuenerunt [a] appellans & appellatus differre ad certum tempus, ita quòd tempora non currerent,vel aliquid tale.

Si non essent, pestis non excusaret, inquit Pa. nor. vide eundũ in.c. cũ dilecti. de dolo & contu. Vas.

Glossa sequens notat à contrario, ponit exemplu,& causam reddit.

c *Expressa.* nõ sufficeret ergo tacitus,puta q̃ simul appellãs & appellatus ad domicilium redeũt, vel longã peregrinationẽ simul arripiunt,vel aliquid tale.imputet enim sibi appellans qui sic itinerat. Item per procuratorem prosequi poterat.

d *Ab homine.* hoc est secũdum in quo suppletur authen.quę loquebatur solùm de tempore iuris.

e *Currere.* non intelligas q̃ cõpromisso deserto,vel tempore de quo cõuenit finito, habeat appellans integrũ tempus, sed solùm habebit quantũ tempore compromissi supererat. dormit enim tunc illius temporis cursus.facit.§.ea. cõpi. de restit.in integ.c.vnico quod plenè no. de verb.sig.dilecto.ff. ex quib.cau.ma.sed & si per prætorem.§.quoties.

f *Appellanti.* vel appellato.

g *Nisi forte.* tertium,in quo suppletur authen.

h *Imminere.* ŝ.eo.oblatæ ad fi.quæ ponit exemplũ de causa electionis,vel matrimonio spiritali. idẽ ibi dixi de matrimonio carnali,secundũ Gof.Hosti.& Aegi.alle.vt lit.nõ conte. quoniã. Idem dicit ibi Gof.in aliis quæ celeritatẽ desiderãt. ff.de dam.infec.l.j.ff.de fer.l.j.& ij. ADDITIO. Idẽ si ex dilatione fit aliis præiudicium, vt si esset quæstio hæreditaria vel natalium,quæ differtur in fraudem legatorum. qui filij sint legi.lator.Ex quo no. secundum Lau. quòd vbi interest tertij,puta reipublicæ,seu ecclesiæ, vel priuati,vel vbi periculum animarum imminet, potest iudex compellere partes ad litigandum.C.quomodo & quãdo iudex.auth.qui semel.de collu.c.j. & quòd ibi no.Cardinalis.

i *Perciperet.* post illud ergo præceptum incipient currere tempora. hoc intendit.

k *Appellanti.*[b§] Sed summar. Habet duo dicta quæ varias opiniones de terminant,vt.j. dicetur. CASVS. Appellaui ab interlocutoria iudicialiter lata, vel à grauami ne extraiudiciali. A grauamine hoc modo, quia cum essem canonicus ecclesiæ Bituricensis, alij canonici volebãt eligere Titium. appellaui ne eligeretur, & in appellatione inserui causam appellationis, quia dixi quòd erat illegitimus.inueni quòd hæc causa erat falsa. volo prosequi aliam, scilicet quòd est excommunicatus, vtrum possim? Dicit quòd non. Sed quid si iudex aliquis fecit me citari ad locum non tutum, & est notorium quòd locus non est rucum non tutum? Certum est quòd non teneor comparere nec appellare, veruntamen ex abundanti appellaui. pendente appellatione fui reconciliatus, ita quòd modo habeo tutum accessum.aduersarius meus vult impugnare assignationem mihi factam ex ista noua causa,quia nunc patet tutus accessus. vtrum possit? Dicit quòd ex causa superuenienti assignatio non iustificatur. Et quid si iudex fecit me citari? Dixi quòd non teneor respondere coram ipso, quia excõmunicatus est minori excommunicatione. Iudex interlocutus est contra me.appellaui.nunc dico quòd erat excommunicatus maiori excommunicatione, vtrum ex ista noua causa possit iustificare meam appellationem? Dicit quòd non.h.d.H.r. Colligo aliqua notabilia. & primò quòd appellãs ab interlocutoria vel grauamine,tenetur causam grauaminis exprimere in sua appellatione, nec potest iustificare appellationem suam ex nouis causis expressis in appellatione.secus si appellatur à definitiua, quia non est opus exprimere causam, sed sufficit dicere, Volo à vestra sententia definitiua tanquam iniusta appellare, vel appello à vestra sententia definitiua tanquam iniusta. Nota secundò quòd sicut appellatio non potest iustificari ex causa non expressa in appellatione, ita processus iudicialis non potest iustificari ex causa coram iudice non proposita, vel de nouo expressa. fallit vt dictum est, in sententia definitiua. vbi non requiritur expressio causæ. & hoc verum nisi in casibus, in quibus ius dicit appellationem non esse admittendam, quia tunc causa etiam in definitiua esset exprimenda. Nota ibi, causas, quòd in appellatione ante sententiam potest quis exprimere & prosequi plures causas, & de hoc in glos.in ver. expressas ibi, & not. quæ hic vult Zabarel.

Glos.sequens ostendit reprobatam opin.Innocen.& contrariam approbatam.

l *Ab interlocutoria.* Per hoc & per verbum,nominatim,quòd j.sequitur,reprobatur opin.Inno.quam no. de no. oper.nũ. ca.pe.vbi tenet quòd satis est appellantem ab interlocutoria exprimere illam iniustam, etiam si non adiciat in quo vel quare.& licet ibi hoc approbet,prius tamẽ ibi dixerat quòd nimis est generale hoc verbum, sicut & si diceret se grauatum,& non exprimeret in quo. Dicit autem opinione suam amplius procedere,quando appellans diceret sententiã iniustam,quia ex instrumentis,testibus,vel aliis productis aliter vel contrarium pronuntiari debuerat.inducit decret.eo. tit.ex parte.j. Hosti.ibi contra, dicens quòd appellans habet exprimere causam quare sit iniusta,& maximè per decr.eo di.eo.tit.lib.vj.& hoc placet Guli in Spec.de ap. §. qualiter. in princ.& hoc approbatur, & merito, quia non esset alias differentia in expresione inter appellantẽ à definitiua,& ab interlocutoria, cuius contrarium vult decre. vt debitus.ŝ.e. & prædi.decre.cordi.& facit quod ibi not.in v.glos. An verò sententia super peremptorio fit definitiua vel interlocutoria,dicam.j.ca.fi.in prin.

Appellans ab interlocutoria, quid exprimere debet

m *Iudex.* Facit pro Inno. qui intellexit decre. cordi.quãdo extra iudicium appellatur tãtum à iudice. vide quod ibi no. in.iiij.glo.& hoc dicit,quia appellatio contra partem, iustificatur ex futuro grauamine,vt supra.c.ij.

n *Aliàs caussa.* etiam notorias.licet enim notorium releuare

b Lo.Ro. singulari 278.1. parte huius clemen. post Bal. in.l. per hãc.C. de temp.appel. limitat non procedere in casibus quæ de nouo superuenerũt. Item si interlocutoria sic grauet,quæ per appellatiõ à definitiua nõ posset reparari,sed an verum dicat Lo. tu vide his hic Zabarel. & Bar. cum Alexan.ibi in prima additione in.l.ei[a] qui ff. de appel. vide Felin. c. qualiter. colum.4.de accu.Font.

Universidad de Deusto
Biblioteca

possit ab onere probandi, nõ tamen releuat ab onere propo A nendi,[a] vt scripsi.s.vt lit.non contesta.c.ij.super.j.glos.

a *Nominatim.*Concor.de sen.excõ.constitutionem. li.vj.in appellationibus in quib' arctat decre.vt circa. de elect.li.vj. fortior fit expressio vt ibi,& eod.tit.constitutio,& in cle.de elec.constitutionem ij.respon.

a Sequuntur Pa. Imol. hic vi de Ia. in.2. col.7.ff. si quis in ius voca. nõ ierit. Fe.c.cũ dilecta. de rescrip.col. 16.Font.

Glos.seq.primò dicit opi. Ber.approbatam,& contrariã reprobatam. Secundò notat & remittit.

b *Expressus.* Approbat quod not.Ber.e. tit.cũ causam. in vlt. gl.& reprobat quod not.Ioã.ij. quæst.vj. non ita. & ipse Vin. & Gossr.in decret.vt debitus.vt ibi scripsi super verbo,probabili.& iura quę pro eo faciunt, loquuntur cum appellatur à definitiua. ff.e.t.cio. in fi.Et no.per hoc plurale quod adiicitur causas,&per istud singulare verbum appellanti,cõtra stylum curiæ,quæ habet ex pluribus causis expressis in appellatione non exprimere nisi vnam in rescripto commissionis: super quo vide quod scripsi in prædic.decre.cum causam. super vlti.glos.& quod no.in Spec.de ap.§.de officio.in pe.col.

Stylus curiæ in committenda causa appellationis.

Glossa sequens ostendit opin. Innocen. approbatam & contrariam reprobatam, cuius iuribus respondet hic, & infra glos.ij.

c *Nec processus.* Hic approbat quod no.Inno.in prædi.decre.pe.de no.ope.nun.reprobans quod ibi no.Host.& quod no.gl.in decret.ij.vt lit.nõ contesta. in glo.quare dicit.quod etiam tenebat Ioan.& Vin.ibi.tamen.Hosti.contra.& no.q dicit processus, quia definitiua à qua fuit appellatum, bene potest iustificari & impugnari ex nouis causis vel nouiter probandis, & sic loquuntur iura quæ inducebat Hostien.de fide instru.cum Ioannes. de testib. fraternitatis.saluo quod habes in cle.de testi.cap.ij.

Appellatio à definitiua ex nouis causis iustificari potest.

d *Iudicu.* A cuius grauamine vel interlocutoria fuit appellatum,de quo præmisit.

e *Ex nouis.* Vnde quod dicebat glo.prædi. decret.ij. vt lit. non contest.quòd ex grauamine receptionis testium factæ lit.non contesta.iustificabatur præcedens appellatio,reprobaui olim inducens decre.dilecto.s.eod.titu.per quam patet quòd etiam præcedens grauamen non iustificat appellationẽ,nisi fuerit expressum in illa.fiergo iniquitas iudicis precedens appellationem illam non iustificat, ergo nec subsequens.duo ergo requiruntur coniunctim, quod grauamen præcesserit appellationem,vt hic,& quòd fuerit expressum in illa,vt supra proxi.responso.

Glossa sequens reprobat vnam lecturam, ponens aliam quam exemplificat.

f *Probandu.* Non intelligas quòd veritas grauaminis probanda non sit coram iudice ad quem,etiam ad iustificãdam appellationem,licet probata non fuerit coram iudice à quo, quod dic vt.s.eod.tit. interposita.j. respon.sed hic intelligit grauamen iudicis,vel in iustitia processus oportet quòd pateat ex actis coram iudice. vnde si proposui exceptionem, probationem obtuli, & admissus non fui,hoc probato apparet grauamen. sed si exceptionem legitimam probaui, & index illam repulit, hoc probato grauamen apparet. Sed si excipiebam actorem excommunicatum minori,iudex illam repulit, non iustificatur appellatio, nec impugnatur processus probando illum excommunicatum maiori,dequo in primo iudicio non fuerat obiectum. Item si appellaui propter exceptionem de loco non tuto,non admissam, non iustificabitur processus, licet nunc probetur me postea reconciliatum.

Casus capituli potest hinc sumi.

g *Impugnari.* Impugnatio respicit appellantem, iustificatio respicit appellatum,neuter autẽ ipsorum vti poterit his quę coram ipso acta vel exhibita non fuerunt.

SI *appellationem.*} Casvs. Tu & ego litigabamus coram officiali Bituricensi. ipse tulit sententiam contra te. intra.xxx. dies non petisti apostolos, vel si petisti,non comparuisti in termino tibi assignato per iudicem à quo, ad dãdum tibi apostolos:vel si comparuisti,tamen non introduxisti tuam appellationem intra terminum tibi assignatum, tamen postea prosecutus fuisti tuam appellationem.Vtrũ non obstante prosecutione prima sententia tranfierit in rem iudicatam?dicit quòd sic.

Colligo aliqua notabilia. Et primò quòd per negligentiã appellantis efficitur appellatio deserta, id est perinde habetur ac si nõ fuisset appellatũ, nec tũc fiet devolutio ad superiorẽ.Not.secũdò q appellatus potest prosequi causam appellationis appellante nõ prosequente, quia appellãs potest

Appellatio per negligentiam efficitur deserta.

renunciare appellationi quo ad effectũ eius,ita quòd appellatio deserta non assumit vires ex prosecutione. No.ergo sententiam totius.ca.videlicet quòd sententia à qua fuit appellatum,transit in rẽ iudicatã ac si non fuisset appellatũ,dũmodo appellatio non fuerit prosecuta sed deserta: puta lata est sententia contra me, à qua appellaui, sed intra triginta dies non petij apostolos. Quæritur an talis sententia trãsuerit in rem iudicatã ac si nõ fuisset appellatum? Dicit q sic. Sed pono q post.xxx.dies petij apostolos,& prosequor meã appellationem.Quæro an ista prosecutio impediat executionẽ sententiæ? Certè non, quia postquã transiuit in rem iudicatam,potest mandari executioni intra tempus legitimum, forsan intra quatuor menses qui dantur iudicatis ad soluendum iudicatum.

Prosecutio appellationis deserte non impedit quin sententia censeatur in rem iudicatam transiuisse. h.d. Ioannes Andreæ.

Sententia transit in rẽ iudicatã per desertionem appellationis

h *Si appellationem.* Reprobat quod not.Inno.eo.tit.ex ratione.approbans & fortificans quod ibi not.Hosti.

i *Per negligentiam.* Vt quia neglexit apostolos petere, vt inc.quamuis.s.eo.vel neglexit prosequi intra tempus iuris vel hominis,vt io decre.ficut.s.eo.

Glossa seq.alleg.concor.& soluit duo dubia.

k *Desertam.* Idem verbum in prædi.decre.sicut. Et no.quia si in appellatione quæ à principio tenuit,& postea tenere desiit,procedit hoc dictum,fortius puto procedere in appellatione quæ diceretur à principio non tenuisse, vt quia dicitur interposita tertiò vel post decem dies. Item si procedit in tacite deserta per negligentiam,fortius in expresse deserta per renuntiationem.facit eo.tit.Romani.6.si verò.&.§.si autem.lib.vj.

Appellatio potest q deserta iterũ & expresse.

Differentia appellationis à priori appellatione.

l *Cum appellate.* Licet ergo dilationes quas petit appellatus, per quas protelatur appellationis prosecutio, prosint appellanti, sicut etiam restitutionem petenti propter quam petit reus cõtra quem petitur. C, de temp. restit. in integ. l. penult. ipsa tamen prosecutio quam facit etiam appellatus, sibi non prodest, vt hic per rationem quam. j. dicam.

C

Glossa sequens ponit dictum Inno. & duas rationes ipsius ad quas secundò respondet, ponens contrarium dictum Hostien. quod fortificat, & rationem reddit, cui rationi obiicit & soluit.

m *Appellatus.* Hic fortificat dictum Hosti. quærebat enim Inno. quid si post lapsum tempus prosecutionis fertur sententia infirmans primam sententiam, postea petit appellatus ipsam primam executioni mandari? Tenebat quòd ipsi appellato obstabit exceptio rei iudicatæ ex secunda sententia infirmationis: nec valebit si dicat per lapsum temporis ante sententiam infirmationis primam sententiam ratificatam, quia secundum eum prætextu huius nouæ defensionis non debet secunda infirmationis sententia retractari. de re iudi. inter monasterium. C. de transac. sub prætextu. nec valet etiam dicere quòd non valet secunda sententia lata contra primam, quia vt dicit secundum id nunquam valeret sententia appellationis primam infirmans. nec est etiam super eo prima lata in causa principali, & secunda lata in causa appellationis. & hoc reprobat Hostien. dicens quòd lapsus temporis ratificat sententiam, & facit haberi perinde ac si non fuisset appellatum. sententia ergo infirmationis postea lata, à non suo iudice lata fuit. Item non valet sententia contra rem iudicatã. de hoc in prædi.decre.inter. Nec ob.prima ratio Inno. quæ procederet in sententia lata à suo iudice. Nec ob. secunda ratio, quia vbi per appellationem suspensa manet prima sententia, bene tenet secunda contra primam: sed ex quo cessat prædicta suspensio appellatione deserta, non valet secunda, sicut non valeret si appellatum non fuisset. hoc hic ita approbatur & fortificatur in tantum, quia prædicta procedunt non solum cum solus appellãs prosequitur, sed etiam cum vterque, & quod plus est, etiã si solus appellatus, quod forsan non cogitauerat Hosti. Sit huius ratio, quia petendo pronunciari malè appellatum, non est sibi contrarius in eo q dicit sententiã definitiuã tulit contra te, iterum ab illa sententia definitiua appellasti. in causa appellationis vis allegare exceptiones peremptorias, quæ fuerunt repulsæ à principio, quæritur vtrũ possis? Dicit Clemens q nõ, nisi repulsæ fuerint, quia eas proponebas in-

Sententia infirmationis lata post tempus appellationis prosecutionis, posse appellatum pro ea sententia executionem mandari.

D

Casus capituli potest hinc sumi.

Actio in factum oritur ex sententia deserta.

eius iustitia pronũciari petit per appellationis iudicẽ, & sic A negat & asserit illum iudicẽ.Solu. Et si vis q fatear hic aliquam contrarietatẽ inesse, tamẽ appellatus qui reus est,potest vti contrariis,maximè quorũ finis non est contrarius:& actor potest in diuersis instantiis.quod dic vt no.de reg.iur. nullus pluribus.lib. vj.nec hic dicitur q in eadẽ instantia hęc duo proponat appellatus.

a *Rem iudicatã.* hoc est ergo quod dicũt iura, quòd rata manet sententia,& quòd appellãs cadit à causa.eod.tit.cum sit & cap.sæpe.

Glos.seq. dubium soluit.

b *Sententia.* quæ tamen erat aliqua, vt quia cõtra ius litigatoris lata.si enim à principio fuisset nulla, sicut propter appellationem omissam nõ transiret in rem iudicatam, ita nec propter interpositam & desertam. de sent. excom.licet.libr. vj.& quod ibi not.

Dimisse.

CVm.} Primò ponit dictũ,à quo secũdò excipit,ibi Nisi. Imola.Casvs.Tu & ego litigabamus cora archidiacono Picta. proposuisti defensiones peremptorias ad excludendas intentionem meã.archidiaconus interlocutus est illas de sensiones nõ debere admitti,nec esse admittẽdas. Appellasti de archidiacono ad officialẽ episcopi,qui cõfirmauit sententiã interlocutoriã archidiaconi. Secundò appellasti de officiali episcopi ad archiepiscopũ Burdegalen.qui ettã confirmauit illas duas sententias contra te latas.certum est q tu non posses amplius appellare. Tu reuersus ad archidiaconũ qui cognouit super principali, qui etiã sententiã definitiuã tulit contra te, iterum ab illa sententia definitiua appellasti. in causa appellationis vis allegare exceptiones peremptorias, quæ fuerunt repulsæ à principio, quæritur vtrũ possis? Dicit Clemens q nõ, nisi repulsæ fuerint, quia eas proponebas interpositã nõ est definitiua, ergo nec pronuntiatio pro ipsa erit definitiua. vbi enim absolutoria desinit, & condemnatoria,& econtra.C.de sent.& interlo.præses.ff.de re iu.l.j.vt contrariorum sit eadem disciplina.xxxij.dist.hospitiolum.ff. de his qui sui vel alieni iu.sunt.l.j.de accu.qui accusare. Præterea natura definitiuæ est, quòd ex ea oriatur actio in factum,sed à sententia lata super peremptoria non oritur actio, sed exceptio,ar.in prædi.decre.cum dilecti.in fi.C.de re.cre. Lastori. Itẽ si sententia super peremptoria & pro ea lata esset de finitiua,nõ esset alia definitiua ferenda, cũ tamen de necessitate super principali, voluntariè super peremptoria pronuntietur.de hoc in prædi.decret.j.de or.cog. dicebat ergo Gar.q

Clementinæ.

Appellatio à definitiua ex nouis causis iustificari potest.

Differentia appellationis à priori appellatione.

Cvm c à repulsione[d] exceptionis peremptoriæ[e] secundò[f] appellans succumbit,[g] non est in causa appellationis postmodum à definitiua[h] emissæ audiendus vlterius super ea.[i]

Nisi tunc ritè proposita ex eo prius[k] repulsa fuisset,quia proponebatur ineptè.[l]

A peremptoria repulsa ex alio quàm propter ineptitudinem, secundò appellans & succumbens non auditur super ea in appellatione à definitiua.h. d. Ioannes Andreæ.

CAPITVLVM VII.

Appellare secundò & succũbere, tantum est quantũ nõ appellare.

B

f *Secundò.* si ergo semel tantùm appellasset & succubuisset, non haberet locum quod hic dicitur. Si verò secundò appellat,sed appellationẽ non prosequitur;hic videtur decret locum habere.ar.s.e.proxi.videtur contra per id quod.j.dicã. quod credo vbi renunciat sponte quasi, licet tarde vtatur iuris consilio expectando euentum negotij principalis, & sic non posse tenus resistat,vt.j.dicam.

Appellare tertiò non licet.

g *Succumbit.* si succumbit in secunda appellatione,ergo tres habet sententias contra se,& sic à tertia non licuit appellare eo.tit.direct.& c.fua nobis.C.ne li.in vna causa.l.vna.s.ea. compi.de re iudi.c.j.

Glossa sequens ponit tria exempla.

h *Definitiua.* prolata siue per primum ad quem debuit causa remitti ex quo fuit pronunciatum malè appellatũ, per quascunque manes.de excep.dilectę.siue per vltimũ,qui forsan ex vi dilationis in principali processit,siue per aliũ ad quem forte post causam remissam ad primum fuit in alio articulo bene appellatum, ita quòd expedito appellationis articulo, definit postea principale.

Glossa sequens obiicit & soluit.

i *Super ea.* peremptoria sic tertiò repulsa. & est mirabile q nõ appellans auditur, vt in prædi.decre.fi.sed secundò appellans & succũbens non,vt hic,cũ secunda repulsio appellationis nõ deberet plus posse quàm appellationis omissio. Nam & in appellatione à definitiua, æquiparamus ista, non appellare,vel secundò appellare & succumbere.sed licet ista æquiparentur in definitiua, in interlocutoriã non: lata enim tali interlocutoria,secũdum leges debuit,sed secundũ canones potuit appeallationem differre ad euentũ negotij primi. primum pater.C.de epis.audi.l.ij. de iudi.apertissimi. C.eo.tit. eos. §. super his. & quorum ap. nõ reci.l.pe.secundũ patet in prædi.decret.vlt.si ergo distulit iuris consilio, & postea victus appellauit,cõtra talẽ interlocutoriã auditur.sed sipossetenus interlocutoriam impugnauit.f.semel & iterum appellando,ille articulus tã solenniter discussus vlterius examinari nõ debet,ex quo in secunda succubuit.per quodvidetur,[a] quòd etiam iudex causæ principalis ante definitiuã non possit illam interlocutoriam renocare, nisi tunc. f. in causa appellationis interpositæ à definitiua.

a Idem videtur Car. hic. Feli. in ca. qualiter & quando de accusa. Fontanus.

k *Prius.* in causa principali.

Glossa sequens ponit quatuor exempla.

l *Ineptè.* ff.de iudi.examinata.ff. de flu.l.j.§.Labeo. exemplum.petebas hæreditatem.vel electionis confirmationem, excipiebã te illegitimum, & quia non specificaui quòd debui,super certo,succubui, quod modo specifico in appellatione definitiuæ. super quo vide quod scripsi, qui filij sint legi.peruenit.super j.q.6. Ad idem faciunt quæ scripsi de elect.dudum.ij.in prin. Vel contra prouisum possessionem petentem excipiebam de crimine, nunc addo infamiã.de accu.accedens.Vel cum ius commune fundaret actionẽ suam, excipiebã de præscriptione,nunc exprimo titulum de præscrip.c.j.lib.vj.Vel opponebam peremptoriam non priuilegiatam,vt lite non contestata ca.j.lib.vj. in vim dilatoriæ ad impediendum litem contestatam. succubui primo,secundo & tertio. rediens ad iudicem principalis causæ lata definitiua à qua appellaui, illam exceptionem in vim peremptoriæ proponere potero.

Finit Liber II. Incipit III.

DE VITA ET HONESTATE CLERICORVM.

Continuatio triplex.

Visum est.s.de iudiciis & singulis partibus iudiciorũ.vetùm quia clerici in sacris cõstituti debent ab ipsis abstinere per ca.vnicũ.s.de syndi.&.s.de postu.per totũ.ideo post illa annectit rubricã &c.vel sic, Visum est.s. de iudiciis & singulis partibus iudiciorũ à quibus clerici debent abstinere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et quia non solùm ab illis debẽt abstinere, sed etiã à vita & moribus malorum debent abstinere, vt prẽstent exemplum bonæ vitæ cæteris, ideo &c. vel sic, Visum est supra de actibus iudicialibus, nunc videndum est de actibus extraiudicialibus qui competunt tam laicis quàm clericis. Et quia clerici sunt digniores, ideo præmittit de actibus competentibus clericis, & postea determinat de actibus competentibus laicis.

Diuisio.

LIBER III.

DE VITA ET HONESTATE clericorum,

Clemens v. in concilio Viennensi.

Punit clericos coniugatos & alios personaliter & publicè carnificium & tabernariorum officium exercentes, qui per diœcesanos nominatum & tertiò monitionem illud officium non dimittunt, vel dimissum reassumunt. Excitat etiam diœcesanos cõtra illos clericos qui seculares actus exercent. Ioannes Andreæ.

CAPITVLVM I.

Diœcesanis.] Tria facit. præcipit, punit & excitat. Secũda ibi, Qui si. Tertia ibi, Aduersus. CASVS. Quidã iuuenis constitutus in præsentia Romani pontificis quæsiuit ab eo, vtrum omnes artes competant clericis ex debito suæ honestatis. Et respondet Romanus pontifex quòd non, immo si velint exercere pœnas hic contentas, ipsi debent abstinere ab officio carnificum & ab officio tabernariorum. Et spectat ad officium diœcesani, vt clerici abstineant ab istis officiis. Sed quæritur, quibus pœnis diœcesani possint compellere clericos vt abstineant ab istis officiis? Dicit quòd non beneficiati & non existentes in sacris debent moneri vt à talibus officiis desistant: & nõ desistant, & sint coniugati, ipsi amittunt duo priuilegia clericalia, videlicet quòd quis verberando eos non incurrit sententiam excommunicationis, & pro crimine poterunt conueniri coram iudice seculari. Si ipsi non sint coniugati, perdunt priuilegium in rebus suis tantum, quia tenentur soluere subsidia extraordinaria de rebus suis. b. d. H. r. Colligo aliqua notabilia. Et primò nota duo officia proposito clericali non conuenientia, scilicet officium carnificis, & officium tabernarij. No. quòd clericus coniugatus si exerceat illa officia, ipse perdit duo priuilegia clericalia, de quibus in glo. Sed non coniugati perdunt priuilegium quod eis competit in rebus suis.

Nota, commerciis. Commercium commercij, cio. n. f. id est, pluribus rebus vna venditio, vel diuersarum rerum commutatio, vt si quis daret vel commutaret mantellum pro capa, vel econuerso. Vnde dicitur commercium quasi commutatio mercium. Illa verò mirabilia incarnatio Iesu Christi fuit commercium quasi commutatio mercium, scilicet diuinitatis & & humanitatis. Nam homo quodammodo conceßit Deo humanitatem, Deus homini largitus est diuinitatem. Descendit diuinitas, afecdit humanitas, & exaltata est super choros angelorum. Vnde canitur, O admirabile cõmercium, creator generis humani animatum corpus sumens &c. No. quòd hæc dispositio est stricti præcepti. ibi, districtè præcipimus. concor. de decimis. non est. Ex quo infertur contrafacientes mortaliter peccare. iiij. dist. denique. in fi. de offic. archid. ea quæ. vbi de hoc. Nota casum in quo requiritur monitionem fieri per ipsum prælatum, in verbo, moneant. vode secundum Pau. non sufficeret alterius monitio. de hoc j. de deci. cle. j. Zabarel.

Commercium vnde dicitur.

Glossa seq. dicit quid determinat, & dubium soluit.

a *Diœcesani.* Determinat & declarat decreta. penultim. in princip. & vltim. eodem titul. & quod nota. Gulielm. in Spe. de cleri. conu. ver. sed nunquid dices. Et no. verbum, diœcesanis. non dicit ordinarijs locorum, sicut. s. ead. compi. de seque. pos. cap. j. per quod videtur quòd alij ordinarij licet in loco iurisdictionẽ habeant, hoc non possint inquantum hæc constitutio nouum induxit. & facit quod dicam. j. de iure pa. ca. j. post prin.

Glossa sequens soluit dubium de exemptis, circa quod distinguit.

b *Clericos.* puta quòd includat etiã exemptos qui delinquerent in loco non exẽpto, cum per id subsint diœcesanis. vbi verò delinquerent in loco exempto, non videtur ꝙ ad illos extendatur hæc constitutio, cum excitet officium diœcesanorum tantùm ad hoc de offi. ordi. licet. & ca. pen. maximè quia quando iura ista volunt dare iurisdictionem super exemptos, hoc exprimunt, vt patet. s. ea. cõpi. de sup. negligen. præla. ca. vnico, cum suis concor.

c *Carnificum.* carnifex dicitur à carnis fico, eas quia carnes facit & vendit. facit. de ap. significante. vnde & homicidæ solent dici carnifices.

Carnifex vnde dicitur.

Glos. sequens dicit vnde dicantur, causam ponit, & dubium soluit.

d *Macellariorum.* Hi sic dicuntur, quia pecorà vel quadrupedia mactant. a macello as, quod est mactare & trucidare. & propter horrorem & vilitatem istorum duorum officiorũ, scilicet macellarij & tabernarij hoc est specialiter de his prohibitum. & licet multa alia sunt vilia, puta aptare pelles & coria, & his similia, tamen constitutio locum habet solùm in expressis.

Macellarij qui dicãtur.

e *Tabernariorum.* Taberna dicta est à tabulis quæ mercibus substernuntur, & proprie dicitur domus in qua panis, vinum, & carnes coctæ venduntur. talia loca nedum tenere, sed nec ingredi debent clerici. eod. titul. clerici. xliij. distin. clerici.

Taberna vnde dicitur.

Glos. seq. soluit dubium, & contrario respondet.

f *Publicè.* & personaliter. Coniunctim requiruntur hæc duo. si ergo occultè vel per alium hoc exercetur, cessat pœna, licet non culpa. & sic soluitur quod opponi posset de decret. fundamenta. de elect. lib. vj. §. vt ergo. &. §. seq. de decret. mulieres. de sent. excommu. qui per alium. de reg. iur. lib. vj. cum concor.

g *Nominatim.* id est, propriis nominibus eorum expressis, quasi non sufficiat diœcesano monere in genere clericos, diœcesis suæ, vel clericos talis plebanatus, vel talis ecclesiæ, sed monere debet exprimendo illius vel illorum nomina. & concor. de senten. excommu. constitutionem. lib. vj. &. j. de senten. excom. grauis. in fi.

h *Tertiò.* de sent. excommu. sacro. & ca. constitutionem. li. vj. debet ergo habere aliquorum dierum internalla, vt ibi dicitur. nec videtur hoc sufficere quòd emanaret vnũ peremptorium, per hanc literam.

Citatio vna peremptoria non sufficit vbi tres termini requirit.

i *Moderandum.* de ap. cum sit Romana.

k *Nullo.* Si. de cohab. cleri. & mulie. sicut.

l *Taliter.* scilicet per diœcesanos nominatim, & tertiò præfixo termino congruenti.

m *Præmissum.* scilicet publicè & personaliter.

n *Resumpserint.* Lapso termino. hoc dico, quia si habuissent terminum mensis, & quinta die dimisissent, decimaquinta resumpsissent, dummodo intra terminũ postea dimissent, non esset locus pœnæ. a

o *Quandocunque.* quasi etiam post tempora longiora. & est si. de or. cog. ca. ij. Ioan. And.

a *Quia in talibus non est spectandus tenor. Card. Fan.*

Glossa sequens literam exponit, duas lecturas ponit, & inducit simile.

p *Omnino.* scilicet quoad duo priuilegia quæ poterant habere, per decret. vnicam de cle. coniu. hbr. vj. & si hic coniungis totam illam partem, scilicet priuilegium clericale quandiu &c. multum facit ad id quod not. de cle. coniug. Ioannes. in iiij. quæstion. sed si istud omnino, intendit perpetuitatem priuationis inducere, vt si coniungatur hic illud verbum solùm priuilegium clericale eo ipso amittant, resultaret contrarius intellectus. similis disputatio de hac dictione omnino. ff. de fideiussoribus. l. græce. §. illud.

q *In rebus.* propriis, in quibus aliàs ganderent immunitate. eo. tit. ca. vlt. de immu. eccle. c. j. lib. vj.

r *Quandiu.* Recuperabunt ergo desistentes priuilegium. & facit de vi. & hone. cle. c. vlt. & quod ibi dixi post Innoc. ibi etiam no. Ber. & facit quod no. xxxij. dist. nullus. & lxxxj. di. si qui sunt presbyteri.

s *Ipso.* Licet ergo sit necessaria monitio, nũ tamen est necessaria priuatio. concordat de sent. excomm. in audientia. & ca. contingit. si. de præben. extirpandę. de rapto. excommunicationi

nicationi. j. de deci. ca. j. de sta. mo. attendentes. in fi.

a *Alios.* non carnifices, vel tabernarios.

b *Instituta.* eo. tit. c. ij. & ca. clerici. & cap. vnico. li. vj. ne clerici vel mona. c. j. de sent. excom. contingit.

Diuisio.

Quoniam.] Diuiditur in sex partes, vt patet in rubro. Secũda ibi, Si verò. Tertia ibi, Idem quoque. Quarta ibi, Dignitatem. Quinta ibi, Sed tales. Sexta ibi, Huic insuper. Imo. CASVS. Visum est supra qualiter clerici debẽt abstinere à quibusdam artibus. Sed quæritur vtrum debeant abstinere à quibusdam vestibus, vel vtrum sit eis licitum vti quibuscũque vestibus. Dicit quòd cleri debent abstinere à veste diuerso colore colorata: & si vtantur publicè, ipsi incurrunt pœnas hic contentas. Sed quæritur nunquid presbyteri possint portare caligas scacatas? Dicit quòd non. h. d. H. r. Colligo aliqua notabilia. Et Primò, quòd per decentiam exteriorem cognoscitur honestas morum interiorum. Not. quòd clerici prohibentur portare vestes diuersis coloribus coloratas. Vnde si sint clerici beneficiati, ipso facto sunt suspensi à perceptione fructuum sui beneficij per sex menses. Si non sunt beneficiati, tunc per sex menses sunt inhabiles ad obtinendum beneficium quodcunque. Si verò sint in dignitate constituti, tunc magis puniuntur. Not. quòd clerici interueniente causa sufficienti, puta causa timoris, possunt assumere vestes laici. Nota virgata, id est viridi. Not. faciemus. vt supra in cle. cum illusio. de renuntiatione.

Nota eensemus. vt. s. in cle. causam. de electione. Not. tonsuram, id est coronam clericalem. de tondeo. Nota deferentibus, id est portantibus. à defero, defers, detuli, quod est compositum de fero, fers, vt supra io clr. si ante. de dolo & contu. No. personatum. Personatus, tus, tui. Et persona fre. ge. est rationabilis creaturæ individua essentia. Et secundum hoc dicitur persona, quasi per se vna. & est etymologia. Et secundum hoc persona videtur spectare ad dei tatem. Item persona dicitur histrio, repræsentator comœdiarum, quia diuersis modis personat diuersas personas repræsentando. Et hinc persona dicitur in grammatica ipsum suppositum, quandoque proprietas suppositi, quandoque proprietas vocis, quandoque vox ipsa, quãdoque modus significandi, & quandoque personalis proprietas. Item persona dicitur in ecclesia, qui dignitatem habet præcæteris. Et hoc ab histrione sumptum est, qui diuersas personas repræsentando, diuersos solet accipere ornatus, secundum dignitatem personæ quam habet repræsentare. Et hinc tractum est vt persona dicatur in ecclesia, quæ dignitas personatus dicitur. nam secũdum diuersos gradus dignitatis personæ distinguuntur in ecclesia. Et hinc etiam tractum est vt in grammatica vna persona dicatur prima, alia secunda, alia tertia, quod sit ratione dignitatis. Inde venit hic personatus, tus, tui. dignitas vel officium personæ, secundum Hu. & hæc personalitas, tatis. Nota per decentiam, id est per conuenientiam habitus, quia omnes habitus sunt conuenientes clericis. Not. ibi, scacatis, quòd scacatio dicitur claudum vel claudico, siue inæqualitas, & est græcum. & inde sumptum est hoc nomen scacatus, ta, tum. Et dic caligis scacatis, id est inæqualibus. Glossa tractat pro residuo.

Nota ex causa rationabili licitum est clerico vti veste virgata vel parrita. & dic rationabilem causam scilicet timoris. eod. titul. clerici. Nota quòd hic punitur solùm qui publicè vtitur tali veste, secus ergo si occultè, puta in camera vel in prandio, vt quia caret alio panno. solus ergo publicus vsus hanc pœnam meretur. si. supra ea. proxi. secundum Pau. Zaba.

Glossa sequens dicit ad quid emanauit.

c *Quoniam.* emanauit executiuè ad iura. xxj. quæst. iiij. per totum. eo. titu. c. penul.

Clementinæ.

d *Congruentibus.* congruentia vestiũ respicit non solùm clericos, de quibus hic, & in turib⁹ prælligatis, & monachos, de quibus. j. de sta. mona. ne in agro. sed etiam omnes laicos xlj. dist. §. j. & c. parsimoniam. xxx. di. si quis virorũ. & variatur ex diuersitate sexuum. ea. dist. si qua mulier.

e *Cessante.* supra eo. Deus qui.

f *Indignum.* de sent. excom. in audientia. e. tit. si iudex laicus. lib. vj. ii. de iniu. item apud. §. si quis virgines. & est si. de sta. mona. recolentes.

g *Clericus.* includit habentem primam tonsuram tantum. de æta. & qualitat. cum contingat.

Clericꝰ est qui primã tonsuram habet.

Glossa seq. allegat duas concord. & dubium soluit.

h *Partita.* dicit canon. q⁹ diuersi coloris, vel diuersę partis vestis esse nõ debet. xx. q. j. c. vlt. in fi. alibi q⁹ veitis nõ debet esse varia fericis texturis, nec habere variorum colorum ornamenta. xxj. quæst. iij. c. j. in fi. Et not. q⁹ licet vestes rubei & viridis coloris prohibitę sint clericis.

Vestes viride & rubea sunt clericis pro hibita.

i *Publicè.* concor. s. c. proxi. ADDITIO. Dicit Lau. quòd dicitur publicè portare, cum multitudini hoc patet. sicut etiam dicitur publicè aleator, vel vsurarius. vel maleficus, vel meretrix, vel excommunicatus. de excess. præla. inter. de malefi. c. ij. de exceptionib. exceptionem. xxxiij. dist. vidua. In domo verò dicitur secretè, quia domus rem secretam & non publicam denotat. vj. q. j. ex merito. Zabarel.

Glossa seq. soluit dubium, & solutionis obiectionem.

k *Vtetur.* vestibus ergo etiam prius factis publicè vti non poterit sine hac pœna, nec propter hoc constitutio respicit præterita. damnat enim solùm futurum vsum. & facit quod dixi. supra ea. compi. de æta. & qualit. vt hi qui in glos. quòd posteris.

l *Rationabilis.* puta timoris. eo. tit. c. penul.

m *Sex menses.* inchoandos post talem publicam delationem.

Glos. seq. quæst. soluit, & rationem reddens contrario respondet. inducit simile, & dubium soluit.

n *Beneficiorum.* omnium, propter indefinitam. de hoc de elec. vt circa. lib. vj. officedit enim vniuersum statum ecclesiæ, nec minus vnam ecclesiam quàm aliam. & sic soluitur de elect. si compromissarius. §. huiusmodi. &. §. seq. libr. vj. vbi specialiter offenditur ecclesia, ad quam indignus eligitur, vel ad quam dignus electus impeditur. & est simile. j. de pœnis. ca. j. post princ. posset autem talis eligere. de elec. cum Vinton.

o *Eoipso.* hic ergo non est necessaria monitio nec sententia. aliter. s. cap. proximo.

Glossa sequens primò soluit tria dubia. secundò quærit, & soluit, & de duobus remittit.

p *Suspensus.* si tamen interim illos perciperet, non est irregularis, cum hoc non fit expressum in iure. de sentent. excommu. is qui. lib. vj. nec beneficiis priuatus, cum hoc hic non exprimatur, sicut in casu de elec. cap. j. §. fin. & cap. cupientes. §. cæterum. lib. vj. tenetur tamen ad ipsorum restitutionem. Sed cui fiet restitutio: hic videndum est cui accrescant fructus tempore suspensionis, puto quòd quotidianæ distributiones accrescant sociis, vt dixi. s. ea. compi. de æta. & qualit. vt hi qui. fructus prębendæ vel distincti beneficij accrescant ecclesiæ. de cle. non resi. cap. penul. & sic intellige quod not. xcj. distinct. clericus victum. & quod not. Innocen. de coha. cle. sicut. Quid autem si isti suspensi nollent interim officiare ecclesiam, & an interim eligant vel eligantur? Vide quod not. in prælega. §. cæterum. in glos. non ergo.

Suspensio tempore durante cui accrescunt fructꝰ cleri ci suspensi.

q *Sacerdotium.* hic ergo est ius diuersum inter sacerdotium & alios sacros ordines. concor. iiij. distinct. ex antiquis. ne cle, vel mo. cap. fin.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Per idem tempus.* sex mensium.
b *Inhabilis.* tenet Guli. in Spec. tit. ij. §. superest. ver. sed nunquid potest. q̃ legatus & episcopus hanc pœnam infligere possint etiam in perpetuum clerico & laico ex causa, & vides quòd in defectum beneficij succedit hæc pœna[a] inhabilitatis, alibi deficiente beneficio succedit pœna excommunicationis. j. de deci. cap. j.
c *Alio.* qui nec beneficiati sunt, nec in sacris.
d *Talem.* virgatam vel partitam.

a Notat Imo. q̃ inferior à papa ex statuto inhabilis tare potest clericos ad obtinenda beneficia. Fantanus.

Glos. seq. infert ex copula, & arguit. Secundò quærit. quæstionem declarat. solu. opi. ponit. Tertiò specialia quærit & soluit.

e *Et tonsuram.* si ergo vestem ferat sine tonsura, non est locus pœnæ. & facit ad ad ea quę no. & scrip si de apo. tuæ. vides enim quòd constitutus in minoribus, secularibus vestibus vtens, non incurrit hãc pœnam, nisi immisceat tõsuram. Et quia de tonsura clericorum iura variis verbis vtũtur, quædam enim dicũt rasũ in parte superiori ad modũ sphæræ. xxiij. di. prohibere. & c. seq. Dicitur autẽ sphæra rotũditas, vel corpus seu spatium rotundum. quędã dicunt coronam & rasurã. xij. q. j. duo sunt quædam tonsurã & coronã. c. nit. clerici. de cle. coniu. c. vlt. & §. de celeb. mis. c. j. quædã simpliciter tonsurã. e. tit. cleric. ñ. de cle. coniu. Ioannes. &. c. ex parte. eo. tit. c. vnico. li. vj. & c. lib. de biga. alter cationis. de sent. excommu. si iudex. & hic quid hæc verba intendant videamus.

Corona, tõsura, & rasura differentes aliqualiter quid in clericis reprasentant.

Circa hoc sciendum, quòd clericis deputatis ad diuina ministeria, competit rasura & tonsura in modũ coronæ ratione figuræ, quia corona est signum regni & perfectionis, cũ sit circularis carens angulo, in signum carentiæ sordiũ, quia vbi angulus, ibi sordes. se ergo & alios virtutibus regere, & sordibus mundare debent, & sic in Deo regnabunt, vt in prædi. decret. duo per rasuram autem ex parte superiori capilli subtrahuntur. ne mens ipsorum per occupationes temporales retardetur à contemplatione mysteriorum diuinorum. Summitas enim capitis est eminentia mentis. facit de sa. vnct. cap. vnico. verſic. in vertice. per ipsius ergo denudationem, mentis releuatio designatur, & quia conuersi ministeriis diuinis non occupantur, superius non raduntur, licet inferius tondeantur, quia temporalia deponunt. Tonsura verò ex parte inferiori capillos tondet vsque ad relenationem (e. suum, scilicet visus & auditus, ne scilicet oculos vel aures impediant. & est signum quòd præscindenda sunt vitia cordis & corporis, ne intuitum diuinorum impediant, & ex his debetur coronæ cœlestis. Vnde dicit canon, quòd incedere debent clerici detõso capite, & patẽtibus auribus. xxiij. dist. cap. pẽ. Ex prædictis videtur quòd proprie rasura respiciat partem superiorem quam dicimus clericam: corona, circulum capillorum: tonsura, abscisionem ipsorum facit de sent. excõ. contingit. ij. ibi, circuncisis crinibus. Hostiensis tamen in decret. clerici. eo. tit. vt ibi scripsi, quòd. §. dixi clericam, videtur vocare tonsurã, dicens quòd maiorẽ tonsurã & altiorem & rotũdiorem coronã debet habere monachus quàm clericus. & notatur etiam de hoc in summa eo. tit. §. ij. Hæc dicta ad discutiendũ an tonsura consistat in clerica, vel in tõsione crinium, vel in vtroque, & spectaliter per hoc ad textum an clericus in minoribus deferens talem vestem cũ clerica & longis crinibus, vel econtra tonsis crinibus, sed sine clerica, incurrat hanc pœnam. Et in primo casu, si clericam caputio vel aliter cooperit, & in secundo, si tonsionem crinium coopertam portat forte vestito caputio, certum est quòd non est locus pœnæ, per verbum publicẽ, quod respicit vtrunque, scilicet vestem & tonsuram. remanet ergo dubium cum alterum solũ deserit, & publicè. egeret declaratione. sed credo de mente quòd si tantum in publico exhibet, quòd videatur clericus cum ea veste, locus sit pœnæ. raro enim vel nunquam in capite caputium, birretũ, capellum, vel aliquid tale deferens, ostendit vtrunque.

Corona, tõsura, & rasura differentes aliqualiter quid in clericis reprasentant. Sordes sunt in angulis.

Glos. sequens notat ad quæstionem disputatam.

f *Extrinseci.* Hæc litera & principium huius capituli ibi, in publico portare, facit ad quæstionem olim disputatam de monacho qui bene portat habitum suum, quem tamen cooperit habitu clericorum secularium. quòd sit apostata. & ita fuit hic terminatum, & inducebatur decretal. penultima. eodem titul. de Iudæ. in nonnullis. & ponitur in Mercuria. sub titul. de apostatis.

g *Insulam.* Sumitur interdum pro corona imperiali. Cod. de quadrien. præl. lin. in fi. quandoque pro alba fasciola. lacerdotalis capitis & ideo submisit, seu pileum, quod dicitur à pilis, quia pilos capitis tegit & stringit, & nota quòd etiam diaconum portantem infulam non punit hæc constitutio, nisi fit de hic expressis.

Infula dicitur plicitor se mitur.

Pileus à pilis dicitur.

h *Linteum.* Idem puto si fericeum, quod apud nos multum est in vsu, cum maior vel saltem eadem sit ratio.

i *Cæteri.* non beneficiati & religiosi pœnam hic expressam incurrunt vltra pœnã excommunicationis qua ligantur per aliam constitutionem, ne cleri. vel mo. c. ij. lib. vj.

k *Per idem tempus.* annale.

l *Quodcunque beneficium.* Includit præstimoniũ, vel pensionem quam haberet in titulum. facit quod dixi de reſcriptis. postulasti.

m *Et tales.* De quibus proximè dictum est.

n *Epitogio.* Dictum est ab epi, quod est supra, & tego tegis.

o *Oram.* Sinè aspiratione designat finem vel extremitatem rerum, præcipue regionum & vestium. Vnde dicitur. j. Regum. xxiiij. quòd Dauid præcidit oram chlamydis Saulis. ij. quæst. vj. §. de his. & Genesis. xlij. Repererunt in ora saccorum ligatas pecunias. ad Hebræos. xj. Sicut arena quæ est ad oram maris. Non aspiratur etiam quando scribitur pro plurali de os, oris. aspiratur autem quando designat tempus, vt horam tertiæ vel nonæ.

Ora.

Hora.

p *Videatur.* Dicit canon quòd superior vestis clericorum debet esse talaris, id est longa vsque ad talos. xxiij. distinction. cap. pen. & si breuitatem vestis superioris diceremus huius constitutionis causam, videretur constitutio locum habere etiam in tali tabardo non sic foderato. quod non credo, cum sit pœnalis, & sic non extendenda. de elect. statutum. libr. vj.

q *Intra mensem.* Quia. ã. dixi vtentes, videtur quòd mensis incipiat post inchoationem vsus.

Glossa sequens arguit quærit & soluit.

r *Conuertendum.* Facit ad not. xij. quæst. j. non dicatis, quòd monachus administrationem carẽs eleemosynam facere non posit. Sed quid si talis monachus erat in studio de licentia abbatis à quo multum distat? Satis puto quòd tunc quamuis administrationem non habeat, hanc erogationem facere possit, per ea quæ not. Hostien. in sum. de pœ. & re. §. quibus & qualiter. char. pen. ver. quid de facientibus eleemosynam. vbi tenet quòd monachus qui de licentia abbatis est in studio vel peregrinatione, potest facere gratuitam eleemosynam moderatam. alleg. de offi. deleg. præterea. ff. de procurat. ad rem. & l. ad legatum. ff. de iudi. si longius. fortius ergo faciet hanc necessariam. & facit quòd not. de accu. ex parte.

Eleemosynam facere an possint monachi.

s *Cæteri verò.* non beneficiati.

Glossa sequens ponit tres lecturas.

t *Per idem tempus.* annale, vt sic respiciat quod proximè dictum fuit à verbo dignitatẽ, citra. vel vt restringatur pœna, potest intelligi de sex mensibus, de quibus in prin. dixi. Vel dic

dic diuersificari pœnas prædictas: scilicet anni & sex mensium secundum qualitates diuersas clericorum, de quibus præmisit, vt semestre locũ habeat in iis, de quibus loquitur vsque ad ver. dignitatem. annus in aliis.

Glossa seq. soluit obiectionem & dubium.

a *Sanctioni.* Non dicit quòd iste finis sit sanctio, sed additur sanctioni. In præcedẽtibus enim constitutio est pœnalis, hic non hoc dico propter not. iij. distin. in fi. summæ. erit autem hic locus pœnæ arbitrariæ, ex quo certa non statuitur. de offic. dele. de causis.

b *Præsertim.* Pro maxime.

c *Caligis.* xxiij. dist. clerici.

d *Viridibus.* Isti colores in ipsorum vestibus erant prohibiti. eod. titu. cap. penult. & vide quod ibi scripti.

e *Vtantur.* Prouidit Clemens circa infulas, caligas, & vestes: prouideat successor circa scarpitulas: quarum perforationẽ vel incisionem multiformem superstitiosa curiositas apud clericos pullulans adinuenit.

DE PRAEBENDIS
& dignitatibus.

Continuatio.

Visum est. §. de vita & honestate clericorum: verum quia clerici non possunt viuere nisi habeant beneficia & dignitates vnde commodè possint vitam sustentare: ideo &c.

Diuisio.

Si dignitatem. Duo sunt dicta. secundum ibi, Ad hoc. Præsupponendum est quod habetur in cap. cum in illis. eod. tit. in texto. quia ad eius declarationem fuit facta hęc clementina, videlicet quòd si papa mandet prouideri alicui de aliquo beneficio: virtute illius mandati non potest prouideri de beneficio curato: nisi expresè fiat mentio de beneficio curato. Secundò præsupponendum est quod dicitur in eo. cap. cùm in illis, quòd si papa mandet prouideri alicui de aliqua dignitate vel personatu: virtute illius mandati non potest prouideri de dignitate electiua: nisi expresè caueatur in literis de beneficio electiuo. CASVS. Habebam vnam dignitatem, volui habere aliam, cuius collatio pertinebat ad Papam, quia fortè collationem illius dignitatis sibi reseruauerat, vel vacauerat in curia Romana, vel fortè impetrauerat ab ipso iure preuentionis. potrexi preces supplicatorias vt mihi conferret illam dignitatem, & in precibus continebatur quòd habebam aliam dignitatem, & petebam dispensari ad obtinendam aliam in qua imminebat cura animarum. papa dispensauit in literis non fuit appositum quòd illi dignitati imminebat cura animarum. sed tamen apposita fuit hæc clausula, prouiso quòd cura animarum nullatenus negligatur. Quæritur, vtrum illa clausula sit sufficiens vt negligatur. Quæritur, vtrum illa clausula sit sufficiens vt mihi prouideatur de illo beneficio cui imminet cura animarum? Dicit Clemens quòd non: nisi in literis ponatur talis clausula: prouideas tali habeuti tale beneficium cui imminet cura animarum, de tali beneficio cui etiam imminet cura animarum. Sed quid si papa mãdet q̃ mihi prouideatur de dignitate ad cuiuscunque collationem, prouisionem, vel institutionẽ pertineat, & non dicit electionẽ: tamẽ in prohibitione fecit mentionẽ de electione sic dicendo. Inhibeatis omnibus ad quos pertinet institutio vel electio, vt nihil habeant attentare in præiudiciũ nostri. Quæritur, vtrũ virtute illius reſcripti possit mihi prouideri de dignitate electiua? Dicit q̃ non: nisi fuerit etiã facta mentio de dignitate electiua in parte dispositiua reſcripti. Vnde in reſcriptis apostolicis sunt multæ partes: scilicet salutatio, exordiũ, narratio, dispositio & prouisio. Not. primò iuncta glos. q̃ licet papa in literis gratiæ faciat mentionem de beneficio aliquo incompatibili, non propter hoc videtur secũ dispensare: sed solum mentio illius beneficij incompatibilis hoc operatur q̃ collatio alterius non erit subrepticia. ca. non potest. eo. tit. in vj. Et hoc verum nisi papa proprio motu illi concederet beneficium. cap. si motu proprio. eod. tit. in vj. imò secundò infertis ergo faciet hanc necessariam. & facit quòd not. de accu. ex parte.

Electiuum non facere ad propositum mandati.

Cæteri verò. non beneficiati.

Glossa sequens ponit tres lecturas.

Per idem tempus. annale, vt sic respiciat quod proximè dictum fuit à verbo dignitatẽ, citra. vel vt restringatur pœna, potest intelligi de sex mensibus, de quibus in prin. dixi. Vel

facit extẽdi gratiam ad dignitatem curatam, vel ad quam quis per electionem assumitur. hoc dicit. Ioan. Andreæ.

CAPITVLVM I.

SI dignitatem[f] habenti de alia prouideri mãdemus[g], dispensantes[h] cum eo vt simul vtranque valeat retinere[i], de animarũ cura quæ illis vel alteri[k] earũ imminet, non habita mentione, gratia huiusmodi velut surreptitia

f *Habenti.* Quod in princ. dicitur de dispensatione, vsque ad versic. quauquam. tenebat Hostien. de reſcrip. postulasti. & Guli. in Spec. de leg. §. videndum. versic. sed nunquid nocet.

g *Mandemus.* Idem puto si prouideat: dum tamen non motu proprio[a]. j. cap. ij. cùm eadem sit ratio.

Glossa sequens prorogat dictum.

h *Dispensantes.* Quid si nulla fiat dispensatio super pluralitate, sed solum prouideri mandatur de dignitate, non adiecto de cura: postea submittitur hæc clausula: Dicas idẽ, cùm eadem sit ratio: sed quia clausula illa poni non solet nisi cum fit dispensatio super pluralitate vel similis. facit de offi. ord. ca. ordinarij. §. prouideat. li. vj. ideo sic loquitur. similis ideo dixi: qua quando fit super ætate, ordine vel residentia, etiam apponi solet hæc clausula. vnde quamuis in literis gratiæ super his dispensetur, adiecta ista clausula: gratia tamen non extenditur ad curatam.

i *Retinere.* Quod non posset sine dispensatione ex vi expressionis: vt eod. tit. non potest. §. fi. lib. vj. Ioan.

Glossa sequens ponit tres lecturas: contra tertiam alleg. & declarationem posset sub dubio: primam eligens, & contrariis respondens.

k *Vel alteri.* Si intelligas secũdæ: planum est quod sequitur de gratia surreptitia: vt eo. tit. c. cùm in illis. li. vj. sed si de prima hoc intelligas, tunc licet gratia sit surreptitia quo ad dispensationẽ pluralitatis, non tamen quo ad prouisionẽ dignitatis: ex quo propter illam paratus est dimittere primã. Vnde Mutinensis archidiaconus impetrat archidiaconatũ Bononiensem non curatum vel curatum, hoc tamen expresso, & dispensatur cum ipso super vtroque tenendo: licet dispensatio pluralitatis non valeat, ex quo Mutinensis archidiaconus habet curam, & hoc nõ expressit propter rationẽ quam infrà dicam super verbo, momenti. videtur tamen quòd valeat impetratio, ita quòd per ipsam Mutinen. dimittendo, consequi possit Bonon. Non enim habetur in iure expressum, quòd impetrans qui tenetur facere mẽtionem beneficiorum quę habet, teneatur etiam qualitatem eorũ exprimere: sicut nec habetur in iure q̃ teneatur exprimere qualis ordo sit annexus beneficio: vel quantitatẽ redituum quam habet ex vno beneficio vel pluribus: licet beneficia teneatur exprimere. cùm ergo per expressionem nulla fiat dispensatio, sed solùm vitetur surreptio. eo. tit. non potest. in fi. li. vj. videtur q̃ valeat impetratio, ex quo illud expressit: licet nõ expresserit illius curam: sicut valet licet non expresserit annexionem ordinis vel redituum quantitatem, vt dixi. & ratio decre. cùm in illis. adaptatur cũ de dignitate consequenda quæritur, non cùm de exprimẽda: Nisi dicas aliter legẽdo, q̃ hoc nouum declaret vel indueat hæc constitutio[b], q̃ etiam qualitas curæ imminens beneficio quod habet impetrãs, exprimẽda sit in impetratione: quod probat litera, nolumus, &c. quæ sequitur: quasi hoc sit de iis quæ possent mouere principẽ ad gratiã dem. gundã. facit eo. tit. quauis. & c. is cui. j. refpon. li. vj. & q̃ no. Cõpost. de reſcr. c. capituli. in fi. magnæ gl. & videtur expressum. ŝ. ea. cõpil. de offi. ordi. c. ij. si intelligatur illud speciale quod ibi ponitur de speciali. si intelligatur illud speciale quod ibi ponitur de speciali. & talem expressionem communiter hodie faciunt impetrantes & cauę

a Ergo si motu proprio, vult gl. secundũ Panorm. & Ioan. Andreæ. q̃ potest obtineri beneficiũ nõ expressa qualitate ei inhærente, tamen text. per gl. alle. hoc nõ probat. loquitur enim quãdo tacetur qualitas beneficii prius habiti. et ideo Ioan. And. in ca. si motu proprio. de præben. li. vj. re probat gloſ. hic et bene: quia motu proprio pæ, vt no. in d. c. si motu proprio. tollit solũ subreptionem: nõ supplet qualitates intrinsecas beneficii, nec firmat gratiã contra intẽtionem papæ. Font.

b Sic dicendũ est: quia si dicto alieni, referatur ad secũda tantum, violabis literã cõtra Iuñ aliter. ff. de le. iij. & Hosti. c. in nostra §. de reſcr. refert Clemẽ pronuntiasse q̃ hac opinione: et illã seruat hodie cũctelaria. Vankel. Fon.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Posset dari tertia lectura, q̃ mistura dispensationis & gratiæ A prouisionis in eadē litera concessarū vinat vtranque. quæ si segregatę forēt, valeret prouisionis gratia, vt primò dicebatur. Contra hanc facit de reg. iu. vtile. lib. vj. & quod ibi no. licet enim secūda gratia dispensationis pendeat à prima, & sic sit inseparabilis: prima tamen gratia, scilicet prouisionis, bene est separabilis à secūda: quare illa vtilis per illam inutilē vitiari non deberet. hoc egeret declaratione. in dubio tamē placet prima lectura. Ad inducta secundò respondetur primò ad literā sequētē, vt statim dicā. Ad id quod allegatur de motu principis, respōde per decre. non potest. in fi. superius alle. in decret. is cui. secundū cū primo tenebatur: & ideo primū esse debuit non curatum. si enim primū dimitteret, cura nō obstaret: vt ibi. j. respon. decre. ij. de offic. ordi. requirit specialem mētionem beneficij, vt non afficiat generalis. & est pro Hostiē. contra Cōpost. in iis quę no. de reſcri. in nostra. in fi. sed non requirit expressionem qualitatis: vt superius dixi.

Nullus, est vniuersale negatiuū.

a *Nullus.* vniuersale negatiuum est: & adhuc submittit penitus. & facit ad superius dicta: quibus tamen non obstabit hęc litera si dicas gratia, scilicet super pluralitate concessa. fecit enim mentionem supra de mandato prouisionis, & de gratia dispensationis. Primum cōsistit in gratia faciēda. Secundum in iam facta. facit quod not. de præben. si cui. lib. vj. in vlt. glo. Vel si exponas alteri de secunda: vt ibi dixi in prin. glo.

b *Momenti.* hoc tenebat Host. in prædi. decre. postulasti. reddens rationem quòd circa pluralitatē in personatu cum cura duo sunt impedimenta: scilicet personatus & cura. eo. tit. demulta. sublato ergo primo impedimēto, scilicet personatus, remanet secundū, scilicet curæ: vt ibi scripsi. & idem Gul. in prædi. ver. sed nūquid. ADDITIO. Inferas ex hoc textu q̃ cum obreptio vitiet literas beneficiales ipso iure: processus vigore talium factus, est nullus: licet secus sit in literis iustitiæ de reſcrip. super literis. Et dicit Lau. quòd quandoque litera est falsa: vt quando omnino præter conscientiam principis emanat. & tunc quicquid ex ea fit, nullum est de falsis, super eo. pro hoc de offi. vica. cap. pen. Quandoque subrepti-tia: vt quando de scientia principis est habita, sed aliquid falsum est suggestum, vel verum suppressum: vt hic, & de concess. præben. cum nostris, Card.

c *Insertum.* quod sumi potest ex decret. de offic. ordi. ordinarij. §. prouideat. lib. vj.

Panor. sequitur istā glo. nūcto tex. in ii. vel non. quem dicit nō esse alibi. Font.

d *Antmarum cura.* hoc inducebat dubiū: quasi per hoc de curato papa prouidere voluerit: & sufficiat quaūcque parte literæ talis voluntas appareat: vt sic finis trahatur ad principium. facit de app. secundò requiris, cum concor. de reſcri. olim. sicut sufficit quicunque parte actorum certificetur sententia. C. de senten. quæ si. cer. quan. l. iij. sed hæc clausula non ponitur ad gratiam augendam: vt. j. proxim. respon. sed ad idemnitatem dignitatis in executione seruādam: nec sonat in conditionem prouisionis vel qualitatis expressionis, sed potius in mentionem. vnde. valeret prouisio hac mentione non seruata: vt not. eod. tit. non potest. ij. respon. lib. vj.

e *Si dignitatibus.* quid si nō ponitur si, puta quia dicitur prouiso quòd animarum cura dignitatibus imminens nullatenus negligatur? Idem puto per id quod proxi. dixi. Item intelligitur imminens: id est si qua imminet.

f *De dignitate.* decre. etiam, cum in illis. §. eo. tit. ij. respon. loquitur de dignitate vel personatu: & ibi in iij. respō. quod de beneficio loquitur, de electione non repetit. declarari vellem, an in beneficiis minoribus quibus per electionem & confirmationem prouiderur, locum habeant hæc iura? communiter tenetur quòd sic, & facit. j. de relig. do. ca. ij. ij. respon. in prin.

Glos. sequens ponit opi. & contrarium consilium, & duas ipsius rationes. Secundò mouet dubium. ponit opin. contra quam alleg. & respondet.

g *Quamuis.* istud verbum non est in decre. cum in illis. per quod quandoque dicebāt impetrantes ad hoc vt aliquid adderet, electionem includi. Iamdudum consulueram contra-

nullius [a] †penitus est momenti [b]: quanquam confectis super ea literis sit insertum [c], q̃ animarum cura [d] (si dignitatibus [e] ipsis vel alteri earum imineat) nullaten[us] negligatur. Ad hoc si alicui prouideri mandemus de dignitate [f] ad cuiuscunque vel quorumcunque collationem, prouisionem seu quamuis § dispositionem aliā in certa [h] ecclesia [i] pertinente, quam intra mensem [k] duxerit acceptandam: inhibentes illi vel illis ad quorum collationem, prouisionem seu electionem [l], dignitates in ipsa ecclesia pertinere noscūtur, ne interim [m] ad collationem ipsarum seu prouisionem prōcedant, vel quenquam eligant ad easdem dē dignitate ad quā consueuit [n] quis per electionem assumi, impetranti non poterit prouideri: cum [o] in concessione gratię [p], ad quam non augendam sed exequendam debent quæ de inhibitione sequuntur referri, nullam de electione fecerimus

Indefinita æquipollet vniuersali.

mentionem.

Idem.

Litera super prouisione clericorum non includunt hospitalia & loca similia, & habentia iura spiritualia: nisi id exprimatur. hoc dicit. Io. And. Andreæ.

CAPITVLVM II.

PEr literas à sede apostolica vel legatis [a] ipsius super prouisione [b] quorumlibet clericorum directas [c] de xeno dochiis [d], leprosariis, eleemosynariis [e] seu hospitalibus (etiam si ecclesias [f] vel capellas, decimas § aut alia spiritalia [h] iura noscantur habere) nulli posse † decernimus [i] prouideri [k]: Nisi hoc in apostolicis [l] literis [m] caueatur expresse [n].

Idem.

Quo casu vacat vna dignitas per receptionem alterius, vacant etiam plures.

CAPITVLVM III.

SI plures [o] obtinens [p] dignitates [q], aliam dignitatem aut beneficium curam animarum habens acceptet, dispensatione super hoc [r] legitimè non obtenta, eius [s] expresso, vt ibi dixi. si ergo sit circa ista restricta potestas legatorum, & circa alia. de offi. leg. ca. pen. & antepenul. lib. vj. m *Literis.* Probatio ergo testiū vel alia nō sufficerent in hoc casu. facit quod not. eo. tit. si motu proprio. lib. vj. in vlt. glos. n *Expresse.* per quod sufficere non videntur verba generalia: vt q̃ de quibuscunque beneficiis, dignitatibus, personatibus, officiis &c. & facit. §. ead. compil. de offi. ord. cap. ij.

Si plures. Ponit dictū ad quod adducit simile. secunda ibi, sicut. Imola. Præsupponendum est illud quod dictū est in cap. de multa. eod. tit. in anti. videlicet quòd si alicui obtinenti dignitatem vel personatum, vel ecclesiam parochialē, conferatur aliud simile beneficium incompatibile, & accipiat possessionem pacificam illius: tunc vacat ipso iure primum, ita quòd collator poterit illud conferre. CASVS. Ex dispēsatione tenebam duas dignitates vel duos personatus, vel duas ecclesias parochiales, vel vnam dignitatem & vnam ecclesiam parochialem, vel personatum & vnam dignitatem vel duo beneficia incompatibilia. fuit mihi collatum tertiū beneficium simile. istud tertiū acceptaui, & adeptus fui possessionem. Quæritur, vtrum duo beneficia superiora quæ obtinebam, vacent ipso iure, vel vtrum tantum vnum ex illis? Dicit Clemens papa quòd duo prima beneficia vacant ipso iure: sicut si tenerem tantum vnum sine dispensatione, per adeptionem alterius similis beneficij vacat primum ipso iure: per dictum cap. de multa. e. tit. in an. Not. primò iuncta gl. quòd quis non potest obtinere duo beneficia incompatibilia sine dispensatione: tamen episcopus posset dispensare in duabus dignitatibus, non autem in duabus ecclesiis parochialibus. De hac materia vide Panor. in c. de multa. de præb. in anti. Not. q̃ beneficia quæ requirūt residentiā per soānē, dicūtur incōpatibilia: quia nemo potest esse in duob[us] locis simul & semel naturaliter. Not. q̃ si alicui habēti duo beneficia incōpatibilia, ex dispēsatione conferatur tertiū, & habuerit pacificam possessionē illius tertij, ipso facto vacāt duo prima. Vnde dispēsatus ad duo beneficia incōpatibilia sua dispēsatione non se extendit nisi ad duo beneficia quę primò obtinebat. ca. non potest. e. tit. in vj. & si vellet dimittere vnum, & aliud acceptare: nō posset, nisi illud caueatur in sua dispēsatione q̃ possit dimittere vnū vel ambo, & aliud accepta re: & tūc debet eligere vnū de duobus primis: quod si detur sibi, ipse nō debet acceptare aliud, sed debet pri[us] dimittere vnū de obtētis. Sed si nolit se ponere in isto periculo quia fortē secundū beneficiū est litigiosum: tunc corā tabellione debet protestari q̃ habita pacifica possessione illius secūdi beneficij, ipse non intendit tale primū beneficium retinere: sed intendit reſignare illud in manibus alicuius tertij.

Glossa sequens dicit quid approbet, & conqueritur.

o *Si plures.* Approbat quod not. Cōpost. de elect. dudū. ij. ad fi. & Guli. ponens ad literā ipsius verba in Specu. tit. ij. §. videndū. versic. quid si habens duos. & Io. Mo. de offi. ordi. ca. ordinarij. lib. vj. & Arch. in decre. non potest. eo. tit. lib. vj. de buisset clarius formari, vt j. dicam.

p *Obtinens.* per sufficientem dispensationem, vt aliqua sit dubitatio.

q *Dignitates.* Personatus vel beneficia curata, vel alterum cum altero: cūm sit eadem ratio.

r *Super hoc.* scilicet super illa vel illo retinendo vnā cū primis vel cum altera primarum.

s *Esset.* dignitatis vel beneficij curati vltimò collati & acceptati.

Gloss

cum: etiam posito quòd illa loca pia haberēt iura spiritalia, A puta decimas, & sepulturas. h. d. H. r. Colligo aliqua notabilia. Primò no. quòd in materia odiosa appellatione beneficij ecclesiastici non veniunt ista loca pia de quibus in litera ista dicitur. Et insurgit istud odium, quia ista loca pia sunt ambitiosa. Itē vt eui tetur votum captandæ mortis. Nota quòd ad hoc vt ista loca pia comprehendantur sub gratia, non sufficit mentio sub clausula generali, cuiuscunque conditionis sit beneficium ecclesiasticū: sed oportet q̃ de illis fiat mētio expressa: hoc modo, siue sint hospitalia, vel eleemosynariæ, vel leprosariæ. Nota tum. Directas, id est missas. & venit à dirigo, gis, direxi: quasi in diuersam partē rego. Et dicitur à di, & rego, gis, & cor. ri. Vnde: dirige gressus meos, id est, rege passus meos. Not. quòd comparantur literæ apostolicæ & literæ legatorum. si. de offi. leg. collatio. lib. vj. quandoque tamen discomparantur: vt tangit hic Gardinalis in iij. quæst.

a *Legatis.* de latere: per decre. j. de offic. leg. lib. vj.

b *Super prouisione.* satis videretur idem in literis quæ emanant super reseruatione fructuum beneficiorum, vt talia in illis non includantur nisi exprimantur, per rationem quam j. dicam.

c *Directas.* intelligam etiam proprio motu: nam motus proprius non ampliat gratiam vel vim verborum, licet excludat surreptionem eius pro quo scribitur. j. eo. l. tit. si Romanus.

d *Xenodochiis.* de relig. do. ca. iij. & varia nomina talium locorum vide xxiij. q. vlti, sancimus. & ibi de hoc, & j. q. vij. si quis omnem. ad fi. in authen. de ali. & emphy. in prin. col. ix. & de eccl. tit. §. fi. ea. collat. C

Eleemosynarias, bonorū, spitale. & dom⁹ Dei, idem.

e *Eleemosynariis.* In multis locis hospitalia vocantur eleemosynariæ: in aliquibus domus Dei. de app. dilecti. multa etiam monasteria sine certo loco hospitalitatis habent talia officia eleemosynariorum: & cum omnia ista depurata ad certum vsum, ad alium vsum sine papæ licentia conuerti non debeant. j. de reli. do. cap. ij. post princ. merito non comprehenduntur sub literis beneficialibus: qui ratione idem puto de fabricis.

Glossa seq. rationem ponit quam determinat. secundo diuidit quatuor membra, & in tertio distinguit.

f *Ecclesias.* quia talia sunt loca religiosa, quod intelligas si authoritate episcopi ad hoc sunt instituta. de reli. do. ad hæc. & facit q̃ scripsi ideo talia spiritalia possunt illis accedere. & facit q̃ scripsi Inno. & Host. de iure pa. ex literis. Et aduerte, quia si hospitale sit principale cui accedit ecclesia vel capella, per literas tales non debetur, vt hic: si verò conuertas q̃ ecclesia sit principale habens annexum hospitale: tunc non puto hoc locum habere: sed tunc iure accessorij veniet quod principaliter non veniret. bene facit eod. titu. super eod. lib. vj. de re. iu. accessorium. & quod ibi no. Quod in dubio: vt quia extat hospitale & ecclesia, & nescitur quod sit principale, & quod accessorium? Solu. si apparet possessio & denominatio per quam possumus alterum præeligere, illud sequemur. eod. titu. cūm de beneficio. lib. vj. de proba. per tuas. cum si. sed si non apparet, repellam impetrantem: constat enim de hospitali, nec constat illud accessorium ecclesiæ. nam & si hospitale & ecclesia essent annexa, ita quòd neutrum principale: puto hanc decret. locum habere per no. ne se. va. ca. j. facit quod not. de concess. præben. si capitulo. libr. vj. in glos. quæro. in fi.

Accessoria iure veniūt quod principaliter nō veniret. D

g *Decimas.* id est ius percipiendi decimas. An autē de reditibus horū locorum debeat solui decima, habetur in declarationibus de quibus dicam. j. de deci. ca. ij.

h *Spiritalia.* Vt cœmeterium, & ius funerandi. j. de relig. domi. quia contingit. in fine.

i *Decernimus.* Videtur ergo esse ius nouum: & hic incipe constructum.

Glos. sequens quærit & soluit. secundò quærit & remittit.

k *Prouideri.* vnde nec hodie talia clericis secularibus in beneficium dari possunt. j. de reli. do. c. ij. ij. respon. in prin. Sed est dubium, an in duobus casibus ibi exceptis in ver. nisi in fundatione &c. locū habeat hæc decre. & puto q̃ sic, cū ge-

neraliter loquatur: nec sequitur si concedi possunt illis casibus in beneficiū: ergo includūtur in literis. tolle instantiam §. c. proxi. e. tit. quāuis. j. li. vj. sicut ergo certæ qualitates sunt in literis beneficialibus exprimēdę, sic & ista ad hoc vt talia in literis excludātur, & tūc facta expressione talū deb ebuntur solū in illi[s] casibus: nisi in expressione appareat papā amplius voluisse. Et nunquid cum beneficiis permutati possint: dicam. j. de re. permu. ca. vnico.

Apostolicis. a Not. quòd non repetit de legatis, & hoc forsan per id quod dixi in gl. proxi. Et est si. quia legatus nō confert ecclesiā specialem ad præsentationē laici patroni: quā tamē papa cōfert. de iure ea. cū dilectus. de offi. leg. dilectus. quod intelligas hoc

†*No. quòd hoc verbū facit nouum, & hoc tenet Zab. Im. de hoc de iudi. decernimus. Zabarel. a Secundum Imo. vult q̃ legatus nō possit expresse collationi sua reseruare hoc loca. vide per hāc gl. notat. Barb. a. & post eū Pet. ca. nullus. de foro cōpe. col xj. q̃ procedit arguendo a cōtrario, etiā si corrigatur ius commune in genere. Font.*

Episcopus in duab⁹ dignitatibus dispensare potest. Dispēsatio ad duo de duobus primis intelligitur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Glos.seq.prorogat,probat & determinat.

a *Adepta.* Idem videtur si per eũ staret quo minus adipisceretur.e.tit.licet episcopus,de elec.cõmissa.li.vj.quod probat simulitudo quę sequitur,hoc verũ quando tenet collatio vlti mi:secus si collatio nõ teneret:quia tũc abstinendo à possessione pœnam istam euaderet, vt.j. dicã.

Glo.seq.primò solui t obiectionem superfluitatis.secundo ponit duas opi.repro batas,& ipsarũ iurib^o respõdet. tertiò mouet & aperit dubiũ. ponit opi. & distinguendo soluit.

† *Lau.dicit non pacificã,si fructꝰ debebãtur ad tẽpus alterii.Dic ꝙ tunc nõ dicatur adepta possessio,per dic.c.si tibi possessio.2.ab.*

b *Vacare.* Si intelligas de iis quę per dispẽsationẽ habeban tur, videbatur expedirũ.e.tit.non potest ij.respon.li.vj.inquã tũ ibi dicitur quòd dispẽsatio data super duobus intelligitur de primis duobus : ergo tertium in locum primi vel secundi surrogare non potest: sed quia poterat etiam nominatim super illis dispẽsatum esse,scilicet super tali & tali beneficio & dignitate,quem casum. §.ille non contingebat,vtilis fuit declaratio . Et videbatur quibusdam quòd non vacarent : sed princeps deberet eligere quam ex primis dimitti volebat.arg ff.de excu,tut.l.vj.quæ incipit,si duas . Aliis videbatur quòd ipse idem prouisus eligeret, per decre,preterea.eod.titu. & ca.referente.expeditum est quòd vacant omnes primæ. Ad l.prædictam respondebat Compost. quòd licet quis pluribus tutelis grauari non debeat: per vnius tamen receptionem non vacat altera. Ad decretales respõdebat quòd correctæ sunt per decret.de multa. & hæc satis sunt plana. Sed remanet dubium satis forte,nunquid valeat collatio vltimi:hoc dico propter decret.ordinarij.de off.ordin.iibr.vj. vbi dicitur quòd habenti pluralitatem talium etiam cum dispẽsatione sufficienti , non potest aliud tale conferri: nisi dispẽsatio etiam extendatur ad illud:vel nisi prius habita resignet, & vitiet collationem alter factam. & facit quod ibi not.post Gar.in vlt.glo.& forte fuit hoc dubium huius decret.cum enim illa decre.ordinarij,dicat collationem vltimi nullius esse momenti: ergo per eam non vacat prima. Sed in prædicta decret. non potest. Archid.tenet quòd non valet collatio vltimi: nihilominus vacat prima ex quo possessionem habuit vltimi . Ad hoc eod.tit.cum qui. libr.vj. & sic dicitur per magnum virũ pronuntiatum in curia : contra quam tamen pronuntiationem refert quòd pendebat appellatio. hoc ergo declarare procurassem si compositoribus adhæsissem . Puto tamen quòd si habenti vnum curatum confertur secundum tale , valeat collatio secundi: & ex quo stat per eum quo minus habeat possessionem secundi , vacat primum . Si verò habenti plura talia ex dispẽsatione sufficienti cõfertur aliud tale: valet collatio , si dispẽsatio sufficiens est etiam quo ad illud , & tunc de vacatione non quærimus . Si verò dispẽsatio ad hoc vltimum non iuuat : dico quòd si dimisit primam ante collationem vltimi, valuit ipsius collatio:nec tunc etiam de vacatione iuris quærimus.Si verò non [a] dimisit,collatio vltimi nõ valuit:tamen per acceptationẽ nõ perdit prima,imo illa retinet:sed sano vtus consilio videns collationem vltimi non valere,ipsius possessionem non apprehendat:vt sic humanitas iustæ plenitudinis non auferatur.ij.quæst.vj.si quis libellos.de app.cum cessante.& faciunt no. de cleri.coniug. diuersũs.cum concor. Si verò possessionem ipsius vltimi apprehendit , hæc possessio facit prima vacare : nam hoc casu cum ex tali vitiosa possessione vacaret vnicum, vacabunt & illa per literam quæ sequitur.

Dispẽsatio super duobꝰ beneficiis,intelligitur de duobus primis.

Beneficiorum incompatibilium pluralitate habenti,an possit aliud tale conferri.

a Glos.vult ꝙ post collationem de tertio beneficio dispensatꝰ ad duo incõpatibilia non potest primũ ex illis duobus incõpatibilibus re linquere vt acceptet tertium sibi iam collatum. Card.Fon.

Glos.seq.quæstionem soluit & ampliat.

c *Sicut si.* Per hanc literam dico quòd si casus esset quòd possessio secundi non faceret vacare vnicum : vt eod.titul. super eod. & cap.si tibi concessso libr.vj. non vacabunt illa plura:& hoc puto verum siue valuerit siue non valuerit collatio vltimi.

d *Vacaret.* Per decre.de multa.eo.tit.& hodie per constitutionem Ioan.execrabilis.si primũ absque mora , dispendio, verbo & facto in manibus ordinarij sub testimonio publico non dimittat,priuatus est secundo,& inhabilis ad sacros ordines & beneficia:vt ibi.§.porrò quia.

e *Si Romanus.* Non recipit diuisionem. Præsupponendum est quod habetur in cap.fi.§.de offi.ordi.videlicet quòd si beneficiatus impetret aliud beneficium à papa : in impetratione secundi beneficij debet facere mentionem de primo obtento:& si non fecerit mentionem,sua impetratio erit surreptitia.CASVS. Obtinebã duo beneficia simplicia vel non simplicia cũ dispẽsatione vel sine.Romanus pontifex proprio motu contulit mihi aliud beneficium , & non fecit mentionem de obtentis.quæritur , vtrum illa collatio sit surreptitia? Dicit Clemens ꝙ nõ:quia proprius motus tollit omnem surreptionem : tamen per illam collationẽ papa non videtur mecum dispensasse de obtentis beneficiis incompatibilibus si illud beneficium est incompatibile , nisi istud dicatur in collatione. Quæritur quomodo cognoscemus quòd papa proprio motu mihi confert beneficium: vel quando confert ad preces meas ? Dicit Clemens ꝙ Romanus pontifex non videtur mihi conferre beneficium proprio motu , nisi expresse illud dicatur in collatione:vt in cap. si proprio motu. eod.titu.in vj.

Papa motu proprio non præsumitur.

b Dicit non re. Cardi. hic & hostien. similiter vt hic notant. Fasia. Dignitatis facit quam habetur etiã ad nouã beneficia. Mar. prius non exclusit. Idẽ limi. si tamen papa esset non pluralitas beneficiorum intelligitur dispensatũ quòd conferre possit. Archi. hic dum quis qualitercunq; tenetur ad restitutionẽ non restituit, non multat gratiã sibi nouam. quia non. fi. §. de restitu. per totum. Hostien. in summa. de elec. §. ista tamen. ista beneficia essent ipso tenet a papa potestatem laicalem. quisquis. de elec. aut de tra extrauag. execrabilis. Fons.

Nota quòd proprius motus papæ validat gratiam contra vitium surreptionis,id est, validat gratiam vt illa gratia non dicatur surreptitia. Aliam autem inhabilitatẽ illius pro quo scribitur non tollit,nisi illud exprimatur : etiam si illa inhabilitas surgat ex detentioꝰe plurium beneficiorũ incompatibilium:vt glos.in verti.validat.quam tene mente,& maximè in eo quòd postea dicit satis esse illi clausulæ quòd certum operetur effectũ.Et adde hic aliam glo. quæ habetur.§. eod.titu.in cle.ij.in ver.directas.quę dicit quòd motus proprius non ampliat gratiam vel vim verborum,licet excludat surreptionem. Not.quòd nomen beneficij intelligitur de quocunque:vt hic,iuncta glo.iij.& idem Pau. Not.de verbo,declaramus.per quod nouum ius non inducitur. de hoc de iudi.decermimus Zabarel.

Glos.seq.dicit quid approbet & reprobet.

Si Romanus.Approbat quod no.per Archi.& me.eo.tit.si motu proprio.lib.vj & reprobat quod ibi not.Ioan.And.

f *Pontifex.* De legato est opinio [b] no.de offi.leg.c.vlt.li.vj. & not.§.ea.compi.de offic.ordi.c.fi.

g *Beneficio.* Large sumitur de reg.iur.c.j.lib.vj.

h *Proprio.* Quod nõ intelligitur nisi exprimatur:vt in prædicta decre.si motu.in fi.

i *Prouideat.* vel prouideri mandet:cum eadem sit ratio.

k *Obtinet.* iure vel spe.§. eadem compi.de rescrip.gratiæ.

Glossa seq.exponit literam dicens quare sic.

l *Validam.* Quo ad vitium surreptionis,id est,non surreptitiam:aliam enim inhabilitatem illius pro quo scribitur non tollit motus proprius :vbi aliud non addatur:etiam si illa ex talium pluralitate procedat : vt quòd sine dispẽsatione habebat pluralitatem dignitatum vel curatorũ,quę facit quem inhabilem etiam ad minora beneficia. de elect.dudum.j. & ibi dixi in j.glo.& patet apertius per constitutionẽ Ioannis, execrabilis. satis est ergo illi clausulæ quòd certum habet effectum:nec alium operabitur præter intentionem scribentis.§.c.j.de qua intentione si appareat, illi stabitur:vt dixi de rescrip.cum adeo.in fi.

m *Declaramus.* Reprobat ergo , non simpliciter corrigit opi.contrariam.

Glossa sequens rationem reddit.

n *Quantocunque.* Ratio enim proprij motus excludens surreptionem prouisionis ita coaptatur curatis vel simplicibus multis vt vni.Item per id non intelligitur in retentione dispẽsatum esse.[c] eod.tit.non potest. in fi.lib.vj.& per hoc ibi hanc opinionem tenebam in j.glo.

Papæ motu proprio non præsumitur.

c Dicit non re. Cardi. hic de hostien. similiter vt hic notant. Fasia. Dignitatis facit quam habetur etiã ad nouã beneficia. Mar. prius non exclusit. Idẽ limi. si tamen papa esset non pluralitas beneficiorum intelligitur dispensatũ quòd conferre possit. Archi. hic dum quis qualitercunq; tenetur ad restitutionẽ non restituit, non multat gratiã sibi nouam. quia non. fi. §. de restitu. per totum. Hostien. in summa. de elec. §. ista tamen. ista beneficia essent ipso tenet a papa potestatem laicalem. quisquis. de elec. aut de tra extrauag. execrabilis. Fons.

Ide beneficio. Se summat,quatuor ponens casus,& quasdam opi.determinans:vt j.dicam.CASVS.Papa mãdauit priori sancti Cyrici de Exolduno vt mihi prouideret de primo beneficio vacaturo.in collatione episcopi Lemouicen. vacauit beneficiũ per tantũ tempus ꝙ collatio deuoluta fuit ad capitulum ecclesiæ Lemouicen.secundum tenorem capnulla.de concessio.præbend.in antiquis. Quæritur,vtrum de isto beneficio mihi possit prouideri virtute meæ gratiæ seu mandati : ita ꝙ prior sancti Cyrici executor possit mihi prouidere de beneficio illo quod deuolutum est ad capitulum? Dicit Clemens quòd non:quia papa per suas literas nõ intendit grauare nisi episcopum Lemouicensem, & non capitulum. Sed beneficium vacauit per tantum tempus quòd collatio deuoluta est ad papam : quæritur vtrum virtute meæ gratiæ possit mihi prouideri de illo beneficio ? Dicit Clemens ꝙ sic:& sic gratia cõceditur in præiudiciũ concedentis.Sed quid si collatio beneficij pertinet ad inferiorem, puta ad abbatem:qui prælatus fuit negligens in conferẽdo, ita quòd collatio deuoluta est ad episcopũ:quæritur, verum illud beneficium cadat sub gratia mea quãdiu est intra sex menses in quibus episcopus potest cõferre? Dicit quòd sic b.d.H.r. Colligo alia notabilia . Primò,ꝙ quãdo episcopus est grauatus vt aliquis executor de beneficiis ad episcopũ pertinẽtibus prouideat alicui:tũc executor potest prouidere de beneficio cuius collationi spectat ire deuoluto, sicut etiam ad eius collationem pertineat originaliter. Not. quòd executor poterit prouidere de beneficio spectante ad collationem episcopi,etiam si deuolutio fuerit facta ad Romanum pontificem.Et hoc est verum , dum tamen deuolutio habeat initium in persona episcopi originaliter:quia prima collatio pertinebat ad episcopum.secus si deuolutio habuit initium in persona alicuius inferioris,& collatio propter negligentiam inferioris fuit deuoluta ad episcopum, & de episcopo ad papam. Et possem reddere rationẽ:quia dum papa mandabat executori vt mihi prouideret de beneficio vacaturo in collatione episcopi: ipse solum volebat grauare ipsum episcopum:sed si ipse conferret beneficium quod fuisset sibi deuolutum : ipse non videretur grauatus, & per consequens intentio papæ non adimpleretur . Item si papa conferret vel executor illud beneficium quod sibi deuolutum fuit ab episcopo , quod etiam ad episcopum fuerat deuolutum per negligentiam prælati inferioris:ipse oneraret episcopum,ita quòd episcopus non amplius teneret conferre beneficium: quare executor nõ poterit prouidere de beneficio quod deuolutũ est ad ipsum papam per deuolutionem episcopi.

Episcopi officiũ quãdiu per literas papæ tenetur.

a *Cuiuscunque.* Quia exemptos & non exemptos,& superiores episcopis per hoc intendit includere.

Glossa seq soluit quæstionem distinguendo.

b *Scribamus.* executori.idem si scriberetur ipsi episcopo: saluo quòd in vltimo casu cum est deuolutum ad papam, distinguitur,an per literas excitetur officium,an constituatur delegatus.de offic.ordi.licet.&.c. penul.de rescrip.cum aliquibus.lib.vj.

Glossa sequens duo dubia soluit.

c *Ex negligentia.* Idem si ex delicto:licet sit opi.an hoc casu deuoluatur ad capitulum:vt scripsi de elect.cum in cunctis. & super vlti.glos.vbi verò ex commissione episcopi ea in fi.& super vlti.glos.vbi verò ex commissione episcopi ea in fi.& super vlti.glos.vbi verò ex commissione episcopi ea in fi.&

Universidad de Deusto
Biblioteca

bendæ sibi annexæ prima præbenda vacat ipso iure: & collator potest illam conferre. hoc dicit. Helias Reg. Collego aliqua notabilia. Primò, quòd si mandatur prouideri per rescriptum papæ alicui de dignitate, an prouideri possit de dignitate habente præbendam annexã. Glo. est in ver. mandati. quæ videtur in hoc dubitare. & primò dicit quòd hoc egeret declaratione. In fine vero sentit quòd debeatur: sed loquitur cum mandatur prouideri de dignitate alias habẽti præbendã à capitulo. No. quòd expectans præbendam ex gratia apostolica, non potest acceptare præbendam dignitati annexam: quia dignitas quæ est principalis, non est debita. secus si expectat dignitatẽ: tunc enim illam potest acceptare, licet præbenda sit ei annexa. Nota quòd archidiaconatus est dignitas: quia ex vi mandati super dignitate consecutus hic fuit archidiaconatum. Nota casum singularem in quo rescriptum ad præbendam consummatur successiue in duobus. quod est mirabile. cum videatur consummatum per adeptionem primæ. eodem titul. lib. vj. Zabarella.

Idem.

Adeptus in ecclesia dignitatem habentem præbendam annexam, perdit primam præbendam quam habebat in illa. h.d. 16, Andreæ.

CAPITVLVM VI.

SIiuxta nostri formã mandati[a] canonicatum & præbendam ecclesiæ Rutinensis adeptus, dignitatem quam dudum xerit acceptandam [b] ibidem expectet: archidiaconatum [c] inibi [d] pòst [e] vacante, non obstante quòd certa sit sibi annexa præbenda, [f] poterit [g] acceptare. Primaque præbenda hoc ipso [h] vacabit, [i] quòd secundam cum archidiaconatu

A

B

C

D

prædicto pacificè fuerit assecutus.

DE CONCESSIONE
præbendæ & ecclesiæ non vacantis.

Clemens v. in concilio Viennensi.

Decretum conditionale ante conditionis eventum nõ afficit potestatẽ ordinarij vel alterius collatoris: secus quãdo acceptationi beneficij tempus adiicitur cum decreto. Et qui beneficium vacans ab executore petit & recipit, illud intelligitur acceptasse: quæ vacatio not. a dicitur expectanti, ex quo in loco beneficij publicè fuit ser.

CAP. VNICVM.

VMei [k] quem in alio iure.

h *Hoc ipso.* Pater quòd in præbendis eiusdem ecclesiæ ipso iure per receptionem secundæ vacat prima.

Glos. seq. rationem reddit, notat, arguit, & opi. ponit.

i *Vacabit.* Non enim posset esse triplex in ecclesia sine dispensatione papali: nec valet in hoc consuetudo. de consue. ca. j. lib. vj. Et no. quòd plus abhorrent iura habere duas præbendas in vna ecclesia, quam alias habere duo curata. primum enim non licet etiam iure annexionis quã habet præbenda ad dignitatẽ: vt hic. sed secundum licet iure annexionis, quam habet curãtum ad præbendam. eod. tit. super eod. lib. vj. Et facit ad opi. quam teneo in decre. literas. de concess. præben. sequendo Inno. scilicet q in duabus canonicis eiusdẽ ecclesiæ non potsit episcopus dispensare: licet dispensare possit in canonia & personatu vel officio. rationẽ huius ibi plene scripsi super vlti. glo.

DE CONCESSIONE PRAEBENDAE ET
ecclesiæ non vacantis.

VIsum est. de præbendis & dignitatibus: verum quia aliquis dubitare posset vtrum præbendæ, dignitates, & alia beneficia ecclesiastica possint conferri antequam vacent, vel etiam promitti: ideo annectit rubricam de concessione præbendæ.

VMei.[a] Diuiditur in quatuor partes. Primò declarat quando afficit decretum conditionale non adiecto termino mẽsis. Secundò, quando afficiat illo adiecto: ibi, Secus. Tertiò ampe tendo sibi conferri beneficium vel recipiẽdo illud collatũ, videatur quis acceptare: ibi, Quinetiã. Quartò declarat quãdo quis dicatur habere notitiam vacationis beneficij: ibi, Cæterum. Imola. Et determinat casus dubios circa decre. quia cunctis. eo. tit. lib. vj. Præsupponendum est q si papa mandet alicui prouideri de beneficio ecclesiastico vacante, alioquin de proxime vacaturo: licet collator non obediendo mandatis apostolicis male faciat, tamen si cõferat alteri, collatio valet, ex quo mandatum non continet decretum irritans: aliàs si haberet decretum irritans, collatio alteri facta esset nulla. Et appellamus decretum irritãs, illam clausulam quæ consueuit apponi in mãdatis apostolicis, scilicet decernentes irritum & inane quicquid in prẽiudicium mandati nostri attentatum fuerit. Vel decretum irritans est quando papa mandat episcopo vel archiepiscopo, conferas beneficium primò vacaturum tali: quod si non feceris, & alteri feceris collationem, omnia sint irrita & vana. CASVS. Aliquis pauper clericus promotus ad sacros ordines sine titulo vnde possit sustentari, accessit ad apostolicam sedem, & notificauit papæ quòd suus episcopus sine titulo eum ordinauit, & quòd recusauit sibi prouidere de aliquo beneficio vnde possit sustentari: adeò q ipse clericus cogitur mendicare. Papa deputauit aliquos ad ipsum examinandũ, an esset idoneus scientia ad obtinẽdum beneficium. hoc factoquia constitit papæ quòd erat idoneus, ipse mandauit episcopo cum decreto irritante, vt si constaret ipsum pauperem clericum esse vitæ laudabilis, & honestæ conuersationis, sibi conferret beneficium certi valoris, puta xx. vel xxx. librarum, vel etiam minoris valoris si ipse vellet acceptare. antequã executor ipsarum literarum præmisisset inquisitionẽ super

Prælatus duas in eadem eccle. habens non licet.

Prælatus duas sub eadem ecclesia non licet.

Contingit dominum Helia. a Hostien. creari Archiepiscopum Ancharanum. Card. Bonon. Abbatem Sancti Vincentii Cenomanen. Card. Ostien. Abbatem Sancti Victoris Massilien. Card. Tusculan. Abbatem Sancti Laurentii Damasi. Card. Sancti Angeli. Abbatem Sancti Petri Carnotẽsis. Card. Sancti Eustachii. Abbatem Sancti Dionysii. Card. Sancti Georgii. Abbatem Sancti Germani de Pratis. Card. Sancti Nicolai. Abbatem Sancti Mauri de Fossatis. Card. Sancti Adriani. Abbatem Sancti Petri Vallis Sarnensis. Card. Sancti Eustachii. Abbatem Sancti Dionysii. Card. Sancti Georgii. Abbatem Sancti Germani de Pratis. Card. Sancti Nicolai. Abbatem Sancti Mauri de Fossatis. Card. Sancti Adriani. Abbatem Sancti Petri Vallis Sarnensis.

super vita laudabili istius clerici pauperis, vacauit beneficium valoris xx. vel xxx. librarum: quòd beneficium ordinarius contulit alteri. Quæritur, vtrum valeat talis collatio? Videtur quòd non: quia ito mandato continebatur decretum irritans, quod ligat manus ordinarij ne possit conferre illud beneficium. Tamen dicit Romanus pontifex quòd collatio per ordinariũ facta valet: quia decretum erat conditionale. Vel etiam ponamus quòd executor fecerat inquisitionẽ super vita & honestate istius clerici: tamen beneficium istud erat minoris valoris xx. vel xxx. librarũ: & scribebatur sub conditione, si vellet acceptare: & antequã iste clericus illiud beneficium acceptasset, ordinarius contulit alteri. quæritur, vtrum valeat collatio? Dicit quòd sic. Sed quid si mandabatur isti clerico prouideri de beneficio vacante vel proximo vacaturo, si intra mensem ipse acceptat cum decreto irritante: tamen ordinarius contulit alteri intra mensem: quæritur, vtrum valeat collatio? Dicit quòd non: quia tempus videtur apponi in fauorem acceptantis. Sed quæritur quando dicatur iste clericus acceptasse beneficium: vtrum solum quando exprimit verbum acceptationis coram executore, dicendo: accepto illud beneficium, & pero vt mihi conferatis. vel quando non exprimit, accepto: sed tantum dicit conferatis? Respondet quòd sufficit petere collationem beneficij sine expressione verbi acceptationis. Sed quæritur quando currit tempus illius mensis intra quem pauper clericus potest acceptare: Dicit quòd tempus incipit currere à tempore scientiæ & notitiæ quo ipse scit beneficium vacare. Sed quæritur vtrum ad hoc quòd ipse dicatur habere notitiam & scire beneficium vacare, requiratur quòd aliquis sibi notificet, dicendo: vade ad collatorem: vacat tale beneficium quod potes acceptare intra mensem? Respondetur quòd hoc non requiritur: imò dicitur habere notitiam vacationis illius beneficij ex quo vacauerit publicè. imò sibi imputabitur si ipse non fecerit inquisitionem. Nota primò iuncta glossa quòd quando papa scribit pro clerico pauperе, ipse consuenit illum facere examinari, vtrum sit scientia idoneus: postea mandat vt sibi conferatur beneficium si constiterit quòd sit vitæ laudabilis, & honestæ conuersationis. Nota secundò quòd quando scribitur pro clerico paupere sub forma prædicta cum decreto irritante: illud mandatum nullas habet vires, nisi prius constiterit de vita laudabili. ideo est consilium quòd impetrans citius quàm poterit faciat inquiri de sua vita & conuersatione.

Nota quòd si mandetur episcopo vt conferat beneficium certi valoris: ipse episcopus nõ potest conferre beneficium maioris valoris nec minoris: quia verba gratiæ non sunt amplianda nec restringenda. Nota quòd decretum conditionale irritans non habet effectum, nisi impleta conditione. Nota quòd quando papa scribit cum decreto irritante: si acceptet intra certum tempus, manus ordinarij sunt ligatæ vsque ad illud tempus. Not. quòd non refert quando quis acceptet beneficium verbo vel re ipsa. Not. quòd promouendus ad beneficium, debet esse idoneus in scientia. & quæ scientia exigitur, notat Innocent. de electio. cum in cunctis, in principio. Nota quòd promouendus debet esse vitæ laudabilis: & hoc perpenditur ex bonis operibus & abstinentia vitiorum, secundum Paulum. Zabarella.

Clericus pauper nõ pro voletur de beneficio sine examine.

Gratia apostolica est sine termino obseruanda.

Beneficium mutationes gratia nõ sunt.

Beneficium de futuro le gere, captare, & cõtrahere.

a *Si voluerit.* Secunda conditio.

Glossa sequens aperit dubium, & respondet, & contra opinio. notat.

h *Extunc.* Hoc fortificabat dubium: quasi à tempore datæ papa voluerit, quòd decretum affi[illegible]

tigerit attentari: [i] Quia decretum huiusmodi in cuiusquidem tantum duntaxat prædictarum conditionum suum sortitur effectum: [k] antequam extet [l] prima conditio, beneficium prætaxati valoris & etiam minoris prius quam suam imperrans super valore huiusmodi voluntatem declaret, [m] conferri liberè poterit per ordinarium [n] aut alium executorem [o] à nobis ad prouidendum de tali beneficio de-

a Imo. nõtat hic q̃ clausula ex nunc prout ex tunc, re ficit conditionẽ extãtem, non tẽpus actus celebrati. remittit ad no. in l. i. C. de codicil. in. l. huiusmodi. ff. de verb. obl. l. talia. ff. si cer. pe. Fon. Decretum papæ afficit ignorantes. b Sup. secũdo. ex hoc verũ ait de Anch. si secundus nõ habet decretum. c De Ancho post Lap. tenet contrarium: quia gratia facta porè illi secundo fuit tam habuit effectũ suũ quẽ iam nõ debet existentia cõmissionis mandatarij. arg. ea. ab eo. de electi. lib. 6. Limsulã. ff. si. ff. sol. matrimon.

d Anch. dicit ex potestate executoris, cuius declarationi statur. arg. not. in fi. ca. prudẽtiã. de offic. dele.

e Idem Anch. quia id beneficium est ei affectũ ex forte sic prætitaretur. Imo.

f Imo non probat, eũ vivaci gratia fuerit obtenta pura: vbi hic conditionalis, quia pẽdente mandato est in obligatione. Fonte.

tigerit attentari: [i] Quia decretum huiusmodi in cuiusquidem tantum duntaxat prædictarum conditionum suum sortitur effectum: [k] antequam extet [l] prima conditio, beneficium prætaxati valoris & etiam minoris prius quam suam imperrans super valore huiusmodi voluntatem declaret, [m] conferri liberè poterit per ordinarium [n] aut alium executorem [o] à nobis ad prouidendum de tali beneficio de-

rantes. per quod patet quòd decretum papæ afficit ignorantes. & de hoc de elect. si eo tempore. libr. vj. & probatur de præben. cap. penul. eo. lib.

k *Effectum.* aliàs fuisset edictum super incerto. eo. tit. c. j. §. subiunctum. in fin. lib. vj.

Glos. sequens exponit & consulit.

l *Extet.* Prima scilicet quòd per executoris inquisitionem fit repertus &c. vtile consilium est quòd super illa pronuntiet executor, vel quòd facta mentione de illa inhibeat, vel saltem suam potestatem insinuet collatori: alias non facilè forte constare posset conditionem extitisse.

m *Declarat.* etiam in executoris absentia: dummodo de ea constet, vt infrà dicam.

n *Ordinarium.* Hoc probamus per prædic. decret. j. eod. tit. lib. vj. vt sicut ibi decretum datum cum beneficio acceptandi, ante acceptationem nõ impedit potestatem ordinarij: ita nec datum sub cõditionibus istis vel aliis ante conditionum euentum. Ioan. And.

Glossa sequens fortificat textum. secundo tribus rationibus quæstionem soluit. solutioni obiicit, & respondet. opini. ponit, & dicit primum æquum. tertio format dubium & soluit.

o *Executorem.* Si enim non afficit potestatem ordinarij: ergo nec executoris alterius qui maior est ordinario. de officio delegati. sane. ij. & cum hoc oporteat intelligi de executore secundo. primus enim confert beneficium etiam postquam euenisset conditio. Item cum hic dicatur quòd secundus confert ante conditionis euentum: per quod a contrario infertur quòd postquam euenisset conditio primi, conferre non posset. [p] Item cum generaliter de executore loquatur: per quod etiam executorem in forma gratiæ videtur includere. hic videtur solui quod hic fuit disputatum, an impetrans primò in hac forma pauperum, præferatur secundo qui impetrauit in forma gratiæ in eadem ecclesia, vel ad collationem eiusdem: & ponitur in Mercuriali in litera n, sub titul. de præbendis. hic enim videtur quòd dummodo conditio præcesserit vacationem, vel saltem collationem factam secundo, debetur primo. [q] Facit de rescriptis cap. tibi qui. lib. vj. sed ob. eodem lib. & titulo, cap. si pro re, Solut. ibi conditio pendebat ex alterius arbitrio: ita quòd illo recusante nullum ius habebat impetrans: hic vero pendet ex existentia rei, [r] vt in primo casu, vel ex voluntate ipsius cui facta est gratia in secundo. Aliquibus videtur quòd secundus impetrans ante conditionem in forma gratiæ præferatur, & secundum hoc licet hæc prima conditio quo ad idoneitatem personæ sit de præsenti: inquisitio tamen circa id fienda est de futuro. De secunda etiam non dubitatur quin sit de futuro: & secundum hoc sequeretur quòd si duo impetrauerint sub hac forma, si secundus primò peruenerit ad conditionem, erit potior: [s] cum prius ipsius decretum afficiat: vt hic. facit prædicta decretalis, si pro re. & quod nota. eodem titul. si soli. libr. vj. æquum videtur quod prius dixi: vt ex quo conditio primi præcessit collationem factam secundo, præferatur primus secundo habenti formam gratiæ vel pauperum. nec verum est quòd semper debeatur illi pro quo prius est affecta: vt probat prædicta decretalis, tibi. [t] sic ergo est fortior gratia conditionata ex existentia rei, vel voluntate eius pro quo scribitur, quàm dependens ex voluntate tertij: vt prædixi.

Sed

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sed fingas hunc casum. Habet A. hanc formam pauperum in certa ecclesia. secundo habet B. specialem gratiam in eadem, & talem quæ afficit. vacat beneficium in ipsa ecclesia, quod ante primi conditionem extantem ordinarius confert C. demum extitit conditio postquam executor B. sibi contulit illud. post quæ executor A. primi illud sibi cõtulit: quæritur cuius sit beneficium? Dico secundum prædictam opinionem per decreta. penult. de præben. li. vj. quòd primus est potior. collatio enim ordinarij facta C. nõ valuit nec tenuit impediente gratia illius B. pro quo beneficium illud erat affectum in eum casum in quem non debebatur illi A. effectus ergo conditionis postea existentis, qui est vt decretum afficiat, vt hic, per illam collationem impediti non potuit. collatio enim facta B. non tenuit, ex quo prius extiterat primi conditio [a]. ex quibus cõcluditur quod prædixi. assurgat ergo primus secundo: ex cuius persona cõ sequitur quod aliàs sibi periisset. & est simile eod. tit. authoritate. lib. vj. Si verò collatio facta B. præcessisset conditionem primi: tunc etiam planum esset quòd B. potior esset in beneficio. per hanc literam. Idem si teneretur secunda opi. quæ habet quòd forma gratiæ præueniens conditionem faciat secundum potiorem etiam in beneficio post conditione vacante.

putatum. Secus [a] autem fore censemus [b], quum decreto apposito alicui prouideri mandam[e] de beneficio quod intra mensem [c] à vacationis ipsius notitia [d] duxerit acceptandũ vt appositio mẽsis eiusdem aliquid afferat [e] impetrãti. Quin etiam [f] beneficiũ quod acceptare poterat, petendo sibi per suum executorem & conferri, aut [h] recipiẽdo sibi præsenti [i] collatum: ipsum ex hoc acceptare & collationem taliter sibi factam valere censemus. Cæterùm [a] vt tam diuturnis vacationibus quàm fraudibus & litibus occurratur, prædictæ vacationis notitiam impetrantem interpretamur habere ex quo ipsa vacatio in loco [b] vel ecclesia [c] huiusmodi beneficij publicè nota erit [d]. Imputet quidem sibi si hoc casu quo de ipsius commodo agitur, id quod per se vel per alium scire potuerit [e], ignorauit.

Quæstio notabilis et satis subtilis.

a Imò tenuit de Ancha. fortiter repugnans glos. Imol. etiam ait gloss. in prima cõditione huius text. de iure nõ procedere. Fon.

DE REBVS ECCLESIÆ non alienandis.

Clemens v. in concilio Viennensi.

Religiosus qui concedit alicui ad vitam vel certum tempus iura reditus vel possessiones administrationis cui præest, suspensus est ab officio, nisi duo concurrant: nec valet concessio. duos casus excipit, hoc dicit. Ioannes And.

CAPITVLVM I.

MOnasteriorum & aliarũ administrationum regulariũ dispendiis occurere cupientes, perpetuo [f] prohibemus [g] edicto, ne quis religiosus [h] monasterio, prioratui, ecclesiæ seu administrationi cuiuis [i] præsidens, iura, reditus [k] aut possessiones [l] eiusdem, alicui [m] ad sed cõmunis opinio est quod potest locare ad decẽ annos. No. ibi cupientes occurrere dispendiis. i. damnis, q; melius est ante tempus occurrere, quàm post causam vulneratã remedium quærere. Not. inhibemus perpetuo edicto. i. prohibemus statuto in æternũ duraturo: quia volumus q; istud edictũ siue statutũ de rebus ecclesiæ non alienandis, sit perpetuum, ita quòd nunquam alienentur res ecclesiæ. No. reditus, tus, tui, penultima correpta. & dicitur à redeo, redis, & significat duo. Redit' enim dicitur quod redit: quia singulis annis redeat. Vnde Ouidius de fine titulo. Turpe tori reditu census augere paternos. Item reditus. i. reuersio. Vnde Ouidius in epi. Vela queror reditu, verba carere fide. Et dic reditus. i. census qui singulis annis reddũtur. Not. possessiones. Possessio, secundũ Azo. C. de acqui. & retinen. poss. est corporalis rei detentio, corporis & animi & iuris admiculo concurrente. Vel sic: Possessio est ius quoddam quo aliquis rem corporalem vere in potestate habet. Et dicitur corporalis rei, ideo quia sola corporalia possidentur. Incorporalia autem dicuntur quasi possideri, & quasi tradi per patientiã & vsum. Nam incorporalia non possunt corporaliter apprehendi: sicut sunt iura & seruitutes, & ideo nõ possidẽtur c. cõqueſtus. de fo. compet. in gl. ff. de vsucap. sequitur. §. si vina. & tamen præscribuntur. Possessiones sunt agri, fundi latẽ patentes, publici, priuati, quos etiam in initio quisque vt potuit occupauit atque possedit, vnde & nuncupati sunt. Inde possessiunecula, culæ, id est parua possessio. nomen diminutiuum de possessio. Not. in verbo, conuentus. quòd sicut non licet prælato sine consensu capituli agere, sic nec contrahere. Lau. qui alleg. de iudi. causam. Sed primum regulariter non est verum. de rescrip. edoceri. dic vt ibi.

Item nec secundum nisi quando contractus sapit alienationem: vt hic. Zaba.

f *Perpetuo.* Id est generali, vel perpetuò duraturo. de elect. vt circa. & ca. perpetuo. lib. vj.

g *Prohibemus.* Saltem quo ad pœnam fateri oportet quòd est iuris noui editoria.

Glossa seq. notat à contrario, & incidens dubium soluit.

h *Religiosus.* seculares ergo clericos non comprehendit hæc constitutio: sed si tales concessiones faciunt, dic vt legitur & no. xvj. q. j. possessiones. de iis quæ fiunt à prælatis. continebatur. si aliàs alienãt, locus est canoni. xij. q. ij. monemus. e. tit. si quis. si locant, dic vt no. ne prælati vices suas. c. fi.

Glossa seq. exponit, & quæstionem soluit.

i *Cuius.* Id est siue perpetuæ siue temporali. maximè enim propter obedientiarios qui faciebant hos contractus reuocari timentes ad clausſtrum, emanauit hæc cõstitutio: & dato quòd non sint obedientiarij, facilius remouentur à suis administrationibus. de accusat. qualiter. ij. in fine de simo. licet. & capit. per tuas. non autem puto eam locum habere in religioso qui præest ecclesiæ seculari, & quasi clericus secularis. & hoc probat principium.

k *Reditus.* differunt à fructibus: vt patebit in fine.

l *Possessiones.* certas [a] vel omnes.

m *Alicui.* priuato vel collegio.

Reditus quid dicitur.

Versus. Versus.

Possessio quid est.

Perpetuum duplicitur exponitur.

Religiosus potest ecclesiæ seculari præesse.

a Not. Panor. quòd

Eius.

Electio facienda matris & monasterii cõtrahi per procuratorem potest.

ff. de verb. obli. l. vlt. in princ. & l. si stipulatus fuerim. in princ. quæ non loquuntur in procuratore.

Glos. seq. quæstionem soluit.

a *Cæterum.* Aequissima & expediens fuit etiam hæc prouisio.

b *Loco.* Si locus vbi sita est ecclesia, careret habitatoribus: satis videretur ponderanda notitia loci vicinioris. facit supra ea. cõpil. de foro cõpetẽ. quãuis. de elect. vbi periculũ. §. porrò. lib. vj.

c *Vel ecclesia.* Not. per alternatiuam, quòd satis est quòd in ecclesia sit publica: licet in loco vel oppido sit occulta.

Glos. seq. sub dubio fortè ponit dictum, per quod etiã soluit quatuor dubia, & solutionem fortificat.

d *Nota erit.* Forte quo ad hunc casum inductus est rigor iste quòd mensis currat etiã ei qui non fuit in culpa: vt quia tantum distabat à loco beneficij quòd post factam gratiam cùm tũc vacaret, vel paulopost vacasset, intra mensem id scire non potuit: vel procuratoré habebat in loco, sed mortuus est: vel his simile, per hoc tamen quod in hoc casu specialiter statuitur: vt probat litera quæ sequitur in hoc casu, & qđ præcedit ibi prædictæ vacationis, non recedo ab eo quod not. de præben. si clericus. lib. vj. hic enim datus est mensis temporis, si quod vacat. nam illud vacabit quod vacans reperitur: vnde dicit lex quòd verbum oportebit, tam præsens quàm futurum tempus significat. ff. de verb. sign. l. verbũ. in prin. tit. Ad idem eod. tit. verbum erit. & aliud est dicere vacabit: aliud vacare incipiet. & hoc conuenit huic menti. ese cus vbi mens resisteret: vt ibi.

Oportebit, præsens et futurum tempus significat.

e *Afferat.* Si. de priuile. si papa. lib. vj.

Glos. seq. commendat & fortificat, obiicit & soluit.

f *Quinetiam.* Summè fuit vtilis ista particula: cùm enim executor datus cum clausula acceptandi, potestatem non habeat in conferendo beneficium, nisi ex quo fuerit acceptatum: tota die collationibus opponebatur quòd non valebãt, quia non præcesserat acceptatio: & quia ipsius præcedentis acceptationis deficiebat quandoque probatio, succumbebat expectans. licet igitur verbum acceptationis non exprimat: satis est tamen quòd petit cõferri, vel recipit collatum. Multa similia colligas ex no. de iis quæ fi. à maio. parte cap. ex ore. de app. ad audientiam. & cap. dilecti. ij. vnde ex quo per instrumentum de promissione constat, præsumitur interrogationem præcessisse. insti. de inutil. stip. §. si scriptum. ff. de verb. oblig. sciendum. Sic satis est quòd hæres se immiscerat, licet verbo non adeat. institut. de hæred. qualit. §. pen. ff. de acquir. hæred. Iulianus. §. si seruum. & l. si quis extraneus. §. interdum. Tamen quandoque non sufficit facti prosecutio. de appell. ab eodem. j. respond. lib. vj. de elect. ecclesia. j. de baptism. cap. j. & penulti. sed in decreta. ab eod. eundo ad iudicem appellationis non satisfit iuri volenti per apostolorum delationẽ ipsum iudicem instrui. Electio & baptismus formas habent, nec sine illis sufficeret animus, etiam de quo cõstaret. sed cùm hic solum de animo & acceptatione quæratur: de illo satis constat per hic expressa. Ioan. And.

Impetratur aliquid periculosè cõsulere potuit.

Facti prosecutio quoque non sufficit.

Continuatio.

Diuisio.

g *Executorem* Licet petitio & collatio. de quibus hic loquitur, requirant executoris præsentiam, cùm aliàs de acceptatione non appareat: acceptatio tamen sine præsentia executoris fieri potest: dummodo de illa fides fieri possit, vt no. eod. titu. quia cunctis, ad fi. lib. vj. quod etiam ibi placet Innocen. Hostien. Archid. & Guli. in Spec. de act. & peti. §. penultim. ver. sic. item not. ad fi. licet Compost. videatur velle contrarium. de rescrip. capitulum. in gloss. magna circa fi. ver. sic. quid si literæ.

Acceptatio beneficij facienda ne executi ea præsentia fieri possit.

h *Aut.* Nota alternatiuam. sufficit ergo alterum.

i *Præsenti.* Idem in procuratore habẽte ad hoc speciale mandatũ, quod probat stylus curiæ quẽ præmisi & scripsi de præben.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Indefinita iuris nō æquipollet vniuersali. Font.

a Etia, si hæbebat bonā fidem: is malam, dat. Pisco, aut pauperibus. glos. Bar. in l. i. in bemus. 2. §. fane. C. de ss. fan. eccl. Font.

a *Eius.* recipientis vel concedentis: & talis concessio dicitur perpetua. ff. pro soc. l. j. & no. x. q. ij. perpetua.

b *Pecunia.* an dāus hanc pecuniam repetat? [2] vide quod no. & dixi eo. titu. ad audientiam.

c *Quouis modo.* ab hac generalitate excipit duos modos in fine cap.

d *Necessitas aut vtilitas*, sufficit alterum, sic alibi æquiparantur hæc duo. de ætate & qualitate, quæris, de præbend. exposuisti. & in dispensationibus j. quæstione. vij. tali. & facit eod. titu. dudum. lib. vj.

e *Vtilitas.* de syndi. c. vnico.

Glossa seq. notat à contrario, & illud de terminat.

f *Non habeat.* Innuit quòd si habeat conuentum, non requiritur consensus prælati, hoc verum quo ad euadendam huius constitutionis pœnam. sed alias ad validandum contractum perpetuum requiritur omnis solennitas alienationis. eo dem ntul. dudum libr. vj. & consensus episcopi. xij. q. ij. abbatibus. & c. seq. & cap. placuit. & xvij. quæst. iiij. in venditionibus.

Glos. seq. dupliciter exponit, & notat pro Inno.

Religiosi quem habent pro proprio prælatos.

g *Proprio.* De episcopo videtur intelligendum in non exemptis per iura allegata in fine proximæ glossæ: in exemptis, de papa de priuileg. auctoritate. §. j. lib. vj. forsan intendit ste textus approbare quod recitabat Innocentius de transactionib. statuimus. vbi dicit quosdam dicere quòd abbates qui habent ecclesias ad se pertinentes pleno iure, possint in illarum alienationibus auctoritatem præstare. & facit infrà de statu monacho. attendentes. post princip. & quod nota. in authent. de alienat. & emphyt. contract. in princip. collatio. ix. & hoc communiter seruatur, quod videtur fieri posse, ex quo habēt episcopalem iurisdictionem, vel quasi. ad hoc de priuileg. abbates. in fin. lib. vj. vnde dicebat ipse Innocen. de priuileg. cùm & plantare. §. in ecclesiis. & placet ibi Hostien. quòd presbyteri non poterant alienare, nec maximas causas agere sine consensu patronorum

Abbates exempti vices episcoporum gerunt.

exemptorum: quia tales exempti vices episcoporum gerūt, arg. xij. quæst. j. si qua. & cap. placuit. de vo. magnæ. §. cùm igitur. cum concor.

h *Nihilominus.* id est, non eo minus quòd subsit necessitas vel vtilitas in contractu.

Glossa sequens ponit dictum, & remittit. secundò quærit & remittit.

Pœna de sui natura est perpetua.

i *Pœnam.* quæ de sui natura perpetua est, ex quo tempus non adiicitur. de hoc de constitut. ex literis. sed quis absoluet? Vide quod dixi de solut. cap. ij. in fin. & quod dicam infrà de hæret. cap. j. circa finem.

k *Officio.* Vide quod dixi suprà eodem versiculo, infrà de deci. cap. j.

l *Acquiratur.* Si. eod. titu. hoc consultissimo. lib. vj. vbi contractus non valet, & punitur faciens.

Glossa sequens dubium soluit, & solutionis obiectioni respondet. opi. ponit quam improbat, & de incidenti quæstione remittit.

Locare nō est alienare.

m *Locationes.* prohibitus alienare, obligare, vel vendere, potest locare. & quod plus est, conductorem creditoribus delegare ff. de leg. ij. l. penult. §. instituto. Ad id. ff. loca. non solet. prælati ergo locant, nec per statutum episcopi possunt adstringi vt locent certis personis. de loc. cap. ij. Quod autem dixi quòd locare non est alienare: illud verum est si fiat ad modicum tempus, vt hic: & sic non obstat eodem titulo, nulli. vt ibi dixi: licet Accur. in prædicto. §. ipsi tituto. in fin. dicat quòd prohibitus alienare, locet ad centum vel mille annos. sed non approbatur: & Dynus ibi contra. Si autem prælatus locans ad modicum tempus, intra tempus moritur: quid iuris, nota. ne prælat. vices suas. capit. final.

n *Fructuum.* Concor. de elect. generali. in fin. libr. vj. & quomodo plus est in reditu quam in fructu, ibi not. in glos. pe.

Glos. sequens exponit. quærit. po. opinionem quam commendat, subdens quinque alias opiniones, & pro pluribus habendis remittit.

o *Ad tempus modicum.* Determinat tam verbum locationes, quàm verbum venditiones: vt sit sensus quòd locatio ad modicum tempus, & venditio fructuum ad modicum tempus, non includatur in prohibitione. Sed dubitatur quod dicatur modicum tempus glossa ff. de superfic. l. j. §. quod ait, dicit id relinquendum iudicis arbitrio. allegat. ff. de iure delib. l. j. in fi. & ff. de effrac. l. j. §. j. & facit de offic. delega. de causis, de accusat. inquisitionis. j. responso. & quod nota. de loca. potuit. & quod not. suprà eod. hoc consuluissimo. lib. vj. & videtur hoc æquum propter varias conditiones regionum. Idem tenuit olim in l. fi. ff. si ager vectiga. sed postea in addi. videtur approbasse quòd modicum tempus dicatur intra decennium Cod. de præscript. lon. temp. l. fin. ff. qui & à qui. ma. si cum fideicommisso. §. Aristot. ponit etiam opinionem quæ habet quòd modicum tempus dicatur triginta dierum ff. de iti. actuque priuato. l. j. §. j. Alij biennium. ff. loca. & condu. cùm domini. institut. de litera. oblig. in fin. Alij quinquennium. facit quod not. Ioannes de coniug. seru. licet. & quod not. Hostien. vt eccles. benefic. capit. vnico. in fin. Alij septennium. ne prælati vices su. cap. fin. De diuersis spatiis temporum potest argui per ea quæ scripsi de fideiusso. cap. fin. de cleric. coniuga. Ioannes. in. iiij. quæstione.

Temp⁹ non dicum quid certum.

Vnus. Se summat duo dicens. Et quas opinio. determinat, j. dicam: sed principaliter quæ nota. Innocent. & Hostien. vt ecclsia. benefic. cap. vnico. in fin. Casvs Papa vel episcopus cōsiderans paupertatem aliculus ecclesiæ, voluit vnire aliam ecclesiam illi ecclesiæ certis ex causis. Et ponamus quòd istæ ecclesiæ habent rectores. quæritur vtrum ad vnionem requiratur consensus rectorum? Dicit quòd non. Sed quid si velit vnire ecclesiam parochialem alicui monasterio. quæritur, vtrum requiratur consensus rectoris? Dicit quòd non: tamen non aufertur propter aliquod præiudicium ipsi rectori durante vita sua: sed quantum ad valetudinem vnionis non requiritur consensus rectoris. Sed quid si episcopus vult vnire ecclesiam suæ mensæ episcopali: quæritur, vtrum possit cum consensu capituli? Dicit quòd non: quia non potest se auctorizare in causa sua: sed opus est quòd adeatur archiepiscopus. Sed vtrum ipse possit aliquam ecclesiam parochialem vnire mensæ sui capituli? Dicit quòd non: quia capitulum non potest dare consensum ad suam vtilitatem. Nota quòd episcopus potest vnire vnam ecclesiam alteri sine consensu rectoris: sed tamen per hoc non fit præiudicium ipsi rectori. Nota quòd episcopus alicui loco religioso potest concedere aliquas ecclesias cum consensu capituli. c. pastoralis. de donatio. in antiq. tamen, vt dictum est, non fit præiudicium rectori. cap. consultationibus. eod. tit. in anti. Nōta quòd antiquitus vt episcopus esset particeps in suffragiis aliquorum religiosorum, donabat ecclesiam tenendam cum perceptione iurium & fructuum. Nota per hoc quod dicit decernimus, quòd hic papa inducit nouum ius. Nota quòd dictio alter, repetit eandem qualitatem. probatur hic in verbo, alteri, iuncta glossa quæ intelligit alteri, scilicet ecclesiæ. Simile nota. de dictione alius, de rescript. sedes.

Nota quòd ecclesia dari potest loco religioso: & multis modis potest ecclesia spectare loco religioso. de quibus. de præben. de monachis. & suprà de supplen. neglig. prælat. vnica Zaba.

p *Alteri.* Scilicet ecclesiæ. x. q. iij. vnio. Et si sit alterius diœcesis, per vnionem nō præiudicatur diœcesano. de relig. do. c. ij. & scripsi de priuileg pastoralis.

q *Dignitati.* de præben. extirpandæ. §. qui vero.

r *Prabenda.* vt in prædicto. §. qui vero. & eodem titul. exposuisti. & intellige per prædic. decret. etiam de præbenda cathedralis ecclesiæ. non ob. infra proxim. responso, vt ibi dicam.

Glos. seq. opi. ponit, quam probat, & remittit.

Abbates &

s *Episcopum.* de excel. præla. sicut vnire. vbi notat. Innocen. & Abbas post eum, quòd licet ad abbates spectent ecclesiæ pleno

Ecclesia vni re non pos sunt.

pleno iure: tamen illas vnire non possunt, vel vnam alteri subiicere, cum hoc sit episcopale: per prædi. decret. alleg. etiam de consuetu. cum dilectus. facit quod dicam infra cap. proxi. & infra de stat. mo. ne in agro. §. ad hoc. vbi dicam an hoc præscribere possint.

Glo. seq. successiue ponit duo dicta Hostien. quæ improbat.

Episcopi officium, prouidere, prouidum.

a *Consentiente.* Nō est iste casus in quo sufficiat cōsilium, & hic reprobat quod not. Hostien. de iis quæ fi. à prælat. notat. vbi dicit episcopum sine capitulo posse donare ecclesiam loco egenti ad sustentationem ministrorum. allegat de donat. consultationibus. Item quia facit quod debet, prouidendo egēnbus, & in hoc officium suum exercet. xij. quæst. j. præcipimus. & capitu. sequen. x. quæst. j. regenda. & capitu. sequen. xciij. distinctio. diaconi. ergo non est locus contradictioni. de præbend. extirpandæ. j. & ij. responso. Dicebat tamen quòd rutius erat consilium canonicorum requirere: sed prout vides, hic requiritur consensus. & secundum hoc intellige prædictam decreta. sicut vnire. in princi. & de priuileg. tuarum. in princi. Notat etiam ipse Hostien. eodem titu. ea nosci tur. quòd de consuetudine præscripta potest episco competere vt sine consensu capituli possit conferre ecclesiam alteri ecclesiæ ad ædificationem. Et contraria eodem titulo. tua. & capitulo. pastoralis. de donat. pastoralis, intelligit de iure communi: & cùm episcopus circa hoc indulgentiam vel præscriptionem non habet: tamen consilium præscribi non potest, secundum eum, secus etiam dixi de voluntaria concessione quæ sine causa fieret ecclesiæ habenti congruam sustentationem. argument. j. quæstio. ij. pastor. vel quæ fieret laico: sed non puto hoc præscriptibile, quòd etiam in casu licito alienet prælatus sine consensu capituli: vt scripsi de dona. pastoralis. in fin. & facit finis huius capituli.

Episcopus non possit præscribere facultatem alienādi res ecclesiæ sine consensu capituli.

b *Vnitatur.* De vnione satis no. ne sede va. c. j. xvj. quæst. j. & temporis.

c *Donetur.* Hic iunge literam infrà, nequaquam id poterit impugnari. & facit quod metus causa, cùm dilectus. & quod ibi nota.

a Idem Panor. Fant.

d *Rector.* De rectore ecclesiæ, nō de prælato cui subest ecclesia, loquitur: cuius consensus requiri videtur. [A] j. de stat. mo. c. j. §. ad hoc.

Glos. seq. rationem red. dit, quam opin. coadiuuat, & often dit reprobatam opin. Hostien.

e *Vocatus.* non extitit, quod est infrà. Et ratio huius sumitur de dona. consultationibus. sit enim talis vnio vel donatio sine præiudicio rectoris: vt ibi. Dicebat ergo Innocen. in decreta. vt nostrum. quòd dignitas instituta diminui non poterat irrequisito illo cuius erat, sine causæ cognitione.

Vnio duarum ecclesiarū potest fieri sine cōsensu ambarum.

Notat tamen Hostien. de excessib. prælator. sicut vnire. quòd episcopus ecclesias vnire non poterat sine collatione vel consensu ambarum ecclesiarum: allegat eodem titulo capitulo primo. & de iis quæ fiunt à prælatis. cap. j. & in hoc dicebat eum à papa differre: vt ibi scripsi. quod hic reprobatur.

Glos. seq. docet quid approbat, signat contrarium, & dupliciter soluit.

Ecclesia vacans vnari & donari potest.

f *Vacabat.* Approbat quod notat Innocent. & Hostien. vt eccle. bene. vt nostrum. in fine, vbi tenent ecclesiam vacantem vniri & donari posse: sicut & dignitas vacans supprimi posset. de constitut. cùm accessissent. Contra, ne se. vacat. c. j. vbi sede vacante non dissoluitur vnio. æque igitur videretur quòd tunc fieri non posset. Solu. illud in episcopalibus sedibus. Vel ibi papam principaliter monit secundum. Ratione scilicet notari posset de subita mutatione, & quòd ordinationem prius factam faceret contemplatione personæ tunc viuentis, nunc defunctæ: alias etiam vnionem episcopatus facit mortuo altero episcopo: vt decima sexta quæstio. j. & temporis.

Glos. seq. ponit obiect. & sol. quam fortificat per similia, & per opinionem.

Minus plus potest quā donec vbi maius permittitur.

g *Defensor.* Videbatur contrarium: quia si res ecclesiæ vacantis ex causa dignitati donetur, oportet defensorem dari: vt eodem tit. dudum. libro sexto. Est ergo hoc de casibus in quibus minus prohibetur, vbi maius permittitur. potest enim ecclesia vacans dari sine defensore, vt hic: sed possessio vel res ecclesiæ non: vt ibi. Et est simi. de elect. nemo dein. ceps. libro sexto. & quod nota. de consuetu. cum dilectus. in iiij. glos. de translat. cap. vlt. in glos. penult. Dicebat Inno. de elect. significasti. vt ibi scripsi super glos. ij. quòd episcopus & capitulum poterant aliquid statuere super beneficio

vacante: & electus illud seruare tenebatur. alleg. decr. vt nostrum. quod intelligit ibi Hosti. ex causa & ad tempus: [b] sed perpetuum præiudicium nō posset inferre dignitati vel rectoriæ ipsa tic manente: licet illam possent in totum tollere. de cōsti. cū accessissent. vel religioso loco cōferre. de dona. consultationibus. & c. pastoralis. Et ad id quod dicitur, qui potest totum, potest & partem. de offi. dele. pastoralis. in prin. ff. de rei ven. quę de tota. respondet Hostis. ꝙ in totū conferri permittitur, vt diurnus cultus augeatur. de cōsti. ex parte. & vt pauperes sustentur. de præb. exposuisti. Permittitur etiam tolli: quia superflua vel onerosa, arg. lxviij. dist. chorepiscopi. Diminutio vel detractio denegatur: vt ecclesiastica beneficia in sua integritate permaneant. nisi ex causa magna. remittit ad decr. dudum. eo. tit. de præbendarioribus. & c. vacante. Et his patet quòd sæpe id quod min⁹ videtur, est maius, eo respectu quo ius plus illi resistit ex causa. [c]

b Idem Panorm.

c Placet doc. Font.

Glos. seq. iustificat, & dicit quid approbat & reprobat.

Episcopus non auctorizat in facto proprio.

h *Quòd si episcopus.* Quod hic dicitur, probatur olim per ea. quæsti sunt. xvij. quæst. iij. & approbat quod no. ibi Ioan. in ꝙ. præ. & quod no. de dona. pastoralis. & reprobat qd not. Inno. in d. c. vt nostrum. vt eccl. be. vbi tenebat quòd auctoritate capituli sui episcopus poterat ecclesiam in suos vsus conuertere.

Glo. seq. primò rationem reddit, quam per opi. coadiuuat. Secundò arg. à minori. quæstionem soluit. Tertiò no. ad duas opin. Host. & vtranque determinat.

Decima an possit per laicū dari episcopo.

i *Mensæ suæ.* vt dicebat Ioan. in glo. prius alle. episcopus nō potest auctorizare in facto proprio: sicut nec œconomus. x. q. ij. hic vsus. io fi. nec tutor. ff. de aut. tu. l. j. & l. pupillus. nec prælatus. de insti. c. fi. & idem de capitulo: vt statim sequitur. quod etiam tenebat Guliel. in Spec. de iis quæ fi. à præl. in fi. & fit et quod dixi post Inno. de cens. prohibemus. super gl. ij. Et no. quia si non valet vnio, cum alter solus, scilicet episcopus vel capitulū, auctorizat in facto proprio: fortius non valeret cum authorizaret vterque: vt si communiter mensæ episcopi & capituli per eos vnitur ecclesia. Facit autem hęc litera ad no. per Hostien. in summa de decr. ꝙ. & vtrum. ver. xij. in fin. vbi tenet quòd laicus habens decimam per antiquum feudum ab alia ecclesia, non potest illam donare episcopo, ne ipse episcopus auctorizet in facto proprio. Puto tamen quòd bene posset illam donare capitulo episcopali, auctoritate episcopi: & est ratio: quia cùm in casu illo sufficiat auctoritas episcopi sine capitulo, vt dixi in decre. cum apostolicæ. de iis quæ fi. à prælā non potest dici quòd capitulum eo casu auctorizet in facto proprio. sed in vnione vel donatione ecclesiæ secus: cum ibi consensus capituli sit necessarius. de iis quæ fi. à præla. tua. de dona. pastoralis. Ité facit pro & contra ad id quod ipse Host. no. de consti. cùm accessissent. vbi tenet quod dignitas non confirmata per papam, de ecclesia cathedrali tolli potest per ipsius capitulum ex iusta causa, & episcopo auctorizante: si bona episcopi & capituli sint diuisa. si verò essent communia, nónne auctorizaret episcopus in facto suo? Sed dicit tunc recurrendum ad archiepiscopū vel ad papam. de iure pat. nullus. Videtur quòd cùm iste non sit de casibus archiepiscopo reseruatis, qui not. de offi. ordi. pastoralis. quòd eo casu & isto de quo tex. loquitur, ad papā sit necesse recurri. [d]

Dignitas an possit tolli de ecclesia, & per quem.

d Idē Panormitan. dicens glo. mente tenendā. Fō.

k *Ipse.* suo scilicet.

Glos. seq. in quæstione remittit. secundò diuersitatem ponit, & rationem reddit.

Prabenda singulari maioris ecclesiæ potest per episcopum & capitulum ecclesiæ vniri.

l *Capitulo.* Cū capella curata donatur capitulo, quis habeat eius curam, vide quod scripsi post Hostien. de præben. expo sui. super glos. iij. & eod. tit. cùm non ignores. in princ. Et nota quia singulari præbendę etiam maioris ecclesiæ potest vniri ecclesia per episcopum & capitulum: vt s. proxi. respō. capitulo vero non: vt hic. & ratio sumitur. xij. quæsti. ij. qui manumittitur. cum suis concor. quia capitulum non auctorizat in facto proprio, cùm singulari præbendæ capituli vniatur ecclesia.

Episcopus capitulo suo donare potest de iis quæ fiunt ad mensam.

Glossa sequens ponit dictum Hostiē. quod dicit declarari debuisse.

m *Ecclesiam.* Declarari debuisset, an sit idem in donatione quam facit episcopus capitulo suo de eo quod spectat ad mensam suam. quod notat Hostien. de iis quæ fiunt à prælat. nouit. & ponit casum de episcopo abundante, & capitulo egente: & dicit quòd valet. inducit quod supra dixi in glossa. non est. Dicit etiam quòd non ob. iuramentum de non alienando, cùm non sit proprie alienare quod in dominio ecclesiæ retinetur. [e] ff. de legatis. ij. vnum ex fami-

e Ol sequitur Panor. Font.

Universidad de Deusto
Biblioteca

lia. & l. Imperator. §. fin. & l. seq. dicit tamen quòd tutius esset quòd illud fieret superioris auctoritate. instit. de auctor. tut. in fine.

Glos. seq. sub dubio quæstionem soluit, & contra solutionem allegat.

a *Decernimus.* Licet ratio huius iuris sit antiqua: forte noluit cõprehendere præterita. Et est ff. de postu. ca. vnico. lib. vj. Sed contra hoc facit litera sequens, quæ consuetudinem dãnat: consuetudo verò notat tẽpus præcedens: ergo videtur præterita respicere.

Glos. seq. exponit, & dat simile.

b *Quanũ.* scilicet etiam cuius contrarij vel initij non sit memoria. a Damnãtur ergo hæc consuetudo quòd quis auctorizet in facto proprio. Alibi quòd quis sit iudex appellationis à se interiectæ. de consue. c. ij. l. b. vj.

a Idem Panor. dicens gl. procedere si ponãtur verba similia, scilicet quanto cunque tẽpore, nulla cõsuetudine. secus tamen si simpliciter dãnatur consuetudo: sicut præscriptiones simpliciter dãnata non intelliguntur statim de omni præscriptione. c. j. de præscri. lib. 6. vide hic do. Card. §. quòd si episcopus. 2. col. ver. 8. quarto. Foan.

DE REVM PERmutatione.

Clemens v. in concilio Viennensi.

Collatio de beneficiũ causa permutationis vacantibus facta alijs quàm permutantibus, non tenet. h. d. Ioan. And.

CAPIT. VNICVM.

NE concessione iuris vtẽtibus c præsertim circa spiritualia illudatur: d esse decernimus a & inane, cõtraria quauis b consuetudine non obstante.

c *Vtentibus.* per hanc literam dico decre. hanc locũ habere vbi in fraudem expectantium fieret permutatio: cũ illi non vtantur concessione iuris: sed ius fraudent. eo. tit. c. vnico. li. vj. de renunc. c. vlt. eo. lib.

d *Illudatur.* Concor. clemen. ũ. de renunciat. ca. vnico. & ibi concor.

Hospitalia eo permutari possũt.

c *Beneficia.* Includit etiam hospitalia & loca similia quæ permutari possunt his casibus quibus in beneficium concedunturque habẽtur j. de reli. domi. quia cõtingit. §. vt autẽ. illa verò quæ non conceduntur in beneficium, non videtur posse cum beneficiis permutari, cum beneficiorum adinuicem permutatio fieri debeat.

f *Ex causa.* Bene ergo licet renũtianti in actu renuntiationis hoc exprimere, quòd renuntiat permutationis causa: & daro quòd hoc non exprimatur, satis est quòd cõstet ex cõiecturis, vel prius actis.

g *Volentibus.* Ergo tractatus permutationis inter partes præcedere potest: tamen ipsa permutatio expeditur superioris officio. & vide quod scripsi ũ. eo. quæstitum.

Permutatio expeditur superioris officio.

Glos. seq. generaliter intelligit, dicẽs quòd episcoporum est permutare. & rationem reddit. quærit de capitulo vacante sede, & soluit distinguendo. in fi. ampliat textum, & soluit contrarium.

h *Conferantur.* per illos in quorum manibus fiebat resignatio, vel per alios collatores. Hoc tamen scias quòd episcoporum est permutare, vel permutationibus auctoritatem præstare, & non inferiorum: vt not. Hostien. in summa huius tit. §. quis potest. versi. & nunquid. & dixi supra eo. quæstitum. cùm enim concilium Turonen. prohibet permutationem: contra id non difiensit, nisi cui permissum est. & idem Archid. eodẽ tit. capitulo vnico. libro sexto. & facit quod not. supra cap. proxi. in princ. ipsi tamen inferiores quorum est conferre vel eligere, habent consentire: vt not. in prædict. decret. vnica. Quid de capitulo vacante sede episcopali, poterit ne permutationi auctoritatem præstare? Puto quòd sic: cùm hoc sit iurisdictionis episcopalis in qua tunc succedit. de maior. & obedien. iis quæ. & capitu. cùm olim. eodem titu. cap. vnico. libr. vj. cum concord. hæc vera, nisi beneficia illa vel alterum illorum spectarent ad collationem episcopi solius sine capitulo: quia cùm in talium beneficiorum collatione non succedant. ergo nec in consensu quem necesse habet præstare collator. & idem si habet eligere vel præsentare: vt scripsi, ne sede vacante. capitu ij. ne vna via concedatur quod alia prohibetur. de regu. iur. cum quid. libro sexto. Si verò vna cum capitulo haberet facere prædicta: cum capitulum tunc possit conferre, eligere, vel præsentare, ne sede vacan. cap. vnico. libro sexto. ergo poterit vt capitulum consentire, & vt episcopus auctorizare. Puto autem quòd hoc decretum afficiat nedum collationem, sed etiã omnem electionem, postulationem & præsentationem quæ fieret de alio ad aliud beneficium sic renuntiatũ. hoc enim est de mente: & eadem ratio est.

Capitulum sede vacante non potest permutationibus auctoritatem præstare.

b Et decret. de præbend. cùm in illis. lib. vj. loquitur in impetrationibus beneficiorum quæ sunt odiosæ.

§ Nota hic exceptionem ea in libertate vltimæ voluntatis exhibẽdam.

i *Volumus.* Hoc iure nouo: quasi innuat quòd olim in hoc casu necessaria erat gratiosa prouisio, & sic soluantur nota. eod. titu. cum vniuersorum. de præben. inter cætera. sicut aliàs in simili casu agitur ad interesse. ff. de præscrip. verbis. l. naturalis. in prin. & in fine.

DE TESTAMENTIS ET VLTIMIS voluntatibus.

Clemens v. in concilio Viennensi.

Ordinarius loci rationem exigit à religiosis etiam exemptis de testamentorum executionibus quas gesserunt: & si circa id deliquerunt, illos punit.

Si quas beneficia e ex causa f permutationis ab aliquibus resignata, aliis quàm ipsis permutare volentibus g conferantur, h nullius hoc esse volumus i firmitatis.

DE TESTAMENTIS ET VLTIMIS voluntatibus.

Clemens v. in concilio Viennensi.

Ordinarius loci rationem exigit à religiosis etiam exemptis de testamentorum executionibus quas gesserunt: & si circa id deliquerunt, illos punit.

Visum est supra de actibus viuentium: nunc videndũ est de actibus decedentium, siue morientium: ideo annectit rubricam, de testamentis &c.

Religiosis.] Primò ponit motiuum constituentis. Secundò, constitutionem. Tertiò, pœnam. Et incipe constructũ ibi, volentes. Præsupponendum est primò quòd ad curã episcopi spectat & pertinet vt vltimę voluntates demandẽtur executioni. Et ex officio potest cogere executores vel hæredes ad exequendum huiusmodi voluntates, & ad reddendum rationem de iis quæ fuerunt relicta à testatore. Secundò præsupponendũ est quòd religiosi non possunt deputari executores alicuius testamẽti sine cõsensu sui abbatis. Casvs. Titius tendens ad mortẽ facit suum testamentũ. instituit pauperes hæredes, vel aliqua legata eis reliquit. ad exequendum suam volũtatem fecit suum executorem ali quem religiosum, qui acceptauit huiusmodi officii executoris, petita prius licentia à suo abbate, & obtenta. Episcop⁹ voluit cogere illum religiosum vt ostẽderet qualiter fuerit executus voluntatem testatoris. dicit ille religiosus quod erat exemptus à iurisdictione episcopi, & quòd nõ teneba tur corã eo comparere. quæritur vtrũ iste religiosus bene dicat? Dicit quod non: imo non obstante sua exemptione potest compelli ad reddendum rationem: & si deliquerit, episcopus poterit illum punire. Nota quòd religiosus datus executor ab aliquo testatore, non potest huiusmodi officiũ acceptare, nisi petita & obtenta licentia à suo abbate. Not. quòd episcopus potest cogere hæredes quando non sunt executores speciali ter deputati, ad reddendũ rationẽ qualiter impleuerũt voluntatem defuncti.

Testamenti executoris licentia religioso data ab superiore non integra reuocari potest.

Not. quòd si executor testamẽti deliquerit in exequendo testamento, episcopus poterit illum punire. Not. casum in quo exẽpti perdunt priuilegiũ exemptionis: videlicet si fuerint deputati executores alicuius testamenti. Alium casum habes in ca. j. j. tit. proxi. Not. quis dicitur præscindere materiam delinquendi, quando obtiuat rei quæ posset esse causa delinquendi: vt hic clarè patet. Nota quòd consummatio testamenti dicitur executio testamenti. ff. ũ. eo. tua. Zabar.

Glos. seq. dicit quid determinat.

a *Religiosis.* Quo ad rationem per executorem reddendam determinat quod no. in Spe. de instru. edi. §. nec verò aliqua. ver. sed an simplex. qđ quasi ad literam ponit arch. lxxxviij. dist. episcopus tuitionem.

Glos. seq. tractat quid de deputatis, soluens distinguendo tria membra, & in tertio subdistinguit.

b *Deputatis.* No. q⁹ non dicit deputandis: per quod videtur velle quòd constitutio respiciat præterita: quod verũ puto de futuris gestionibus fiendis etiã per iam deputatos, quan tùis exemptos. & facit quod no. ũ. ea. compi. de æta. & qual. vt hi qui in gl. quod posteris. de vi. & hone. cle. ca. ij. post prin. Sed in præteritis gestionibus factis iam per exemptos ante hanc constitutionem, non puto quod hæc decre. locum habeat. ad quod facit litera sequens, constat enim quòd circa iam gesta præcidi non potest materia delinquendi. Si verò exemptus religiosus prius deputatus iam ante constitutionem partem gesserat: partem verò gessit per constitutionẽ: si ratio post gestorum non connectitur prius gestis, quia singulis annis percipit certos reditus quos cõuertit in certos pios vsus, de posteà gestis rationem reddat. ad hoc de electꝰ. si eo tempore. libro. vj. sed si ratio pòtt gestorum sine prius gestis inutilis videretur: non tamen cogetur ad illam red?endam. ad hoc supra de app super eo. j. reddat ergo papæ, legato, vel suo superiori: vt quo ad illam stemus antiquo iuri.

c *Cuiuslibet.* Comprehendere vult etiam codicillos. & vide quod scripsi eod. titu. super rubrica. Additio. Dicit Paulus quòd vltima voluntas comprehendit omnem testamentorum speciem: siue sit militare vel priuatum, solenne vel nuncupatiuum. C. eo. hæc consultissima. & l. iubemus. & de his per Host. in summa. eo. §. iij. & in Spec. de instru. edi. §. compendiose. ver. ad huius autem. Zenzelinus dicit quòd comprehendit quamlibet vltimam voluntatem: siue sit testamentum, siue codicillus, siue donatio causa mortis, siue epistola: cùm indistincte loquatur. ff. de offi. l. j. de priuileg. quia circa. dicit etiam Paul. quòd procedit quod hic dicitur, etiam si vltima voluntas sit confecta in fruitate, dum tamen sit morte confirmata. xiij. q. j. ca. ſi. de cele. mis. cum Marthæ. Zabar.

Valitas vltima quid comprehendat.

d *Quod vtique.* Interpositio: quæ tamen habebatur eo. titu. ca. ij. lib. vj & de clausti. loquitur: vt ibi no.

Testamenti executoris licentia religioso data ab superiore non integra reuocari potest.

Glos. seq. primò dicit quid reprobat. secundò quærit, arguit negatiue, & soluit.

e *Obtenta.* Reprobatum videtur quod disputando soluerat dominus meus, in hoc casu tacitã licentiã superioris sufficere: quod vide in Mercu. eo titu. sub litera g. aliàs sub litera s. Sed dubitatur, nũquid superior qui religioso dedit licentiã suscipiendi hoc executionis officiũ, possit licentiã reuocare non integra, vt fortior sit quæstio? Et videtur q⁹ reuocari non possit, cùm sit adstrictus rationi reddẽdæ. vt hic: & qui

A semel susceperit, exequi cogitur. eo. tit. Ioannes. puto q⁹ malè facit sine causa reuocando, non tamen credo q⁹ subditus resistere possit, cũ velle non habeat. & optimè facit. xxxiij. q. v. manifestũ. tunc ergo perficiet executionẽ collega si quem habet, vel is de quo testator prouidit, vel episcop⁹. quod dic vt eod. titu. ca. ij. lib. vj. & vt ibi no. in gl. penult.

Illos quos circa id deliquisse repererint, in aliorum exemplum m pœna debita n (quocunque non obstante priuilegio o) punituri.

DE SEPVLTVRIS.

Clemens v. in concilio Viennensi.

Excommunicati sunt etiam exempti qui in casibus nõ permissu defunctos sepeliunt in cœmeterio tempore interdicti: vel qui scienter sepelunt excommunicatos publicè, nominatim interdictos, vel manifestos vsurarios. Ioan. And.

CAPITVLVM I.

EOs qui? ppriæ temeritatis audacia defunctorum corpora non sine conquebant in his. est ſi. j. de cen. ca. j. & de priuil. ca. j. & de pœnitẽ. cupientes. post prin. de sent. exc. c. j. de deci. c. j. & vide quod not. in j. glos.

Fratres mĩores non possunt esse testamẽtorũ executores.

f *Suscipere.* Fratres minores non licentiãtur hodie ad hæc officia, nec illa suscipiunt. quod dic vt j. de verb. sig. exiui. §. proinde. versi. item quòd executiones. & §. cupientes. ver. verum etiam.

g *Materiam.* Cõcor. de vsuris. ca. j. lib. vj. Glo. se. quæstionẽ soluit.

h *Tales.* Scilicet religiosi etiã exẽpti. & per hoc puto q⁹ in secularibus exemptis nõ habeat locũ quod hic dicitur. & licet subsit eadẽ ratio: satis est tamẽ q⁹ eorũ priuilegiis cõstitutio ista nõ derogat. a & fuit forte impulsiua ratio: qa religiosi plus delin

a Nota hic Card. q⁹ licet iuxta dicta sum extenditur per idẽtitatem rationis nõ tamen extenditur ad casum priuilegiatũ: vnde possẽt inferri quòd priuilegiũ nõ tam facile perditur si cui ius cõmune, de quo Gallus in j. centuro. Foan.

Diuisio.

Os qui.] Primò punit. Secũdò tollit obstãcula. Nullo. Casvs. Certis ex causis potuit episcopus istã ciuitatẽ sub interdicto ecclesiastico: cuius interdicti effectus est, vt tẽpore interdicti non administrentur mysteria diuina: exceptis duobus, videlicet baptismatis, & eucharistiæ. Durante interdicto aliquis mortuus elegit sepulturã apud locũ, nostræ dominæ Bursegalen. vel apud aliũ locum exemptũ ab episcopo vel archiepiscopo, modo quæritur, vtrum isti exẽpti possint impune tradere sepulturæ corpus istius mortui? Dicit q⁹ non: imò ipso facto sunt excommunicati. Et idem dicendum est si aliquis tradat sepulturæ alicui ecclesię excommunicatum publicè, vel interdictum, vel publicũ vsurarium. No. temeritatis. Temeritas, tis, id est fatuitas, præsumptio. & habemus temere aduerbium: vt ũ. in cle. de sum. trinit. & fide catho. No. contemptum, id est spretum. No. interdicti. Quid sit interdictũ, dixi ũ. in cle. quamuis. de for. compe. & ibi dixi q⁹ sunt plura interdicta: & promisi vobis ibi dicere de aliis interdictis quæ hic subiicia, & cõtinuabo ad alia ũ. videlicet q⁹ est interdictũ quod dicitur interdictũ de mortuo inferendo: & habet locũ, vt quis non prohibeatur mortuũ & inferre & sepelire quò licet ei inferre & sepelire: vt ff. de interd. l. j. in prin. vt ſi via ꝓhibeatur, vel sepulchrum ædificare, vel lapides ad ædificandum per fundum ducere: vt ff. eodem. l. j. ſ. prætor ait. & §. ſi iter mihi. §. vim

Interdictũ de mortuo inferendo, ad quid datur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

habere: & §. fi. Item est interdictum momentaneæ possessionis: & est illud quo agitur de possessione retinenda, sicut vti possidetis: vt ff. vti pos. l. j. §. j. vel agitur de possessione adipiscenda: vt est quorum bonorum, quorum legatorum. vel quo agitur de possessione recuperanda: vt vnde vi. ff. eo. titu. de interdictis.

§. j. Item est interdictum, ne quid in loco sacro fiat. Et omnia sequentia huiusmodi dantur cuilibet de populo ad prohibēdum ne fiat contra quam prohibitionem si quid actum fuerit, interdicto quod vi aut clam, suis sumptibus vel destruere cogetur omne quod factum fuerit, aut in pristinum statum reducere vel reddere tenetur: vt ff. ne quid in loco publico. l. ij. §. ait prætor quod in via. Item interdictum, ne quid fiat in loco publico vel itinere: & hoc interdictum prohibitorium est: & tam publicis vtilitatibus, quam priuatorum per hoc prospicitur. Loca enim publica vtique priuatorum vsibus deseruiunt iure scripto ciuitatis: vt l. j. §. j. Item interdictum, ne quid fiat in mari, vel flumine publico ripāve eius quo peius nauigetur: aut in via publica quo peius eatur. Hoc interdictum datur perpetuō omnibus: & in omnes habet condemnationem in id quod actoris intererat: vt l. j. in fin. ff. de via publi. & itinere publico reficiendo. Item interdictum, ne quid fiat in flumine publico, vt alter fluat quàm priori æstate fluxit, id est vt aqua fiat altior, depressior, rapidior cum incommodo accolentium: vt ff. ne quid in flumine publico. l. j. in princi. §. non autem omne. Item interdictum de noui operis nuntiatione, datur ei qui prohibetur ædificare, nisi postquam satisfiederit: vt ff. de no. ope. nuntia. l. prætor ait. §. hoc autem interdictum. Item interdictum de loco publico fruendo, est publicæ vtilitatis causa propositum: quia tuetur vestigalia publica: ergo quis prohibetur vim facere ei sociōve eius qui cōducit locum publicum fruendum ab eo qui locandi ius habuit, quo minus loco publico sibi frui liceat ex lege locationis vel conductionis. & hæc habentur, l. j. §. j. in princ. ff. de loco publico fruendo. Item interdictum de precario, quod restituatorium est, datur ei qui precario rogauit, & precario habet: immo etiam si non rogauit, dum tamen possideat: vt ff. eod. l. j. in rebus. §. j. & per totam l. precarium vidētur rogare & habere, si rogauit pro se, & habet pro suo: vel si rogauit procurator suus vel negotiorum gestor, & ipse ratum habet: vt ff. eod. l. certē. §. j. dum tamen accipiat in personam suam contractum, aliter non. ff. de acquiren. posses. l. possessio. §. fina. Item interdictum quod vi aut clam, datur aduersum eum qui in loco alterius aliquod opus construxit vel destruxit: dum tamen factum sit in solo. ff. eodem titu. l. j. §. hoc interdictum. Et etiam si vi, id est per violentiam: aut clam, id est occulte sine notificatione alteri facta fecit: cum timeret ne si sciret, sibi prohiberetur: vt ff. eodem titu. l. j. Item interdictum quorum bonorum, à prætore inuentum est. Et datur filio emancipato aduersus hæredem vel possessorem, vel contra illum qui pro hærede vel possessore possidet, ad vniuersa bona adipiscenda, non ad singulares res. Et est duplex, scilicet directum & vtile. Directum datur ei qui est bonorum possessor: Vtile datur ei qui succedit iure ciuili ex testamento vel ab intestato. Item interdictum quorum legatorum, competit hæredi ad repetendum legata quæ sine voluntate eius legatarius occupauit. Repetet itaque hæres vt deducat falcidiam: alioquin si repeteret statim reciperet, exceptione doli poterit remoueri. Item interdictum de riuis, est vtilissimum: quia riuos, specus, & septa reficere & purgare prætor aquæ ducendæ causa permittit: dum tamen non aliter aquam ducat, quàm priori æstate fluxit: vt in l. j. in princ. ff. de riuis. Item interdictum Saluianū competit domino fundi aduersus colonum in sua domo habitantem, & eius hæredes de rebus coloni tacitè pignoratis pro mercibus quas colonus in fundum intulit: vt l. j. ff. eod. titu. Item interdictum de tabulis exhibendis, datur omnibus quibus aliquid est adscriptum in tabulis, vel pure, vel in diem, vel sub conditione, siue sint hæredes siue legatarij, siue fideicommissarij. Interdictum de ripa munienda, meritò propositum fuit. Nam ripas fluminum publicorum reficere & munire vtilissimum est: ne ob id omissum nauigatio deterior fiat: vt in l. vnica. §. j. ff. de ripa munienda. Item interdictū vt in flumine publico nauigare liceat: est quo prospicitur nè quis in flumine publico nauigare, nauem, ratem vel agere, vel in ripa onerare prohibeatur: sed vt per lacum, fossam, stagnum publicum nauigare liceat: vt l. vnica. §. j. & in prin. ff. eodem titu. vbi subdit Vlpianus. Lacus est qui habet perpetuam aquam. Stagnum verò, quod temporalem continet aquam ibidem stagnantem: quæ quidem aqua plerunque hyeme colligitur. Fossa est receptaculum aquæ manufactum. Item interdictum vnde vi, locum habet cum

Interdictū de precario, cui datur.

Interdictū quorū bonorum est duplex.

Interdictū de ripa munēda, quare inuentū est.

Lacus, stagnum, & fossa, differunt.

A quis possessionem soli per vim amisit. Et datur directe contra deiectorem illi qui vi de possessione alicuius rei immobilis deiectus est sine omni causa: vt restituatur possessio de qua deiectus est, & omnia ablata: imò dato quòd ibidem essent aliqua quę penes violentum fuerint mortua, vel aliquæ res quæ casu fortuito perierunt, nō propter hoc liberabitur, sed in totū condemnabitur ad earū æstimationem: quia nec mortalis nec fortuitus casus liberat deictorem. Item interdictum de vi & vi armata, cū interdicto vnde vi, datur & proponitur ei qui deiectus est. Fuit enim æquissimum vi deiecto subueniri: ergo ad recuperandā possessionem hoc interdictum inuentum est. Ne quid enim per vim admittatur, legibus prospicitur publicorum & priuatorū: necnon constitutionibus principū: vt l. j. ff. eo. tit. §. hoc interdictū. & §. seq. Item interdictū vti possidetis, locū habet in rebus immobilibus, scilicet dū de fundi vel ædiū possessione contenditur. insti. eo. tit. de interdictis. §. sed interdictum. Habet etiā locum in incorporalibus: vt in quasi possessione. & datur possidenti ciuiliter, & possidenti naturaliter: vel etiam quasi possidenti gratia retinēdę possessionis. Et proponitur quoties inter litigatores contentio est vtrum possideant: quia alteruter magis se possidere affirmat.

Interdictū vnde vi, cōtra quē datur.

B

Interdictū vti possidetis, habet locū inter hōs immobilium tm incorporalium.

Item interdictū vtrubi, idem est cum interdicto vti possidetis: nisi quòd in hoc differunt: quia illud interdictum scilicet vtrubi, locū habet cum quæstio est de retinēda possessione rerum mobiliū: vt ff. vtrubi. l. vnica. §. hoc inter. Sed vti possidetis, locum habet cū quęstio est de retinenda possessione rerum immobilium. Item interdictū de vxore deducenda, marito datur aduersus & cōtra eū qui dolo eam retinet sine voluntate mariti, licet ipsa volente. ff. eo. tit. de interdi. l. j. Et de omnibus istis interdictis nihil ad propositū nostrū, nisi in illa significatione: vt dixi §. in cle. quamuis, de fo. compe. quia tēpore interdicti nulla cōferuntur sacramēta, vel nulla solenniter celebrātur diuina: & tēpore interdicti interiecti solū confertur baptismus & pœnitētia & alia: vt dixi §. in illa cle. in prine. Sed omnia ista alia interdicta scripsi p dominis canonistis: vt ipsi nō habeant pœnā ad illa interdicta inuestigāda: quia ipsi q̄ plures allegantias abhorrētideo cōtinuetis adinuicē ista interdicta: quia vtile est illa scire. Not. ibi, Decernim⁹. q̄ toties quoties vtitur papa hoc verbo decernimus, ipse nouū ius inducit. No. q̄ temeritas reprobatur. xvij. q. iiij. si quis. ne cle. vel mo. c. ij. li. vj. No. de pluralitate clauium, de hoc in glo. ij. & xx. dist. §. j. Zaba.

Matrō de⁹ interdi ctū habet ad ducē da.

Ius nouum per verbū decernimus inducitur.

Glos. seq. dubium soluit.

Eos qui. per hoc quòd dicit eos, includit cuiuscunq; professionis viros, clericos, & laicos: includit etiam mulieres. & de hoc de elec. generali. lib. vj.

a *Clauium.* de excess. prælā. c. fi. de pœnis. c. fi. & no. pro pluralitate clauium. de hoc remissionem dedi de sum. tri. cap. j. ad fin.

Glos. seq. notat & fortificat.

b *Cœmeterio.* si igitur in campis & locis priuatis eos sepeliant, non est locus huic pœnæ: quòd intelligo etiā si locus ille esset vicinus vel contiguus ecclesiæ vel cœmeterio: quia ex quo ad vsum cœmeterij non est per episcopum benedictus. de consec. dist. j. nemo. non erit locus huic pœnæ. quare autem in cœmeterijs corpora sepeliantur, vide no. xiij. q. ij. cum grauia.

c *Tempore.* quo tempore interdicta est ecclesiastica sepultura de pœ. & remiss. quod in te. de priuil. vt priuilegia.

Glos. seq. ponit duo exempla, & dubium soluit.

d *A iure.* hoc dicit propter clericos qui seruauerūt interdictum: quibus conceditur eo tempore sepultura cum silētio, & absque campanarum pulsatione: vt in prædi. decret. quod in te. & propter priuilegiatos circa confratres, de quibus in prædi. decre. vt priuilegia. In quatuor verò festiuitatibus in quibus eo tempore celebrari potest alta voce &c. de quibus in decre. vlc. §. pen. de sent. excom. lib. vj. nō puto posse mortuos sepeliri, licet multoties fuerit contrarium obseruatum. & hoc bene probat decre. cùm & plantare. §. q̄ si. de priuile. & ille §. qui diebus illis permittit participationem diuinorū, de audiendis officiis loquitur, non de sacramentis: quod patet ex diuisione cap. Item cessat causa ibidem expressa de spe reconciliationis.

Sepelirī nō possūt eo tempore in festiuitatibus, etiā si quatuor magnę festiuitatē.

e *Excommunicatos.* ab homine vel à iure: & intelligas de excommunicatione maiori. de sent. excom. si quem. licet enim excommunicati minori sic decedentes sepeliendi non sint: vt no. Inn. c. fit. sacris. huic tamen pœnæ tunc locus nō esset. de hæreticis qui excōmunicati sunt, specialiter fuerat prouisum. de hære. c. ij. j. respon. lib. vj.

Glos. seq. tractat quæ sint excom. publica: & quod de occulta, ibi no.

f *Publice.* de hoc de re iudi. ad probandū. de exce. exceptionem in

nem. in glo. pen. quæ glo. non placet simpliciter quo ad casum istum. licet enim fatear illum publicè excommunicatum contra quem publice lata est sententia, licet denuntiatus non sit: cum prædicta decret. ad probandum. non dicat publicè nuntiatum, sed publice excommunicatum: non tamē fateor quòd hoc ipso quòd excommunicat⁹ est per iudicem, loco quo iudicare cōsueuit presentibus officialib⁹ suis & partibus, vel altera contumaciter absente, dicatur publice excommunicatus: sed ex qualitate fori, multitudine scilicet vel pauciatate officialium & astantium, dicatur publica vel non publica: ita quòd in hoc veritas rei ponderetur.

Excōmunicatus per iudicem in loco iudicati, an dicatur publicē excōmunicatus.

a *Placet de Anch. Imo. quæ nulli vi dantur pro hac gl. vbi est imputā de pœna: sed alias in iudicio excōmunicatum dicetur publicè excommunicatus. Fout. b Faut gl. Zen. in extrauag. execrabilis. §. flammus. in verbo, pronūciare. Fant.*

Et ideo si quis per præmissa fuerit iniuria irrogata, satisfactionem exhiberi competentem:

Nullo eis i circa præmissa exemptionis vel quouis alio priuilegio k sub quacunque forma l verborū concesso, aliqualiter suffragante.

aut nominatim a interdictos, b vel vsurarios manifestos c scienter d sepelire e presumunt, decernimus ipso facto excommunicationis sententię subiacere: f à qua nullatenus absoluantur, nisi prius g ad arbitriū diœcesani episcopi eis quib⁹ h

A mittunt cum silentio tumulari. de pœ. & re. quod in te. Cùm ergo hic puniat sepelientem, non admittentem, interessentem, vel cooperantem (sepelire autem est mortuum humo vel tumulo condere) videretur solos humo vel tumulo corpus imponentes ligatos esse. facit pro hoc æquitas, ne ex vinus funere multitudo ligetur. Item cōstat quòd portantes & cōcomitantes, vel fabricātes, si nō sequeretur talis sepelitio, excōmunicati non essent. In contrariū esset hęc constitutio ludibrio, si vnus solus ribaldus vel seruiens per quē poterit id expediri, ligari dicatur religa

Sepelire, est mortuū humo vel tumulo cōdere.

vsitatis pompose & solenniter expeditis.

Glos. seq. remittit, dubium soluit, remittit etiam de quæstione, & de ipsius dubio incidenti quod soluit.

B f *Subiacere.* alios casus quibus quis ipso facto excōmunicatur per has cle. vide no. j. de sent. excom. e. j. hanc autē pœnam soeū habere non puto in aliis casibus quibus denegatur sepultura: quos habes no. eo. tit. ex parte. de sta. mo. ca. ij. & cap. cum ad monasterium. Quid de illo qui sepeliit manifestum vsurarium, excommunicatum publice, nominatim interdictum & tempore interdictū. unquid vna vel quadruplici excōmunicatione ligabitur ex hoc facto? vide de hoc plene quod scripsi in quæstione Gualterij: siue tantum vna sola, siue pluribus sententijs ex his diuersis causis quarumlibet per se sufficiat, excommunicatus dicatur, planum est quòd de omnibus debet satisfacere, & ab omnibus absoluī. de quo satis no. de offic. ord. ex parte. de sent. excom. cum pro causa.

Excōmunicatio an multiplicetur multiplicato delicto.

g *Nisi prius.* concor. cle. j. de sequest. pos. cap. vnico. & vide quod ibi not. Ioan. And.

Glos. seq. succedsine de duobus quærit & soluit. ponit duo dicta Inno. & Host. & secundum determinat.

h *Ex quibus.* sed qui sunt hi? forte intellexit de eis quorum fauore fuerant latæ sententiæ excommunicationis, vel interdicti in loca vel personas quo ad vsurarios illos quibus fieri debebat restitutio. si qua etiam violentia in his fuisset illata clericis vel ministris illis, etiam fiet satisfactio. Item si illorum corpora vel ossa discerni possunt, exhumanda sunt. eodem titu. sacris. & hoc in vltimis tribus casibus. Sed quid de primo? Dic quòd si ille fuit pœnitens, licet non debuerit sepeliri, tamen non exhumabitur, saltem post relaxatum interdictum: vt not. de sententia excommunic. si ciuitas. in glos. penulc. libro sexto. & not. Innocen. & Hostien. in decret. vlti. de excess. prælat. ad fin. & fa. quod no. de sent. excommun. à nobis. ij. in glos. penul. not. etiam Inno. & Hosti. in prædi. decret. vlt. quòd pœnitens qui sepultus non fuit in cœmeterio propter interdictum, relaxato interdicto debet in cœmeterio sepeliri. Innocen. alleg. de senten. excom. cum illorum. & Hostien. in prædi. decret. a nobis. & dicunt quòd ex quo pœnitens est mortuus, mortuaria ab eo licite recipi possunt: cùm pro ipso fit orandum. alleg. xj. quæstio. iij. quæcunque. secus si non fuisset pœnitens. lxxxviij. dist. ca. fin. & vide quod post eos dixi de senten. excom. cum voluntate. si intelligas de mortuariis quæ ipse pœnitens de loco interdicto reliquit in morte, verum puto. Idem si intelligas de mortuariis quę postea darentur cum funere sepulto in cœmeterio post relaxatum interdictum. De funeralibus verò quæ darentur cum funere sepulto de facto tēpore interdicti, nō puto clericos licitè recipere posse: quia viderentur participare delicto.

Sepultura in cœmeterio tempore interdicti, an debeat exhumari.

i *Eis.* sic sepelientibus.

k *Priuilegio.* vt si priuilegiati essent contra decreta. j. de priuileg. lib. vj.

l *Quacunque forma.* Arg. quòd generalia & derogatoria verba sufficiant. fa. de hæret. ficut. j. ca. proxi. ver. nos etenim. & per Dy. de reg. iur. quòd semel. lib. vj.

Diuisio.

DVū. Duę sunt principales partes. In prima prooemiū Clemētis innouās in concilio cōstitutionē Bonifacij, & cassans reuocatoriā Benedicti. In secūda constitutio, ibi, Bonifacius. quæ subdiuiditur in titulū, & constitutionē, ibi, super cathedrā. quæ constitutio præmittit exordiū, in quo dicit se vigilē circa sēdala cleri tollenda. Secūda ibi, Ab olim. narrans discordiā prædicatorū & minorū cū clero super predicationibus, cōfessionibus, & sepulturis. Et primò pronidet circa prædicationes. Secūdò ibi, Statuimus. circa confessiones. Tertiò ibi, Huiusmodi. circa sepulturas. Quartò ibi, Nos etenim. reuocat priuilegia, cōsuetudines, statuta &

Universidad de Deusto
Biblioteca

pacta contraria. Quintò ibi, Cæterùm. hortatur & præcipit prædictos ordines, & professores ipsorum per clerum benigne tractari, & contrafacientibus comminatur. Præsupponendum est quòd facultas prædicandi verbum Dei pertinet solis episcopis & rectoribus parochialiũ ecclesiarum de iure communi.

Idem in eodem.

Pars quæ titulum respicit, hoc intendit: Prædicatores & minores in locis sui liberè sepeliunt illos qui hoc liberè elegerint. De funeralibus tamen & quibuscunque obuentionibus & relictis, etiam de quibus aliàs non debetur canonica, quartam & non vltra soluent ecclesiæ parochiali. hoc dicit. Ioan. And.

Ité facultas audiendi confessiones, iniungendi pœnitentias, & absoluendi, de iure cõmuni pertinet episcopis, & archiepiscopis, & rectoribus parochialium ecclesiarum.

Item facultas funerandi, id est sepeliendi, pertinet solis rectoribꝰ parochiarum: & non pertinet monasteriis, nisi respectu suorum fratrum. Item præsuppone quòd minores & prædicatores fuerunt priuilegiati in istis tribus, quod priuilegium fuit eis concessum multum largè: postea fuit cassũ huiusmodi priuilegiũ: & tunc quia erant magnæ discordiæ, ideo huiusmodi prædicandi facultas eis fuit data, videlicet ꝙ ipsi possent prædicare in suis domibus & aliis locis publicis: niſi episcopus vellet prædicare, vel prædicari facere: quia tunc ipsi cessant. Quantum ad secundam facultatem ipsi minores & prædicatores petant licentiam pro audiendis confessionibus ab ipsis episcopis: & licentia obtenta eligant ex fratribus idoneiores ad confessiones audiendas, & absoluant à peccatis, niſi à casibus episcopalibus: tamen absoluere possunt à casibus episcopalibus si sibi fuerit permissum ab episcopo. Quantum ad tertiam facultatem, ipsi minores & prædicatores possunt sepelire corpora mortuorum, dum tamen soluant quartam vel legitimam rectori ecclesiæ parochialis. Item ipsi non debent procurare quòd aliqui eligant sepulturam in domibus ipsorũ vt faciant eis donationes inter vinos quas facerent inter mortuos: aliàs ipsi rectores habebunt quartam siue legitimam, ac si illi fecissent donationem in morte. hoc intendit totum istud magnũ capitulum. No. quòd de iure communi officium prædicandi spectat ad episcopos & rectores parochiarum: tamen etiam ex speciali priuilegio potest competere aliis. & non extenditur istud priuilegium ad alios mendicantes, cùm sit odiosum: sed crederem quòd alij mendicãtes etiam haberent simile: sed illud non est clausum in corpore iuris: ideo si eis moueretur quæstio, ipsi tenerentur probare. Not. ꝙ prædicatores & minores solùm habent facultatem prædicandi in suis domibus & locis publicis. Not. quòd parochianus dimisso proprio curato potest fratribus priuilegiatis cõfiteri nec tenetur petere licentiam à suo proprio curato: licet esset sibi meritorium, si peteret propter bonum obediẽtiæ.

Prædicandi officiũ ad quos spectat.

Confessor quem ordini seruare debet antequã absoluat.

Not. formam quam debet quis obseruare in confessionibus audiendis: quia primò debet audire confessionẽ: deinde pœnitentiã iniungere, & postea absoluere. Et si confitẽs sit excommunicatus, tunc presbyter debet illum absoluere ab excommunicatione. Not. quòd isti prædicatores & minores, id est Iacobitæ & Chordigeri eandem habent potestatem quam habent rectores parochiarum. Item no. quòd ipsi habent ius liberæ sepulturæ. Et dicunt doctores, quòd si consuetudo sit quòd primò portetur corpus ad ecclesiam parochialem, & ibi rector seu curatus liberet eis illud corpus, ꝙ illa consuetudo est seruanda: sed aliàs ipsi mendicantes possunt processionaliter ire ad domum defuncti, & portare corpus: licet glo. teneat cõtrariũ: quia in hoc nõ approbatur. Not. de verbo, innouamus. quod exponit Lau. id est restituimus: quia fuerat reuocata. de resc. quamuis. lib. vj. ij. q. iij. §. notãdum. & dicit Lau. ꝙ innouare nihil aliud est niſi canones qui in desuetudinem abierant, reparare. xviij. distinct. propter. No. ibi, Bonifacius, quòd constitutiones fiunt ad perpetuam memoriam, pro qua etiam fiunt instrumenta & scripturæ aliæ: & sic recipiũtur testes & publicantur. j. q. vij. saluberrimum. Zabarel. No. quòd quòd quæstio erat inter rectores sacerdotes & clericos ex vna parte, & istos fratres ex altera. Ex hoc colligit Pau. quòd nedum sacerdos sed clericus habeat partem oblationum & funeralium. ad hoc de fil. presby. c. propositum. & cap. ex parte. quod satis videtur verum secundũ eũ: niſi consuetudo vel statutum aliud induxerit. de verb. sig. cum inter. In cõtrarium tamen facit litera. j. in versi. verùm. ibi, sacerdotibus & ecclesiarum rectoribꝰ &c. Soluit quòd illud nõ excludit portionem clerici, si est in ecclesia causa iuuandi sacerdotem, qui sine clerico celebrare & alia similia facere nõ potest. de consecr. distin. j. iubemus. & de vita & honest. cler. vt quisquis. Not. in versi. hora illa duntaxat &c. quòd in cõcursu prædicationis prælati istis fratribus. habent enim prælati in hoc ius potentius, vtpote ordinarij, & ius commune: fratres autem extraordinarium & priuilegiũ sed in concursu talium fortius est ius commune quàm singulare: & ordinarium auxilium quàm extraordinarium: vt l. eius militis. §. si militia. ff. de testa. mili. & l. in causæ. ff. de minori. §. causa. Et potentior est nausa naturalis quàm accidentalis: vt l. qui habent tutorem. ff. de tutelis. & l. libertus. §. præscriptio temporum. ff. ad municipalem. Petrus de Ancharano.

Clerici qui est sacerdoti ne cessarius, an habeat partem ob Lazarũ & funeralia.

Concilia fieri exemptu nõ expedit.

a *Adam.* quæ incipiebat, inter cunctas.
b *Nedum.* non attulit fructum, quod est infra.
c *Ab auctore.* Benedicto.
d *Fomentum.* id est nutrimentum.
e *Ministrauit.* si. de æta. & qualit. ad aures.
f *Omnino.* si. de immu. eccle. quoniam. Glos. seq. alleg. x. iura huius cõstitutionis præter istud, per quę derogatur priuilegiis vel exemptionibus.
g *Instante.* multotes dixi quòd cõcilia fieri, priuilegiatis vel exemptis non expedit. quod colligo ex hoc Vienne. concilio hic, & s. c. proxi. & s. tit. prox. c. vnico. & s. de sup. neg. præla. quia regulares, de sta reg. attendentes. de reli. do. quia contingit. de iure patronatus, vt constitutio. de priuile. religiosi. & c. archiepiscopo. de pœn. & re. abusionibus. de sent. excom. cap. j.
h *Tenorem.* si. de confir. vti. vel inuti. c. pe.
i *Memoriam.* vide quod no. de re iudi. ad apostolicæ. in j. gl. lib. vj.
k *Cathedram.* secundum Hu. Græcũ est: & ponitur pro alta vel excelsa sede iudicis præsidentis: & componitur à cathos quod est sedes, & hedra quod est sponda, quasi spondata sedes. ponitur etiam pro sede doctoris. vnde in Græcismo:

Rex solium, doctor cathedram, index que tribunal
Possidet: ac sedem præsul, prætorque curule.

quasi currule: quia ferebantur in curru. De hac cathedra iudicantis & docentis. xl. dist. multi.

Cathedra vnde dicatur.

l *Etsi.* pro quamuis.
m *Alueum.* alueus dicitur venter fluuiorum. dicitur etiam vas factum ad modũ aluei fluuij in quo lauantur pedes, carnes, & olera: & dicitur ab aluo quod est quoddam vẽtris receptaculum recipiens cibum.

Alueus dicitur piscator fumitur.

n *Confluunt.* ij. q. vj. c. ij. cum vij. c. seq.
o *Torrens.* dicitur fluuius vel aqua veniens cum impetu in imbre: quæ in æstate torrescit, id est arescit.

Torrens quid est.

p *Instantius.* Nota quòd habens ad multa intendere, ad id quod est grauius debet manum apponere: sicut iuris præsumptione, qui vult se liberare, soluendo se liberat ab eo quod est grauius. ff. & C. de solutio. l. j. secundum Ioan. Mona.

Grauiora sunt primo expedienda.

Radicitus.

a *Radicitus.* Frustra ramos conatur incidere, qui radicẽ non euellit. de pœni. dist. ij. quia radix.

Vepres siue spinæ. Anfractus quid notat.

b *Vepribus.* vepres dicũtur spinæ quæ vi prehendunt & lacerant carnes & vestes.
c *Anfractibus.* sic dicti, quia vndique frangunt, & dicuntur viæ asperæ plenæ diuerticulis circunfractionibus, & ruinis. & habetur idem verbũ de electo. quorundam. lib. vj.

Episcopi dicuntur antistites.

d *Antistites.* hi solẽt dici episcopi, quasi ante alios stantes.
e *Includat.* xij. q. j. duo sunt. de ætat. & qualit. cũ contingat.
f *Exæstuet.* quasi feruerat, bulliat, vel calescat.
g *Innaleſcat.* quasi valde valeat, crescat, & abundet.
h *Ex euidentia.* de elec. quã tit. in prin. lib. vj.
i *Actibus.* Eccle. 28. Abstine te à lite, & minues peccata.
k *Præbent.* concor. C. de iudi. properandum. in prin.
l *Acuulo.* concor. proœ. compi. Greg. de hoc ver. no. xiiij. distinct. scimus. & facit xvj. quæst. j. c. ij. post prin.
m *Satore.* id est seminatore.

Zizania est lolium.

n *Zizaniæ.* seges vel herba peruersa, scilicet lolium. lvj. distinct. xxiiij. q. j. quoniam. Et quãdoque ponitur ꝓ sorde omnium segetum huic literæ concor. de electi. licet.
o *Patris.* qui habet quærere consilium ꝓ liberis. ff. de adult. nec in ca. in fi. Ioan. Mona.
p *Exacte.* quasi exquisitæ. C. mãdati. in re mandata. Io. Mo.
q *Periculi.* dictus à pereo, peris.

Periculum dicitur à pereo.

r *Onusta.* quasi onerata. de elect. vbi periculum. in prin. lib. vj.
s *Exosa.* id est perfectè odiosa.
t *Salubrem.* quasi salutis vberem.
u *Solertiæ.* vide qđ dixi §. ea. compil. de offic. deleg. c. vnico.
x *Ad honorem.* si. de vsu pal. ca. ad honorem.
y *Locis eorum.* quicquid est intra septa vel ambitum, eriã in Praris, vel hortis, vel aliis spatiis, videtur includere.
z *Communibus.* in priuatis ergo seculs.
a *Prædicare.* etiã tẽpore interdicti, de sen. excom. responso.
b *Verbum Dei.* de offi. or. inter cætera. in prin.

Prælatino sunt non

c *Prælati.* iure communi vel consuetudinario, secundũ Io. Mo. qui dicit rectorem ecclesiæ nõ contineri nomine prælati, cum ꝧ. sit expressus post prælatum in versic. ab olim. de vicario tamen dicit idem quod de prælato, quia quod per se non possunt ordinarij, per alios faciunt. de offic. ordi. inter cætera. & eo. tit. si episcopus. lib. vj.
d *In qua.* hora.

venit rector ecclesiæ.

e *Generalibus.* Id est locis habẽtibus studiũ ex priuilegio vel cõsuetudine, cuius initij nõ fit memoria. de cle. nũ. recolentes. infra de priui. c. ij. lib. vj. & in proœmio digestorum. §. hæc autem tria.
f *Nisi.* à primo dicto huius ver. excipit, nõ à duobus sequẽtibus, quod satis verba demonstrant.
g *Superior.* non respectu episcopi de quo præmisit, sed clericicum supereſt de cõsuetudine vel priuilegio, secundũ Ioan. Mon.
h *Generaliter.* secus ergo vbi specialiter vocaret prælatos, doctores, vel his similes.
i *Ecclesiis.* nec ipsarum capellis vel cœmeteriis. de sen. excom. si ciuitas. li. vj. secundum Io. Mon. secundũ quẽ not. ꝙ in ver. præ. permittitur his prædicare cũ certa modificatione, hic prohibetur niſi certis casibus. quare cũ de iure cõmuni illis prædicare nõ competat, sed solum prælatis & curatis. j. §. huiusmodi, reputat istis omnem locũ interdictũ qui non reperitur hic permissus.
k *Sacerdotibus.* puto sufficere si isti siẽt vicarij perpetui, cũ ad eos spectat cura. de offic. vic. ca. si de præben. super eo. li. vj. & idem puto in temporalibus datis in casu licito auctoritate episcopi, vt de elect. cum ex eo. lib. vj.

† Id est ꝓ bico, & ideo air de Anch. papa siue aliorũ præiudicio de eis disponit. ar gu. l. sicut locus. §. fi. ff. quem ad mod. serui. amit. ex quo ego infero ꝙ papa potest disponere aliqd faciendum inve domini temporalis fauore fidei. Font.

Gloſ. sequẽs subdiuidit.
l *Statuimus.* secundus articulus cõfessionũ circa quas ꝓuidet, primò de licentia petẽda. secundò de confessoribꝰ eligendis & præsentandis, ibi, Ac deinde. tertio limitat locum & numerũ, ibi, extra ciuitates. quartò prouidet quando licentia datur, & electi acceptantur, & quando nõ acceptãtur, ibi: Et si iidem.

† Supplet Zen. etiam extra monasteria et loca sua, vt verba operentur aliquid vltra præcedentia de ver. sign. abbate. Font.

m *Non habentur.* dato ergo ꝙ fratres nõ haberẽt locũ Mutinæ, posseat tamen prælati de quibus sequitur, ab episcopo

Universidad de Deusto
Biblioteca

Mutinen. petere quod sequitur, & pro ipsa dicæcesi electionem facere.

a *Custodes.* priores ergo conuentuales quo ad prædicatores, & guardiani quo ad minores, hoc non possunt.

b *Prælatorum.* scilicet episcoporum & superiorū de quibus præmisit. & patet hoc. j. ibi, in eorum ciuitatibus &c.

c *Audire.* No. hunc ordinē, vt primò audiat confessio, secundò imponatur pœnitentia, tertiò fiat absolutio. nō ergo præcedat absolutio impositionē pœnitentiæ, vt sic absolutionem præcedat cordis cōtritio, oris cōfessio, operis satisfactio, saltem affectu.

Pœnitētia impositio absolutionem præcedere debet.

d *Deinde.* ergo nō prius, non tamen est necesse q̄ talem licentiam habeāt, sed satis est quòd petāt quo ad hoc vt eligere possint.

e *Ministri.* scilicet generales vel puinciales. Et no. quia de vicariis priorū prouincialium, & de custodibus nō repetit, de quibus præmiserat. licet ergo illi petitionem possint facere, de qua præmisit, nō tamē electionem, de qua hic loquitur.

f *Sufficientes.* vj. qualitates exprimit. Io. Mona.

g *Probatas.* Beatus Bern. ad Euge. Probatos oportet eligi, nō probandos. & facit de præb. in Lateranen. in fi.

Prohibetur nō probatio defunctorum.

h *Officii.* quod est ars artium. & æta. & quali. c. cum sit. Ioā. Mon.

i *Præsentari.* personaliter ergo presentatio fieri debet. Nam dicitur præsens qui pbetur sensibus corporis. facit. ff. de ver. obl. l. j. in prin.

Præsens dicitur qui probetur sensibus.

Glos. seq. arguit istos curatos, tenet contrarium, & rationem reddit.

k *Impendant.* cū determinatione quæ habetur. j. ver. ꝑ huiusmodi. & licet ista sint de cura animarū, & articul' præcedens & subsequēs, per quod videretur istos esse curatos, saltem in tanto, vel ex delegata potestate, vt hic, vel ordinaria, vt j. ver. fi vero. Dicit similiter Ioan. Mo. q̄ isti non sunt curati, quod etiā secundū eū esset quo ad fratres minores contra cōstitutionē, exiit. de verb. sig. li. vj. tit ratio, quia nec ipsi adstricti sunt ad executionem vel exercitium istorū actuū, nec fideles sunt adstricti vt in his ad eos recurrāt, & sic licet ex priuilegio huius perpetuæ cōstitutionis hoc possint, nō per hoc sunt censendi curati.

A Ex hac gl. cognosces quādo beneficium dicatur curatū. Pan. in c. de multa. de præben. Font.

l *Deputari.* si. de accu. sicut olim.

Glos. seq. dubium soluit & remittit.

m *Audituræ.* si nō electi se ingerit, vel electus extra dicæcesim in qua deputat est, bona fide illi cōfessus & ab illo absolutus, tutus esset quo ad Deū. & vide quod no. de elec. dudū. ij. in gl. quia cum iam desierit. & quod ibi scripsi.

n *Pauca.* si. de vo. quod super his. ver. quamuis. xxj. di. in nouo. in fin.

Numerus præsidentiū seruandus.

Glos. seq. no. questionem soluit, & consulit.

o *Exigit.* No. numerū præsidentiū deputari secundū quantitatē subiectorū. Si. de vi. & hone. cle. quoniā. cū suis cōcor.

A si autē contendit episcopus cū fratribus, dicens minorē numerū sufficere, recipiat episcopus numerū de quo sibi videtur, de reliquis recurrat ad arbitriū boni viri, id est iudicis. ff. de verb. obl. eōtnuus. §. cū ita. secundū Io. Mo. qui dicit q̄ caute forte faceret episcopus, si in principio cū concedit licentiā, taxaret numerū. liceret enim à principio quandoq; quod non liceret ex postfacto. ff. de pac. in traditionibus. C. de do. quę sub mo. l. j. & l. perfecta. facit de condi. app. verū.

dum quam titatē subtur. ctura ꝑ deputādos.

p *Concesserint.* quā sine causa reuocare nō possent. de re. iu. decet. lib. vj.

q *Actione.* si. de cēsi. cum apostolus. ante mediū. de immunit. eccle. aduersus.

Glo. seq. arguit ad quæstionem, & contrarium soluit.

r *Quēquam.* videtur q̄ omnes refutari non possint. dic contra secundū Io. Mo. cum hoc verbū iuris æquipolleat vniuersali, & extēdatur in edictis prætorū. ff. vi. bo. rap. prætor. §. homines. ff. de constit. pe. l. j. §. j. de neg. gest. l. j. §. j. & ij. alias secūdū eū fieri posset fraus cōstitutioni, quę multa requirit in talibus fratribus. s. ver. ac deinde.

s *Nollent.* factum & propriū motū, non causæ cognitionem denotat, secundum Io. Mo.

t *Surrogari.* si nō recipitur, sed ex iusta causa, quia non est qualis s. deferibitur, sibi imputēt qui malum elegerūt, si sine causa succedit papæ licētia, vt statim sequitur, secundū Io. Mo.

Glos. seq. supplet tertium casum.

u *Recusarint.* si non recusat expresse, sed nō dat vel negligit, videretur quòd locum haberet hoc priuilegium post trinā monitionem vel requisitionem, per decre. j. de supp. negli. præla. & facit de appel. ab eo. lib. vj. & §. ea. compil. de appel. quamuis.

B Fuerint deputatæ, per quas eas volumus & non per prouincias deputari, l confessiones nullatenus audituræ. m Numerus autem personarum assumendarū ad huiusmodi officium exercendum, esse debet prout vniuersitas cleri & populi, ac multitudo vel paucitas n exigit o eorundem.

Et si iidem prælati petitam licentiam confessionum huiusmodi audiendarum cōcesserint, p illam prefati magistri, ministri & alij cum gratiarū recipiant actione, q dictæque personæ sic electæ cōmissum sibi officium exequantur.

Quòd si forte ia dicti prælati quenquam r ex dictis fratribus præsentatis eisdē ex huiusmodi officium nollent s habere, vel non ducerent admittendum, eo amoto vel subtracto, loco ipsius similiter eisdem præsentādus prælatis possit & debeat alius surrogari. t

C Si verò iidem prælati præfatis fratribus ad confessiones (vt præmittitur) audiendas electis, huiusmodi exhibere licentiam recusarint, u nos exnunc ipsis vt confessiones sibi confiteri volentium x liberè y liciteque audire valeāt, & eisdem pœnitentias imponere salutares, atque eisdem beneficium absolutionis impertiri, z gratiosè concedimus a de plenitudine apostolicæ potestatis. Per huiusmodi autem cōcessionem nequaquā intendimus personis seu fratribus ipsis ad id taliter deputatis pote

D

x *Volentium.* fortè non intellexit de religiosis, qui secundū suorum ordinū statuta suis prælatis confiteri debent, vt etiā dicebat constitutio Benedicti.

Glos. seq. notat contra opinionem.

y *Liberè.* denotat quòd non est necesse licentiā sacerdotis parochialis haberi. & est si. de pręb. lic. episcopus. li. vj. cuius contrarium videtur hic velle. Io. Mo.

Glos. seq. soluit dubium, respondens ad cōtrarium, & opinat.

z *Impertiri.* absoluti ergo nō habebūt necesse vlterius confiteri proprio sacerdoti. nec ob. decre. omnis. in prin. de pœ. & remis. quę intelligitur de illo qui alteri legitimē cōfessus non est, vt dicebat Benedictus in cōstitutione, inter cūctas. Et vide quod scripsi post Host. in c. omnis. super verbo, proprio. huius tamen contrarium tenebat prolixe hic Io. Monitii cum iusta causa subesset nō confitēdi proprio sacerdoti. Ioan. And.

Confessus religioso priuilegiato, non tenetur vltrà confiteri sacerdoti pro.

a *Concedimus.* concor. §. ea. compil. de so. compe. quamuis. §. volumus.

Glossa

Glos. seq. exponit & remittit. quæstione soluit. solu[illegible]nis obiectioni respondet.

A

a *Concessa.* hoc intēdit, quòd in casibus episcopis r[illegible]uatis non possunt absoluere, & qui sint illi, not. de pœn. e. si episcopus. li. vj. & hic per Io. Mo. & plenè per Hosti. in [illegible]ma huius titu. §. cui confitendum, in fin. ij. col. Dicit autem hic Io. Mon. q̄ episcopus casus de quibus ante hanc constitutionem poterāt curati absoluere, fibi referuare posset hac cōstitutione nō ob. quia licet fratres sint exempti, parochiani non. alleg. de priuil. ex ore. eo. tit. per exceptionem. li. vj. Nec dicitur à iure concessum, quod iure reuocatum est: argumentum. ff. de diuor. l. diuortiū. Item si poterit arctare potestatē ordinariā curatorū, fortius hanc extraordinariam, ne idem subditus censeatur diuersi iuris quo ad curatos & quo ad fratres. de priuil. quia circa. sit ergo sensus q̄ non absoluat frater quē non absoluit curatus. ista igitur accidentalia & de bene esse, non mutant substantialem & ordinariam potestatem episcoporum. de hæret. per hoc libr. vj. Non ob. si dicas quod hoc erit auferre vel decurtare priuilegium, quòd fieri non poterit, etiam indirectē. de priuileg. quāto. quia licitum est cuilibet facere quod libet in re propria, dummodo non faciat animo iniuriādi, nec alicui faciat iniuriam &c. de electi. cum ecclesia Vulterana. cum suis concor.

Episcopus restringens potestatē curatorū, an restringat potestatem fratrum circa confessiones primæ gtatorum.

B

b *Prælati.* episcopi & superiores. vnde videmus quòd hodie aliquibus ex illis concedunt casus reseruatos.

c *Huiusmodi quo jure.* circa partē istam plures quæstionis occurrunt, quàm circa præcedētes. ratio patet, quia hic de lana & lacte vel reditu agitur, sed non ibi. vidi autē & habeo formam cuiusdam literæ quæ dicitur ab ipso Bonifacio episcopo Moren. emanasse ad querelā cleri Moren. quæ qualdam ex illis determinat, declarādo & iudicē dando in modū conseruatoris, quas infra subiungam, & rationes quas inducit, per iura probabo.

Lac & literales p. ducunt.

d *Sepulturam.* quam aliàs de iure communi non haberēt, ex quo populū non habent. & hoc scripsi post Innoc. & Hosti. eo. titu. c. j. in princ.

e *Prædicare.* vide quod scripsi post Inno. & Hosti. de hæret. excommunicamus. j. §. quia verò.

f *Debeatur.* supra eo. titu. cap. j. xij. quæst. ij. quicunque suffragio.

Glo. seq. tractat de distributis in ipsos de mandato defuncti vel sine, per executores vel legatarios.

C

g *Obuentionibus omnibus.* declarat prædicta cōmissio, quòd si non relinquitur fratribus, sed frater datur executor ad certam summā distribuēdā arbitrio sio, vel tibi legatur aliquid distribuendū, quam summam, vel quod legatum ipse executor vel legatarius postea distribuit in eos dem, quòd debetur quarta, cum eo casu recipiatur ab executore vel legatario vt à ministro ff. de lega. ij. si quis Titio. & si cui plus quàm per legem Falcidiam. l. diuus. Nec ob. litera. j. ad quosc unq; certos &c. quæ cum causa dubitationis tollendæ adiecta fuerit, obuentionum generalitatem nō minuit. ff. man. qui mutuā. & ff. de reg. iur. quæ dubitationis. Idem ibi declaratur quando nil relinquitur fratribus, sed decedens mandat executori vt ipsis fratribus de aliquid vel promittat, quia cum illud palam capere possint, relicti iure censetur & debetur quarta, sicut & si ei commissum tacitum non capaci dimissum subiacet Falcidiæ. probātur hæc ff. de iure fisci. l. iij. §. si quis. & §. quando. ff. de iis qui vt indig. l. in fraudem. C. ad legē Falcidiam. l. ij.

D

Glossa sequens ponit ius reuocatum, ex quo infert duo rigorosa.

Funeralia

h *Funeralibus.* declarauerat Benedictus illa esse funeralia quę cum funere deferuntur, in prædicta cōstitutione, inter cunctas. & ibi statuerat de candelis quæ dantur ad manus, quartam non deberi. sed ex quo reuocata est illa cōstitutio, puto etiam de illis candelis deberi. & licet hoc sit rigorosum, hoc tamen vult ista litera, & verbum omnibus, quod præcedit: & quibuscunque, quod sequitur. ꝑ hæc verba etiā puto eos tenēri de iis quę legātur pro missis dicendis.

qua sunt.

Glos. seq. quæstionem soluit & remittit.

i *De iure.* vt patet de testa. c. si. de ver. sign. ex parte. ij. Et per hoc patet q̄ ista constitutio est iuris veteris correctoria, & sic restringenda, & ad alios quàm ad prædicatores & minores non extendāda, vt no. de reg. iur. quæ à iure. lib. vj. & ec. lib. de regula. cōstitutionē. ADDITIO. Ista cōstitutio est veteris iuris correctoria, cū debeatur quarta vigore eius etiam de relictis priuilegiatis. cōtra. c. fi. de test. ideo meritò est restringēda, vt dicit hæc gl. Abbas Siculus.

† *Ista verba dicit Ol. const. 289. (q̄ vide) loquit de legatu facto vniuerso collegio fratrū, non de iis quæ sunt alicui singulari fratri, quia dicūt non esse dāda quarta. arg. l. tutor petitus. §. 1. ff. de exc. tu. l. à filio. §. fi. ff. de alie. et triba. leg. Font.*

k *Datis.* declarat prædicta commissio, quòd si testator legatum soluit in vita, nihilo minus debetur quarta, quia videtur soluere vt legatum: vnde legatarius illud iterum post mortem non petit: & si Falcidiæ locus sit, illam propterea non euadit. primum probatur Cod. de lega. l. filia. ff. de leg. ij. Lucius. j. & l. Lucius. ij. §. impuberem. ad idem ff. ad leg. Falcid. cum quo. §. fin. secundum probatur. Cod. ad leg Falcid. in donationibus. & l. penul. Cod. fami. ercis. si cogitationem.

Quarta debetur de legato in vita soluto.

Glos. seq. dicit quid de sepulto in ipsorum habitu.

l *Decesserit.* hac ratione declarat prædicta commissio q̄ licet tales perant cum illorū habitu sepeliri, quarta debetur. nam etsi ad ipsorum religionem transirent in ægritudine de qua decederent, deberetur quarta. eo. tit. de his.

Glos. seq. tractat quid de dato vel relicto singularibus fratribus.

m *Indirectè.* per hoc dicit cōmissio prædicta patere, quòd quarta debetur de iis quæ testatores relinquunt vel dant in infirmitate de qua decedunt, vel dari mādant post mortem, de hoc in testamento mentione non facta, singularibus fratribus, ad eorum commoditates, puta emptiones librorum vel vestium: addens ratione, quòd id eis vel conuentui quęritur, sicut per monachum monasterio, per seruū domino, & parri per filium. xij. quæst. j. non dicatis. xviij. q. j. cap. j. in fin. institu. per quas personas in prin. C. eo. titu. l. j. in fin. & l. vlt. & in legato serui inspicitur persona domini, & an sibi legare potuerit, & ex tali legato potest dominus fideicommisso grauari. hæc probantur. ff. de lega. j. l. cum filiosa. de lega. ij. si alienus seruus. de hæredi. institu. l. non minus. C. de hæredi. institu. l. neque. Non ob. prædictis de testa. requisiti. ad fin. quod loquitur in illo qui potest habere proprium. Ioan. Andreas.

Glos. seq. quærit, recitat opin. contrarias, & declarat circa primam.

n *Quartam.* quæro an prædicatores & minores teneantur ad hanc quartam de iis quæ relinquuntur eisdem per eos qui apud illos non sepeliuntur? Prædicta commissio recitat quòd nō leuis opinionis doctores dixerunt quartam deberi ecclesiæ parochiali de omnibus relictis à suis parochianis, etiam si sepulti fuerint apud illam. placuit autem hæc opinio Hostien. Petr. & Aegid. Sed Tanc. gloss. Innocent. & Abb. contra, quæ opin. placet Archidiac. & milli, vt scripsi eodem titulo. capitulo primo. & hic Ioan. Mon. Dicit demum illa commissio, quòd ex qualitatę personarum, & quantitate relictorum, & ex præteritis præsumi potest fraus, maximè quia quando non tenebātur ad quartam, sepulturas præcipuè diutiū toris viribus procurabant, & vt

dicit

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicit ex his iura quandoque præsumunt fraudem & faciunt conniecturas: suppolita verò fraude constat quòd debetur. de testamen. ofhc. & c.requisiti. in fi.& c.fi.primum probatur de renun.c.ij.lib.vj.ff.si quis omis. causa te.l.vj.& l.Iulianus.de actio.e.mp.Iulianus.alias inter eum.§.ibidem.de vsu. qui semisses. de pig. act.l.velvniuersorū. de lega. j.si seruus plurium.in fi. Ioan. And.

Glo.seq.tractat an legatum integrū solvendū sit fratribus.

a *Largiri*. per hoc dicebat ipsū fratres, quòd hæredes debebant eis soluere integra legata quorū quartā curati de manibus suis recipere debebant: sed declarat prædicta cōmissio, quòd sicut Falcidia est in bonis hęredis, sic ista quarta in bonis ecclesiarū parochialiū: quare curati eam vēdicare possunt: & inhibere hæredibus, vel per fideicōmissum gratuitis, ne illā soluant fratribus: præcipue cùm illos suspectos habere possint, & sibi nō soluāt eādē. ad hoc ff.ad Trebel. hęres. in fi.ff.ad leg. Falc.lineam margaritarum.

Glos.seq.tria dicit circa funus: primò deferendū ad ecclesiam parochialem.

b *Integrè*. ita q nō diminuetur propter ubuētiones quas habuit parochialis facerdos in missa funeris dicta apud suā ecclesiam prius quā funus portaretur ad fratres, secundū Io. Mo. quia iuri cōmuni statur vbi non est mutatū.alleg.de ele. constitutio.li.vj. Dicit etiam q si cōsuetudo habet, semper prius funus portabitur ad propriā ecclesiā. Ista enim deceret.non tollit consuetudines, nisi precedētibus aduersis. Dicit etiam, q vbi non est consuetudo, etiā esset deferendum: vt sic haberet missam in propria ecclesia: & sic recipiat ibi vltimū vale à suo curato. alleg. in arg.de conse.dist. v.nō oporter.ij. nec istud electionisepulturæ repugnat, sed concordat.

c *Onerare*. concor. §.ea. compil. de foro compe.quamuis. §.pe.in fi.

d *Coērceri*. innuit quòd ad quartā coērceri possent: sed propter exemptiones ipsorum non habet clerus à quo iustitiā consequi possit: & de hoc summe conqueritur.

Glos.seq.no.ad quæstionem de qua remittit.

Priuilegiū

e *Verbo*. hic videtur expressum, quòd valeat priuilegiū vel partem (quam authoritate apostolica taxamus & etiam limitamus) parochialibus facer dotibus & ecclesiarum rectoribus seu curatis largiri [a] integrè [b] teneantur: Facturi [i] & curaturi, quòd nec alij nec aliis à quibus quarta huiusmo di minimè deberetur,ad ipsorum fratrum vtilitatem vel commodum huiusmodi fiant relicta, aut in eos taliter data vel donata procedat,seu quòd in morte vel ab infirmis huiusmodi dandum vel donandum fratribus ipsis existeret: in eorundem dantium vel donantium sanitate sibi dari vel donari procurent. In quibus per ipsos vitandis eorum intendimus conscientias onerare [c]: vt si(quod absit)per fratres ipsos dolo vel fraude quidquam in hac parte agi fortasse contigerit, præter id quòd eos propterea dictis sacerdotibus, rectoribus,& curatis teneri volumus,etiam di stricta ratio in extremi iudicij examine requiratur ab eis.

Vltra portionem autem huiusmodi nihil valeant parochiales rectores,curati & prelati exigere supradicti, neque illis dicti fratres amplius impendere sint adstricti, neque ad id à quoquam possint aliqualiter coērceri [d]. Nos etenim (vt in cunctis æqualiter & pacificè fauente domino procedatur) vniuersa priuilegia,gratias, indulgentias, verbo [e] seu scripto, sub quacunque forma [f] vel expressione seu conceptione verborum, à nobis vel prædecessoribus nostris Romanis pontificibus cuicunque ordinum prædictorum concessa,necnon consuetudines,conuentiones,statuta & pacta [g] inquantum sunt præmissis vel alicui præmissorum [h] contraria, ea penitus reuocamus, vacuamus, cassamus & irritamus: quinimo cassa, vacua & irrita nuntiamus,& decernimus nullius prorsus existere firmitatis.

A gratia apostolica de qua constat, licet scriptura super ea con fecta non sit.de quo satis not.Archid. in proœ.vj.& vltra ea quæ ibi allegat,bene facit.xxv.q.ij.institutionis.& quod ibi no.de hoc vide in mercu.sub rub.de priui.

f *Forma*. concor.s.eo.c.proxi.in fi.Io. And.

Glos.seq. tractat quid de pacto firmato per sententiam & confirmationem.

g *Pacta*.dicit Ioan. Mon. quòd si super pacto quod erat super sepultura, sententiatū erat per papam, & confirmatū pactū ante hanc constitutionē:quòd per istam literā illa sententia & confirmatio nō tollitur, imò stabit: quia non est expresse sublatum. C.de appel.præcipimus.in fi.nec sequitur, pactum est sublatum:ergo & pactū firmatum sententia & confirmatione [a].

Plus enim potest hoc tale quàm hoc simplex. facit de pact. quamuis.de iureiuran. licet.de foro competenti. capfin.lib.vj. inducit etiam auth.vt cùm de ap.cogn. in princ.& §.j.coll.viij. vbi no. legem nouam non extendi ad causam pendentem vel decisam,etiā si ad præterita referatur.

h *Præmissorum*. ergo non solum vltimum articulum de sepulturis,sed etiam præcedētes duos respicit,secundum Io. Mon.

i *Cooperatores*. de offi.ord. inter cætera.in fi.

DE DECIMIS, *primitiis & obla.*

Visum est ff.de vno iure parochiali. f.de iure funerandi.verū quia est vnum aliud ius parochiale,scilicet ius decimarum: ideo &c.De iuribus parochianorum vide Panor. in rub. de parochiis & alienis parochianis.in ant.

Primò per-mittit confi-tentem cui sua pe-cunia fecisti no deberetur, ita &c.

Religiosi. &c.Pręsupponendū est q licet religiosi cuiuscūq; ordinis teneantur soluere decimas de fructibus suatū possessionū: tamen sunt aliqui exempti,vt non soluāt decimas de terris quas propriis manibus excolit, & excoli faciūt suis propriis sumptib[b]: similiter nō soluūt decimas de fructibus animalium. Secundò præsupponendum est, quòd isti religiosi exempti aliquādo committebāt fraudes:quia comunebant animalia suorū vicinorum cum suis vt fraudarent ecclesias parochiales à decimis:vel etiā fingebant emere animalia, & dimittebant empta apud venditorē.

Ponit quatuor casus in quibus religiosi grauātes vel fraudātes ecclesias circa decimas eis debitas,si requisiti per illos quo-

etiam sua scriptura valet.

a R.o.sing. 7.per glo. ibi pactum iuratū non tollit glo.fulsum,nec ob pactū de R.o.in nouis.Innoc. fi.ccc.vnic. Cor.in rubr. de pactis.in fi. Cur.in re-gul.iuris.in 21.principali. remissiue ibi positas. & gl.cum ibi per no-tata.in cle. cū non dicat.de vsu-bb.6.Feb.

Hactenus plus potest quàm simplex.

Primitiuis deprehenditur p ma soluum.

Debitum quid est.

rum interest, non desistunt intra menses, vel de vsurpatis vel retentis intra duos menses non fecerint emendā.sustinēs sunt ab officiis,administrationibus, & beneficiis: & talia non habentes sunt excommunicati. Secundus, tertius &, quartus casus ibi,seu qui. Ioan.And.

CAPITVLVM I.

Religiosi [a] quicunque [b] qui noualiū [c] aut alias decimas [d] debitas [e] ad eos ex aliqua causa legitima non spectantes [f] appropriare [g] sibi præsumpserint, aut exquisitis fraudibus

A ecclesia.cum concor.

g *Appropriare*. j.dicit vsurpare. & de his j.dicam.

h *Coloribus*. concor.de elect. auaritiæ. lib.vj.& j.tit.ij.ca.j. §.quia verò.

Glos.seq.notat pro Aegidio.

Decimæ de nutrimētis animalium non sunt à leprosis solvendæ.

siue coloribus [h] vsurpare,

Seu qui de animalibus [i] familiarium [k] & pastorū [l] suorum vel aliorum etiam animalia ipsa eorum gregibus [m] immiscentium [n], Seu qui de animalibus quæ in fraudem ecclesiarum in pluribus loeis emunt, emptaque tradunt venditoribus vel aliis ab ipsis tenenda [o]. Seu qui de terris quas tradunt aliis excolendas [p], decimam solui ecclesiis non permiserint [q], aut prohibuerint [r], nisi post requi

i *Animalibus*. per hunc ver.& sequentem approbata videtur lectura Aegidij dicentis,de eccle. ędifi.cùm dicat quòd priuilegium leprosorum de non solvendis decimis, de nutrimentis animalium intelligitur, id est de animalib[b] quę nutriunt. sic enim adaptantur fraudes quę sequūtur.sic ergo videtur intelligenda decre.ex parte.j.s.eo.tit. Licet autem religiosi facientes has duas fraudes ligentur his pœnis, leprosi non: si aliàs religiosi non sintvt dixi in j.gl.Ioan.And.

k *Familiarium*. famulantium scilicet. in hoc tamen non est vis per id quod sequitur .intelligitur tamen de non plenè oblatis:vt in fine.& est simi.de priuileg.authoritate. in fine. lib.vj.

l *Pastorum*. qui tenentur de custodia.de hoc de reg.iu.quāuis.Ioan.And.

Grex & armentum differunt.

m *Gregibus*. licet strictè grex differat ab armento, quod est maiorum animalium, vt equorum & boum, grex verò minorum,vt porcorum,caprarum, & ouium: hic tamen largè sumitur pro maioribus & minoribus quæ gregantur. & facit.ff.de abigeis.l.fin. Cui verò ecclesiæ debeatur decima de fructu gregis,no.xiij.q.j.§ ij.& eo.titu.ad apostolicæ. Ioan. And.

Glos.seq.arguit & respondet.

n *Immiscentium*. hic iunge literā.j. decimā solui &c.ex hac mistura videtur q deberent perdere priuilegium etiā circa propria animalia: vt sic inutile adiectum vitiaret quod erat vtile.de offi.deleg.cùm super.sed hic ista sunt separabilia.ff. de aqua quotid.& æsti.l.j.§. Trebatius. de quo dic vt not.de reg.iu.vtile.lib.vj.

a Idē docti. Font.

b Idē docti. placet de Ancha.& Imo.commendantibus glo.& facit hic dicta Bart. in l.si mercet. §. vlt maior. ff. loca.c.tua. ca.cum sit. ē.eod.

c Idē Imo. de Ancha.

d Quia separatorum est separata ratio. no. Archi. vj.q.j.ca. clericis.sicut fructus ecclesiæ ad firmā datæ vēditi. etiā si portantur ad vendendū, dicit de Ancha.nō gaudent priuilegio eccle sia.facit li licitatio.§. vltim.ff.de publica.ca. pen.de cens f.lib.vj.

o *Tenenda*. sicut ergo priuilegium de decimis laborum nō extenditur ad terras quas colendas tradūt,vt sequitur:ita priuilegium de nutrimentis animalium, nō extenditur ad animalia quæ tradunt aliis nutrienda.

Glos.seq. primò dicit in priuilegiis duo requiri, secundò tractat de quibus colonis intelligitur. tertiò, an coloni teneantur ad decimas.

p *Excolendas*. in priuilegio enim de decimis laborum hæc duo requiruntur,quòd prædia sint propria.eo.tit. dilecti.& quòd illa laborent propriis manibus vel sumptibus [a], eo.tit. licet.& intelligo hoc non solum de colonis censualibus,sed etiam partiariis . de vtrisque not. eodem titulo.tua.ij. [b] Dicebant tamen quidam ex his priuilegiatis super decimis laborum, quòd includebantur terræ datæ colonis partiariis: quia sumptibus ipsorum coluntur, propter partem fcilicet fructuum quam habent ex culpa coloni. sed vt dixi in prædicta decreta. tnd.& capitu.cùm sint homines. pars talis coloni potius est fructus quàm lucrum. subinittit enim illam fortunæ & diuinæ misericordiæ. quando igitur conducunt operarios, dant certum pretium vel certos corbes pro cultura, dato quòd nil prouenīat ex prædio, & tunc suis sumptibus colunt [c]. Sed nunquid coloni partiales vel censuales priuilegiatorum simpliciter super decimis non solvendis tenentur ad decimas? Puto ponderanda verba priuilegiorum. Facit de priuileg. porrò. quæ si eximunt terras ipsorum ab hoc onere: coloni colentes illas priuilegio participant. si verò eximunt personas, tunc licet illi de sua parte non soluant,coloni non exempti de sua soluent [d]. facit eod. titu.à nobis.& xvj.q.j.quæsti.de priuileg.per exemptionem. lib.vj.

q *Non permiserint*. facto.

Glos.seq. addit tertium casum, de quo quærit. arguit pro. contrarium soluit.

r *Prohibuerint*. verbo . In tribus ergo vltimis casibus punit hęc cōstitutio non permittentem vel prohibentē:in primo, appropriantē vel vsurpantem.Sed dubitatur an liget nō soluentē:quod videtur per verbū quod sequitur, retinere: Nō puto quòd hoc sit de mēte, quòd religiosi non soluētes decimas

Universidad de Deusto
Biblioteca

cimas incurrant has pœnas. aliud enim est appropriare vel vsurpare: aliud nō soluere: & verbum retinere, quod sequitur, respicit illas appropriatas vel vsurpatas. vbi ergo ex aliquo feudo sibi rite donato, vel per priuilegium percipiunt decimas intra certos limites quos excedunt, vel certa quota illis debetur quam excedunt, vel non permittūt, vel prohibent colonos suos decimas soluere in casibus in quibus debentur: locus est his pœnis.

a *Interrerit.* scilicet per prælatos & ministros illarum ecclesiarū quibus debentur.

Glo. seq. alleg. cōcor. notat differentiam & tres casus.

b *Factam.* concordat de offic. ordin. si canonici. lib. vj. sufficit autem quomodocunque de hac re quisitione legitime constet, non sic in casu decre. j. de sententi. excommun. lib. sexto. vbi oportet constare per publicum instrumentum vel sigillum authenticum: & est speciale: vt ibi not. Et ex illo & isto capit. & ex decret. j. j. de priui. not. casus in quibus requisitio partis etiam vnica constituit quem contumacem: etiam quo ad incurrendas suspēsionis & excommunicationis pœnas.

Vna monitio efficit cōtumacia, a Dicūt hic de Ancha. Imol. q̄ habens exercere diuina officia & etiā alta de quibus in glos. hic ab illis suspendi debet si aliter non habeat solū diuina officia exercere: benignius est q̄ ab illis suspensus dicatur potius quām excōmunicatus: cum excommunicatio sit nimis magna pœna. ea. nō affectamus. 24. q. j. q̄ si videtur dicere. §. q̄ sit excōmunicat': nec eā tenent tenere officia quasi sola suspensio ab illo effectu sit nimis parua pœna: & hoc credere. Vankel Panor. nil dicunt. de Anch. Imo. glo. non satis se explicant. Vide si quid bonū dicat Zaba. Fon.

c *A præmissis.* prohibitione, fraudulenta emptione, & immistione.

d *Mensem.* quot dies habere debeat, no. de electi. quàm sit. lib. vj.

Glossa sequens ponit diuersitatis rationem, & dubium soluit.

e *Duos menses.* supra dat vnum mensem tantūm: quia sufficit desistere: hic verò requiritur emenda quam durius est facere: & ideo datur maius tempus. & videtur quòd isti duo menses currunt ab vsurpatione vel retentione: licet superior currat à requisitione. ff. de sepultu. capitu. j. in fin. lib. sexto. sed puto de mente quòd requisitio respiciat vtrunq; casum.

Glos. seq. declarari petit dubium quod aperit.

f *Officiis.* declarari debuisset, an intelligere de diuinis, an de aliis officiis: puta quia sacristia, cellarius, camerarius, eleemosynarius, vel his similes. & pro hac litera & lectura facit de solut. c. ij. de reg. iu. in pœnis. lib. vj. pro prima facit, quia infrà non repetit de officiis.

Glossa sequens dubium soluit, & opin. ponit quam determinat.

g *Donec.* sic suspensi indigent absolutione: quia de satisfactione dubitari posset: non sic in suspēsis ad tempus determinatum: puta mensem vel annum secundum Inno. qui hoc no. de æta. & quali. cùm bonę. Satis crederem quòd sufficiat iudicis declaratio super satisfactione sine alia absolutione. In excommunicatis verò necessaria est absolutio post satisfactionem vt j. patet.

h *Non habeant.* similis distinctio. ē. ea. compi. de vi. & hon. cleri. quoniam in prin. & circa fi. & j. de stat. mo. ne in agro. §. si quis. & j. de pœ. multorum.

i *Quibuscunq;* per quæ possent prędictę sententiæ impediri. priuilegia enim super decimis illis concessa, tollere non intendit: quod patet ex principio.

k *Præmissa.* ē. secundo & tertio casu. Ioan. And.

l *Oblatos.* de his xxviij. q. j. vt lex continentiæ. vbi not. an tales conuersi & oblati intelligantur renuntiasse propriis, & continentiam vouisse. Ioan. And.

m *Cum effectu.* tollit hoc verbum fictiones & frandes. Item conditiones & pacta, quę suspensum tenerent taliū oblationum effectum.

Glos. seq. declarat, & obiectionem soluit.

n *Se & sua.* non sufficit ergo quòd bona donassent manētes in seculo ipsorum fructa retento, non obstat de priuilegiis, vt priuilegia. tales enim confratres sunt: & in aliquibus priuilegiatis vt ibi: sed plenè oblati non sunt: vt hic.

Si beneficiorum. ¶ Duæ sunt partes principales, prout duo sunt dicta. Primò enim declarat secūdum quam taxationem [A] sepulturis & dandis pœnitentiis & de distributionibus, soluetur decima. De quinto nihil ibi dicitur: sed videtur quòd non includantur, sicut nec includebātur in reseruatione fructuum quam sibi fecit dominus noster. Tu die contra: quia constat illa esse beneficia ecclesiastica, ex quo sic sunt per episcopū ordinata. j. q. iij. quæsitum. & c. penul. de præbē. significatum. quod dicitur de reseruatione fructuū, facit. p: quia nisi fuissēt exceptа, intelligeretur inclusa.

¦Vide quæ dicūtur extrauag. Io. xxij. circa sacrosanctæ. de sent. excō. Fon.

a *Cumu.* prælato, principi vel alteri, in regno Fraciæ sępe practicatur iste casus.

b *Simpliciter.* si ergo aliquid certū exprimat papa, illud tenebitur.

c *Ad tempus.* hoc dicit: quia perpetuas curia non fecit per tempora, nec facere intendit. facit de rescript. cap. fina. lib. sexto.

Glos. seq. declarat duas diuersas consuetudines.

Beneficia, a quib. petuntur decimæ, quando desinunt locata.

d *Taxationem.* in quibusdam partibus sunt beneficia taxata in communi æstimatione prouētuum: vt si taxatum sit in centum, soluat decem: & si haberet mille, non plus soluet: & si haberet solum quinquaginta, tantum soluet: & hoc voluit reseruatio fructuum beneficiorum quā nunc fecit papa, qui dat collectoribus electionem an velint recipere fructus secundum taxationem decimæ, an velint illud relinquere beneficiato & recipere residuū. In multis tamē partibus nulla est taxatio: sed singulis annis prout plus vel min⁹ recipit beneficiatus, plus vel minus soluit. patet hoc in extrauag. Io. quæ incipit, suscepti. ex quo ergo habet consuetudo q̄ plus vel minus singulis annis soluitur secundū quantitatem fructuum: & illud reseruabitur. Et quæ expensæ deducantur, & de quibus fructibus soluatur, patet in declarationibus prædictis. Nam inter cætera deducūtur expensæ factæ pro fructibus: & sine quibus fructus haberi nō poterant: quod non est in communibus decimis. ē. eo. cùm sint homines.

Glo. seq. alium casum per hunc soluit.

e *Consuetam.* hic iunge literā, ipsa decima &c. & quod hic dicitur, locū habet etiā cū papa mandat alicui prouideri de beneficio vsq; ad summā tot librarū paruorum Turon. ad taxationē decimæ. inspicitur enim illarū partium cōsuetudo in taxatione: vt hic, & si non currūt ibi Turon. monetę currentis ad taxationem Turon. fiet cōputatio vel comparatio iuxta pondus & consuetudinem cambij quę cōmuniter esse solet, non iuxta casualem caristiam vel vilitatē quæ propter casum accideret.

Decima beneficiorum soluī debet in pecunia.

f *Monetam.* in pecunia enim & nō in ipsis rebus debet fieri solutio decimæ, vt in declarationibus.

Glos. seq. alleg. concor. declarat, & notat.

g *Currentem.* facit de malefi. c. ij. cū forte currerēt ibi Turon. bon. vel sterlingi, collectores volebant q̄ fieret solutio in florenis: vel soluentes volebant soluere in Turon. vel florenis: cū illa moneta ibi nō curreret. hoc prohibet: & hoc dicebatur in illis declarationibus, q̄ soluentes pecuniā cambire non tenebantur. Et no. quòd dummodo moneta cōmuniter currat: licet & alia currat, in illa fieri poterit solutio, p hanc literam: & sic erit electio soluentis, de reg. iur. in alternatiuis. lib. vj.

h *Calices.* concor. de pig. c. j.

i *Deputata.* in aliis ergo non habet locū hæc prohibitio: vt si extant scyphi argentei, libri iuris, vel artiū, vel Romancij, ornamenta, mensalia, lectisternia, vel similia.

k *Capi.* dicitur in declarationibus, quòd non soluentes per secularem potestatem cogi non debent: nisi non soluentis tanta fuerit rebellio, quòd propter ecclesiasticæ censuræ contemptum inuocandum sit contra ipsum brachium seculare.

DE REGVLARIBVS &c.

Cautionatio.

Diuisio.

Quia clericorū duo sunt genera: quidā enim sunt seculares, alij religiosi: de primo genere dictū est in titulis præcedentibus: nunc dicendum est de alio genere clericorum, videlicet de regularibus.

Decima debetur de oblationibus.

T *professores.* ¶ Primò ponitur cōstitutionis causa. Secundò, cōstitutio, ibi: Sacro. Tertiò, ipsius moderatio: ibi, Ad illorum. Secundò tria facit.

[A] Primò prouidet circa vocē & locum capituli. Secundò, circa futuras administrationes vel officia: ibi, Ad prioratus. Tertiò decretum apponit: ibi, Quidquid. CASVS. Est aliquis religiosus de ordine mendicantium, qui tractu tēporis de licentia papæ transiit ad ordinem non mendicantium: videlicet ad ordinē sancti Benedicti, vel sancti Augustī. quæritur, an in huiusmodi ordine possit obtinere aliquem prioratum, vel aliā administrationē, vel etiam aliquod beneficium: vel an cogatur remanere simplex monachus claustralis? Dicit Clemēs, si ante tempus huiusmodi constitutionis talis trāsiēs ad ordinē non mendicantiū habeat aliqua officia vel administrationes: illa officia vel administrationes debent sibi remanere: sed tamē non habebit vocem in capitulo, etiam si alij monachi consentiant. Sed quid si aliquis mendicans post istam constitutionem velit transire ad ordinem non mendicantium: quæritur, vtrum possit obtinere illa officia & administrationes? Dicit quòd nō: nec etiam possunt esse vicarij pro aliis. ratio est in principio ca. Sed ponamus quòd erat religiosus de ordine non approbato: vtrū ista constitutio comprehendat ipsum? Dicit quòd non. Colligo aliqua notabilia. Primò ex princ. cap. quòd quilibet debet esse contentus ea vocatione qua vocatus est: nisi vellet dimittere primam religionem, & transire ad frugem melioris vitæ. cap. licet. eod. & transire ad ordinem approbatum. Secundò quòd ordines mendicantium appellantur ordines paupertatis: nam tales nec in cōmuni nec in particulari quid debent habere. Alij verò religiosi etiam nihil debent habere in particulari, sed bene in communi. Tertiò, quòd religiosus mendicans de licentia sedis apostolicæ potest transire ad ordinem non mendicantem, etiam ad ordinem laxiorem: sed tunc talis mendicans non habebit vocem in capitulo, etiam si ab aliis religiosis sibi concederetur: sed tales debent esse simplices monachi claustrales.

Vocationē suam quisque sequatur.

Religiosi mendicantes etiam si cū transeuntes ad nō mendicantes, non habent vocem in capitulo: nec ad administrationes possunt assumi.

DE REGVLARIBVS ET transeūtibus ad religionem.

Clemens v. in concilio Viennensi.

Professi ordinum mendicantium, etiam cū transeuntes ad non mendicantes, licet administrationes habeant, nō habent vocem in capitulo, etiam si alij de capitulo id concedant: nec deinceps consequi possunt administrationes, prioratus vel officia, etiam tanquam vicarij: nec pro se vel alijs animarum curam gerere: & irritat contra factum. Vltimò ponit casum excepti. Ioan. And.

CAPIT. I.

VT professore cu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Glos. seq. quæstionem soluit.

Vt professores, per hãc literam, professores. & quòd j. sequitur, mendicantes quoslibet, dico decre. non habere locũ in illo qui intra xv. suæ ætatis annum, vel aliàs intra annum probationis fecit professionem in ordine mendicantium, si intra ipsum annum exiuit, & trãsiuit ad non mẽdicantes, cũ illa professio nõ adstrinxerit eum ordini in specie, sed religioni in genere. eo. tit. c. j. & c. non solũ, & c. cõstitutionem, lib. vj.

a *Paupertatis.* vide quod dixi de statu mo. recolentes. in fi.

b *Eo.* id est in tantum. Ioan. And.

c *Vocatione.* id est religione.

d *Persistere.* studeãt, quod est j. & habetur hoc j. ad Corint. vij. xxj. quæst. j. ca. j. eo. titu. licet in princi.

e *Quò.* id est in quantum.

f *In ipsis.* mendicantibus, manentibus, vel transeuntibus. & hic iunge verbum, reprimatur. & redeas retrograde.

g *Discordiarum.* facit suprà ea. compil. de sepul. dudum. post princi.

Glos. seq. contrà ambitiosos duo iura & tres rationes inducit.

h *Ambitio.* cõcor. de elect. auaritiæ. in prin. & c. quorundã. in prin. lib. vj. dicit ille Statius Poëta:

Versus. Ambitus impatiens, & summo dulcius vnum
Stare loco, sociisq; comes discordia regnis. & Senec. epist. lxxviij. Ambitiosis (aliàs ambitiosi) non tã iucundũ est multos videre post se, quàm graue aliquem ante se.

i *Statuimus.* constat quòd aliqui ordines mẽdicantes habebant quædam ex his per priuilegium, quod modo in multis ampliatur, & sic ius commune. in. de oth. leg. quod trãslationem. de sent. ex com. c. vlt. lib. vj.

Glossa sequens casus differentiales colligit, & dubium soluit.

k *Quoslibet.* prædicatores, minores, eremitas sancti Augu. & carmelitas. de elec. quorundã. de reli. do. c. vnico. lib. vj. & ibi habetur qui dicantur ordines mendicantes. & ex illis iuribus, & hoc c. eo. tit. non solũ. & c. constitutionem. lib. vj. de stã. reg. ca. vnico. §. sanè. eo. lib. de excef. prælat. c. vnico. eod. libr. & j. de pœnis, cupientes. in princi. collige differentias mendicantium ad non mendicantes. & adde quod dicam j. de sen. ex eom. c. j. & per prædi. §. sanè. dico hanc cõstitutionem locũ habere etiam in fœminis ordinũ mendicantiũ, si transeãt ad non mendicãtes. facit quod no. de elec. generali. in prin. lib. vj.

Ordines mendicantium.

l *Non mendicantium.* cessat ergo constitutio cum mendicãs transit ad alium ordinem mendicantem, vel cũ ille qui transit, est non mendicans, siue transeat ad mendicantem, siue ad non mendicãtem: vt sic ex quatuor casibus vnum solum includat.

m *Apostolica.* ab hoc excipit in fi.

n *Transierunt.* repete, etiam auctoritate apostolica. & vide quod dixi s. ea. compi. de æta. & quali. vt hi qui. super ver. in posterum.

Glos. seq. præmisso dicto Ouidij, ponit duas lecturas. obiicit, ponit solu. quam impugnat. demum soluit, & huic literæ tripliciter respondet, & remittit.

Inibi est aduerbium compositũ. ibu est tuconia.

o *Inibi.* aduerbium ex in & ibi cõpositũ. Ouidius fecit librum quem intitulauit in Ibim, id est contra Ibim. aduersarium enim suũ & corriualẽ, quia cũ vxore sua mœchabatur, vituperare volens, vocauit illũ Ibim, ab ibis, ibidis, quæ dicitur ciconia, auis vituperabilis, quia immunda ex causa quã taceo: aliàs tamen auis commendabilis, quia pia in parentes senes. quod prosequitur Ambro. in Hexaemeron. v. dicit ergo ibi Ouidius, Ibidis interea tu quoque nomen habe. Sed istud inibi difficilius exponitur, nam clarius formari debuisset. Circa quod sciendum est, q̃ hic est duplex punctuatio. Prima post hoc aduerbium, & tunc exponitur inibi, scilicet in ordinibus non mendicantibus, & tungitur ibi, quamuis nunc inibi obtineant prioratus &c. & sic legendo non prohibet hunc vocem habere in seculari ecclesia collegiata, si ibidem administrationem haberet. Sed si punctuetur prius, id est ante hoc aduerbium, resultat contrarius intellectus, & exponitur inibi, scilicet in ecclesiis in quibus obtinẽt prioratus, administrationes &c. Credo tamen quòd prima punctuatio sit de mente. Sed videtur admirandum quo ad prius transeuntes & prælatos, quòd remaneant prælati, & in capitulo vocem non habeãt. Et si dicis, capitulum expediet negotia sine tali prælato ac si vacaret sedes: Respõdeo quòd in vacatione est istud expressum, nõ essent irrita: vt baptizare, eucharistiã dare, & his similia. Itẽ quædam quæ constituunt in facto, & nequeunt non fuisse, sicut prædicare, de quo prædixi. Castaldi, & similia. & vide quod dicã j. de hære. c. j. ver. duro.

c *Priuilegio.* prius concesso, tamẽ iam cœpit curia tales priuilegiare cõtra hãc cõstitutionem, nec voluit nec potuit papa legem indicere successori. de elect. innotuit. cum concor.

d *Ordines.* approbatos per sedem apostolicam, tamen post concilium generale.

e *Admitterent.* ita quòd oportet quòd desinant in seipsis.

f *Approbatos.* etiam minoris religionis.

g *Transeunte.* singulariter, non collegialiter, vt patet de regi. do. c. vnico. in fin. lib. vj. In his ergo cessat ratio inducta in prin. ca. quia non expedit in ea vocatione manere in qua vocati sunt.

Professio est duplex, scilicet ex pressa, & ea, que multis modis colligitur.

Eos qui. ℣. Se summat. Præsupponendum est primò, quòd duplex est professio per quam quis obligatur religioni. Quædam est expressa, quæ fit per ista verba, Promitto Deo & tali sancto, puta sancto Benedicto (si fit in ordine sancti Benedicti) & tibi abbati obedientiam, & reuerentiam, & castitatem. & iste talis obligatur irreuocabiliter, dum tamen aliquod impedimentum non obstet. Alia est professio tacita, quæ inducitur pluribus modis. Aliquãdo inducitur quãdo nouitius immiscet se actibus professorum. Aliquando inducitur assumptione habitus professorum, & perseuerando professor. Aliquando inducitur tali professio tacita ex delatione habitus religionis, id est portando habitum religionis per annum integrum. & ista est materia huius capituli. Secundò præsupponendum est, quòd inter habitus religiosorum professorum est aliquando differentia latens, id est non apparens: aliquando est differentia patens & apparens. Differẽtia habituum professorũ dicitur latens, quãdo non est differẽtia in colore, scissura, & figura, led est alia differentia, forte quia habitus professorũ benedicuntur, habitus autem nouitiorũ non benedicũtur. Vel nulla est alia differentia inter habitus professorum & habitus nouitiorum, nisi quia habitus professorũ dantur in capitulo, vel ante magnum altare, habitus verò nouitiorum dantur in alio loco. Vel forsan talis est differentia, quia habitus professorũ dantur per abbatem, & habitus nouitiorũ dantur per alium, forsan per priorem vel alium officiariũ seu religiosum. Alia est differentia inter habitus professorum & nouitiorum, quæ est patens & omnibus nota, quæ est in colore, vt habitus nouitiorum sunt alterius coloris ab habitu professorum. Est etiam differentia patens in scissura, sicut in ordine fratrũ minorum, qui nouitij non habent caputiũ sutum cum suo habitu, professores verò habent. Est etiã differentia in figura, quia nouitij habent habitum breuiorem in aliqua parte habitus quàm habeant professi. CASVS. Titius intrauit religionem approbatam, recepit habitum, tamen voluit experiri & tentare asperitates & labores illius, etiam monasterium voluit experiri mores illius Titij. Ipse Titius portauit habitum per lapsum vnius anni, nõ proclamauit nec professatus fuit: vtrum per delationem habitus videatur fecisse tacitam professionẽ? Distinguit, aut habitus nouitiorum non sunt distincti ab habitibus professorum, & tũc dicitur fecisse tacitam professionem: & tunc inducitur professio per lapsum anni, etiam si maneret in monasterio per xx. annos in tali habitu nouitiorum. Si autem habitus nouitiorum & professorum sunt distincti in colore, in scissura, & in forma, siue figura: & non accipit alium habitum, nisi habitum nouitiorum, tunc per lapsum anni nõ dicitur professus. No. quòd quis obligatur religioni etiam per tacitam professionem. & quia glos. j. videtur iuuenibus intricata propter diuersitatem casuum, ponã aliquas cõclusiones. Prima est, Delatio habitus manifesti distincti, vt in colore, scissura, vel forma seu figura, quantocunque tempore non inducit professionem. hoc probatur hic in fine text. iuncta gl. in fi. Secunda conclusio.

Professio ex indicatis non per delationẽ habitus religionis.

a *Exercere.* repete, statuimus.

Glos. seq. in hoc decreto distinguit.

b *Irritum.* irritat ergo suffragium vocis, & promotionem fiendam contrà hanc constitutionem. illa enim cadũt in decretum istud quæ sunt retractabilia. Sunt enim quædam de officio curæ, quæ si exercuissent, nõ essent irrita: vt baptizare, eucharistiã dare, & his similia. Itẽ quædam quæ constituunt in facto, & nequeunt non fuisse, sicut prædicare, de quo prædixi. Castaldi, & similia. & vide quod dicã j. de hære. c. j. ver. duro.

Officiorũ vera quædam sunt quæ irrita esse non possunt.

c *Priuilegio.* prius concesso, tamẽ iam cœpit curia tales priuilegiare cõtra hãc cõstitutionem, nec voluit nec potuit papa legem indicere successori. de elect. innotuit. cum concor.

d *Ordines.* approbatos per sedem apostolicam, tamen post concilium generale.

e *Admitterent.* ita quòd oportet quòd desinant in seipsis.

f *Approbatos.* etiam minoris religionis.

g *Transeunte.* singulariter, non collegialiter, vt patet de regi. do. c. vnico. in fin. lib. vj. In his ergo cessat ratio inducta in prin. ca. quia non expedit in ea vocatione manere in qua vocati sunt.

Professio est duplex, scilicet ex pressa, & ea, que multis modis colligitur. Professio ex indicatis non per delationẽ habitus religionis.

Eos qui. ℣. Se summat. Præsupponendum est primò, quòd duplex est professio per quam quis obligatur religioni. Quædam est expressa, quæ fit per ista verba, Promitto Deo & tali sancto, puta sancto Benedicto (si fit in ordine sancti Benedicti) & tibi abbati obedientiam, & reuerentiam, & castitatem. & iste talis obligatur irreuocabiliter, dum tamen aliquod impedimentum non obstet. Alia est professio tacita, quæ inducitur pluribus modis. Aliquãdo inducitur quãdo nouitius immiscet se actibus professorum. Aliquando inducitur assumptione habitus professorum, & perseuerando professor. Aliquando inducitur tali professio tacita ex delatione habitus religionis, id est portando habitum religionis per annum integrum. & ista est materia huius capituli. Secundò præsupponendum est, quòd inter habitus religiosorum professorum est aliquando differentia latens, id est non apparens: aliquando est differentia patens & apparens. Differẽtia habituum professorũ dicitur latens, quãdo non est differẽtia in colore, scissura, & figura, led est alia differentia, forte quia habitus professorũ benedicuntur, habitus autem nouitiorũ non benedicũtur. Vel nulla est alia differentia inter habitus professorum & habitus nouitiorum, nisi quia habitus professorũ dantur in capitulo, vel ante magnum altare, habitus verò nouitiorum dantur in alio loco. Vel forsan talis est differentia, quia habitus professorũ dantur per abbatem, & habitus nouitiorũ dantur per alium, forsan per priorem vel alium officiariũ seu religiosum. Alia est differentia inter habitus professorum & nouitiorum, quæ est patens & omnibus nota, quæ est in colore, vt habitus nouitiorum sunt alterius coloris ab habitu professorum. Est etiam differentia patens in scissura, sicut in ordine fratrũ minorum, qui nouitij non habent caputiũ sutum cum suo habitu, professores verò habent. Est etiã differentia in figura, quia nouitij habent habitum breuiorem in aliqua parte habitus quàm habeant professi. CASVS. Titius intrauit religionem approbatam, recepit habitum, tamen voluit experiri & tentare asperitates & labores illius, etiam monasterium voluit experiri mores illius Titij. Ipse Titius portauit habitum per lapsum vnius anni, nõ proclamauit nec professatus fuit: vtrum per delationem habitus videatur fecisse tacitam professionẽ? Distinguit, aut habitus nouitiorum non sunt distincti ab habitibus professorum, & tũc dicitur fecisse tacitam professionem: & tunc inducitur professio per lapsum anni, etiam si maneret in monasterio per xx. annos in tali habitu nouitiorum. Si autem habitus nouitiorum & professorum sunt distincti in colore, in scissura, & in forma, siue figura: & non accipit alium habitum, nisi habitum nouitiorum, tunc per lapsum anni nõ dicitur professus. No. quòd quis obligatur religioni etiam per tacitam professionem. & quia glos. j. videtur iuuenibus intricata propter diuersitatem casuum, ponã aliquas cõclusiones. Prima est, Delatio habitus manifesti distincti, vt in colore, scissura, vel forma seu figura, quantocunque tempore non inducit professionem. hoc probatur hic in fine text. iuncta gl. in fi. Secunda conclusio.

A Delatio habitus indistincti siue per modũ, de quo in c. j. eo. tit. lib. vj. vt quia non solum professi & monachi illo vtuntur, sed etiã gerentes vitam communẽ cum eis, non inducit professionem in eo qui in pupillari ætate eũ assumpsit, quãtocunque tempore deferatur, vt probatur in d. c. j. e. tit. li. vj. nec hodie corrigitur per istum text. vt notatur hic in gl. super verbo, portauerint. secus autẽ in eo qui eum habitũ assumpsit in pubertate. inducit enim in eo tacitã professionem post annum, vt probatur in d. ca. j. §. qui verò lib. vj. Tertia conclusio. Delatio habitus extra religionẽ quantocunque tempore nõ inducit professionẽ.

Hoc voluit tacite iste text. in versi. in aliqua religione. argumento isto sumpto per contrarium, & expressius tenet hic glos. in ver. aliqua. quã singulariter notabis. facit c. vt clerici. de reg. Quarta cõclusio. Delatio habitus indistincti, vt est ille quo vtuntur patiter monachi & conuersi, inducit intra annum post pubertatem professionẽ tacitam in c. j. e. lib. vj. Quinta conclusio. Delatio habitus distincti latenter, puta per benedictionem, inducit per annũ professionẽ in illo monasterio in quo habitus delatus fuit. Hæc conclusio singulariter probatur per istum text. assumptio autem habitus professorũ inducit professionem in genere, si datur perseuerantia tridui. de quo tamen dicendum vt habetur in c. constitutionẽ. e. tit. lib. vj. in fi. etiam si talis habitus patenter distinguatur ab habitu professi, vt probatur in d. c. j. in fi. nec in hoc ille tex. mutatur per istum, quia loquitur in alio casu ad quẽ litera ista restringitur, vt notatur hic in glo. magna in versi. ex his. nota triplicem habitum nouitiorum. Et quòd ad professionem faciendam tacitè vel expressè requiritur pubertas, ita quòd masculus debet esse xiij. annorum, fœmina verò xij. nec sufficit ad istum effectum q̃ prudentia vel malitia suppleat ætatem. & hoc voluit glo. in verb. ætate. No. de habitu nouitiorum. & quo ad hoc dicitur nouitius quicunq; nõ professus. aliter accipitur hoc verbum. j. cle. proxi. §. sanè. j. vbi de hoc in glos. j. scholasticis. Not. de professione quæ obligat speciali religioni in genere. de hoc in glos. licet igitur Zabarella.

Pubertas requiritur ad professionem faciendam.

Glo. seq. dicit quid determinat.

h *Eos qui.* determinat decretalem, ex parte. eo. titu. & quod ibi no. Ber. & Inno. & ipse Innoc. & Host. eo. tit. c. ij. & Abb. eo. tit. consulti. & decre. j. eo. tit. lib. vj.

Glos. seq. probat quòd ius nouũ contiuet, dicens quid iure veteri, & quomodo capitulum suum casum non excedit, distinguens triplicem habitum.

i *Deinceps.* per hoc patet, & per verbum infra, decernimus, quòd hæc constitutio ius nouum statuit, & præterita non respicit. Dicebamus enim olim quòd tunc delatio habitus per annum inducebat professionem tacitam, quando erant habitus indistincti, & sic intelligebatur hæc decre. ex parte, eod. tit. vt ibi no. in fin. vlt. glos. Si verò erant distincti, secus, qualiscunque foret distinctio. eo. titu. statuimus. & apertius eod. tit. ca. j. in fin. lib. vj. Hodie verò quo ad hunc casum distinguimus qualis sit distinctio habitus, an patens altero de tribus modis hic expressis: an latens, puta per benedictionem vestium, personam dantem, locum vel formam dationis. ex duabus enim cappis quarum altera est benedicta vel data per prouincialem vel in capitulo, altera non, primam à secunda decernere nescis. Primo casu delatio talis habitus etiam vltra annũ non inducit tacitã, secundo sic. Ideo autẽ dixi quo ad hũc casum, quia quo ad alios casus adhuc stamus iuri antiquo, vt sufficiat qualiscunq; distinctio. Vnde adhuc hodie maior qui sciẽter & sponte recipit habitũ distinctum per modũ quẽ s. dixi latentẽ, si perseuerat triduo, professus est. quod dic vt e. tit. constitutionẽ. li. vj. Et ex his no. triplicẽ habitum nouitiorũ, distinctũ, indistinctum, & indistinctissimum. Itẽ primus, s. distinctus, duplex, habẽs scilicet distinctionem latentẽ & patentẽ: vt hic. In habitu ergo nouitiorũ latenter distincto, vel indistincto, vel indistinctissimo, dũmodo receptus fuerit ab adulto, delatio per annum inducit tacitam. & hoc iodubitatum. Delatio verò habitus nouitiorum patẽter distincti, vel indistincti, vel indistinctissimi, vbi receptus fuerit ab impubere, per lapsum anni nõ inducit tacitam. & in his casibus adhuc verum esset quod not. Inno. in decre.

Habitus distinctus quandoq; est patens, quandoq; latens.

Habitus nouitiorũ est triplex.

Vicarium non dat vicarium.

a *Idem Imo. Cardi. Ant. tertio. possent. quo sibi. sine prius. pubertate. de re. cedat. non dicit. dudum. lib. c. Eos.*

b *Rationẽ tamen huius potes colligere. l. fin. ff. de vsu. & habitatione. ibi habetur. quæ tamen. c. tuæ. brie. cum gratum. de ea. que fiunt a prælat. sine cõsensu. capitu. non firmat. dicit Ant. de mala. compellit. non cogit. sed largius. significat. ne cui. dat. quæ sunt. Verba ista non debent esse alicui. tem.*

Exercere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

decre.ex parte,& Abbas in decret.consulti. qui dicebant ꝙ delatio habitus nouitiorum distincti quantocunque tempore,non inducit professionem.Et Abbas dicebat quòd vidit literam papalem absolutoriam concessam illi qui talem habitum detulerat fere per xx.annos. hæc probantur supra e.ex parte.j. & c.statuimus. & eo.tit. c.j. lib.vj.& hic. Dubitatur tamē ne decretalis ista intēdat corrigere quòd vltimò dixi de habitu indistinctissimo recepto ab impubere: vt j.dicam.

a *Aetate.* xiiij.in viro,& xij.in muliere. & requiritur ætas consummata. s.e.ad nostram. Nec sufficit quòd prudentia vel malitia suppleat ætatem. de hoc s. e, postulasti.

b *In aliqua.* secus ergo si extra religionem: & sic non corrigitur decr. vt clerici.s.eo.

c *Religione,* per sedem apostolicam approbata. de vo.ca.vniteo.lib.vj.s.eo.ca.proxi.in fin. siue sit mendicans vel non. Ioan.And.

Glos.seq.exponit,& dubium soluit.

d *Per annum.* integrum. eo.tit.ca.j.lib.vj.ibi,quòd si totum &c.& per hanc literam quæ habetur s.e.ex parte. & e.tit.c.j. li.vj. patet satis esse quòd detulerit per integrum annū,licet annum non excesserit.debet ergo nolens obligari,intra annum deponere.s.eo.statuimus.Ioan.And.

Glos.seq. exponit. casum excipit quem dicit non correctum: & dubium soluit.

e *Portauerint.* licet enim ante annos discretiōis induerint: ex quo tamen post illos per annum portauerūt,sunt professi.hoc verum,nisi eo casu tanta esset indistinctio habitus,ꝙ seculares illis conuinentes vterentur illo. e.tit.c.j.ij.respon. lib.vj.Nisi dicatur quòd hæc decr. quæ solum ponderat delationem non assumptionem, illud corrigat: secundū quod non esset hodie dare habitum indistinctissimum. Sed non credo ꝙ hęc decr.illud corrigat:quod probat litera s.nouitiorū habitum.facit de electō.cum expediat.lib.vj.cum concor. Item intelligas hanc literam de illo qui sponte recepit, vel saltem portauit : aliàs non obligaret portatio quæ fieret durante probabili metu.quod me.cau.c.j.Ioan.And.

f *Illam.* licet igitur illa tacita professio,de qua eo.ti.constitutionem.ij.respon. li.vj. obliget religioni in genere,vt ibi: ista tamen obligat in specie:vt hic.

g *Colore.* vt quia nouitij album:alij griseum vel nigrum:apud quasdam moniales distinguuntur professæ per velum album à nigro. Sed communius est illud distinctiuū consecrationis.

h *Scissura vel forma.* patet in ordine minorū,vbi nouitij nō habent sutum caputium.

Glos.seq.addit casum de quo remittit.

i *Professorum.* adde casum quādo protestatur ꝙ per lapsum non intendit obligari religioni:& hoc præcipue si protestatio fuit conuentionalis. de hoc scripsi post Vin.e.tit.ex parte.post Host.eo.tit.c.j.& c.ad apostolicam.& de hoc in Spe. de sta.mo.in vlt.qu.ætione.

DE STATV MONACHORVM VEL canonicorum regularium.

Clemens v. in concilio Viennensi.

Præmittit exordium breue,in quo constitutionis causam ponit, & generale interdictum monachorum nigrorum circa

Continuatio.

exquisitum ornatum vel notabilem excessum in vestibus, cibis, potibus, equitaturu, & lectisternio.

CAPITVLVM I.

Diuisio. Not. primò de laudib? regulæ monachorum. de hoc in glos.5. No.secundo .ibi in vestibus,vt ibi, in cibis. de moribus

NE in agro [k] dominico , sacra [l] videlicet monachorum nigrorum [m] religione , indecorum aliquid obrepat, [n] aut vitiosum quidquam pernicioſè in segetem [o] coalescat, [p] sed vt in illa [q] potius flores honoris,& honestatis [r] fructū [s] in vbertate succrescant: eis [t] in vestibus inordinatū [u] omnem seu exquisitū [u] ornatum aut cultum, necnon

prouidet circa vocationes,& aucupationes: qualiter & quando debent venari. Quintò ibi, Si quis autem.punit aliquos transgressores istius constitutionis:& iubet puniri alios secundum disciplinam regularē:Sextò ibi, Quia verò nōnulli.prouidet seu statuit contra professos eūtes ad curias principum,vel alias vagātes, vel intra septa monasterij arma tenentes.Septimò ibi, Ad hæc prædecessorum.prouidet contra ipsorū sollitudines. Octauò ibi, Cæterū prioratus.prouidet de priorum ætate & ipsorum sacerdotio: professione & habitatione. Nono ibi, Ad ampliationem autē. prouidet de monachorū ordinatione,& de ipsorū doctrina. Decimò ibi, Præmissa igitur omnia,confirmat & innouat decretalē.s.eo. cūm ad monasterium.& ca.in singulis. Et per partes poteris legere Clementinam.

k *Agro.* habet dominus agrum , vt hic: & vineam de magist.capitu.vltim.in fin.domum. de elect. cūm in cunctis.in princ.de custo.eucha. capit.ij & amplam, in qua sunt mansiones multæ.de pœnit.distin.iiij.in domo. quid vltra? non instemus in his: quia ipsius est terra, orbis terrarum &c.de decima.ij.

Dominus habet agrum, vineā, domum, & ornamenta ecclesiæ.

Glos.seq.allegg duas concor. & ponens antiquū & modernum statum ordinis,& duplex significatum coloris,constitutionem commendat.

l *Sacra.* concor.supra eo.recolentes. in princi.de priuileg. cūm & plantare. in princ.Sanctitatem & veneratione huius ordinis ostendunt documenta patruū , & abundantia temporalium , quibus monasteria huius ordinis pullularūt: sed nunc proh dolor quòd in multis deficiunt verborum & exemplorum documenta : & ad instar filij prodigi dissipatæ sunt patrum substantiæ:& quandoque nostri cupiunt replere de siliquis ventrem suum. Lucæ xv.xxxvj.distinctione. s. hinc etiam ille filius. & cùm habitus nigredo in mortificationem carnis & vittorum fuerit inuenta , vtinam meritorum & virtutum obfuscationes per illam hodie non signentur:ad quod optatum laborat hæc constitutio. Ioan. And.

Monachi in ordine Laus & superstitio.

D Glossa sequens soluit dubium, & rationem diuersitatis reddit.

m *Nigrorum.* in aliis non videtur hæc constitutio locū habere,inquantum scilicet ius nouum inducit,saluo quòd j.dicam. s.fanè.in prin,& s. quia verò. cum s.sequētibus.& potuit esse considerātio, quia alij monachi communiter habēt corpus & caput maius: vt Cisterciēses, Camaldulēses,& his similes: quo quia carēt nigri monachi,minus ibi vigæ correctio.facit j.e.proxi.in prin.

n *Obrepat.* quasi latenter subintret , & est idem verbum in procemio huius compil.post prin.

o *Segetem.* xxiiij.q.j.quoniam vetus.lvj.dist.nasci.

p *Coalescat.* quasi calescat,alatur,vel nutriatur.

q *In illa.* religione nigrorum.

r *Honestatis.* Ecclesiastici. xxiiij. Flores mei fructus honoris & honestatis.

f *Eis.* interdicentes,quod est j.

t *Inordinatum.* beatus Bern.contra Cluniacen. Nullus quidem ordo quippiam recipit inordinatum.

u *Exquisitum.* hoc soluit omne contrariū,quod de munditia vel ornatu posset opponi. quod dic vt no.xxj.q.iij.in summa.&

Abstinentia est continentia nutrix.

Lectisternium quid significet.

ma.& per totum de custo.eucha.c.vlt.in vlt.glos.

a *Cibis & potibus.* de vi.& hon.cle.a crapula.& de his in regula xxxix.& xl.di.capitulis.Dicit autem Anastasius:Abstinentia continentiæ nutrix est:quæ facilius frenos patitur,si non deliciarum calcaribus incitetur.

b *Equitaturis.* de his infrà dicetur.

c *Lectisterniis.* comprehendit lectus cum sterno:& sumitur ꝓ lecto strato,& parato,& omni ipsius paramento.

d *Excessum.* sonat in vitium. j. titu. ij. cap.j.

e *Statuimus.* secūda pars.

f *Habitui.* floco,cucullæ vel scapulari: vt j.dicetur.

g *Nigri, bruni, aut albi.* hos tres colores permittendo, aliquos omnes vel miscolos prohibet: qđ multi non ponderant, quod ergo dicit regula.lv. cap.de colore,non causentur monachi: nō intendit quòd omnibus coloribus fieret eis vti:nam etiā secularibus clericis sunt quidam interdicti. de vi.& hon. cle.clerici.ij. fed hoc intēdit: quòd non causentur inter colores permissos ꝓ iste fit fixior,pulchrior,vel melior illo.

h *Coloris.* isti colores sine tinctura ex lana possunt haberi: & ideo potius approbati.

Regio dicitur à rege.

i *Regione.* regio, regionis dicitur à rex, regis, patria scilicet quē rex regit, & habet diminutiuū, regiūcula, quasi parua regio.

k *Decunt.* concor. xij.dist.illud. lxxvj. dist.vtinam.

l *Subtilius.* vnde dicit regula prædicta c.ij. de grossitudine non causentur monachi.

m *Breuitate,* de vit. & ho.cle. clerici.23. dist.non liceat.ij.

Pugnus vis dicitur.

n *Pugnum.* hoc est clausa manus cū apprehēsione digitorū: & dicitur à pungo . qui enim manu vult pungere, strīngit pugnum. nō denudent ergo brachiū, vt faciunt dominæ, & quidā Hispani: nec vtantur guarnachiis quas prohibet hæc litera.

o *Quomodolibet.* ergo etiam vnum vel duos botonos portare non licet.

p *Humeros.* apud nos communius scindunt ante pectus: & tamen infra imponitur pœna. Et aduerte:quia modum scissuræ non reliquit hic dispositioni abbatis, sed solum in deferendo vel non : satis tamen videretur sufficere dispositio tacita , scilicet cùm ipse abbas caputio vtatur. ista verò scissura debet esse tanta quòd appareat & patens sit. facit s. tit. proxi.c.fina.& quod dixi s.ea.compil.de vita & honest.cle. cap.ij.

Sendatum quid sit.

q *Sendatum.* omne sericū comprehendit: & vide quod dixi

Clementinæ.

A j.ca.j.super ver.sericis.

r *Aestivalibus.* in vulgari vocamus stiuale: & sunt calceamēta corij quibus in æstate vtor, & optima fiunt apud sanctum Seuerinum.

s *Botis aliis.* quę capiūt supra talos,& aliquid de crure:& ligantur quandoq; & hos infra vocat sotulares corrigiatos.

Habitum indecentē licet fere ꝓpter vetustatem,

t *Ad ornatum.* per hoc verbū s. duplicatū patet ꝓ quādo nō ad ornatū,sed ꝓpter ingruētē necessitatem talibus vterentur, essent excusabiles.ad hoc de vi. & hon.cle.clerici. & j.s.porrò.

u *Duodecim monachorum.* incluso prælato. de simo.c.fi. de priuile.ex ore.

Septa & fossa differunt.

x *Septa.* id est clausuram sic dictā à sepio, pis. per c.scripta aliud significabit: vt dicetur j.de hæreti. ad nostrum.in prin.

y *Flocum.* in regula nō habetur hoc nomen:& j. dicet quid sit flocus.

z *Consueto.* sic ergo videtur excusabiles monachi Angliæ, si meliori pāno vtātur quàm nostri.

a *Solui.* cōcor.xxxj. dist.ca.j. de censi.cū apostolus.in fin. Io. And.

Capa vnde dicitur.

b *Cucullas.* de his xx.quæ.iij.præsens. xix.q.iij.c.ij. de æta. & qual.intellexim⁹.

c *Capam.* rondelli qui nūc in vsu sunt, nō sunt propriæ pœ: siue capa dicatur à capite, siue à capio capis: quia totū hominē capiat: non enim habent caputiū appēsum. Et no.quia licet sub capa sit portandū saltē scapulare, sub floco vel cuculla non : quasi illa sint habitus, sed nō capa.

d *Albis.* nō ponitur pro colore , sed pro veste sacra , de qua sequitur versus: Dicitur vrbs alba , vestitur presbyter alba. vrbs illa de qua loquitur versus, est de prouincia Lombardiæ.

e *Sanè.* tertia pars.

Monachi singulis mensibus communicent.

f *Mensibus.* arctatur ergo monachi singulis mensibus ad quod fideles arctantur singulis annis. de pœn.& remiss.omnis. propter religionis enim perfectionē aliquid debent ad pensum sanctæ institutionis adiicere. iij. dist.denique.

g *Singuli.* concord. de excess. prælat. nimis. j. & ij. in fine. Et dubito an per hoc intendat dilatare hanc constitutionem quo ad hoc ad alios monachos: quod satis est honestum.

h *In prima.* non puto quòd solennitas festi occurrentis ea die,puta Resurrectionis, Pentecostes, vel patroni monasterij habeat hoc alterare.facit eo.tit. cùm ad monasterium. in principio.

i *Abstineant.* concor.de pœni.& remiss.omnis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Iuniores.* vbi ergo tales non essent, ista expositio nõ fieret. facit de elect. in demnitatibus. §. penu. lib. vj. & j. de iure patro. c. j. §. fane.

b *Exponatur.* viij. q. j. oportet. xliij. dist. §. vlt.

c *Nouitiis.* i. scholasticis non instructis, qui sub disciplina degunt, dato etiam q̃ sint professi: cũ eadem & fortior sit ratio. aliter sumitur supra tit. j. ca. fi. cum concor.

d *Fidelis.* nõ solum catholicus, sed etiã diligens, & fidelis & legalis.

e *Instructor.* xij. q. j. c. j. xxviij. dist. de his. in auth. de mona. §. volumus. in fi. coll. j.

f *Porrò.* quarta pars.

g *Venationibus.* Hæ propriæ fiunt ad bestias: aucupationes de quibus sequitur, fiunt ad aues: inde aucupator, auium captor.

h *Interesse.* concor. j. de baptis. præsenti. cum concor.

i *Venaticos.* de aliis qui sunt ad custodiã, non prohibet.

k *Præsumant.* hæc prohibẽtur etiã secularibus clericis. de cler. ve. c. j. & ij. cum suis concor.

l *Familiaribus.* tenetur quis de facto familiæ. de hoc de resti. spo. cum ad fedẽ. in glo. penul.

m *Saltus.* de saltibus & viuariis habetur ff. de vsufruct. vsufructuarium venari. j. relspon. & j. §. Dicitur autem saltus nemus rara habens arbores, vbi feræ & venatores & canes bene saliunt, dixit quidam: Esse nemo saltus, salientis dicitur actus. Viuaria dicuntur talia loca: quia ibi viuunt & nutriuntur feræ: & circa pisces vtimur hoc verbo. Garenæ non est nostrũ vulgare: & forte dicuntur à garrio garris. Et quomodo & quare dicantur ista loca foreſtæ, ſyluæ, inſulæ, & prata, ſcripſi poſt Hoſt. de dona. cùm dilecti. ſuper prima gloſ.

Saltus viuaria et garenæ quid notant.

Gloſ. ſeq. oſtendit reprobatam opin. Hoſtien.

n *Perſonalem.* reprobat quod no. Hoſt. de cle. vena. c. ij. vbi dicit per ver. vagationes. quòd ſi reditus clericorum etiã religioſorum conſiſtunt in venatione, puta cuniculorum, vt in Prouincia, vel ferarũ vt in Anglia: licebit illis, tamen tempore cõpetenti, maxime deficiente familia, in propriis perſonis venationem capere & vendere, cùm id non ſit vagari, ſed neceſſitati & vtilitati eccleſiæ ſubuenire, ad quod clerici tenentur. vij. q. j. præſentium. & ca. placuit vt nemini. xvj. q. j. qui verè. & ca. vos autem. quo ad religioſos hoc hic corrigitur.

Religioſorũ reditus quãdoque conſiſtit in venatione.

o *Si quis autem.* v. pars.

p *Regulari.* id eſt, quam dictat regula, ſcilicet xxiij capit. & duobus ſeq. & xviij. & duobus ſequent. & de hoc ſcripſi de regu. cap. fin.

q *Sotulares.* à ſub & talo: nec recedit à præmiſſa permiſſione æſtiualium: ſed dicit ſotulares cum illis vcũtur, tales eſſe debere.

Sotulares vnde dicũtur.

r *Altos.* de quibus præ dixi ibi, bo is, altis.

† *No. dere gula exponenda vulgariter: quòd ſit ad plenũ eius notitiam. Ex hoc infert Paulus ad examinationem teſtium quibus capitula debent legi vulgariter, ſi non intelligunt literaliter & debent eis exponi de verba ad verbũ: vt not. in Spe. de teſtib. §. nunc tractandũ. poſt princ. Card.*

† Præfertur. in parte. ij. ver. almutiis,

t *Non ſiſſa.* ſuper humeros.

u *Non habens.* concor. eo. tit. in ſingulis. in princ.

x *Alius.* quàm abbas, vel prior non habens abbatem.

y *Nullam habeat.* ſimilis diſtinctio. ſ. ea. compil. de vi. & honeſtat. clericor. quoniam. de deci. cap. j. & infrà de pœ. multorum.

z *Auibus.* ſi ergo ſine his fieret venatio vel aucupatio cũ retibus vel laqueis, non eſt locus huic pœnæ.

a *Ex proposito.* ſecus ſi ex caſu. & concor. de ſent. excom. cum voluntate. in princ. de ſchiſ. capi. vnico. ver omnem.

b *Diſtinctionem.* vt ſcilicet abbates & priores non habentes, à collatione beneficiorum: alij ab adminiſtratione beneficiorum ſint ſuſpenſi: & non habentes ſint inhabiles p biennium, & ex maioritate pœnæ patet quòd iſta eſt maior culpa quàm præcedens. xxxiij. quæſt. prima. non afferamus.

c *Vt præmittitur.* referingit ergo hanc prouiſionem ad hos caſus. in aliis ergo ſeruetur quod habetur ne ſede vacan. capitu. vnico. libro ſexto.

d *Quia verò.* ſexta pars, cuius cauſa potuit eſſe quod not. Ioan. Mon. de elect. generali. ver. clericos. lib. vj.

e *Suaui.* Matth. xj. in fin. & die ſuaui iuſtis & appetentibus. de pœnit. diſtinct. j. perfecta. quibus eſt clauſtrum quaſi aqua piſcibus. xvj. q. j. placuit. ij. aliis eſt carcer. de ſenté. excommu. vt fãmæ ad vtrũque. xxviij. diſt. de his.

f *Iugo.* idem verbum in prædict. ca. de his. & de præſumpt. cùm in iuuentute. in prin. & dicitur à iungo, gis. & ſolet vocari ligneum inſtrumentum quo boues iunguntur, & adinuicem arctantur, ſiue etiam inganatur.

Iugũ vnde dicitur.

g *Canonici.* de hac ergo parte non dubitamus quin liget etiam monachos non nigros.

h *Non habentes.* illos enim quandoque pro ipſarum adminiſtrationum cauſis illuc ire oporter, quas proſequi poſſunt, licet non ſint perpetui. de iudi. cùm deputati.

Gloſ. ſeq. ponit ſecundum Hug. xij. abuſiones clauſtri: primam proſequens, de qua hic loquitur, & totidem ſeculi, ſecundum Cyprianum.

Clauſtri abuſiones ſunt. xij.

i *Curias principũ.* de offi. ordi. quanto. Inter duodecim abuſiones clauſtri enumerat iſtã Hug. de Folleto, li. ij. de animæ clauſtro, ſic dicẽs: Duodecim ſunt abuſiones clauſtri, quib⁹ tota religionis maſſa corrũpitur: prælat⁹ negligẽs, diſcipul⁹ inobediens, iuuenis otioſus, ſenex obſtinat⁹, monachus curialis, monach⁹ cautidic⁹, habitus precioſus, cib⁹ exquiſit⁹, rumor in clauſtro, lis in capitulo, diſſolutio in choro, irreuerẽtia circa altare. Et hæc ſingula ibi pulchrè proſequitur: & dicit ibi ad propoſitũ, q̃ cũ dicitur monach⁹ curialis: ex adiuncto

† *Item ſi inſerre auctoritates, & nõ inſerant: vt dicit glo. in verb. ipſo facto. facit l. quiſquis. C. ad leg. Iuliam maieſtatis. Item ſi ad. ſo. in penult. de reg. iur. lib. 6. dicit quãdo pœna per legẽ ipſo facto inflicta, requiritur, requiritur declaratio. Et ſecundo alia ſunt ita.*

iuncto deſignatur aliquid leuitatis. Ordo enim clauſtri & ordo curiæ, diuerſus eſt: ibi de extra tua repletur muneribus: hic lauas manus tuas inter innocentes. Ibi pauperũ res violenter auferuntur: hic à paupere ſponte offeruntur. Ibi laudatur peccator in deſideriis animæ ſuę: hic bene ſit iuſto. Et poſt pauca ſubmittit quòd monachus curialis pro ſeculari principe alpiũ frigora & italicos calores libẽter patitur, qui p magiſtro ſpiritali multo minora forſan inuitus pateretur. & huic concor. xlvij. diſt. omnes. Et ex quo circa iſta vagamur, ad religioſorum refrigeriũ ſcire debes, quòd Cyprianus libruũ ſecit de duodecim abuſionibus ſeculi: dicens quòd ſunt hæ: ſapiens ſine operibus, ſenex ſine religione, adoleſcẽs ſine eleemoſyna, fœmina ſine pudicitia, dominus ſine virtute, Chriſtianus contentioſus, pauper ſuperbus, Rex iniqu⁹, epiſcopus negligẽs, plebs ſine diſciplina, populus ſine lege: dicens quòd ſic ſuffocatur iuſtitia: & ibi ſingulas ordinatè proſequitur.

a *Speculũ.* generalis ergo, puta quòd poſſint ſe qui voluerint abſentare, non ſufficit.

Gloſ. ſeq. notat ad hanc pœnam duo requiri, & illa ſufficere, & contrarium ſoluit.

b *Ipſo facto.* ad hanc excommunicationẽ contrahẽdã duo videtur neceſſaria. ſ. q̃ intrauerint curiã, & q̃ cauſa damnificandi monaſteriũ vel prælatũ: licentiã verò habere vel nõ habere, non puto ponderandũ, cùm hic non reperatur. hinc eſt etiã q̃ de licentia prælati intrans curiã, ſi ad hoc intrat, ligatus eſt. ex ſolo igitur exitu clauſtri ob hanc cauſam nõ ligatur. ſi. ne cler. vel mon. c. iij. & vlt. Item ex quo intrauit ob hanc cauſam, licet damnũ non intulerit. ſiue quia nõ potuit, ſiue quia pœnituit, ligatus eſt. ſi. de homi. pro humani. lib. vj. & quod vbi no. nõ obſtat. ff. de furtis, vulparis. §. qui furti. quia licet is qui domũ intrauit animo furandi, adhuc nõ teneatur furti: tenetur tamẽ iniuriarũ, vel de vi ſi vim intulit: vt ibi. ſic & iſte licet de dãno non teneatur quod nondũ intulit: tamen intrando conſummauit delictum quo ad hanc pœnam.

Domũ intrãs animo furãdi, an ſtatim teneatur furti.

c *Monachos.* non repetit regulares canonicos.

d *Intra.* alias infra. Et patet per hoc quòd extra tenentem pœna non includit. Ioan. And.

e *Arma.* in cõmuni ſignificatione comprehendunt tela: ſed dicũtur arma ſtrictè quibus defendimur: tela quibus impugnamus. inſtitu. de publi. iudi. §. item lex Cornelia. de homi. ſi perfodiẽs. ſed vt ibi no. telorũ appellatio, etiã faſtes & lapides comprehendit, & omne quod arcu & manu mittitur: vt prædicto §. item lex Coraelia. & ff. de verb. ſig. armorum appellatio. nõ puto tamen authorẽ iũ latiſſime intellexiſſe. Ioan. And.

Arma & tela differunt.

f *Tenentes.* veniens deforis ad clauſtrũ cũ armis nõ animo tenendi, nec tenet, ex delatione ligari nõ videtur: & verbum cum effectu &c. de cler. non reſi. relatum. cum concor.

g *Ad hæc.* vij. pars: & expone, id eſt præter, vel vltra hoc.

h *Noſtrorũ.* ſcilicet Alexandri & Honorij. eo. tit. c. ij. de capel. mona. c. pen. & vlt.

i *Inhærentes.* concor. de iuramen. calum. c. j. & de re iudi. cũ olim. de tornea. c. j. Ioan. And.

k *Monachi.* ſimpliciter loquitur: vnde de omnibus intelligitur. Ioan. And.

Gloſ. ſeq. notat contra. opi. & remittit.

l *Duobus.* ſcilicet priori & ſocio: & per hoc patet non eſſe Clementinæ.

neceſſè quòd prior habeat duos ſocios: licet quidam cõtrà per decre. vlt. de capel. mona. ad quam reſponde vt tibi ſcripſi ſuper verbo, monachos.

m *Officium,* vt eleemoſynarię, ſacriſtię, celleraręe, & ſimilib⁹.

n *Inuitem.* quia ſcilicet duo talia loca, quorũ neutrum ſuffi cit ad priorem & ſocium vnientur.

o *Aſſenſu.* ſi hoc nõ addidiſſet, ſufficiebat cõſiliũ quærere, de arbi. cũ olim. & licet hic regratur cõſenſus abbatis, nihil omin⁹ neceſſariũ puto cõſenſum capituli eccleſię cathedralis. ſ. e. compil. de re. eccle. nõ alie. ſi vna.

Glo. ſe. dicit quid approbat. ſecundò quærit, allegat q̃ & cõtra. ponit opi. quã approbat cum determinatione.

p *Ordinarius.* approbat quod not. Inn. & Abb. de excel. prela. ficur. vbi tenent q̃ abbates eccleſias etiam pleno iure ſibi ſubiectas, [a] venire non poſſunt. & facit quod dixi ſ. e. cõpil. de re. eccle. nõ alie. ſi vna. de rerũ permu. c. vnico. Quærit Archi. de præb. cũ ſingula. lib. vj. an abbates poſſint hoc præſcribere: allegat q̃ ſic. de excel. prælat. accedentibus. Allegat ad cõtrariũ. c. o. di. cõtra morẽ. xciij. diſt. illud. tenet quòd poſſint ſaltem circa prioratus ſimplices manuales non habentes curã, ſicut poſſent ire gringias vel maneria. ff. de le. j. quod in rerum. §. vlt. de leg. ij. Cæſus. §. j. ff. de verb. ſign. l. locus. ad hanc alleg. facit quod not. de præben. tuæ. Satis videtur per ea quæ no. de præſcrip. auditis. & quæ ſcripſi in prædicta decret. accedentibus. quòd cùm iſtud ſit dignitatis & iuriſdictionis, non ordinis, quòd præſcribi poſſit, tamen cum titulo: niſi præſcripto ſit talis cuius inutilis non ſit memoria. de præſcri. c. j. lib. vj.

[a] *In hoc caſu dubitat Abbas. nã quãdo ſunt pleno iure ſubiectæ, poſſunt abbates in illis exercere epiſcopalia iuriſdictionalia: vt no. glo. ſingularis in cle. j. de re. eccle. non alie. et facit quod plenè dexit ipſe Abbas in c. ſignificaſti. de foro compe. hæc ex Panormitano.*

Gloſ. ſeq. probat quod dicitur, monachos non manere ſolos, de clauſtralibus intelligi.

Monachi clauſtrales ſoli in cellis manere non debẽt, ſed bene perpetuo iuſtitati.

q *Ad clauſtrũ.* ſæpius dixi & ſcripſi de capel. mona. c. ſi. quæ concor hinc, q̃ iura quæ tractant de monachis ne ſoli maneant in cellis, de clauſtralibus intelligunturq̃ quod patet hic & ibi. Si ergo monach⁹ eſt perpetuus inſtitutus ad curã populi: & ſic nihil habet cõmune cum monaſterio. xvj. q. j. bene pro. ſociũ non tenet: & ſic feruatur de facto: nec occurrit quare abbas talẽ monachũ de ſuo clauſtrali monacho ſociare. ſed obediẽtiarius qui clauſtralis eſt: qui ſolo nutu abbatis reuocatur ad clauſtrũ, iſte non debet eſſe ſolus, vt ed ſocio aliqualem ſtabilitatẽ clauſtri ſeruet: & idẽ in regulari canonico: vt eo. tit. quòd Dei. ſuper magna glo.

Gloſ. ſeq. exponit, & obiectionem ſoluit.

r *Seruiturum.* cum titulo vel ſine. de capel. mon. c. ſi. 7. de exe. præ. frequens. ver. quidã. Sed dices q̃ etiã clericus ſecularis debet habere ſociũ cum quo celebret. de ſi. præſ. veniens. cũ concor. fateor q̃ eget ſeruitore, ſed non ſocio: & ideo ſufficere poterit talis locus presbytero & ſeruienti, qui duobus monachis non ſufficeret.

ſ *Cæterum.* octaua pars.

t *Conuentuales.* in quib⁹ ſcilicet ſunt plures collegialiter, de quo ſatis ſcripſi de in. patro. nobis, nõ vt ſinguli. facit de ceſſ. præla. dilecta talis autem poteſt dari delegatus per papã. §. ea. compi. de reſcri. c. ij.

u *Etſi.* pro quanuis. vbi verò curã deberet exercere per ſe ipſum, puto q̃ debeat attigiſſe xxv. annũ. de elec. cùm in cẽctis. ſ. inferiora. Non ob. q̃ ſit manualis. facit de elec. nemo deinceps. lib. vj. & per iſtud quãuis, videtur cõparare id minorem ætatẽ. videtur enim aliquibus ſufficere talẽ eſſe maiorẽ xiij. annis, ex quo alius curã exercet. & hoc tollit: tamen

Universidad de Deusto
Biblioteca

Clausralis curã populi gerere nõ debet.

de mẽte iuris non est quòd clausꝛalis gerat curam populi. de capel.mona.c.j.& quod ibi dixi.

Glos.seq.alleg. quinque concor. & remittit,& rationẽ diuersitatis dicit non reddendam.

a *Xx.annum peregerit.* concor.de regula.ad nostram.de offi. dele.cũm vicesimũ. vbi de hoc plenius. de elec.cum in cunctis. ad idem eo. tit. indemnitatibus.lib. vj.de ætꝛ. & qual.ca. vnic.lib. vj. quòdautem hic requiratur annus perfectus, & ſ. ſufficit inchoatus: eſt de arbitrariis q̃ pendẽt ex principis voluntate.

b *Iſtos vel illos.* ſcilicet conuentuales, vel nõ conuẽtuales curatos. Et no. quòd licet decre. licet canon. de elect lib. vj. locũ non habeat in eccleſiis collegiatis, & aſſumptis ad ipſarum regimẽ: vt e.tit. ſtatutum. in prioratibus tamen cõuentualibus & religioſis & ipſorũ prioribus locum habet: vt hic.

Licet,canõ,in prioratibus habet locum.

Glos.ſeq. no.ſpecialem caſum.

c *Habuerint.* nõ dicit receperint. per quod vult cõprehẽre etiã iam promotos.& eſt ſi.de elect. cùm in cũctis,ſ.hoc ſanè. ſed contra dicit litera ſequẽs ibi. à tempore collationis &c.ſed ſupplendũ videtur, in prius commiſſis à tẽpore quo ligat cõſtitutio.

d *Adeptæ.* vel ex quo per eos ſtatꝛet. de elect. commiſſa. lib. vj.

e *Stante annum.* & ſic non ſunt apti ad ſacerdotiũ.ſ. ca. cõpil. de ætꝛ. & qualit. generalem.

f *Rationabili cauſa,* vt infirmitatis,irregularitatis ſuperuenientis ſine culpa ſua, vel precedentis,in qua ſufficienter diſpenſatũ eſſet.de ætꝛ.& qualitatum vel his ſimilibus.

g *Conſeruantur.* concor.de elect.commiſſa.ſ.porrò.lib.vj.

h *Expreſſe.* Reprobat quod no. Aegi.de ele.cũ in magiſtrũ. vbi dicebat tẽporalibus adminiſtrationibus monaſteriorũ poſſe præfici non profeſſos, cũ illi ſint quaſi caſtaldi. hic autem vides q̃ non ſufficit tacita profeſſio.vt ſic decr. nullus. de elect. lib. vj. etiam in his hodie locum habeat.

i *Conſuetudine.* No. caſum nouũ quo dãnatur conſuetudo. ſic j.c.proxi.in fi.& j. tit.j.c.ij. §.vt autem.& ſ.ea.compil.de ætꝛ.& qualit. vt hi qui.cũ ſuis concor. Et not.q̃ licet damnet conſuetudinẽ de non reſidendo in prioratibus:non per hoc damnat illam quæ habet quòd tales priores vocem habeant in electione maioris abbatis.de qua no. de penul. c.j.in fine. lib.vj.& dixi de relig.domi.c.ñ.

Conſuetũdo de non reſidendo in prioratibus non valet.

Glos.ſeq.nor.ſeptem æquiparantias.

k *Reſidere.* collige ex hac conſtitutione,& ex illa.ſ.ea. cõpil.de ſuppleu.negligen prælat. vnico, quomodo in multis æquiparantur prioratus manuales perpetuis beneficiis: ſcilicet ꝛa tempore Lateran.con.de concef.præbeo.c.ij.in cenſibus nouis non imponendis , neque augendis : in fructibus ipſorum cùm vacant non occupandis: in ipſorum pluralitate non habenda:in ætate,in ordine,in profeſſione, & reſidentia.

Prioratus manuales æquiparantur in multis perpetuis beneficio.

l *Ex ſtudiorum.* de ele.non reſi. relatum.

m *Cauſa rationabili.* propter infirmitatem , æris intemperiem,capitales inimicitias,vel ſimilia.

n *Ad ampliationem.* nona pars. & huic principio concor. de conſtit.ea.penultimum.

o *Quilibet.* non poteſt ergo negari quin in omnibus monachis locum habeat quod hic dicitur.

p *Legitima.* quam ſi habet & non exauditur , ſupplicet vel appellet ad ſuperiorẽ abbatis ad inſtar ſeruit ſupplicãtis cõtra dominum. C. de preci. impe. offe. l.j. de appell. de priore. de iure pa. nullus.

Seruum contra dominũ ſuppliare poteſt.

q *Promoueri.* ita & cõtra prohibitionẽ abbatis promoueri nõ debent. de tẽpo. ordi. ad aures.

r *Non deſit.* concor. de magiſtris. ca.j. & c. quia nonnullis.

f *Facultates.* Si abbas hoc nõ ſeruans, dicit facultates non ſufficere: epiſcopus facta de hoc inquiſitione,ſi inueniat illas ſufficere,illũ coget ad hoc , vel ponet ibi magiſtrum. de magiſtris.c.ij.

t *Præmiſſa.* decima pars.

u *Statuit.* eo.tit.cũ ad monaſteriũ. & c. in ſingulis. & ibi vide de his ꝓhibitis.

x *Obſeruari.* præcedẽs ergo diſſuetudo circa præſcripta vel ſuprædicta nõ iuuat: & tamen innouatio iſta de facto non ꝓficit.

Diuiſio.

Attendentes. Primò ponit exordiũ.Secũdò cõſtitutionẽ: ibi, Hoc igitur ſacro.in qua primò ſtatuit q̃ ordinarij ſingulis anis viſitẽt monaſteria monialiũ nõ exẽpta, & exẽpta quę ſolipapę ſubſunt: reliqua exempta viſitẽt ſuperiores ipſorũ.Secundò ſtatuit de officio viſitantiũ:ibi, Viſitatores. Tertiò præcipit abbatiſſas benedictẽdas debere intra annũ poſt confirmationẽ benedici, & pœnã imponit:ibi, Statuim⁹. Quartò, ibi, Illas quoque. conſtitutionẽ prorogat ad canonicas,cum quadã proteſtatione. Quintò ibi, Ipſos autẽ.determinat comitiuam viſitantiũ. Sextò ibi, Si qui verò.punit illos qui viſitãtes prędictos impediũt. CASVS.Sanctiſſime pater, vellẽ ſinformari à ſanctitate veſtra, videlicet vtrum ordinarij,hoc eſt epiſcopi,debeant viſitare monaſteria monialiũ,& qualiter debeant viſitare. Dicit Clemens, ſiue monaſteria ſint exempta ſiue nõ, ordinarii debẽt illa viſitare.ſed ſi ſint exẽpta, viſitãt authoritate huius ca. ſibi delegata à pãpa: ſi non ſint exẽpta,tunc viſitãt authoritate ſua ordinaria. Sed quæritur, ſub qua forma debeãt viſitare illa monaſteria? Dicit q̃ forma hic contenta. No.ibi,monialiũ &c.de monaſteriis monialiũ viſitandis. Et dicit Pau. q̃ nomine monialiũ non cõprehenduntur monaſteria virorũ.ff.de leg.ij.ſi ita ſcriptum. quia fœmininũ non cõprehendit maſculinũ: vt ibi.pro hoc no.j.§.ſtatuimus.in gl.in abbatibus.iij. No. de macula euitanda in religione.nam ſine macula & ruga debet eſſe ſpõſa Chriſti.xxj.diſt.quamuis. Zabarella.

y *Contemnitur.* xlv.diſt.Salomõ.& c.ſeq.Io.Chryſo. Vbi nõ timetur reprehẽſor, ſecurus accedit tentator.& facilitas veniæ &c.de vi.& hone.cle,vt clericorum. com ſuis concor.

z *Naufragetur.* quaſi naufragium patiatur.facit de pœ.diſt. ij.poſt naufragium.xxiij.q.j. nõ turbatur.xxiij.diſt.c.j.poſt princip.

Huiuſmodi,

a *Huiuſmodi.* correctionis & diſciplinæ.

b *Chriſto.* xxvij.q.j.quæ Chriſto.

c *Celebri.* Dicitur à cælo.& ponitur pro ſancto,pro ſolẽni, pro feſtiuo,pro frequentato.

d *Offendere.* quod grauius eſt, quàm offendere terrenã.de hæret.vergentis.

e *Per ordinarios.* annis ſingulis debeãt viſitari,quod eſt ſ.

f *Apoſtolica.* authoritate,qđ ſequitur.

Glos.ſe.diſtinguit duas ſpecies exemptarum:ad quæſtionem reſpondet.

Monaſteriorũ exemptorum duæ ſunt ſpecies.

g *Alia.* iſtorum ergo monaſteriorum exemptorum duæ ſunt ſpecies, aliqua ſunt exempta , quæ non recognoſcunt ſuperiorem niſi papam. alia ſunt exempta , quia ſunt ordinum exẽptorũ, ſicut monaſteria ordinis Ciſtercien. Camaldulen.& ſimiliũ.Illa ergo nõ corriget ordinarij loci , ſed abbas vel prior cui ſub ſunt. Si aũt monaſteria monialium ſubſunt aliis monaſteriis monialium , cũ illa maior plata clauſuram exire nõ debeat.eo.tit.c. vnico. lib.vj. videtur quòd illud monaſterium iũ ſubiectum poſſit ordinarius viſitare. Archi.in prædi.decre. vnica , tenet q̃ illa maior prælata per ſe viſitare non poſſit: ſed cùm iuſte ſic impedita, viſitabit per aliũ. x.q.j.epiſcopũ. facit de offi.ordi.inter.eo.tit. ũ epiſcopus.lib.vj.& ſecundũ hoc ceſſabit ibi officium ordinarij.

Glos.ſeq.in quæſtione remittit, & aliam ſoluit.

h *Annis ſingulis.* an ſufficiat hoc fieri in fine primi anni, & in principio ſecũdi:vide quod ſcripſi eo.tit.in ſingulis.in prin. hæc autem viſitatio fiet ſemel tantùm in anno:iterari tamen poterit ſi ſubſit cauſa.quod dic vt not. de offic.archid.mandamus.de cenſi.cum venerabilis. quod de non exemptis eſt indubitatum:ſed idem puto de exemptis. nec iſta litem contradicit.

Viſitatio iterari potuit.

i *Debeant.* malè faciunt prælati qui has viſitationes omittunt:cum hoc verbum ſit præcepti, & neceſſitatem importet.de appel.oblatæ.in ſi.de ſentent.ex communi.vt famæ.& ſi quandoque ſapiat honeſtatem: ſed illud ſpeciale. de ſponſa. impu.ca.j.

Debent deſit neceſſitatem importat.

k *Impeadant.* capitula ſuper quibus inquirunt viſitatores monaſteriorum,formauit Guli.in Specu. de inquiſitione. §. nunc tractemus.verſi.licet autem.

l *Moniales.* Abbatiſſas includit.de ſimo. cap. fin.de priuile. ex orc.

m *Dolentes.* concor.ſ.eo.recolentes.in prin.de celeb.miſſ. dolentes. j. de cenſi.ad noſtrum.in prin.ſ.ea.compi.de elec. in pleriſque.

n *Excedere.* iunge hic literam,non vtantur.Ioan.And.

o *Sericis.* imò nec habere debent ſericam texturam. xxj.q. iij.c.j.ſed portare debent veſtes aptas profeſſioni & ſanctimoniæ.xxj.q.iij.c.ſi.xxiij.diſt.ſanctimoniales. & facit ſ.ea. compil.de vi.& honeſt.cleri.quoniam in prin. Fulgẽtius ad Probam. Veſtis talis ſit ſacræ virginis,quæ teſtis ſit intimæ caſtitatis.

Fulgentij dictum.

p *Sandaliis.* de his de vſu pal. c. ſi.& xciij.diſtin.§.compagis.& ſunt calceamenta quibus vtuntur epiſcopi induti pontificalibus.

Glos.ſeq.tractat an moniales tondeantur.

q *Et cornuto.* per hanc copulam non videtur prohibere comas ipſarum vbi cornutę non ſunt.facit xxx.di.quicunque. & xx.quæſt.iij.ca.ij.vbi tenet hoc Lau. cùm ibi præcipiat clericos tonderi, & non moniales. apud nos communiter tondentur moniales.& ca.quæcunque. de ſecularibus fœminis intelligitur,quæ in ſui velamen & ſubiectionis ſignũ crinibus vtuntur. Refert Vegerius de re militari,q̃ cùm Romanis neruorum & funiũ copia defeciſſet,& nõ poſſent ad reſiſtendũ bellatoribus machinas reparare:Romanę mulieres

Mulieres Romanæ pro machi

A abſciſsis crinibus eos maritis tradiderunt, per quos reparatis machinis aduerſariorũ impetum repulerunt. maluerunt enim(vt ipſe dicit)pudiciſſimæ fœminæ maritis conuiuere capite deformato , q̃ integris crinibus hoſtibus ſeruire. ſic puto plus monialibus expedire deformato capite Deo conuiuere,quàm crines poliẽdo, humani generis hoſti ſeruire. Ioan.And.

narum reparationi crines abſciderunt.

ſcacatis & virgatis r caputiolis non vtantur:non choreas, s non feſta t ſecularium proſequantur,non die noctũque per vicos & plateas incedant,u aut voluptuoſam aliàs vitam ducant: easque ſolertius x retrahãt ab inſolẽtiis y quibuſlibet & mundi huius illecebris, z ac inducant eaſdẽ ad impendendum in monaſteriis ſuis deuotum & debitũ virtutũ domino famulatũ. Ad quæ omnia a obſeruanda moniales eaſdem (nõ obſtãtibus exẽptionibus & priuilegiis quibuſcunque, quibus tamen quo ad alia b nolumus præiudiciũ generari)per illos de quibus ſupra dictũ eſt , cõpelli c iubemus remediis opportunis. Statuimus inſuper vt quæuis ad regimen abbatiarum aſſumptæ,in monaſteriis in quibus abbatiſſæ ſunt ſolitæ d benedici , e intra annum à ſuæ confirmationis

r *Virgatis.* hęc prohibẽtur etiam ſecularibus clericis.ſ.ea. cõpil. de vi.& honeſt. cler. quoniam. in prin.& in fine.

s *Choreas.* vide qđ dicam j.de cele.miſ. ca. vnico. circa medium.

t *Feſta.* Cyprianus de laude virginitatis ſic loquitur:Nec cõputari iam potes inter puellas virgines Chriſti,quæ ſic viuis vt poſsis adamari.

u *Incedant.* etiã ex honeſta cauſa : debent enim manere ſub clauſura eo. tit. ca.vnico.lib.vj.

x *Solertius.* ſ.e.cõpil.de offi.ord.c.vnico.ibi exponitur.

y *Inſolentiis.* ſ.ead compil.de offi.ordi. ca.j.ibi exponitur.

z *Illecebris,* ſcilicet carnalibus , vel illicitis delectationibus, ſic dictis,quia illiciunt.

a *Omnia.* & ſimilia.de conſti.tranſlato.de reſcri.inter.ff.de legi.non poſſunt.vnde ſi portarẽt veſtes rubeas vel virides, vel in ſimilibus hic non expreſsis exceederent , coẽrcebunt ordinarij.

b *Alia.* legis diœceſanæ vel iuriſdictionis. quæ plenè not. de offi.ord.dilectus.per hoc tamen non eximit illas à procuratione,cum illa ſit annexa viſitationi.de prœſcri.cũ ex offitij.de cenſi.cum venerabilis.

Procuratio viſitationi eſt annexa.

Glos.ſeq.ſoluit dubium principale, & quoddã incidens.

c *Compelli.* per hoc viderur q̃ nõ poſsint exemptas deſtituere.facit quod ſcripſi poſt Inno. de ætꝛ. & quali.quæris.in fi.de reſcri.dilectus.j.& facit ſ.eo.tit. ea,quæ. ver.hæc eadẽ. quam per hanc immutari nõ puto,quinetiam hodie illa loca viſitent viſitatores à capitulis prouincialibus deputati.quod patet: quia viſitant etiam non exempta: vt ibi. ergo ordinariorum poteſtas non impedit ipſorũ officium. exerceãt ergo ordinarij quo ad exemptas cenſurã & diſciplinas regulę. ſ.ca.proxi.§. ſi quis. & hæc ſunt remedia opportuna de quibus ſequitur.

Glos.ſeq.infert, quærit & ſoluit.

Abbatiſſæ non omnes benedicuntur.

d *Solutæ.* licet ergo abbatiſſæ benedicantur,tamen nõ omnes.inſpicitur ergo mos monaſterij. concor.ſ.c.proxi.parte ij.ver.monachis alienationes. & xij.q.ij. allegationes. Quid ſi aliquæ fuerint benedictæ , aliquæ non? puto ſi de more ſeruato per xl.annos patere poſſet, illũ ſequendũ licet prius vel poſt ſeruatum fuerit contrarium.ar.de preb. cùm de beneficio.lib.vj. vbi verò affirmatiua vel negatiua tanti tẽporis non apparet: puto pœnam iſtam locum nõ habere, quaſi ex varia obſeruatione videatur hoc voluntarium. ad hoc de cenſi.ex parte.

Glo.ſeq.ponit differentiam inter benedictionem abbatis & abbatiſſæ.ſecundò quærit an ſit iterabilis:& duas opiniones ponit.

Abbas plus cõſequitur per benedictionẽ quã abbatiſſa.

e *Benedici.* vt ſcripſi poſſi Hoſti. de accu. meminimus.minus habet benedictio abbatiſſæ q̃ abbatis : qa abbas benedictus monachos benedicit.de ſup. neg. prælc.j. & cõfert minores ordines.de ætꝛ. & qua. cũ cõtingat.quod ex fragilitate ſexus abbatiſſa non facit.de pœ. & re.noua.cũ ſi. Licet ergo benedictio abbatis nõ ſit ſimplex , ſed miſta inter ſimplicẽ & ordinariã: vt ſcripſi poſt Hoſti. de ætꝛ.& quali.tuã. benedictio tamẽ abbatiſſæ ſimplex videtur. Itẽ licet benedictio abbatis,à qua dependet ordinãdi poteſtas,his diebus dari debeat quibus dãtus eſt ordo,ſecundũ Hoſti. qui dicit id tutius.de ætꝛ.& quali.cũ cõtingat.de iſta tamẽ,à qua poteſtas illa non dependet,minus videtur dubiũ quin quolibet die dari poſsit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

facit de consecra.eccle.vel alta.ca.ij.& satis est certum tempus illi vel suis dependentiis non esse præfixum. Sed dubitatur an hæc benedictio sit iterabilis? Hugo hic tenet quòd non.j.quæst.j.manus. est enim quasi sacramentum, & ad instar benedictionis nuptiarum.de secun.nup.c.j.& ij. Quidã contra. Inquirendũ esset quid feruet curia: certum est autẽ pro his benedictionibus dãdis vel datis preciũ exigi non debere. de simo. ſi cut.iij.

Benedictio abbatisse an sit iterabilis.

a *Tempore.* sic etiã currit tempus cõsecrationis episcopi, scilicet post confirmationem. 100. distin. c.j.de hoc de elect.cùm in cõstitis. ver.cùm verò.

Glos.seq͡ponit quinq; exẽpla notabilia ꝓ necessitate.

Abbatisse benedictionem multa impediunt.

b *Rationabilis.* puta ipsius infirmitas: voluntas diœcesani per ipsam ſepius requisiti: vacatio sedis: vel his similia. Idem puto si posſessionem abbatiæ nõ habuisset, neq; per eam stetisset.ad hoc xciij.dist. ſi qui episcopi. de elect. commissa.lib.vj. Item ſi corrupta ꝓmota esſet per eum qui posſet, nõ benediceretur.& facit quod no.Hosti.xx.q.j.iuuenculas. Per eum qui posſet, dixi: quia corrupta non potest in abbatiſſam eligi: vt ibi.& facit.j.q.vij cap.j.ver. nouimus.& no.xxxj.q.j. quomodo virginibus. nõ enim posſet corrupta virginitatem hortari.xxvj.dist.c.penul.in ſi.ergo non prẽsit virginibus.

Glo.seq.quæstionem soluit.

Visitans quot personas secum debet habere.

c *Cecedisse.* in abbatibus in quibus hoc non exprimitur,nõ habet locum hæc pœna. licet enim masculinum cõprehendat fœmininum: non tamen conuertitur. exẽplo enim &c. ff.de leg.ij.ſi ita ſit ſcriptum.

d *Per illos.* siue sint collegia ad quæ spectat de iure cõmuni electio.xvj.q.vlt.c.vlt.& de elec.ca.j. siue sint alij ad quos de iure speciali spectet prouiſio.de testi.in integ.cáj.

e *Vulgo.* facit j.c.proxi.in prin.cum concor.

f *Canonice seculares.* de his de elec.c.indemnitatibus.ſ.pen. lib.vj.& no.xij.vlt.c.vlt. & de baio.& obed.dilecta. in glos. penult.

g *Approbare.* imò reprobari videtur. xviij. quæst. ij.pernicioſam.

h *Duobus.* negatiuè sumitur,id est,nõ ſpluribus.facit.xxvj. dist.c.j.& de hoc no.de testi.licet.j. Idem repete de sequentibus:& hoc probat literã contentos,quæ sequitur.

Glos.seq.soluit contrarium.

i *Duabus.* decret.vt iuxta.de offic.ordi.dicit de duabus vel tribus:sed hæc decre.specialiter loquitur in monasteriis monialium.

k *Suæ ecclesiæ.* cathedralis vel inferioris.

l *Viris aliis.* non distinguit, sint clerici vel alij, tamen decre. vt iuxta.de offi.ordi.præcipit seculares excludi.

m *Maturis.* ætate.de elect.cùm in cunctis.in prin.

Glo.seq.ponit duo diuersa,& dubium soluit.

Visitare volens, an debeat præmonere visitandos.

n *Contentos.* circa visitationem aliorum monasteriorũ & locorum seruetur decreta,vt iuxta.de officio ordinarij.circa visitationem quam facit episcopus de proprio capitulo præcipuè regulari,seruetur extrauag. Bonif. de officio ordi. debent. hic autem taxat numerum intromittendorum in capitulum tempore visitationis:per hoc tamen non restringit numerum procurãdorum ſtatutum de censi. cum apostolus.

o *Ipsos.* ordinarios visitãtes apostolica authoritate, vel ꝓpria,vel superioris ipsorum monasteriorum.

p *Impedire.* per hanc literam puto quòd necesse ſit impedimentum præcedere, & monitionẽ sequi ad hoc vt locus ſit huic pœnæ,hoc dico:quia vidi prælatos ſcribentes quãdoq; A monialibus, quòd parent ſe certa die ad recipiẽdam visitationem ipsorum:& in eisdem literis faciunt monitionem ꝙ nullus impediat. talis enim monitio debet fieri, vt desiſtant ab illato impedimento, vt locus ſit huic pœnæ. facit quod ſcripſi de concess. præb.cum nostris.& super glos.ij. Sed nun quid illato impedimẽto fiet monitio nominatim: an ſuffi ciet generalis? pro & contra facit ſ. ea. compil.de vi. & honeſt.cleri.c.j.de sen. excom.constitutionem.lib.vj.

Glos.ſeq. remittit ad ſimile. secundò dubium soluit.

q *Ipso facto.* est ergo iste casus quo ſuf ficit monitio: nec est necessaria sentẽtia.concor.decret.ſ. ea.compil.de vita & hone.cle.c.j. Absoluit autẽ ordinarius, ex quo papa nõ reſeruat: vt de senten. excom.nuper.

Vm de quibuſdam. ❧ Primò ponens constitutionis causam obolet & damnat ſtatum beguinarum:& excommunicat illum ſectantes, vel de nouo assumẽtes.Secundò ibi,Prædictis. excommunicat religiosos dãtes circa id consilium,auxilium vel fauorem. Tertiò protestatur ſtatum pœnitentiæ & humilitatis per id mulieribus nõ prohiberi: ibi, Sanè. Accipe glo.& secundum diuiſionem prosequere particulas, & non indigebis positione casus.

Diuiſa.

Vm de quibuſdã. CAPIT. I. Vm r de quibuſdã tempore a computandum,munus benedictionis ſuſcipiant: alioquin à iure ſuo (nisi ſubſit causa rationabilis) b prorſus ſe nouerint cecidiſſe, c per illos d ad quos id pertinet, ꝓuiſione de abbatiſsis monaſteriis ipſis canonicè faciẽda.Illas quoque mulieres quę vulgò e dicuntur canonicæ ſeculares, f & vt ſeculares canonici vitam ducunt, non renuntiantes proprio, nec profeſsionem aliquam facientes, per locorum ordinarios, ſi exemptæ non fuerint, ſua: ſi verò exemptæ fuerint, apoſtolica authoritate præcipimus visitari: Per hoc tamen non intendentes earum ſtatum,regulam ſeu ordinem approbare. g Ipſos autem visitatores notariis duobus,h & perſonis duabus i ſuæ eccleſiæ, k quatuorque viris aliis l honeſtis vtique & maturis m præcipimus in ea quam visitando facient,inquiſitione fore cõtentos. n Si qui verò visitatores ipſos o in præmiſsis impedire p preſumpſerint,seu aliquo præmiſſorum (nisi monici respiſcant) ipſo facto q excommunicationis ſententiã ſe nouerint incurſuros: priuilegiis, ſtatutis, & conſuetudinibus quibuſlibet in cõtrarium minimè valituris.

B

DE RELIGIOSIS DOMIbus,vt episcopo ſint ſubiectæ.

Clemens v. in concilio Viennenſi.

Mulieres ſtatum beguinarum ſectantes & de nouo assumentes, ac religiosi in hoc dantes consilium vel fauorem, ipſo facto ſunt excommunicati: ſtatus tamen pœnitentialis per hoc non interdicitur,secundum Pau.

CAPIT. I.

Vm r de quibuſdã beguinabus b vulgariter c nuncupatis, d (quę cum nulli promittant obedientiam, e nec propriis renuntient, neque profiteatur aliquam regulam approbatã, religiosæ nequaquam existũt, quanquam habitum qui beguinarum dicitur deferant, & adhæreant religiosis aliquib? ad quos ſpecialiter trahitur affectio f earundem) nobis fide digna relatione insinuatũ exiterit, quòd earum aliquæ quaſi perductæ in mentis inſaniam, g de ſumma trinitate ac diuina eſſentia diſputent h & prædicent, i ac circa fidei articulos & eccleſiaſtica ſacramenta opiniones catholicæ fidei contrarias introducant, k & multos ſuper his decipientes ſimplices, eos in errores diuerſos inducant, aliaque quamplura periculum animarum parientia, ſub quodam velamine ſanctitatis faciant & cõmittant: Nos tam ex his quàm ex aliis de ipſarũ opinione ſiniſtra frequenter auditis, eas meritò ſuſpectas habentes, ſtatum earundem ſacro approbante concilio ꝓpetuò duximus prohibẽdum, & à Dei eccleſia penitus abolendum: m eiſdem & aliis mulieribus quibuſcũque ſub pœna excommunicationis,quam in contrarium facientes incurrere volumus ipſo facto, n injungentes expreſſè ne ſtatum huiuſmodi dudum o forte ab ipſis aſſumptum quoquo modo ſectentur p vlterius, vel ipſum aliquatenus de nouo aſſumant. Prædictis verò religioſis q per quos eædem mulieres in huiuſmodi beguinagij ſtatu foueri,& ad ipſum ſuſcipiẽdum induci dicuntur, ſub ſimili excommunicationis pœna, quam eo ipſo quòd ſecus egerint, ſe nouerint incurſuros, r diſtrictiſ inhibemus, ne mulieres aliquas prędictũ ſtatum (vt præmittitur) dudũ aſſumptum ſectantes,aut ipſum de nouo forſitan aſſumentes quomodocunque admittant, ipſis ſuper eo ſectando vel aſſumendo præbentes vllo modo conſilium,auxilium,vel fauorem: nullo contra præmiſſa priuilegio valituro. Sane per prædicta prohibere nequaquam intendimus,quin ſi fuerint fideles aliquæ mulieres, quæ promiſſa continentia vel etiam non promiſſa honeſtè in ſuis conuerſantes hoſpitiis pœnitentiam agere voluerint, & virtutũ s domino in humilitatis t ſpiritu deſeruire: hoc eiſdem liceat prout dominus ipſis inſpirabit.

B

C

D

Idem.

Pouens constitutionis causam statuit hospitalia reformare per collatores ipſorum, & cogit rectores eorum ad conſeruationem locorum & fructuum iuriũ, & ad hoſpitalitatem tenendam: ſtatuens per locorum ordinarios ſuppleri defectum vel negligentiam collatorum, etiam circa exempta.Ioan.And.

CAPITVLVM II.

Ordo literæ.

Sorores minoris sunt in duplici differentia.

Humilitas quid eſt.

Humilitas tres ſut gradus.

Humilitas cælum aperit, & ſeruatus reſeras.

Prædicandi facultas non omnib? eſt permiſſa.

Simulata æquitas duplex eſt iniquitas.

Q *Vita contingit.* ❧ Diuiditur in quatuor partes: vt patet in rubro.ſecunda ibi, Vt autẽ.tertia ibi, Præmiſſa.quarta ibi, Cæterum.fino. c Avs v s. Quia rectores eleemoſynarũ & leproſariarum negligebant curam dictorum locorum:& illa cura ſeu ſolicitudine poſtpoſita, res & bona ipſorum locorum non curabant reuocare ad proprietatem, & bona ipſorum locorum conuerebant in ſuos vſus: quod eſt contra intentionem fundatorum, & augmentationem ipſorum locorum:ideo fuit papę ſupplicatum vt concilium dignaretur prouidere:quod concilio ſtatuit,vt bona alienata reuocent, & de reditibus faciãt reparationes vtiles & neceſſarias ipſis locis,& nõ conuertãt in ſuos ꝓprios vſus. Et quia rectores

ſum genus eſt mulierum, quæ de facili alios quàm religioſos admittunt:a quibus omnibus modis est cauẽdum. xviij. q.ij.definimus.& c.pernicioſam. Alibi etiam not.Hoſti.q͡ à beguinis cauendum est.de fri.fraternitatis.poſt prin.de vita & hone.cle.monaſteria.alibi no.de iureiu.etſi Christus.ver. Angelus, quendam dixiſſe tempora mutata in malũ, ex quo cõlentia cœpit eſſe peccatum. Deus nouit iuramentum:& beguinatus religio. Dicitur quædã declaratoria ſuper hac conſtitutione emanaſſe,quam de curia habere nõ potui:& à quibuſdã audiui, quod à curia non manauit. Vidi autẽ duas contrarias:& vt puto, in Alemania compoſitas, quarũ altera videbatur edita ad conſultationem epiſcopi Argẽtinenſis.

a *Mulieribus.* virgines, nuptas, & viduas comprehẽdit, de hoc ff.de verbor. ſignific. mulieris.in princ.

b *Beguinabus.* De erroribus beguinarum & beguardorũ Alemaniç.j.de hær. ad noſtrum.

c *Vulgariter.* Inſpicitur ciocutio vulgi.ſ.titu.proxi.c.eſt. ver. illas quoque. j. de hære.ca.j.ſ.fine. de cornc. ca.j.de iniuriis, & ſi pignorationes. in prin. lib. vj. cum ſuis concord.

d *Nuncupatis.* Hic inſige literam, nobis fide digna &c. quod ſequitur est interpolatio.

Glos.ſeq. remittit, & quæſtionẽ ſoluit.

e *Obedientiam.* vide quod ſcripſi, qui cle. vel vo. conſuluit, & quod no. in Spec.de ſtatu mon.ver.xxxvij. Et per hoc videtur quod hæc conſtitutio, ſorores minorum quæ dicuntur tertij ordinis, non includat:cùm illæ promittant obedientiã, & habeant regulam non ꝓpriè quo ad tria ſubſtantialia: ſed quendam modum viuendi per ſedẽ apoſtolicam approbatũ: quod mihi cõſtat.& facit.j.de sent.excom. cũ ex eo in prin. Secundus autẽ ordo est ſororũ ſanctæ Clarę, quę profitentur ſubſtantialia:ſed differunt à primo:quia habent ꝓpriũ in communi:quod non habet ordo minorum.

f *Affectu.* Sic.xcv.diſtin.olim.

g *Inſaniam.* ſicut illæ de quibus habetur.xxvj.q.v. *Et* epiſcopi. quæ ſequi ſe dicunt Dianam.

h *Diſputent.* quod etiam maribus laicis non licet. de hære. c.j.ſ.j.lib.vj. C.de ſum.trini.i.pen.

i *Prædicent.* hoc non licet mulieribus etiã prælatis.de pœn. & re.nouꝛ.xxiij dist.mulier.xxxiij. q.v. mulier em.nec licet maribus laicis.de hære.cum ex inſũcto.nec clericis niſi ſint curati, vel ſuper hoc priuilegiati.ſ.ea.compil. de ſepul.dudũ. poſt prin. & ſ. huiuſmodi.in prin.

k *Introducam.* quod hæreticum est. de hæret.ad abolendã. in princ.

l *Sanctitatis.* ſecundum Greg. Simulata æquitas, duplex est iniquitas:ratio est:quia malum facit, & abſtrahit bono.

m *Abolendum.* Concor.lxviij.dist.chorepiſcopi.

n *Ipso facto.* ex quo papa ſibi vel alteri abſolutionem non reſeruat:abſoluet ordinarius.de sent.excom.nuper.

o *Dudum.* reſpicit præterita: quia illud exprimitur, & quia ratio huius antiqua.

p *Sectentur.* quaſi ſequantur vel aſſequantur.

q *Religioſis.* alios non ligat.vt dicam.j.de sent.excom.c.j. Glos.ſeq.obiectionem ſoluit.

r *Incurſuros.* qui participans crimini damnato, incurrit eandem pœnam excõmunicatiõis.de sentent. excom. nuper. & c. ſi cõcubinæ.nõ videbatur hoc exprimi neceſſe: ſed quia vt ſcripſi in ꝓdic.decre.nuper illa pœna locum nõ habet niſi duo concurrant, quòd crimini & criminoſo participet: ideo fuit hic expreſſum.

f *Et virtutum.* ſ. tit. proxi. c. vlt. ver. viſitatores.in fi.

Glos.ſe.de humilitate dicit vnde dicatur, & pluribus authoritatibus illã cõmendat: tres ipſius gradus interſerit.

t *Humilitatis.* ab hũmo dicitur, & vt B. Bernar. dicit lib. de gradib? humilitatis: Humilitas eſt virtus qua homo veriſsima cognitione ſibi vileſcit. & poſt multa: Gloriosa res eſt humilitas,qua ipſa quoque ſuperbia palliari ſe appetit ne vileſcat. facit. viij. q. in ſcripturis.in fine.de tabl? dicitur quòd ſub ſpecie agni lupum gerunt. de hæret. vt officium. lib. vj. Cæſianus pones decẽ humilitatis indicia, ponit illud octauum,cum quis ſe reliquis inferiorem non ſuperficie pronuntiat labiorũ, ſed intimo cordis credit affectu. Inde dicuntur tres gradus humilitatis. Primus ſubdere ſe maiori & non præferre ſe æquali. facit. xxij. dist. de Conſtantinopolitanæ.in fin. Secundus ſubdere ſe æquali,nec præferre ſe minori. Tertius,ſubdere ſe minori.facit de pœn.dist.ij.c.j. Prima dicitur ſufficiens & neceſſaria.ſecunda abundans tertia ſuperabundans. De humilitatis efficacia, diabolus ad Macarium, vt legitur in vitis patrum, ſeiunas interdum,& ego nullo vnquam cibo reficior, tu tæpe vigilas,me nunquam ſopor oppreſsit. humilitas tua ſola me vincit. & Ambroſius dicit quod humilitas eſt clauis quæ aperit regnum cælorum, & refert myſteria ſcripturarum. Et Gregor.in iij.dominica de aduentu. Qui ſine humilitate virtutes congregat, quaſi in ventũ puluerem portat:& vnde aliquid ferre cernitur, inde deterius cæcatur. & vide xciij. dist.dominus.10 o.dist.contra morem.

Humilitas cælum aperit, & ſeruatus reſeras.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Eleemosynaria non possunt in alium conferri.

isti possent esse negligentes: ideo statuit cõsilium quòd ordinarius loci eos compellat ad faciendum inuentarium de omnibus bonis spectantibus ad ista loca. Item quòd cõpellant ipsos ad reddendum rationem quolibet anno. Item ordinauit concilium quòd illa loca non darẽtur clericis in titulũ, sed ꝓbis honestis quæ habent vnde possint relaxare dana si qua eisdẽ locis intulerint. Item dicit quòd si in aliis locis sint pauperes tendentes ad mortem: licet de iure communi deberent recipere sacramenta ecclesiastica à rectore parochialis ecclesiæ. cap.j.de sepul.& ca.j. de eccle. mil. in ant. tamẽ stabitur cõsuetudini illius locitvt si cõsueuerint accipere sacramenta à capellano illius eleemosynariæ vel hospitalis, tunc rectore illius ecclesię parochialis incõsulto debet eis ministrare sacramẽta. No. primò quòd episcopus non potest reditus deputatos ad locũ pauperũ deputare ad aliũ locum: imò pertinet hoc soli papæ. Et sic est casus pertinẽs ad solum papam, quòd papa potest alienare redit⁹ deputatos ad hospitalia & eleemosynarias. No. quòd rector hospitalis tenetur episcopo vel archiepiscopo loci reddere rationẽ de malè administratis.

Leprosi & pauperes, à quibus debent sacramenta recipere.

No. quòd eleemosynarię quę nõ sunt annexæ alicui ecclesiæ parochiali, vel quæ sunt ad aliquod monasterium, non possunt alicui conferri in titulum. No. ꝙ collator illorum locorum debet exigere à rectoribus vt faciant inuentariũ, & reddant rationẽ de reditibus illorum locorum: aliàs collatio est nulla. & sic fuisse factum scio in hospitali villæ Exoldunẽn. No. iuncta glos. quòd pauperes existentes in eleemosynariis & leprosariis, debent recipere sacramenta diuina à rectore ecclesię parochialis in qua fuerit eleemosynaria: nisi aliud habeat consuetudo: vt in dicto hospitali villæ Exoldunen. est quidam vicarius perpetuus, qui singulis hebdomadis tenetur celebrare vel celebrari facere duas missas tali die qua voluerit, & tenetur audire confessiones pauperum existentium in domo seu hospitali: ita quòd si veniret infirmus ad portam volẽs intrare, rector non tenetur illum ꝓcipere nisi primò fuerit cõfessus à suo curatore & eo existente in domo, si iterum petat cõfiteri, vicarius tenetur illum audire confiteri, & sibi cõferre alia sacramenta: & ille vicarius est perpetuus: & tenetur intra annum promoueri ad sacerdotiũ secundum formam cle. ŝ. ea. compil. quæ de ecclesiis. de offi. vica. imò cum simplici tonsura dictam vicariam poterit tenere. Nota quòd rectores hospitalium non possunt vltra victum & vestitum, fructus & reditus conuertere in proprios vsus, etiam si fructus sint à solo separati. vide hic textũ iuncta glo. in verbo, vsus suos.

† *De Anchar. imo. dicunt hũc ver. no. allegat i. legatũ. ff. de admi. rerũ ad ci. per. tenera. de conse. dist. 2. ver. not. c. quanto. de pœ. lib. 6. & addo casum huius text. ad alios de quibus in cap. quod trãslationẽ. de offi. deleg. & dicit Imo. quòd isto casu relicta à testatore nõ possent mutari in meli⁹. quia quod mandat fieri ꝓhibet & ca. ŝ. dispo. mat. auth. de nup. 23. q. 2. c. vltima voluntas, & facit quod no. de rescis. post. lalati. per Io. An. testatore lequit 20. pro uxore marità: ipsa moritur, an legatum fiat caducum: vide Anch. hic col. 1.*

No. per te expositionem textus: quia multa exposui supra quæ videntur sufficere pro multis dictionibus. Nota ibi, interdum. quòd iura aliquando adaptantur ad ea quæ raró emergunt, contra id. ff. de legi. nam ad ea. de quo de despon. impu. literas. Not. contra eos qui nolunt recuperare bona ecclesiæ: male enim faciunt: quia vt dicit Zenze. nedum deperdita recuperare, imò si possunt noua acquirere tenentur. aliàs enim imputatur. xij. q. iiij. quicunque. C. arbi. tu. quidquid. Zabarella.

a *Xenodochiorum.* de hoc & sequentibus nominibus. ŝ. ead. com. de præben. per literas. & ibi dedi remiſ.

b *Cura.* temporalium: vt innuunt sequentia:

c *Executere.* repetendo illa in iudicio: quod possunt in ecclesiastico, etiam si illi sunt laici. de fo. compe. cùm sit.

d *Deperdi.* permittunt, quod sequitur.

Glos. ſe. not. pro curatis & aliis beneficiatis.

e *Deformari.* hęc est probatio malæ administrationis. xij. q. ij. quatuor. de ele. fundamẽta. ver. nũquid. li. vj. C. de admi. tu. lex quæ. facit constitutio lo. exerabilis. j. respon. reparari autẽ debẽt de reditibus locorum qui superiunt. quod dic vt de eccle. ædi. c. j. & c. de his.

f *Inhumaniter.* de præsti: cum ex officii post prin. de cẽsu. licet.

g *Vsus suos.* ſ. vltra victum & vestitum. forte in patrimonio augendo vel cõseruando. facit de pig. ca. iij. & patet ꝙ isti fructus etiã separatos à solo suos non faciunt. De aliis clericis & prælatis no. de offi. ord. præsenti. lib. vj.

h *Largitione.* in vita & morte.

i *Non ad alium.* etiã pium. & est huic ſũ. de ap. c. iij. & ibi cõcor. de hoc in j. glo. & bene facit. ff. de admi. re. ad ci. perti. l. j. cũ concor. j. glo. quandoq; tamen rebus vtimur ad aliũ vsum quàm fuerint inuentæ. de pœnis, quamuis. lib. vj.

k *Sedis apostolicæ.* No. per hanc literam solum papam alterare posse vsum illorum quę per fideles donata sunt vel relicta. & addendus est iste casus ad alios. de offi. leg. quòd translationem.

l *Conuerte.* per solicitudinem dicęcesani, eo. titu. de xenodochiis.

m *De iure.* vt episcopi: vtrin prædi. c. de xenodochiis.

n *Appositę.* per dicęcesanũ de cõsensu patroni. de cõfuet. cũ dilectus. facit xvij. q. ij. Eleuterius. de iurep. præterea. ij.

o *Legitimè.* spatio xl. ann. cum titulo: nisi sit tanti temporis præscriptio, cuius initij nõ sit memoria. quod dic vt de præscr. c. j. lib. vj.

p *Sedis apostolicæ.* hoc dicit: qa licet episcopi possint aliqua episcopalia iura remittere vel conferre: non tamẽ possunt à se correctionem & visitationem de qua hic loquimur, abdicare. de hoc de censi. cum venerabilis. de reli. do. cõstitutus.

q *Indebitè.* ad hæc recuperãda. admittitur quilibet de loco. quod dic vt de re. ecc. non alie. si quis presbyterorum.

r *Facultates.* quarum semper in sumptibus & procurationibus habenda est ratio. de vi. & ho. cle. quoniam. de censi. ſopitæ. cum suis concor.

s *In quo.* ſ. in reformando & complendo: vt dictum est.

t *Negligentiam.* hoc patebit ex facto notorio. de censi. Romanæ: ꝙ notoria. vel per assignationem termini ad hoc præfixi & elapſi. facit. ĵ. tit. proxi. c. j.

v *Inungemus.* non dicit permittimus. per hoc patet ꝙ ordinarij ad hoc tenentur ex præcepto. & facit quod dixi ŝ. titu. proxi. c. ij. post prin. super ver. debeant.

x *Priuilegiator.* de priuileg. quoniam. & ea. cũ capella. eo. tit. volentes. ŝ. in eos. lib. vj.

ẏ *Apostolica.* conc. ŝ. ea. compil. de supp. neg. præla. c. vnico. & ibi concor. de hoc.

z *Censuram.* de verb. sign. quærenti.

a *Remedia.* inuocãdo (si expedierit) brachium seculare. de offi. ordi. c. j. & c. quoniam.

b *Ad alia.* sic ŝ. titu. j. eap. ij.

Glos. seq.

Religiosi an possint hospitalibus præsicari.

Glo. seq. quærit de monacho. dicit quid indicatũ & quæritur opin. contrariam. subdit quid de laico, & ponit huius constitutionis prohibitionem.

a *Secularibus.* de religiosis dubitatur, an hospitalibus præsici possint: & de leprosariis iam vidi obtentum ꝙ eis præsici poterãt, per illud quod not. Innoc. de ecædi. cùm dicat. vbi dicit collegium leprosorũ religiosum & licitum, & a iure approbatum. & per c. quidam. xviij. q. ij. Archi. ibi contra, dicẽs ꝙ ipsum c. quidam. loquitur de triplici genere locorũ & personarũ. Vade quod ibi de monachis dicitur, nõ hospitalia sed martyria & monasteria respicit. sit ratio: quia ꝙ monach⁹ extra monasteriũ instituletur, non est permissum, nisi propter curã animarum. de regul. sup eo. vbi ergo regimen hospitalis caret cura, q dicit religiosum illi ꝓsici posse, ostendat ius expressum. Nec est etiã verũ quod dicit Inn. collegiũ leprosorũ religiosum: vt ibi etiã scripsi. & facit quod not. de excess. prælat. nimis. ij. in iij. gl. De laicis autẽ fatemur per prædicta. quidã. ꝙ præsici possint etiam si habeat rector curam pauperũ vel familiæ extra potestatẽ claniũ. talem enim curã habet & pater & dominus super familiam. Ista ergo non impedit laicum præsici. facit de sent. excom. canonica. & qã ibi dixi. Nec sufficeret ad præsiciendũ monachum talis cura nisi ex potestate clauiũ curam habeat. de hoc de offi. Arrachi. cum satis. de pœ. & re. omnis. In prima tamen editione huius concilij hoc fuerat prohibitum, ne laici habentibus filios vel vxoré ex qua possent verisimiliter filios procreare, talia loca conferrentur: quod postea fuit sublatum.

Leprosorũ collegium nõ est religiosum.

Præcipit hospitalia in beneficium non cõcedi nisi in duobus casibus & reprobat contrariã consuetudinem, submittit quales esse debeant quibus administratio ipsa committitur, & de ipsorũ iuramento, inuentario & ratione reddenda & decretũ apponit. Ioan. And.

Vt autem præmissa promptius obseruentur, nullus ex locis ipsis secularibus z clericis in beneficium b cõferatur, etiam si de consuetudine (quã reprobamus c penitus) hactenus fuerit obseruatum: nisi in illorum fundatione secus constitutum fuerit, seu per electionem d sit de rectore locis huiusmodi prouidendum. Sed eorum gubernatio viris prouidis, idoneis, & boni testimonij cõmittatur, e qui sciant, velint, & valeant f loca ipsa, bona eorum ac iura vtiliter regere, & eorum prouentus & reditus in personarum vsum miserabilium fideliter dispensare, & quos in vsus alios bona prædicta conuertere præsumptio verisimilis non existat: in quibus sub obtestatione diuini iudicij illorum ad quos dictorum locorum commissio pertinet, conscientias oneramus. Illi etiam quibus dictorum locorum gubernatio seu administratio committetur: ad instar tutorum & curatorum ŝ iuramentum h præstare, i ac de locorum ipsorum bonis k inuentaria l conficere, & ordinariis seu aliis quibus subsunt loca huiusmodi, vel deputandis ab eis, annis singulis m de administratione sua tenentur reddere rationem. n Quòd si secus à quoquam fuerit attentatum: o collationem, prouisionem, seu ordinationem ipsam carere decernimus omni robore firmitatis.

Declarat constitutionem non extendi ad hospitalia religiosorum vel militarium ordinum. hoc dicit.

Præmissa ꝓ verò ad hospitalia militarium q ordinum aut religiosorum etiam aliorum r extendi minimè volumus: quorum tamen hospitalium rectoribus in sanctæ obedientiæ virtute mandamus, vt in illis secundum suorum ordinum instituta & antiquas obseruantias prouidere pauperibus, & hospitalitem debitam in illis tenere procurent: ad quod per superiores corũ arcta districtione cogantur: statutis aut consuetudinibus quibuslibet non obstantibus in præmissis.

Tutor & curator quibus dantur.

Tutor autẽ datur pupillo: curator adolescenti, & interdum maiori furioso vel podigo, vel his simulibus. datur etiam bonis & ad causas & lites: de quibus omnibus in Spe. de curatore

h *Iuramentum.* concor. j. de hære. c. j. ŝ. porrò.

Glos. seq. no. istos ad satisfandũ nõ artctari, & dat simile.

Tutorum quidã tenentur satisdare, quidam non.

i *Præstare.* No. quia de satisdatione nil dicit. ad quam tamẽ tutores & curatores tenẽtur: nisi sint testamentarij, vel ex inquisitione dati. C. de tutore vel curat. qui non satisde. l. in dubiũ. & l. non omniũ. de curatore furiosi. l. fi. instit. de satisd. tuto. in princ. & sic soli legitimi, & sine inquisitiõe data satisfdant. & ibi de hoc. & in Spe. de tuto. ŝ. fi autẽ. ver. horum. cũ autẽ isti rectores ex inquisitio ne dentur, merito satisdationẽ non onerantur. facit. C. de episcopis & cleri. orphanotrophos. in prin. nisi propter vxorẽ & filios suspectus esset. xxiij. dist. de syracusanæ. sed tali suspecto cõmitti non debet vt supra.

Inuentariũ & reperiũ idem.

k *Bona.* mobilibus & immobilibus. de testa. relatum. ij. ff. de verb. signi. bonorum.

l *Inuentaria.* quæ aliàs repertoria dicuntur. ff. de admin. tu. tutor qui repertorium. & ad hoc tutores & curatores tenẽtur. C. de admi. tuto. l. tutores. ij. de cu. fu. l. fi. & formas diuersorum inuentariorum vide in Spe. de instr. edi. ŝ. fi. & de his ibi. ver. sunt etiam.

Glos. seq. soluit dubium, respondens contrario.

m *Annis singulis.* per hanc literam videtur quòd etiam non petitam teneatur offerre: aliàs si terminus statutus nõ esset (pone exemplum supra ea. compil. de testa. c. vnico) satis videretur sufficere quòd hoc faceret cùm requisitus esset. de iureiur. c. breui. & facit quod no. de elect. cupientes. ŝ. si verò. in v. glos.

Hospitalium magistri pauperib⁹ rationem reddere nõ tenentur.

Glo. seq. signat contrarium. ponit opinionem, & soluit.

n *Reddere rationem.* Contra C. de epis. & cler. orphanotrophos. in fi. & authẽ. de eccle. tit. ŝ. pe. col. ix. vbi dicitur tales ad rationẽ reddẽdam non teneri. Sol. illud correctũ per authen. posteriorẽ de san. epis. ŝ. œconomos. col. ix. ita ibi soluit glo. Tu dic verius primas leges nõ correctas: sed loquũtur de ratione reddenda orphanis vel pauperibus, ad quam isti non tenentur: quod sonat ibi textus, dicens ꝙ non subiacent tutelaribus vel curatoris rationib⁹. ŝ. œconomos. loquitur expresse de ratione reddenda episcopo: ad quã tenẽtur: vt ibi & hic: sed hoc hic amplius additur, quòd singulis annis ad hoc teneantur.

Beneficia de sui natura sunt perpetua.

o *Attentatum.* ſ. quia conferuntur in beneficium secularib⁹ clericis, vel personis non talibus vt dictum est ŝ.

p *Præmissa.* ſ. de suppletione ordinariorũ etiam quo ad exempta, quòd non conferantur in beneficium, de iuramẽto, inuentario, & ratione reddenda. Ioan. And.

q *Militarium.* vt sancti Ioãnis Hierosol. sanctæ Marię Theutonicorum, Calatrensium, & similium.

Tutores et curatores quid iuramẽti tenẽtur.

r *Aliorum.* sunt quædã religiones super hospitalitate fundatæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

datæ, vt cruciferorum: vel dato quòd non fiat ad hoc fundatæ, habent tamen hospitalia. Ioan. And.

a *Cæterum.* quarta pars.

Glos. seq. ponit duas hospitalium species, & remittit.

b *Altare.* talia hospitalia cum ecclesia vel altari, cœmeterio vel alio iure parochiali, vel quæ alia sunt perpetua & religiosa, erigi non possunt sine auctoritate diœcesani, alias tamen quilibet domum suam vel partem domus ad hospitalitatē pauperū disponere posset, sed tunc pœnitere posset. & vide quod dixi eo. tit. ad hoc, super j. glos. & quod not. Hostie. in summa de regu. §. j. verti. quid de ruticis. ex quo autē hospitale est locus religiosus, & auctoritate episcopi deputatus, bene possunt talia sibi accedere. s. e. compi. de præb. per literas.

Hospitalia de cuius licētia sunt erigenda.

c *Parochiales.* scilicet in quorum parochiis constructa sunt hospitalia, pro quibus facit ius cōmune. de præscrip. ex transmissa, & de restitu. spoliat. ad decimas. lib. vj. statur tamen consuetudini. Licet ergo hospitale & ipsius familia & pauperes ibi degentes sint de parochia matricis ecclesiæ, potuit tamen præscribere hospitale, quòd per proprium sacerdotē illius spiritualia ministrentur.

Hospitalia cuius paro chiæ sunt.

d *Supradicta.* concor. xxiiij. q. j. pudenda. de elect. nihil est. in fi. & facit j. de priui. c. j. in fi.

DE IVRE PATRONATVS.

Vidimus supra de præbēdis & dignitatibus & aliis beneficiis clericorum tam secularium quam religiosorum: verū quia nonnunquam in dictis beneficiis est effectus præsentationis & aliquod ius quod patronis debetur, ideo annectit rubricam, de iure patronatus.

Diuisio.

c *Constitutio.* In prima exordiū, in quo expedientiam obseruantiæ antiqui iuris pro cōstitutionis causa ponit. In secunda cōstitutio ibi, Diœcesanis. quæ tria facit. Primò prouidet circa assignationem partis prouentuū ecclesiarum faciendam prælatis vel vicariis ipsarū per patronos ecclesiasticos qui non solent ipsarū onera supportare. Secūdò ibi, Sanè. circa illos patronos qui solent supportare prædicta. Tertiò ibi, Ad quæ circa executionem constitutionis dat potestatē diœcesanis, & tollit obstantia. Præsupponēdum est quod dicitur in c. de monachis. de præben. in an. videlicet q. si aliquibus religiosis vel clericis cōpetant ecclesiæ quantū ad proprietatem, forte ex donatione capituli vel conuentus facta cū consensu episcopi vel abbatis, & cū causa rationabili, scilicet pro alimentis religiosorū, & isti religiosi præsentant episcopo clericū secularem qui appellam[a] vicarium perpetuū, vel rectorē ratione curæ, episcopus nō debet instituere aliquem nisi sibi constet q. ipse præsentatus habeat portionem seu pensionē à dictis religiosis vnde decenter possit viuere, & soluere iura episcopalia, & hospitalitatem tenere. Secundò præsupponendū est quod dicitur in c. eo. titu. in vj. videlicet q. illud. c. intelligitur etiā si monachi sint exempti à iurisdictione episcopi. Illud. cap. venit quodāmodo executiue, quia ponit quid iuris sit si patroni præsentantes nolint assignare pensionē decentem ipsi vicario perpetuo. CASVS. Fuit a nonnullis in concilio Viēnensi propositum, q. c. de monachis alleg. & c. j. eo tit. in vj. erat quasi nullus efficaciæ eo, q. nō prouidebat ū religioū nollent assignare certā pensionem dictis vicariis, vnde cōciliū primò prohibuit episcopis vt nō instituerent aliquem vicarium ad presentationē religiosorū patronorū, nisi prius eidē vicario fuerit assignata certa portio. Et si patroni nolint portionē illā assignare, tunc episcopus debet eis præfigere terminū ad assignandū huiusmodi portionē, & termino elapso facultas assignādi huiusmodi portionē deuoluitur ad ipsum in pœnā patroni, quæ pœna est ista: quia forte

A episcopus assignabit prædiū vel partem parochiæ quæ erat magis propria ipsis religiosis. & debet episcopus procedere cū summa conscientia in assignatione huiusmodi, ita q. non inducatur odio, prece, fauore, vel pretio. Sed quæritur, vtrū ista sint vera indistincte, videlicet q. episcopus nō debet vicariū instituere nisi prius fuerit sibi assignata portio cōgrua? Dicit q. nō est verū indistincte, quia in aliquib[9] prioratibus ipsi religiosi supportāt omnia onera, qa̅ soluunt iura episcopalia, & tenēt hospitalitatē, id est, tractant vicariū honestē tan quam hospitē. & nō tenentur assignare aliquā portionē, sed sufficit q. teneāt vicarium honestē tam in victu quā in vestitu, vt non vituperetur sacerdotale officiū. No. q. ei ecclesia cōpetit ad clericos ex donatione episcopi cū consensu capituli, cui[9] donationis effect[9] est, q. omnes reditus & omnia tēporalia pertinēt ad clericos, ipsi clerici tenētur assignare congruā portionem ipsi vicario perpetuo vnde possit viuere, iura episcopalia supportare, & hospitalitatē tenere. Not. q. si religiosi vel clerici nolint assignare cōgruam portionē, episcopus potest illi assignare: & de hoc papa onerat cōscientiā episcopi. No. q. si religiosi supportent onera illius ecclesiæ, tunc non tenentur assignare portionem siue pensionē ipsi vicario, sed sufficit q. vicarium habeāt honeste tractare. No. casum in quo cessat priuilegiū exceptionis, sic q. religiosi exempti subsunt episcopo, puta si noline decenter tractare vicariū perpetuū. No. q. institutis in beneficiis debet assignari vnde possint habere congruā sustētationem, & iura episcopalia soluere. subaudit Pau. & alia incumbentia supportare. de præben. de monachis. & eo. tit. c. j. lib. vj. Et quæ dicatur sufficiēs portio istorum, no. de præben. extirpandæ. xxj. q. j. c. de reseri. cum adeo. Not. q. debet assignari terminus competens habentibus præsentare, intra quem prouideant de congrua portione. de hoc in glo. in ver. competentem. Zabarella.

Vicario perpetuo assignanda congrua portio.

Glos. seq. remittit, & exponit.

Vt constitutio. determinat opiniones de quibus dicā super verbo, deuoluatur. & hic, vt, ponitur causatiuē. sic de ap. vt debitus. vbi dixi.

Constitutio. Clementis. iiij. de præb. c. j. lib. vj. quę supplet constitutionem Alexādri eo. tit. de monachis. circa exeptos & consuetudinem reprobandam, de qua sequitur.

f *Non obstante.* concor. de præben. extirpandæ.

g *Habere.* & reliqua incumbentia onera supportare, vt in prædictis iuribus.

h *Expedit.* ecclesiarum vtilitati, & animarum saluti, vt ibi.

D i *Declarare.* hoc facit. j. §. sanè.

k *Adjecere.* adiecit circa formam inhibitionis. Item de termino statuendo, de præsentato instituendo, de assignatione post terminum per ordinarium faciēda, & illud quod habetur in fin.

Glos. seq. quærit & soluit.

l *Diœcesanis.* quid de inferioribus ad quos spectat institutio, quod esse potest, de offi. deleg. super eo. de cleri. peregri. c. fi. de præben. referente supra ea. compila. de præben. si de beneficio? Solu. in quantum ponit hæc decret. ius nouum, in illis non habet locum, alias simpliciter dixisset ordinariis. si. §. ea. compil. de sequest. pos. c. vnico. de statu reg. ca. ij. §. titu. proxi. c. ij. post prin. j. de priui. c. j. de pœ. & re. c. j. & tunc tales comprehenderet. de offi. ord. ordinarij. in prin. lib. vj. & quod ibi not. Nec potest negari quin seriosè diœcesanos exprimat, cū hoc sit hic octies repetitū nec minū, quia decr. de monachis. & decre. j. lib. vj. de præb. de diœcesanis etiam expresè loquuntur. sic s. ea compi. de sup. neg. præla. c. vnico. de fo. compe. quāuis. §. volumus. de vi. & hone. cler. c. j. in prin. & qd ibi dixi. Inferior ergo prælatus habēs instituere, ad diœcesanū recurret vt terminū statuat ad assignationem.

facit

facit prin. huius. c. quòd si non fiat per inferiorem ad quem A
spectat, admittetur institut[9], & per diœcesanos fiat assignatio, & reliqua hic expressa. & est ſi. quod de literis cōmendatitis scripsi in prædi. decre. fi. de cle. pere. super vit. glos.

Glossa sequens primò dicit quid addit, quærit quid si contra fiat, alleg. quòd valeat, secūdò quòd non valeat, respondens ad quæda̅ contraria. tertiò soluit tenendo primum, & contrariis respondet.

a *Inhibentes.* hic addit fortiorem expressionem inhibitionis. Scripserat enim Alexander diœcesano quòd prouideret quòd nullum &c. Clemēs quartus statuerat & mādauerat cōstitutionē inuiolabiliter obseruari. hic Clem. quintus inhibet districtē sub obtestatione &c. Sed quæro, quid si contra hanc inhibitionē diœcesanus admittit præsentatū assignatione non facta? Videtur quòd valeat. de præben. dilectus ij. de concess. præben. ſi soli. in prin. & facit quod no. de offic. ordi. Romana. ad fi. lib. vj. & eo. lib. de immu. eccle. decet. ad fi. ex quo non apponitur decretū, vt ibi. & facit de despon. impu. addissoluendum. in fi. Item cū hæc principaliter fauorē episcopi & instituendi respiciant, vt s. in prin. possunt suo renuntiare fauori. de regula. ad apostolicam. C. de legibus, quod fauore. & facit ff. de no. op. nunti. l. j. §. & post operis. Contra de elect. prouida. lib. vj. vbi non valet cōfirmatio facta illa inquisitione omissa quæ præmitti debebat, ita nec hic valeat nō præmissa hac assignatione, ad idē eo. tit. c. fi. vbi omissio citationis vitiat confirmationem. Item contra huc eo. tit. cum dilectus. vbi non valet collatio post inhibitionem legati. Ad idem prædi. decre. ſi soli. ver. aut. vbi inhibitio executoris ad compellendum afficit etiā sine decreto. nām plus operatur expressa inhibitio quā mandatum: vt ibi patet. & sic respondetur ad principium ipsius decre. & decre. dilectus. in contrarium allegatarum. Item nō obstat quòd hic non apponitur decretum, quia sufficit legislatorē aliquid prohibuisse &c. C. de legibus, non dubiū de reg. iu. quæ contra. lib. vj. cum concor. Nec est verum q. hic versetur solum fauor institutionis & instituti, imo versatur fauor ecclesiarum & salus animarum, vt patet in decre. j. de præb. & sic renuntiare nō potuerunt. facit quod dixi post Inno. & Hosti. & Compo. de reseri. cum dilecta. super iiij. gl. Per hoc videtur quòd institutio vel cōfirmatio non valeat, puta quòd cum diœcesanus non recipiat potestatē confirmandi ab hac constitutione, sed det constitutio iurisdictionem Grego. quauis. eo. tit. sed modificatam. si ergo modum non seruet, deficit iurisdictio. facit ff. de transac. cū hi. §. ſi prætor. & re. eo. qui sub tu. vel cur. l. magis. §. ſi æs alienum. Ad decre. vlt. eo. titu. dico quòd ex vi decreti non valet ibi confirmatio quæ alias valuisset. In decr. cùm dilectus. & decre. ſi soli. ver. aut. erat ius alteri acquisitum pro quo scribebatur. Lex, non dubium. loquitur in his quæ habēt perpetuam prohibitionis causam, vt no. de spon. duorum. tua. quæ hic cessat. nām etiam post institutionem assignatio fieri potest, vt sequitur. & ad hoc adde quod dixi s. ea. compil. de sequest. pos. c. vnico. ver. à qua.

b *Præsentatum.* instituendum ad regimen ecclesiæ, vel curā populi.

c *Ius præsentandi.* non nudum, sed vnà cum domino temporalium, vt j. sanè. alias non fieret assignatio ista, quia rector totum haberet super quo vide quod scripsi de præb. de monachis. super fi. vlt. glos.

d *Competentem.* de elect. c. j. de appel. cum sit.

e *Coram.* vide quod super hac actione not. de elec. vt circa lib. vj.

f *Terminum ipsum.* à diœcesano statutum.

g *Noceat.* facit de elec. publicato. & ad ea quæ ibi scripsi. in x. quæst.

h *Extunc.* id est lapso termino, & extremum tempus designat. ff. de condit. & demon. l. iiij. in fi. *Extunc, extremum tempus designat.*

Glos. seq. ponderat literam, per id quæstionem soluēs. secundò quærit, & soluit.

i *Et in pœnam.* non dicit, & postea in pœnam. nec supra proxim. dixit, prius debeant. per quod dico quòd dummodo lapsus sit terminus non attento ordine huius literæ, sicut assignatio patronorum præcedit institutionem, sic & diœcesani prius potuerunt assignare, & postmodum instituere. facit not. de reseri. cum dilecta. in iiij. glos. & sic illud extunc, quod præcedit, determinat verbum debeāt, & verbum, deuoluatur. Sed in quo est hic pœna, cum nihil videatur referre, an per ipsos, an per episcopum hoc fiat, ex quo modus non excedit? Solu. assignabit forte episcopus tale prædiū quod sibi tenere voluissent. perditio ergo electionis est hic pœna. facit de præben. ſi pluribus. in fin. lib. vj. ff. de le. ij. ſtatu liberum. §. Stichum. & est ſi. de sup. negli. præl. c. vnico. ea. compil.

Glos. seq. ponit duas opiniones hic decisas.

k *Deuoluatur.* Tan. Goff. Inno. & Hostien. dicebant de præben. de monachis, quòd ſi monachi assignare nollent banc portionem, episcopus elapsis sex mensibus ordinaret ecclesiam, per decret. sicut. de sup. negli. præla. Sed Archid. in decre. j. de præb. lib. vj. dicit decre. sic loqui in defectu præsentati, non in defectu prouētuum. quare dixit episcopum hoc casu non posse ecclesiam ordinare, sed coget illos ad assignationem faciendam. hodie melius prouisum est per hanc literam.

Glos. seq. allegat duas concor. & dubium soluit.

l *Onerarios.* Concor. supra de vo. ca. fin. vbi concor. de hoc supra titu. proxi. c. vlt. §. vt autem. in fine. j. de hære. ca. j. post prin. Et per hanc literam & ea quæ not. de reseript. statutum. §. assessorem. lib. vj. videtur quòd per patronos vel presbyteros non possit episcopo quæstio referri: & quòd ſi appellarent patroni, dicentes quòd excessit, vel presbyter dicens quòd portio non sufficit, episcopus non deferret. fateor tamen q. superior ad quem appellatum est, emendaret quod male factum esset. s. de appel. pastoralis. in princ. Idem puto cum ante lapsum termini est cōtentio inter patronos qui dicunt portionem antiquam vel auctam per ipsos sufficere, & episcopum hoc negantem.

m *Moderationem.* id est, moderatā taxationē. hoc dico, quia moderationis verbum diminutionem sapit. de verb. sig. c. fi. & est huic ſi. de elect. cupientes. post prin. lib. vj. *Moderatio sapit diminutionem.*

n *Odio vel fauore.* præsentati vel præsentantium.

o *Vel aliàs.* puta præmio vel timore. xj. q. iij. quatuor. de re iu. cum æterni. lib. vj. j. de hære. c. j.

p *Vel minori.* concor. de offi. custo. cap. j. & quod ibi not. in iij. glos.

q *Sanè.* hic declarat prædicta omnia, vt j. dicam.

Glossa sequens rationem reddit, infert, sed tenet contrarium.

r *Obseruentur.* ex quo enim præsentati & instituti nō sustinēt onera, sed procurationē, cathedraticū, & alia iura episcopalia, & hospitalitatis onera & his similia subeūt patroni, nō fiet assignatio prædicta etiā pro sustētatione rectoris, vt sequitur. Si ergo aliqua onera, puta procurationū subeunt patroni, reliqua subit presbyter, videtur q. assignatio fieri debeat sufficiens pro his oneribus tantū quæ subit presbyter. facit de præter accedētes. de sta. mo. in singulis. de deci. tua. ij. puto enim hoc esse de mēte horum iurium, q. aut omnia subeant patroni, aut omnia presbyter. facit de conse. dist. ij. compertimus. ff. de admi. tu. cum quæritur. Nam particularis

exactio

Universidad de Deusto
Biblioteca

Exactio particularis multa habet incommoda.

exactio multa habet incommoda. ff. fami. ercis. l. planè. facit A ff. de exerci. ac. l. ij. §. de cens. cũ instantia. & hoc probat sequens litera.

a *Perpetuis.* de capel. mona. c. vnico. lib. vj.
b *Vicariis.* repete perpetuis. de offi. vica. ad hæc.
c *Subire.* teneãtur, quod sequitur.
d *Decenter.* hoc respicit honestatem. de vo. magnæ. honeste ergo locabuntur in sede. de excess. prælat. capit. primo. de maior. & obedi. solitæ. & honorabitur in eis sacerdotale officium. de hær. cũ ex iniuncto. ver. licet autem. xcv. dist. esto.
e *Præstare.* hic patet quòd etiam pro sustẽtatione rectoris non fiet assignatio.
f *Sufficientem.* vide quod no. xxj. q. j. c. j. de referi. cum adeo. in glos. ij.
g *Ad obseruationem.* non poterunt ergo tollere vel minuere portionem per episcopum assignatam. facit de præbend. anuatitiæ.
h *Alio.* scilicet cũ rector vel vicarius sustinet onera, & intra tempus per diœcesanum statutum assignatio per patronos facta non fuit.
i *Consuetudinibus.* concor. vide. ſ. ea. com. de æta. & quali. vt hi qui. ad fi.
k *Circa præmissa.* In aliis ergo non læduntur priuilegia. sic ſ. titu. j. cap. vlt. ver. nullo. Ioan. And.

Diuisio.

PLures.] Se summat, tria dicẽs. Secunda ibi, Et vt facilius. Tertia ibi, Quibus. CASVS. Frater meus & ego habemus ius patronatus in aliqua ecclesia. volumus præsentare personam idoneam. certũ est quòd si patroni dissentiant, tunc præsentatus à maiori parte debet institui. ca. quoniam. eo. titu. in anti. Sed quæritur, vtrum filij fratris mei habebunt quilibet suam vocem, vel vtrum ipsi simul habeant vnam vocem? Dicit quòd solùm habẽt vnam vocem, quia ius patronatus competit per stirpes, non per capita. Sed quæritur, vtrum possumus conuenire inter nos vt præsentemus episcopo aliquem clericũ alternis vicibus? Dicit quòd sic, vt facilius prouideatur ecclesiis. Sed vtrũ laicus possit præsentare tres clericos sub conditione, vt episcopus eligat quẽ voluerit? Dicit quòd sic, quia potest laicus patron' variare. secus si esset patronus clericus. Colligo aliqua notabilia. Primò, quòd plures hæredes non habent nisi vnam vocem, quia si defunctus viueret, ipse non haberet nisi vnam vocẽ.

Ius patronatus ecclesiarũ bene dividitur, sed non patronatus libertorum.

Not. quòd patroni possunt conuenire inter se vt præsentent alternatis vicibus. No. quòd patroni plurium ecclesiarum inter se possunt illa iura diuidere, vt scilicet vnus sit patronus in vna, alius in alia, licet sit secus in patronatu libertorum. talis enim patronatus inter patronos diuidi nõ potest, licet alimentorũ præstationes diuidere possint. ff. famil. ercis. l. quædam. Et primò ideo, quia fortius est ius patronatus libertorum quàm ecclesiarum. vnde illud non alienatur, istud autem sic. Item illud trãsit in suos, etiam nõ hæredes, vt ff. de iure patro. l. filij. istud non. Hoc vult gl. in ver. liberè.

Nota dicitur patronis ecclesiæ. & die ecclesię, quia sunt & alij patroni, de quibus in glos. habemus. Nota in §. quibus. de verbo permittimus, ex quo inducitur nouum ius, vt probatur hic, iuncta glossa in hoc verbo, quod not. singulariter Zabarella.

Glos. seq. primò dicit quid prima pars determinet, recitãs duas opiniones contrarias, & tertiam mediam quam impugnat. secundò pro opinione reprobata inducit tres æquitates & tria similia, & vnam decre. & intricationem quæ insurgit ex opinione hic approbata, quam explicat. tertiò subdit dictum Goffre. quarto inducit pro opinione approbata duo iura & æquitatem propter quam indicat quid videtur faciendum.

Ius patronatus trãsit ad hæredes per stirpes.

l *Plures.* prima pars determinat notata. xvj. q. vlti. piæ mentis. plenius ea. q. ſ. plures. & e. ti. c. j. per quę patet hic reprobari opinionem quæ placere videbatur Ala. Flug. Lau. Ioan. Tan. Vin. Bern. & Goffr. quę mihi etiã placebat. Et approbatur opi. Inno. & Hosti. dicentium in prædic. c. j. quòd in iure patronatus succesio fit per stirpes, non per capita, cum hoc C esse debeat in linea descendenti. instit. de hære. quæ ab intestato defe. §. & quia placuit. vt sic plures vni succedentes, loco vnius habeantur. ff. de condi. & demon. cui fundus. & dicebat Inno. hanc æquitatem præferendam subsultari contrariæ. ff. ad. l. Aquil. ita vulneratus. in fi. ff. de insti. l. j. his cõcor. Goffr. Beneuenta. in libello suo, eo. tit. §. nũc de vltimo. Primi cõtra. Ad quod inducebat Vin. quòd patroni veniunt ad successionem liberti p capita, non per stirpes. instit. de successor. liber. §. sed nostra. alias incipit, multis: facit ad hoc, quia stipulationes indiuiduæ non diuidũtur inter hæredes. ff. de verbo. oblig. l. ij & l. eadem. §. Cato. & l. stipulationes nõ diuiduntur. Archi. in prædic. capit. si plures. concordare voluit opiniones, dicens opinionẽ Innocent. esse veram in his qui ex diuersis causis sunt patroni. Et ita ponebat Rof. vt si vnus ex fundo, alter ex dote. Omnes enim ex altero descendentes, loco vnius habentur. quando verò vnicus fuit patronus, tunc locum habeat opinio contraria, vt sic inspiciamus initium. Sed licet hoc aliquantulum mulceat aures, cui nec videtur hæc decre. obstare quæ ponit plures patronos & vnum ex pluribus, non vnum solùm, tamen non video rationem quare aliud in duobus patrõnis ex diuersa causa quàm ex eadem, vt si duo dederint dotem. Item nec video quare magis inspiciamus stirpem primo gradu quàm secundo vel vterioribus. Cum igitur in hoc omnes concordent, quòd hoc ius est simplex & indiuisibile, item concordent quòd in hæredes & in æqualibus partibus æqualiter transit, licet forsan vt dicebat Innocen. pinguior sit vox illius qui plus habet in hæreditate: item cum omnes concordent cum qui aliquid de dote posuit, ita patronum esse sicut cum qui plus posuit, & de omnibus his scripsi eodem titu. cap. j. mihi placebat opinio hic reprobata, quæ licet in parte haberet contrariam æquitatem, tamen expediens mihi videbatur ecclesiis, vt sicut patronis per capita debetur ius processionis, ius alimentorum, & ius defensionis, ita per capita debeatur ius præsentationis, scilicet vt quot sunt capita patronorum, tot sint suffragia vocum, & non plura. ad hoc facit eodem titu. cap. ij. quod loquitur etiam de hæredibus fundatorum in pluri, & tamen dicit prę ficiendum illum qui plurimorum approbatur assensu. Et non plura dixit, vt scilicet si patronus sit hæres compatroni, solùm vnam vocem habeat, cuius contrarium innuit hæc litera: vt scilicet si sit de hæredibus trium patronorum, in tribus vocibus partem habeat: vel si solus esset hęres trium, habeat tres voces. facit de re iu. cum olim. Et ex opinione hic approbata timeo quòd nascẽtur inextricabiles quæstiones. Pone quòd A. patronus cuius hæredes haberi debent pro vna voce, habuit tres filios, quorum primus B. nomine, habuit duos filios. secundus C. nomine, habuit quatuor. Tertius D. nomine habuit sex. quo iure isti omnes habent vnam vocem, eo iure habent duo filij B. tertiam illius vocis, quatuor filij C. aliam tertiam, sex filij D. aliam tertiam. Si ergo ad aperiendum intellectum dicendorum, hanc vocẽ reducamus ad vnum assem. i. ad xij. vncias, & faciamus quòd quælibet vncia in voce sit Bonon. grossius, & quilibet grossus valeat xij. Bonon. paruos, quælibet stirps habebit quatuor vncias. quid erit ergo si vnus ex duobus, tres ex quatuor, & duo ex sex, præsentant Titiũ? & reliqui, scilicet vnus ex duobus, vnus ex quatuor, & quatuor ex sex, præsentant Seium? de numero personarum patet, de vnciis etiam patet, quia præsentatores Titi habent sex vncias & quatuor denarios, præsentatores Scij habẽt quinque vncias & octo denarios, sed explica stirpem. Item descendendo ad tertium gradum, si vnus ex illis duobus filiis B. habeat vnum solum filium qui clericus est, alter octo, quorum duo etiam sunt clerici: ille solus habebit duas vncias, & illi octo diuidet alias duas: & sic quilibet ex illis octo habebit tres denarios. Itẽ si quilibet ex quatuor filiis C. habuit filios, primus quatuor, quorum vnus clericus: secundus tres, quorũ duo clerici: tertius duos clericos: quartus vnum: quatuor filij primi habent vnciam, & sic quilibet tres denarios: tres filij secundi vnciam, & alios quoslibet à diœcesanis eisdem ecclesiastica volumus censura compelli: Non obstantibus exẽptionibus aut aliis quibuslibet priuilegiis, cõsuetudinibus, i vel statutis, quæ circa præmissa k vel eorũ aliquod religiosis ipsis aut aliis in nullo volumus suffragari.

Stipulationes inter hæredes nõ diuiduntur.

Idem.

In plures hæredes vnius ex pluribus patronis transit ius patronatus per stirpes. hoc dicit. Io. an. And.

CAPITVLVM II.

PLVRESi

ciam, & sic quilibet quatuor denarios. duo filij tertij vnciam aliam, & sic quilibet sex denarios, & solus filius quarti habet integram vnciam. Item si ex tertia stirpe, scilicet ex sex filiis D. quilibet habet filios, pone quilibet ex tribus duos, & sic sex, quorum vnus solus est clericus, & quilibet ex aliis tribus quatuor, & sic duodecim, quorum octo sunt clerici, quilibet ex parẽtibus habebit octo denarios. quilibet ergo ex duob' filiis primorum trium habebit quatuor denarios, & quilibet ex quatuor filiis secundorum trium habebit duos denarios. Habemus ergo secundum prædicta triginta septem nepotibus ex duodecim nepotibus natis ex tribus filiis patroni. Finge quòd vacet ecclesia, & isti triginta septem discordant, viginti laici ex eis præsentãt vnum, decem & septem quos dixi clericos, alium. Tu qui dicis per stirpes deberi voces patronorum, extrica mihi casum istum. quo iure etenim ponderas stirpem in primo gradu, eo iure & in vlterioribus, vt prædixi. In vnciis bene potest explicari, quia pars clericorum habet sex vncias & vnum denarium, pars laicorum sex vncias minus vno denario. Adhuc fortior intricatio, vbi ponis alium compatronum habuisse totidem descendentes, quorum aliqui cõcordant cum clericis prædictis, alij cum laicis. Et scias quod si in prædicto computo fuissem vltra ternarium vsus impari numero, vt v. vij. vel ix. adhuc fortior esset intricatio. Item si est intricatio tanta in pronepotibus, quanto amplior in filiis pronepotum vel vlterioribus? quod est dicere, si hæc intricatio est in tertio gradu, quanto maior in quarto, quinto, & vlterioribus? Item si intricatio est in casu sic explicitè & certitudinaliter posito, quanto maior in eo per probationes certificando? Pro tanto terreor de hac approbatione, nec sic terreor de eo quod scripsi post Innocen. & Host. de electio. scriptum. super verbo, proposito. vbi dico quòd prælatus possit habere tertiam electionis, capitulum tertiũ, clerus tertiam: quia fateor vt ibi scripsi, quòd possit esse intricatio in calculo, non tamen tanta vt hic, & hoc propter successiuas stirpes. Dicebat ergo Goff. eodem titu. capit. j. quòd cõsuetudo per quam in quibusdam partibus, vt Neapoli, ius patronatus diuiditur per vncias, possit excusari, vt fiat diuisio non respectu iuris patronatus quod est indiuisibile, sed respectu portionum secundum quas hæredes successerunt patrono vni vel pluribus, & non respectu portionum quas contulerunt ædificando vel dotando. & potest esse vtilitas harum diuisionum vt ecclesia in alendo & in honoribus magis teneatur ei à quo plus receperit, sed act' præsentandi communis sit omnibus. Posset etiam circa gratificationem (quæ aliquando facienda est, eod. titu. cum autem.) vox illius præferri qui plus contulit, & hoc dictum mihi placebat. Sed vt dixi, opinio hic approbata pro qua facit de rescriptio. pastoralis. in princip. de testa. licet ex quadam. ibi, non vtique vno &cet. in tanto habet æquitatem, quia absurdum erat patronum instituendo decem hæredes, forsan ad hunc finem vt defraudare posset compatronum actu præsentandi, quod esset si isti haberent decem voces, & ille vnam. & quia hoc ita posset contingere in secundo gradu, tertio & vlterioribus, sicut in primo, non videtur habere rationem opinio Archidi. Et propter hanc fraudẽ vel iniquitatem multoties cogitaueram quòd bonum esset statuere quòd extantibus descendentibus hæredibus sanguinis ex aliquo patronorum, ius istud non posset transmitti in extraneos, in hæredes verò sanguinis transiret per capita etiam quo ad actum præsentationis, & tunc non conqueratur patronus de compatrono, sed de Deo creante, si plures descendentes præbuit compatrono quàm sibi. Deficiẽbus verò compatronis, tunc patronus descendentes non habens posset transmittere in extraneos, quibus etiam succederent ſoli descendentes sanguinis, & per capita. Et forsan non esset absurdum statuere, quòd nullo casu in extraneos, id est non descendentes posset transmitti, vt sic faciliùs liberarentur ecclesiæ ab hoc iure. facit de deci. prohibemus. & ca. fi.

Ius patronatus per vncias Neapoli diuiditur.

Patroni plurium ecclesiarum possunt inter se facere quòd vnus sit patronus in vna, & alius in alia, vt no. Vin. eo. tit. c. j. & c. ex insinuatione. Sed contra. ff. famil. ercis. l. quædam. ff. de ali. leg. l. iij. ff. de iure pa. l. fi. per. quæ patet patronatum libertorum inter patronos diuidi nõ posse, licet alimentorum præstationes diuidere possint. Sed dicit posset quod fortius est ius patronatus libertorum quàm ecclesiarum, vnde illud non alienatur, istud sic, illud transit in suos etiam non hæredes. ff. de iure pa. filij. ff. de lib. le. Aurelio. §. Caius. istud non, vt scripsi post Inno. eo. tit. cum seculum. Item vt ibi no. permutatur patronatus cum patronatu. quare ergo pars patronatus vnius ecclesiæ cum parte quam habet compatronus in alia, non poterit permutari, vt quod iuris de toto &c. de offi. delega. pastoralis. §. j. ff. de rei vendi. quæ de tota.

Patroni pluriũ ecclesiarum possunt inter se facere quòd vnus sit patronus in vna, & alius in alia.

ab vno a ex patronis ecclesiæ b relicti c hæredes, d vocẽ duntaxat vnius habebunt in præsentatione rectoris. e

Et vt f facilius g prouideatur ecclesiis, non inconueniens reputamus, patronus h ipsos inter se posse liberè i conuenire de rectore ab eis alternis vicibus k præsentando: Quibus etiam l ex eadem causa m permittimus n vt plures o ad vacantem ecclesiam possint eo modo præsentare p

Ius patronatus per capita debetur.

pluribus donando, qui sunt modi transferendi, vt not. eod. titul. cum seculum. donationem tamen non posset facere priuatus sine cõsensu episcopi, vt plene scripsi eodem titulo illud.

Ius patronatus per capita debetur.

d *Hæredes.* sui vel extranei, cum non distinguat. de hoc xvj. q. vij. considerandum. & dixi eo. titu. cum seculum.

e *Rectoru.* & clerici, cum eadem sit ratio. est tamen in hoc opinio, an patronus præsentet clericũ: tene tamen quod no. eo. tit. posstulatti.

Glos. seq. docet de tribus opi. primam approbatam, & duas alias reprobatas.

f *Et vt.* circa hunc versic. erat triplex opinio. Prima, quòd hoc fieri posset. Secunda, quòd non posset. Tertia, quòd posset de auctoritate episcopi, alias non. hic reprobatur secunda quam tenebat Innocent. eodem titu. capitu. primo. & tertia quam ipse idem tenebat eodem titu. querimoniam. & approbat primam quam tenebat Bernar. eodem titu. ca. j. in fin. j. glo. & apertius ibi Tan. quod placebat Vinc. Phil. & Goffr. inducebant. l. quoties. ff. de vsufru. & ff. de ser. l. via. in fin. ad idem. ff. communi diui. l. communi diuidundo. §. cum de vsufructu.

g *Facilius.* optarem hanc rationem ponderatam fuisse. ſ. proxi. responso.

h *Patrones.* omnes. facit quod no. de elec. quia propter. ver. vel saltem. alias in re communi &c. de re. iur. in re communi. lib. vj.

Glos. seq. dupliciter literam exponit, & contrarium soluit. secundò soluit quæstionem. contra sol. alle. tria iura quibus respondet, & solutionem iustificat.

i *Liberè.* id est sine superioris auctoritate. & sic improbat quod no. Inno. in decret. querimoniam. Item dic libere etiã si non vacet ecclesia. facit de dona. consultationibus. ſ. e. cõpil. de reb. eccle. non alie. si vna. hoc probat plurale, alternis vicibus. certum est enim quòd vna vice non concurrit duplex vacatio. Non ob. de concef. præben. c. fi. quia illud fiebat in fraudem vacaturæ, hoc autem fit ad tollendã discordiam, & ad faciliorem prouisionẽ ecclesiæ. Et eadem ratione videntur patronos plurium ecclesiarum posse inter se diuidere, scilicet vt vnus sit patronus in vna, & alius in alia, vt no. Vin. eo. tit. c. j. & c. ex insinuatione. Sed contra. ff. famil. ercis. l. quædam. ff. de ali. leg. l. iij. ff. de iure pa. l. fi. per. quæ patet patronatum libertorum inter patronos diuidi nõ posse, licet alimentorum præstationes diuidere possint. Sed dicit posset quod fortius est ius patronatus libertorum quàm ecclesiarum, vnde illud non alienatur, istud sic, illud transit in suos etiam non hæredes. ff. de iure pa. filij. ff. de lib. le. Aurelio. §. Caius. istud non, vt scripsi post Inno. eo. tit. cum seculum. Item vt ibi no. permutatur patronatus cum patronatu. quare ergo pars patronatus vnius ecclesiæ cum parte quam habet compatronus in alia, non poterit permutari, vt quod iuris de toto &c. de offi. delega. pastoralis. §. j. ff. de rei vendi. quæ de tota.

Patroni sunt tripliciter.

a *Ab vno.* ergo secus si plures à pluribus, vel vnus à pluribus, vt dixi in magna glossa.

b *Patronę ecclesiæ.* habemus patronos libertorũ, & patronos causarum. de quibus dixi eo. tit. super rub.

Collationes quandoque fiũt per vices.

k *Alternis vicibus.* id est quòd vnus prima vice qua occurret vacatio, alter secunda, alter tertia. has etiam vicissitudines quandoque seruant singulares personæ collegiorum in collationibus spectantibus ad collegia. de præbend. cap. vlt. lib. vj.

l *Quibus etiam.* tertium dictum inducens ius nouũ & equissimum, quod intelligo de laicis, vt j. dicam.

m *Ex eadem causa.* facilioris prouisionis ecclesiarum.

n *Permittimus.* olim ergo hoc non licebat. bene enim poterat laicus præsentato vno alium presentare. eod. titu. quod autem. & ca. cum autem. & potiùs erat conditio instituti ab episcopo, vt ibi. videbatur tamen episcopus primo teneri, quod intellige vt dixi eod. titu, pastoralis. si ergo licebat sic successiuè accumulare, honestum est vt liceat etiam sic præsentare.

Electiones nõ possunt alternatiuè fieri.

o *Plures.* quotcunque, vt dixi in prin. ca.

p *Præsentare.* simul vel successiuè. licet enim cũ olim laicus præsentabat secũdũ, daretur optio episcopo, ipse tamẽ laicũ instabat pro secũdo, modo verò potest reluquere hoc episcopi optioni. Et sic not. q. licet electiones non possint fieri alternatiuè. de ele. c. j. lib. vj. præsentationes sic, vt hic. qđ de laicis

Universidad de Deusto
Biblioteca

laicis intelligo vel clericis præsentantibus ex patrimonio: in quibus locum habebat quod dixi §.

a *Personas.* etiam in minoribus constitutas, quod dic vt de institt.c.ij.lib.vj.Ioan.And.

b *Per episcopum.* vel alium instituentem: cùm eadem sit ratio.

DE CENSIBVS, *exactionibus &c.*

Visum est §.de iure patronat. verùm quia patronus aliquãdo in fundatione & etiam dotatione retinet aliquē censum auctoritate episcopi, & aliquas procurationes seu comestationes:ideo annectitur rubricã de censibus. &c.

Continuatio.

Diuisio.

VM sit.] Duæ sũt partes: quia primò ratiõe præmissa ponit statutũ suum cũ exceptione. Secundò exceptionem limitat & declarat ibi, Priuilegia. Imo.

CASVS. Papa alicui loco religioso ecclesiam Picta. vel Bituri. diœcesis donauit,vel fortè ipse episcopus cum consensu sui capituli, a qua ecclesia episcopus consueuerat habere iura episcopalia, puta exigere procurationem ratione visitationis. quæritur,vtrum per istam donationem ecclesia sit exempta ab omnibus oneribus & iuribus episcopalibus: vel vtrum religiosi illa onera teneantur soluere? Dicit Clemens q̃ teneantur supportare huiusmodi onera:nisi velint assignare congruã pensionem vicario, vt possit illa onera supportare.& hoc verũ, nisi iuuarẽtur priuilegio exemptionis, vel alia causa legitima: tamẽ priuilegiũ vel exemptio (si qua cõpetat) non proficit in ecclesiis post concilium acquirendis.

No. q̃ qui sentit commodũ,non debet onus recusare.vulgariter,Qui sentit onus,sentire debet & cõmodũ. Et sumpta sunt hæc.ff.de reg.iu tamen melius diceretur q̃ sumuntur a turibus vnde sumitur regula.l.j.ff.de reg.iur. No.magis specifice, cũ ecclesia datur loco religioso ex donatione episcopi,papæ, vel legati, tunc datur cũ omnibus oneribus suis, & hoc nisi donarent pensionẽ vicario vt sustineret huiusmodi onera. No.iuncta glo.q̃ papa potest priuilegiare aliquem vt non teneantur ad procurationẽ apostolice sedis, vel vt nõ teneatur ad iura episcopalia. & sic princeps potest priuilegiare aliquem à solutione talliarũ, vt ille priuilegiat? non teneatur soluere talliã.tamen secundum doctores illam portionem non debet imponere aliis, alias peccat. Nor.q̃ vicarij constituti in beneficiis spectantibus ad monachos, non tenentur ad onera:sed ipsi monachi. No.q̃ priuilegia sunt restringenda pro hoc hæc littera in fi.ibi, non extendi. & de rescri.c.vlt.lib.vj.de deci.c.ij.eo.lib.Zabarella.

Glo.seq.dubium soluit,inducens duo similia.

c *Natura.* sumptum de regula formata per modum conuersum.ff.de regu.iur. secundum naturam. & vide de regu. iur. qui sentit.lib.vj. & dicit lex quòd non est ferendus qui lucrum amplectitur &c.C.de cadu.tol.l.vnica.§.pro secundo. in fin.

d *Religiosi.* in aliis ergo locum non habet inquantum inducit ius nouum.ff.supra eadem compil.de deci.cap.j.de testa.cap.j.

Glo.seq.tria exempla approbat,& tria rẽprobat.

Titulo multiplice possunt ecclesiæ ad religiosos pertinere.

e *Titulo.* vt donatione.de don.consultationibus. permutatione.de re.per.ad quæstiones. vel præscriptione,de iure pacura.titulo verò emptionis haberi nõ potest. de fimo.quærelam.de iure pa.de iure & an transeat cũ vniuersitate,scripti eo.tit.ex literis.titulus etiam ædificationis vel fundationis non adaptatur huic casui.

f *Sedis apostolicæ.* de iureiur. ego N.de cẽsu,cum instantia.

Glo.seq.quæstionem soluit.

g *Iura episcopalia.* de quibus de offi.ordi.conquerente.§.tit. j.c.j. Et vides quòd procuratio legatorum & iura episcopalia ponũtur vt diuersa.per quod patet quòd qui ex pacto tenentur ad iura episcopalia,non per id tenentur ad procurationem prædictam.

Glo.seq.tria ponit exempla.

CAPITVLVM I.

VM sit naturæ c consonũ,illos non recusare onera, qui rerum commoda complectuntur, hac in perpetuum valitura constitutione sancimus, vt religiosi d quicunque pro monasteriis & ecclesiis quæ ad eos quocunque sint titulo e deuoluta, f procurationes legatorum sedis apostolicæ, f ac iura episcopalia g & alia præstari pro ipsis antequã ad eos peruenissent, solita, h prompte soluere studeant: nisi forsan sedis apostolicæ priuilegio, i exẽptione, k vel alia causa legitima l ab his se valeant excusare. Priuilegia verò seu exemptiones huiusmodi m ad monasteria seu ecclesias quæ ad eos obuenire contingeret,in posterum n volumus o non extendi..

Idem.

AD *nostrum.* p Prima pars ponit grauamina. secunda proponit ibi, Nos igitur. Præsupponendum est quòd aliquando patroni faciũt ordinari per episcopũ vt tali die illa ecclesia teneatur dare vnam procurationẽ, id est comestionem. CASVS. A nonnullis in concilio Viennen fuit expositũ q̃ episcopi in fundatione ordinis Cisterciensis qui ordo est exemptus a diœcesanis, petebant procurationes siue comestiones quas monasteria tenebãtur soluere: isti episcopi non erant contenti cibis vel epulis regularibus & cõmunibus ipsis secundum regulam suam:sed petebant carnes, & etiã illas petebant administrari sibi intra septa monasteriorum:quod est contra ipsorũ regulam. Et cùm ipsi Cisterciẽses non velint sibi dare procurationes vt ipsi episcopi petũt

ipsi

h *Solita.* vel ex impositione facta tẽpore fundationis.xviij.q.j. Eleutherius.eod.titu. quanto. de iure pa.præterea ij. vel ex antiquo vsu.de hoc eodem tit. peruenit. vel quia res aliqua habens onus annexum, peruenit ad ecclesiam in quam transiuit cum suo onere.xvj.quæstio.j.si quis laicus.de decimis. pastoralis.de pigno. capit.ex literis. ff.de contrahẽda emptio. alienatio.

i *Priuilegio.* hoc iuxta quo ad omnia prædicta.

k *Exemptione.*si intelligas ab episcopali iurisdictione, hoc non iuuat quo ad procurationes legatorum sedis apostolicæ, ad quas exempti tenentur. nõ obeo.titu.cum instantia, quod expone vt ibi dixi. contra illas etiam nõ valet præscriptio. de præscri. accedentes.

Glo.ff. ponit tria exempla. in primo & in tertio distinguit. secundò quærit & soluit.

l *Legitima.* puta cõpositione. infrà capitulo proxim. versicu. nec compositiones. quod intellige quo ad illa in quibus valeret compositio. de hoc eodem titulo, cùm venerabilis.vel res iudicata. de re iudic. cùm inter. & nota.de præscriptione.cùm ex officij.in vltima glossa. Præscriptio non videtur hic adaptari : cùm loquatur textus de his quæ præstari solebant. noua verò præscriptio post acquisitionem illarum bene posset adaptari in his iuribus quæ sunt præscriptibilia. de præscriptio. de quarta. Sed nunquid erit legitima causa si dicatur indebita fuisse? Solu.puto de mente huius constitutionis quòd percipiens in possessione defendatur donec probetur indebitum. eo.titu peruenit.facit de electquerelam.ad fi.& quod ibi not.de offic.ordi.duo simul. in iij.glos.

m *Exemptiones huiusmodi.* intelligo generales,vel à prædictis iuribus.

Glo.seq.allegat.ij.concor. ponit tempus concilij,quærit, & soluit.

n *Imposterum.* Concor.de deci nuper.ſi.ſ.ea.compil.de reſcrip.literas. Vides ergo quòd priuilegia vel exemptiones quas habebant religiosi etiam circa ecclesias acquirendas, non habent locum nisi in acquisitis ante concilium Viennẽ. De religiosis dixi: quia circa seculares nil immutat ista constitutio. Et scias quòd concilium inchoauit anno domini M.ccc.xj.die cal Octobris,& terminatum fuit anno sequenti.vj. die Aprilis: & sic durauit vltra sex menses. Scito ergo quando acquisiuerint:scias an ante concilii,vel post. Quid de acquisitis durante concilio vel post concilium antequã constitutiones ligarent? de quo satis dixi in procemio. æquum videretur quòd acquisitæ antequam ligarent constitutiones, priuilegiis & exemptionibus gaudeant,per ea quę ibi dixi.

Glo.seq.obiectionem soluit, & allegat quatuor similia.

o *Volumus.* sit pro ratione voluntas? cum alias deceat priuilegium principis esse mansurum. de regu.iur.decet.libro sexto. cum concordan. & est ſi. supra eadem compila.de sepul.dudum. §. penult. in fin. & supra titu.j.capitu.j.in fin.de reſcri.capit.vlti.de deci.capit.ij lib.vj. fuit tamen motiuum: quia priuilegium tendebat ad noxam.de deci. suggestũ. vbi de hoc.

Clementina quæ fuerant sic.

Voluntas quandoque est pro ratione.

Ponit quædam grauamina quæ prælati inferebant exemptis, præcipuè Cisterciensibus, & illa fieri prohibet: statuens quòd episcopi qui in monasteriis Cisterciensis ordinis charitatiuè procurantur, sint contenti cibariis quæ per illos sibi ministrantur. Si verò procurantur ex debito, ipsis volentibus carnes ministrari debent extra septa monasterii, vel saltem extra portam quæ dicitur regularis. Ipsorum etiam eleemosynarij frugumenta mensarum possunt pauperibus erogare. hoc dicit. Ioan.And.

CAPITVLVM II.

AD nostrum (quod dolenter a referimus) peruenit auditum, quod ecclesiarum prælati ad monasteria Cistercien.sis ordinis accedentes, licet ab eis charitatiuè recipiantur, & eis curialiter necessaria ministrentur, cibis tamen regularibus b non contenti, contra ptiuilegia dicti ordinis carnes petunt: & si eis non ministrentur, auferunt violenter. Et licet in locis eisdem fiant eleemosynæ competenter, ipsi tamen prælati ipsis religiosis inuitis c alias eleemolynas faciunt etiam in aliquibus locis in quibus procurationes non habent de consuetudine vel de iure. Pro equitaturis quoque ferrandis, licet ferris d nõ egeant, & coci eorum sui officij e ratione pecuniam exigunt & extorquent:Nec compositiones f super procurationibus inter prælatos ipsos & eos initas, eis seruant: Ipsis g etiam in recipiendis procurationibus ita graues existunt, quòd ipsis in eorũ monasteriis & ecclesiis procurationes recipientibus, longi temporis victum breuis hora consumit: h & dum procurationes recipiunt, canes venaticos, falcones & accipitres secum habent:i Et nisi venatati satisfiat eorum, valuæ k monasteriorum seu ecclesiarum per violentiam sæpe franguntur, l & ornamenta ecclesiæ exportantur: m pluresque procurationes recipiunt vna die n sedis apostoliæ priuilegio non suffulti, interdum in pecunia numerata, visitationis qui debet procurare. puta episcopus potest facere talem compositionem,toties quoties ego veniam charitatiuè vos visitando, dabitis procurationem, id est alimenta pro me,& sex de meis seruitoribus, vel quatuor, vel plus, vel minus,

Nota quòd episcopi cùm visitant, non debent habere canes venaticos : nec aues : imò etiam nõ debent habere dum non visitant:quia omnia ista sunt prohibita clericis etiã secularibus, vt §. de clerico venatore.ca. j.& ij.

Canes & aues nõ habeant episcopi visitantes.

Nota ibi, sunt nonnulli, quòd tam exempti quàm non exempti tenentur conferre ad procurationem legati seu nuntij sedis apostolicæ. Nota ibi, charitatiuè recipiantur. quòd monasteria teneantur ad recipiendos hospites.ſic & alij clerici,de præbend. de monachis. de empt. & vendit. capit.j. Et dicit Laurent. quòd ad hoc possunt per excommunicationẽ compelli. xliij.distinct. §.hinc etiam.

Nota de cibis regularibus.& de hoc in glossa iij. & sunt oua, caseꝰ, & pisces. Zabarella.

a *Dolentes.* supra eod.compilat.de ltamona. cap.ij.versic. visitatores. & ibi concord.

b *Regularibus.* de quibus in regula Benedicti.xxxix.cap.

c *Inuitis.* non erat ergo dicenda eleemosyna, quę de rapina fiebat.j.q.j non est putanda.

d *Ferris.* vide quod nota.eodem titulo, exigit. in glossa.ij. lib.vj.

e *Officij.* contra id eodem titu. Romana. §.procurationes. Glos.seq.obiectionem soluit,

f *Compositiones.* compositio per quã tollatur procuratio debita visitanti, non valet.sicut enim visitatio per cõpositionẽ tolli non posset, ita nec procuratio quæ debetur iure annexionis:sicut de præscriptione dicitur.de præscri.cùm ex officij. sed erant compositiones super modo procurãdi vel numero procurandorum, quæ seruandæ erant.facit quod not. xvj.q.vij. quicunque sicut etiam super decimis fit compositio.de deci.ex multiplici.

Procuratio visitãti debita tolli non potest.

g *Ipsis,* prælatis.

h *Consumit* contra id eodem titulo, cùm apostolus. Refert Sueton. lib. ij. quòd Tiberius præfidibus suadentibus prouincias,onerari tributo,teſcripſit:Boni pastoris.est tondere pecus,non deglubere,id est pellem detrahere vel excoriare. ita enim legit debet,non deglutire.& qui aliter legit,non intelligit.

Pastoris boni officium.

i *Habent.* contra id eo.titu. cùm apostolus. de ele.vena.cap. j.& ij.

k *Valuæ.* de spon.consultationi.in prin.

l *Frangantur.* an hæc liceant etiam habenti iustam causam & possidenti, cui denegatur pensio vel hospitium, vel procuratio:plene scripsi post Innocentium de immun. ecclesiarum.cap.j.

m *Ornamenta ecclesiæ exportantur.* hoc non possunt etiã collectores decimarum.§.ead.compil.de decimis,ſi beneficiorum decima.

n *Vna die.* cùm tamen numerus procurationum non debeat excedere numerum dierum.eodem titulo,procurationes. quod locum habet etiam in visitante plura loca quorũ quilibet ad procurationem sufficiat. eodem titulo, felicis. lib.vj.

Procurationum numerum dierum numerũ non excedat.

Impensę,

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Impenſo.* contra id.co.tit.procurationes.& c.exigit.lib.vj. co.lib.de offi.ordi.ſi epiſcopus.
b *Aſſumentes.* contra id de re.iu.quod omnes.lib.vj.
c *Aliis.* de quibus de exceſ.prælа.frequens.
d *Vtroque.* de priuile.quoniam.
e *Supradicta*, ſcilicet Ciſtercienſis ordinis, tamen & de aliis idem videretur, ab identitate rationis & ſ.proxi.generaliter loquitur de exemptis.
f *Gratioſe.* dicit ꝓuerbium Italicorū, nō reſpiciendū dentem equi donati. vn de quidā, Quadrupedis dentes donati cernere noli. cui cō uenit.ff.de ædic.edi. ad res donatas.
g *Speciali.* puta pācto vel onere impoſito fundationis tēpore, vt dixi ſupra c. proxi.
h *Ipſorum.* ergo nō aliorum priuatorū vel eccleſiarum, etiā ſi domus eſſent ad hoc aptæ, niſi ipſi prælati conſentirēt ibi procurari.
i *Aliquin.* idem ſi extra ſepta non fuerint domus monaſterij ad hoc aptæ.
Glo.ſeq.alleg. vnā cōcor. quærit & ſoluit, & ſolutionē determinat.
k *Regularem*, licet ergo in parte dom⁹, quod in alia parte non licet. de ſta.mo. eū ad monaſterium: Sed qd ſi extra portam illā non eſt loc⁹ aptus? Satis videtur quòd propter neceſſitatē quæ ſic arctat, poſſint tūc intra portam illā miniſtrari, vt ſicut propter neceſſitatem tempore prohibito licet carnes comedere, ſic liceat ex eadem cauſa etiam in loco prohibito. de obſer. ieiun. conſilium. in fin.de re. iur. quod non eſt. facit de conſt. euch.ca.ij. Poſſet tamen dici quòd cum priuilegium iſtorū non tollatur intra portam, quòd tunc epiſcopus ſecundum formam priuilegij cibis regularibus debeat contentari. vbi verò non haberent priuilegium contrariū, ſit locus ei quod prius dixi.
l *Si voluerint.* honeſtè facerent epiſcopi declinādo ibidem ſexta feria vel ſabbato, vel die qua cibaria regularia conuenirent: tamen ſi alio die declinant, ſubditi ſuperiori inuito legem cibariorum non dabunt. xlj. diſti. non cogātur. & con cor. de cen. cum inſtantia. in fin.
m *Fragmenta.* dicta à frāgo, gis. panes ergo integros qui de menſa ſeruantur, inuitis monachis nō dabit eleemoſynarius, vel capones integros, vel ſimilia.
n *Familiarium.* cum epiſcopo vel poſt comedentium.
o *Golliguntur.* in procuratione quę datur ex debito hoc eſt certum, ſed in illa quę datur gratuito, non videtur id inuitis monachis fieri poſſe. & forſan auctor de vtraque intendit, quaſi fragmenta videantur eſſe largita.
p *Ibidem.* ad alium ergo locū mittere non poſſet, diſtribuēdo illis inuitis.
q *Euitare.* vide quod dixi ꝯ.de ſent.excom.c.j. in glo.mendicantes. in fin.

Carnes licet comede re tempore prohibito propter ne ceſſitatem.

Fragmentū dicitur à frango.

Raſenti. Venit executiuè ad decretalem, quanquam.eo. titu. lib. vj. CASVS. Iſta clementina venit executiuè, vel eſt executio capit.quanquam. eodem titulo, libro ſexto. quia illud capitu.dicit quòd exigentes à clericis pedagia vel guidagia, ipſo facto ſunt excommunicati. Iſtud cap.mandat omnibus diœceſanis vt illos exactores denuntient & faciāt publicè denuntiari excommunicatos, donec & quouſque venerint ad condignam ſatisfactionem. Nota deferunt, id eſt portant. Nota quòd verbum iubeo, eſt præceptiuum & obligat, vt gl. hic in verbo, iubemus. & per conſequens infertur quòd prælati non obſeruantes huiuſmodi clementinę diſpoſitionem, peccant mortaliter, vt in cap.quod præcipitur. xiiij.q.j. iuncto.c.ij. de maio. & obed. Nota ibi, vel perſonis. quòd bona clericorū gaudent eodem priuilegio cum rebus eccleſiarum, ſecūdum Lau.& Pau. No. ex verbo negotiandi, à cōtrario, quòd in his quæ deferunt clerici cauſa negotiandi, non gaudent immunitate. de hoc in gl. à contrario. Zab.
r *Iubemus.* ergo obligat ex præcepto. xiiij. q.j. quod præcipitur. quod non bene ponderatur. ſi. ſupra ead.compi. de ſta.mo.c.ij. de relig. do.c.ij.
ſ *Perſonis.* vide qđ dixi in decre. quanquam.
t *Rebus.* vel perſonis, vt in prædi. decr. quanquam.
u *Propriis.* ſcilicet perſonarum vel eccleſiarum, vt ſic etiā profeſſos qui proprium habere non poſſunt, includat. pro talibus rebus quæ ad vſum proprium portantur, etiam laici nō ſoluūt vectigalia. C.de vectiga. & com. L vniuerſi. Plures alios caſus in quibus non ſoluuntur, vide quæ no.ff.de publi.l.iiij.

Laici quandoque vectigalibus non tenentur ſolvere.

Glo.ſeq.arguit ad contraria & remittit. mouet dubia, & ſoluit.
x *Non negotiandi.* à contrario datur intelligi ꝙ in his quas cauſa negotiandi deferunt, non gaudent immunitate, vt etiā no. Guli in Specu. de immunit.eccle.in fin. vbi etiam arguit contra emptores reditruum clericorum qui volunt immunitate gaudere. ſed ipſi etiā clerici non gauderent negotiationis cauſa deferendo, vt hic. Si autem inter leuatorem pedagij & delatorem ſit quæſtio, vt quia ille negāt eum clericū, vel dicit res deferri negotiationis cauſa, vel res illius nō eſſe, graue eſſet ſemper iudicem adiri pro fide huius rei recipienda. vnde videtur cōmittendum iuramento deferentium vel ſuorum nunciorum ſi perſonarū qualitas nō diſſuadeat, vel niſi de cōtrario fides haberetur in promptu. facit de iureiur.c.ſi.quod me.cau.c.ſi. Quo ad perſonā videtur ſufficere ſi ſic in habitu & tonſura clericali, per decret.ſi iudex.de ſent.excom.lib.vj.

Pedagiū vel guidagia. exponūtur hæc de verb. ſigni. ſuper quibuſdam. & omnia iſta dicuntur portaria vel vectigalia, vt ibi not.

Pedagiū ratione cuius quæſtio inter leuatorem ipſius & delatorem vtrum quis deferrem vectura terminatur.

z *Aliteno.* de re iu.quod alicui.lib.vj.cum concor.
a *Extorquent.* vbi enim reciperentur iſta à ſponte ſoluentibus, non eſt locus pœnis. ſi. de ſimo. dilectus. ij.
b *Excommunicationis.* quo ad ſingulares perſonas.
c *Interdicti.* quo ad ciuitates, caſtra, vel loca quorum collegia vel vniuerſitates in his delinquūt, & periculoſiſimum eſt, per quod forſan tota Italia eſt interdicta, & vltra Italiam

liam. teſtificentur experti. & vide quod dicam. j. de ſenten. excommu. grauis. in princ.
a *A iure.* eod. titu quanquam. lib.vj.
Gloſſa ſequens ſuppler & remittit. ſecundò dubium ſoluit per duas rationes.
b *Conſtiterit.* parte vocata contra quam fit publicatio. de quo latis ſcripti ea. compil. de offic. deleg. c. vnico. Puto autem de hoc inquiri & cōſtare poſſe etiam in illo qui ſoluit de hoc non conquerente, tu quia hoc beneficium reſpicit fauorem ordinis clericalis, non perſonæ tantūm, & ſpectat ad ius publicum. de foro compe. ſi diligenti. de ſenten. excommu. contingit. j. diſtinct. ius publicum. tum propter animarum periculum, de quo præmiſit, & præcipuè in facto manifeſto. de vſu. cum in diœceſi. de diuor. porrò.
c *Subditis.* vicinos etiam epiſcopos requirere poſſunt. xj. quæſt. iij. curæ. de treu.& pace.cap.j. ſupra ea.compil. de foro compe. quanuis. §.pen.
d *Donec.* licet iſti re ſtituant & ſatisfaciant vt ſequitur, eſt tamen neceſſaria abſolutio excommunicationis, vel relaxatio interdicti, vt in prædic decre. quanquam. in fi.

Reſtitutio ſi plenaria ſuerit in eadem ſonat.

e *Reſtituerint* plenarie dicit decre. quanquam. quod forſan hic omittit, quaſi ſonet in idem verbum reſtitutionis & plenæ reſtitutionis. ſa. ff. de verb. ſig. cum prætor. ff. de vſu. vi. deamus. ij. §. in Fauiana. nec ſufficeret hic cautio. concor. quod no. de elec. quia læpe. lib.vj.
f *Satisfecerint.* vide quod dixi poſt Innocen. de cohabi. cleri. ſicut.

DE CELEBRATIONE MISSARVM &c.

Continuatio.

Vſum eſt ſupra de capellis & eccleſijs tam religioſorum quam ſecularium, in quibus diuina officia & miſſarum ſolennia celebrantur, ideo &c.

Diuiſio.

GRAV. Prima pars ponit tres ſpecies exceſſuū, quas ſecunda pars per ſuperiores corrigi præcipit ibi, Ne igitur. Et eſt prima ſpecies de clericorum exceſſibus in celebratione diuinorum. Secunda ibi, Nonnulli de diſſolutionibus clericorum & laicorum quas in eccleſijs & ſuis cœmeterijs faciebant. Tertia ibi, In multis. de indecentia veſtimentorum, valorum & ornamentorum eccleſiaſticorū. Ioan. And.
CASVS. Concilio generali Spiritu ſancto legitimè congregato fuit propoſitum quòd plures clerici dicebant horas canonicas diſcurrendo, & quandoque verba inhoneſta proferendo; & dum ibant ad diuinum officium, ducebant ſecum canes venaticos & aues, vnde modicam reuerentiam faciebant ipſi eccleſiæ, & ſcandalum inde oriebatur, conſtituit concilium quòd ipſi celebrent diuinum officium cum deuotione & reuerentia, & pro hoc deputauit aliquos vt compellant clericos ad celebrandum cum deuotione vt decet. & cautor, vel decanus, vel prior tenetur compellere clericos ſuæ eccleſiæ, & in defectu ipſorum epiſcopus.
Nota ibi, miniſtri, iuncta gloſſ. quòd clerici non beneficiati non tenentur ad horas canonicas dicendas, niſi eſſent in ſacris conſtituti. Nota ibi fructum. iuncto. cap. dolentes. eo. titu. in anti videlicet quòd qui eſt adſtrictus ad dicē dum horas, illas debet dicere attentē. Nota quòd obligatus ad horas canonicas debet ſingulas gloſſ. nes & ſyllabas diſtinctē proferre. Nota quòd beneficiati cum ad ipſas eccleſias accedunt, debent incedere, id eſt ire cum humilitate. Item debent eſſe honeſti in corona ſeu tōſura & in veſtibus. Vnde tonſura eſt raſura in ſuperiori parte capitis. Sed raſura eſt in inferiori parte capitis. Nota quod in cœmeterijs non

Horæ debent attentē dici, et cū bona pronūtiatione.

à iure[a] prolatas, poſtquam de his ipſis conſtiterit,[b] omnino publicent, vel à ſuis ſubditis[c] tamdiu faciāt publicari, donec[d] illi ſic exacta reſtituerint,[e] & de tranſgreſſiōe huiuſmodi ſatisfecerint[f] competenter.

DE CELEBRATIONE miſſarum, & aliis diuinis officijs.
Clemens. v. in concilio Viennenſi.

Prælatos ad quos ſpectat correctio, & illos negligentibus ſuperiores ipſorum debent eſſe ſolliciti, vt horū defectus incathedralibus, regularibus & collegiatis eccleſijs horæ canonicæ deuotè pſallantur; & quòd in eccleſijs aliis celebretur conuenienter & debitè diurnum officium & nocturnum. principaliter hoc intendat. Ioan. Andr.

CAPITVLVM I.

GRaui nimirū turbatiōe mouemur, quod ex nonnullorum rectorum negligentia, quæ g dum ſpem impunitatis promittit, multam nutrire peſtiletiam conſueuit[h] in ſubditis, plerique

Laici quandoque vectigalibus non tenentur ſolvere.

ecclеſiarum miniſtri[i] modeſtia ordinis clericalis abiecta, dum offerre Deo ſacrificium laudis[k] fructum labiorum[l] ſuorum in puritate conſcientiæ & animi deuotione deberent, horas[m] canonicas[n] dicere ſeu pſallere[o] tranſcurrendo, ſyncopando,[p] extranea quidem & plerunque vana[q] profana & inhoneſta intermiſcendo colloquia,[r] tardè ad chorum conueniendo, ſeu eccleſiam ipſam abſque rationabili cauſa[s] ante finem officij exeundo[t] frequenter, aues interdum portando ſeu faciendo portari, canesque ſecum ducendo venaticos,[u] ac quaſi nihil præ tendentes de clericali militia[x] in corona, veſtibus & tonſura, ỹ diuina etiam celebrare aut eis intereſſe nimis indecorè præſumunt. Nonnulli etiam tam clerici quam laici præſertim in feſtorum certorum vigilijs,[z] dum in

Labor tantū Deo ſeruire an ſoſficiat.

de oratione dicam. j. de reli. ca. vnico. in gloſſ. de oratione. in ſeptimo membro.
m *Horas.* aſpirator vt dixi ſupra ea. compil. de vi. & hone. cleri. cap. ij.
n *Canonicas*, ſeptem, de quibus eodem titu. cap. j. & quare ſic fuerint per eccleſiam inſtitutæ, & qui teneantur ad eas dicendas, ibi ſcripti. Miſſam de officio dicimus, ſed non de horis. quod patet, quia etiam epiſcopi de honeſtate inmittantur ad illas dicendas vel audiendas. de priuileg. cap. fin. libr. vj. diſtributiones tamen pro miſsis vt pro horis in eccleſijs ſtatuuntur. facit infra titu. ij. cap. j. in fin. Canon diſtinguit ſolùm duas horas, matutinalem, & veſpertinam. xj. qua. ſt. iij. ū quis epiſcopus in concilio. quod quomodo intelligatur, not. xciij. diſtinct. cap. vlti. Pythagoras etiam dicebat duorum temporum curam habendam, ſcilicet mane & veſpert, id eſt eorum quæ acturi ſumus, & eorum quæ geſſimus.

Temporū duorū habenda eſt cura.

o *Pſallere.* hic iunge literam infra, nimis indecorè præſumunt.

Ordo lite ræ.

p *Syncopando.* hoc exponitur eod. titu dolentes. in. j. gloſſ. q *Vana.* cum tamen de omni verbo otioſo reddituri ſimus rationem in die iudicij. Matth. xij. xxij. q. vlti. cap. quoties.

Verbum turpiſſimū otioſo reddendum eſt ratio.

r *Colloquia.* j. ad Corint. xv. Corrumpunt bonos mores colloquia mala. & not. xxxvij. diſtin. turbat.
ſ *Rationabili cauſa.* eſſet rationabilis quando nimis fatigatus eſt ſpiritus, & cauſa recreationis ſine ſcandalo aliquantulum exit eccleſiam, vt ſcripti poſt Innocen. eod. titu. dolentes. Idem ſi infirmitas vel iuſta occupatio ſuperueniret. vij. q. j. illud. & ca. ſeq. de conſe. diſtin. j. nullus. de cleri. non reſidē. ex parte ij. eo. titu. ex vnico. lib. vj.
t *Exeundo.* etiam laici miſſam audientes ante benedictionē ſacerdotis exire nō debent. de cōſe. diſt. j. miſſam. &. c. ſeq.

Miſſa integraliter eſt audienda.

u *Venaticos.* quod etiam extra eccleſiā eis non licet. de cle. venā per totum.
x *Militia.* quæ eccleſiis eſt. xj. q. j. chriſtianis. de cleri. ægro. c. j. ne cle. vel mo. ea. j. in ſi.
y *Tonſura.* ſic de vita & hone. cleri. clerici. j. & ſ. ea. compil. eo. titu. cap. ij. & quid corona & tonſura deſignet, ibi ſcripti, & habetur xxi q. j. duo ſunt.
z *Vigiliis.* in quibus clericalis modeſtia deberet ſtudioſius obſeruari. de ſtatu mon. eſt ad monaſterium. ver. in refectorio, vbi ſpiritus ſiti verbum Senecæ. xvij. epiſtola ad Lucilium. Feſtiuis maximè diebus animo imperandum eſt, vt

Senecæ dictum notabile.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tunc à voluptatibus solus abstineat, cum in illas omnis turba procubuerit.

a *Oratorii.* vide quod de oratione dicam. j. titu. ij. c. vnico. ad finem.

Chorea vn de dicitur.

b *Choreas.* dicitur à choro. chorizantes enim in suis ludicris cantilenis & saltibus quodammodo tenent chorum: & de his forte loquitur Psal. xj. In circuitu impij ambulant. & facit de vita & honesta. cleri. cum decorem. xvj. quæst. j. legi. & has cuitare debet moniales. 5. ea. compil. de statu monach. cap. ij.

c *Cătilenas.* xxxvij. distin. ca. ij.

d *Insolentias.* de offi. ordi. c. j. ea. compil. & ibi expositi.

e *Violationes.* in talibus enim facilè veniri solet de ludo ad rixam, ex qua sequi solent effusiones sanguinis, vulnera & homicidia, per quæ loca polluuntur. de cõsecra. eccle. vel alta. proposuisti. & quando vno polluto pollutum sit reliquum, dic vt eod. titu. cap. vnico. lib. vj.

Pollutio loci sacri ex quibus pro cedit.

f *Perturbatur.* vide quod not. & dixi de appel. dilectus.

g *Indecentibus.* non ex immunditia contra quam prouisum erat de custo. eucha. cap. ij. sed ex vilitate pretij vel æstimationis ipsorum, quod patet ex eo quod de facultatibus quæritur. & de his de consec. distin. j. altaris palla. & ca. vasa. cum duobus cap. seq. In fratribus vero minoribus reprobatur excessus circa ista ornamenta. j. de verb. signi. exiui. versus fi. §. quamuis.

h *Innalescant.* principijs obsta. & c. vt not. de rescrip. ad hęc. in fin.

Glossa sequens arguit, & remittit.

i *Negligentiam.* argue quòd de iurisdictione minorum prælatorum diœcesani se non intromittunt, nisi in casu negligentiæ. de hoc de offic. ordi. cum ab ecclesiarum. & cap. pastoralis.

Glossa sequens quæstionem soluit.

k *Superiores.* voluit his casibus dare diœcesanis delegatam potestatem, sicut fecit ea. compila. de supplen. negli. prælа. c. vnico. de sta. mo. ca. ij. de relig. domi. ca. ij. quia propter hæc multum vsitata, nimis præiudicatum fuisset priuilegijs exemptionis.

l *Relegata.* hic iunge literam, solicitam curent diligentiam adhibere.

m *Debitis.* dicebat Hostien. eod. titu. ca. j. quòd pulsare & psallere horas debitis horis seruabatur in cathedralibus & collegiatis ecclesijs.

n *Nocturnum.* eod. titu. dolentes. in fi.

o *Exercere pertineat.* excludit fœminas licet prælatas. quod dic vt de maio. & obe. dilecta. De maioribus curatis, & qui iurisdictioni præsunt, dic vt no. ij. q. j. nemo. de offi. ordin. cum ab ecclesiarum. plenius per Host. in sum. de sentent. excõ. §. quis possit excommunicare. in vlti. col. Ioan. Andr.

p *Ad qua.* statuta.

q *Sciendo.* propter medium horũ trium quę præmisit, scilicet de reformatione morum, non esset facile iura colligere

A de quibus sciendis hortatur, sed sufficiat allegare. de vi. & hone. cle. per totum. ad primum eod. titu. per totum. de consec. distin. j. per totum. ad vltimum de cus. eu. cap. ij. de immuni. eccle. per totum. & eo. titu. per totum. lib. vj.

r *Studium.* xx. distin. si decreta.

ecclesijs deberent orationi [a] insistere, non verentur in ipsis earumq; cœmeteriis choreas [b] facere dissolutas, & interdum canere cantilenas, [c] ac multas insolentias [d] perpetrare: ex quibus ecclesiarum & cœmeteriorum violationes, [e] inhonesta variaque delicta quandoque sequuntur, & ecclesiasticum plerunq; perturbatur [f] officium in diuinę maiestatis offensam, & astantium scandalum populorum. In multis insuper ecclesijs cum vasis, vestimentis, & cæteris ornamentis ad diuinum cultum necessarijs, indecenti bus [g] vtique (pensatis earum facultatibus) deseruitur, Ne igitur transgressiones inualescant [h] huiusmodi, aliisque veniant in exemplum, sacri concilij approbatione hoc fieri prohibentes, sancimus vt illi ad quos id pertinet, & in eorum si vtique exempti non sint, negligentiam [i] vel defectum, locorum ordinarii: si verò exempti fuerint, aut aliàs circa hoc priuilegiati, superiores [k] ipsorum (omni negligentia vel incuria penitus relegata [l]) circa reformanda præmissa, & eorum singula corrigenda, necnon vt in cathedralibus, regularibus & collegiatis ecclesijs horis debitis [m] deuotè psallatur, In aliis verò conueniens & debitè celebretur diuinum diurnũ & nocturnum [n] officium, si Dei & apostolicæ sedis indignationem euitare voluerint, solicitam curent diligentiam adhibere, contradictores per censuram ecclesiasticam (dummodo ad eos illam exercere pertineat) [o] aliisque opportunis remediis compescẽdo, facientes prout ad eos spectat, in his, & aliis quæ ad diuinũ cultum & morum reformationẽ pertinent, ac ecclesiarum & cœmeteriorum respiciunt honestatem, sacrorũ statuta canonum ad quæ [p] scienda [q] diligens curent adhibere studium, [r] irrefragabiliter obseruari.

B

C

D

Idem in eodem.

Clerici etiam religiosi, domestici commensales cardinalium vel episcoporum, se possunt illis in diuinis officijs coaptare. hoc dicit. Ioannes Andreas.

CAPITVLVM II.

Dignum prorsus & congruũ [a] arbitrantes quòd clerici tam religiosi quàm alii [t] cardinalium sacrosanctæ Romanæ [u] ecclesiæ ac quorũcunque pontificum [x] gratiam & cõmunionem apostolicæ sedis habentium, [y] commensales domestici [z] se possint [a] ipsis [b] in diuinis officiis [c] coaptare, [d] vt illud quod iidem cardinales seu pontifices dicent officium [e] licitè dicere [f] valeant, Nec ad dicendum aliquod aliud teneantur, sacri approbatione concilii indulgemus. [g]

x *Pontificum.* electos confirmatos non videtur includere.

y *Habentium.* ff. de pręscrip. veniens. & exponitur hoc verbum de offi. ordi. quòd sedem. in vlti. glossi.

z *Domestici.* de his de verborum signifi. c. ff. libr. vj.

a *Possint.* non dicit quòd teneantur. facit. ff. de rudi. non quicquid.

b *Ipsis.* cardinalibus vel episcopis.

c *Officijs.* si de cibis addidisset, hoc multum monachis placuisset, per ea quæ not. xvj. quæst. j. ca. iij.

d *Coaptare.* facit. xij. distin. illa. & hic iunge finem.

e *Officium.* sicut Gregorianum, Ambrosianum, vel monachale cuiusuis ordinis. Item siue dicant de feria vel de festo.

f *Licitè dicere.* Nota ad quæstionem de monacho prælato ecclesiæ secularis, quòd reget illam secundum officium clericale non monachale, hoc placet Ioan. xvj. quæstione. j. cap. iij. Goffre. de statu mona. in summa. §. sed nunquid absoluitur. & Hostien. in sum. ipsius titu. §. ij. versi. sed nunquid talis. facit de prærcrip. cum olim. Sed dices contrarium probari per hanc decretalem, cum hic fuerit concessa specialis indulgentia præter quam hoc non licuisset, vt dicam in fin. Solutiffi non sunt perpetuo trãslati, sed ille nihil habet commune cum monachis. xvj. q. j. ne pro cuiusli bet.

Monachus prælatus ecclesiæ secularis quod officium dicet.

g *Indulgemus.* prius ergo hoc non licebat.

DE BAPTISMO, ET EIVS EFFECTV.

Visum est de sacramento ecclesiæ quod est sacramentum eucharistiæ, nunc videndum est de sacramento baptismi.

Præsenti.

Diuisio.

Præsenti.] Tres sunt partes principales, quia primò ponit regulam. Secundò duos casus excipit ab ea ibi, Nisi. Tertiò punit contrafacientes ibi, Qui autem. Imo. Casvs. Fuit à nonnullis in cõcilio generali expositũ, quod licet fuisset in ecclesijs parochialib [a] deputati sacri fontes ad baptizandos paruulos, tamen plures baptizabant in suis domibus vel alijs locis priuatis, ꝓpter quod fuit ortum scãdalum: ideo constituit concilij quòd decætero nullibi baptizentur nisi in ecclesijs demptis & exceptis filijs principũ, vel nisi subsit rationabilis causa: & contrafacientes puniuntur, vt in text. Nota quòd æquiparantur nobilitas & necessitas. de hoc in glossa hic comparantur.

DE BAPTISMO, ET eius effectu.

Clemens. v. in concilio Viennensi.

In fontibus ecclesiarum non in priuatis domibus debet baptisma conferri. duos casus excipit, & transgressores punire præcipit. Ioan. And.

CAPIT. VNIC.

Præsenti prohibemus edicto, ne quis [a] de cætero in aulis [b] vel cameris [c] aut alijs priuatis domibus, [d] sed duntaxat in ecclesijs in quibus sunt ad hoc ron

Nota quòd necessitas legi non subiacet. de obser. ieiu. cõsilium. regula, quod non est. lib. vj. Zabarel.

a *Ne quo.* omnes comprehendit, nedum eos quibus ex officio competit baptizare, vt presbyteros. De diacõibus dic vt. xciij. distin. diaconos.

b *In aulis.* aula dicitur sala vel spatiosum habitaculum communiter quatuor habens alas.

c *Camerus.* concord. de appella. qua fronte. & quod ibi not. in glos. ij.

d *Priuatis domibus.* bene concor. in authen. vt in priua. do. sacra. myst. non fiant. col. v. per totum.

Not. quòd officia ecclesiæ vere est, quæ dic vt no. ff. sicut Gregorianum. Lab.

Ecclesiæ baptismales dicuntur matrices.

e *Deputati.* de maio. & obe. his quæ. de ca. mona. ca. ij. & tales ecclesiæ dicuntur baptismales. de no. ope. nun. ca. j. in prin. & de his xvj. q. j. de decimis. §. ij. xiij. quæst. j. §. ij. ver. decimas. & quia renascimur per baptismum, dicuntur matrices. de prescrip. ex transmissa. j. de sentẽt. excom. c. j.

f *Aliquos.* hic iunge literam infra, audeat baptizare.

Glossa sequens dat tres concor. quærit quis dicatur princeps. ponit. xij. æquiuocationes, & solut. dicens tyrannos non includi, & respondet contrario.

Principis appellatio multis cõpetit.

g *Regum.* ff. de offic. deleg. cap. vlti. de priuil. ne aliqui. libr. vj. Sed iura illa loquuntur solum de regibus, hic addit de principibus. fic. §. cap. compil. de testi. ca. j. Et quos hic dicat principes, dubitatur. Deus enim princeps dicitur, Exod. ix. ibi, Deus fortis, pater futuri seculi, princeps pacis. Interdum Angelus, de le dicens Iosue. v. Ego sum princeps exercitus. Interdum papa. de consec. distin. j. corpora. Interdum episcopi. de maio. & obe. si quis. vel alij iudices ecclesiastici. xvij. quæst. iiij. definiunt. in fin. Imperator. de re iudi. ad apostolicæ. in princ. lib. vj. Rex. de sacra vnic. cap. vnico. ver. vnctionis. in princ. lib. vj. Rex. de elect. iunctum de bap. maiores. circa fi. xlv. distin. de Iudæis. Vel alius principans populo. de maio. & obe. omnes. Exod. xxij. Principi populi tui non maledices. Vel loco. de Iudæis, Iudæi. & cap. seq. & ca. in nonnullis. in fin. de vsuris, quanto. & j. de Iudæis. cap. j. in prin. de hære. cum secundum. in fi. de homi. pro humani. lib. vj. Sed si sic large principatus sumatur pro dominio vel dominatione populi, iam videretur quòd omnis baroniam habens sit princeps, hic & largè omnis regens prouinciam, dominium, gentem, prolem, vel plebem, dici posset rex. xxiij. quæstione. iij. duo ista. Apes etiam & grues habent principem. vij. quæst. j. in apibus. & diabolus etiam dicitur princeps mundi. Ioan. xxiij. & vtiorum. de pœ. distinct. ij. princeps. & in his multum posset instari, sed non expedit. Et componitur princeps ex primum & capio, & dicitur quasi primum capiens locum vel dignitatem. Sunt etiam certæ dignitates seculares specialiter sic vocatæ, vt principatus Achaiæ, & his similes. ad illas tamen hunc textum non puto restringi. facit de verb. sig. quamuis. Et aduertendum quòd decre. fundamenta. §. vt ergo. loquens de imperatore, rege, & principe, submittit de marchione, duce, comite, & barone, vel alio notabili potentatu: per quod videtur ex ordine quòd princeps maior sit prædictis, marchione, duce &c. Et ex hoc puto quòd principatus hic sumatur pro notabili potentatu meritò comparando regiæ dignitati. facit ea. decre. fundamenta. in fi. Tyrannos autem (quibus in Italia constellatio nunc fauet) includi non puto. Nam (vt ait Grego.) Tyrannus est propriè qui in republica non iure principatur. Et Philosophus, quòd sicut regum est rectus principatus, ita tyrannis

Princeps quòd dicitur.

Tyrannus quis dicitur.

est peruersum dominium. de quo satis. iiij. & v. Politi. cum ergo princeps tendat ad bonum commune, tyrãnus ad proprium, ergo non est princeps. Vnde Isa. xxxij. Princeps ea quæ sunt digna principe cogitat. Absit ergo quòd illos quantucunque sint potentatus, hęc constitutio priuilegiet ad hoc de rescrip. si gratiose. in fi. lib. vj. ff. de leg. j. legata inutiliter. ij. responso. Non ob. de hæret. præsidentes. libr. vj. quia illud speciale fauore fidei.

Glossa sequens ponit differentiam inter filios & liberos. arguit pro naturalibus. soluit contrarium, ad allegata respondens.

Liberi & filii differunt.

h *Liberi,* comprehendit nepotes ex filijs & alios descendentes. ff. de verborum. signifi. l. liberorum. secus si dixisset, filij. Appellatio enim filiorum regulariter non comprehendit nepotes. institu. qui testa. dari tu. posse. in fi. caluditer contra. ff. de verborum signifi. filij. & ibi de hoc. Et quod dixi comprehendit nepotes, intellige de descendentibus ex filijs masculis. ff. de senat. l. liberos. in fin. de pœnis, vbicunque. lib. vj. Videtur hoc etiam intelligi posse de naturalibus, non de legitimis, per prædictam. l. liberos. j. responso. & per id quod notat. de proba. in præsentia. in princip. j. glossi. & dixi post Hostien. de senten. excommu. si verò. 9, fi. Verius videtur illos non comprehendi, per. l. cum legitime. & per ibi not. ff. de sta. ho. facit institu. de nup. §. fin. ff. de in ius vo. quia semper. in authen. qui, mo. na. effi. sui. §. fi. coll. viij. & leg. liberos. non intelligitur de naturalibus qui legitimi sunt, vt ibi not. Ad not. in decreta. in præsentia. respondeo per not. in. l. ibi allegata. ff. ad Trebel. l. ex facto. §. si quis rogatus. Ad vlti. allega. die quòd quo ad parentum reuerentiam bene habetur ratio naturalium tantum, sed quo ad commodum liberorum vel honores, non, vt in contrariis.

i *Necessitas.* hic comparantur nobilitas & necessitas, alibi nobilitas & literatura, de præben. de multa. in fi.

k *Periculo.* forte pueri baptizandi existentis in mortis articulo, eodem titu. cap. penultimo. vel deferentium, vt quia est hostilitas vel locus obsessus.

l *Præsumpserit* baptizando in locis talibus.

m *Præsentiam.* ex proposito, supra ea. compi. de sta. mo. ne in agro. §. porrò. in fin. &. §. seq. & huic cõcord. de vi. & ho. cle. clerici. ne cle. vel mo. c. pe. in princip. & de clande. despon. ca. vlti. circa fi. de vsur. quanquam. lib. vj. ad fi.

n *Castigetur.* arbitrarie. de offic. delega. de causis. cum concordantijs.

o *Non præsumant.* supra eadem compilatione de offi. ordin. cap. j. cum suis concordantijs. licet autem puniatur faciens, baptismi collatio tenet. ex quo enim concurrunt debita materia & debita forma cum intentione baptizãdi, valet. x quocunque collatum. de summa trinitate. cap. j. §. sacramentum & in quocunque loco. facit de baptis. debitum.

Baptismo tria sunt necessaria.

DE RELIQVIIS ET VENERATIONE *sanctorum.*

Visum est supra de ecclesijs tam secularibus quàm regularibus, etiam de quibusdam sacramentis ecclesiasticis: nunc videndum est de reliquijs & veneratione sanctorum.

Diuisio.

Sl dominus.] Duæ sunt principales partes. In prima proœmium Clementis, qui expresso motiuo seruari præcipit constitutionem Vrbani. In secunda, prædicta cõstitutio ibi, Vrbanus, quæ subdiuiditur in titulum & profatum ibi, Transiturus. in qua præmittit de corpore Christi suatur, forma usus, & prolixum exordium, principaliter ostendens causam institutionis ipsius sacramenti & ipsius effectum. Secundo ibi, Licet igitur. ponitur narratio in qua premissa multiplici causa celebrationis festi corporis Christi, diem statuit quia debeat celebrari. Tertia ibi, Ideoque. concludit ponens exhortationem de festo colendo cum certis indulgentijs. Præsupponendum est quòd Vrbanus papa Gallicus olim præfuit ecclesiæ Romanæ tribus annis, fecit cõstitutionem quòd feria quinta post festum Pentecostes celebretur festo de corpore Christi & adanimandũ populũ Christianũ dedit indulgentias illis qui interessent diuinis officijs. Et quia illa cõstitutio Vr-

Universidad de Deusto
Biblioteca

bani non fuit recepta ab omnibus, ideo Clemẽs papa quintus innouauit illam cõstitutionem, & illam præcepit ab omnibus seruari. Accipiatis diuisionem glos. & prosequamini sicut ipsa tradit. Colligo aliqua notabilia. Primò ex princ. text. quod valet argumentum à minori ad maius affirmatiuè, vt in authen. mul to magis. Cod. de sacrosan. eccle. Nota secundò iuncta glossa quòd constitutio papæ non publicata non adstringit non recipientes, dum tamen causa sit rationabilis, quia forte continet rem quæ de se non est, vt Græci noluerunt recipere constitutionem de non ducendis vxoribus. Similiter Gallici noluerunt recipere constitutionem de clausuris faciendis circa monasteria sua. Not. plura miracula & plures effectus sacramenti altaris. Nota rationem constitutionis festi omnium sanctorum cur in illo die fiat.

Nota effectum huius. cap. quòd de Iouis post festum Pentecostes debet celebrari festum corporis Christi. Et nota indulgentias concessas illis qui intererunt omnibus diuinis officijs. Nota lecturam tui text. & pulchra verba in illo existentia. Not. quòd Deum iubemur laudare in sanctis eius, id est laudare Dei mirabilia laudando ea quæ sancti fecerunt in Dei virtute. de hoc in glos. ij. Nota quòd quandoque iustum & honestum simul concurrunt, vt in litera ibi, dignum profectò, iustum &c. quandoque videtur aliter. Zabarella.

a *Iubemur.* Psal. vl. Laudate dominum in sanctis eius. Apditio. Facit eod. titu. ca. ij. & eod. titu. gloriosus. lib. vj.

b *Profectò.* pro certè. & est sensus, si laudare iubemur dominum in sanctis, fortius in seipso: & est argumentum à minori, de quo de elec. cum in cunctis. de quo [a] dicimus, propter quod vnum quodque tale, & illud magis.

c *In sui.* corporis memoriam, quod sequitur.

d *Reficit.* de consecra. distinctio. ij. qui manducat. in principi.

e *Vrbano.* qui fuit natione Gallicus & Trecensis, & parum vixit vltra triennium in papatu, & fuit is qui regnum Siciliæ contra Manfredum contulit Carolo fratri regis Franciæ, vt patet in Chronicis.

f *Præcipimus.* Licet hoc proœmium sit simile illi quod habetur. s. ea. compil. de sepul. dudum. tamen in hoc differunt, quia illud in concilio, hoc extra concilium. Item hic constitutio Vrbani solùm seruari præcipitur, ibi constitutio Bonifacij innouatur. ratio patet, quia illa fuit per constitutionem Benedicti reuocata, ista vero non fuit reuocata, sed per aliquos non recepta.

g *Sumpta cœna.* ratio huius habetur de consec. distinct. ij. aliquidò.

h *Instituit.* Matthæi. xxvj. de consec. distinct. ij. panis est in altari. de celebra. mis. cum Matthæ.

i *Peculum.* facit hæc litera quòd alia sit transsubstantiatio corporis, & alia sanguinis. de hoc de consecra. distin. ij. cum omne. & cap. comperimus. & cap. quia corpus.

k *Annuntiamus.* j. ad Corinth. xj. circa finem.

l *Apostolis.* Lucæ. xxij. de consec. distin. ij. in Christo semel. in fine. & vide quod ibi nc.

m *Pretiosum.* xcv. dist. ecce. de consecra. dist. iij. nihil.

Glossa sequens primò allegat quotam, & remittit. secundò ponit septem mirabilia in corpore Christi, ad singula inducens saltem vnum casum & figuram.

[a] Allegant Car. in. 3. no. & Anchara. in. 2. tex. ca. cum Matthæ. post princ. de celebra. missa. authen. multo magis. C. de sacrosan. eccle. vide ibi Bald. Paul. Petrum (referente hic Vanc.) in tractatu argu. alle. l. ex diuerso. §. 1. ff. soluma. addo. c. quèadmodũ. de ureitur. c. dilecto. circa fi. de sent. rex. com. lib. 6. & procedit

DE RELIQVIIS ET VENERATIONE SANCTORVM.

Clemens. v. in concilio Viennensi.

Festum corporis Christi celebrari debet feria quinta post octauam Pentecostes, & certæ indulgentiæ concedũtur his qui in festo vel intra octauam officio vel horis intererunt. h. d. Ioan. And.

CAPITVL. VNIC.

SIdominum in sanctis eius laudare iubemur, [a] dignum profectò, [b] iustum & salutare nobis existit, vt sibi in sui [c] quo nos quotidie spiritualiter reficit [d] memoriam corporis, laudes festiuæ venerationis & gratias referamus. Hac igitur consideratione inducti, constitutionem à bonæ memoriæ Vrbano [e] papa quarto prædecessore nostro super hoc editã, de fratrum nostrorum consilio districtè præcipimus [f] obseruari, cuius tenor sequitur in hæc verba: Vrbanus episcopus seruus seruorum Dei, venerabilibus fratribus patriarchis, archiepiscopis, episcopis, & alijs ecclesiarum præ-

latis &c. Transiturus de hoc mundo ad patrem saluator noster dominus Iesus Christus, cum tempus suæ passionis instaret, sumpta cœna, [g] in memoriam mortis suæ instituit [h] summum & magnificum sui corporis & sanguinis sacramentum: corpus in cibum, & sanguinem in poculum [i] tribuẽdo. Nam quoties hunc panem manducamus, & calicem bibimus, mortem domini annuntiamus. [k] In institutione quidem huius sacramenti dixit ipse apostolis, [l] Hoc facite in meam commemorationem. vt præcipuum & insigne memoriale sui amoris eximij, quo nos dilexit, esset nobis hoc præcellum & venerabile sacramentum: memoriale inquam mirabile ac stupendũ, delectabile, suaue, tutissimũ, ac super omnia pretiosum: [m] in quo innouata sunt signa, & mirabilia [n] immutata: in quo habetur omne delectamentum, & omnis saporis suauitas, [o] ipsaque dulcedo domini

[n] *Mirabilia.* quod optauit Ecclesiastes. xxxvj. cap. ibi, Innoua signa, & immuta mirabilia. de his mirabilibus dixi de celebr. miss. cum Matthæ. §. quæ siuisti. Et nunc aliter tractando dicamus cum theologis quòd in hoc sacramento notatur mirabilis productio, quia de cœlo nobis productum est, & ad vocem sacerdotis aperuntur cœli &c. de consecra. distinct. ij. quid est sanguis. quod figuratum fuit Exod. xvj. in prin. Ego pluam vobis panes de cœlo. Item notatur mirabilis multiplicatio, quæ quotidie conficitur & sumitur, nec consumitur. de consecra. distinct. ij. in Christo semel. &. cap. qui manducat. ij. quod figuratum fuit. ij. Regum vj. circa finem, vbi dicitur quod Dauid partitus est in vniuersam Israelis multitudinem singulis collyridam panis vnam, & assaturam bubulæ carnis vnam. &. iiij. Regum. iiij. in fin. de viginti panibus saturati sunt centum viri. Item mirabilis ministratio, quia quo ad effectũ ita per malos vt per bonos ministratur. j. quæst. j. intra catholicam. cum cap. seq. vsque ad. §. sed obijcitur. de consecra. distinct. ij. vtrum. quod figuratum est. iij. Regum. xvij. in prin. vbi dicitur quòd Heliæ qui fugerat ad torrentem, corui deferebant panem & carnes mane & vespere. Item mirabilis confortatio, quia fulcit animæ nostræ substantiam: & quotidie accipiendus est iste panis, vt quotidie prosit. de consecra. distinct. ij. non iste panis. & qui de eo manducat, in æternum non delebit. eadem distinctio. Christus panis est. & hoc figuratum fuit. iij. Regum xix. post princi. vbi Heliæ fugienti per desertum viam vnius diei, & tandem dormienti angelus ad caput eius posuit panem subcinericium, dicens, surge & comede. qui cum comedisset, ambulauit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus, & quadraginta noctibus. Et qui contemnit vel negligit hunc panem sumere, debilitatur & cadit à virtutibus. de consecra. distinct. ij. si quoties & cap. si quis intrat. quod figuratum est j. Regum. xxviij. ad fi. ibi, statimque Saul cecidit super terram, & robur non erat in eo, quia panem non comederat illa die. Item mirabilis mundatio, quia nisi dignè & à dignis sumatur, propinat mortis iudicium. de consecra. distinctio. ij. qui sceleratè. & cap. timorem. quod tangere vobis it Psalm. dicens, Qui manducatis panem doloris. & cum buccella quam Christus dedit Iudæ, introiuit diabolus in eum. de consecra. distinct. ij. cæca. Item mirabilis translatio, quia etiam prece iniusti fit transubstantiatio virtute Spiritus-sancti, non merito sacerdotis. j. quæstio. j. cum scriptura. quod figuratum fuit in historia quę ibi tangitur de Gedeon, Iudicum. vj. circa medium, cui præcepit angelus quòd panes azymos & carnes tolleret, & illa poneret super petram, & extendit angelus summitatem virgæ quam habebat in manu, & ascendit ignis de petra, & consumpsit sacrificium. Item mirabilis transmissio, quia transmittitur etiam ad defunctos non summè malos nec summè bonos. xiij. quæstio. ij non æstimemus. & cap. animæ. quod figuratum fuit Danielis vltimo ad finem, vbi præcepit angelus Abachuc quòd panes & pulmentum quod ferebat mæssoribus, portaret in Babylonem Danieli posito in lacu leonum. & cum nesciret Abachuc locum, apprehendit illum angelus capillo capitis sui, & posuit eum in Babylonem super lacum, & accepit Daniel prandium &c. Quædam alia miranda ex inferioribus collige. Ioannes Andreæ.

Corpus Christi esse ad defunctos transferri.

o *Suauitas.* Sapientiæ. xvj.

Salutis.

a *Salutis.* de consec. distin. ij. cum omne. in prin. & ca. species. in fi. Ioan. Andr.

b *Memoriam.* de consecr. distinct. ij. semel Christus. & cap. in Christo semel.

c *In bono.* sic de statu mona. cũ ad monasterium. ver. prior.

d *Forma.* & quare hoc, not. de consecr. distin. ij. forte.

e *Dixit.* Matthæi vltimo in fine.

f *Sequentibus.* per fidem. de successoribus apostolorũ not. xij. q. j. videntes.

g *Mortem.* nostram æternam.

h *Lignum vitæficum.* scilicet Christum.

i *Lachrymamur.* ij. ad Corin. vj. de excess. præl. nimis. j. in prin.

k *Sub pedibus.* nostris. Psal. viij. Domine dominus nóster. & ad Hebr. ij. vbi dicit apostolus quòd omnia submittendo nil dimisit non subiectum. & concord. de maio. & obe. solitæ. circa finem.

Matth. vlt.

l *Administratorij* sumptum ad Hebr. vj. ca.

m *Semetipsum.* ad Ephesios. v.

n *Cum datore.* concord. de consecra. distin. ij. nec Moyses. de sum. trini. cap. j. §. vna. in prin.

Gloss. sequens duo notat, & secundum tripliciter probat.

o *Seipsum.* Not. pro forma salutationis qua quis offert seipsum, qua breuitatis etiam causa multum vtor. Item not. pro theologis qui tenent quòd idem opus meritorium laudabilius est in vouente vel professo quàm in alio. probant, quia vouere opus latriæ est, quæ præcipua virtus est inter morales, opus autẽ nobilioris virtutis est melius & magis meritorium, ergo & de latria quæ est cultus & seruitus quæ soli Deo debetur. de consec. distin. iij. venerabiles. Secũdò, quia vouens non solum quo ad actum, sed etiam quo ad protestatem subijcit se Deo, vt decætero aliud agere no possit, ergo plus dat, secundum Anselmum lib. de similitudinibus, cũ det fructum & arborẽ, quam qui dat solũ fructũ. Tertiò, quia propter votum immobiliter volũtas

Clementinæ.

A Administratorij! nãque sunt omnes in ministeriũ propter eos qui hæreditatẽ salutis capiunt, destinati. Et cum tam copiosa fuerit erga nos eius munificentia, volens adhuc ipse in nobis suam exuberantem charitatem præcipua liberalitate monstrare, semetipsum [m] nobis exhibuit, & transcendens omnem plenitudinem largitatis, omnem modum dilectionis excedens attribuit se in cibum. O singularis & admiranda liberalitas vbi donator venit in donum, & datum est idem pœnitus cum datore. [n] Quàm larga & prodiga largitas, cum tribuit quis seipsum [o]. Dedit igitur nobis se in pabulum: vt quia per mortẽ [p] homo corruerat, & per cibum ipse [q] releuaretur ad vitam. cecidit homo per cibum ligni mortiferum, releuatus est homo per cibum ligni vitalis. In illo pependit esca mortis, in isto pependit vitæ alimentum. Illius esus meruit læsionem, istius gustus intulit sanitatem. gustus sauciauit, & gustus sanauit. vide quia vnde vulnus est ortum, prodijt & medela: [r] & vnde mors subijt, exinde vita euenit. [s] De illo siquidem gustu dicitur, [t] Quacunque die comederis, morte moreris. De isto verò legitur, [u] Si quis comederit ex hoc pane, viuet in æternum. hic est cibus qui plenè reficit, verè nutrit, summeque impinguat, non corpus sed cor, non carnem sed animam, [x] non ventrem [y] sed mentem. Homini ergo qui spirituali alimonia indigebat, saluator ipse misericors de nobiliori & potentiori huius mundi alimento pro animæ refectione pia dispositione prouidit. Decens quoque liberalitas extitit, & conueniens operatio pietatis, vt verbum Dei æternum, quod rationabilis creaturæ cibus est & refectio, factum caro, [z] se rationabili creaturæ carni & corpori, homini videlicet in edulium largiretur. panem enim angelorum manducauit homo. [a] & ideo saluator ait, [b] Caro mea verè est cibus. Hic panis sumitur, sed verè non consumitur. manducatur, sed non transmutatur, quia in edentem minimè transformatur, sed si dignè recipitur, sibi recipiens conformatur. [c] O excellentissimum sacramentum. O adorãdum, venerandum, colendum, glorificandum, præcipuis magnificandum laudibus, dignis præconijs exaltandum, cunctis honorandum studijs, deuotis prosequendum obsequijs, & synceris mentibus retinendum.

O memoriale nobilissimum intimis cõmendandum præcordijs, firmiter animo alligandum, diligenter referuandũ in cordis vtero, & meditatione ac celebratione sedula recensendũ. Huius memorialis continuam debemus celebrare memoria, vt

firmatur in bonũ. Ad perfectionem autem virtutis pertinet aliquid agere ex voluntate firmata in bono, vt patet per philosophum. ij. Ethicorum. Et Aug. felix necessitas, quæ ad meliora cõpellit, ergo magis meritorium. Io. And.

p *Mortem.* clarius ad propositum dixisset, quia per cibum in mortem homo &c.

q *Ipse.* homo.

r *Medela.* & sic de cibo dicere possumus: cibus damnauit qui saluauit, vt de muliere dicitur & not. de sacra. vnc. cap. vnico. ver. per fidem. sed nõ est idem specie, vt hic patet. Ioan. Andr.

s *Euenit.* concord. præfatio crucis, vt dixi. s. ead. compil. de sum. trini. cap. j. super ver. cruci.

t *Dicitur.* Geneſi. ij. circa medium.

u *Legitur.* Io. vj. circa finem. de pœ. dist. ij. charitas est aqua. Ioan. Andr.

x *Animam.* de offic. ordi. inter cætera.

y *Non ventrem.* de consec. dist. ij. vt quid paras.

z *Factum caro.* Ioã. j. de biga. debitum.

a *Manducauit homo.* Psal. lxxvij. Attendite populo meus.

b *Ait.* Io. vj. de consec. dist. ij. dupliciter.

c *Conformatur.* vide quod not. de consecra. distin. ij. nõ iste. & quod not. & dixi de Iudæ. etii Iudæos.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Licet igitur.* secunda pars.
b *Frequentetur.* quod ex multis causis sapientia Dei vtile fore præuidit. quod dicit vt de consecra. dist., ij. iteratur.
c *Insaniam.* de quibusdam illorum erroribus, de consecra. distin. ij cum omne. Ioan. Andr.
d *Confectione,* quæ fieri debet singulis annis, & vetus crema rī. de consecra. dist. iij. in literis. Et potest fieri tempore interdicti. de sent. excom. quoniam lib. vj.
e *Lotionem pedum.* Ioan. xiij.
f *Certū diem.* scilicet calendas Nouembris. sic dicti, quia nouus mensis inchoando à Martio, vt inchoabāt antiqui qui solū decem menses habuerūt vsque ad tempus Iulij Cæsaris & Numæ Pompilij, & tunc distincto & correcto anno secundum cursum solis redeūtis in fine anni ad eundem punctū, additi fuerūt duo mēses in principio anni, s. Ianuarius & Februari[a] : & propter horas sex quæ supererant, oportuit singulis quatuor annis addi diem bissextilem, quod dicitur bissextum vel vnde proceditur. & tunc temporis Iulius vocabatur quintilis, & Augustus sextilis, qui postea à Iulio & Augusto denominati fuere, vel propter ipsorum ortum, vel propter rem prospere gestam.
g *Omnium sanctorū.* quo Italici auferes deuorant, quod Romani facere non deberent. vt enim dicit Amb. in Hexaemerō. v. merito debes auferibus Roma q̄ regnas. dij tui dormiebāt, & auferes vigilabāt. illis poti[b] debes sacrificare quām Ioni. cedāt enim dij vestri auferibus à quibus se sentiunt esse defensos, ne & ipsi ab hoste caperentur. Et Isidorus. xij. etymo. Gallorū ascensus in Capitolio, asseris clāgore deprehensus est, nullū enim animal ita odorem hominis sentit vt auser. Ioan. Andr.
h *Corona.* ad Philip. iiij.
i *Reuelatum.* hoc nō creditur simpliciter asserenti. de hære. cū ex iniuncto. Mihi autem reuelatur q̄ hoc festum adiūgetur ad illius cuius ipsum fore memoriale cognoscimus, semper memores existamus, quia cuius donū vel munus frequentius aspicitur, huius memoria strictius retinetur. Licet igitur [a] hoc memoriale sacramētum in quotidianis missarum solenniis frequentetur, [b] conueniens tamen arbitramur & dignū, vt de ipso semel saltem in anno ad cōfundendā specialiter hæreticorū perfidiam & insaniam, [c] memoria solennior & celebrior habeatur. In die nāque cœnæ domini quo die ipse Christus hoc instituit sacramentū, vniuersalis ecclesia pro pœnitentium reconciliatione, sacri confectione [d] chrismatis, adimpletione mādati circa lotionem pedum [e] & aliis quāplurimum occupata, plenè vacare nō potest celebrationi huius maximi sacramenti. Hoc enim circa sanctos quos per anni circulum veneramur, ipsa obseruat ecclesia, vt quāuis in litanijs & missis ac aliis etiam ipsorum memoria sæpius renouemus, nihilominus tamen ipsorum natalitia certis diebus per annum solennius recolat, festa propter hoc eisdē diebus specialia celebrando. Et quia in his festis circa solēnitatis debitū aliquid per negligentiā, aut rei familiaris occupationē, aut aliàs ex humana fragilitate omittitur, statuit ipsa mater ecclesia certā diem [f] in qua generaliter omniū sanctorū & cōmemoratio fieret, vt in hac ipsorū celebratione cōmuni, quicquid in proprijs ipsorū festiuitatib[9] omissum existeret, solueretur. Potissimè igitur exequendū est erga hoc viuificū sacramentū corporis & sanguinis Iesu Christi, qui est sanctorū omnium gloria & corona, [h] vt festiuitate ac celebritate præfulgeat speciali, quatenus in eo quod in alijs missarum officijs circa solēnitatem est forsitā prætermissum, deuota diligētia supleatur, & fideles festiuitate ipsa instante, intra se præterita memorantes, id quod in ipsis missarum solenijs secularibus forsan agēdis impliciti, aut aliàs ex negligētia vel fragilitate humana minus plenè gesserūt, tūc atterē in humilitate spiritus & animi puritate re[i] staurēt. Intellexi mus autē olim dū in minori essemus officio cōstituti, q̄ fuerat quibusdā catholicis diuinitus reuelatum, [i] festum huiusmodi generaliter in ecclesia celebrā dū. Nos itaque ad corroborationē & exaltationē catholicæ fidei, dignè ac rationabiliter duximus statuendum, vt de tanto sacramento præter quotidianā memoriam quam de ipso facit ecclesia, & solennior & specialior † annuatim memoria celebretur, certū ad hoc designantes & describentes diē, videlicet feriam quintā [k] proximā [l] post octauā [m] pentecostes, [n] vt in ipsa quinta feria deuotæ turbæ fideliū propter hoc ad ecclesias affectuosè concurrant, & tā clerici quām populi gaudētes in cantica [o] laudum surgant. tūc enim omnium corda & vota, ora & labia hymnos [p] persoluant lætitiæ salutaris, tunc psallat fides, spes tripudiet, exultet charitas, deuotio plaudat, [q] iubilet [r] chorus, puritas iucundetur: tunc singuli alacri animo pronaque voluntate conueniant, sua studia laudabiliter exequendo, tanti festi solennia celebrantes. & vtinam ad Christi seruitiū sic eius fideles ardor inflammet, vt per hæc & alia proficientibus ipsis meritorum cumulis apud cū qui sese dedit pro eis in pretium, [s] tribuitque se ipsis in pabulum, tandem post huius vitæ decursum eis se in præmium [t] largiatur. Ideoque vniuersitatem vestrā monemus & hortamur in domino, et per apostolica scripta in virtute sanctæ obedientiæ districtè præcipiendo † mandamus, in remissionē peccaminum iniungētes, quatenus tā excelsum & tā gloriosum festū prædicta quinta feria singulis annis deuotè ac solenitèr celebretis, & faciatis studiosè per vniuersas ecclesias ciuitatum vestrarū & diœcesiū celebrari, subditos vestros in dominica dictam quintam feriā proximè præcedente salutaribus monitis solicitè pervos & per alios exhortantes, vt per veram & puram confessionē, eleemosynarum largitionem, [u] attentas & sedulas [x] alia festa, de quibus in decre. vlt. de sen. excom. lib. vj. & tunc eadem cōstitutione notabilia ipsius cōstitutionis dubia supplico declarari.

k *Feriam quintā.* scilicet diem Iouis. & licet proprie feria sumatur pro festo, tamen omnē diem vocamus feriā, vel à fando, quia qualibet die fabatur Deus. Gen. j. vel quia singulis diebus fari possumus in diuinis vel humanis. ff. de verb. signifi. foros. — *Feria quid significet, et vnde dicatur.*

l *Proximam.* intelligebatur. ff. de ver. ob lig. eum qui calendis.

Glossa sequens signat contrarium & soluit.

m *Octauam.* contra de feriis, capell. anus. illud quo ad officij celebrationem, hoc quo ad diērum numerum. & cōcor. eo. tit. c. ij. de resti. in integ. coram. in fin.

n *Pentecostes.* sic dicitur à pente quod est quinque (facit de decē. c. j. in fi. & quod ibi not.) & coste. x. quia quinquies. x. dies sunt inter festū resurrectionis & Pētecostes, computato vtroque festo, & quidam declinant pentecoste pentecostes, alij vero hoc pentecoste indeclinabile.

o *Cantica.* ad Ephesios. v.

p *Hymnos.* hi sunt cantica laudis, sicut Threni cantica lamētationis, vt scripū de immu. eccleti. non minus. — *Hymni & threni differunt.*

q *Plaudat.* quasi manus iungat.

r *Iubiles.* quod est cātare voce quadām confusa præ gaudio. vnde dicunt quidam quod iubilus est gaudium quod verbis explicari non potest, nec tamen penitus reticeri. — *Iubilus quid est.*

s *In pretium.* j. Corinth. vj. in fi. ibi, Empti enim estis pretio magno.

t *In præmium.* Tobiæ. iiij. post princ.

u *Largitione.* lxxvj. distinct. fratrem. de triplici eleemosyna. xlv. di. tria. sed aliter per Hostien. in summa de pœn. §. quis sit effectus. ver. eleemosyna. de tēp. or. §. & cui. sub §. septima.

x *Attentas & sedulas.* id est continuas vel assiduas.

Glossa sequens de oratione primò remittit. secundò format summā, quærēs de nouem

† *Nota q̄ ad hoc fuit colendū tenemur ex præcepto.* — *Ex hoc arguunt Lau. q̄ non obstantia contra statuta gratiosissimi patris, et tenetur ad pœnam inobedientie.* — *14. q. 1. q̄ præcipitur. de maie. & obed. si quis. & cap. sicut. 81. dist. Zabarel.*

de nouem. in fi. glo. prolixitatem excusat. Ad primum membrum summæ quadrupliciter respōder. Ad secundum datur mista etymologia. Ad tertium vnica diuisio. Ad quartum & ad incidens prouerbium respondet, & obiectionem soluit. Ad quintum respondet & incidenter quærit, an peccatorum oratio exaudiatur.

arguit pro & contra, & soluit. Ad sextum respondet, & respōsum determinat. De septimo remittit ad plura: sed quatuor prosequitur, incidenter quærens an oratio debeat esse vocalis. alleg. pro & contra. & soluit. Circa octauum tria prosequitur. Circa nonum & vltimum ponit duplicem effectum: secundum probās iuribus, quinque auctoritatibus & tribus exemplis, de pluribus remitteus.

a *Orationes.* de oratione tractauit Hostien. in sum. de pœnis §. quis sit effectus. ver. carnis autem macerario. Sed plenius per modum summæ videamus quid sit oratio: vnde dicatur: quæ sit eius diuisio: ad quem sit porrigenda, per quem, ad quid, qualiter, vbi, & quis sit eius effectus. De primo: oratio secundum Aug. lib. de verbis domini, est quædam petitio. Alibi dicit, quòd est pius mentis affectus directus in Deum, & plerunque ne pigritetur, in vocem prorumpens. & colligitur de confecr. distinct. j. quando autem. Vel oratio est congeries vocum in Deum tendentium ad aliquid impetrandum. Et secundum Damascenum est ascensus intellectus in Deum vel petitio ducentium ad Deum, vel petitio descendentium à Deo. xx. distinct. cap. fi. Ad secundum dic, quòd dicitur secundum Cassia. Istid. & Ber. quasi oris ratio: vt scilicet rationabile petatur: aliàs nō esset oratio. ff. de reb. eccle. non alt. cap. fi. & per hoc videtur quòd debeat esse vocalis: de quo dicam sub septimo membro. De tertio sciendum quòd Cassianus post apostolum. j. ad Timo. ij. hanc diuidit in quatuor species. In obsecrationem qua quis compunctus pro commissis veniam deprecatur. Orationem, per quam sit ascensus intellectus in Deum, vel per quam aliquid Deo vouetur vel offertur. Postulationem, quam constitutus in spiritus feruore pro alijs solet emittere. Gratiarum actionem, quam mens Deo refert per excessum ineffabilem recolendo præterita Dei beneficia, vel contemplando præsentia, vel prospiciendo futura iam præparata dilectis. Beatus Ber. in quodam sermone dicit, quòd obsecrationes fiunt affectu verecundo, orationes puro, postulationes amplo, gratiarum actiones deuoto. De quarto die quòd porrigenda est ad Deum. Matth. vj. Cum oraueritis, dicite pater noster &c. Ad sanctos autem porrigi potest non tanquam per ipsos implēda, sed vt precibus & meritis ipsorum exaudiatur à Deo. patet hoc ex modo orandi quo vtitur ecclesia. ad Christum enim non dicit ora pro nobis: sed audi nos, vel miserere nobis. ad sanctum dicit, ora pro nobis. Et tenēt theologi quòd sancti orationes nostras cognoscunt: vnusquisque enim beatus tantum in essentia Dei videt quantum perfectio beatitudinis requirit: hoc autem requiritur ad perfectionem beatitudinis, vt homo habeat quicquid velit, nec velit aliquid inordinatum: sed recta voluntate quilibet cognoscere vult quæ ad eum pertinent. ergo etiam sancti (cum eis nulla rectitudo desit) hoc volunt. oportet igitur quòd vota hominum, orationes & deuotiones in verbo cognoscant. Nam ad eorum gloriā pertinet quòd auxilium egentibus præbeant ad salutem. Sic enim Dei cooperatores efficiuntur. Et si dicis, solus Deus cognitor est cordium: de fimo. tua. in fi. cū concor. sed oratio cōstit in corde: ergo &c. Respōdeo q̄ cordium cogitationes solus Deus nouit per scipsum. sed tātum alij cognoscere possunt quātum eis reuelatur, vel per visionem verbi vel alio modo. Patendum ergo q̄ orationes quas ad sanctos verbo vel corde dirigimus, Deo manifestāte cognoscunt. De quinto dic quòd porrigenda est per bene dispositum, contritum & pœnitentem: quia cum is qui displicet. c. iij. q. vij. iudicet. xlix. distin. §. j. vbi etiam not. an orationes malorum profint ijs pro quibus orant. Cōpetit autem orare etiam summè perfectis: vt dicam. j. de hære. ad nostrū. ver. ij. De hoc autem dubitatur, an exaudiat Deus peccatores orantes. Arg. quòd sic. j. q. j. ipsi. cōtra. ea. q. siquis inquit. ver. ad hæc omnia. & ca. sacrosancta. Dicit Thomas quòd si peccator petit aliquid inquantum peccator, id est secundū desiderium peccati, nō auditur à Deo ex misericordia: sed quādoque exauditur ad vindictā, dum permittitur amplius ruere in peccata. Vnde secundum August. Deus quæ dam negat propitius, quæ concedit iratus. Sed si peccatoris oratio procedit ex desiderio bonæ naturæ, Deus exaudit, non quasi ex iustitia: quia talis non meretur: sed ex pura misericordia:

Orationis descriptio, derivatio, & diuisio. — *Oratio ad quem porrigi debet.* — *Oratio per quem porrigenda est.* — *Peccatores an exaudiātur à Deo.*

si tamen alia in oratione concurrant, de quibus. j. dicetur.

De sexto dicendum, quòd orare debemus principaliter salutifera. Matth. vj. Primum quærite regnum Dei & iustitiam eius & licet Valerius libr. vij. cap. ij. dicat quòd Socrates quasi quoddam humanæ sapientiæ terrestre oraculum eius virtute augmentum consequi gratiarum. Nos enim Christi fideles ad colendum tantum festum & celebrandum donis volentes spiritalibus animare, omnibus verè pœnitentibus & orationes [a] & alia deuotionis & pietatis opera taliter se studeant præparare, quòd huius pretiosissimi sacramenti mereantur fieri participes illa die, possintque ipsum suscipere reuerenter, ac nil vltra petendum a dijs immortalibus arbitrabatur, quàm vt bona tribuerent: patet tamen ex oratione dominica quod etiam aliquid determinate petere possumus. vnde August. ad Probam, dicit quòd ad Deum id licet orare quod licet desiderare: dicens quòd oratio dominica ostendit etiam temporalia à Deo peti posse, dum dicit: Panem nostrum quotidianum &c. Teneut ergo Theologi quòd temporalia à Deo orando petere possumus, non vt finem constituamus in illis, sed vt sint adminicula beatitudinis consequendæ: vt scilicet quasi instrumentaliter nobis deseruiant ad sustentationem vitæ corporalis exercendæ ad actus virtuosos. facit. j. quæstio. iij. si quis obiecerit, & quod dixi de regula. cap. Ioannes. in oppo. ij. cap. De septimo scias quod Hostien. in prædi. ver. ponit. xiiij. quæ requiruntur in oratione, scilicet quòd sit fidelis, secura, humilis, discreta, deuota, verecunda, secreta, pura, lachrymosa, attenta, communis, feruida, operosa, & assidua. Sed tu quantum ad præsens membrum pertinet, breuiter dic quòd modus orandi requirit humiliationem corporis, deuotionem cordis, attentionem, & breuiloquium. de primo Eccles. xxxv. Oratio humiliantis se penetrabit nubes. de elec. vbi periculum. §. penult. libr. vj. & Cyprianus libr. de oratione dominica. Sit orantibus sermo cum disciplina, quietem continens & pudorem. incuriatio tamen vel corporis humiliatio, non ab. cap. fi. & per hoc videtur quòd debeat esse vocalis: de quo dicam sub septimo membro. De tertio sciendum quòd Cassianus post apostolum. j. ad Timo. ij. hanc diuidit in quatuor species. In obsecrationem qua quis compunctus pro commissis veniam deprecatur. Orationem, per quam sit ascensus intellectus in Deum, vel per quam aliquid Deo vouetur vel offertur. Postulationem, quam constitutus in spiritus feruore pro alijs solet emittere. Gratiarum actionem, quam mens Deo refert per excessum ineffabilem recolendo præterita Dei beneficia, vel contemplando præsentia, vel prospiciendo futura iam præparata dilectis. Beatus Ber. in quodam sermone dicit, quòd obsecrationes fiunt affectu verecundo, orationes puro, postulationes amplo, gratiarum actiones deuoto. De quarto die quòd porrigenda est ad Deum. Matth. vj. Cum oraueritis, dicite pater noster &c. Ad sanctos autem porrigi potest non tanquam per ipsos implēda, sed vt precibus & meritis ipsorum exaudiatur à Deo. patet hoc ex modo orandi quo vtitur ecclesia. ad Christum enim non dicit ora pro nobis: sed audi nos, vel miserere nobis. ad sanctum dicit, ora pro nobis. Et tenēt theologi quòd sancti orationes nostras cognoscunt: vnusquisque enim beatus tantum in essentia Dei videt quantum perfectio beatitudinis requirit: hoc autem requiritur ad perfectionem beatitudinis, vt homo habeat quicquid velit, nec velit aliquid inordinatum: sed recta voluntate quilibet cognoscere vult quæ ad eum pertinent. ergo etiam sancti (cum eis nulla rectitudo desit) hoc volunt. oportet igitur quòd vota hominum, orationes & deuotiones in verbo cognoscant. Nam ad eorum gloriā pertinet quòd auxilium egentibus præbeant ad salutem. Sic enim Dei cooperatores efficiuntur. Et si dicis, solus Deus cognitor est cordium: de fimo. tua. in fi. cū concor. sed oratio cōstit in corde: ergo &c. Respōdeo q̄ cordium cogitationes solus Deus nouit per scipsum. sed tātum alij cognoscere possunt quātum eis reuelatur, vel per visionem verbi vel alio modo. Patendum ergo q̄ orationes quas ad sanctos verbo vel corde dirigimus, Deo manifestāte cognoscunt. De quinto dic quòd porrigenda est per bene dispositum, contritum & pœnitentem: quia cum is qui displicet. c. iij. q. vij. iudicet. xlix. distin. §. j. vbi etiam not. an orationes malorum profint ijs pro quibus orant. Cōpetit autem orare etiam summè perfectis: vt dicam. j. de hære. ad nostrū. ver. ij. De hoc autem dubitatur, an exaudiat Deus peccatores orantes. Arg. quòd sic. j. q. j. ipsi. cōtra. ea. q. siquis inquit. ver. ad hæc omnia. & ca. sacrosancta. Dicit Thomas quòd si peccator petit aliquid inquantum peccator, id est secundū desiderium peccati, nō auditur à Deo ex misericordia: sed quādoque exauditur ad vindictā, dum permittitur amplius ruere in peccata. Vnde secundum August. Deus quæ dam negat propitius, quæ concedit iratus. Sed si peccatoris oratio procedit ex desiderio bonæ naturæ, Deus exaudit, non quasi ex iustitia: quia talis non meretur: sed ex pura misericordia:

Orationis conditiones & modus orandi. — *Oratio debet esse breuis.* — *Oratio debet esse vocalis.*

cordis locutionem cognoscit: frustra igitur vox oris adiungitur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

gitur.facit.xxxviij.distin.sedulo.Dicunt theologi quòd cõmunis oratio quæ fit per ministros ecclesiæ.xij. quæst.j.duo sunt.in princip.in personam totius populi:vt innotescat ei pro quo fit,merito ex institutione debet esse vocalis.Sed singularis quam quis pro se vel alio porrigit, de necessitate nõ est vocalis:adiungitur tamen vox triplici ratione. Primò ad excitandum interiorem deuotionẽ. verbis enim & signis nos ipsos interius excitamus ad sanctum desiderium augendum: vt dicit Aug. ad Probam.Secundò ad redditionem debiti,scilicet vt seruiat orans Deo secũdum se totũ,scilicet corde & corpore.de consecra.distin.v.nunquã. Tertiò ex quadam redundantia ab anima in corpus ex vehementi affectione. vnde Psal.xv. Lætatũ est cor meum, & exultauit lingua mea.

Oratio de necessitate non sit ad orientem.

De octauo patet Matth.vj. Cum oraueris, intra cubiculum tuum,& clauso ostio ora patrem tuum in abscondito. Et vt dicit Cassianus, intra cubiculum oramus, cum à cogitationum & sollicitudinum strepitu corde remoto, secrete & familiariter preces nostras soli Deo referamus. & facit quod no.xlj.distinct.parsimoniam.& August.de sermone domini. Videri ab hominibus non est nefas: sed id agere, vt ab hominibus videaris: recepit enim ille mercedem suam.de pœni.distin.iij.cauendum.Orationes enim principaliter sunt in ecclesia faciendæ.de pur.post par.cap.vnico.de immu.eccle. decet.lib.vj.8.eadem compil.de cele. miss. cap.j. Sed vt dicit beatus Ber.lib. meditationum:Vbicunque fueris,intra teipsum ora.si longè fueris ab oratorio,non queras locum,quoniam ipse locus est. Videtur quibusdam quòd fieri debeat ad Orientem:sed cum Deus sit vbique,ad omnem partem possumus ad eum orare: æquè tamen oramus & missæ facri ficium facimus versus Orientem. de hoc.xj. distin. ecclesiasticarum. De vltimo dicendum quòd orationis effectus est duplex:habet enim virtutem metendi & impetrandi. primum duplicirer. Primò, quia vitatur per eam tentatio. Hier.super Matth.xiiij. In tentationem intrat,qui orare negligit. Et August.Oratio est oranti præsidium, aduersario incendium,angelis solatium,Deo gratum sacrificium. Nam principaliter valet contra vitia spiritalia. vnde Hieronym. super Matth.xvij. ibi, Hoc genus dæmoniorum non ejcitur nisi in oratione & ieiunio,quod etiam habetur Matth.ix. dicit sic: Non sanat oculum quod sanat calceaneum. Ieiunio sanantur pestes corporis:oratione vero sanantur pestes mentis.Secundò,quia procedit ex radice charitatis,penes quam consistit omne meritum, & est fons viuus &c. de pœ. distin. iij.charitas.ij. de regula.licet.in fi. De virtute impetrãdi probatur.xxiij.quæstio.viij.in qualibet.&.cad.compi.de elec. ne Romani.in fi.Mar.xj. Quodcunque orantes petitis, credite quia accipietis. Vnde per orationem reuelantur secreta diuina.viij.quæst.j.fi ergo.Boëtius dicit: Nõ frustra in Deo spes ponitur, preces enim quæ rectè fiunt, inefficaces esse non possunt.& beatus Ber.lib.meditationum:Ex duobus vnum indubitanter sperare debemus: aut dabit nobis quod petimus,aut quod nouit esse vtilius. Et Aug.in lib.sentent. Prosperi dicit,Orans misericorditer auditur,& misericorditer non auditur. Quid enim infirmo sit vtile, magis nouit medicus quam ægrotus. De his Valerius lib.vij.cap.ij. dicit,quod votis sæpe experimur quod non impetrasse melius foret.& ponit exempla,dicens: Diuitias appetis, quæ multis fuerunt exitio: honores cõcupiscis, qui quamplures pessundederunt: regna tecum ipse voluis, quorum exitus sæpenumero miserabiles ceruntur: splendidis coniugijs manus iniicis ad hoc vt aliquando te illustrent,ista nonnunquã funditùs domos euertunt.Suadet ergo cœlestis arbitrio nos submitti. Effectum orationis sumus in Italia nuper experti. quando enim cum versibus illis, Exurgat Deus &c. cœpit ecclesia contra rebelles orare: perempti & exterminati sunt quasi subitò qui censura ecclesiastica & armis bellicis iamdudum domari non potuêre.bene facit. xxxvj. distinct.cap. vlti.vbi dicitur quod orante Moyse vincebat populus: vincebatur autem dum dimittebat manus. & vide Hostien. in sum. de remiss. §. ad quid valent. versic. fateor. vbi ponit

Valerij de quinta sententia.

A confessis[a] qui matutinali officio festi ciusdè in ecclesia[b] in qua idem celebrabitur interfuerint,centum: [c] Qui verò missæ,totidem:Qui autem in primis[d] ipsius festi vesperis interfuerint, similiter centum: Qui verò in secundis, totidem. [e] illis verò qui primæ, tertiæ, & sextæ, nonæ ac completorij officijs interfuerint, pro qualibet horarum ipsarum quadraginta. [f] Illis autem qui per octauas illius festi matutinalibus,vespertinis, missæ ac prædictarum horarum officijs & interfuerint, centum dies singulis octauarum ipsarum diebus de omnipotentis Dei misericordia,ac beatorum apostolorum eius Petri & Pauli auctoritate confisi de iniunctis[h] sibi pœnitentijs relaxamus.

B

Reuocat & pro infectis vult haberi decretalem,clericis eodem titulo lib. 6. cisan declarationibus.Ioan.Andr.

DE IMMVNITATE ecclesiarum.

Clemens. v. in concilio Viennensi.

CAP. VNIC.

Visum est suprà de ecclesijs & rebus ipsarum: verùm quia res ecclesiæ gaudent immunitate: ideo &c.

D

Diuisio.

Vomam.[ɣ] Primò præmittit causam & reuocationem constitutionis cap.clericis laicos.suprà eodem lib.vj.Secundò illam reuocat. Tertiò seruari præcipit ius antiquum ante prædictã constitutionem. Secunda ibi, Nos.Tertia ibi, Volentes.Imol. Præsupponendum est illud quod habetur in cap.non minus.& in cap.aduersus.eod. titu. in anti. Dicitur in cap. non minus. quòd clerici pro rebus suis non debent soluere tallias, nec aliqua onera ad quæ laici adstringuntur. Et si domini temporales compellant eos ad soluendum huiusmodi onera de rebus ecclesiarum suarum,etiam de rebus proprijs,tales domini temporales sunt monendi vt non cõpellant: & si non desistant,sunt excommunicandi: tamen dicitur quòd clerici possunt dare per modum eleemosynæ de consensu prælati aliquid laicis. Et dicitur in cap.clericis.eo. titu.lib.vj.quòd etiam clerici de consensu prælati non possunt dare laicis:imò dicitur quòd recipientes huiusmodi dona etiam gratis,sunt excommunicati ipso facto: & positum fuit illud cap.clericis,inodui m Philippi regis Franciæ, qui

A qui conferebat beneficia in suo regno, vnde papa indignatus fecit illam constitutionem, clericis. & ex illa constitutione fuerunt orta multa scãdala, vnde Clemens papa voluit quòd antiqua iura seruarentur,& non illa constitutio,clericis.eod.titu.in vj. vide diuisionem glossæ. Not.quòd laudatur celeritas. de hoc in glossa concord.

Glossa sequẽs ponit tempus editionis & causam.

Quoniam. fuit ista de primis constitutionibus Clementis editis à principio promotionis suæ, & incipiebat, pastoralis. cuius decisit exordium, post quod sequebatur, sane quoniam & cap. & rex Franciæ qui fuit passiua causa constitutionis, fuit actiua causa reuocationis: vt sic conueniat de reg.iur.cap.j.

Clericis. eod.titu. libr.vj.

Declarationes. declarauerat enim Benedict[9] in sua extraua. quæ incipit, quod olim. illam quo ad sui pœnas extẽdi solùm ad exigentes,vel dantes in exigendo auxilium,consilium, vel fauorem; ita quòd pœnæ locum non haberent in soluentibus vel recipientibus à sponte soluentibus.

Declarationibus. dicebãtur & aliæ processisse: & ideo ad omne dubium tollendum plurali vtitur.

Celeri. Concor.de accu.cap.fin.suprà ea.compil de iureiur.Romani.in princip. ADDITIO. De rescript.ad hæc. Et casus in quibus desideratur celeritas, not. Archid. xcij. Et casus in quibus desideratur, notat.xxiij.distin. communis, Et de hoc de elect.cap.fi lib.vj.Cardinalis.

Ob eam. Concor.de elec.qualiter.10 fi.

Pro infectis. per hoc puto quòd excommunicatus ex viribus illius constitutionis,absolutione non egeat. Et vide quanta est papalis potestas circa ea quæ simpliciter sunt de iure positiuo: quia reuocat illa vt ex tunc. & facit ad ea quæ scripsi, qui fi. sint legi per venerabilem.super glos.ij.

Illud. inuiolabiliter obseruari: quod est j.cõtra quoscunque &c.quod super his &c.vsque ad finem.

Quascunque. vide quod not.& dixi eo.titu.non minus.

Dantes. dicebat constitutio Bonifa. publicè vel occultè: per quod probatur quòd excommunicatio canonis ligat etiam occulta delicta:vt j.dicã de hære.multorum. ad finem.

Fauorem. vide quod dicam j.de pœ.fi quis in princ.

Prædecessoribus. Alexan.iij.eod.titu.non minus.Iunoc.iij. eod.titu.aduersus.

Concilijs. vtrunque generale & Lateranense, sed Alexandrinum vocamus Lateranense:Innocentianum vocamus generale.de hoc de capel.mo.cap.fina.

De consanguinitate & affinitate. Rubrica ista ita venit sub bulla, sed vidi quosdam hic habere rubricam de sponsalibus.Ioan.Andr.

Papæ potestas est magna in his quæ sunt in sua positiui.

Excommunicatio canonis ligat occulta delicta.

Concilium Lateranense generale & eccumenicum.

DE CONSANGVINITATE & affinitate.

Clemens. v. in concilio Viennensi.

Scienter contrahens matrimonium in grada consanguinitatis vel affinitatis prohibita,vel cum monialis, excommunicatus est ipso iure,& publicari debet & vitari.Idem in professo & professa vel constituto in sacris.Ioan.Andr.

CAPIT. VNIC.

B

C

Eos[p] qui diuino timore[q] postposito, in suarum periculum animarum scienter† in gradibus cõsanguinitatis & affinitatis viris ecclesiasticis, inuiolabiliter obseruari quod super his à prædecessoribus[m] nostris in Lateranen.& generali concilijs,[n] quæ nos sub obtestatione diuini iudicij præcipimus obseruari districtè, salubriter est prouisum.

LIBER QVARTVS.

DE CONSANGVINItate[o] & affinitate.

Scienter. Ignorantes ergo non ligat constitutio, quod intelligo in ignorantia facti probabili & non affectata. f. quia ignorabant se consanguineos vel affines. Si verò ignorabant ius nescientes gradum in quo erant, esse prohibitum: ex quo enim sciebant gradum,ligat constitutio. de reg. iur. ignorantia.libr.vj.cum suis concor. Si verò alter solus sciebat,ille solus ligatur.facit xxxiiij.q.ij.non satis. & cap. in lectum.de simo.de simoniacè.C.soluto matri.fi ignorans. Sed quid si contraxit ignorans: post tempora sciuit,& cohabitauit consanguineæ? videtur ligari.arg.j.q.j.eos. in fi. de simo. sicut tuis.C.de incest.nup.cum ancillis. Contrarium credo[a] cum ista cõstitutio non puniat cohabitationẽ vel incestum, sed contractũ: vt j.dicam.facit.ff.de ijs qui not.infa.quid ergo,in prin.C.de vsuca transfor.l.j.ad fi ff. de vsu. qui licit.in fi. &.ff de bo.lib.qui cum maior.& de minori.l.iij.§.fœlici fi. & cut qui ignorãter eligit incignũ, licet postea sciat,nõ incurrit pœnam cõcilij,cùm in cunctis.de elec.cùm in hoc põderetur initium.e.tit.dudum.probatur hæc solutio ex eo,quia fine iudicio ecclesiæ ab illa diuertere non posset. de diuor. porrò.cum suis concor.fateor tamen & peccat cognoscẽdo:

Matrimonium scienter contractum cum cõsanguinea vel affini, ipso facto excommunicationem incurrit.

a Gl. placet doc.ff.c.de crimi.de hæ.li. 6. dicit tamen Imo. eũ peccare mortaliter, & de Ancha. ar-

& sic

Universidad de Deusto
Biblioteca

gu.gl.cõsa-lunt quod ſi vxoratus cum alia matrimonii carnaliter perficient, non obſtante ſtatuto talem puniente, capitaliter abſoluendus: cùm (vt præſupponitur) lapſum ſit quennuum quo pœna criminis ex ſtatuto præſcribitur: per gl. in l. eum qui. §. in popularibus. ff. de iureiurã. & Bart. ibi volentem ꝙ factum nõ punitur poſt præſcriptionẽ continuatum.

Item copula poſt præſcriptionem cõtinuata eſt acceſſoria ad primum matrimonij de facto præſumpti, cui' punitioni iam eſt præſcriptum. ergo et punitioni acceſſorio-rum. l. cos. Cod. de vſu. facit. l. ex placito. C. de rerum permu. cap. præſenti. de offi. leg. lib. 6. nec ex qualibet copula iudicã-dum eſt nouum delictum: cùm omnes referantur ad vnicũ initium matrimonij. ar. l. quædã mulier. ff. de rei vendi. Fontanus.

† No. quòd excommunicatus non abſoluitur, niſi recognoſcat errorem. de offic. ordin. ſignificauit. Zabarel.

& ſic loquuntur contraria. de ſent. excõ. inquiſitioni. Quid ſi contraxi cum illa quam credebam eſſe conſanguineam, affinem, vel monialem: ſed in veritate non erat? Solue per no. de ſeutent. excom. ſi verò. ij. &. c. in audientia. ij.

a *Canonica.* nedum diuina.

b *Interdicto.* ſcilicet in quarto velciteriori gradu conſanguinitatis vel affinitatis primi generis. cod. titulo. non debet.

Gloſſ. ſequens. nota, quærit, allegat duo iura pro. ſoluit contrarium, & ad illa iura reſpondet.

c *Contrahere.* non punit ergo inceſtum vel coitum, ſed contractum: vt ſic contrahens ligetur, licet non conſummet.

Quid ſi non contraxit matrimoniũ, ſed ſponſalia tantum? Arg. quòd ligetur. ff. de ſpon. oratio. vbi prohibitio nuptiarum includit ſponſalia. Ad idem de eo qui duxit in matrimonium. ca. cum haberet. vbi æquiparantur ſponſalia & matrimonium. Nõ puto ligari, cum conſtitutio ſit pœnalis, & verba hoc non importent: quod verum puto niſi conſummauerit per copulam carnalem: quia tunc ligatur quaſi tunc contraxiſſe videatur. de ſponſa. veniens. &. cap. is qui. Contrarium non obſtat: quia licet fatear quòd vbi prohibetur matrimonium, prohibentur ſponſalia: non ſequitur quòd contrahenti ſponſalia ſit eadem pœna quæ contrahenti matrimonium. bene facit. de elect. perpetuo. lib. vj. In decret. cùm haberet. ſponſalia cum adulterio inducunt impedimentum matrimonij, ſicut inducunt publicam honeſtatem. de ſpon. cap. vnico. lib. vj.

Gloſſa ſequens arguit, & illud determinat in vno membro: in alio autem allegat pro. ſoluit contrarium, & allegatis reſpondet.

d *Matrimonialiter.* per hanc literam, & per literam. j. eo matrimonia contrahentes. videtur quòd coactus ad contrahendum non incurrat hanc pœnam. Et ſi de abſoluta coactione loquimur, hoc eſt certum. quod met. cau. ſacris. ſed ſi de conditionali licet tali quę deburit cadere in conſtantem virum, videtur ligari per eam decretalem: ſed cùm non ſit matrimonium deficiente conſenſu: ita quòd non inducit publicam honeſtatem. de ſpon. cap. vnico. lib. vj. de equitate videtur talis non ligari. facit de ſenten. excom. ſignificauit. In decre. ſacris. punitur communio quæ ibi interuenit, licet per metum.

e *Religioſos.* ſcilicet profeſſos tacite vel expreſſe religionem approbatam. de vo. ca. vnico. lib. vj. quod intelligo etiam ſi profeſsio illa tacita vel expreſſa non obligat illi religioni, ſed religioni in genere. pone exemplum de regu. nõ ſolum. & cap. ſeq. lib. vj.

f *Et moniales.* quia ſuprà iam nominauerat contrahentem cum moniali, & hic repetit de moniali: videtur hic probari quod communicans in illo actu pro quo quis excommunicationem incurrit, excommunicatus non eſt. de hoc ſcripſi de ſentent. excom. cõtingit. j. poſſet tamen dici quòd ſuprà punit ſcienter contrahentem cum moniali: hic verò punit monialem contrahentem etiam eo caſu quo cum ea contrahens non ligatur: vt quia hoc ignorat.

g *In ſacris.* ſtricte hoc dico propter not. xxxij. diſtin. in ſumma.

Gloſſa ſequens dicit quare non repetit ſcienter, & dictum illud determinat.

h *Contrahentes.* non repetit ſcienter: quia licet ignoranter poſſet quis contrahere cum conſanguinea, affine, vel monacha: non tamen in monachum, monacham, vel conſtitutum in ſacris contrahentem cadit ignorantia. facit de reſcript. ab excommunicato. Cod. de hære. inſti. leg. ſi. Puto tamen quòd vbi eſſet probabilis ignorantia, vt in ordinato ad ſacros in amentia vel dormitione: etiã eo caſu quo character imprimitur. de bap. maiores. in fi. vel intra pubertatem. de cleri. per ſal. promo. ca. vnico non eſſet locus huic pœnæ.

i *Conſtituerit.* etam ex officio. & nemine deferente. de diuor. porrò ij. reſponſo. & vide quod dixi ſuprà eadem compil. de cenſi. ca. fi.

k *Separentur.* præcedit ſatisfactio ſicut in manifeſta offenſa. de ſentent. excommunicatio. ca. venerabilibus. lib. vj.

Satisfactio præcedit in manifeſta offenſa.

l *Obtinere.* per epiſcopum de ſenten. excom. nuper. & hic patet quod non ſufficit ſatisfactio, niſi ſequatur abſolutio. eo. titu. cùm deſideres. in fi.

Gloſſa ſeq. ponit triplicem ſpeciem iurium.

m *Iuribus.* de clãde. deſpon. ca. fi. C. de in cert. nupt. qui contra. inſtitu. de nup. §. ſi aduerſus. de hære. cùm ſecundum. in princip. lib. vj. & hic. Quo ad primum de conſanguineis & affinibus, de hoc de dona. inter virum & vxor. & ſi neceſſe.

Quo ad ſecundum de profeſsis xxvij. diſtinction. cap. iij. & cap. ſequen. xxvij. quæſtione j. per totum xxxvj. quæſtione ij. ſi quis nõn dicam. Quo ad tertium de conſtitutis in ſacris xxviij. diſtinction. presbyterum xv. quæſtione vltima, cùm multæ. de clericis coniugatis capit. j. & capitul. ſane. ij. qui clerici vel vouẽtes, capitulo j. & ij, cum ſimilibus.

derogari.

LIBER QVINTVS.

DE MAGISTRIS: ET ne aliquid exigatur pro licentia docendi.

Clemens v. in concilio Viennenſi.

In ſtudiis Romanæ curiæ, Pariſienſi, Oxonienſi, Bononienſi, & Salomantino, debent eſſe magiſtri catholici ſcholas regentes in linguis Hebraica, Arabica, & Chaldæa, duo ſcilicet pro quolibet lingua. Et ſtatuitur per quos, et vnde ſit de ſtipendiis & ſumptibus prouideri.

CAPITVLVM I.

Inter ſolicitudines [a] noſtris humeris incumbentes, perpeti [o] curã reuoluimus vt errantes in viam veritatis inducere, p ipſosque lucrifacere Deo

Perpeti delicter ſemiter.

Continua ſic rubricam. Viſum eſt ſuprà de eccleſiæ & rebus ipſarum: verùm quia eccleſia ad ſui regimen indiget magiſtris: ideo annectit rubricam de magiſtris &c.

Continuatio domini Helie.

Inter.] Ponitur primò exordium, in quo duo facit. Primò ponit intẽtionem ſuam generalem. Secundò ſpecialem ibi, Non ambigimus. in ſecunda ibi, Vt igitur. ponitur conſtitutio, primò prouidens circa loca magiſtrorum. ſecundò circa expenſas ibi, Quibus. Iſtud ca. dicit quòd in ciuitate Romana, in ciuitate Pariſien. Oxonienſi, Bononienſi, & Salamãtina, vbi eſt vniuerſitas generalis, debent eſſe duo magiſtri qui ſciant loqui idiomata de quibus in textu, & quòd valeant docere & erudire infideles, & errantes ibi exiſtentes qui diuerſarum linguarum exiſtunt: & iſti magiſtri in vniuerſitate Pariſienſi debent inſtitui per regem Franciæ. In Oxonienſi debent inſtitui per regem Angliæ, & ſic de aliis: vt in litera hoc dicit H.R. Nota quòd in hac clemen. primò ponit exordium: in quo facit duo. Primò ponit intentionem ſuam generalem. Secundò ſpecialem ibi, Non ambigimus. Et dic non ambigimus, id eſt non dubitamus. de ambigo, gis, quod idem eſt quod dubito dubitas. Secunda ibi, Vt igitur, vide gloſſam.

Nota quòd papa debet eſſe ſolicitus vt errantes reducat ad viam veritatis. de hoc in glo. ij. & iij. & iiij.

Nota quòd commendatur vigilia cum ſtudioſa diligentia Zabarella.

n *Inter ſolicitudines.* concordan. de purgat. cano. inter. vbi ponitur alia, ſcilicet de vulpeculis capiendis.

o *Perpeti.* quaſi perpetua, continua, vel aſsidua. & eſt infinitiuum huius verbi perpetior, & ponitur pro diu tolerare, vel valde pati.

p *Inducere.* xlv. diſtinctione, ca. tria ſunt. de ſponſat & matri. cap. inter opera.

Gloſſa ſequens exponit, & de gratia duas opin. ponit quibus inducit duo ſimilia.

Cooperan-

Gratia Dei eſt duplex.

a *Cooperante gratia.* per quam cognoſcitur quid agendum ſit & quid vitandum, & adiuuamur ad faciendum. de conſe. diſt. iij. gratia. & tribus vltimis capitulis. Eſt autem gratia & operans & cooperans. prima præparat hominis voluntatem vt velit bonum. Secunda adiuuat ne fruſtra velit. videtur tamen quibuſdã quòd eadem ſit gratia, idẽ donum, vel eadem virtus operans & cooperans: ſed propter diuerſos effectus diſtinguuntur in verbo. Gratia enim quæ parat hominis voluntatem ad bonũ, cùm non ſit otioſa, vt augeatur & aucta perficiatur: coadiuuat ne fruſtra velit, ſed perduceat ad opus. quodcũque recipias, coaptabitur hæc litera. Huic altercationi theologorum eſt ſimilis altercatio canoniſtarum, an ſit vna fides coniugij, an ſint duæ. de qua 27. quæ. ij. cõiuges. Item altercatio legiſtarũ, an ſint duæ poſſeſsiones differentes ſpecie, an vna tantùm diuerſificata per accidentia: de qua ſatis patet per Dynum de reg. iur. in tertia regul. lib. vj. Et an ſit vnicum intereſſe, an triplex. de quo etiam ſatis per eum eo. tit. mora. Ioan. And.

Videt cõiugium eſſe vna.

b *Ad id.* ſcilicet ad inducendum errantes ad veritatis viam.

c *Admodum.* pro vade. concor. vide 5. ea. compil. de imreiuran. Romani. verſicu. nos itaque.

d *Promi* id eſt proferri vel promulgari. & habetur hoc verbum de iud. nouit. ver. quicunque. xxiij. quæſt. iiij. nõ poteſt. in fi. ponitur enim promere pro proferre, manifeſtare, aperire, ore dicere.

Promo quid ſignifi-cat.

e *Inaniter.* quaſi inuanum vel inutiliter.

f *Proferantur.* ſi. de offi. ordi. quoniam.

g *Volvit.* Actuum. ij. in princ. & de varietate linguarũ. xvj. diſtinct. ſeptuaginta. in fin.

h *Qui* viri catholici.

i *Obtineri.* ii. eod. tit. cap. fin.

k *Romanam curiam.* quæ habet ſtudium generale, & priuilegia ſtudij. de priuil. ca. ij. lib. vj.

l *Reſidere.* quod dic vt. ſ. ea. cõpi. de elec. ne Romani. §. ſane.

Gloſſa ſequens ponit etymologiam tractans de ordine literæ, & de tempore huius ſtudij.

Bononia vnde dicitur.

m *Bononien.* dicitur Bononia, quaſi ſuper omnia bona, vel bonorum notitia nimis amabilis. non puto quòd ordo iſte procedat ex ordine ſtudiorum, ſed ex gratificatione prouinciarum. & hoc quia dicebat Romanã curiam præmitti, quæ vbi mò ſtudium habuit a tempore Inno. iiij. vt prædi. decre. ij. de priui. lib. vj. Quicquid ſit, hoc conſtat quòd Bonon. habuit priuilegia ſtudij a Theodoſio: de minore tamen intelligo, qui regnare cœpit (prout ex Chronicis quas veriores

Vniuerſitas Bononiæ ſis quando & per quẽ cœpta eſſe.

qui ſcholas regant inibi, & libros de linguis ipſis in Latinũ fideliter trasferentes, alios linguas ipſas ſolicitè doceant, earumque peritiam ſtudioſa in illos inſtructione transfundant: vt inſtructi & edocti ſufficienter in linguis huiuſmodi, fructum ſperatum poſſint (Deo auctore) producere, fidem propagaturi ſalubriter in ipſos populos infideles.

B Quibus equidem in Romana curia legentibus [p], per ſedem apoſtolicam, [q] in ſtudijs verò Pariſien. per regem Franciæ, in Oxonien. Angliæ, Scotiæ. Hyberniæ, ac Vualiæ, [q] in Bonon. per Italiæ, in Salamantino per Hiſpaniæ prælatos, monaſteria, capitula, conuentus, collegia exempta & non exempta, & eccleſiarum rectores [r] in ſtipendijs competentibus & ſumptibus volumus [s] prouideri: contributionis onera ſingulis iuxta facultatũ [t] exigentiam imponendo: Priuilegijs & exẽptionibus quibuſcunque contrarijs nequaquam obſtantibus: quibus tamen nolumus quo ad alia [u] præiudicium generari.

C

Idem.

Is ad quem ſpectat magiſterium vel doctoratum tribuere, prius à doctorando recipiat iuramentum, quòd in ſolemnitate ſua non expendet vltra ſummam trium millium Turonenſium argenteorũ: Quod ſi non fecerit, etiam ſi ſit epiſcopus, per ſex menſes à collatione magiſterij eſt ſuſpenſus, hoc dicit. Ioan. And.

CAPITVLVM II.

CVm ſit nimis abſurdum, vt quis cũ vanitate & imperitia ad honorem aſcendat peritiæ literarum: † non ſine turbatione miramur illum apud ſcholaſticos [x] inualuiſſe abuſum, quòd plerique eorum qui in quauis ſcientia ad

D

o *Hebraicæ.* in originali habuimus Hebraicæ, Græcæ, Arabicæ &c. & illud, Græcæ in ipſo originali erat cãcellatum: & forte propter literam quæ eſt ſuprà, quibus vtuntur infideles & c. cancellata fuit, cùm Græci fideles ſint, & olim ſub obedientia eccleſiæ. de baptiſ. liect. & facit quod no. de ſum. trin. ca. j. lib. vj. tamen hodiæ ſchiſmatici ſunt nec recognoſcunt caput Romanæ eccleſiæ: & forte eſſet expedientior ſuæ lit guæ doctrina quàm aliarum. [a] Iudæi autem habent literam Hebraicam: ſed huguam ſpecialem in vulgari non habent. habemus enim quòd euanuit ipſorum lingua vulgaris. Arabica litera eſt Sarracenorũ, Chaldæa Chaldæorum: de qua 37. diſtinct. §. hinc etiam. & ea. turbat. & cap. de quibuſdam. & tamen ſertur quòd hæc litera hodie nõ habeatur.

a Et noſtræ ſcientia orta eſt à Græcis. gio. li. 1. ff. de excu. tu. & illa lingua eſt ornatior noſtra. Ferrarien. in præfa. ſua in lib. red ra. in. gloſſ. verbo analogiſtas vide gio. in auth. de leã Græcorũ libri ſint fidebores no Virn. vide Iraſ. in epiſtola apologetica ad Dorpiũ. & c. vt veterũ. 9 diſt. et dicit de Anchara. quòd executores huius c. ſunt rectores ciuitatis. Fer.

p *Per ſedem apoſtolicam.* in ſtipendijs cõpetentibus & ſumptibus volumus prouideri, quod ſequitur.

q *Vualiæ.* ſcribitur per duplex u. vt dixi de temp. ordi. ca. ij.

r *Rectores.* alios beneficiatos, non videtur includere.

s *Volumus.* hæc voluntas in ſuis manet terminis: quia non fuit de executore p. uiſum.

t *Facultatum.* de cõſopite. cum ſuis concor. & j. ca. proxi.

u *Ad alia.* concord. ſuprà ead. compil. de ſta. mo. cap. ij. de reli. do. cap. ij.

† *Pro hoc, quia aſcentes debet ſe per gradus virtutum, tum, nõ vitiorum. de pœ. diſt. 2. in ſine.*

CVm ſit.] Partes patent. In prima exordium, ponens conſtitutionis cauſam. In ſecunda conſtitutionem: ibi, Volentes. In tertia punitionem tranſgreſſorum: ibi, Si quis. Quia nonnulli doctoratum ſine magiſterium aſſumentes, conſiderantes quòd non erant perfecti in ſcientia, faciebant magnum feſtum in aſſumptione ipſius gradus, vnde multoties redibant ad ſuas partes vacui & nihil potsidentes, & etiam multis creditoribus obnoxij, id eſt obligati: propter quod oriebatur magnum ſcandalum: ideo papa Clemens in concilio Vienneoſi ſtatuit quod nullo modo tales recipiantur ab ijs qui ſibi dant auctoritatem magiſterij, niſi primò iurauerint non expendere vltra ſummam ducẽtorum quinquaginta aurcorum.

x *Scholaſticos.* idem verbum, xxxviij. diſt. ſedulo. in princ. de hæret. cùm ex iniuncto. §. licet. de reſt. ſpo. frequens. lib. vj.

Gloſ. ſeq.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Glossa sequens ponit differentiam quam improbat, & diuinationem subdit.

a *Doctoratus vel magisterij.* sic. xxxvij. distin. de quibusdam. Et dicunt quidam quòd doctores, in iure canonico vel ciuili magistri dicuntur in theologia vel artibus: & qui docent septem liberales artes, satis per Hostiē. in summa huius titu. §. iij. facit ad primum proœmium lib. vj. circa medium. ad secundum eod. titu. ca. pe. & vlti. & hoc recipitur apud Italicos. Sed vltramontani communiter vocant magistros. Nec deberet alicui hæc denominatio fore molesta, cū Christus sic à discipulis vocaretur. Ioā. iij. quod ipse acceptabat Ioan. xij. dicēs, Vos vocatis me magister & domine, & bene dicitis: sum etenim. Et dicitur magister quasi maior in statione: sicut minister quasi minor. ibidem. j. titu. ij. ca. j. §. sanè. dicitur etiam à monēdo, vel à monstrando. & de his per Hostien. in sum. eod. titu. §. j.

Magisterium inde dicitur.

b *Honorem.* huic honorem sine peccato quis postulat in quacunque sciētia, si est dignus. viij. quæst. j. in scripturis. ver. ecce ego. eo. tit. quātō. Ratio: quia per hoc potest opportunitatē cōmunicandi quod habet, quod & laudabile est, & ad charitatē pertinēs. In indigno verò est peccatum præsumptionis. de hoc per Archid. xlviij. dist. ca. j.

Doctoratus et magisterium sine peccato postulari possint.

c *Principia.* ita loquuntur quidam in studijs quibusdam vltramontanis.

Scientiæ imperfectum, expensarū perfectione quandoque supplentur. Iuramento rum formæ multæ sunt.

d *Insignia doctoratus.* ita loquimur nos. & ista insignia sunt cathedra, birretum: apud aliquos liber, annulus, osculum.

e *Excedunt.* sicut quandoque imperfectum scientiæ supplet perfectio charitatis. de renun. nisi. §. pro defectu. sic quandoque in talibus imperfectum scientiæ supplet perfectio expensarum.

f *Vacui.* prius habitis & consumptis.

g *Gravati.* onere debitorum. Ioan. And.

h *Iuramento.* si. de Iudæ. significauit. 8. eod. compi. de relig. do. quia. ver. illi etiam. & j. titu. ij. e. j. §. porrò. De multis iuramentorum formis expressis in iure, vide in Spec. de iureiurando. §. j. ver. illud. ad quas addas istas.

i *Argenteorum.* ascendunt ad monetam Bonon. quingentas lib. Bononeorum paruorum ponendo turonen. pro duobus Venetis vel xl. Bonon paruis vt valere consueuerant.

k *Doctoratum.* expensas priuati examinis non videtur includere.

l *Taxandos.* ti. 8. de vsu. quanquam. ver. cæterum. lib. vj.

m *Pontificali.* alias non includeretur. de sen. excō. quia periculosum. de elect. ti compromissarius. §. huiusmodi. lib. vj.

n *Cuiuslibet.* non illius scientiæ tātum cuius doctoratū contulit non recepto iuramento. & est ti. de temp. or. vel nō est.

Glossa sequens quærit, soluit, & remittit. Iterum quærit & remittit.

o *Sequentes.* immediatè. si autem pendente primo semestri iterum violet hanc constitutionem, an statim currat secundum semestre, an tunc cùm finitum fuerit primum, dubitatur: & communiter tenetur quod non sit duplicatio totius: sed statim post secundam transgressionem incohat secundum semestre per leges. ff. ad leg. Aquil. ita vulneratus. & ad Turpil. leg. in senatus. in fi. ad Carbo. l. Carbonianum. §. fi. &. l. seq. & facit. j. de priuil. e. j. ver. si qui verò. de hoc satis scripsi de elect. cùm in cunctis. in fi. Sed nunquid suspensione pendente valet collatio doctoratus facta per suspensum? constat quòd iste non est casus quo impetratur character: item non datur hoc officium ex impresso charactere, sed ex potestate officij, & est quædam auctorizatio & declaratio quæ declarat illum dignum ad officium doctrinæ, & dat auctoritatem vt doceat. Puto igitur quòd si suspensio erat occulta, hanc authoritatis datione non sit necesse iterari: secus si esset publica. facit de re iudi. ad probandum. & quod ibi no. & vide quod dixi de hære. si aduersus. & quod not. in Specul. de instr. edi. §. restat. ver. sic. quid si tabellio.

Doctoratus quid sit. et an per suspensionem cherici tollatur impedimentum.

Glo. seq. primò soluit dubium. Secundò mouet aliud dubiū, & soluit. tertio quærit & soluit.

p *Suspensum.* violans hanc suspensionem irregularis non est. de sen. excom. is qui. lib. vj. & dixi de excess. præla. e. fi. declarari debuisset ad quem tunc spectaret collatio: sicut factum fuit 3. ea. cōpil. de sta. mo. cap. j. ver. abbate. Et sciendum quòd aliqui conferunt auctoritate apostolica: vt archidiaconus Bononien. aliqui de consuetudine, aliqui de iure communi, secundum Hostien. qui no. in sum. eo. titu. §. pe. in princ. quòd vbi aliud non apparet, epi scopus cum capitulo hoc facit. alleg. eod. titu. quia. ver. verum. parum facit, & maximè pōderata decreta ij. eo. titu. & ipsius superscriptione. puto quòd in studio isto, cùm ex priuilegio apostolico dato ab Honorio iij. archidianus hoc faciat, deuoluetur ad papam. de concess. præbend. quia diuersitatem. sed quia per aliud priuilegium apostolicum mortuo vel absente archidiacono episcopus & capitulum exercent officium, ipsi succederent, & idem esset vbi archidiaconus vel alius conferret de consuetudine vel de iure: quia superior suppleret. eod. titu. cap. ij. j. responso. Quid de officiali archidiaconi? Dico quòd ipse suspensus est, non archidiaconus, nisi ratum habuisset. de elect. si compromissarius. §. porrò. lib. vj.

Doctores et alij graduati à quibus conferri possint.

DE IVDAEIS ET Sarracenis.

Clemens. v. in concilio Viennensi.

Principes Christiani cōpescere debent Sarracenos sibi subiectos ab inuocatione publica nominis Machometi, & à peregrinatione quam facere solent ad sepulchrū ipsius. h. d. Io. And.

CAP. VNIC.

Edit quidē in of-

Edit. Prima pars ponit duplicem Sarracenorū excessum, quem secunda corrigi præcipit: ibi, Cum autem. Ista clementina iubet principibus, vt ipsi cōpescāt Sarracenos sibi subditos ab inuocatione Machometi: & prohibet ipsis principibus ne patiantur eos ire ad sepulchrum ipsius. Figura sic casum: Sunt aliqui principes Christiani in pluribus mundi partibus, qui propter eorum auaritiā vt accipiant tributum à Iudæis & Sarracenis, in suis partibus tolerant & patiuntur esse & morari, aliquoties patiūtur eos esse seorsum, id est diuisos à Christianis: aliquoties patiūtur & tolerāt esse mistos cum Christianis in eadē ciuitate, in eodē vico: qui quidē Sarraceni cōueniunt in vnū, id est simul in mesquitis, id est templis eorum: & ibi faciunt inuocationem Machometi. Item quid vltrà faciunt? Certè sciatis quòd ipsi faciunt talia. Est vnus qui alias fuit sepultus in quodam sepulchro, & istum tanquam sanctum in lege eorum habent, & antis singulis & sliebus vadunt ad peregrinationē ad illud sepulchrum: quare graue scandalū in cordibus fidelium generatur. Quare quæro à vobis sanctè pater, an tales principes bene faciāt? Et respōdet q. non: quia illud quod Deo displiceat, nō est tolerandum: quare inhibemus & prohibemus vniuersis & singulis principibus catholicis sub quorū dominio isti Sarraceni morantur, q. de terris suis omnimodo dictos Iudæos & Sarracenos auferāt, depellāt, & procurēt auferri à subditis suis. Et inhibem^o & prohibemus expresse de præfata inuocatio Machometi seu professio sui nominis publicè valeat ab aliquo Sarracenorū subditorum inuocari. q. si qui contrariū fecerint, castigentur,

Diuisio.

Sarraceni quasi brutas obseruant.

castigentur, id est puniantur ob diuinam reuerentiam, vt alij perterriti exemplo, talia facere non præsumant. videatis ter.

No. quòd aliqui puniuntur vt cæteri capiant exemplū. simile in clemen. vt clericorum. 5. de offic. ordi. No. quòd cauenda est Dei offensa, & per superiorem non est dissimulanda: vt dicit gloss. ij.

Not. de modo quo Sarraceni conueniunt ad suas mesquitas. de hoc in glo. audiui. Zabarel.

a *Offensam.* quę dissimulanda non est. eodem titu. in nonnullis.

b *Seorsum.* puta quia totam vnam terram, villam, vel populationem tenent sub principe Christiano: vel habent vnam extremitatem terræ vel parochiæ.

c *Permistim.* quia in qualibet parte ciuitatis cohabitāt Christiani. quodlibet iitotum fertur esse in Arragonia, & diuersis terris Hispaniæ.

d *Sarracent.* qui debent à Christianis publicè distingui per habitum. eod. titu. in nonnullis.

Glossa sequens de sacerdotibus Sarracenorum ponit duas species. Item ponit de ipsorum ministeriis & eorū officijs, Item de horis ipsorum.

e *Zabazala.* habui à reuerendo viro antiquo domino Ioanne thesaurario regis Fraciæ, qui fuit captiuus eorum per quadriennium, quod erratum est in vocabulo: quia duo habent genera sacerdotum. Primi in singulari vocantur Foqui: in plurali vocantur foca: & isti sunt vxorati, & manent in mesquitis. Secundi vocantur alhages: & isti communiter non sunt vxorati, & relinquunt mundum, & sic diuersi sunt à primis in habitu & alijs: sicut apud nos religiosi à secularibus clericis: & isti semel accedunt ad sepulchrum Machometi: & qualibet mesquita habet vnum sacerdotem de primis, & vnum ministrum qui vocatur Muetdem, quod sonat præco, qui supplet defectum cāpanarum: quas licet Sarraceni imitum commendent, quia tamen Christiani in eis habendis præuenerunt, nolunt eis vti. Illius præconis officiū est, quia horis, de quibus infrà dicetur, ascendit turrim mesquitæ quadrātā, in qualibet parte sui fenestram magnam habentem: & ad illarum quamlibet clamat alta voce obturatis auribus cum digitis, vt vox fortius resonet, in sua lingua verba hæc sonantia: nil aliud posse, nisi Deus & Machometus eius nūtius. venite ad orationem faciendam in reuelationem peccatorum vestrorum: & postea submittit, legalip ille halla quod est dicere, non est alius victor, nisi solus Deus. & hæc verba omnes milites Sarraceni portant in scutis suis: & adhuc submittit, Deus est omnipotens. Horæ autem quibus hoc facit (de quibus infrà sequitur) sunt quinq;. Prima est in aurora quam vocant Zalarazophi, quod est dicere oratio matutinalis. Et forte hæc fuit causa erroris huius verbi secundum eū malè recepti. cùm ab illo præcone profertur. Secunda hora est, in tertijs. Tertia, in vesperis. Quarta, in completorio, quæ resonat in cœnam. Quinta, in crepusculo noctis quæ sua lingua resonat in tenebris: & qualibet istarum horarum Sarraceni faciunt certas genuflexiones: sicut de seto nos facimus ad

Sarraceni duo genera sacerdotum habent.

Sarraceni campanas non vtuntur.

Sarraceni quinq; horas obseruant.

DE HAERETICIS.

Clemens. v. in concilio Viennensi.

Præmittit cōstitutionis causam. Io. An.

CAPITVLVM I.

MVltorum querela sedis apostolicæ pulsauit o auditum, quod nonnulli inquisitores per eandem contra prauitatem hæreticam deputati, laudem virginis.

f *Mesquitæ.* quod nos vocamus basilicas vel ecclesias: ipsi vocant mesquitas, Iudæi synagogas. eodem titulo. Iudæi. & cap. constituit.

Basilicæ, mesquitæ, synagogæ differunt.

g *Conueniunt.* audiui quòd fœminæ nō conueniunt ibi cū maribus: & quando intrant, hoc faciunt nudis & lotis pedibus, & cum certa deuotione.

h *Machometum.* in historia ecclesiastica legitur Machometum nutritum fuisse à quodā clerico nobili Romano: qui cum tempore Bonifacij papę quarti quædam petita impetrare non potuisset, apostatauit à fide, & nutriuit illum cum quadam columba alba quæ recipiebat grana de aure eius: & sic erudita per hoc, quòd quando volebat Machometus, illa ponebat in publico os ad aurē: & sic dicebat quòd spiritussanctus alloquebatur & instruebat illum, iste postmodum dedit legem Sarracenis, vt hæc in historijs ecclesiasticis plenius reperiri possunt.

Machometus legem Sarracenis dedit.

i *Ad locum.* qui dicitur Mecha.

k *Sarracenus.* communiter habemus quod fuerit Machometus de quo præmittit.

l *Alij.* qui nō cohabitant Christianis.

m *Principibus.* ad quos spectat coërcere tales. cùm enim non sint creaturę ecclesiæ, illos ecclesia nō coërcet. de diuor. gaudemus. Ioā. And.

n *Perterriti.* supra. ead. compil. de offic. ordi. cap. j. cum concord.

MVltorum. Diuiditur in sex partes: vt patet in rubro. Secunda ibi, Propter. Tertia ibi, Sanè. Quarta ibi, Porrò. Quinta ibi, Verum. Sexta ibi, Alia. Secunda subdiuiditur in quinque: quia primò ponit constitutionem de officio inquisitorum exercendo per diœcesanos & inquisitores. Secundò ponit quinque, quæ alter potest sine altero: ibi, Sic quòd quilibet. Tertiò ponit tria, quæ nullus potest sine altero: ibi, Dum tamen. Quartò ponit decretum: ibi, & si. Quintò, quomodo impeditus vel interesse nolens possit alteri committere vices suas: ibi, Verum. Imol.

Diuisio.

Ista clementina est longa, cape diuisionem glossæ, & prosequere text. Et dicit, querela multorum pulsauit auditum sedis apostolicæ. ac si diceret papa fuerunt nonnulli qui conquerebantur de aliqua re vel tali.

Nota quòd querelę multorum mouent principem. de hoc in glossa ij. & dicit Paulus eum moueri, quando querelantes mouentur bono zelo: vt hic, & de accusat. qualiter. ij. alias secus. vt in cap. cùm in iuuentute. de pur. cano.

Nota quòd non debemus excedere metas nostras. de hoc in glossa tertia, & per hoc fines mandati sunt diligenter seruandi. de rescriptis, cum dilecta. de offic. delega. cum venerabili. Zabarella.

o *Pulsauit.* talis pulsatio communiter principes mouet: vt hic. quandoque etiam non mouet ex causa. de purgat. can. cùm in iuuentute.

Met ae

Universidad de Deusto
Biblioteca

Meta quid est.

a *Metas.* dicitur à metior metiris: & est finis vel terminus agri vel cuiuscũque rei. habemus mero metis, ꝙ ponitur pro collectione melsiũ. de pœ. & re. cũm ex eo. post princip. inde dixit quidam: Dum tua rura metis, vicinis parcito metis. Has verò metas non licet transgredi. de sepul. c. j. vbi de hoc.

b *Excedentes.* alias extendentes.

c *Pietatis specie.* concond. xxx. quæstio. j. nosse. cum suis concor. eod. titu. excommunicamus. §. quia verò. de simo. ad apostolicam. j c. fin. versic. nonnulla.

d *Innoxij.* quod esse nõ debet. de sententexcom. Roman. in fi. lib. vj.

e *Detrimẽtum.* quod esse non debet. de pœnis, in quibusdam. de appella. c. iij. &. cap. suggestum. de offic. ordi. irrefragabili.

Indago quid significat.

f *Indago.* quasi indagatio, inquisitio, vel inuestigatio. de iureiur. quãto. post prin. de offi. delega. cap. j. & vlti. libr. vj.

g *Deputatos.* generaliter. s. eodem. titu. per hoc. lib. vj. & vide quod ibi nota. in. j. glossa.

Index per quatuor cernitur.

h *Amore.* quatuor modos exprimit qui bus peruerti solet humanum iudicium. xj. q. iij. quatuor. de re iudi. cum æterni. lib. vj. Et isti quatuor modi possunt his versibus comprehendi.

Quatuor ista: metus, odium, dilectio, census,
Sæpe solent hominum rectos peruertere sensus.

i *Citare.* hoc est primum de quinque, de quibus dixi.

k *Capere.* secundum, quod differt à sequenti. sæpe etenim capitur qui non incarceratur. de senten. excommu. si clericos. lib. vj. j. de excel. præla. frequens. in prin. & post prin.

l *Manicipare.* tertium.

m *Ponendo.* quartum.

Manicæ & compedes sunt vincula.

n *Manicis.* sicut compedes sunt catenæ vel vincula circa pedes: ita manicæ catenæ vel vincula circa manus. de vtroque Psalm. penul. Ad alligandos reges eorum in compedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis. Ioan. Andr.

o *Oneramus.* concor. s. ead. compi. de iure pa. cap. j. & ibi dedi concord. de hoc.

p *Inquirere.* quintum.

q *Duro.* posuit quinque alteri soli permissa: nunc ponit tria prohibita: & ecce primum.

r *Ad panam.* de pœ. quamuis. lib. vj. de verb. sign. nouimus. de appos. cap. penult.

Glossa sequens de tormentis remittit, & dubium soluit.

s *Tormentis.* secundum. De tormentis testium, actoris & rei, no. xv. q. vj. in summa. facit x. q. v. illi quinde re. iu. cũm in contemplatione. Puto autem quod iciunia quæ inquisitores ad veritatem eruendam solent indicere, sint tormentanda quòd alter hoc non possit sine altero: per hanc literam. Nam

Quæstio quid comprehendit. Tormẽtum torquet mẽtem.

quæstionis verbo intelligimus tormenta corporis, dolores, & malam mansionem. ff. de iniu. item apud. §. quæstionem. & §. quæstionis. & ff. ad Syllania. l. j. §. quæstionem. item patet per etymologiam qua dicitur tormentum, quasi torquens mentem. Ioan. Andr.

t *Ad sententiam.* tertium. Olim autem quando alter solus procedebat, solus sententiabat. Si ambo procedebant licet diuisim, communicabant sibi processus in fine cùm non restabat nisi ferre sententiam. eod. titu. per hoc. lib. vj. & in extrauag. Benedicti, ex eo. quod tamen adhuc hodie seruabitur: quod dicit decre. per hoc. vt si discordent in sententia, consulatur papa.

Hæretici possunt absolui.

Glossa sequens quærit an solus absoluat. soluit quòd sic.

u *Contra eos.* sed nũquid pro eis posset alter sine altero desiuire: videtur quòd sic: quia à iure veteri nõ recedimus nũ

Appellare licet quandoque etiã secundũ leges ab interlocutoria.

a *Ipso iure.* quo ad iuris effectum. si enim de facto tortus est vel durè carceratus, hoc nequit non fuisse. ff. de capti. & postliminio reuer. l. in bello. §. factæ. & facit quod dixi de appel. vt nostrum. Sed si interlocutoria solum lata esset super carcere vel tortura, illa nulla esset: & lex permittit tũc appellare: quia grauamen tolli non posset per appellationem interponendam postmodum à definitiua. de app. super eo. ij. j. resp. so. ij. q. vj ante sententiam. ff. de appel. re. vel non. l. ij.

Placet: quæ cõsef. so cõtra nõ suo iudice, nõ ligat. de sud. at si cle ric. secus si ad tribunal superiorem principaliter fiat etiam nulla præcessa fa ctis vel iuris præcedente. Imo e. quatuor. 2. de accus. text. cap. 1. eod. tit. li. 6. Sed illud fallit §. confessio se coram tolo. Bar. li. 1. §. effectus ff. de custo. re. est glo. e. in quantum ratione. 50. dist. In nouo tamen §. ipsa ista confessio. p. haret delic. Cor fe. in fine. cõfesso. per c. 1. de confes. quamadmodum confessi si extrajudicialis absque parte non sufficit ad torturã. sufficit tamen ad punitionem secundum se ignominiam delectõ. allegãt Innoc. quam excess. præla. Et si illegi. timus cõfessus non tenetur, ita nec iuramentum sine tortura sufficiens. l. 1. ff. de quæst. Modius. ff. de quæst. 50. secus tamen si per torturam interrogatus in ista tortura fatetur. de Anchara. hic ꝙ Pet. ta. li. de duel. vi. col. 9. per. credo tamen fortasse confessus ei ꝙ

b *Nolit.* si. de referi. scisentus. in fi.

c *Inquisitori.* hic inn ge finem, super illis &c.

d *Super illis.* carceratione, tortura, & sententia.

e *Per literas.* cõcor. lxiiij. dist. c. j. &. ij. de pœn. nec episcopi. Glossa sequens ponit diuersitatem & rationem distinctæ.

f *Consensum.* sufficit ergo quòd committat vel consentiat illum procedere: quæ sunt diuersa. facit ꝙ scripsi de foro compe. significasti. super glo. fi. de eccle. ædifi. ad audientiam. ij. super. j. glo. vnde in electione licet primũ & non secundum. de elect. can. penul. in fi. lib. vj. ita hic delegatus episcopi vel capituli potest secundum & nõ primum: quod forte fuit causa huius disiunctæ: alterũ verò istorum hic est necessarium introducẽte dies post requisitionem. post octo vel nõ dies neutrum est necessarium, vt,

g *Muti.* eod. titu. vt committi. lib. vj. ver. & illorum.

h *Vulgariter.* si. s. ea. compi. de re. do. cap. j. in princ. & ibi concord.

Glossa sequẽs in quæstione alleg. pro & soluit cõtrarium.

i *Duas.* nisi de vno cõcordarent in eãdem distinctione. ma. nasse videtur hæc prouisio. facit de app. cũ speciali. puto contrariũ, scilicet quod de vno conuenire nõ possint: sed necessarij sint duo: nec est hoc prouisum propter discordiã, sed ad

D

secutionẽ custodiam: ꝙ satis sonãt verba. facit optime. ff. de custodia reorũ. l. vlt. in prin. ibi, nec vni, sed duobus custodia cõmittẽda est. & idẽ dicimus de ministris de quib⁹ sequitur.

k *Prouidebit ergo.* de suis reditibus, nõ de parte prouentuũ ecclesiæ. ff. de iudi. l. ij. §. ij. & ij. de tẽp. or. nec episcopi. Glossa sequens ponit diuersitatem & rationem distinctæ.

f *Consensum.* sufficit ergo quòd committat vel consentiat illum procedere: quæ sunt diuersa. facit ꝙ scripsi de foro compe. significasti. super glo. fi. de eccle. ædifi. ad audientiam. ij. super. j. glo. vnde in electione licet primũ & non secundum. de elect. can. penul. in fi. lib. vj. ita hic delegatus episcopi vel capituli potest secundum & nõ primum: quod forte fuit causa huius disiunctæ: alterũ verò istorum hic est necessarium introducẽte dies post requisitionem. post octo vel nõ dies neutrum est necessarium, vt,

g *Muti.* eod. titu. vt committi. lib. vj. ver. & illorum.

h *Vulgariter.* si. s. ea. compi. de re. do. cap. j. in princ. & ibi concord.

Glossa sequẽs in quæstione alleg. pro & soluit cõtrarium.

i *Duas.* nisi de vno cõcordarent in eãdem distinctione. ma. nasse videtur hæc prouisio. facit de app. cũ speciali. puto contrariũ, scilicet quod de vno conuenire nõ possint: sed necessarij sint duo: nec est hoc prouisum propter discordiã, sed ad

D

secutionẽ custodiam: ꝙ satis sonãt verba. facit optime. ff. de custodia reorũ. l. vlt. in prin. ibi, nec vni, sed duobus custodia cõmittẽda est. & idẽ dicimus de ministris de quib⁹ sequitur.

k *Prouidebit ergo.* de suis reditibus, nõ de parte prouentuũ ecclesiæ. ff. de iudi. l. ij. §. ij. & ij. de tẽp. or. nec episcopi. Glossa sequens ponit diuersitatem & rationem distinctæ.

l *Etiã prouidebit.* inquisitor. s. de ꝓuentib⁹ deputatis officio. inquisitionis officio deputata, vt in extrauag. Benedicti, ex eo quòd. §. verum quia.

m *Ministrum.* ff. de filijs presbyt. proposuit. in fi. facit quod dixi super rubrica de offic. custo. Ioan. Andr.

n *Conclusi.* concord. de elect. vbi periculum. §. in eodem. cum suis concordan. lib. vj.

o *Diuersæ.* ne vnus custos sine altero possit aperire. Interdum enim in eadem sera habent plures socij plures claues, vt quilibet & per se & aperire & claudere possit: cuius contrarium hic intendit.

p *Subdelegare.* quod aliàs non posset: cùm sibi ministerium demanderur sine iurisdictione: in quo videtur electa industria personæ, de offi. deleg. cap. fi. & puto per hanc literam, quòd in assumendo ministro non requiretur consensus episcopi vel inquisitoris.

q *Iurabunt.* ff. s. ea. cõpil. de re. do. ca. ij. ver. illi. etiam. de magi. ca. ij. sed in illis nihil dicitur de corporali tactu.

Glossa sequens de corporali iuramento remittit, & opinat, cuius rationem determinat. ponit dictum Innocẽtij. subdit quadruplicem formam iurandi, & consuetudinis interpretationem quam determinat.

Tactu. vt not. de electio. vt circa. ver. coram. lib. vj. in glo. ij. in corporali iuramento non sufficit præsentia, sed requiritur tactura euangeliorum. Quidam dicunt quòd corporale iuramentum satis est quòd habeat corporis sensum: vt vilum. facit. xxxv. quæst. vj. episcopus. per id ꝙ de possessione dicitur, quòd ibi requiritur actus corporalis, & eum visu transfertur. ff. de acquir. possess. l. quod meo. §. si per venditorem. & l. j. §. penulti. & not. de confue. c. ij. sed illud verum, cùm tradens & accipiens hoc intendunt. secus si possessio erat vacua: vt ibi no. Vt ergo scripsi post Inno. de iureiuran. etsi Christus. versi. quòd autẽ. iuramenta quæ præcipiuntur à iure, sicut testis calumniæ veritatis, vel quæ à iure, iudice, vel parte ex necessitate deferuntur, debẽt fieri tactis euangelijs: aliàs fieri possunt sine tactura. & videò ꝙ not. xxij. q. j. in summa. Sed videtur quòd plus obliget corporale. facit. j. q. v. quanto. & cap. seq. C. si minor se mai. l. si alterius. Quædam autẽ iura dicunt simpliciter iurari, quædam corporaliter, quædã super sancta Dei euangelia, quædam addunt ipsorum tactũ: vt hic, &. j. q. vj. quo-

Iuramenta an semper præstari debẽt tactis euangelijs.

ties. & s. ea. compil. de iureirand. Romani. ver. porrò. de fri. & malefi. laudabilem. Patet de primo, de iureiuran. eod. titu. per totum. lib. vj. de testi. præceptum. & ca. penult. de excep. pastoralis. qui ma. ac. posse. cùm in tua. de sentent. excom. ex tenore. De secundo, de hæret. ad abolendam. §. statuimus. de senten. excom. venerabilibus. de elec. vbi periculum. §. super his. & ca. vt circa. & ca. procurator. lib. vj. De tertio, de pur. c. quoties. Apud Italicos interpretatur consuetudo, quòd sufficit quemlibet librum vel quamlibet scripturam tangere: ꝙ satis puto procedere etiã vbi de corporali iuramento exprimitur. nõ sic vbi de tactura euãgeliorũ: vt hic, & in cõcor.

Ponendorum. vbi hoc exprimitur, iuratur super futuris: & sic non ob. de iureiu. ca. penult.

Poterunt. xxij. q. ij. faciat.

Secreto. ii. de elec. vbi periculum. §. nulli. libr. vj. cum suis concor. & de secreto habetur. j. cap. proxi. de pœn. distin. j. §. hoc ergo. in princi. & ver. filiam. & de hære. cap. vlti. libr. vj. nec sumitur tam amarè hoc verbum, quin alter custos in absentia alterius captium alloqui possit de non secretis ipsis incarceratis.

Absque diminutione. non sicut infideles seruientes vel ministri, qui semper de eo quod dominis datur, decimam vel aliqua quotã subtrahunt: vt not. j. quæst. j. Christus. xxij. q. j. §. ij. ver. sed videre.

Ministri quidã sunt infideles domui suæ.

Coram eisdem. episcopo, vel capitulo, & inquisitore vel

nõ persequerer: sed Hippo. col. 9. li. quæstionũ. ff. de quæsti. alle. Ange. l. qui aliena. §. Celsus. ff. de acqui. hære. Flo. in rubri. ff. de proba. dicẽtes si perseuerarẽt, nũ noceret. Fonte.

Tacta. vt not. de electio. vt circa. ver. coram. lib. vj. in glo. ij. in corporali iuramento non sufficit præsentia, sed requiritur tactura euangeliorum. Quidam dicunt quòd corporale iuramentum satis est quòd habeat corporis sensum: vt vilum. facit. xxxv. quæst. vj. episcopus. per id ꝙ de possessione dicitur, quòd ibi requiritur actus corporalis, & eum visu transfertur. ff. de acquir. possess. l. quod meo. §. si per venditorem. & l. j. §. penulti. & not. de confue. c. ij. sed illud verum, cùm tradens & accipiens hoc intendunt. secus si possessio erat vacua: vt ibi no. Vt ergo scripsi post Inno. de iureiuran. etsi Christus. versi. quòd autẽ. iuramenta quæ præcipiuntur à iure, sicut testis calumniæ veritatis, vel quæ à iure, iudice, vel parte ex necessitate deferuntur, debẽt fieri tactis euangelijs: aliàs fieri possunt sine tactura. & videò ꝙ not. xxij. q. j. in summa. Sed videtur quòd plus obliget corporale. facit. j. q. v. quanto. & cap. seq. C. si minor se mai. l. si alterius. Quædam autẽ iura dicunt simpliciter iurari, quædam corporaliter, quædã super sancta Dei euangelia, quædam addunt ipsorum tactũ: vt hic, &. j. q. vj. quo-

Iuramenta an semper præstari debẽt tactis euangelijs.

ties. & s. ea. compil. de iureirand. Romani. ver. porrò. de fri. & malefi. laudabilem. Patet de primo, de iureiuran. eod. titu. per totum. lib. vj. de testi. præceptum. & ca. penult. de excep. pastoralis. qui ma. ac. posse. cùm in tua. de sentent. excom. ex tenore. De secundo, de hæret. ad abolendam. §. statuimus. de senten. excom. venerabilibus. de elec. vbi periculum. §. super his. & ca. vt circa. & ca. procurator. lib. vj. De tertio, de pur. c. quoties. Apud Italicos interpretatur consuetudo, quòd sufficit quemlibet librum vel quamlibet scripturam tangere: ꝙ satis puto procedere etiã vbi de corporali iuramento exprimitur. nõ sic vbi de tactura euãgeliorũ: vt hic, & in cõcor.

Ponendorum. vbi hoc exprimitur, iuratur super futuris: & sic non ob. de iureiu. ca. penult.

Poterunt. xxij. q. ij. faciat.

Secreto. ii. de elec. vbi periculum. §. nulli. libr. vj. cum suis concor. & de secreto habetur. j. cap. proxi. de pœn. distin. j. §. hoc ergo. in princi. & ver. filiam. & de hære. cap. vlti. libr. vj. nec sumitur tam amarè hoc verbum, quin alter custos in absentia alterius captium alloqui possit de non secretis ipsis incarceratis.

Absque diminutione. non sicut infideles seruientes vel ministri, qui semper de eo quod dominis datur, decimam vel aliqua quotã subtrahunt: vt not. j. quæst. j. Christus. xxij. q. j. §. ij. ver. sed videre.

Ministri quidã sunt infideles domui suæ.

Coram eisdem. episcopo, vel capitulo, & inquisitore vel

Pro

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Pro dicto crimine.* de incarcerandis ergo pro alijs criminibus non iurant inquisitori.

b *Deputandi.* dato ergo quòd capitulum haberet iurisdictionem & carcerem : non tamen in suo carcere, sed episcopali tales tenebit sede vacante.

c *Notarij.* qui possunt esse constituti in sacris, & religiosi: quod die vt eodem titu. vt officium. §. ad conscribendas. li. vj.

d *Iurabunt.* speciale est propter magnitudinem criminis, & fauorem fidei : alias sufficere deberet iuramentum in creatione præstitum de præscrip. ad audientiam. de cuius forma scripsi ne cleri. vel mo. sicut te. & Spec. de fide instr. §. restat. ver. sed quæro.

e *Personis.* officialibus nuntijs ad citationes faciendas, & apparitoribus: de quibus j. ca. proxi.

f *Non agere.* concor. de iudi. nemo. & quod ibi no.

g *Dignissimum.* idem ver. dxxxj. distin. cap. j. in fi.

h *Fraudulenter.* falso alicui si imponant quod sequitur.

i *Obtentu.* vbi ergo non propter alterum prædictorum, sed forte timore, vel propter vitandum scandalum hoc omitterent, non est locus pœnæ.

k *Et conscientiam.* Et, copulat. Nota &, quod copulat. concord. de re iudica. cùm æterni. lib. vj.

l *Eodem.* odij, gratiæ &c. vt supra.

m *Alij verò.* scilicet inquisitores, vel substitutis ab eis, vel ab episcopis, vel capitulis vacante sede.

Glossa sequens inducit hoc computato. xx. iura, quòd cõstituto ecclesiæ liget ad pœnam omnino occultam: dicens per hoc indubiam quæstionem de dubio hæretico. In qua recitat opi. In contrarium inducit xiij. iura: subdit duas opi. & prius dictum approbat.

n *Eo ipso incurrant.* Hic patet aperiè quod constitutio ecclesiæ militantis ligat crimen omnino occultum quo ad pœnas suspensionis & excommunicationis, ad idem. §. ca. compil. de statu. mo. ca. j. §. quia verò. j. de pœnis. c. cupientes. & qui vero. Nec turbet, tur aliqui : quam hoc idem probatur de schisma. c. j. ver. omnem. lib. vj. & eod. lib. de elec. vbi periculum. ver. nulli. & c. Fundamenta. §. quod si secus. & ca. quia sæpe. facit eod. titu. sciant. & c. seq. & condemnitatibus. §. posterea. de offi. deleg. c. fin. §. pars verò. de offi. ordi. c. vlti. de iudi. c. ij. ver. prouiso. de re iudi. c. j. & ij. ad fi. de homi. pro humani. ver. facri. Ad idem antiqua iura de seu. excommuni. porrò. & c. cùm non ab homine. de temp. or. c. vlti. patebat idem de immu. eccle. clericis. lib. vj. ver. necnon. Et ex his videtur indubitatum quòd Archi. habebat pro dubio, & disputationi relinquebatur in decre. cùm quis. de sentent. excommuni. lib. vj. an hæreticus omnino occultus sit excõmunicatus. Io. tenet quòd sic. xxiij. q. j. in summa, & in glo. sequen. de pœni dist. j. cogitationis. Placet etiam Goff. & Ray. in summa, de hære. Ad contrarium inducitur. xxxij. distinc. erubescant. & quod

Crimine occulto ligantur per constitutionem ecclesiæ militantis.

Et, copulat

Hæreticus omnino occultus, an sit excommunicatus.

A ibi no. xxxiij. distin. habuisse. 50. distinct. §. sed illud. in fi. ij. quæstio. j. nomen. & quæstio. v. consuluisti. & vj. q. j. si omnia xv. q. vj. c. j. ver. non potest. xxx. q. vlti §. his ita. & ca. sequen. xxxij. q. v. c. vlt. de simo. sicut dictis. in fi. & c. seq. Facit ad hoc: quia ex voluntate quæ non procedit in actum, non scandalizatur ecclesia. xxiiij. quæst. iij. Deus quibus. Sunt qui nolunt fateri per clauem ecclesiæ ligari posse omnino occulta, nisi illa sint expresse lege diuina damnata: vt vsura in qua damnatur spes occulta. de vsu consulunt. Alij dicunt quòd si factũ est publicum, sed occultum quis fecerit: ligari potest per ecclesiam. v. q. j. quidã. de offi. ordi. si facerdos. Si verò & factũ & faciẽs sunt occulta, secus: vt in contrarijs. Sed vtrique dicto obuiant iura allegata in prin. glos. quare de plano fateamur quod constitutionis militantis ecclesiæ ligat omnino occulta non tamen nominatim de illis iudicat tribunal ecclesiæ: imò ipsa ecclesia inquãtum per hominem iudicat hominem nominatim, & inquantum est collectio fidelium, ligatos sic occultos habet pro solutis de sen. ex commun. à nobis ij. & sic loquuntur cõtraria.

Constitutio ecclesiæ militantis quæ occulta.

Glossa sequens in quæstione alleg. affirmatiuè, & soluit contrarium. format incidentem quæstionem, quam soluit.

o *Excommunicationis sententia.* de suspensione nil dicit, quare videtur quòd ab illa superior possit absoluere. Dic contra: & ratio illius omissionis fuit, quia tempus habet determinatũ: & vbi sic determinatũ est, videtur quòd non possit superior absoluere: vt not. de electione, cupientes. §. cæterum. in glos. est ergo [a]. Sed quid si tempus determinatum non esset? Videtur quod possit, ex quo superior non reseruat. de sentẽ. ex commu. nuper. nec prohibet: vt j. de priuile. cap. j. ver. si qui. facit quod not. de regu. non solum. in fin. lib. vj. & quod dixi de solu. cap. ij. in fi. secus si reseruasset. de testi. tam literis. in fin.

Suspensio habens tempus determinatum, per illum remanet soluta potest.

p *Morto articulo.* qui casus semper excipitur. j. cap. proxi. de offic ordi. pastoralis. & vide quod ibi not.

q *Et tunc.* scilicet quando in mortis articulo per episcopum vel presbyterum absoluuntur: & hoc intelligo si facultas est sanctificandi : & tempus hoc patitur : alias absoluetur cum cautione. facit j. ca. proxi. de sepul. ca. vlti. de sententia excõmunicationis, a nobis

r *Manere.* concor. eod. titu. ca. vlt. in fi. lib. vj.

Nolentes. Diuiditur in quatuor partes: vt patet in rubro. Secunda ibi, inquisitoribus. Tertia ibi, Notarij. Quarta ibi, Porrò. Imola. Pro casu nota quòd inquisitor hæreticæ prauitatis non est aliquis deputandus nisi habeat quadraginta annos. Et tic est casus specialis contra c cùm vicesimum. de officio & potestate iudicis deleg. in anti. Et istud fit, quia agitur de magno scãdalo. Not. quòd inquisitor vel eius commissarij sub vmbra sui officij facientes illicitas exactiones, est ipso facto excommunicatus: à qua excommunicatione non absoluitur nisi satisfactione plenarie facta: nisi in articulo mortis. No. quòd prò debito prælati bona ecclesiæ non confiscantur. & hoc verum, quando solus prælatus deliquit: secus si prælatus & capitulũ deliquerũt habita deliberatione. tunc enim bona ecclesiæ confiscarentur. l. iubemus de sacrosan. eccle. C. vbi nauis ecclesiæ fuit cõfiscata imperatori. Nota quòd si in constitutione ponatur verbũ exnunc, incipit ipsa constitutio obligare à tempore ipsius publicationis: nõ expectato lapsu duorũ mensiũ, qui aliàs regulariter præfigitur: quod intelligo quo ad hoc vt e contra factum non valeat: non autẽ quo ad hoc vt contra facientes hoc ignorantes obligari sint ad culpam: vt notat glo. notabilis in verbo, exnunc. Pro clara intelligentia h. i° clementinæ accipe diuisionem glossæ, & illam prosequere.

Ecclesia bona propter delictũ prælati nõ confiscantur.

Primò ponens constitutionis causam, determinat ætatem inquisitorum. Secundò punit inquisitores qui prætextu officii pecuniam illicitam modo extorquent, vel ob delictum clericorum ecclesiastarum bona cõfiscant. Tertiò præcipit notarijs, officialibus & socijs, vt hoc facientes reprehendant, & superioribus denuntient si probare possint. Quartò prohibet inquisitoribus abusum armorum, & circa quantitatem vel qualitatem officialium. hoc dicit. Ioan. And.

CAPITVLVM II.

NOlentes splendorem solitum negotii fidei per actus indiscretos & improbos [a] quorumuis inquisitorum hæreticæ prauitatis quasi tenebrosi fumi caligine [b] obfuscari: hoc sacro concilio approbante statuimus, nullis exnunc, [c] nisi qui quadragesimum [d] ætatis annum attigerint, officium inquisitionis prædictæ committi [e] inquisitoribus. Et tam ipsorum [f] quàm episcoporum seu capitulorum sede vacante super hoc deputatis commissariis [g] quibuscunque districtius iniungentes, ne prætextu [h] officij [i] inquisitionis quibuslibet modis illicitis [k] ab aliquibus pecuniam [l] extorqueant: nec scienter [m] attentent ecclesiarum [n] bona ob clericorum delictum [o] prædicti occasione officij fisco etiam ecclesiæ [p] applicare. [q] Quod si secus in his [r] vel eorum alteri fecerint, excommunicationis sententiæ eos subiacere decernimus ipso facto: A qua non possint absolui [s] præterquam in mortis articulo, [t] donec illis à quibus extorserint, plenè satisfecerint [u] de pecunia sic extorta. Nullis priuilegiis, pactis, aut remissarij

Inquisitores hæreticorum an possint alios vices suas committere.

a *Improbes.* qui dederunt causam & meritò huic constitutioni & præcedenti. ADDITIO. xlix. dist. hinc etenim. Zabarella.

b *Caligine.* Est. v. in fi. Lux obtenebrata est in caligine.

Glos. sequens duas lectur. ponit.

c *Exnunc.* ac si dicat, deinceps: vel forsan voluit papa per hoc, quòd hæc pars constitutionis statim ligaret a tempore promulgationis, non expectato lapsu duorum mensium. de quo dixi in procemio: non quo ad hoc quòd contrà facientes hoc ignorantes obligati essent ad culpam, sed quo ad hoc vt contra factum non valeret: prius verò emendatos afficere non intendit.

d *Quadragesimum.* concor. xx. quæst. j. sanctimo niales. Et quàm in episcopo, qui tamen inquisitor est. & est fi. de elect. ne no. deinceps. libr. vj. & hoc est de arbitrarijs, de quibus non cogimur reddere rationem: vt scripsi de rescriptis quando.

Glossa sequens dicit per quos. secundò quærit, soluit, & remittit.

e *Committi.* per prælatos prouinciales, vel ministros illorum ordinum, quibus deputatio talium à sede apostolica est commissa. Idem puto de inquisitoribus ab episcopis vel capitulis sede vacante: vt ij quibus committunt, habere debeant hanc ætatem. Sed quid si contra fiat: certum est quòd puniendi sunt committentes transgredientes hoc præceptum, & vide quod no. de elect. generali. §. illos in vlt. glo. lib. vj. & licet hic non apponatur decretum: videtur tamen quòd non vale commissio. pro & cõtra de elec. licet canon. lib. vj. & vide quod ibi not. in glos. ij.

Glos. seq. dicit hic quæstionem solui, contra quam allegat. deinde illud fortificat, & contrario respondet.

f *Ipsorum.* commissarius, quod est j. Et per hoc & per cap. proxi. soluitur quod olim dubitabatur, an inquisitores possent committere vices suas: & videbatur quòd non: quia decreta. vt commissi. in prin. eod. titu. lib. vj. permittit vt committant citationes & sententiarum denuntiationes: vltra illa ergo permissa committere non poterant. de transl. epi. ij. facit de offic. deleg. capi. vltim. §. vices quoque. vbi etiam conseruatur non committit nisi illa duo. videtur enim econtra: quia industria personæ. de offici. delegat. cap. is cui. libr. vj. Contra: quia sine ordinariam, sine delegatam iurisdictionem inquisitor habeat, committere potest. Primum

A patet. Secundum, scilicet cùm dicitur delegatus: quod videtur verum per decretalem, per hoc. eod. titul. lib. vj. pro & contra. eod. titul. ne aliqui. est tamen delegatus principis, & cum iurisdictione, non cum ministerio tantum: ergo committit ita seruatur. dant ergo inquisitoribus. Et tam ipsorum [f] quàm episcoporum seu capitulorum sede vacante super hoc deputatis commissariis [g] quibuscunque districtius iniungentes, ne prætextu [h] officij [i] inquisitionis quibuslibet modis illicitis [k] ab aliquibus pecuniam [l] extorqueant: nec scienter [m] attentent ecclesiarum [n] bona ob clericorum delictum [o] prædicti occasione officij fisco etiam ecclesiæ [p] applicare. [q] Quod si secus in his [r] vel eorum alteri fecerint, excommunicationis sententiæ eos subiacere decernimus ipso facto: A qua non possint absolui [s] præterquam in mortis articulo, [t] donec illis à quibus extorserint, plenè satisfecerint [u] de pecunia sic extorta. Nullis priuilegiis, pactis, aut remissorib⁹. Et tam ipsorum [f] quàm episcoporum seu capitulorum sede vacante super hoc deputatis commissariis [g] quibuscunque districtius iniungentes, ne prætextu [h] officij [i] inquisitionis quibuslibet modis illicitis [k] ab aliquibus pecuniam [l] extorqueant: nec scienter [m] attentent ecclesiarum [n] bona ob clericorum delictum [o] prædicti occasione officij fisco etiam ecclesiæ [p] applicare. [q] Quod si secus in his [r] vel eorum alteri fecerint, excommunicationis sententiæ eos subiacere decernimus ipso facto: A qua non possint absolui [s] præterquam in mortis articulo, [t] donec illis à quibus extorserint, plenè satisfecerint [u] de pecunia sic extorta. Nullis priuilegiis, pactis, aut remissoribus

Universidad de Deusto
Biblioteca

de vſu.cùm tu.de rap.ca.ij.& vide quod no.de ver.ſig.ex par te.j.in ſi.iiij.glo.

a *Remiſſionibus.* concor.de cenſi.exigit.ad ſi.de reſcript.ſtatutum.circa finem.lib.vj.& adde quod ibi not.

b *Commiſſarios* n.l.dicit de epiſcopis:vt etiam ſ.dixi.& facit j.verbum,prælatis.

c *Valeat.* in aliis ergo non habet locum quod ſequitur.

Corrigere & corripere differunt.

d *Corrigere.* quàtum in eis eſt: vel id eſt corripere,quod poſſunt,ſed non corrigere:manus comprimere poſſunt,ſed nõ animum mutare.xlvij. diſtinct. ſ.neceſſe.in fi.Ioan.And.

e *Secreto.*ij.q.j.ſi pec cauerit.

f *Valeant.* aliàs taceant.ij.queſ.vij.plerunque. Ioannes Andreæ.

Inquiſitor hæreticæ prauitatis poteſt remoueri ab officio quos ſibi in ſua diſtrictione non dedit.

g *Amouere.*licet prælatus inquiſitoris,ſcilicet prouincialis,ſibi ab officio remouere poſſit,vt hic patet iuriſdictio tamen inquiſitoris non ab ipſo prælato, ſed a papa immediate dependet.x. vt ſolus actus committendi vel remouendi penitentes illum.& hæc patet.x in primlegiis officij:ex quo ſequitur quod corrigere vel alterare non poſſet facta per illũ vertute officij,ſed illum amotũ putat,vt hic.

h *Tentantur.* non dicit,poſſint.

i *Tradictos.* notarios, officiales,& locios. Ioan.And.

k *Quibus.* ordinariis locorum.

l *Perferant.* de ſtatu reg.c.vlt.de cleri.ægro.ca.vnico.ſ.ii autem.lib.vj.

m *Conceſſione.* facta per priuilegia officij,vt habere poſſint officiales armatos.

n *Exequenda.* ſunt enim tales qui velint & poſſint officio.deſeruire ſi.de prębẽ.ſuper inordinata.de cleri.non reſi.ca.iij.& iiij.

Diuiſio.

AD *noſtrum.*] Primò ponit ſectam & errores.Secundò ibi, Cùm autem,illa damnat. Tertiò excitat:ibi,Porrò. A nonnullis in concilio Viennenſi fuit expoſitum ꝙ erat quædam ſecta hominum,qui homines vulgariter appellantur Beguardi:& quædã mulieres nuncupatæ Beguinæ:que ſub vmbra cuiuſdã ſanctitatis ſeminabãt multos errores: de quibus pronuncur octo in textu.tunc concilium reprobauit illam ſectam & errores ſuos: & præcepit eis vt denſterẽt a tali ſecta: & ſimiliter præcepit epiſcopis vt illos nõ admitterent:& imponit pœnam ſi perſeuerarint in ſua ſecta. Nota de verbo, ſecta, quod accipitur hic in malum ,alibi in bonum. de hoc in glo.iij. Nota quod diabolus dicitur fautor malorum. de hoc in glo.in verſi.fatore.de ſepult.clemen.dudum.verſi.ab olim Zabarel.

o *Diſpicientia.* ſi ſupra ea.compil.de cenſi.ad noſtrum.

Gloſſa ſeq ponit differentiam.

p *Secta.* ſcribitur per c, & non per p. & dicitur à ſeco ſecas. alij quòd a ſequor ſequeris : & eſt proprie habitus animorum & propoſitum in malo circa falſum diſciplinam. inde tales dicuntur ſecti, id eſt ſ. parati & diuiſi ab vnitate fidei & eccleſiæ: tamen interdum ſumitur in bona parte Cod.de pac.l. vltim.in fi. Per p ſcripta deſignat claſſuram ſupra ead.compil.de ſta. mo. ne in agro poſt prin. ADNOTO. Scribitur etiam ſeta ſine c,& p, & ſignificat pilum ducum cum quo poteſt trahi filum. de pœniten.diſt.ij.ſicut ſeta.Zabarella.

q *Beguine.* de quibus ſupra ea.compil.de rel.do.e.j.

r *Satore.* id eſt ſeminatore diabolo ſupra de elect. licet de cunanda,in prin.& ſupra ea.compil.de ſepul.dudũ.poſt prin.

ſ *Primò videlicet.* ſcio quòd expedit textum,cuicunque facultati conueniat,per gl.aperiri.Itẽ puto decere ꝙ in declarandis infra ſcriptis erroribus loquar apertius mere canoniſta: quia in ſacra pagina, licet modicum, ſtudui ſub ipſo excellentiſsimo doctore magiſtro Ioann. de Parma ordinis prædicatorum,per cuius doctrinam Deo duce iſta clareſcent: hoc dixi, vt prolixitati parcatur.

t *Gradum.* vide quod not.de pœnit.diſtin. xj.radicata. ſ. hæc quæ de charitate. in j.& ij. gloſſ. & xlvij. diſt.omnes in fi.

Gloſſa ſequens ponit duos intellectus, quorum primus catholicus, ſecundus hæreticus. ad auctoritatem quę facit pro ſecundo, remittẽdo reſpondet.

u *Impeccabilis.* ſi hoc intelligeretur de Dei potentia abſoluta: catholicè dictum eſt ſet per eã reddi poſſe quem impeccabilem. & hoc priuilegium gloriоſæ virgini Mariæ creditur datum eſſe diuinitus, dicere autem hominem hoc poſſe ſe ſecundum legem communem, qua Deus ſanctis dona gratiæ ſuæ diſpenſat, hoc eſt hæreticum. Nam ſecundum legem communem nullus poteſt impeccabilis fieri,niſi per Dei beatificam viſionem, qualis ſolùm poſt hanc vitam datur beatis: vt j.dicetur, & etiam dicit beatus Thomas parte, j. quæſti. 100.arti.ij. Forte mouebantur iſti auctoritate Ioan.in epiſtola.j.cap.iij.ibi:Omnis qui natus eſt ex Deo,non peccat. Sed Hieronymus contra Iouinianum plene hanc auctoritati reſponder.de pœni.diſti.ij.ſi enim, inquit.probans multis auctoritatibus hominem etiam perfectum in via aut in hac vita peccare poſſe illud idem probans exemplis Dauid, Salomonis, Moſaæ, Petri, & aliorum prælectorum qui in via peccauerunt.Ioannes Andreæ.

Impeccabilis an poſſit aliquis fieri.

D x *Non valebit.* Aug.ad Hiero.conradicens,quòd charitas in quibuſdã eſt perfecta, in quibuſdã imperfecta:ſed perfectiſſima in hac vita haberi non poteſt de pœni.diſt.ij.charitas in quibuſdam.ſa.ea.diſtin.ct.ſiquis tantam.dicebat enim Pſalm. Ambulabunt de virtute in virtutem. & Apoſtoli Lucæ xvii. in prin. Auge nobis fidem. quæ plene videas de pœnit. diſt. ij.cùm ſanctam,

Charitas perfectiſſima in hac vita haberi non poteſt.

Gloſſa ſeq.arguit reſpondet per rationem quam per ſimile probat,& concludit.

y *Perfectior.* hoc eſt falſum.minus enim per augmentũ poteſt peruenire ad quantitatẽ maioris in iis quę habent quantitatem vnius rationis,& facit de priuilegiis,ex ore.verſi.porrò. ſed gratia alterius hominis ſe habet ad gratiam Chriſti, ſicut virtus particularis ad vniuerſalem.vnde ſicut virtus ignis quantũcunque creſcat,non poteſt æquari virtuti ſolis:ita grati a hominis quantumcunque perfecti,non poteſt æquari virtuti & gratię Chriſti:vt etiam dicit Thomas iij.parte.q. vij.articul.xj.in fin. non eſt ergo facienda æquatio finiti ad infinitum.facit de ſumma trinitat. damnatus. verb. cùm ergo.in fine.

Gratia hominis gratiæ Chriſti æquarinon poteſt.

Gloſſa

Gloſſ.ſequens primò hoc dictum improbat ratione & exemplo. Secundò allegat pro illo dicto auctoritatem euangelij:& tripliciter reſpondet.

Eccleſia quare eſt vna.

Ieiunare tenentur etiã perfecti.

a *Secundò quòd ieiunare.* hoc eſt hæreticum.conſtat enim ꝙ perfectio quantumcũque magna in hac vita ordinẽ eccleſiæ non ſubuertit, ſed perficit: ſed quandiu manet ordo eccleſię, manet obediẽtia inferiorum ad ſuperiores:ſic,ſcilicet ꝙ eorum præceptis obedire tenentur. xciij. diſtin. per totum. de maio. & obe.per totum.ergo per nullum gradum perfectionis abſoluitur à præcepto ieiunij vel aliis præceptis eccleſiæ: vt dicã.j. verſũ.prox. Qui tamen teneantur ad ieiunia eccleſiæ,ſcripſi de obſer.ieiu.ſuper rubrica,& ca.ij.in fine.Paulus ergo qui perfectiſsimus fuit,per ieiunia & corporalia exercitia caſtigabat corpus ſuum,dicens:Caſtigo corpus meum &c.j.ad Corinth.c.ix.in fine.& de pœni. diſt.ij.ſi enim.verſi. Paulus. Sed pro iſtis faciebat Lucæ v.ibi, Non poſſunt filij ſponſi ieiunare quandiu cum ipſis eſt ſponſus. Matthæi vlt. Vobiſcum ſum vſque ad conſummationem ſeculi. ergo perfecti ad ieiunia eccleſiæ non obligantur.Sed ad hoc reſponderur tripliciter. primò ſecundum Chryſoſt. iſtud intelligitur de diſcipulis qui adhuc imbecilles in corporali præſentia Chriſti magi erant fouendi dulcedine, quam exercentia Chriſti magis erant fouendi dulcedine, quam exercentia auſteritate ieiunij. Vel ſecundum Hieronymum, illud de ieiunio veterum obſeruantiarum, quaſi per id innuat dominus apoſtolos non detinendos in veteribus obſeruantiis, quos perfundi oportebat gratiæ nouitate. Vel tertiò ſecundum Auguſtinum illud intelligitur de ieiunio quod pertinet ad humilitatem tribulationis. vnde vbi Lucas dixit filios ſponſi ieiunare, Matth.ix.ca.dixit lugere. hoc non conuenit perfectis, quibus conuenit ieiunium cum gaudio mentis in ſpiritalia ſuſpenſæ.& de hoc Tho.ij.ij.q.calvij.ar. iiij.in fi.

Gloſſa ſeq.probat duplicem orationem conuenire cuique perfecto.& de vtraque remittit.

Orare tenẽtur etiã perfecti.

b *Nec orare.* hoc eſt falſum:nam homo quantumcunque in ſtatu viæ perfectus, habet orare, vt diuina virtute perſeueret in illa perfectione:ad quã perſeuerantiam virtus propria non ſufficit.vnde omnibus viatoribus quantumcunque perfectis dicere incumbit ex Dei præcepto Matth.vj. Et ne nos inducas in tentationem: & reliqua contenta in oratione dominica.hoc dicit Aug.in lib.de perſeuerantia. conſtat etiam quòd multis datur gratia,quibus non datur perſeuerantia in gratia:nec neges per hoc illam gratiam. habebant enim per illam quòd perſeuerare poterant.Item illa inchoata eſt quantum ad mentem, ſed non conſummata quantum ad carnem: quod prius erit in patria:vbi non ſolum perſeuerare poterit, imò non perſeuerare nõ poterit.& hoc per Tho.j.ſecundę.q. cix.ar.vlt.Item quantumcunque in via perfectus habet orare pro beatitudinis adeptione quam nondũ habet: ſicut Pſal. Vnam petij à domino,hanc requiram,vt inhabitem in domo domini.vnde Chriſtus inquantum homo orauit pro corporis gloria & ſimilibus dicens,Ioan.xvij Clarifica filium tuũ &c.& de hoc etiam quomodo Chriſto conueniebat oratio, Tho.parte iij.q.xxj.art.iij. De oratione autem ſatis ſcripſi.ſ. ea.compi.de reli.ca. vnico.ad finem.

Obedire papæ eſt de necceſſitate ſalutis.

Senſualitas quid eſt.

c *Senſualitas.* quæ eſt vis animæ appetens deſiderabilia corpori: & refutans nociua: & hanc dicimus animam ſenſitiuam: de qua ſatis dixi.ſupra ead.compil.de ſumm. tri.ca. vnico.ij.reſponſo.

d *Placet.* dicunt iſti licere quod libet.iiij.dif.denique.in fi Alexan.ad Didymum. Ea quæ voluntas ſibi vendicat, honeſtate plerunque negamus admittere. dedit nobis multas natura blanditias quas plerũque virtus cohibet. Ouidius in epiſtolis: Eſt virtus, placitis abſtinuiſſe bonis.facit xj.q.j.aliud. & quæſt.iij.quid ergo.

e *Tertiò, quòd &c. obedientia.* Reprobatur de renun.niſi.ver. ſed dices. de reg. licet. & peccatum paganitatis incurrit qui cum Chriſtianum ſe aſſerat, ſedi apoſt. obedire contemnit. lxxxj.diſt.ſi qui ſunt.in fi.quod intellige vt noc.xix.dif.nulli fas.& de elect.generali. ſ.illos.lib.vj.

Papæ conſtitutioni obedire, paganitatem incurrit.

Gloſſ. ſequens improbat dictum per auctoritatem & ſimilitudinem eccleſiæ triumphãtis,& per naturalem rationem.

f *Eccleſiæ.* hæc ſunt omnino hæretica, & contraria illi articulo fidei,vnam ſanctam catholicam eccleſiã. Conſtat enim eccleſiam ideo vnam, quia in vniuerſali eccleſia eſt vnum caput ſupremum,cui omnes de eccleſia obedire tenentur, ſcilicet papę,hoc illo ſtatuente per quẽ reges regnant,& legum conditores iuſta decernunt. Prouer.viij.alias iij. Eſt enim eccleſia militans exemplata diuinitùs à triumphante, dicente Ioannne in Apocalyp.xxj.in prin.Vidi Hieruſalem,ſanctam nouam deſcendentem de cœlo &c. Et Moyſi dictum eſt Exodi. xxv. in fin. quòd omnia faceret ſecundum exemplar ſibi monſtratum in monte. cùm igitur in eccleſia triumphante ſit vnus princeps ſupremus, cuius obedientiæ tota ipſa eccleſia perfectiſsimè eſt ſubiecta,ſcilicet Deus: neceſſariò ſequitur toti militanti vnum ſupremum principẽ præſidere, ſcilicet papam, cuius præceptis omnes obedire tenentur: & hoc eſt de neceſsitate ſalutis: vt in extrauaganti Bonifacij,vnam ſanctam. & fortius in iis qui ſunt perfecti. xxij.quæſtione ij.ne quis. Inde prædictum fuit Oſee.j. Congregabuntur filij Iudę & filij Iſraël pariter, & ponent ſibi caput vnum. & Ioannis x. Fiet vnum ouile, & vnus paſtor. de bapt.licet.& j.de ſentent. excommunica.cap.j. concord. Hanc obedientiam probat naturalis ratio. ſicut enim operationes rerum naturalium procedunt ex naturalibus potentiis, ita operationes humanæ procedunt ex humana voluntate. oportuit autem in naturalibus vt ſuperiora mouerent inferiora ad ſuas actiones per excellentiam naturalis virtutis collatæ diuinitùs. ſic oportet in rebus humanis quòd ſuperiores moueant inferiores per ſuam voluntatem ex vi auctoritatis diuinitùs ordinatæ: vt ſatis probat Thom. ij.ij. quæſtion. ciij. articul.j. Iſtorum autem ſuperiorum mouentium vnus eſt ſupremus, vt prædixi. Omnes igitur ſunt ſubiecti motioni illius, & ſunt in illo quaſi membra de membro &c.de elect.ſignificaſti.quod allegant iſti,non obſtat, vt ſtatim dicam.

Seruitus eſt duplex.

Gloſſ.ſequens reſpondet auctoritati apoſtoli.

g *Liberta.* ij.ad Corinth.iij. xix.q.ij.duæ ſunt. in fi. & hoc intelligitur de libertate à ſeruitute peccati: non à ſeruitute qua viri quantumcunque perfecti ſunt adſtricti prælatis eccleſiæ vel ſecularibus principibus: nam virtus qua homo ſubiicitur homini, ad corpus pertinet,non ad animam, quæ manet libera.licet ergo in via per Chriſti gratiam à defectibus animæ liberemur, non tamen à defectibus corporis:quod patet per apoſtolum ad Rom.vij. Filij ergo Dei per gratiam, licet ſint liberi à ſpiritali ſeruitute peccati, non tamen à corporali qua eccleſiaſticis vel temporalibus dominis ſunt adſtricti:vt dicit G.ſuper j.ad Timoth.vj. Illi quicunque ſub iugo &c.

Obedire papæ eſt de neceſſitate ſalutis.

Gloſſa ſequens improbat primò hoc dictum per rationem de qua remittit. Secundò diſtinguit abſolutã Dei potentiam & legem communem. Item beatitudinem accidentalem & eſſentialem.

Perfectionis beatificæ omnem gratiam an qui in hoc ſeculo poſſit obtinere.

h *Quartò, quòd homo &c. beata.* hoc eſt falſum:quia vt ſ. dixi, in via huius peregrinationis charitas quantumcunque perfecta deſeri poteſt,ſed nõ in patria.& vide quod not.de pœni.diſt.ij.in ſumma.& diſt.iiij.ſi ex bono.circa medium in gl. vnde Ouidius.& facit Prou.xxiiij.de pœ.diſ.iij ſepties.vnde apoſtolus j.ad Corinth.xiij. in fi. Videmus nũc per ſpeculum in ænigmate,tunc autẽ facie ad faciem. Circa hoc autẽ ſciendum quòd homo mortalem vitam agẽs, etiam per Dei potentiam abſolutam nõ videtur poſſe obtinere omnem gradum perfectionis beatificę,loquendo de beatitudine accidentali. Ratio:quia ad illius beatitudinis perfectionẽ pertinet perfecta impaſſibilitas & glorificatio,quę propter contradictoriũ cum eius paſſibilitate ſtare non poteſt. ſecundũ etiam legem communẽ qua Deus beatificat homines, nullus poteſt eleuari à Deo ad ſuæ eſſentiæ beatificã viſionem niſi totaliter moriatur:ſicut communiter eſt de animabus nunc beatis. vnde Exod.xxxiij. Non videbit me homo & viuet. vel niſi ſic abſtrahatur à ſenſibus corporis quòd neſciat an ſit in corpore vel extra corpus, ſicut accidit Paulo: vt j. dicam. & de hoc Thom.parte j.queſt.xij.art.xj. Sed dicere hominem per Dei potentiam abſolutam & ipſius priuilegium ſpeciale poſſe finalem beatitudinem conſequi ſecundum omnem gradum beatificæ perfectionis, quantum ad eſſentialem beatitudinem.quæ conſiſtit in perfecta viſione diuinæ eſſentiæ:& ſe-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cundum quosdam in perfecta Dei dilectione & fruitione se cundum doctorem meū catholicū est: & inducit illud Aug. xij. super Genesim ad literam: & in lib. de videndo Deum ad Paulinam, dicentis quòd Moyses ex Dei privilegio speciali adhuc mortalem vitam agens, Deum per essentiam vidit tanquam futurus ludæorum doctor. vnde Numeri xij. de ipso, palam vidit Deum, & non per ænigmata: & facie ad faciem allocutus est eū. Exod, xxxiij. viij. q. j. Moyses. vbi de hoc. & Paulus idem privilegium habuit, tanquam futurus doctor gentium. vnde dicit ij. Corinth. xij. se raptum in paradisum Dei. constat autem intelligentibus secundum eum quòd omnem perfectionē beatificę visionis & fruitionis puræ creaturæ possibilem potuisset Deus eis conferre & communicare per suā potentiam absolutam. alle. Tho. iiij. sentent. dist. xlvj. arti. vij.

Glossa sequens errorem literæ ostendit per canonem, authoritatem, & rationem.

a *Quintò quòd &c. non indiget.* quasi hoc possit sua naturali virtute. Hoc expresè est hæreticum & reprobatum. de consec. distinct. iiij. ca. vltim. & ibi soluitur quod opponitur de libertate arbitrij: & est contra doctrinam apostoli ad Roma. vj. Gratia Dei vita æterna, id est beatitudo perfecta. Huius ratio est: quia illud quod est proprium superioris naturæ, non potest natura inferior assequi nisi per actionem superioris naturæ, cuius illud est proprium: sicut nec aqua potest fieri calida nisi per actionem ignis. videre autem Deum per essentiam (in quo perfecta beatitudo consistit) soli Deo est proprium: nulla igitur natura intellectualis potest Deum per essentiam videre nisi Deo hoc faciente: propter quod dominus Ioannis xiiij. Qui diligit me, diligetur à patre meo, & ego diligam eum, & manifestabo ei meipsum. & vide quod dixi supra ad. compil. de magi. cap. j. in princip. in glo. per quam.

Deum videre per essentiam nulla intellectualis natura potest.

Glossa seq. ponit duplex significatum imperfecti scilicet pro non habente summam perfectionem, & pro vitioso. ponit etiam duas species virtutum purgatorias & animi purgatiper hæc concludens hæresim. in fine ostendit insaniam.

b *Sextò, quòd se &c. Imperfecti.* ad huius intelligentiam sciendum quòd Macrobius super secundo de somnio Scipionis dicit quòd Plotinus inter philosophiæ professores cum Platone maximè distinguebat duo genera moralium virtutum: quam distinctionem approbant theologi. quædam enim sunt modificativæ passionum insurgentium in sensualitate hominis, vel actionum occurrentium hominis: sicut temperantia modificat delectationes existentes in cibis & venereis, fortitudo timores & audacias quæ sunt circa pericula mortis, & sic de aliis. & istæ dicuntur purgatoriæ: quia sunt hominum nondum purgatorum à passionum iusultibus, & per consequens non summè perfectorum, sed ad id toto conatu tendentium. Aliæ sunt non regulantes passiones sensualitatis, sed solum tenentes animā hominis in Deo & in summa perfectione: vt si temperantia terrenas concupiscentias ignoret, fortitudo passiones nesciat, prudentia solis diuinis intendat, iustitia mentē cum Deo perpetuo fœdere teneat. & hæ virtutes dicuntur animi purgati, quia sunt solū hominū totaliter purgatorum à passionū molestiis: quod est solum beatorum, vel paucissimorum in hac vita perfectissimorum. huic conuenit quod dicit Aug. xij. de trinit. quod nunc agit iustitia in subueniendo miseris, quod prudentia in præcauendis insidiis, quod fortitudo in perferendis molestiis, quod temperantia in coërcēdis delectationibus prauis, ibi nō erit, vbi nil mali erit: sed iustitię erit, Deo regenti subditū esse: prudentię, nullū bonum Deo præponere vel æquare: fortitudinis, ei firmissimè cohærere: tēperantiæ, nullo affectu noxio delectari. Et per hoc patet hoc sustineri posse, quòd anima perfecta perfectione patriæ vel summa perfectione, quū paucissimi habuerūt in via, licentiat virtutes habquantū ad actū: quia habēt alios actus specie ab iis qui in via torib⁹ inueniuntur: sed nō licentiat quo ad habitū: imò tunc perfectissimè illas habet: mā habet charitatē in summo: & per cōsequēs omnes habitus virtutū moraliū. Vnde Apostolus. j. ad Corinth. xiij. Charitas patiens est, benigna est &c. & facit de pœni. dist. in ij. charitas. ij. Hoc viso sciendum est quòd dicere imperfecti hominis esse se exercere in actibus virtutū moralium, reprimendo scilicet impetum passionum per iudicium rationis & imperium voluntatis, hoc est bene dictum, si sumamus imperfectum pro nondum habente summam perfectionem, vt prius dixi, qualem scilicet habent beati in patria. & qualem habuerunt paucissimi in hac vita, scilicet Christus, beata virgo, primi parentes in statu innocentiæ: & forsan alij ex privilegio speciali. Sed si sumamus imperfectum pro vitioso, vel carente perfectione necessaria ad salutem, hoc est hæreticum. Apostolus enim qui perfectissimus fuit in via, reprimebat insultus carnalium passionum. vnde dicit. j. ad Corinth. ix. in fi. Sic pugno, non quasi aërem verberans: sed castigo corpus meum, scilicet motus carnis illicitos reprimendo, secundum Aug. & in seruitutem redigo, scilicet carnem spiritui seruire cogendo, secundum eum. ad idem ad Roma. vij. Video aliam legem &c. & ij. ad Corinth. xij. Ne magnitudo reuelationum me extollat, datus est mihi stimulus carnis.

Virtutum moralium duo sunt genera.

Exercere se in actibus virtutū moralū, an sit hominis imperfecti.

anima licentiat à se virtutes.

Septimò, quòd mulieris osculum c (cùm ad hoc natura non inclinet) est mortale peccatum: actus autē carnalis (eū ad hoc natura inclinet) peccatum non est, d maximè cùm

Peccatū dicitur mortale duplicit.

Item Hieremias & Ioannes Baptista qui fuerunt sanctificati in vtero, secundum theologos habuerunt fomitem inclinantem ad venialia, licet non ad mortalia: & contra tales insultus bellauerunt. vnde cantat ecclesia de Ioanne Baptista: Antra deserti teneris sub annis, ciuium turmas fugiens petisti: ne leui saltem maculare vitam famine posses. Beatus Martinus legitur quòd carnem spiritui seruire cogebat. De beato Benedicto Grego. dicit ij. dial. quòd insultus carnalis tentationis repressit proiiciendo se inter vrticas & spinas, vt per vulnera corporis educeret ab anima vulnus mentis. Ex quibus patet quòd perfecti perfectione necessaria ad salutem, non licentiant à se virtutes etiam in actu: imò se exercent in actibus virtutum moralium. vnde ipse Apostolus ad Philipp. iiij. Quæcunque sunt vera, quæcunque pudica, quecunque iusta, quecunque amabilia, quæcunque bonæ famæ: si qua virtus, si qua laus disciplinæ, hæc cogitate, quæ accepistis & audistis & vidistis in me. De hæresi vidimus. De insania etiam huius opinionis patet: quis enim sciat se perfectum vt licentiare possit virtutum actus? certè nullus. de pœni. dist. ij. si enim. versi. nos autem iuxta. & de purgatione canoni. cap. vltim. versicu. sed hoc. & quod ibi dixi. Ioan. And.

Ioannes Baptista & Hieremias fuerunt in vtero sanctificati.

Glos. sequens distinguendo duplex mortale, scilicet secundum speciem, & secundum causam: concludit hæresim, & negat rationem. in fine ostendit insaniam, dato quòd ratio esset vera.

c *Septimò, quòd mulieris osculum.* Et est sciendum quòd peccatum mortale dicitur dupliciter. Vno modo secundum suā speciem: vt furtum, adulterium, periurium. de iureiur. etsi Christus. ver. quædam. & hoc modo oscula, amplexus, vel tactus non sunt mortalia, cùm possint absque libidine fieri, vel ex consuetudine regionis: vel propter pacem vel aliam necessariam vel rationabilem causam. Alio modo dicitur mortale, procedens ex inordinata & mala causa: vnde peccat mortaliter dans eleemosynam pauperi vt illum inducat ad hæresim. Cùm ergo non solùm deliberatus consensus in actum peccati mortalis, sed etiam in delectationem ei annexam (secundum Augustinum & theologos) sit peccatū mortale: & per consequens cōsensus deliberatus in actum luxuriæ & delectationis ei annexæ: vt probant doctores sit mortale: oscula autem libidinosa, amplexus, & tactus si fiant propter delectationem huiusmodi (sic enim solùm libidinosa censentur) manifestum est propter hanc causam libidinosa oscula fore mortalia: & hoc tenet Thomas. ij. ij. quæstione chiij. articul. iiij. nec mirum, cùm id dicatur etiam de libidinoso aspectu. xxxij. quæstione v. nec solo. & capit. sequenti. Et falsa est ratio, quòd natura non inclinet id illà: cum illa ordinentur ad actum carnalem consummatum sicut ad finem. sicut autem natura inclinat aliquid in proprium finem, ita inclinat in omnia de se ordinata in illum finem. sicut enim grauitas rei grauis naturaliter inclinat illam ad esse deorsum, ita ad descendendum deorsum. Item dato quòd ratio esset vera: non tamen concludit. si enim aliquid esset mortale, quia natura non inclinat: ergo ieiunare & peregrinari, & alia pœnalia facere, credere Deum trinum & vnum, & alia quæ fidei sunt, ad quæ non inclinat natura, essent mortalia: quod est insanum.

Oscula libidinosa sunt mortalia.

Glossa sequens reprobat id per canonem, & quinque auctoritates: & de ratione remittit.

d *Non est.* hoc reprobatur etiā in simplici fornicatione. xxv. dist. §. aliàs ea demum. xxij. q. j. prædicandum. xxxij. q. iiij. meretrices. Hoc probat Apostolus ad Galat. v. vbi præmissa fornicatione, & aliis vitiis, submittit: Qui talia agunt, regnum Dei non possidebūt. solum autem mortale excludit à regno Dei. ergo

Fornicatio simplex est peccatum mortale.

Dei: ergo &c. ad idem Tobi. iiij. ibi, Attende tibi ab omni fornicatione: & præter vxorem tuā non patieris crimē scire. sed crimen importat mortale. lxxxj. dist. ca. j. ad idem de pœn. & remiss. Deus qui. Item est præceptum decalogi, non mœchaberis. Exo. xx. xxxij. quæst. vj. non mœchaberis. Ad idem Deut. xxiij. ibi, Non erit meretrix &c. & j. ad Corinth. vj. Fugite fornicationem &c. hoc idem ratione cōcluditur, quam plene Thom. prosequitur quæstione quam proxim. glossa allegaui, in secundo articulo.

a *Cum tentatur.* Tūc est resistendū, & actu virtutis vtendum: vt dixi §. versū. proxi. nō ferro. de cor. vit. significauit.

Glossa sequens reprobat hoc dictum per auctoritates, canones, & per rationes, in fine ostēdens illorum rationum in saniam.

b *Octauò, quòd &c. Exhibere.* cùm tamen scribatur ad Phili. ij. quòd in nomine Iesu omne genu flectatur. & de immu. eccle. decet. libr. vj. reprobatur etiam hoc de celeb. mis. fanē. de consec. distin. ij. nihil. Nam etiam cum euāgelium legitur, curuari debemus. de cōsec. dist. j. apostolica. ad idem 50. distin. in capite. Hæresis. autē & insania huius dicti patet: quia contradicit doctrinæ vtriusque testamenti. præcepit enim propheta etiam perfectis in Psal. xcvij. Dominus regnauit, iratæantur populi. ibi, Adorate scabellum pedum eius, quoniam sanctum est. quod de Christi humanitate, & specialiter de Christi carne exponit Aug. sic etiam dicit Apostolus ad Heb. j. Introducit primogenitum in orbem terrę: & adorent eū omnes angeli Dei. Constat etiam non solum per præceptum ecclesiæ. de pœn. & remiss. omnis. sed etiam per præceptum Christi, quòd omnes quantumcunque perfecti teneantur determinato tempore sumere corpus Christi. Ioannes vj. Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem &c. de consec. distin. ij. prima. & Luc. xxij. apostolis sumentibus perfectis dixit: Hoc facite in meam commemorationem. ead. compil. de rel. & vene. si dominum. post prin. Sed qua ratione tenetur quis corpus Christi sumere & spiritaliter manducare, eadem ratione tenetur ipsum adorare, etiam latriæ adoratione: vt probat Augu. super Psal. prædic. & probat Tho. iij. parte quæst. xxv artic. j. & ij. Ratio autem istorū quæ senuitur, est infania, secundum quam virgo beata, euangelistæ, apostoli, item patriarchæ, prophetæ, fuissent summè imperfecti, cùm ex gestis & verbis ipsorum appareat q̄ circa hoc iugiter cogitabant. plus: quia omnes beati de imperfectione notarentur, qui in diuina essentia vident quotidie omnia sacramenta humanitatis Christi, & illa liquidissimè contemplantur.

Carp⁹ Christi sumere determinato tempore tenetur omnes quantū cunque perfecti. & ipsum adorare.

Tullius contra simulatores.

c *Sanctitatis.* vide quod super eod. versi. dixi ea. compil. de reli. do. c. j. Tullius lib. j. de Offi. Totius iniustitiæ nulla capitalior, quam eorum qui cùm maximè fallant, id agunt vt boni viri videantur.

Propago ęquinocium.

d *Propagentur.* est propago propaginis vitis extēsa sub terra. Item aliquius progenies vel prosapia, est propago propagas, quod respicit producentem vel procreantem. inde dixit quidam: Vitem propago, bibet inde futura propago.

e *Commorantur.* vide eod. titu. vt commissi. libr. vj. versi. & contra illos.

f *Vluenem.* eod. tit. ad abolendam. & ca. excommunicamus.

DE HOMICIDIO VOLVNTARIO vel casuali.

Visum est superius de crimine hæresis quod est grauissi-

mum crimen: nunc videndū est de alio crimine, videlicet de homicidio. Et quia homicidiū aliquando committitur voluntariè cum deliberatione & proposito, aliquando casualiter & fortuitò: ideo annectitur præsens rubrica, de homicidio voluntario vel casuali.

Furiosus, infans, vel dormiēs hominem mutilans vel occidens, non efficitur irregularis: nec etiam ille qui alter mortem vitare nequiens, suum inuasorem occidit vel mutilat. b. d.

SI *furiosus*, a Se summat habens duo dicta, in quorū primo determinat tres casus, in secundo quartum.

Præsupponendum est q̄ siquis hominē occiderit, vel hominis membrū mutilauerit, id est separauerit, talis efficitur irregularis, adeò q̄ si tempore homicidij non sit promotus ad sacros ordines, non poterit promoueri. Si verò sit promotus, non poterit ministrare in ordinib⁹ susceptis, nisi cum eo dispensetur. Et licet dicant quidam q̄ nullo modo possit dispensari cum talibus, quia sunt irregulares de iure diuino per illa verba ad Dauid regem: Non ædificabis mihi templum, quia vir sanguinis es. tamē communis opinio est q̄ possit dispensari: sed papa non consueuit dispensare cum talibus. CASVS. Quidam furiosus incidit in furiā, adeò quòd erat mente alienatus. iste non fuit positus sub custodia à suis parentibus: quod fieri debebat, per l. diuus. ff. de officio præsidis. Iste furiosus occidit aliquem, vel mutilauit membrum hominis: postea fuit à furore liberatus. Quæritur, an possit in ordinibus susceptis ministrare? Dicit Clemens quòd sic. Idem dicendum est de infante. Idem de illo qui dormiendo aliquem occidit. Idem de illo qui occidit aggressorem, cùm non posset alias mortem euitare, adeò quòd iste sic inuasus posset se defendere celebrando missam: & manibus sanguinolentis potest finire missam. hoc dicit. Helias Reg. Colligo aliqua notabilia. Primò, quòd mutilatio sit per separationem membri: sed debilitatio est quando non fit separatio, sed redditur corpus debile. Not. quòd furiosus ex homicidio non incurrit irregularitatem. Nota quòd furiosus proprie non delinquit: quia delictum non fit sine animo delinquendi. Not. q̄ ex homicidio vel mutilatione incurritur irregularitas. Nota q̄ idem dicendum est de infante, sicut dictum est de furioso. secus de impubere proximo pubertati: quia in eo cadit omne delictum præter delictum carnis: nisi malitia & vigor naturalis suppleant ætatem: quia etiam talis impubes potest contrahere matrimonium.

a Imo, no. ad contrario istius text. quòd ex fa effusione sanguinis nō incurritur irregularitas. facit de clem. pug. in duel. c. 1. de homici. si quis. lib. 6.

Et quid sit irregularitas, doc. hic & Vanc el ca. 1 §. cauent. de sen. excō. lib. 6. Spe. de offic. legat. §. 2. vers. sixta. & quid sit membrum Bar. l. 2. ff. de publ. in authen. sed nouo iure. C. de seruis fugi. & ad intelligendum ca. vidēbis Mar. Soz. in ca. ad audientiam. de homic. Fort.

Nota ex quibus quis incurrit irregularitatem, scilicet ex homicidio & mutilatione, & requiritur quòd sit membrum principale: ideo clericus mutilando digitum, non efficitur irregularis: quia digitus non est membrum, sed officium membri. l. Hermaphroditus. ff. de stat. ho.

Nota quòd licet sit licitum alicui vim illatam repellere, ita quòd non teneatur fugere, cùm esset honesta persona cui non esset honestum fugere: si resistendo occidat, incurrit irregularitatem, licet non veniat puniendus in foro seculari.

Nota quòd mutilare & occidere æquiparantur quo ad cōtrahendam irregularitatem. de hoc in glo. nota quo ad irregularitatem.

Not. q̄ multiplex est irregularitas: quod videtur velle lex ibi, nullam irregularitatem. est enim quædam quæ tantùm impedit promouendum: quædam de iure etiam iam promotum: vt no. 50. dist. de his. de homicid. sicut.

Glossa seq. dicit quid determinat pars prima.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Si *furiosus*. Primum dictum determinat quæ habentur xv. quæsti.j.§.de furiosis, vsque ad fi.q. & quæ not. ead.q.in sum. & cap. merito.

Glos.seq.per vij, similia & per rationem eoadiuuat textum.

Furiosus in iurnam fa-cere nõ po-test.

a *Furiosus*. iste siue continuo furore laboret, siue per intervalla; quandiu furit, pari potest iniuriam, sed nõ facere ff.de in iur.illud, canonizata xv.q.j.illud, & quod per eum fit, habetur perinde ac si casu aliquo accidisset sine facto personæ ff. de admi.tu.l.vlt.in fi. vnde si damnum dat, nõ tenetur. Aquil. sed est perinde ac si quadrupes fecisset, vel regula cecidisset ff.ad leg.Aquil.sed & si quęcunque §.ij.Et idem ibi dicitur de infante: & alibi dicitur, quod infans vel furiosus perdidit vel

CAP. VNICVM.

IFuriosus[a], aut infans[b] seu dormiens [c] hominem mutilet [d] vel occidat, nullam[e] ex hoc irregularitatem incurrit. Et idem[f] de illo censemus qui mortem[g] aliter vitare nõ valens, [h] suum [i] occidit [k] vel mutilat inuasorem.

DE VSVRIS.

Clemens v. in concilio Viennensi.

B

corrupit, impunitum est ff. de rei ven. quod infans, & rationem reddit lex, quę de homicidio loquitur, ff.ad leg.Cor. de sic.l. infans ibi dicitur: infans vel furiosus si hominem occiderit, lege Cornelia non tenetur: cum alterum innocentia consilij, alterum fati infelicitas excuset. satis ergo suo furore punitur ff.ad leg.Pompe de par.l.penulti.in fi.ff.de offi. præsi.diuus j.respon.& afflicto non est addenda afflictio vij, q.j.cũm percussio.de cleri.ægro ca.penul.C.de epi.audi.tam dementis.in fi. Sicut ergo furiosus non testatur C. qui testa-

Furiosus te-stans nõ po-test, nec re-legione pro-fiteri &c.

face.pos.furiosum de suc.ab intest.c. fi nec religionem profitetur xvij.q.j.Gonsaldus de regula sicut tenor.nec matrimonium contrahit.de spon.dilectus.nec baptizat de hoc j.q.j.§. ecce quando.nec baptismum recipit nisi in casu de bap.maiores, ita nec occidendo irregularitatem contrahit: vt hic, & sacit ij.q.ix.indicas & quis probet,ibi no. & in prædic.decret. cũm dilectus in glo.hoc ideo & quomodo probetur, ibi scripti.& facit quod no.xlvj.di.c.j.

Glossa sequens rationem reddit quam fortificat. secundò ponit opi.Hostien.hic reprobatam.

b *Infans*. minor septennio C. de iure deli.si infanti.de despon.impub.ca.vnico in prin.lib.vj, & est ratio(de qua supra dixi)quia ætas illa ignorat quod videt C. de fal.mo.l.j. inde est quòd ex talium sponsalibus non contrahitur publica honestas,de despon.impu.literas.& ea.accessit.Sed Host.in decre,illa de delictis puerorum,dicebat quòd puer non doli capax si proiiciendo lapidem vel cultellum & cidit aliquem, irregularis est:licet non habuerit animum occidẽdi: quia in lege promotionis non voluntas sed factum attenditur .dicebat tamen tale homicidium dispensatione dignum, cùm censeatur quasi casuale, non habita distinctione: ex quo non discernit an de isto operã rei licitæ, vel adhibuerit diligentiam,hoc hic reprobatur.

Puer nõ do li capax ali quem occi dem an sit irregularis.

Dormiendo aliqua agi possunt

c *Dormient*.de isto habetur de baptis.maiores §.verum ff.de acquiren.pos.l.j.§. furiosos. sicut aliqui dormiendo loquuntur.ita sunt qui agunt etiam dormiendo.

Glossa seq. æquiparationem probat per alia nouem iura.

d *Mutilat*. Nota quo ad irregularitatẽ mutilationem homicidio cõparari,ad idem lj.dist.aliquantos & ca. siquis post.& c. qui in aliquo lv.dist.ij evangelica ne cleri.vel mona. clericis & ca.sententia de raptoribus in archiepiscopatu.de cleri.pugnantia duel.ca.j.in fi.eo.tit.is qui.lib.vj.

e *Nullam*. hoc tollit dictum illorum qui dicebant tales quo ad ordines suscipiendos irregulares esse, sed non quo ad susceptos.quod videbatur placere Gratiano.xv.q.j.in fi. Item illorum qui distinguebant dispensabilem ab indispensabili: vt dixi in gl.minor.in fi.

Glossa sequens dicit quod determinat secunda pars,& tres opi.ponit.

f *Et idem*.determinat no,50.dist.de his ". eo.tit.ca.j.& c. si-

a Si ergo fu ga etiã opprobrio locu erat, est irregula ris non ta men puni bilis pœna legalis. de Antha. hic

cut dignum in fin.magnæ glo.per quæ patet quòd triplex in hoc erat opinio.Prima Hug.quòd talis erat irregularis Secunda lo.& Gof. quòd quo ad suscipiendo irregularis esset,sed dispensabilis: sed in susceptis licitè ministraret.Tertia hic approbata fuit Bar Brix.in præsicto ca. de his, & in quæstione quæ incipit, aliquis repellendo violentiã. quam tenebat Hostiẽsis in præli.decre. ii. & in decret.sicut.dicens quòd Clemens quartus & curia sic tenebat.

g *Mortem*. propriam: vt sequitur.

Glossa sequens exemplificat,& dubium soluit.

h *Non valens*.vt quia inangulatus erat, vel sic artatus,quod fugere non poterat[a], nec se iuuare clamore,vel aliter. Si d hoc dubitatur, in foro contentioso non crederetur sibi: sed per circunstantias occurrentes oporteret hoc iudicari.in foro pœnitentiali crederetur hoc asserenti.eodem titulo,signi ficasti ij.de spon.tua.

Officiales communitatum facientes, dicentes vel scribentes statuta super vsuris soluendis, non repetendis, vel non restituendis, vel iudicantes secundum illa, vel non delentes illa (si possunt) intra tres menses de libris communitatum, vel illa seruantes, excommunicati sunt.Ioannes Andr.

CAPITVLVM VNICVM.

EX graui ad nos insinuatione peruenit q̃ quorundã communitates locorũ in offensam Dei & proximi[l], tiens clericum non est excõmunicatus: vt ibi scripsi. irregularitas enim ista contrahitur sine culpa etiam ex merito: vt in iudice iustè occidente li.dist.ca.j.& dixi de spon.inter opera.sed illa excommunicatio non imo oportet quòd præcedat diabolica suasio circa clericum percutiendum xvij.q.iiij. cap.si quis suadente.

k *Occidat*.etiam vibrãdo.nec restringas ad exemplum quod ponit glo.penulti.Ber.in decret.sicut.

DE VSVRIS.

Visum est.§.de quibusdam delictis: verũ quia crimen vsurarum est grauius:deo videndum est de vsuris.

Obligatio naturalis in ciuilem de-ducta nõ po-test.

EX *grauj*.] Tres sunt partes principales. In prima parte præmittit abulum circa vsurarum solutionẽ, & repetitionẽ, & constitutionẽ per quã excõicat ipso facto fauẽtes vsurariis in sex casibus hic positis.In secunda præmissa ratione statuit librũ C seu codicẽ rationum vsurarij debere exhiberi:ibi,Cæterum. In tertia parte declarat hæreticum esse asserere pertinaciter, exercere vsuras non esse peccatũ: & contra suspectos de hoc vel diffamatos de hoc velut de hæresi posse procedere. Tertia ibi,Sane.Imol. In concilio generali in ciuitate Viennensi celebrato, plures iudices ciuitatum in fraudẽ concilij Laterannensis,de quo in ca.quia frustra eo.tit.in anti.faciebãt statuta de vsuris non repetendis & non soluendis: & per sua statuta cogebant debitores ad illas vsuras soluendas indirectè,sic vt delicet cum bene scirent q̃ vsuras non possent habere à suis debitoribus,ipsi mutuabant pecunias, & cõueniebant simul dicentes: Ego mutuabo tibi cẽtum vsque ad decem annos:& tu in termino solues mihi illa centum'. Et iterum dabis mihi nomine mutui totidem:hoc est, iterũ te obligabis in centũ, & illud erat magis graue debitoribus, quàm si soluerent vsuras.Concilium ordinauit q̃ talia statuentes, & etiã dictantes statuta illa, & etiam successores eorum vtentes illis statutis, sunt excõicati.Sed quid si solui vsuras, & illas volo repetere, ad probandum solutionem vsurarum peto mihi edi librũ rationũ.vtrum teneatur creditor mihi edere,id est mõstrare & ostendere librum rationum ? Videtur quòd non:quia est instrumentum priuatũ:& instrumenta priuata nõ debẽt edi.Dicit q̃ imo debẽt edi:& hoc est speciale in odium vsurarum.

Colligo aliqua notabilia.Primo quòd facientes statuta impedientia repetitionem vsurarum, vel compellentia debitores ad solutionem vsurarum, ipso facto sunt excõicati. Idem de scribentibus vel dictãtibus illa statuta. Nota q̃ licet regulariter reus non teneatur edere instrumenta ad fundãdam intentionẽ actoris l.qui accusare C.de eden.fallit in vsurariis & hoc in odium vsurarum,vt ipse teneatur edere, id est mõstrare instrumentum ad fundandã intentionẽ actoris. No.q̃ asserens, id est affirmans exercere vsurã non esse peccatum, potest vt hereticus puniri si pertinaciter asserat,& peccat cõtra articulum,in vnam sanctam ecclesiam catholicã. Not q̃ in offensam Dei est quicquid statuitur in fauorẽ vsurarũ: & dicit Stepha.q̃ est in offensam:quia per hoc ei animas furantur xiiij.q.v.pœnale. Nota contra statuta iniqua:& facit Isaiæ x.Væ vobis qui conditis leges iniquas. Zaba.

Glossa sequens in quæstione remittit.

l *Proxmi*. cui restitutio debetur. An verò valeant talia statuta quæ tollunt rerum dominia, vel actiones prouenientes de iure gentium vel ciuili. satis scripsi post Inno. & Hosti.& Compost.de constit.quæ in ecclesiarum,& facit quod no. ff. de consti.prin.l.j.

quorumcũque & sequitur in rep.fem. §. famosus. l. capitalia ff.de pa.la Bouttillus in sum. rura & doctrina cõmenta libis,cui tit. d. §. repete vel Aurelia, vel ebã pro hac nõ ofse intentio nõ turrisem fules in illa §. vt latrones vna frangulentur in furca, vna admodum hodie cõsuetũ est furibus fieri, sicut ipse dicebat, sed q̃ in ea immoderaretur nõ laqueo: vt est textus. aut damna in princ.ff. eo.sed glosa. Aperte. vj.et Mat. xxvi. cum nis iij.§. c.de homi. Liij.C.de pisce. auth. §. item lex celebrato, plures iudices ciuitatum in fraudẽ concilij Laterannensis,de quo in ca.quia frustra eo.tit.in anti.faciebãt statuta de vsuris non repetendis & non soluendis: & per sua statuta cogebant debitores ad illas vsuras soluendas indirectè,sic vt delicet cum bene scirent q̃ vsuras non possent habere à suis debitoribus,ipsi mutuabant pecunias, & cõueniebant simul dicentes: Ego mutuabo tibi cẽtum vsque ad decem annos:& tu in termino solues mihi illa centum'. Et iterum dabis mihi nomine mutui totidem:hoc est, iterũ te obligabis in centũ, & illud erat magis graue debitoribus, quàm si soluerent vsuras.Concilium ordinauit q̃ talia statuentes, & etiã dictantes statuta illa, & etiam successores eorum vtentes illis statutis, sunt excõicati.Sed quid si solui vsuras, & illas volo repetere, ad probandum solutionem vsurarum peto mihi edi librũ rationũ.vtrum teneatur creditor mihi edere,id est mõstrare & ostendere librum rationum ? Videtur quòd non:quia est instrumentum priuatũ:& instrumenta priuata nõ debẽt edi.Dicit q̃ imo debẽt edi:& hoc est speciale in odium vsurarum.

a *Iura diuina*.Leuitici xxv.Deutero.xxiij.Lucæ vj.

b *Humana*. id est ab homine tradita.& de iure cano.loquitur,saluo quod not.xiiij.q.iiij.quid dicam & eo.titul.ca.iij.& C.eo.tit.authen.ad hæc.& in authen.de eccle. titul.in princ. colix.

Iuramentũ super non quo statuto seruari non debet.

c *Iuramento*. quod nõ obligat.de re.iur. non est. lib.vj. cum principale nõ teneat de fo.cõpe.si diligẽti.Non ob. de iureiu ran. debitores. quia licet valeat iuramentum debitoris super vsura soluenda, cum seruari possit sine periculo animę, nec fit in alterius præiudicium, iuramentum tamen super seruando iniquo statuto de quo hic loquitur, respicit alterius præiudicium, vt supra: nec seruari potest sine periculo salutis æternę, sicut nec statutũ.

d *Onera*. fertur q̃ Pergami est statutũ quod repetẽtes vsuras in foro ecclesiastico per potestatem cogantur vsuratio mutuare tantam pecuniam à tanto tempore quanto tenuerunt pecuniam vsura

Obligatio naturalis in ciuilem de-ducta nõ po-test.

rij:deducant ergo na turalẽ obligationem in ciuilem, q̃ non licet,vt scripsi eodem titu:consuluit. ibi scribit Ioan. & Goffre.xiiij.q.iij.cap.j.

e *Exquisitus*.ff.de hære.statutum j.lib.vj.

f *Decetero*. quo ad pœnam excõmunicationis quam imponit j.respicit futura , ratio tamen constitutionis est antiqua eo.tit.cum tu.Ioan.And.

Glossa sequens quærit. arguit pro.soluit contrarium.

g *Facere*. quid si fiat statutum quòd nullus pro vsura recipiat vltra duos denarios pro libra in mense? videtur q̃ locum habeat pœna,quasi de pluri negando, videatur de tanto cõcedere.de præsum.nonne cum concor.contrarium puto,eo.tit. quanto de treu.& pace.cap.j.

h *Dictam*. conco.ne cle. vel mo.sententiam.

i *Iudicare*. de scribentibus iudicata non exprimit , sicut in decreta.nouerit de sent.excom.

k *Incurrant*. incontinenti sine temporis interuallo, & vide quod scripsi in decre.nouerit,super verbo,statutarios.

l *Potestatem*.sic ergo intelligatur de sent.excommu.nouerit & ibi no.per Inno.& Hostien.& co.titu.grauem & intelligo de potestate iuris & facti.

m *Tresmenses*.in decret.nouerit,dantur duo tantùm,sed casus sunt diuersi, & ibi statutum erat contra libertatem ecclesiæ, hic alias iniquum.

n *Earum*. scilicet statutorum & b.d. quia quandoque non statuunt talia , sed assuescunt , id est in consuetudinem deducunt.

o *Obseruare*. vt scripsi secundum Innocen. in decret.nouerit. obseruantes (nisi sint de personis expressis) excommunicati non sunt.

p *Dolosè*. satis scripsi de empt.& ven.ad nostram.

q *Agetur*. quo casu procedatur simpliciter & de plano ". ea. compil.de iudi. dispendiosam.

Cadeverquid significat.

r *Codices*.licet hoc sit speciale nomen cuiusdam libri ciuilis scientiæ, tamen ampliatur ad omnes libros de sum.tri. damnamus ver.non enim ff.de eden. argentarius §.j.

Glossa sequens de rationum editione remittit,distinguens triplicem formam petendi. ostendit quid addit decret.hic in fine dubium soluit.

Editio rationis per

s *Rationum*. vide quod nota.& dixi de proba. capit.j.& per Azo. in summ. de eden. §. nunc de editione rationum. Quicquid scribatur de rationibus edendis , veritas videtur q̃ rationis editio per speciales actiones petitur à tutore, curatore, socio, procuratore, & gestore, scilicet per actiones tutelæ,pro socio,mandati, & his similes. sed per edictum de edendo iustè petitur ab illo qui fecit illam ex publico officio.sed si non peritur ratione publici officij, tunc videtur idem in illis quod in instrumentis. Si igitur vt priuatus quis conficiat scripturam in libro de datis & acceptis, non cogitur ad illas rationes edendas sine causæ cognitione: & in causæ cognitione vertitur quòd illis vtatur, vel quòd petens sit priuilegiatus, vt fiscus.ff. de eden.l.ij.& sic potest recte intelligi j.C.de ede. hoc ergo nouũ facit hæc constitutio , q̃ addit alium casum priuilegiatum, in quo etiam talium rationũ sit editio quæ ante constitutionẽ illam nõ fiebat, vt fuit olim determinatum per dominum Iacobum de Blasio fratrem Archid. qui quærebat de manifesto vsurario qui episcopo satisfaciebat.quod vide in Mercu. hoc titu. sub litera E. Item scias quòd istis rationib' standum est contra eos, pro eis non. Cod. de proba.l.instrumenta. & l.rationes.& l. exemplo. & not.ff.de eden.l quędã. & numularios. in glo. sed an idem hodie, & fa-

quas actiones petuntur.

Iudex indirectè possunt ab ecclesia excõmunicari.

cit quod no.de fide instr.c.ij.in fi.j.gl.& xxiij.q.ij.sanè profertur.in gl.sed quod.

Glossa sequens not.ex pœna expressa,& remittit.secundò quæstio.soluit.

t *Censura*.quid contineat,habetur de verb.sig.quærẽti.Nõ vult ergo hæc constitutio ipso inuito domũ ipsius ingredi, vel arcam ipsius frãgi.& vide quod no.in Spec.de instr.edi §. videndum restat.ver.pone instrumenta. Et quia hanc censuram licet non directè,tamen indirectè cõtra Iudæos exercet ecclesia.eo.titu. post miserabilem.& ea.quanto satis videretur quòd etiam in fusaris haberet hoc locum, si per seculares principes tales libros edere non cogantur, per iura prædic.& facit quod dicam.j.parte proxima.

Vsurarius quitenetur rationes edere ,si dicat se illas non habere, quid in-rit

u *Ipsos*. vsurarios.& idem puto de ipsorum hæredibus suis vel extraneis.de vsur.tua nos.& cap. Michael. ff. de eden. si quis ex argentarijs.§.j.& l.quædam. §. nihil.

Glossa sequens quærit.arguit & soluit. contrario respondet, & solutionem modificat.

x *Compellendos*. quid si dicat vsurarius vel hæres se non habere rationes, vel se illas perdidisse ? Videretur credendum ipsius sacramento.ff.de eden.l. prætor.§.sed si seruus.C.de fi. instru.l.vlt.quod me.cau.cap.vlti. & facit quod no.de priuil. cum olim.j.dic contra.facit de pur.ca.c.j. In eo ergo quod dicit se non habere vel perdidisse , non credetur nisi aliter probet.habet ergo probare amissionem cum casu , pone incendio vel ruina.ff.de eden.siquis ex argentarijs. in fi.l. vlti. de fide instr. Et quod no.in decre.cum olim.non ob.quia ibi necesse est plene probari tenorem. non fit ergo magnum præiudicium , si super amissione statur iuramento. facit de procu.ex insinuatione.Sed cognosco vsurarium, qui nõ scribit rationes in libro , sed in schedulis quas statim dilacerat solutis credito & vsuris. si tali succederet hæres non vsurarius,sed alias fide dignus, statim videretur stari iuramento, si huic rei fama consentit. de testi. præterea. de proba. cum causam.de præsump.illud. & hoc casu , vel quando alias non possent haberi , posset recurri ad suffragium deere.ad nostram.ij.de iureiur.

Vsurarius fauentes à verbis pu-niuntur.

y *Si quis*.vsurarius vel non. Et sic no.quòd iura nõ solũ puniunt vsurarios, de quorum pœna eo.tit. quia in omnibus.& c.præterea.& c.quanquã.lib.vj.sed etiam puniunt fauentes, qui scilicet ad hoc opus alienigenis domos cõcedunt, vel talles in terris suis habitare permittunt.eo.tit. vsurarum.lib.vj.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Item fauētes per modū de quo.3.j. responſe.grauius autē puniuntur fauentes per modū hic expreſſum . Et ſic patet plus puniri auctorizantē quàm facientē. de hoc de offi.deleg.c.j.

Auctorizans quando; plus punitur quàm faciens.

a *Permaceter.* habetur hoc verbum 8.ea.compil.de ſum.trin. cap.vnico. §.porrò & ibi expoſui.

b *Affirmare.* vide qđ no.de ſum. trini.ca.j. lib.vj.in vlt.gloſ.

Gloſſa ſeq. ponit duo dicta quæ reprobat & remittit.

c *Non eſſe peccatum,* ex his aliqui dicunt vſurariū non obligatū reſtitutioni alij tenentur eū reſtitutioni obligatū,ſed ſicut mutuum commodatum vel depoſitū recipiens facta reſtitutione ad quā obligatus eſt,non pœnitet, ita vſurarius facta reſtitutione vſuræ, pœnitere nōtenetur.ſed hoc eſt falſum , quia obligatus reſtitutioni ex delicto , furto, vſura , rapina, vel ſimili modo , etiā poſt reſtitutionem habet pœnitere.de homi.ſicut dignum §.eos.de fur.c.vlti.de rap.cap. ij.de iniur.ſiquis domum cum ſi. & vide quod not. Hoſtien. in ſumma de pœnis, in vltim.col. ver. ſed nunquid ſufficit, & ſequentibus.

Vſurarius etiam facta reſtitutione pœnitere tenetur.

Gloſ.ſeq. rationem ponit, & ſoluit quæſtionem de Iudæis.

Hæreticus quis eſt.

d *Hæreticum.* non ſolum eſt hereticus male ſentiens de articulis fidei vel ſacramētis eccleſiæ. de hæret.ad abolendam. in princi. ſed etiām qui peruerſum habet dogma,vel falſas vel nouas opiniones gignit aut ſequitur 24. quæſt.3.inter hæreſim & ſchiſma.& cap.hæreticus,iſtud autem eſt contra doctrinam eccleſię eo.tit.c.iij.& ca.cum tu.in fi. Iudæi verò qui dicuot hoc inducentes auctoritatē Deute. xxiij.Non fœneraberis fratri tuo.pro quibus facere videtur xiiij. q.iij. ab illo.non includuntur hac conſtitutione, quia non cadit in illos propriè hæreſis quæ diuiſionem notat, quia ipſi nunquam in vnitate fuerunt . Item certum eſt quòd peccant in articulos fidei qui non ſapiūt humanitatem Chriſti, de quibus dicitur de ſum.trī. firmiter,& hoc ſcit eccleſia,& illos ſuſtinet,& nihil ad nos &c. ij.q.j. multi.de diuor.gaudemus, poſſent tamen ſuper his per eccleſiam compeſci,ſi talia dogmatizarent inter Chriſtianos, vt ſcripſi poſt Innocen.& Hoſtien.de voto,quod ſuper his.ver.defenſione ſicut & in aliis caſibus coërcentur, qui not. de Iudæ. Iudæi ſiue.Ad rationes verò ipſorum reſponde vt ſcripſi eo.tit.con queſtus.& not.Hoſti.in ſum.eo.tit. §.in aliquo.

Hæreſis propriè nō cadit in Iudæos.

Iudei quādoque poſſunt ab eccleſia coërceri.

e *Non omittant.* per modum de quo.ſ. ea.compil. de hær.c.j.

DE EXCESSIBVS PRÆLATORVM.

Continuatio.

Viſum eſt §.de vſuris,de diuerſis criminibus,& eorum pœnis.verūm quia quandoque prælati excedunt fines ſiue limites ſuæ poteſtatis,ideo ad nos informandum ponit rubricam de exceſsibus prælatorum.

Diuiſio.

Requens. Diuiditur in tres partes , quia primo conciliū narrat.xxx.grauamina,quæ inferebātur religioſis. Secundò præmiſſa ratione contra illa prouidet . Et ſic præcipit ab illis prælatos ceſſare , & facere ſuos ſubditos ceſſare , iubens ipſorum religioſorum priuilegia & iura ſeruari ibi, Verūm. Tertiò contra xxx.grauamina prouidet ibi,& quoniam. Prima pars poſſet ſubdiuidi in tot partes quot ſunt grauamina Imo. Et eſt huic ſi.ſ.ea.compil. de cenſi.ad noſtrum.

In concilio Viennenſi fuit expoſitum quòd dicœeſani nō contenti ſuis finibus & metis , ſed in odium exemptorū qui ſubſunt domino papæ immediatè, vel alij cui papa dedit in conſeruationem,comm ittebant xxvij.vel xxx.exceſſus in ipſos exemptos ,qui exceſſus ſunt clari in textu . Concilium ordinauit qꝑ dicœeſani ceſſent ab huiuſmodi exceſsibus , & quòd dimittant ipſos exemptos in quiete.h.d.H.R. Colligo aliqua notabilia.Primò, quòd ordinari* non habet iuriſdictionē in exemptos, niſi in caſibus à iure permiſsis. ideo proceſſus coram ordinariis agitatus eſt nullus ipſo iure,ita quòd exempti non tenentur appellare. Nota quòd dicœeſani non debēt per obliquum exercere illud quod de directo eis nō permittitur , & ſic non permittitur vna via quod alia eſt prohibitum . Item nota quòd exempti debent contribuere in iucundo aduentu epiſcopi, quod appellamus ſubſidiū charitatis. Nota quòd Chriſtianitas eſt vna eccleſia, licet habeat plura membra. Nobi, cum armis & erecto vexillo , quòd epiſcopus vel etiam quicunque alius non debet violentiam publicam committere cum armis & vexillo erecto,immo violentiæ ſunt a iure reprobatæ. No.quòd hic prouidetur contra grauamina quæ prælati religioſis inferunt. concor. eod. tit. fine. de priuileg. dilecti.& capi.quanto. de cenſi. cle. ad noſtrum.

Nota ibi,cæteri eccleſiarum prælati, quòd prælati dicuntur non epiſcopi:alibi prælati dicuntur ſoli epiſcopi. de ſepul.cle.dudum.Zabarella.

PTOS capiunt, [i] & incarcerant, in caſibus non conceſsis à iure. [k] Quidam [l] per grauium interminationem [m] pœnarum impediunt, ne debentes exemptis decimas ſeu reditus, illos ſoluant eiſdem: Néve [n] alii qui miſſas eorum audiant: [o]

Molentes [p] in molendinis, & coquentes in furnis eorum, Seruientes quoque & vaſallos & domeſticos [q] corundē , vel alios qualitercunque contrahentes & participantes cum ipſis,ſuſpendunt,interdicunt, & excōmunicant abſque cauſa rationabili [r] pro libito voluntatis:[s] Bona illorum interdum minuunt illicitè occupantes: Et appellationibus [t] quas prædicti exempti ob prædicta vel alia grauamina rationabiliter interponunt [u] quandoque , minimè deferentes. appellantes occaſione appellationum huiuſmodi interdum capiunt aut capi faciunt , & carceri mancipari. [x] Quidam [y] præterea capellanos in eccleſiis pleno [z] iure ſpectantibus ad eoſdem (licet nulla cauſa ſubſit legitima) celebrare non ſinunt, nec miniſtrare parochianis eccleſiaſtica ſacramenta.

f *Circunſtrepit.* ſumptum liij.di.frequens.& de reſiit.ſpo.frequens.& in princ.lib.vj.& ibi exponitur.

g *Superiores.* archiepiſcopi & patriarchæ.

h *Inquietant.* ſumptum eo.tit.nimis.in princ.

i *Capiunt.* etiam prælati ſunt excommunicati cum iniurioſa manus iniiciunt in clericos de ſent.ex.com.vniuerſitatis.

k *A iure.* de priuil.c.j.lib.vj.de hæret.ad abolendam. Per has tamen conſtitutiones Cle.in multis caſibus habent ordinarij iuriſdictionem ſuper exemptos, quos dicam j.de pœ.ca.ij.

l *Quidam.* ſecundum.

m *Interminationem.* hoc nō ligat ad pœnam.quòd dic vt not. de ſagit.cap.vnico.cum concordan.

n *Néve.* tertium.

o *Audiant.* quod tamen licet ſine præiudicio parochialiū eccleſiarū.de paro.c.ſi.quod dic vt ibi.& quod eis offertur,ſuū eſt.de ſta.mo.c.j.religioſi tamen nō debent aliquos retrahere ab acceſſu vel frequentia ſuarum eccleſiarum j.tit.j.cap.j.

p *Molentes.* quartum.

q *Domeſticos.* j.tit.j.cap.j.ad fi.

r *Cauſa rationabili.* contra hos erat prouiſum de ſenten.excommu.ſacro.

f *Voluntatis.* contra hos erat prouiſum de priuil. quanto.ſed illa loquitur de exemptis vel priuilegiatis, iſta generalius de omnibus,vt patet in fine.

t *Et appellationibus.* quintum.

u *Interponunt.* vide quod not.de priuil.auctoritate lib.vj.in vlti.glo.per Inno.& Hoſtien.de app.dilectus.

x *Mancipari.* puniēdi ſunt,vt ij.q.vj.decreto.de app.de priore. Et timentibus talia ſufficit proteſtari.qꝑ dic vt de app.ca.vlti.

y *Quidam præterea.* ſextum.

z *Pleno iure.* xvj.q.j. viſis de priuile.quoniam.

Nonnulli.

a *Nonnulli.* ſeptimum.

b *Interdicunt.* ſi de exemptione conſtat,ſententiæ non ligāt. de appel.ſi duobus.de relig.do.cum dilectus.de hoc de accu. venies in vlti.glo.cum ſuis remiſ.

c *In exigendo.* octauum.& argue ad ea quæ ſcripſi de cenſi.

Epiſcopus charitatiuum ſubſidium poteſt exigere.

cum apoſtolus ſuper verbo , charitate . qꝑ epiſcopus poteſt exigere charitatiuum ſubſidium, dummodo ſit moderatum. Ioan.

d *Exceſſunt.* cum tamen illud eſſe debeat moderatum. de cēſi. cum apoſtolus §. prohibemus de offi.ordi. conquerente in fi.

e *Et inſolitas.* nonum.

f *Contra iura.* e.o.tit. e.j.de cenſi.cap.iij.& ca.eccleſiis.

g *Nouos.* decimum & eſt hoc cōtra id de cenſi.prohibemus.

h *Proceſſus.* xj.

i *Permittunt.* per hoc poſſunt à delegatis vel conſeruatoribus puniri, cum illorum iuriſdictionem impediant.de offi.dele. cap.j. etiam ab ipſis ſubdelegatis ſi iuriſdictionem habent cod.titul. ex literis ſaluo quod de conſeruatoribus dicitur eo.tit.ca.vlti.§.vices lib.vj.

k *Tabellionibus.* duodecimum.

l *Conficiant.* in cauſis vel negotiis &c. vt ſequitur. & hoc eſt contra formam iuramenti ipſorum, de qua dixi ne cle. vel mo. ſicut re. & not. in Spec. de inſtru. edi. §. reſtat. ver. ſed quæro ſub qua.

m *Præſentatos.* xiij.

n *Obedientiam.* dicendo , ſalutem & obedientiam debitam & deuotam , vel ſimilia . ſi ſint exempti , non tenentur obedientiam profiteri. de priuile.cum olim.ij.ſi non ſint exempti , ſatis eſt quòd à principio promiſerunt.de ſimo.ne Dei.

Præſentatio per literas.

o *Literarum.* fit ergo præſentatio per literas.de his quæ fiunt à prælatis ea noſcitur,vbi de hoc in prima glo.

p *Eccleſiis.* xiiij.alias in eccleſiis.

q *Indignas.* ad eorum remotionem,dato etiam quòd eſſent digni,agere poſſunt præſentantes & præſentati.xvj.q.vij.decernimus de iure pa.ex literis.& ca.ex inſinuatione.de re iudi.cum Bertholdus.

r *Quidam etiam.* xv.

Gloſ.ſeq. ponit dictum Innoc. circa id quærit & ſoluit.ſol. obiicit, & reſpon.

Menſæ prælatorum aliquādo bona quædam applicātur.

f *Ad menſam.* Nor.Innocen.de re.eccleſi.non alie.vt ſuper quod res in quibus eccleſia habet directum dominium , ſed alius vtile , vt ſunt feuda , non poſſunt dici de menſa, cum alius fructus percipiat. & pro tanto illorum etiam ad eccleſiam reuerſorum fieri permittitur noua infeudatio. de feudis cap. ij. Sed quæritur,quæ eccleſiæ dicantur propriè de menſa prælatorum vel capitulorum , vel ſingularium dignitatum vel præbendarum? Et videtur quòd illæ quæ ſunt menſis eorum vnitæ , intantum quòd rectorem vel vicarium perpetuum non habent alium quàm illum cui facta eſt annexio. quod probat hæc litera ſupra eod. compil. de

A reſcript.capit.j.de ſup.neg.prælat. capit.j. Iſtud autem poteſt ſic eſſe per vnionem ſic factam per conſenſu capituli ſupra eadem.compil.de re.eccleſi. non alien. ſi vna.de ſta.ma. capi.j. §.ad hæc. per præſcriptionem, vt not. in præ dic.decret.vt ſuper.per papalem conceſsionem , & de hac non dubitatur. de priuile. paſtoralis. Nec putes quòd eccleſia quæ pleno iure ſubiectionis ſpectat ad illos , propterea dicatur de menſa: licet enim rector talis eccleſiæ inſtitutionem & deſtitutionem ab illis recipiat , & ab illis viſitetur etiam quo ad temporalia , non tamen poſſunt fructus ad ſuos vſus conuertere , niſi illam habeant in menſam vel in ſuos vſus conuertendam.quod ſibant prædictæ decretales. Sed ob.ei quod dixi in eccleſia quæ ſpectat ad menſam, poni & deponi pro libito vicarium temporalem. decreta. extirpandæ §.qui verò, de præbeu. & ſupra ead. compil. de iure pa. cap.j. per quæ patet quòd in eccleſia annexa quo ad temporalia inſtituitur rector vel perpetuus vicarius? Sed dico quòd aut eccleſia ſpectans ad menſam prælati, vel collegij,vel dignitatem habentis, vel præbendarij recipit ſuperioris inſtitutionem quo ad regimen eccleſię,vel ſaltem populi , & tunc locum habet quod dicitur de vicario perpetuo: aut pleno iure ſpectat ad illum etiam quo ad ſpiritualia , & tunc habet locum quod dicitur de vicario temporali, etiam ſi ſit ecclia rata , vt hic, & ſuper his vide quod ſcripſi de præbendis, de monachis. de priuileg. paſtoralis.

Eccleſiæ poſſunt eſſe ſic de menſa prælatorum multis modis.

† *No.quòd prælati non debent cum armis vnas dere bona religioſoris & de pœna inadentiū dic vt in gloſ.tenentur.Zaba.*

t *Ad firmam.* de loca. veſtra. ne prælati vices ſuas. capitul.ſi.

u *Non vacant.* facit §.ea.compil.de reſcri.c.j.de ſup.neg.prælat.c.vnico. §.præmiſſa illi non erant rectores, ſed firmarij.ſecus ſi rectores fuiſſent,licet manuales,vt ibi.

x *Nonnulli.* xvj.

y *Rectoribus.* qui alibi dicuntur vicarij.de præbendis,de monachis.

z *Suſtentari.* contra id ſupra ea.compil. de iure pa.cap.j.cum concordan.

a *Quidam.* xvij.

b *Cum armis.* tenentur ergo de vi publica.a de hoc de ordi. cog. cap.ij.in j. gloſſ.

c *Non exiſtit.* & ſic in præſcriptione releuaretur ab onere probandi titulum, de præſcrip.cap.j.lib.vj.

d *Mittuntque.* xviij.

e *Vt eis.* licilicet conſanguineis, nepotibus, animalibus,& cuſtodibus ipſorum.

f *Abbates.* xix.

g *Ipſo iure.* concor.§.ea.compi.de re.eccle.non alie.c.j.& ibi oconcedenti pœna ſuſpenſionis imponitur.

h *Eoſdem.* xx.

a In eo qꝑ hæc glo.dicit qꝑ tenētur de vi publica,dic qꝑ etiā ciuiliter poteſt cogi interdictorum de ordi.co. ea.2. & ſic cōpellit plures altiores. An autem libellus narratus ſufficiat ex quo poſſunt plures alliones cōpetere,re ipſe debeatur c.ſi recipitur,ſecundū quā alliones ſint reconuentio, remittit Paue. ad not. per Inno.d.c.2. & de hoc vbi dixi. Cardina.

Bonif.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Monachandum*.quod quandoque spectat ad solos prælatos quod dic vt de regula ca.fi.lib.vj.
b *Frequenter*. xxj.
c *Et*. repete permittunt quòd aliæ &c.
d *Præterea*. xxij.

Glossa sequens dicit quid probet, & quid non probet, & quid de casu tenendum.

e *Primi anni*. de rescript.si propter, lib. vj. Et licet hæc litera posset induci, quòd priuilegium tale cõprehendat beneficia etiam spectantia ad exemptos: non tamen probat debeneficiis exeptis ex quo per episcopum fit prouatio: vt præmisit. Quicquid tamen dicat Archid. in decre. si propter. puto quòd si in priuilegio dicitur de beneficiis diœcesis suæ, veniẽt exepta. secus si diceretur de beneficiis sibi subiectis. & est simile quod scripsi de rescript. abbatẽ. vbi patet responsio ad decret. graue. de offic. or. quæ inducitur ad contrarium.
f *Quibus*. xxiij.
g *Illicitè*. illa enim quę ad fructꝰ nõ pertinent, vsurpare non debent. de elec. generali §. vlt. lib. vj. & cõcord. suprà ea. comp. de deci. cap. ij.
h *Reseruanda*, de offic. ordin. præsenti libr. vj.
i *Quidam*. xxiiij.
k *Vt per ipsos*. hoc aliàs licitum, ex animo fit illicitũ: super quo vide quod no. de re. in. locupletari, lib. vj. xj. q. iij. si quis verò. & est simile huic de deci. in aliquibus de Iudæ. c. penulti. & quod scripsi de sent. excom. quantæ.
Licitum ex animo fit illicitum.
l *Nonnulli*. xxv.
m *Indebitè*. ergo secus si ex causa instauij. q. j. & tẽporis xvj. q. vlti. si quis vult. de consc. dist. j. tribus.
n *Alii*. xxvj.
o *Occupant*. dicendo sibi ius per violẽtiam, & cadunt à iure suo si quod habẽt C. vnde vi, si quis in tantam xvj. q. vj. placuit. de præben. eum qui. lib. vj.
p *Pluries*. xxvij.
q *Reparare*. quod tamen Iudæis permittitur de suis synagogis, iuxta primum statutum, de Iudæis, consuluit.
r *Quidam*. xxviij.
f *Priuilegia*. hoc non possunt xxv. quæst. ij. c. j. & ij. imò nec ipsum principem decet hoc facere de reg. iur. decet, cum suis concor. lib. vj.
t *Et generaliter*. vicesimum nonum generale.
u *Priuilegia*. decurtanda erant ipsis eorum priuilegia. de priuileg. dilecti.

quoque abbates & priores quandoque compellunt ad præsentandum sibi ad ecclesias vacantes, in quibus ius obtinẽt pátronatus, & ad monachandũ [a] interdum suos familiares, cõsanguineos, vel nepotes. Frequenter [b] etiam permittunt & tacitè consentiunt, quòd in suo dominio temporali per milites, vasallos & ipsorum temporales officiales monasteriorum bona mobilia & immobilia per violẽtiam occupentur in casibus nõ permissis à iure. Et [c] alię variæ iniuriæ personis ecclesiasticis & monasteriorum hominibus irrogentur. Præterea [d] interdum iniustè abbates, priores, ac alios beneficiatos beneficiis suis priuant, vt sic fructus beneficiorum illorum percipere valeant primo anno prætextu priuilegij quod asserunt se habere quòd vsque ad certum tempus fructus beneficiorum vacantium possint percipere primi anni. [e] Quibus [f] non contenti, equos, boues, thesaurum, & alia bona monasteriorum & beneficiorum vacantium illicitè [g] occupãt, quæ essent futuris successoribus reseruanda. [h] Quidam [i] militibus & aliis potentibus dignitatum suarum reditus & prouentus vendũt ad tempus, vt per ipsos [k] exempti vicinifortius opprimantur. Nonnulli [l] etiam indebitè [m] monasteria dirimunt: Alij [n] domos & hospitalia, & alia bona monasteriorum mobilia & immobilia frequenter occupant, [o] & detinent occupata. Pluries [p] quoque sine causa iusta impediunt ne exempti D locassua valeat reparare. [q] Quidam [r] statuta faciunt per quæ derogatur priuilegiis [s] exemptorum. Et generaliter [t] quamplures prælati religiosi, præsertim exemptis & priuilegiatis in personis & rebus suis ac iuribus spiritalibus & tempo-

x *Saluatur*. de summa trinita. ca. j. §. vna.
y *Vnus est dominus*. ad Ephe. iiij. habetur de hac triplici vnitate, & §. ea. compi. de sum. trin. c. j. §. ad hoc. & j. de sent. excõ. ca. j. ad idem xxiij. q. j. loquitur.
z *Decet*. inspicimus quid deceat, quod propriè respicit honestatẽ, de vo. magnę de elect. cùm non deceat, lib. vj. *Decet, concernit honestatem.*

a *Corporu*. mystici, quod est collectio fidelium. de conse. di. j. ecclesia. cuius caput est Christus. de sacra vnctio. c. vnico. ver. sed vbi.
b *Contenti*. §. eo. tit. accedentibus.
c *Et quoniam*. xxx.
d *Inhibetur*. xxiij. di stinct. quanquam, de hæret. si aduersus.
e *Capitula*. concor. xxiij. quæst. iij. sicut circa fin.

DE PRIVILEGIIS. *Continuatio.*

Visum est §. de excessib" prælatorum qui sunt causa priuilegiorum & exemptionũ: ideo sequitur de priuilegiis: quia priuilegiati quandoque abutũtur suis priuilegiis.

f *Eligio si qui*. CASVS. Aliquis meus parochianus petit sibi dari extremam vnctionẽ, quę fuit sibi data per religiosum fortè mẽ dicante sine meo mãdato. vel etiam fortè in die Paschæ religiosi receperunt aliquos in suo altari ad recipiendum corpus Christi vel fecerunt solẽnia nuptiarum. quæritur, qualiter veniant puniẽdi? Dicit Clemẽs q̃ sunt excõ municati ipso facto, & solũ veniũt absoluendi per Romã. põ. Sed quid si curatus præcepit parochianis vt in vna de tribꝰ dominicis veniẽt ad suam ecclesiam. illi qui non veniũt, sunt excõmunicati? ca. cano. Ponamus q̃ aliqui religiosi dicebãt habere potestatem absoluendi excõmunicatum à canone, & de facto absoluerunt. Quæritur, quam pœnam incurrunt? Dicit quòd ipso facto sunt excommunicati. Sed sanctissime pater, vellem informari an sint alia à quibus isti religiosi se debeant abstinere? Dicit Cle. quòd sic: videlicet ne in suis sermonibus detrahãt prælatis, episcopis, archiepiscopis, vel curatis, ne diminuatur fama ipsorum prælatorum. etiam cauere debent, ne extrahãt personas à suo curato & ecclesia parochiali: aliàs puniuntur: vt in ver. siqui verò præmissa. Colligo aliqua notabilia. Primò, quòd quilibet tenetur recipere sacramẽta eucharistiæ & extremæ vnctionis & alia sacramenta à suo proprio sacerdote. fallit in sacramento pœnitentiæ.

Ponit sex casus in quibus religiosos excommunicat, & absolutionem papæ reseruat: & priuilegiis & exemptionibus non obstantibus eos per ordinarios locorum denuntiare præcipit. Ioan. Andr.

CAPIT. I.

Eligiosiquiꝫ clericis autlaicis sacramẽtũ iuxta primum statutum, de Iudæis, consuluit.

Nota q̃ quis non debet admittere, id est recipere alienos parochianos ad solennia nuptiatum, nisi de consensu curati. A
Nota q̃ absoluentes aliquos a sententia canonis, vel a sententia lata in synodo, sunt ipso facto excommunicati. Not. quòd in casibus positis in litera religiosi subsunt ordinariis, & possunt conueniri coram episcopo, & possunt declarari excommunicati vsque ad condignam satisfactionem. Not. quòd citatio debet esse formata ad casum: sic, Citetis talẽ P. significaturum q̃ recepit tales ad solennia nuptiarũ: vel quia ministrauit sacramẽtum eucharistiæ. *Citatio ad casum debet esse formata.*
Not. quòd in virtute sanctæ obedientiæ prædicatores in suis sermonibus debent esse sobrij in loquela: nec debent aliquid detrahere prælatis, ipsos demonstrando digito, vel alias demõstrationibus & conjecturis. Not. quòd religiosi non debent retrahere testatores à legato, vel electione sepulturæ in sua ecclesia matrice. *Predicatores nemini detrahere debent.*
Nota quòd religiosi non debent inducere testatores vel sibi confitentes vt aliquid dent suis monasteriis: aliàs sunt puniendi, vt hic: & superiores illos non punientes ipso facto sunt excommunicati. Nota quòd quandoque quis excommunicatur à canone: & in quibus casibus hoc accidat prosequitur Matth. dic vt. j. de sentent. excommunicat. elem. j. in glossa est sciendum. Nota ibi, vt verbis eorum vtamur. modum excusandi impropriam locutionem. de hoc in glo. cap. ver. vtamur. Zabarel. *Religiosi non attribuant aquã ad molendinum.*

f *Religiosi qui*. Glossa seq. soluit tria dubia. de tertio tamen aliud consulit.

g *Specialis*. hic etiã est dubiũ an hæc specialitas respiciat solum expressionẽ sacramentorũ: an etiã requirat expressionẽ personarũ, quod est dicere, an sit satis q̃ presbyter licentiet religiosum, vt parochianos suos possit inuigere, & eis eucharistiam præbere: an requiratur parochianorũ expressio quibus hęc sunt præbenda. Itẽ an sufficiat generalis licentia data parochiano q̃ possit illa recipere à quo vult religioso: an verò tali religioso vel parochiano de tali religioso specialis licentia requiratur. Vt bene satisfiat huic literæ, consulo q̃ de personis & de cõserente & recipiẽte, & de sacramẽtis fiat specificatio. ad hoc de sent. excõ. constitutionẽ. li. vj. & de do. & cõsu. c. j. cui cõcor. §. ea. cõpi. de vi. & hon. cle. c. j. j. de sent. excõ. grauis. in fi. Crederẽ tamen q̃ ex quo de sacramento fit specificatio: licet nõ exprimatur nomẽ parochiani, cũ datur licẽtia religioso: vel nomẽ religiosi, cũ datur licẽtia parochiano: cuitetur pœna. facit de tẽpo. ordi. c. j. & de offi. vica. c. vlt. li. vj. Et no. q̃ hic de pœnitẽtia nõ dicitur, quę etiã de licẽtia sacerdotis proprij recipi nõ possit à presbytero nõ habente curã. de hoc de pœ. & re. omnis. & tamẽ dato q̃ reciperetur, non est locꝰ huic pœnæ. sicut etiã non habet locũ pœna insaciamẽto baptismi, cum illud hic nõ exprimatur. Ioan. And. *Curatus nõ dũ presbyter sui parochiæ potest dare licentiã alibi sacramenta recipiendi.*
Glossa seq. exponit ad quæstionẽ alleg. & contrarium soluit.

h *A canone*. quocunque, etiam à quo episcopus vel sacerdos posset absoluere. de sen. excom. super. & videtur idẽ de sententia hominis, de qua forte ideo non expressit: quia ab illa absoluit qui excõmunicauit vel eius superior: de offi. ord. pastoralis. sed contrariũ puto, vt in casu illo nõ expresso nõ sit locus pœnæ. de elect. statutũ. cum concor. li. vj. & ad hoc j. e. tit. abi, à sententiis per statuta &c. D

i *Expressio*. de sen. excom. monachi. & c. cùm illorum.
k *Confessio*. habent multi religiosi priuilegium ab apostolica sede super absolutionibus diuersorum casuum.
l *Sententiis*. puto quòd omnem sententiam includat, excõmunicationis, suspensionis, vel interdicti: cuius necessaria sit absolutio.
m *Prouincialia aut synodalia*. de vtrisque de accusa. sicut olim. cum concor.
n *Vtamur*. concor. de hære. accusatus. §. ille quoque. lib. vj. j. de pœn. & remiss. c. ij. & vide quod ibi dicant.
o *Quemquã*. etiã religiosum vel confessũ. nihil enim excipit qui dicit quodcunque. de maio. & obe. solitæ. in fi.
p *Incurrant*. qui de recipientibus absolutiones vel sacramẽta prædicta: an ex tali participatione sint dãnati? vide quod dixi de sent. excom. contingit j.
q *Absoluendi*. nisi in mortis articulo. §. e, compi. de hæret.
j. & ij. de pœ. cap. j.
r *Nuntiari*. sic §. ea. compi. de cens. c. fi. j. tit. j. c. ij. in fi.
f *Suffraganee*, quin sciliceet pœnam incurrant & denuntien-

Pœnitentia non recipi possit à presbytero non habente curã de licentia proprii sacerdotis. Excommunicatus ab homine, à quo est absoluendus.

Nota quòd religiosi non debent admittere alienos parochianos ad solennia nuptiarum, nisi de consensu curati.
Nota q̃ absoluentes aliquos a sententia canonis, vel a sententia lata in synodo, sunt ipso facto excommunicati. Not. quòd in casibus positis in litera religiosi subsunt ordinariis, & possunt conueniri coram episcopo, & possunt declarari excommunicati vsque ad condignam satisfactionem. Not. quòd citatio debet esse formata ad casum: sic, Citetis talẽ P. significaturum q̃ recepit tales ad solennia nuptiarũ: vel quia ministrauit sacramẽtum eucharistiæ.
Not. quòd in virtute sanctæ obedientiæ prædicatores in suis sermonibus debent esse sobrij in loquela: nec debent aliquid detrahere prælatis, ipsos demonstrando digito, vel alias demõstrationibus & conjecturis. Not. quòd religiosi non debent retrahere testatores à legato, vel electione sepulturæ in sua ecclesia matrice.
Nota quòd religiosi non debent inducere testatores vel sibi confitentes vt aliquid dent suis monasteriis: aliàs sunt puniendi, vt hic: & superiores illos non punientes ipso facto sunt excommunicati. Nota quòd quandoque quis excommunicatur à canone: & in quibus casibus hoc accidat prosequitur Matth. dic vt. j. de sentent. excommunicat. elem. j. in glossa est sciendum. Nota ibi, vt verbis eorum vtamur. modum excusandi impropriam locutionem. de hoc in glo. cap. ver. vtamur. Zabarel.
Glossa seq. vnum dubium soluit, & de alio remittit.
Religiosi qui.) Nota per hoc principium hanc constitutionem cum suis pœnis ita locum habere in religiosis, quod seculares clericos non includit. An verò includat religiosos præfectos ecclesiis parochialibus quo ad non suos parochianos, dubitatur. & vide quod dixi. §. ead. compi. de deci. cap. j. in j. glossa.
a *Vnctionis*. de hoc sacramento. xcv. dist. §. sed istud. & ea se. de sac. vnc. ca. vnico. in prin. de verb. sig. quęsiuis de pœ. & remiss. quod in te. & die vt ibi.
b *Eucharistiæ*. dicitur ab eu quod est bonum, & charis quod est gratia, quasi bona gratia. & de hoc satis. §. ea. compil. de eucharistia. & vene. san. cap. vnico. *Eucharistia vnde dicitur.*
c *Solennizare*. id est solenniter benedicere. de hac benedictione habetur xxx. quæsti. v. cap. j. & iiij. capitulis sequentibus xxiij. dist. ca. vlti. de spon. consultationi. de secundis nupt. cap. j. & iij.
Glossa sequens quærit & soluit contra solutionem obiicit, & respondet.
d *Non habuta*, sed nunquid credet religiosus parochiano dicenti se habere talẽ licentiam? Videtur quod sic: per id quod dicit de pœn. distin. vj. placuit. quia non est præsumendus immemor suæ salutis j. q. vij. sanctimus. de homin. significasti. ij. Sed contra, quia videmus in sacramento ordinis cum datur à non suo episcopo, quòd ibi requiritur plena fides de licentia, & quandoque de causa. de verb. ordi. ca. j. & ij. lib. vj cùm si. Item ista est quædam absolutio facta per parochialem presbyterum, super qua non creditur ei quæ de dicit absolutum de offi. ord. ex parte. de senten. excommun. sicut. idem si dicatur delegatio. de offi. delegati. cùm in iure. Sed posset ad primum responderi illud speciale: quia sacramentum ordinis non datur propter recipientem tantùm, immo propter alios: & ideo dicitur sacramentum dignitatis j. q. j. §. si ergo. & §. ecce si clericus. & facit quod not. de comu. ser. uo. cap. j. in glossa. ij. sed ista sacramenta recipit quis propter seipsum. Ad secundo allegata respondetur, quòd illa vera in foro cõtentioso: secus in pœnitentiali. vt dixi in prædic. decre. licet. super. ij. glo. *Parochiano creditur qui se dicit habere licentiam à curato.*
Glossa seq. soluit dubium, & remittit.
e *Parochialis*. per hoc quo ad scholares, mercenarios, & his similes intelligo presbyterum in cuius parochia inhabitãt. facit quod no. de pœn. distinct. vj. placuit. de hoc scripsi de pœ. & remiss. omnis. super verbo, sacerdote. & Hostiẽ. tractauit in summa de paro. §. pe. ver. quis intelligatur parochianus. & de *Seruitores quę habent pro curato.*

Curatus nõ dũ presbyter sui parochiæ potest dare licentiã alibi sacramenta recipiendi.

Pœnitentia non recipi possit à presbytero non habente curã de licentia proprii sacerdotis. Excommunicatus ab homine, à quo est absoluendus.

f *Presbyteri*. puto licentiam parochialis sufficere qui adhuc presbyter non est: puta quia est intra annum: vel dispensatum est cum ipso secundum formam decr. cùm ex eo. de elect. lib. vj. vel est parochialis collegiata. eo. tit. statutum. facit de elect. suffraganeis. de transla. ca. j. & quod ibi not. Videtur etiã sufficere licentia vicarij gerẽtis curam per modum prædic. decre. cum ex eo. facit j. de pœnis, cupiẽtes. Putoetiã post factum à pœnis excusari illum qui hoc fecit de authoritate diœcesani. facit de pœ. & remiss. ca ij. in fi. lib. vj. nã diœcesis est parochia episcopi. de do. apostolicę. in prin. & episcopus presbyter. xcv. dist. olim. de pecu. cler. c. ij. & facit quod scripsi de pœ. & remiss. omnis. super verbo, proprio. & hoc eo fortius quando vacat parochialis ecclesia: sed quando non vacat ante factum, consulas abstineri: & ex licentia episcopi vel archipresbyteri ciuitaten. hoc nõ fieri: licet ab illis recipi possit: vt scripsi de offi. archipresbyteri. ca. ij. & est simile de iureiur. verum. & quod dixi de Iudæis, significauit. de re iudic. inter. super ij. glos. *Diœcesis est parochia episcopi.*
Glos. seq. quærit, consulit, & soluit. in fin. soluit aliam quæstionem.
g *Specialis*. hic etiã est dubiũ an hæc specialitas respiciat solum expressionẽ sacramentorũ: an etiã requirat expressionẽ personarũ, quod est dicere, an sit satis q̃ presbyter licentiet religiosum, vt parochianos suos possit inuigere, & eis eucharistiam præbere: an requiratur parochianorũ expressio quibus hęc sunt præbenda. Itẽ an sufficiat generalis licentia data parochiano q̃ possit illa recipere à quo vult religioso: an verò tali religioso vel parochiano de tali religioso specialis licentia requiratur. Vt bene satisfiat huic literæ, consulo q̃ de personis & de cõserente & recipiẽte, & de sacramẽtis fiat specificatio. ad hoc de sent. excõ. constitutionẽ. li. vj. & de do. & cõsu. c. j. cui cõcor. §. ea. cõpi. de vi. & hon. cle. c. j. j. de sent. excõ. grauis. in fi. Crederẽ tamen q̃ ex quo de sacramento fit specificatio: licet nõ exprimatur nomẽ parochiani, cũ datur licẽtia religioso: vel nomẽ religiosi, cũ datur licẽtia parochiano: cuitetur pœna. facit de tẽpo. ordi. c. j. & de offi. vica. c. vlt. li. vj. Et no. q̃ hic de pœnitẽtia nõ dicitur, quę etiã de licẽtia sacerdotis proprij recipi nõ possit à presbytero nõ habente curã. de hoc de pœ. & re. omnis. & tamẽ dato q̃ reciperetur, non est locꝰ huic pœnæ. sicut etiã non habet locũ pœna insaciamẽto baptismi, cum illud hic nõ exprimatur. Ioan. And.
Glossa seq. exponit ad quæstionẽ alleg. & contrarium soluit.
h *A canone*. quocunque, etiam à quo episcopus vel sacerdos posset absoluere. de sen. excom. super. & videtur idẽ de sententia hominis, de qua forte ideo non expressit: quia ab illa absoluit qui excõmunicauit vel eius superior: de offi. ord. pastoralis. sed contrariũ puto, vt in casu illo nõ expresso nõ sit locus pœnæ. de elect. statutũ. cum concor. li. vj. & ad hoc j. e. tit. abi, à sententiis per statuta &c.
i *Expressio*. de sen. excom. monachi. & c. cùm illorum.
k *Confessio*. habent multi religiosi priuilegium ab apostolica sede super absolutionibus diuersorum casuum.
l *Sententiis*. puto quòd omnem sententiam includat, excõmunicationis, suspensionis, vel interdicti: cuius necessaria sit absolutio.
m *Prouincialia aut synodalia*. de vtrisque de accusa. sicut olim. cum concor.
n *Vtamur*. concor. de hære. accusatus. §. ille quoque. lib. vj. j. de pœn. & remiss. c. ij. & vide quod ibi dicant.
o *Quemquã*. etiã religiosum vel confessũ. nihil enim excipit qui dicit quodcunque. de maio. & obe. solitæ. in fi.
p *Incurrant*. qui de recipientibus absolutiones vel sacramẽta prædicta: an ex tali participatione sint dãnati? vide quod dixi de sent. excom. contingit j.
q *Absoluendi*. nisi in mortis articulo. §. e, compi. de hæret.
j. & ij. de pœ. cap. j.
r *Nuntiari*. sic §. ea. compi. de cens. c. fi. j. tit. j. c. ij. in fi.
f *Suffraganee*, quin sciliceet pœnam incurrant & denuntien-

Quodcunque dicens nihil excipit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur, vt dictum est. priuilegia enim super his concessa tollere non intendit: vt. s. patet. concor. quod dixi, s. ea. compil. de deci. ca. j. in fi.

Glos. seq. inducit duas authoritates, & literam exponit.

a *Detrahant.* vj. q. j. deteriores. dicit Hiero. ad Rusticū, Non est humilitatis meæ atque mēsuræ de ministris ecclesiarū finistrum quippiā dicere: habeant illi ordinē suum & gradū. xvj. q. j. si clericatus. Tullius in inuectiua contra Salluſtium, in fine. Sæpe vidi grauius offendere animos auditorum eos qui aliena vitia aperte dixerūt, quām eos qui commiserūt. Intelligo autē hanc literam cum nominatim detrahūt, vel per circunlocutionē quę vicē habeat proprij nominis: alias in genere bene liceret prędicatori tangere vitia prælatorum. vnde dominus dixit: Super cathedrā Moysi sederunt Scribæ &c. Matth. xxiij. j. quæ ſſ. j. omnia. licet ergo in genere, quod non in specie. de offi. ordi. ſi lacerdos. caueant tamen vt etiā in generali locutione linguā refrænent: quia qui inconsiderate loquitur, sentiet mala. v. q. v. §. sed aliud. xliij. di. sit rector.

Prædicatoribus an liceat nominatim vitia prælatorum tangere.

b *Accessu.* facit de paro. cap. ij.

c *Indiscretas.* scilicet non concessas. de his j. de pœ. & re. cap. ij.

d *Matricibus.* cathedralibus, vel aliis de verb. sig. venerabili. de præscript. cap. j. & de transl. ex transmissa. de transa. præterea. ij. j. de sent. excommunic. cap. j.

e *In aliorum.* scilicet quibus debentur, vel quibus legare volebant. posset etiam intelligi de episcopis, quibus competit dispositio male ablatorū incertorū, de quibus præmisit: & tūc faceret pro Hosti. in his quę scripsi posſ eum, de Iudæis. cūm sit. de vsu. cūm tu. alias videretu facere contra per Archid. in eo quod legitur & no. de testa. c. ij. lib. vj.

f *Sedi apostolicæ.* hos colligit Guli. in repertorio de pœnit. & remiſſ.

g *Ordinarii.* de hoc not. de pœ & remiſ. ſi episcopus. lib. vj. & per Hoſt. in summa de pœ. §. cui confitendum. in fi. ij. col.

h *Absoluere.* a peccato vel culpa. de absolutione enim ab excommunicatione dixi in prima parte.

i *Præsertim.* hic duplex punctuatio.

k *Delegatu à nobis.* facit de immu. eccle. c. quoniam. lib. vj.

l *Ad loca plura* de rescrip. cap. ſi.

m *Remota.* licet enim in hoc sit prouisum per decret. nonnulli. de reſcri. & eo tit. ſtatutum. li. vj. tamē quandoque dantur eis conseruatores, quibus datur potestas trahendi vltra duas diætas, non obſtantibus &c.

Pœna pro vno actu pro pluribus potest esse æqualis.

n *Vel aliquod.* Not. quòd æqualis est pœna pro vno actu prohibito, & pro pluribus. ſic. j. tit. j. ca. j. §. ciuitas. & facit ad not. vj. quæſtio. j. imitare. & ad id quod ſcripſi in quæſtione Gualteri.

o *Gravibus.* decret. non solum. in fi. de reg. lib. vj. dicit, pro grauioribus.

p *Super quibus.* pœnis.

q *Necessitate.* puta infirmitate, senectute, vel his similibus.

r *Pervenerint.* ergo vbi nil peruenit, non est locus huic pœnæ.

ſ *Ecclesiasticis.* laicis ergo non prouidet.

t *Plenariam.* concor. s. ea. compil. de hære. c. ij. ver. à qua. intelligo autem quòd fiat plenaria, quādo præceptum ad illam sufficit: vt probat prædens litera.

u *Requisiti.* facit suprà ea. compil. de deci. e. j & die, requisiti, ab his quorum interest: vt ibi.

x *Suspensionis.* declarari debuiſſet an ab officio, an ab administratione: puto tamē quod de suspensione ab officio loquatur. & an includat suspēsionem beneficij, dicam. j. de pœn. cupientes.

y *Apostolica.* generale priuilegium circa hoc, scilicet eorum orbem respiciens solus papa concedit: speciale tamen quo ad suā diœcesim concederet episcopus ex causa, quod dic vt de relig. do. cōstitutus. de re iudica. cum inter. Simile quod dixi de altari viatico. de priuile. in his.

z *Domestics.* de ver. signifie. capit. vlti. libro vj.

a *Ministrare.* concor. s. ea. compi. de relig. do. quia contingit. in fin. per quam quod hīc de priuilegio dicitur, videtur etiam ex consuetudine posse competere: nisi dicas quòd illa decret. non dicit valere consuetudinem quòd religiosi talia ministrent: sed dicit valere consuetudinem quòd sacerdotes hospitalium vel sacerdotes parochiales pauperibus & familię illa ministrent. posset ergo priuilegium hoc casu, quod non potest consuetudo. facit de pœnit. & remiſ. ſi episcopus. in fi. lib. vj.

Not. de locis exēpts & quomodo cognoscuntur. glos. ca. remittitur.

Not. q. archiepiscopi potest bene dicere populo per totam prouinciam.

Et dicit Zen. hoc quòd per totalem benedictionem datur solennialis. de hoc in pręami. 6. in glo. vl. Zabarel.

Benedictio solēnis per quæ verba fit.

A *Archiepiscopo.* Tria sunt dicta quæ patent in rubro. secundum ibi, Simili modo. tertium ibi, Sic tamen. Ioan. And.

Præsupponendum est quòd archiepiscopus non potest ante se cruce facere portari, nisi in sua prouincia. Item q licet loca exempta non sint de sua diœcesi, sunt tamen in sua diœcesi. CASVS. Archiepiscopus Bituricensis faciens transitum per prouinciā Lemouicē rum, certum est q. potest facere portari crucem ante se in sua particulari diœcesi. Sed quid si intret locum exemptum: quæritur vtrum possit facere portari crucem? Dicit quòd sic & etiam celebrare missam in pontificalibus. Item potest dicere benedictionem solēnem: non tamen per hoc fit præiudiciū illis locis exēptis q. possit dicere illa loca sibi subiecta. Not. q. archiepiscopus transiens vel declinans ad locū exemptum suæ prouinciæ, potest ibidem benedicere populum etiam solenniter per illa verba: sit nomen domini benedictum. Et idem in episcopo quo ad loca exempta suæ diœcesis: vt glo. in verbo, benedicat. Et nota. ex textu quinque quæ potest facere archiepiscopus in locis exemptis suæ prouinciæ: & episcopus in eisdem locis suæ diœcesis, præter crucis delationem, quę non competit episcopo, sed archiepiscopo.

b *Exempta.* hoc discernitur per ea quæ habentur eo. titu. ſi papa. lib. vj.

c *Declinanti.* de præsenti. cūm ex officij. Et hic iunge literam, sacro approbante concilio præsentis constitutionis lętię duximus concedendum. Ioan. And.

d *Vt crucem.* de hac eo. tit. antiqua. & vt lit. pen. ca. j.

e *Benedicat.* solenniter per illa verba: Sit nomen domini benedictum.

occasione præmissorum excessuum ad eos quoquo modo peruenerint, [s] ecclesiis aut personis ecclesiasticis [s] damni ficatis vel læſis satisfactionem plenariam [t] exhibuerint, intra mensem postquam super hoc fuerint requisiti, [u] suspensionis [x] sententiam vsque ad satisfactionem debitam eo ipso incurrant, nō obstantibus præmissis statutis, aut quibuslibet priuilegiis, cuiuscunque tenoris existant.

B *Ponit moderationem circa duos primos casus. hoc dicit. Ioan. And.*

Sanè religiosis illis quibus est ab apostolica [y] sede cōcessum, vt familiaribus suis domesticis, [z] aut pauperibus in hospitalibus suis degentibus, sacramenta possint ecclesiastica ministrare: [a] nullum ex præmissis volumus quo ad hoc præiudicium generari.

Idem in eodem.

Archiepiscopi per loca exempta provinciæ suæ faciunt crucem ante se deferri: ipsi etiā & diœcesani ibi benedicunt, audiunt diuina, & illa celebrant & faciunt celebrari: per hoc tamen exempta vel priuilegiatu in aliis nullum fit præiudicium. Ioannes Andr.

CAPITVLVM II.

ARchiepiscopo per quæ- A
tuis loca exempta [b] suæ prouinciæ facienti transitum, aut ad ea forsan declinanti, [c] vt crucem [d] ante se liberè portari faciat, benedicat [e] populo, diuina officia priuatim vel publicè ibidē audiat, & ea etiā in pōtificalib' a celebret, & faciat in sua præsentia sine pōtificalibus [b] celebrari [c] (quouis priuilegio cōtrario non obstante) sacro approbante concilio præsentis constitutionis serie duximus cōcedendum. Simili modo concedimus episcopo vt in locis eisdem [d] suæ diœcesis posſit populo benedicere, audire diuina officia, & ea etiam celebrare, [e] & in sua præsentia facere celebrari: [f] Sic tamen q. prætextu concessionis huiusmodi, in locis ipſis exemptis vel circa hoc priuilegiatis, nullā aliam iurisdictionē [g] idem archiepiscopus vel episcopus exerceat, nec personis exeptis vel priuilegiatis molestiā inferat vel grauamen, nullumque

B

Episcopi in diœcesibus alienis celebrantes, an possint vti pontificalibus.

a Glos. placet Car. ex eam extollit. vt sing. Bambam ca. excōmunicatis de offi. leg. Fon.

Pallio archiepiscopi vti non potest in aliena prouincia.

C

Continuatio.

D

a *Pontificalibus.* intelligo etiam cū pallio, quod est pōtificale archiepiscopi. diebus tamē permissis qui no. de vsu pal. ad honorem. & intra eccle

b *Sine pontificalibus.* ergo episcopus non posſet ibi facere in pōtificalib' celebrari: quod intelligē, nisi esset diœcesanus cui hoc cōpetit suo iure: vt j. dicam. facit pro Inno. hæc litera.

c *Celebrari.* ponit hīc duo vt diuersa. vnde aliud est celebrare: aliud quasi authorizādo sibi facere celebrari: aliud simpliciter audire. In primo & secundo casu excōmunicatus irregularitatem incurrit. & sic loquitur de eleri. excō. illud. in fin: In tertio non. de hoc scripsi de excess. prælа. ca. ſi.

d *Eisdem.* scilicet exemptis, vel circa hoc priuilegiatis.

a *Ministrare.* concor. s. ea. compi. de relig. do. quia contingit. in fin. per quam quod hīc de priuilegio dicitur, videtur etiam ex consuetudine posse competere: nisi dicas quòd illa decret. non dicit valere consuetudinem quòd religiosi talia ministrent: sed dicit valere consuetudinem quòd sacerdotes hospitalium vel sacerdotes parochiales pauperibus & familię illa ministrent. posset ergo priuilegium hoc casu, quod non potest consuetudo. facit de pœnit. & remiſ. ſi episcopus. in fi. lib. vj.

e *Etiam celebrare.* in pontificalibus, per illud quod dicit, ſimili modo. scias quod not. Innoc. de vsu pal. ca. fi. quòd episcopi in diœcesibus alienis etiam ſi de licentia diœcesanorum celebrent, nō vtuntur pontificalibus, nisi super hoc sint priuilegiati. alleg. de renun. ad supplicationem. Sed Hoſt. ibi dicit quòd etiam in pontificalibus & ſine licentia poterunt celebrare, ſicut seruat generalis cōsuetudo: & etiā prædicare, nisi specialiter prohibeantur, remittens ad no. extra de hęre. cum ex iniuncto. Ista litera videtur facere pro Hoſt. inquantum in locis exemptis his vtitur. In contrarium facit pro Inno. inquantum litera dicit quòd archiepiscopus ſibi celebrari facit ſine pontificalibus, fortiter facit. Item quia hīc dicit litera vſum pontificalium competere archiepiscopo intra prouinciam: episcopo intra diœcesim. facit eo. tit. abbates. & ca. vt apostolicæ. lib. vj. Posſet dici dictum Hoſtiē. procedere quando pontificalibus vtitur ſine [g] iurisdictionis exercitio: & quod no. vj. q. iij. c. j. Sed ob. s. pro xi. resp. on. vt prædixi. Dicit quòd archiepiscopus nō committit episcopo vſum pontificalium extra ſuam diœcesim: sed quo iure episcopus celebrans vtitur illo, quod (vt dixi) approbat cōsuetudo. Sed ſi iurisdictione vel officio vti vellent, puta ordinando, degradando, chrismando, vel ſimilia faciendo, tunc ſine licentia episcopi id non poterunt. ix. q. iij. per totum. ſi tamen circa episcopi id non poterunt. ix. q. iij. per totum. ſi tamen circa illorum exercitium habent licentiam episcopi: puto quòd vti poterunt pontificalibus. & in hoc differunt pontificalia à pallio quo non vteretur archiepiscopus in aliena prouincia etiā de licentia illius ad quem ſpectat, nisi ſuper hoc esset priuilegiatus, de vſu pal. ex tuarum. ſtrictior est enim vſus pallij quàm pontificalium: vt ibi patet. & eo. titulo, ad honorem. & ca. j. & ij.

f *Facere celebrari.* ſine pontificalibus: vt s.

g *Iurisdictionem.* facit xviij. q. ij. Luminoſo. de offi. ord. cum episcopus. lib. vj.

h *Generetur.* concord. ſupra ea. compil. de fo. competen. quamuis. in ſi.

i *Acquiratur.* concor. s. eo. tit. quia intentionis.

DE POENIS.

Visum est ſimpliciter & diuiſim de pœnis: verum quia non est nouum vt aliquibus ſpecialiter enumeratis ſubiiciatur verbum generale. Vel ſic: Visum est de pœnis in ſpecie: nunc videndum est in genere.

Si quis suadente. CASVS. Aliquis fuit ita temerarius [p] iniuriosē, id est, nō iure vel animo iniuriandi q. manus iniecit in episcopū: vel ipſum intitū detinuit in carcere: vel illū tanquā bannitū expulit à terra: vel ſi non fecit, tamen id mandauit fieri: vel fuit factū ſine mandato eius, & poſtea ratū habuit: vel etiam

fuit particeps, & præbuit auxilium. Quæritur, quas pœnas talis incurrit? Dicit Clemens quòd ipſo facto, id est eo ipſo, & ita cito quòd fecit illud factū, ipſe incurrit ſententiā excōmunicationis, etiam in casibus in quibus olim ſiō incurrebat excommunicationē: etiam in casibus de quibus in litera. Itē ſi talis talia faciēs obtinebat res ab ecclesia ad locationem vel in emphyteuſim, perdit illas ipſe facto: & filij eius sunt inhabiles ad obtinendū beneficia in illa diœcesi. Itē terra illius delinquētis, ſi nō contineat vltra vnam diœcesim, est ſupposita interdicto ecclesiaſtico. Si verò contineat vltra vnā diœcesim: tūc terra principalis domicilij vel cīuitas est ſupposita interdicto. Item conſiliarij illius sunt excōmunicati ipſo facto. Poſtea remouet vnum dubiū, q. non est mirandum ſi pro iſto delicto impoſuerit tātas pœnas: quia illud delictum adhuc requirit maiores.

No. primò q. Christus dictus est primò pontifex, quāli pōtē faciens quo imus ad regnū cœleſte. poſtea fuit appellatus papa vicarius Chriſti: poſtea epiſcopi qui faciunt nobis pontē dando indulgentias peccatorum. No. quòd ſi papa ſcribat episcopo, dicit: dilecto fratri. ſi aliter ſcriberet, literæ essent ſurreptitiæ. Si verò ſcribat laicis vel abbatibus: dicit, dilecto filio. Nec. ex principio tex. q. iniiciens manus violētas in epiſcopū dicitur ſacrilegus: quia violat rē ſacram. Idē de facerdotibus. l. ſi quis. C. de epiſ. & cleri. No. q. talis iniiciens manus in epiſcopum vel prębens auxilij ad illud faciendū, incurrit ſententiam excōmunicationis ipſo facto: à qua nō poteſt abſolui niſi à papa, præterquā in mortis articulo: tamen recepta ſanitate tenetur adire papā ſuper ſatisfactione: aliàs incideret in eādem excōmunicationē. Not. q. talis violator perdit ipſo iure emphyteuſim & locationes quas habet ab eccleſia ipſius epiſcopi. No. caſum in quo filius punitur pro delicto patris: & ſic No. caſum in quo filius punitur pro delicto patris: & ſic in alio. Not. quòd terra illius violatoris ſupponitur interdicto, cuius interdicti effectus est iſte, q. ibi ſacramenta nō miniſtrētur: exceptis neceſſariis, ſcilicet ſacramento baptiſmi, & pœnitentiæ ſiue confeſsionis. No. q. diuerſa ſunt genera ſacrilegiorum: quod innuit litera ibi, in hoc ſacrilegij genus. & ſic præſupponit quòd ſit & aliud genus. de hoc in glo. ſuper enim. Not. quòd anathema dicitur mucro. Et quid dicatur anathema, notatur de iudi. cūm non ab homine. Zabarella.

Filius pro delicto patris quāndo punitur.

Interdicti effectus.

Sacrilegij incurrit qui manu violent epiſcopū inicit.

k *Si quis suadente.* concord. xvij. quæſt. iij. ſiquis ſuadente diabolo. & facit ad caſum ea. quæſt. ſiquis deinceps. ij. quæſt. j. in primis. verſic. de perſona Ianuarij. Cod. de epiſ. & cleri. ſiquis in hoc.

Sacrilegiorum diuerſa ſunt genera.

l *In hoc.* ſunt enim diuerſa genera ſacrilegiorum, de quibus xvij. q. iij. §. ſacrilegium. & c. ſeq. & de hoc & de ipſius variis pœnis no. ea. q. ſacrilegium.

Gloſſa ſequens ſoluit duo dubia.

m *Quemuis pontificem.* illos ergo qui renuntiauerunt loco nō ordini, videtur includere, de or. ab epiſcopo ca. j. ſed tunc nō erit locus pœnæ de qua j. ver. à feudis. & ver. ipſius ſibi. electos verò nondum conſecratos, qui pontifices, id est epiſcopi non ſunt, non videtur includere.

n *Vel temerè.* ille igitur qui percuteret ſe defendendo, non ligabitur his pœnis. facit eod. titu. in quibuſdam. & quod ibi not. & eod. tit. felicis. in prin. lib. vj.

o *Bannierit.* concor. de iniuriis, olim. Et not. quòd plus habet decre. felicis. eo. tit. lib. vj. quàm iſta, in eo quòd punit hoſtiliter inſequentem, iſta ſola percutientem, capientē, vel bannientem, haber tamen plus iſta in eo quòd punit bānientem, quod illa non facit.

Gloſſa ſeq. notat ſpeciale quod impugnat, quia durum.

Mandatum ſolū quandoque punit.

p *Mandauerit.* Not. caſum quo punitur ſolum mandatum: & est maleficium perfectum. concor. de homi. pro humani ad ſin. lib. vj. & vt ibi not. pœnitentia & reuocatio hoc caſu nō prodeſt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

prodeſt. Sed quia hoc durũ videtur, quem ex ſolo mandato maleficio non ſecuto, tot pœnis inuolui, & quia regulariter verba cũ effectu recipiuntur. de cle. non reſiden. relatũ. cum cõcor. ideo poteſt exponi, vel hæc, ſcilicet percuſſiones, captiones, vel banna iam facta. facit co. tit. felicis. in prin. de ſen. excommu. quicũque lib. vj.

a *Rata habuerit.* oportet ergo quòd hæc facta fuerint ipſius contemplatione. aliàs ratum habere non poſſet. de reg. iur. ratum quis. libr. vj. & eo. li. de ſen. excommu. cum quis. & not. eo. tit. felicis. in prin. lib. vj.

b *Scienter.* qui hoc allegat, hoc probet. quod dic vt de re. iu. præſumitur. lib. vj.

Gloſ. ſeq. quatuor proſequitur quæ ponit litera, & primo de ſocio ſecundum deriuationes. deinde ſecundum iuriſtas ponit ſex ſocietates. De ſecunda ſcilicet criminis, ponit triplicẽ modum, & ſecũdum primum dicit hoc intelligi. ſ. de cooperante. De conſiliario dat quatuor remiſſiones. De fauente dat triplicem modum, & de ſecundo remittit. De defenſore ponderat literam diſtinguendo duplicem defenſionem, in facto, & poſt: & in ſecunda diſtinguit tres ſpecies, & de tertia remittit.

c *Defenſauerit.* quia litera iſta de his quatuor tractat, ſcilicet de ſocio, conſiliario, fauorem dante, & defenſante. de ſingulis videamus. Circa primum ſciẽdum eſt quòd ſocij proprie dicuntur ſecundum deriuatores propter periculi vel operis ſocietatem. & dicitur ſocius à ſequor ſequeris. vnde dicunt quòd ſocius proprie in periculo, collega in officio, comes in itinere, conſors in præmio, ſodalis in menſa vel in ſede. Sed nos iuriſtæ dicimus ſocium in crimine. xxij. quæſt. iiij. ſi ad peccatum. xxvj. quæſtio. ij. illud. in fi. In eccleſia, de offi. deleg. cum R. de ſent. excommu. ex tenore. In ordine. de confeſſis ca. j. in fi. In via. de vo. ca. ij. In coniugio. xxvij. quæſt. ij. cum ſocietas. In lucro. de ſpon. ca. ij. de ſepult. cap. j. De ſocio criminis, de quo ad propoſitum, & quem quandoque vocamus conſortem, de hæreti. cum ſecundum. lib. vj. Dicit canon quem malis tripliciter ſociari, committendo, fauendo, non corripiendo. xxiij. q. iiij. ita plane. & ideo non caret ſcrupulo ſocietatis occultæ &c. lxxxvj. diſtinct. facientis ij. q. vij. negligere de homi. ſicut. §. ij. Hic tamen puto ſtrictè ſocium ſumi pro agente qui aliquid cooperatur ad actum percuſſionis, captionis vel bãni. Et licet in delinquendo ſint quandoque plures ſocij, quorũ nullus eſt principalior, & tales includuntur ſub agentibus de quibus præmiſit, quandoque tamen vnus eſt principalis, alter cooperans, & ſic ſumitur hic ſocius: quod patet, quia de faciente præmiſerat. & eſt ſimilis diſtinctio circa vnionẽ. no. ne ſede vacã. c. j. Circa ſecundũ de conſiliario, nõ inſiſto. ſed vide q; no. de reg. iur. nullus ex cõſilio. lib. vj. ff. de verb. ſig. ſæpe. in fi. ff. mãda. l. ij. in fi. inſti. de obli. quæ ex delict. §. ope. Circa tertiũ de fautore vel fauente ſciendum eſt quòd eſt ſimplex fauor qui nil adiicit ad peccandum. de quo eod. titul. felicis. §. illud lib. vj. & de tali non videtur hic intelligendũ per id quod dicit in his, vt ſtatim dicam. Item ſciendum quòd canon dicit illum impietati fauere, qui obuiare poteſt & non obuiat. xxiij. quæſtio. iij. qui poteſt. lxxxiij. diſtinction. error. de ſent. excommunicat. quantæ. ſed de hoc dic vt ibi.

Et quia litera hic dicit in his, ſcilicet percuſſione, captione, vel banno, patet quòd fauens huic delinquenti poſt delictum, præter defenſorem de quo ſequitur, non incurrit

Socii qui dicuntur.

Cõſiliarius quis dicitur.

Fauor ſimplex quis dicitur.

A hanc pœnam. In materia hæreticorũ latius recipiũtur fautores. de quib⁹ de hæreticis, excõicamus. §. credentes. eo. tit. c. ij. & ca. contra Chriſtianos. lib. vj. vt ligentur ibi etiã poſt delictum & poſt ſententiã fauẽtes. de quo per Hoſti. in ſumma de hære. §. penult. & dixi in prædi. §. credentes. & facit de hæret. accuſatus. §. penul. li. vj. Circa quartum de defenſore, eſt aduertendum q̃ litera non repetit in his, quod prędixit in tribus ꝓximis caſibus, per quod puto q̃ etiã defenſoré poſt maleficiũ punire intẽdit. Eſt ergo quidã defenſor vel auctorizator delicti, & talis grauiꝰ punitur q̃ agens. xj. q. iij. qui conſentit. xxiiij. q. iij. qui aliorũ. & not. ij. q. j. notũ. de of. dele. c. j. Eſt aliꝰ defenſor, qui etiam poſt delictum defendit, puta impediẽdo ne delinquẽs ad manus iudicis veniat examinandus vel puniẽdus. xxvij. q. j. ſi cuſtos. facit. xxj. q. v. p totũ. vel ne fiat executio. de of. deleg. ex literis. & hunc etiam intẽdit includere. & probatur eo. tit. felicis. li. vj. poſt prin. ibi poſtea receptauerit vel defenſauerit &c. Non tamẽ puto q̃ is qui talẽ defenderet ne lędatur à priuato, nedum tertio, ſed illo offenſo, puta epiſcopo vel eius cõſanguineis vindicare volentibus, includatur hac pœna, cũ illa ſit iniuria, ad quã etiam

Defenſor quis eſſe dicatur.

propulſandam à ſocio quis teneatur. de ſenten. excom. dilecto. cum ſuis concor. lib. vj. De illo qui defendit in iudicio patrocinando, vide quod dixi poſt Hoſtien. de cle. excomm. propoſuit. ſuper ver. fautorem.

d *De præceptu.* vt in banniente, vel id mandante, vel id ratum habẽte, ſocio &c. & hæc litera probat q̃ in his caſibus quibꝰ per antiqua iura contrahebatur excommunicatio, non iteratur per hanc conſtitutionem.

e *Canones.* xvij. q. iiij. ſiquis ſuadente. de ſen. excom. nuper. & ca. quicunque. Ioan. And.

f *Conſuetudine.* quæ forſan habebat tales capi vel banniri per reges vel principes. concor. de iudi. clerici.

g *Pontificem.* concor. de ſent. excom. cap. j.

h *Reuertantur.* concor. eo. tit. ad aures. &c. in quibuſdam.

i *Maſculinam.* intelligebatur etiam ſi non fuiſſet appoſitum. eo. tit. vbicunque. lib. vj.

D Gloſſa ſequens obiectionem ſoluit, diuerſitatem caſuum exprimens.

k *Generationem ſecundam.* decret. in quibuſdam. eod. tit. punit quartam, ſed illa in homicidio vel mutilatione, & quo ad perſonas ibi expreſſas, ſcilicet patronos, aduocatos, vicedominos, feudatarios, & beneficiatos. & priuat quartã generationẽ etiã à clericorũ collegio. iſta latius loquitur quo ad perſonas, ſtrictius quo ad deſcendentes, & pœnã inhabilitatis beneficiorum in illis diœceſibus tantum.

l *In ciuitate.* Not. inhabilitatẽ beneficij in vno loco, non in alio. concor. de excef. præla. illud. & facit quod not. de appel. paſtoralis. in vlt. glof. & eſt ſi. de elect. ſi compromiſſarius. §. penult. lib. vj.

m *Obtinenda.* non priuat obtentis, credo tamen q̃ illa permutare non poſſet cum alio beneficio ipſius diœceſis.

n *Detinebitur.* concor. de ſpon. non eſt vobis. & vide quod ibi not.

o *Si ſua ſit.* vide quod not. & dixi de poſtula. præla. c. j.

p *Vicina.* concord. de priuileg. cap. ſuper ſpecula. cum ſuis concord.

q *Accenſis.* extinctis, & pedibus conculcatis. xj. q. iij. debent.

Iniungen-

a *Iniungendam.* concor. eo. titu. felicis. §. cum autem. libr. vj.

b *Interdicto.* concor. eo. titu. felicis. in fi. de elect. vbi periculum. §. ciuitas. lib. vj.

c *Donec.* vide quod ſup eo. verbo dixi. & ea. cõpi. de deci. c. j.

Balliuus. d *Balliuus.* vulgare prouinciali. de ſent. excom. dilecto. lib. vj. in Francia dicitur prępoſiti. de ver. ſig. ex parte. j.

e *Scabini.* vulgare Gallicorum. concor. de ali. iu. mu. cau. fuc. ca. ij. de immu. eccle. c. j. lib. vj.

f *Vt præmittitur.* ſcilicet per ſedem apoſtolicam in mortis articulo.

g *Tãto magis.* Arguit a minori. de hoc de elec. cum in cunctis.

h *Deſauire.* concor. eo. tit. felicis. §. ſiquis verò. lib. vj.

Prohdolor an ſint duæ partes. i *Prohdolor.* interiectio doloris, cum aliquis in dolore loquitur. aliqui dicunt q̃ ſunt duæ partes, & duobus accedẽtibus debent legi.

k *Graſſantibus.* quaſi crudeliter gradientibus ij. Regum vlti. ceſſet interfectio (aliàs indignatio) quæ graſſatur in populo. ad idem. xxiij. q. j. militare. ff. eod. capitalium. vltra medium. &. §. fi.

l *Exemplo.* ff. de pœnis, aut facta. §. fi.

m *Offenſi.* de ſent. excom. cum illorum & vide quod not. de calum. c. j. in gl. ij. de æta. & qua. cũ bonã. in j. glof.

n *Sanctiſſimi.* in authen. de ſan. epiſ. col. ix.

o *Legati.* ij. q. vij. accuſatio quoque. in fi. & xxj. diſt. in nouo.

p *Patres.* ij. quæſtio. vij. qualis.

q *Fratres.* de crimi. fal. quam graui.

r *Coepiſcopi.* xxiij. q. j. quoties. de accu. licet. in fi.

s *Columnæ.* ij. q. vij. accuſatio. de accu. qualiter ij.

Ordo literæ. t *Pœnam.* adæquandam culpæ violantis dignitatem tantæ præeminentiæ, quòd ſequitur.

u *Proteruitatem.* vt lite non conteſta. quoniam in fin. de iud. cum non ab homine.

D Gloſſa ſequens alleg. concord. & ſimilis literæ ponit gloſſ. Hoſti. & ex his quæſtionem ſoluit, & ſolutionis obiectioni reſpondet.

Abſolutus in infirmitate ab infirmori, quando debet ſe repręſentare ſuperiori. x *Quàm citò commodè poterit.* idem verbum de ſent. excom. eos qui. j. & ij. reipon. li. vj. decret. de ætero. eo. tit. dicit quam citius opportunitatem habuerit. quod ex ponit ibi Hoſtien. id eſt. ceſſante impedimento, & aliquo modico tempore inſtante. alle. ff. ex quidulco quo ſibi de neceſſitatis valeat prouidere. alle. ff. ex quidam. ma. l. ab hoſtibus. §. fi. per hoc patet quòd non credere-tur circa hoc abſoluto, ſed iudex habebit hoc arbitrari. facit de elect. quam ſit. in princ. & quod ibi no. & eo. tit. cupientes. §. cæterũ libri. vj. aliàs ipſe abſolutus ex friuolis excuſationibus frigoris & caloris, & his ſimilibus, conſtitutionem eluderet facit de do. & contu. cum olim. de accu. veniens. Nec deret facit de do. & contu. cum olim. de accu. veniens. Nec ob. quod de occulta re & de animæ periculo quæritur, & ſic ſibi credendum de homi. ſignificati. ij. de ſent. excom. ſi verò ij. fateor id verum in foro pœnitẽtiali. de ſpon. tua. & quo ad vinculum occulte contrahendum vnde ex quo ſcientiam habet de mora, ſcire debet ſe excommunicatum: iudex tamen eum non denuntiabit niſi prius eo vocato per coniecturas viderit illum eſſe morioſum, cognitione ſuper hoc ſummaria præmiſſa. j. tit. proxi. in fin. & facit ad ea quæ not.

Excuſat rigorem dicens quòd graniores pœnæ deberent impon. Ioan. And.

Nec ſuper hæc quiſquam miretur quòd præmiſſa perpetrantibus pœnas nõ inferimus graviores. licet enim (quod dicere pudet) hæc prohdolor i frequenter occurrant, multiſque graſſantibus k opus eſſet exemplo, l & ex dignitate offenſi m pœnam metiri deceat offendentis, (Epiſcopi enim dicuntur ſanctiſſimi, n Chriſti legati o exiſtunt, ſpiritales ſunt patres, p noſtrique fratres q & coëpiſcopi, r columnæ s comprobatur eccleſiæ, quare grauem oportet eſſe pœnam t cul

C

pæ violantis dignitatem tantæ præeminentię adæquandã) Volumus tamen ad præſens in pœnarum exaggeratione temperare rigorem, ad pœnas aliàs proceſſuri ſi proteruitate u deliquentium hoc expoſcere videamus.

Repetit ius antiquum de abſolutis in mortis articulo, qui ſanati reincidunt, ſi non ſatisfaciant. Ioan. And.

Sanè ſi quis in aliquo caſuũ prædictorum fuerit ab excõmunicationis ſententia in mortis articulo abſolutꝰ: niſi poſtquam priſtinæ reſtitutus fuerit ſanitati, quàm citò commodè poterit, x conſpectui Romani pontificis ſe præſentare curauerit, eius madatum humiliter receptur⁹ prout iuſtitia ſuadebit: in eandem excommunicationis ſententiam recidat ipſo facto. Quamuis enim ſuper hoc ſatis plenè in iure alibi y ſit prouiſum, ne tamen aliquis in hoc ex ignorãtia iuris le ſatagat excuſare, z hoc expreſsè præmiſsis duximus annectendum.

B

Idem.

Procurantes capi viros eccleſiaſticos vt renuntient beneficiis, vel vt citati nõ vadant ad curiam, præter pœnam excommunicationis quam per canones antiquos incurrunt, ſi ſint prælati, à perceptione fructuum per triennium ſunt ſuſpenſi, inferiores verò beneficia ſunt priuati. Eandem pœnam incurrunt ipſi etiam qui ſe capi procurant. Reſignatio etiam ſic facta non tenet, etiam ſi per prælatos recepta fuerit vel ratificata. h. d. Ioan. And.

C

Minium temporale certis caſibus, extenditur etiam ad perſonas eccleſiaſticas dominium temporale obtinentes, vt dicit gloſſ. in verb. dominium. iuncto textu in verbo, eccleſiaſticos. Nota quòd quamuis lex vel canon imponat priuationem omnium beneficiorum obtentorum, non tamen propter hoc videtur inhabilitare ad obtinenda, vt glo. in verbo, obtentis. Idem eſt in caſu converſo. inhabilitatus enim circa obtinenda, non cenſetur priuatus obtentis, vt in clem. ſi quis ſuadente ſupra eodem. titu. iuncta gloſſ. in verb. obtinenda. Nota quòd ſecularis capiens clericum licet nõ animo iniuriandi ſeu iniuriam faciendi, ne citatus vadat ad curiam Romanam, incidit in excommunicationem, quia manus ſua ſæua & iniuriola eſt ſedi apoſtolicæ, & totũ ordini clericali, vt in gloſſ. in verbo, ſeculari. Nota quòd procurans ſuam captionem ne citatus ipſe vadat ad curiam Romanam, incidit non ſolum in pœnam hic contentam, ſed cum de hoc conſtiterit, contra ipſum procedetur tanquam contumacẽ, vt in glo. in verbo, procurauit. Nota quòd reſignatio beneficiorum facta per intruſum in carcere, ad iſtius effectũ relignationis conſequendæ, eſt ipſo iure nulla, etiam quo ad ipſum relignantem, quanquam à reſignantium ipſorum prælatis recepta vel rata habita ſit, vt dicit gloſ. in verb. nullius. Et no. hic duos caſus quibus aliquis ipſo facto incurrit ſententiam excommunicationis. Nota quòd ad papam pertinet conſeruare perſonas eccleſiaſticas in quiero & proſpero ſtatu. & exponit Zeuzel. quiero ab actibus humanis ne cleri. vel monachi de totũ proſpero, quo ad actus ſpirituales inducendos xxiij. q. viij. conuenior. No. q̃ in pœnis imponendis

Beneficium perdens ob tentũ, non videtur inhabilitatus ad obtinendum.

Clericum citatum ad curiã impedies licet nõ animo iniuriãdi, excõmunicationem incurrit.

Beneficij reſignatio facta per incarceratum an teneat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

imponendis distinguitur inter maiores & minores. de hoc in glo. similis. & pro hoc de accusat. inquisitionis. in prin. & cā. qualiter. ij. §. licet. Za.

a *Dominium*, quod quandoque etiam habent clerici: quem casum etiam videtur includere. ne cleri. vel mona. ca. vlt. li. vj.

Glossa seq. notat à contrario.

b *Ecclesiasticos*. in laicis ergo si caperētur ad impediēdam citationem ipsis factā ad curiam, nō est locus pœnæ.

Glossa sequens dubium soluit.

c *Captosque*. hic iunge literā, ausu detinere sacrilegio nō verētur: & per hanc copulam dico q⁹ procurans capi clericum non ad resignatio nē beneficij, vel ad citationem impediendā: licet excōmunicationem incurrat, non tamen aliās pœnas hic insertas.

d *Ad apostolicam sedem*. si citati essēt per alium, non est locus huic pœnæ.

e *Ab homine*. de do. & contu. cùm dilecti. de accu. veniens.

f *A iure*. de elect. c. i. & c. cupientes de officio. ordi. quamuis. de appell. e. j. lib. vj.

† *aliās præmissa*.

g *Honori* quem papa negligere non debuit. de vsu pal. nisi. de immu. eccle. quoniam. lib. vj.

h *Canonū*. xvij. quę. iiij. si quis suadente. de sent. excommun. nuper.

i *Præmissas*. captiones scilicet & detentiones ob causas prædictas.

k *Ecclesiasticæ*. laicos non punit: nec sunt capaces huius pœnæ.

l *Prælati*. non curo si ue sint illi ad quorū collationem spectant beneficia de quorum renuntiatione quæritur, vel alij: cum generaliter loquatur. & fortius hoc quo ad secundum casum de impedienda citatione.

m *Suspensi*. vi. quod no. de elect. cum Vintoniensis. in glo. nor. quòd. in fi.

Glossi. sequens alleg. iij. concor. & ex his infert & remittit.

n *Inferiores*. similis dist. s. ea. cōpil. de vi. & ho. cle. quoniā. in prin. & circa fi. de deci. e. j. de sta. mo. ne in agro. §. si quis. Et sic patet q⁹ in pœnis defertur dignitati. de offic. deleg. c. ij. li. vj. de hoc de transact. c. vlt. in vlt. glo. de iureior. cùm quidā.

o *Obtento*. in obtinendis non videtur impedire. econtra supra ca. proxi. ver. ipsius filij.

p *Eandem*. suspensionis à perceptione fructuum per triennium si sint prælati, & priuationis beneficiorum quo ad inferiores.

Dignitas defertur in pœnis.

q *Seculari*. non est ergo locus pœnę, cùm per potestatē ecclesiasticā se capi procurant. Et scias q⁹ secularis potestas hoc faciens, canonis excōmunicationes incurrit, eną si clericо nō intēdat iniuriari. manus enim est sæua & iniuriosa se. apo. & ordini clericali. de sent. excom contingit. Ioan. And.

r *Procurarint*. & tales non solum hanc pœnam incurrunt. sed etiam si de hoc constiterit, procedetur contra ipsos vt cōtra contumaces: vt lit. non cōte. quoniam post prin. supra ea. cō de iudi. dudum. ff. si quis cau. l. ij. in fi. cum concor. & huic est si. de offi. deleg. pastoralis. in fin.

s *Modo supradicto*. scilicet per captionem & detentionem secularium potestatum. & facit quod not. quod metus cau. abbas. & cap. sequen.

CAPITVLVM II.

Mvltorum ad nos grauis querela deduxit, quòd nonulli obtinentes temporale dominium, [a] viros sępe ecclesiasticos [b] capere, captosque [c] donec sua resignent beneficia, aut ne citati ad apostolicam sedem [d] ab homine [e] vel à iure [f] venire ad ipsam valeant, ausu detinere sacrilego non verentur: citatos eosdem in exitu eorum districtuum vt plurimum capientes. Considerantes igitur quantum ex his tam nostro & apostolicæ sedis honori, g quàm personarum ecclesiasticarum quieto & prospero statui non sine damnanda exempli pernicie derogetur: sacro approbante concilio statuimus, vt præter sententiam canonis [h] quam facientes & fieri procurantes præmissas [i] † incurrere dinoscuntur, procurantes ipsi personæ ecclesiasticæ [k] existentes, à perceptione fructuum ecclesiarum suarum, si fuerint prælati, [l] triennio sint suspensi: [m] Quòd si inferiores [n] extiterint, eoipso obtentis [o] beneficiis sint priuati.

Illis pœnam incursuris eandem P qui ne citati (vt præmittitur) ad sedem apostolicam ueniant, sed vt se sub obtentu huiusmodi à veniendo excusent, à potestate seculari q se capi (vt interdum contigisse audiuimus) procurarint. [r] Sanè resignationes beneficiorum modo supradicto [s] extortas (licet à resignātium ipsorum prælatis receptæ [t] aut ratæ [u] habitæ fuerint) nullius omnino [x] decernimus † esse firmitatis. Locorum ordinariis iniungentes, vt postquam eis constiterit ỹ aliquos sibi subiectos pœnam & sententiam incurrisse præmissas, ipsas publicare [z] non differant, executionique debitæ (prout ad eos pertinuerit) demandare.

Idem.

Excommunicat religiosos mendicantes transgressores constitutionis Bonifa. de excess. præla. c. vnico. lib. vj. Item omnes religiosos qui in sermonibus vel alibi proferunt aliqua vt retrahant à solutione decimarum: quarum solutionem certis diebus & in confessionibus suadere tenentur sub certa pœna quas incurrunt: Nisi sint tales quorum monasterium vel ecclesiis computat percipere decimas. Ioannes Andreæ.

CAPITVLVM III.

CVpientes eos quos ad obseruātiam iurium virtutum præmia [a] non inducūt, tam a delictarū exaggeratione [b] pœnarum, quàm adiicienda rum de nouo formidine, [c] à temerariis ausibus refrænare, transgressores constitutionis [d] quæ religiosis mēdicantibus e domos ad habitandum vel lō ca quæcūque de nouo recipere, recepta hucusque mutare, vel ea transferre in alios cuiusuis alienationis titulo in-

† *Singulariter ad hoc not. in. no. quæ habētur de simo. in glo. nullus.* & *Ancha. in pœnitentiam tenetur ipso iure. abbas. & dicit bimo. generaliter esse qui sunt cū incurrit. esto, quòd alibi. l. qui in carcere. ff. quod metus cau. fecit.*

t *Receptæ*. à principio.

u *Ratæ habitæ*. ex post facto.

Glossa sequens exponit, arguit, quærit, remittit & soluit.

x *Nullius omnino*. ita q⁹ non valeant etiam quo ad renuntiantem. & facit ad ea quæ notaui & scripsi de renun. quod in dubiis. Quid si interuenerit iuramentū? vide q⁹ quod no. de iureiur. si verò. & tene quod habes eod. tit. verum.

ỹ *Constiterit*. parte vocata. & vide quod no. supra ea. cōpil. de offi. deleg. c. vnico.

z *Publicare*. nō requiritur tentētia quam incurrunt ipso facto, sed sufficit publicatio. concord. de hom. pro humani in fin. lib. vj. supra ea. cō pil. de censi. presenti. de priuile. ca. in prin cip.

CVpientes. Tres sunt partes principales. secunda ibi, Illos. tertia ibi, Sanè. Imo, CASVS Dicitur in ca. j. de excess. præla. in. vj. q. religiosi mēdicantes non ac quirant aliqua loca de nouo, Ro. pont. in cōsulto: nec loca donata à laicis recipiāt, nec aliquas domos permutent ipso Ro. pon. incōsulto & ignorante. Ponamus q⁹ quidā religiosi fecerunt totum contrarium: quia acquisiuerūt res hæreditarias, domos suas permutauerūt, & sine consilio Romani pontifi. quæritur quam pœnam tales incurrūt? Dicit Cle. q⁹ vltra pœnas contentas in ca. illo primo de excess. prælati. in vj. ipsi incurrunt sententiam excōmunicationis. Item multi erant religiosi qui in sermonibus suis subtrahebant parochianos à solutione decimarū. Item in confessionibus dicebāt populo ne decimas soluerēt suæ ecclesiæ parochiali: & q⁹ non soluendo non peccabant. Dicit Cle. ponti. Ro. quòd tales ipso facto sunt excommunicati: immo mandat ipse ponti. Romanus quòd ipsi religiosi commoueant populum vt soluant decimas locis quibus debentur: & contrafacientes vltra pœnam illius capituli incurrunt sententiam excommunicationis. b. d. Helias Reg.

Colligo aliqua notabilia, & primò q⁹ constitutio disponens contra mendicantes, non includit alios religiosos non mendicantes secus si constitutio disponat contra religiosos in genere. tunc enim comprehenduntur mendicantes & nō mendicantes, vt dicit gl. in verbo, religiosus. Nota diuisionē gl. & summarium, & secundum illam legē textū, & facilē reperies. Nota q⁹ institutibus præmia tribuenda sunt. de hoc in gl. ij. & pro hoc xij. q. ij. ecclesiasticis. vnde psal. Beati qui faciūt iustitiam in omni tempore. Nota q⁹ qui nō possunt per præmia induci ad obseruantiā iuris, debent per pœnas coerceri. pro hoc, quia quos Dei timor &c. de elect. cùm in cunctis. §. clerici. de hoc in glo. iiij. Zabarel.

a *Virtutum præmia*. fa. C. de sta. & ima. l. vlt. in prin. ff. de iusti. & iur. l. j. post princip.

b *Exaggerationes*. id est aggrauatione.

c *Formidine*. de elect. cùm in cunctis. in fi. cum suis concor. & de præben. cum qui. ij. respon. lib. vj. adde not. de offi. ordi. irrefragabib. an vlti. glossi.

d *Constitutionis*. Bonifa. de excess. præla. c. vnico. lib. vj.

e *Mendicantibus*. qui sint hi, habetur de reli. domi. c. vnico. li. vj. sic

vj. sic & alibi differunt mendicantes à non mendicantibus. de elec. quorūdā. lib. vj. de reg. nō solū. & c. cōstitutione. de sta. rē. c. vnico. §. sanè. e. li. & facit quod dicā j. de sen. ex. c. j.

a *Religiosi*. mendicantes vel alios. facit j. ver. proxi. seculares ergo clericos vel laicos nō arctat hæc pœna. cōcor. dabo j. de sent. exc. c. j.

b *Non sufficit*. Psalmo xxxiij. Benedicā dominū. ibi, declina, aliās diuerte à malo, & fac bonum, inquire pacē &c. & xxij. q. v. de forma. xij. q. j. duo. in fin. de pœ. di. ij. sienim. ibi, scienti bonū & non facienti illud, peccatū est. quod fuit verbum Iac. c. iiij. in fi.

c *Populo*. cū fermocinātur, ad clerū nō videntur adstringi.

Glos. seq. quæstionem soluit.

d *In prima*. octo sę sta enumerat quib⁹ voluit hoc prædicari. fuit autē de arbitriis. & facit quod dixi de rescri. si quādo. & sic non cogimur aliter respōdere, quare nō dixerit de festo natiuitatis domini & resurrectionis.

e *Pentecostes*. vide qđ dixi s. e. cōpil. de reliq. & venerat. san. c. vnico. circa fine.

f *Expresse*. satis exprimunt, sed parum informant.

g *Requisiti*. aliās non tenentur. de iureiu. breui. de sent. excom. c. j. cum concor. lib. vj.

h *Arguuntur*. hoc spectat ad prælatorum officium. xlv. dist. c. j & c. cùm beatus in princ. de accu. qualiter. ij. ver. licet autem.

i *Faciant*. Nota quòd religiosi correctio primò spectat ad suum prælatum. de hoc de offi. ordi. quanto.

k *Gregorij*. de deci. ca. j. lib. vj. quæ dirigitur solis prædicatoribus & minoribus. & loquitur non solum de decimis, sed de aliis rebus ecclesiis debitis. hic solum de decimis.

Glos. seq. primò remittens de varietate pœnarū, de suspēsionis pœna prosequitur ponens xxv. suspēsionis species cū suis diuisionibus. secundò infert suspensum ab officio non suspensum à beneficio: ponens circa id quinque opiniones, quarum tres vltimas dicit coniungendas.

l *Suspensi*. No. nouem species suspentionis. Ad cuius euidentia sciēdū varias species pœnarū à iure statutas. de offi. ordi. ad reprimēdam. & ibi de his in gl. ij. plenius per Hosti. in summa de pœnis. §. quot sint species. inter quas est pœna suspēsionis, de qua prosequēdo sciendū est q⁹ de suspēsione multiplici tractāt iura. Est enim suspensio à cōmunione fratrū simplex. xviij. dist. si quis autē. determinata ad duos mēses. ea. dist. c. fi. Quandoq; ad fratres nō suæ ecclesiæ. ea. dist. fe. ea. dist. c. fi. Quandoq; ad fratres nō suæ ecclesiæ. ea. dist. c. fi. Est etiam suspēsio à communione euplacuit. lviij. dist. c. fi. Est etiam suspēsio à communione euplacuit. lviij. dist. c. fi. Item à beneficio habito simplex. de elec. nihil est, determinata ad sex menses & annum. s. ea. compi. de vi. & ho. cle. c. ij. Ad triennium. de re. eccl. non alie. ca. ij. lib. vj. de elec. cum in cunctis. eo. tit. c. j. & ca. cupientes. ß. cęterū. lib. vj. Ad tēpus incertū, scilicet quandiu tacuerit. de elect. generali. lib. vj. determinata etiam quo ad partem distributionum. vt in prædecre. vt hi qui. ij. respon. Suspenditur etiam quis à beneficio obtinendo per sex menses & per annum. vt in prædi. decret. ij. de vita & hone. cleri. Quandoque per annū & biennium. de statu mon. ne in agro. §. li quis. Item est suspensio ab officio & beneficio simplex. de testi. tam literis. in fin. de secun. nup. c. j. de priuile. tuarum. Quandoque determina ad tempus satisfactionis vel restitutionis. de electio. quia sæpe, de censi. exigit. lib. vj. & quandoque hæc suspensio dicitur ab ordine & dignitate. de schismati. ca. j. in fi. & quandoq; fit alternatiue. de vita & hone. cleri. à crapula. Item suspenditur quis ab administratione simpliciter. de solu. c. ij. & cum determinatione triennij. de rebus eccle. non alienan. c. ij. Et interdum suspenditur ab officio, administratione, & beneficio vsque ad satisfactionem. s. ead. compi. de deci. ca. j. Item suspenditur quis à priuilegio clericali, quandoque in persona, quandoque in rebus. de vita & hone. cleri. c. vlt. & s. ead. compi. eo. tit c. j. Item suspenditur quis à collatione beneficiorum simpliciter. de præben. graue, ne sede vacante. ca. vnico. lib. vj. & cum determinatione anni vel biennij. s. eadē compi. de statu mona. ne in agro. §. si quis. Item suspenditur quis à confirmatione episcoporum simpliciter. de transla. c. ij. quandoque per annum. de elect. prouida. lib. vj. & quādoquè à confirmatione inferiorum. de elect. nihil est. Itē suspenditur prælatus regularis à receptione professionis. de regula. non solum. in fi lib. vj. Item suspenditur officiu minoris legati præsente legato de latere. de offi. lega. volentes. Item suspenditur statu canonicarum Alemanię. de elec. indemnitatibus. §. pen. lib. vj. & s. ea. compi. de statu reg. attendentes. §. illas quoque. Item suspenditur quis ab officio aduocationis & notariæ. de hære. si aduersus. Item à collatione magisterij. s. ea. compi. de magi. cum sit. Item ab officio prædicandi: vt hic. Et quia s. posui vt diuersa suspentionē officij & beneficij, videtur q⁹ suspensus ab officio, non per hoc sit suspensus à beneficio: aliās superfluè adderetur secunda, si includeretur sub prima. & hoc putabat Host. verū in suspensione iuris: vt no. post eum de re iudi. cùm æterni. lib. vj. cui concor. Arch. ibi, vt sic statutū iuris pœnale restringatur. de elec. statutū. lib. vj. facit de deci. ad audientiā. cum cōcor. Secus dicunt ibi in suspēsione hominis. de cler. coniug. diuersis. & ca. Ioannes. de præb. cùm secundum. de ætate & qualitate. de appel. pastoralis. de excep. apostolicæ. & sic dicùm bonæ. de appel. pastoralis. de excep. apostolicæ. & sic dicit Host. intelligen dum quod no. in summa de verb. signi. ß. vlt. versū. in fin. not. & seq. Ad hoc facit quod dicitur mitius agi cū lege quàm cum ministro legis. ff. de arbi. l. Celsus. nec

Pœnarum species, quæ sunt suæ statuta.

Suspensio est multiplex.

Suspensus ab officio an sit suspensus à beneficio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Supplicia leuius dat ius quam iura ministrant.

debet iudex esse clementior lege. in authen. de iudic. §. oportet. colla. vj. In contrarium. lxxxj. distin. si quis sacerdotum, & cap. eos. & quod ibi not. de consuet. cùm dilectus. in glos. suspensus. circa medium. & de cleri excommun. ministratores. nam beneficium datur propter officium. de rescrip. cap. fin. libr. vj. & videtur expressum. 32. distinct. præter hoc. & ibi directe contradicit Ioannes supradictæ distinctioni Hostien. vt scilicet suspensus ab officio à iure, sit suspensus à beneficio: si ab homine, non nisi in sententia exprimatur. & ibi vide. Tancre. & Vinc. dicebant de ætate & qualit. cum bonæ. vt ibi dixi super glos. ij. tunc demum suspenso subtrahi beneficium, cùm est in mora petendi absolutionem: alias non. allegant de elect. ca. vlti. q. v. super causa. facit ne sede vac. ca. vnico. §. cùm verò. lib. vj. Abbas in decret. à crapula. de vi. & honest. cle. vt ibi dixi, super glo. ij. distinguebat suspensum ab officio, pro crimine, vel pro infamia tantùm, vel facto de quo dubitetur an sit mortale: vt primo casu sit suspensus à beneficio: secundò, non. facit. ij. quæ. v. presbyter. de purg. cano. c. ij. & c. inter. hoc forsan habuit à Goff. qui not. de appell. pastoralis. in vlti. glos. quòd cùm plerunque suspensio fiat ex leui causa, vt propter infamiã vel scandalum: vt predicto ca. presbyter. non subtrahetur per id beneficium, quod sine magna causa subtrahi nõ debet. xvj. q. vij. inuentum. quia nec sunt subtrahenda stipendia quandiu &c. C. de execut. rei iudi. l. stipendia. secus vbi suspensio fit ex magna causa. de purg. c. cùm inter, vel si suspensus cõtemnit suspensionem. de æta. & quali. cùm bonæ. Videntur istę tres vltimæ opiniones coniungendæ, & sequendę: nisi aliud pro vel contra in sententia iuris vel hominis exprimatur.

Beneficiũ sine magna causa nõ est subtrahendũ.

a *Dicendi.* Nota contraria contrariis purgari. ad idem de purg. ca. inter. & ca. cùm in iuuentute. de hære. ca. ij. in prin. lib. vj. peccatum ergo tacendi dicendo purgatur. xliij. distinct. sit rector.

b *Exinde.* posset exponi, id est post suspensionem, vel id est D
postquã omiserint, cùm potuerint conscientiã confitẽtibus facere. ide qua præmisit. Ioan. And.

c *Præcipientium.* soli enim nõ præcipientes solẽt in his delinquere.

d *Hoc extendi.* in originali est litera hæc: per quod videtur respicere etiã versi. illos etiam. vt scilicet religiosi tales asserentes aliqua quæ retrahant à solutione decimarũ, excommunicati non sint.

e *Constitutionis.* de sepul. c. j. lib. vj.

f *Similem sententiã.* excõmunicationis, de qua dixit vltimò: & illam s. vocauit sententiam. reliquæ sunt pœnæ.

g *Contenta.* punit illa constitutio eligentes: vt quo ad sepulturam intestati decedant. Item allicientes: vt si eos sepelierint, restituere teneãtur corpora si petãtur, & omnia quæ peruenerunt ad eos ratione sepulturæ, intra decẽ dies: alias ipsorum ecclesiæ vbi sepulti fuerint, & ipsarum cœmeteria sunt interdicta.

h *Absolvendos.* hoc respicit vltimum casum tantũ sic separatũ ab aliis. à superioribus ergo excõmunicationibus absoluent ordinarj. de sent. excom. nuper.

nec confitentibus ipsis (si hoc ipsum sibi dicendi [a] commodè facultatem habuerint) conscientiã fecerint: Exinde [b] excommunicationis incursuri sententiam ipso facto, si prædicare præsumpserint prædicta negligentia (vt præmittitur) non purgata. Ad religiosos tamen monasteriorum vel rectores ecclesiarum decimas percipientium [c] nolumus hoc extendi. [d] B

Excommunicat violatores decret. i. de sepul. lib. vi. & absolutionem papæ refert. h. d. Ioan. And.

Sanè temerarios violatores constitutionis [e] illius quæ religiosis & clericis secularibus prohibet ne aliquos ad vouẽdum, iurandum, vel fidẽ interposita seu aliàs promittẽdum inducant, vt sepulturam apud eorum ecclesias eligant, vel iam electam vlterius non immutent: similem sententiam [f] (pœna in dicta constitutione contenta §. in suo perdurante robore) incurrere volumus ipso facto: ab alio quàm à sede apostolica (præterquam in mortis articulo) nullatenus absoluendos [h]: nullis priuilegiis aut statutis, cuiuscunque tenoris existant, super his valituris. C

DE POENITENTIIS ET REmissionibus.

Clemens v. in concilio Viennensi.

Damnatis ad mortem hoc petentibus, pœnitentia concedi debet: nec valet contraria consuetudo. Secũdò locorum ordinarios ad hoc exequendũ excitat: ibi, Locorum. hoc dixit. Ioan. And.

CAPITVLVM I.

CVm secundum statuta canonica [i] vltimo deputandis supplicio negari, si petant [k], non debeat pœnitẽtiæ [l] sacramentum: abusum damnabilem in quibusdã partibus contra hoc introductũ aboleri omnino volentes, iustitiarios omnes & dominos temporales, vt ab huiusmodi desistant abusu, hortamur in domino, & obsecramus per viscera misericordiæ [m] Iesu Christi: Locorum ordinariis nihilominus intũgentes vt eos ad hoc cum primum cõmodè poterunt, [n] diligenter monere, & (si necesse [o] fuerit) ecclesiastica censura [p] compellere non omittant.

Idem.

Repetit concilium generale de quæstoribus non admittendis sine literis apostolicis vel diœcesanorum. Et addit per diœcesanos literas apostolicas prius examinari. hoc dixit. Ioan. And.

DE POENITENTIIS ET REmissionibus.

Clemens v. in concilio Viennensi.

Damnatis ad mortem hoc petentibus, pœnitentia concedi debet: nec valet contraria consuetudo. Secũdò locorum ordinarios ad hoc exequendũ excitat: ibi, Locorum. hoc dixit. Ioan. And.

CAPITVLVM I.

CVm secundum statuta canonica [i] vltimo deputandis supplicio negari, si petant [k], non debeat pœnitẽtiæ [l] sacramentum: abusum damnabilem in quibusdã partibus contra hoc introductũ aboleri omnino volentes, iustitiarios omnes & dominos temporales, vt ab huiusmodi desistant abusu, hortamur in domino, & obsecramus per viscera misericordiæ [m] Iesu Christi: Locorum ordinariis nihilominus intũgentes vt eos ad hoc cum primum cõmodè poterunt, [n] diligenter monere, & (si necesse [o] fuerit) ecclesiastica censura [p] compellere non omittant. C

Idem.

Repetit concilium generale de quæstoribus non admittendis sine literis apostolicis vel diœcesanorum. Et addit per diœcesanos literas apostolicas prius examinari. hoc dixit. Ioan. And.

Rubrica continuatio.

CASVS. In cõcilio Viennen. fuit à nonnullis expositum, quòd licet in statutis canonicis sit cautũ q cõdemnatis nõ debet denegari sacramentum pœnitẽtiæ & eucharistiæ: tamẽ plures iudices reperiãtur cõdẽnatis hoc denegãbãt: & ad suã excusationem allegabant consuetudinem. Concilio primò damnauit illam consuetudinẽ, quæ potius abusus dicitur, & mandat ordinariis locorũ vt nõ permittant iudices vt nõ faciant denegari illa sacramenta condẽnatis: & si recusauerint obedire, illos compellant censura ecclesiastica. i. excõmunicatione & interdicto quod cõtinetur nomine censuræ. h. d. H. R. Colligo aliqua notabilia. Primò q sacramentum pœnitẽtiæ condẽnatis ad mortem nõ debet denegari. Item de eucharistia: quamuis nõ loquatur textus. Cle. formaliter: nec valet consuetudo contraria. No. q aliquãdo verba exhortatiua & deprecatiua imponũt necessitatem; quia habemus consiliũ reuerẽtiæ, quod obligat sicut præceptũ, quando materia est necessaria, scilicet ob reuerentiam personarum quibus papa scribit verbis deprecatiuis & exhortatiuis: vt hic. Nota q diœcesanus potest monere & excõmunicare dominũ temporalem. No. modum obsecrandi per viscera misericordię Iesu Christi. concor. de elect. vbi periculum. §. cæterum. lib. vj. No. quòd qui misericordiam facere recusat, Christum qui est misericordia, negat. vij. q. j. omnis. de pœn. dist. j. lerpens. Zabarella.

Verba exhortatiua & deprecatiua quãdoque necessitatem imponunt.

i *Canonica.* j. q. vlt. c. penul. de furtis. c. ij.

k *Si petant.* facit de eo qui dux in matrimo, ea. significasti. in fin. & quod ibi not.

l *Pœnitentiæ.* nec eucharistiæ, eo. titu. quòd in re. & de hoc satis dixi de celebratione missarum, sanè. & de sepul. patet in principio cap. vlt. xiij. quæst. vlti. not. Hostien. de sepultu. ex parte parentum. quòd furca suspensus non deponetur sine licentia iudicis: quã tamen petitam facile concedere debet. ff. de cada. punit. l. j. ij. & iij. & si postea fuerit pœnitens, sepelietur: vt in prædi. cap. vlt.

Eucharistia nõ est ad mortẽ condemnanda. Misericordia Christi est immensa.

m *Misericordiæ.* cui nec mensura poni potest, nec eius tempora possunt definiri. xxvj. quæst. vj. is qui. de pœnit. distinct. j. multiplex.

n *Commodè potuerint.* ff. de elect. quàm sit. & c. cupientes. §. cæterum. lib. vj.

o *Necesse.* quia monitioni non parent.

p *Censura.* de verb. sign. quærenti.

Diuisio.

A *Busionibus.* Tres sunt partes principales quæ patẽt. secunda ibi, Ad hęc. tertia ibi, Quæstores. Ioan. And. CASVS. Fuit in conci. Vienneo. expositum q nonnulli. i. aliqui quæstores cleemosynarũ plures abusus perpetrabãt vt subtraherẽt pecunias à populo. Cõciliũ decreuit vt null⁹ ęstor admittatur, nisi ostendat literas domini papæ vel diœcesani per quas

per quas sit ei concessa facultas & licentia faciendi quæstũ: & nisi etiam declaret causam sui aduentus: & debet literas suas ostendere diœcesano in cuius diœcesi vult facere quæstũ. Et si diœcesanus timet de abusu, non debet illos admittere, nisi constet de approbatione sedis apostolicæ. Postea in versi. ad hæc. recitat Clemẽs abus⁹ quos perpetrabant & faciebant isti quæstores: & mandat vt ab ipsis abstineant. h. d. H. R. Colligo aliqua notabilia. Primò ex principio c. q. quæstores nõ sunt permittendi prædicare, sed solum declarare contenta in suis indulgentiis. Not. q quæstores non sunt recipiendi, nisi exhibeant. i. nisi ostẽdãt literas suę facultatis & potestatis. No. iũcta gl. q. minores episcopis nõ possunt sua authoritate concedere indulgẽtias.

No. ex fine q quæstores in huiusmodi officio subiiciuntur ordinariis, nõ obstãte priuilegio exemptionis. No. q abusio est cuitãda. vnde priuilegiũ perdit q abutitur. xj. q. iij. priuilegiũ. dãnaturenã abusus clauũ. xj. q. iij. ipse. No. q implices nõ sunt decipiẽdi. & videtur hic excusari implicitas. & quo ad hoc implices dicuntur qui de facili credũt. xxij. q. iij. innocens. Zabarella.

a *Ingento.* sumptum C. de cõmer. & mer. l. ij. facit xiij. q. v. dixit.

b *Possibile.* de elec. vt circa. in prin. li. vj. j. de verb. sig. sæpe.

c *Generalis.* eo. titu. cum ex eo.

d *Quæstores.* eleemosynarũ, de quib⁹ de priuil. tuarum. in prin. habemus enim quæstores iudiciorũ, de quib⁹ de ver. sign. forus. & de his quæstoribus pecuniarũ, & eratiorũ, vide qđ not. ff. de offi. quæsto. l. vnica.

Ordo literæ.

e *Nec permittantur.* vllaten⁹ ipsi populo ꝓdicare, qđ sequitur.

f *Competat.* cõcor. de hęre. vt officiũ §. compelcendi. lib. vj.

g *Nec.* repete, permittantur.

h *Literas.* hoc addit cõciliũ generale.

i *De facto.* Hoc enim est episcoporũ & non inferiorum. de excess. prælа. accedentibus. & quo ad proprios subditos, non quo ad extraneos. ro. nt. quod autem.

k *Votis.* hoc etiã est episcoporũ. quod dic vt dixi de vo. c. j.

l *Incerta.* vide qđ dixi s. ea. cõpi. de priui. c. j. ver. nec legata.

m *Quartam.* Idem puto de alia quota.

Animæ purgatorij sũt

n *Mendaciter.* cùm sint Dei iudicio reseruatę. xxv. di. qualis. prosunt tamen suffragia. de quibus xiij. q. ij. animæ defunctorũ. & vide quod dixi s. e. tit. quod autẽ. & quod no. Host. in summa de remiss. §. quibus prosint. & §. vlt.

Dei iudicio reseruata. Remissio à pœna & culpa concedatur à solo papa.

o *A pœna & à culpa.* ista est illa plenissima peccatorũ remissio, quę conceditur cruce signatis pro subsidio vltramarino. de qua scripsi post Host. de Iudæ. ad liberandam quæ datur in anno centenario. in extraua. Bo. antiquorum habet. quã solus papa cõcedit.

p *Vtamur.* concor. s. ea. compi. de priu. c. j. in princ.

q *Vel personis.* quãdoq; hęc differũt. de priui. ne aliquis. li. vj.

Glo. sequẽs ponit quatuor species iurisdictionis, quas p clemẽ. habent ordinarij in exemptos.

Exempti quandoq; puniuntur per ordinarium.

r *Puniri.* p has cle. quandoq; ordinari⁹ punit exemptos: vt hic, & s. de test. ca. j. de sta reg. ca. j. de reli. do. c. ij. de iure pa. c. j. quãdoq; non punit, sed pœnã iuris publicat. s. de priui. c. j. quandoq; nõ punit, sed absolut. de sepul. c. j. quãdoq; solũ circa loca datur iurisdictio. de suppl. neg. prælа. c. vnico. de priuil. ca. ij. generaliter datur iurisdictio contra eos. de priui. c. j. lib. vj.

s *Propensius.* idem verbum. s. ea. compil. de æta. & qualit. vt hi qui. & ibi exposui.

DE SENTENtia excommunicationis, suspẽsionis, & interdicti.

Visum est supra per discursum tit. de pluribus delictis: verum quia ꝓ delictis homines incurrunt sententiam excommunicationis: ideo videndũ est de sententia excõmunicationis. Vel sic potest continuari ad rubricam præcedentem: videlicet de pœnitẽtis &c. Visum est de sacramẽto pœnitentiæ: cuius sacramenti excõmunicati sunt incapaces: idcirco videndum est de sententia excommunicationis.

Diuisio.

X *Frequentib⁹.* Primò ponit religiosorum excessum qui fuit constitutionis causa. Secundò ibi, Nos igitur: prouisionem circa obseruationem interdictorum & cessationũ cum sui pœna: quam tertiò ibi, porrò. prorogat ad pendentia, & tollit obstantia. Et vt in prœmio dixi, hæc decret. præcessit concilium, & hoc probat sequens. Ioannes Andreas. Casus sic figuratur. Concilio generali in Spiritu sancto legitimè celebrato, fuit à nonnullis prælatis expositum quòd plures religiosi maximè exempti tam mendicantes quam non mendicantes violabant interdictum generates

le celebratum in aliqua prouincia: & istud faciebant latenter & secretè seu colorando facta sua. Cùm enim prohibitũ sit omnibus clericis celebrare diuinum officiũ quoties interdictum est positum, item cum sit prohibitum vt nulli accedant ad ecclesiam vt valeant audire missam vel aliud diuinum officiũ: isti religiosi faciebant foramina in ianuis suis & in parietibus suis, vt populus audiret diuinũ officiũ: ex quo ecclesiæ cathedrali graue generabatur scandalum: propter quod ordinauit concilium vt postquã interdictũ generale erit celebratũ, q̃ nulli sint tã audaces vt faciãt deinceps talia foramina in ianuis suis vel parietibus suis: aliàs ipso facto incurrunt sententiam excõmunicationis: vt in ca. alma. lib. vj. hoc dicit. H.R. No. q̃ vnica est ecclesia, licet ipsi[a] plura sunt membra. Et dicitur ecclesia cõgregatio fidelium in ea existentium: quia Sarraceni & Turci nõ sunt de ecclesia: & similiter existentes in peccato mortali. No. q̃ vniformitas ecclesiæ est seruanda. No. q̃ religiosi etiam exempti debent seruare interdictum celebratum in ecclesia matrice vel cathedrali. No. q̃ non solùm in legẽ committit qui offendit verba: sed etiam ille qui offendit mentem legis. No. quòd tẽpore interdicti in tantum debet ianuis clausis celebrari, vt nec per foramina vel fenestras laici respiciant. No. q̃ sententia censuræ est nerueus ecclesiasticæ disciplinæ. de hoc in glos. v. Zabarel.

a *Querelis.* ii. de priuile. episcoporum. lib. vj.

b *Experientia.* quę est rerum magistra. de elect. quàm sit. in prin. lib. 6. vbi de hoc.

c *Fucatis.* quasi tinctis vel coloratis. & habetur hoc verbũ de conse. dist. v. fucarę. vbi no. ver. Si vitium frontis alicuius fucus inauret &c.

d *Neruum.* de consue. cùm inter. Et expone neruum, id est vigorem. Pan.

e *Generalia interdicta.* de verb. sig. cùm in partibus.

f *Vnam fidem.* ad Ephe. iiij. s. ea. cõpil. de sum. tri. c. vnico. §. ad hęc. de excess. prælа. frequẽs. ad fin. Vide q̃d de multiplici vnitate scripsi de sum. tri. dãnamus. super verbo, collectiuã.

g *Sedis apostolicæ.* per hoc videtur comprehẽdere interdictum iuris. exemplum. s. ea. compi. de pœ. si quis suadẽte. §. ciuitas. cum concor.

Glos. seq. præter istam ponit x. clementinas quę ligant solos religiosos: & quatuor quæ, diuersimodè tamẽ, ligãt mẽdicantes, & duas eis fauentes, & ipsorum querelam.

h *Religiosi quicunque.* mendicãtes vel non. Et per hoc patet q̃ clericos seculares non seruãtes interdictũ vel cessationẽ quæ seruat matrix ecclesia, nõ ligat hæc cõstitutio. Et multos tales casus quibus per has clementinas ligãtur religiosi tãtum, colligę s. de elec. c. in plerisq;. ver. nullus. de sup. neg. prælа. c. vnico. de reb. eccle. non alie. ca. j. de testa. c. vnico. de deci. c. j. de sta. mo. c. j. de reli. do. c. j. ver. prędictis. de cẽsi. c. j. de prin. c. j. de pœ. cupiẽtes. ver. illos etiã & ver. se. Specialiter cõtra mẽdicãtes qui trãseunt ad nõ mẽdicãtes, prouidet decre. j. de regu. Generaliter contra mẽdicantes prædi. decr. cupientes. in prin. de pœ. Specialiter contra prædicatores & minores decre. dudum. de sepul. specialius contra minores. j. eo. cùm ex eo. pro religiosis emanauit de censi. c. ij. de excess. prælа. frequens. Conqueruntur tamen religiosi q̃ constitutiones quæ fauorem ipsorũ respiciunt, sunt sine pœna: sed contra ipsos æditæ sunt pœnales.

i *Exempti.* quomodo per diuersas cõstitutiones Clemẽtinas probatur nõ expedire priuilegiatis vel exẽptis q̃ fiant generalia concilia, dixi s. ea. compi. de sepul. dudum. in prin.

Glos. seq. primò exponit quæ sit matrix, & quare de ea dictũ, & dubiũ soluit. Secundò quęritur misti[m] de duob[us] & soluit. Tertiò quærit de metropolitana. Arguit pro, soluit contrarium. Quartò quærit, quæstionem specificat, & soluit illã & similem.

k *Matricem.* id est maiorẽ & baptismalem: quę dicitur matrix: quia sicut mater generat, sic & illa regenerat per baptismũ. sic sumitur de prẽteri. c. j. & e. ex trãsmissa. de trãsac. prętereа. ij. quia igitur interdicuntur quandoque loca non habentia intra se ecclesiam cathedralẽ, habẽt tamẽ matricem: ideo hoc expresit. & dico hoc locũ habere etiã cũ illa matrix ecclesia religiosis nõ seruatib[us] subest quò ad præsentationẽ, collationem, vel quia sit ipsorum vicaria: cũ hic generaliter loquatur. Sed quid dices hic ecclesiã, an episcopũ vel prælatum tantũ, vel capitulum tantũ, vel vtrunq; mistum? Et q̃d si vacat ecclesia cathedralis, & pars capituli seruat, & pars nõ seruat, & partes fortè sunt æquales? In omnibus his casibus puto ecclesiã sumi pro ipsa materiali ecclesia, & ipsius ecclesiæ parietib[us]. de hoc ne prælа. vi. su. c. vlt. cũ cõcor. & q̃ ex quo in ecclesia celebretur cõtinue ianuis aperti[s] &c. siue per prælatũ siue per capitulum totum vel partẽ, siue per alios clericos ecclesiæ, non sit locus huic pœnæ, licet pœnæ irregularitatis & aliæ, de quibus j. dicam, possint locum habere: vt sit mens literæ q̃ ex quo in matrice ecclesia seruatur, & in aliis obseruetur. Sæpissimè videmus q̃ in cathedralibus & matricibus ecclesiis inferiores clerici, mãsionarij & capellani vt plurimũ etiã sine prælato & canonicis officiant ecclesias ipsas. Sed nũquid quo ad interdictum prouinciæ dicetur ecclesia metropolitana matrix: ita q̃ illa seruãte interdictũ religiosi totius prouinciæ nõ seruãtes ligati sint hac pœna: & de scientibus loquor? Videtur q̃ sic: de postu. c. j. ver. sęp inde. xij. dist. de his. Contrariũ puto per hãc literã quæ dicit cathedralẽ vel matricẽ loci. Cõstat autẽ q̃ metropolitana ecclesia pone Rauẽnas, non est matrix vel cathedralis ciuitatis Bonon. vel Mutin. de offi. ord. pastoralis. 15. q. iij. fi. autẽ. & c. nullus. hgabũtur ergo religiosi diœcesis Rauẽnæ tantũ. Itẽ quid si interdicta est villa vel castrũ non habẽs inclusam certã ecclesiã cathedralẽ vel matricem: quod esse posset: puta quia matrix ecclesia est in alia terra nõ interdicta: vel quia plures sunt ecclesię in villa vel castro, & nulla principalior, quia quælibet baptizat suos parochianos: & fortè ex illis ecclesiis aliquæ seruãt interdictũ, aliquę non? Puto q̃ tunc non sit locus huic cõstitutioni: deficiunt enim mens & verba: sicut nec locũ haberet quando in loco singulariter interdicto nulla ecclesia esset nisi illa religiosorum non seruantium. Habeant ergo tunc locũ iura antiquata vt dicam j. in glos. additur.

l *Scierint.* alio sensu quã per visum de quo præmisit. probabiliter ergo ignorantes talem obseruãtiam non ligat hæc pœna.

Glos. seq. quæst. soluit, quinque rationes inducens.

m *Obseruare.* No. quia in nõ obseruãdo non dicit q̃ se cõformẽt: addere enim intẽdit hæc constitutio nõ diminuere ad obseruantiã interdictorũ: vt patet in prin. s. ea. compi. de præben. ca j. in fi. Et statutũ hic factum ad pœnã, nõn debet trahi ad gratiã. de transla. c. ij. vltra mediũ. Et argumentum à contrario sensu cessat[e] vbi illius argumenti contrariũ reperitur in iure: vt satis scripsi de elect. publicato. super vlt. glo. Item contrariorũ non est eadẽ disciplina, vbi verba & mens resistunt. de verb. sign. c. fi. de offi. leg. fi. duduisti. Excessus ergo clericorum matricis ecclesiæ non dabit religiosis materiam delinquendi. de priuil. petitis. Intelligo autẽ illos seruare quando abstinent animo obseruandi. & facit quod ibi dixi super verbo, violauerint.

Glos. seq. soluit contrarium.

n *Appellatorum.* non dicit q̃ præcedens appellatio nõ vitiet interdictũ, ne corrigat de ap. ad hoc quoniã. & c. dilectis cum si.

Matrix est ecclesia baptismalis.

Ecclesia quod compreheндat, in cle. s. de sent. excõ.

Argumentũ à cõtrario quandoque cessat.

Contrariorũ nõ seruatur eadem disciplina.

Sed dicit q̃ quãis interdictũ sit nullũ, ppter præcedentẽ appellationẽ vel aliã causam: ex quo tamẽ matrix ecclesia illud seruat, religiosi violantes sunt excommunicati.

a *Quibuscunq;* quibus allegarent nullitatem sententię: quod potest esse multis modis. no. eo. tit. præsenti. lib. vj.

b *Alma.* eo. tit. li. vj.

Glos. se. enumerat lij. casus quibus excõmunicatur clemẽtinę: quorũ xvj. sunt referuati.

Excõmunicatur quis ipso facto per clementinas in hj. casibus.

c *Excõmunicationis sententia.* est sciendũ q̃ per xviij. cõstitutiones clementinas cõprehẽsi, sunt quin quaginta casus, quorum xvj. sunt reseruati papæ: quibus quis ipso iure excõmunicationẽ incurrit expresè: & per duas duo tacite. Et est præmittẽdum q̃ Hostien. colligit triginta tales casus iuris veteris in sum. e. tit. §. injn. prin. ego collegi. xxxij. lib. vj. eo. tit. eos qui. Nũc exprimã hos nouissimos. Primus est de seque. pos. c. j. Quatuor de sepul. c. j. Alij quatuor, do decisi. c. j. Duo, de stat. mo. capit. j. §. quia verò. Duodecimus, e. tit. c. ij. in fi. Tertiusdecim[us] & xiiij. de reli. do. c. j. Alij sex, & sic xx. de consanguĩ. & affini. c. j. Tres, & sic xxiij. & sunt apostolicę sedi reseruati, de hęre. c. j. ad fi. Duo, & sic xxv. eo. tit. c. ij. Septem, & sic xxxij. de vsu. c. j. Alij vj. & sic xxxviij. & sunt etiam apostolici, de priuile. c. j. stringam[us] sub duobus casibus qui sunt etiam apostolici. s. de pœ. c. j. in prin. & ver. potestas. Duo, & sic xlij. eo. tit. cupientes. in prin. xliij. e. ti. §. qui verò. xliij. e. c. in fi. & est apostolicus. xlv. hic quatuor etiam apostolici, & sic xlix. j. e. proxi. Quinquagesimus. j. e. cùm ex eo. Duos autẽ casus tacitos habemus de sum. tri. c. vnico. §. porrò. de vsu. ex grauian fi.

Glos. seq. distinguit quatuor casus diuersos.

d *Subiscere.* additur hęc pœna ad alias quæ habẽtur de excess. prælа. c. fi. de priuil. authoritate. & c. episcoporũ. lib. vj. e. tit is qui. eo. li. Posset tamen casus esse in quo ista pœna sine illis ligaret: & econtra. Pone q̃ sententia interdicti vere nõ ligat impediente appellatione vel alia nullitate, tamen matrix ecclesia illam seruat: ligantur religiosi hac pœna, sed nõ illis. Econtra bene ligat sententia cũ matrix ecclesia nõ seruat illam: tunc ligantur illis, & non ista. Quando verò tenet nec seruatur per matricẽ, tunc locum habet quod prius dixi, q̃ ligantur vtrique. quandoque non tenet nec seruatur per matricem, & tunc neutris ligantur.

Excõmunicatus quis ipso facto per clementinas in hj. casibus.

e *Cessationibus.* generalibus: vt sequitur.

f *Comprobatur.* xx. di. de quibus. de offic. dele. prudentiam. post prin. Prou. xiiij. Ibi salus, vbi multa consilia. & xv. Dispantur cogitationes vbi non est consilium: & vbi sunt plures consiliarij, confirmantur.

g *Generalibus.* speciales enim seruantur solùm in ecclesiis in quibus sunt inductæ. de appel. dilectis.

h *Vnico lumine.* sumptum. ff. de offic. prætꝰ. illicitas. §. ne tenuis.

i *Edita.* de offi. ord. irrefragabili. §. cæterũ. eo. tit. fi canonici. & c. quamuis. lib. vj. & ibi vsum vlt. glo.

k *Pendentia.* concor. s. ea. compi. de iud. dispendiosam cum suis concor.

l *Conuentionibus.* sic s. ea. compi. de sepul. dudum. circa finẽ.

Diuisio.

Rauis.] Primò narrat. secũdò pœnã imponit: ibi, Ne igitur. Præsupponendũ est illud quod dicitur in ca. alma. lib. vj. e. tit. q̃ si interdictũ sit celebratũ in aliquo loco, canonici possunt celebrare diuinũ officiũ: sed hoc debent facere nici possunt celebrare diuinũ officiũ: sed hoc debent facere nici pulsatis campanis, nec alta voce, submissa & bassa, & ianuis clausis: & q̃ nullus admittatur ad diuinũ officiũ audiendũ: aliàs si quẽ admittant seu recipiant, ipso facto sunt excõmunicati. Casus sic figuratur. Concilio generali in spiritu sancto legitimè celebrato fuit expositũ q̃ plures domini tẽporales, reges, barones, in contemptũ ecclesiæ cogebãt presbyteros tẽpore interdicti in omnibus ecclesiis celebrare diuina: & cũ nõ poterãt habere facultatẽ campanarũ, faciebãt populũ per præconẽ cũ fono tubæ cõuocarri: vt veniret ipse populus verò sint diligenter attenti vt statura Romanorum pontificum prædecessorum nostrorum super his edita[i], diligẽter obseruent. Porrò hanc sanctionem ad pendentia[k] trahimus: non obstantibus priuilegiis, conuentionibus[l], statutis, & consuetudinibus quibuslibet, quæ contra præmissa seu aliquod præmissorum religiosis ipsis in nullo volumus suffragari.

Idem.

Domini temporales qui cogunt aliquos in loco interdicto celebrare diuina, vel qui per præcones faciunt tũc ad illa audienda populum conuocari, vel prohibent ne publicè excommunicati vel interdicti super hoc per illos qui missas celebrãt moniti ecclesias exeant, & ipsi nominatim moniti qui non exeunt, excommunicati sunt, & per papam absoluendi. hoc dicit. Ioan. And.

CAPITVLVM II.

GRauis ad nos prælatorum querela perduxit, quòd nobiles quidam & domini temporales[m], terris eorum ecclesiasticis suppositis[n] sine diligenter i. si cõtrariũ fecerint, ipsi sint excõmunicati, nec absolui poterunt nisi per Ro. pon. Not. primò q̃ tẽpore interdicti generalis, puta qa tota vna diœcesis est supposita interdicto, nõ sunt diuina officia celebrãda. No. pœnã principũ qui compellũt celebrare clericos tpe interdicti: nam ipso facto incurrũt sententiã excõmunicationis. No. q̃ quis nõ debet celebrare in presentia excõmunicati quẽ scit publicè excõmunicatum: aliàs ipse suspẽditur à suis beneficiis. No. ex text. iuncta gl. q̃ licet sacerdos inceperit celebrare missam, si supueniat excõmunicatus, debet ipse sacerdos cessare à celebratione missæ. Et si ipse excõmunicatus monitus voluerit exire, ipse sacerdos debet illũ realiter extrahere ab ecclesia: & si nõ possit, debet vocare presentes in auxiliũ. No. q̃ excõmunicat[a] põt iterũ excõmunicari: tamẽ secũda excõmunicatio nõ habebit effectũ nisi effectũ retentionis: quia retinebit eũ extra gremiũ ecclesię, quãuis fuerit recõciliat[a] de prima excõmunicatiõe: tamẽ retinetur adhuc vt expulsus à gremio ipsius ecclesiæ, donec recõciletur secũdò. No. ibi, nobiles. q̃ dicũtur nobiles etiã si delinquãt: vt hic. & hoc quia hic dicũtur nobiles à coruscatiõe clari sanguinis, secũdũ Lau. No. de locis infignib[us]. de hoc in ver. insignitũ. in gl. & in Spe. de citatione. § j. ver. sed quę loca. Zab.

m *Temporales.* etiam si sint episcopi vel ecclesiarũ prælati, videtur locũ habere quod hic dicitur. ne cle. vel mo. c. vlt. li. vj. facit. de excess. prælа. tanta. & facit quod dixi ea. compi. de pœnis, multorum.

Glos. seq. not. ad quæstionẽ, pro qua alleg. duo iura & regulã, & opi. distinguẽrem. alleg. duo iura in cõtrariũ, ad quæ pro ipsorum responsione remittit, & prouisionem petit.

n *Suppositis.* ab homine vel à iure. Et hæc litera facit, ad quæstionẽ de illo qui scit locum interdictum ab homine vel à iure, tamen denuntiatio eius non est facta, an illud seruare teneatur. satis enim est locum esse interdictũ suppositũ, vt hic: licet non sit publicatum. facit eo. ti. cum nõ ab homine, & quod ibi no. e. ti. cum desideres. j. respon. in fi. Qui enim scit, certiorari non debuit. de re. iu. eum qui. lib. vj. cũ concor. & hoc placet Arch. eo. tit. 15 qui. lib. vj. Illa etiam ratione, quia celebrare dependet à voluntate agentis: Vnde in culpa est agendo rem illicitam propter superioris prohibitionẽ, & loci inhabitatẽ. alleg. de confec. dist. j. sicut. quod verum intelligit nisi factũ esset occultũ. vj. q. ij. ũ tantũ. & prædicere. cum nõ ab homine. & fa. quod j. dicã in glo. occultũ. In

Interdictũ quando dicitur generale.

Excõmunicatus præsente nõ licet celebrare.

Excommunicatus iteratur.

Interdictũ nõdum denuntiatum an quis illud sciens seruare teneatur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

§.c.proxi. à cõtrario ibi soluitur in gl.no. Forsan expediret per constitutionem prouideri clericos non teneri ad obseruationẽ interdictorũ latorũ à iure, nisi prius fiat illorũ declaratio.ſi.de hæreſ.cũ ſecundũ.li.vj. Ad quod dicẽdũ multũ mouet de cẽſi.quãquã.li.vj.&§.e.cõpi.e.ti.preſenti.cui' etiã litera ſatis huic dicto conuenit.

a *Capellis.* nõ intẽdit q̃ in talib⁹ capellis ſitis in loco interdicto hoc liceat: ſed dicit vt aggrauet contẽptũ. q.d. malũ eſſet hoc facere in capellis: ſed grauius in talibus eccleſiis.

b *Inſignium.* de reſcriptis, ſtatutũ. poſt prin. lib.vj.

c *Nunc illos.* cõcor. de ſtat.mo. cũ ad mo naſteriorũ. ver. ſed nec.

d *Vocantes.* licet de vocatione narret, ſo lã coactionẽ punit.

e *Exceſſibus.* tolle literam §. faciunt euocari nõ ſolũ per cãpanarum &c.

f *Campanarum.* de offi.cuſto.c.j.cũ cõcor. & ibi dixi de diuerſis campanarum officiis.

Gloſ.ſe. obiectionem ſoluit.

g *Voce præconia.* vt dicitur in auth. de li tig.§. omnẽ.col.viij. vox præconis quandoq; paucis innoteſcit: & hoc reſpectu fortior videtur vocatio p cãpanã: ſed quia præco loquit, & edictum ponit ex parte mãdãtis: ideo maior eſt cõtẽptus.

h *Subtractis.* præcipere non verentur, quod eſt. j.

Excõmunicatus occultus nõ eſt in publico vitandus.

i *Publicè.* occultũ enim excõmunicatũ nõ vitamus in publico. vj.q.ij c.ij. eo.tit. cùm nõ ab homine. vnde dicit Ray. in ſum. huius tit. §. item quæritur. q. ille qui ſcit occultũ excõmunicatum etiã in eccleſia, caute ſi poterit exibit. ſi autẽ id non poſſet ſine ſcandalo, non debet exire, per iura prędicta, & ne ſit proditor. ij. q.j. ſi peccauerit.

Miſſam dimittat ſacerdos propter excõmunicatũ.

k *Inexpleta.* debet enim ſacerdos dimittere officiũ miſſæ propter preſentiã excõmunicati: niſi iam inceppiſſet canonẽ miſſæ. de quo ſcripſi poſt modernos eo.tit.c. nuper. & facit vij.q.j.ullud. & e.nihil. & quod no. xj.q.iij. ſicut apoſtoli.

l *In exemplum.* quia ſi ea quę malè vſurpantur &c. xciij. dist. pervenit. ij. facit xxiij.q.j. paratus in fi.

Compulſio eſt multiplex.

m *Quomodolibet.* omnẽ modũ cõpulſionis, realẽ, perſonalẽ, directũ & indirectũ cõprehendit: vt ſi res ipſorũ occupant, conſanguineos grauant in perſonis vel rebus. facit de electꝰ. ſciant cuncti. eo.tit. quicunque. lib.vj.

n *Cegere.* præſumpſerint, quod eſt j. & hoc eſt primum.

o *Euocare.* præſumpſerint, quod ſequitur, & eſt ſecundum.

p *Publicè.* concor. ſ.e.compi. deſepul e.j. & ibi videas.

q *Miſſarum.* in aliis ergo diuinis officiis nõ eſt locus pœnę.

r *Monitis.* non dicit nominatim: vt j. proxi. ver. per quod patet quod ad prohibẽtes ſufficit generalis monitio: iuta monet quòd omnes excõmunicati & interdicti exeãt, ille præcipit vt non exeant.

Excommunicat⁹ excommunicatur.

x *Excõmunicationis.* excõmunicatus ergo iterũ excõmunicatur. de hoc iij.q. iiij. Engeltrudã. de Iudæis. ita quorundã.

CVm ex eo.] Primò premiſſa ratione ponit ſtatutũ ſuũ. ſecundò contrafacientes punit: ibi, Quòd ſi. Imo. Præſupponẽdũ primò eſt illud qđ habetur §. in'c.j. videlicet q̃ religioſi cuiuſcũq; ſtatus vel præeminẽtiæ exiſtãt, violãtes ſeu nõ ſeruantes interdictũ qđ debuit ſeruari ab eccleſia cathedrali ſeu matrice, hoc eſt parochiali, ſunt excõmunicati. Et dicitur eccleſia matrix quaſi mater ſuorũ parochianorum. Præſuppono vlteriꝰ illud quod habetur in gl. poſita. in verſi. tertio. videlicet q̃ tres ſũt ordines minorũ. Primꝰ fuit fratrũ minorũ vinẽtiũ ſecundũ regulam B. Franciſci: quorũ ordo eſt multũ arctus & ſtrictus, & nõ poſſunt habere ꝓprium nec ſi particulari nec in communi. Et ſecundus ordo §. Clarę, & talis nõ eſt ita arctus: quia poſſunt aliquid habere in cõmuni. Tertius eſt ordo in quo ſunt homines qui dicuntur cõtinẽtes. Caſus ſic figuratur. Nos vidimus in c. præcedẽti. §.e.ti. ſeu rubrica, q̃ religioſi cuiuſcunq; ſtatus exiſtãt, nõ ſeruãtes interdictũ ſeu violãtes quod celebratur in eccleſia cathedrali vel matrice, ſunt ipſo facto excõmunicati. Sed quęro an fratres minores qui ſũt de primo ordine, poſſint admittere & recipere homines cõtinẽtes ſeu de pœnitentia qui ſunt de tertio ordine S. Franciſci? Et reſpon. papa q̃ nõ. qđ ſi fecerint, ſunt ipſo facto excõmunicati: nec poterũt abſolui niſi per ſummum pontificẽ. h.d. H.R. Colligo aliqua notabilia. primò ex prin. c.inuẽta glo. q̃ B. Franciſcus tres ordines inſtituit. Primò ordinẽ fratrum minorũ: & iſte ordo eſt arctiſſimus & ſtrictiſſimꝰ, quia ipſi nõ debent habere granaria, ſed debẽt viuere ex incerta pẽſione. Itẽ nõ debẽt habere duas veſtes. Eſt alius ordo qui inſtituit B. Franciſcus, qui dicitur ordo S. Clarę: & talis ordo nõ eſt ita arctus, nec ſtrictꝰ: quia bene poſſunt habere aliquid in cõmuni. Alius eſt ordo cuius profeſſores vocantur continẽtes, & iſte nõ eſt ꝓprie verus ordo: quia nõ venerunt tria neceſſaria quæ ſunt in ꝓfeſſione. No. q̃ licet tertiꝰ ordo fuerit inſtitutus à B. Franciſco ſicut ordo minorum, & ſit aliqua cõmunio: tamẽ minores non poſſunt illos admittere ſeu recipere ad diuinũ officium, ac ſi eſſent extranei: & ſi de facto admittant, ſunt ipſo facto excõmunicati: & nõ poſſunt abſolui niſi per Ro. pon.

Not. q̃ mulieres de tertio ordine B. Franciſci dicuntur ſorores. Ex hoc infert gl. ij. q̃ non ſunt Beguinę: & infert hoc ex eo, quia ſunt ſub obedientia ſecundum traditiones tertij ordinis. Beguinæ verò non ſunt ſub obedientia. remittit gl. de reli. do. cle. j. vbi de hoc in gl. vide. No. caſum in quo ordinarij ſunt delegati apoſtolici. ſi. de hære. ad abolendam. de ſup. neg. præla. cle. vnica. de ſta. mo. cle. j. Zabar.

y *Sorores.* illæ igitur non ſunt Beguinæ: vt dixi §.e. compi. de reli. do. c.j.

Gl. ſe. declarat tres ordines B. Frãciſci, & in quo differãt.

z *Tertio.* primus fuit fratrũ minorum qui eſt arctiſſimus, & caret proprio etiã in cõmuni. de hoc ſatis j. ti. j. c.j. Secundus fuit S. Clarę qui differt à primo: quia ordo ille licet etiã fœminis arctiſſimus, habet tamen proprium in communi. Sed ſed eſt tertius a etiã pro viuentibus in coniugio maribus & fœminis adinuentus eſt, & habent profeſſi proprium in ſingulari: & potius eſt modus viuendi quam propriè dicatur regula: eſt tamẽ approbatus per Nicolaũ tertium, & hoc conſtat.

Ordo ſecundus Clarę. Ordo tertius Franciſci.

Gloſ. ſeq. obiectionem ſoluit.

a *Cõmittet.* nõ. ꝓmittit cõtinẽtiã, imò viuit in cõiugio: vt dixi: & tamẽ ſecũdũ modũ viuẽdi eis datũ certis diebꝰ quadam. Fonſ.

a *Singl. ſecundum Paner. hic & c. cũ tempore. ſ. de arbi. ad hoc quòd excipiens nõ poteſt vltrà tuere priuilegio ſuæ exemptionis, etiã ſe ſubmittendo ordinario. Fonſ.*

Papa per participũ non abſoluit.

b *Vilescat.* ad hoc & ad id quod ſequitur, concor. ſ. ea. compil. de pœn. & remiſ. cap. ij.

c *Minoribus.* alios non ligat cõſtitutio.

d *Hi.* fratres minores.

e *Vel illi.* fratres & ſorores tertij ordinis: & eſt mirabile: quia eo caſu in aliis eccleſiis recipi poſſent, ſi priuilegiũ eſt generale.

f *Suis eccleſiis.* per hoc verbũ quod etiã §. præmiſit, dico q̃ ſi in alienis eccleſiis hoc facerent, ceſſat hæc pœna: poſſet tamen habere locum alia pœna cõmunis. & eſt ſi. quod dixi §. hoc tit. ca.j. in gloſ. additur.

g *Admittant.* niſi inquãtũ illis & aliis ꝓmittitur per decr. vlt. eo. tit. lib.vj.

h *Subtracere.* ſi aliàs bene ſeruant interdictum quod ſeruat matrix eccleſia: non ligantur pœna illius decre. §. ca.j. ſed iſta tantum. facit de iud. at ſi clerici. in fin. cũ ſuis concor.

i *Auctoritate apoſtolica.* a hoc dicit propter exemptionem: & quia deliquerant in locis exemptis.

k *Si ſummus.* Primò ponit vnum dictũ, ſecundò aliud illi ſimile: ibi, Similiter. Imo. Pro declaratione huius capit. ſciendum eſt quòd iſtud ea. emanauit ad declarationem. ca. ſi aliquando. eo. tit. in an. Et præſuppono regulariter cum aliquis excõmunicatur, oportet quòd abſoluatur in forma eccleſiæ: videlicet quod præſtet cautionem de parendo iuri. Præſuppono etiam quòd Imperator ſiue rex non eſt ſubditus legibus ſuis. Caſus ſic figuratur. Ponamus q̃ ego ſum excõmunicatus iuſtè, forte pro contumacia vel alias. papa ſciens me eſſe excõmunicatum habuit mecũ communionẽ: quia forte miſit mihi literas in quibus dabat mihi benedictionem: & bene me excommunicatũ ſciebat, vel forte tractionem: & bene me excommunicatũ ſciebat, vel forte tractionem: & bene me excommunicatũ ſciebat, vel forte tract

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nonò in §.demum. determinat de electione vel institutione ministri prouincialis. Decimò in §.in destitutione. determinat de ipsorum ministrorũ prouincialium destitutione. Vndecimò in §.cæterum. determinat quòd fratribus carentibus ministro generali, suppleat vicarius ordinis vices eius. Duodecimò in §.porrò. apponit decretũ in his quæ dicta sunt de prouinciali ministro, si aliter fiat.

a *Plantationum.* Ecclesiastici. xxiiij.
b *Agricola.* Christus.
c *Salomon.* Christ⁹: de quo Matthæ. xij. Ecce plus quàm Salomon hic.
d *Hortum voluptatis.* vitam Christi. ipse enim cœpit facere & docere. Actuũ primo.
e *Hic hortus.* descẽdit ad speciem, & applicat quæ dixit, ad propositum.
f *Metit.* aliàs messuit.
g *Aromatibus.* Cãt. v. Et per myrrham intelligit pœnitentiam: per aromata, fructum exẽpli inde prouenientem.
h *Timoratæ.* quinta distinctio ad eius.
i *In obedientia.* sine proprio, & in castitate: tria substantialia religionis. de stamona. cum ad monasterium. Not. ibi superfluè & nugatorie, quòd superfluitas & nugatio reprobantur. in prœmio Greg. §. sanè.

Ecclæ. 24.

† *scrutandisque.*

† *Ca. exüp. §. pr. e. tit. lib. 6. Fun.*

DE VERBORVM significatione.

Clemens v. in concilio Viennensi.

Declaratur in aliquibus ca. exiit. eo. tit. lib. 6. præsertim an fratres minores teneãtur ad obseruationem eorum omnium quæ in regula sub verbis imperatiui modi ponuntur: deinde multa inseruntur ad quæ fratres ipsi obligantur. Et consequenter eorum nouem excessibus prolixè discussis, de electione ministri ipsorum inculcentissimè tractatur.

CAPITVLVM I.

EXiui de paradiso: dixi rigabo hortũ plantationum. [a] ait ille cælestis agricola, [b] qui verè fons sapientiæ, verbum Dei à patre in patre manens, genitum ab æterno, nouissimè diebus istis (fabricante sancto spiritu) in vtero virginis caro factum, exiuit homo ad opus arduũ redemptionis humani generis peragendum: exemplar se dando cælestis vitæ, præbens hominibus semetipsum. Verùm quia plerunque mortalis vitæ solicitudinibus pressus homo, mentis aspectum ab exemplaris huiusmodi intuitu diuertebat: verus noster Salomon [c] in solio militãtis ecclesiæ hortum [d] voluptatis inter cæteros quendam fecit à procellosis mundi fluctibus elongatum, in quo quietius ac securius vacaretur cõtemplandis seruandisque † huiusmodi operibus exemplaris.

In hunc modũ introiuit ipse, vt rigaret ipsum fœcundis aquis spiritalis gratiæ & doctrinæ. Hic hortus [e] siquidẽ est fratrum minorum sancta religio, quæ muris regularis obseruantiæ firmiter vndique circunclusa, intra se solo contenta Deo, adornatur abundè nouellis plantationibus filiorum. Ad hunc veniens dilectus Dei filius, mortificantis pœnitẽtiæ myrrham metit [f] cum aromatibus, [g] quæ suauitate mira vniuersis odorem attrahentis sanctimoniæ circunfundunt. Hæc est illa cælestis vitæ forma & regula quam descripsit ille confessor Christi eximius sanctus Franciscus, ac seruandam à suis filiis verbo docuit pariter & exemplo. Quia verò dictæ sanctæ regulæ professores ac æmulatores deuoti, vt & alumni & veri filij tanti patris, affectabant, sicut & feruenter affectant, ad purum & ad plenum prẽmissam regulam firmiter obseruare: attendentes quædam quæ dubium poterãt afferre sensum, in ipsius regulæ serie contineri, pro ipsorum declaratione habẽda recurrunt prudenter olim ad apicem apostolicæ dignitatis †: vt certificati per ipsam, cuius pedibus etiam per ipsam regulam sunt subiecti, possent domino (pulsis cunctis dubiis (cum plena charitate cõscientię deseruire. Horum autem piis ac iustis supplicationib⁹ plures prædecessores nostri Romani pontifices succesiuè (sicut dignum erat) applicantes aures & animum, declarauerunt ea quę dubia videbantur: ediderunt nonnulla, & aliqua concesserunt, sicut expedire videbant fratrum conscietiis, ac puræ obseruantiæ status. Verùm quia plerunque vbi culpa non est, eam timere solent conscientiæ timoratæ, [h] quæ in via Dei quodcunque deuium expauescunt: non sunt ad plenum ex dictis declarationibus dictorum omnium fratrum conscientiæ quietatæ, quin circa aliqua ad regulam ipsorumque statum pertinentia, dubitationum in ipsis fluctus aliqui generentur & oriatur, sicut ad aures nostras pluries & de quàmpluribus in publicis & priuatis consistoriis est perlatum.

Quapropter per ipsos fratres nobis extitit humiliter supplicatum, quatenus prædictis dubiis quæ occurrerunt, & quę possunt occurrere in futurum, adhibere opportuna declarationis remedia de benignitate sedis apostolicæ curaremus.

Nos igitur (cuius animus ab ætate tenera pia deuotione efferbuit ad huiusmodi ,pfessores regulæ †, & ad ordinem ipsum totum, nunc autem ex communi cura pastoralis regiminis, quã immeriti sustinemus, ad ipsos fouendos dulcius, & attentius gratiosis fauoribus prosequendos, tato prouocamur ardentius, quantò frequentius intẽta mente reuoluimus fructus vberes quos ex eorum exemplari vita & salutari doctrina toti vniuersali ecclesiæ cõtinuè cernimus prouenire) tam pia supplicantium intentione commoti, ad peragendum diligẽter quod petitur, studia nostra duximus conuertenda: ipsaque dubia per plures archiepiscopos & episcopos, & in theologia magistros, & alios literatos prouidos & discretos examinari fecimus diligenter. Cùm igitur in primis ex eo quòd in dictæ regulæ principio habetur, Regula & vita fratrum minorum hæc est, scilicet domini nostri Iesu Christi sanctum euangelium obseruare, in obedientia [i] viuendo sine proprio, & in castitate. Item infrà, Finito verò anno probationis recipiantur ad obedientiam, promittentes vitam istam semper & regulam obseruare.

Item circa finem regulę, Paupertatem, & humilitatem, & sanctum euangeliũ domini nostri Iesu Christi, quod firmiter promisimus, obseruemus: Fuit hæsitatum, an fratres eiusdem ordinis ad omnia tam præcepta quàm consilia euãgelij ex professione suæ regulæ teneantur: quibusdam dicẽtibus quòd ad omnia, aliis autem asserentibus quòd ad sola illa tria consilia, videlicet viuere in obedientia, in castitate, & sine proprio, & ad ea quæ sub verbis obligatoriis ponuntur in regula, obligantur. Nos circa hunc articulum prædecessorum nostrorum vestigiis inhærentes, ipsumque articulum quo ad aliquid clarius prosequẽtes, dictæ hæsitationi duximus respondendum, quòd cum votum determinatum cuiuslibet habeat cadere sub certo, vouens regulam nõ potest dici teneri ex vi voti huiusmodi ad ea consilia euangelica quæ in regula non ponuntur. Et quidẽ beati Francisci conditoris regulæ hæc probatur fuisse intentio, ex hoc quòd quædam euangelica cõsilia in regula posuit, aliis prætermissis. Si enim per istud verbum, Regula & vita fratrum minorũ hæc est &c. intendisset eos ad omnia cõsilia euangelica obligare, superfluè & nugatoriè quædam eorum

† *Tenuidac. tiam quantum. quam. quæ. quæ. quæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

Præsumitur ex futuris circa præterita.

Si religiosum quis ingrediatur nō disposito de bonis, quid fiet de illo?

a *Cum verò.* hic de eadem declaratione Nicolai iij. supra §. item quia. Nota quòd quantitas notabilis facit illicitum quod alias licet. sic de rescript. statutum. §. insuper. libr. vj. Secundò not. quòd ex futuris præsumitur circa præteritum. nam hic vetat accipi notabilem quātitatem etiam gratis, ne præsumatur q; moti fuerint ad recipiendum illū, quia oculum habuerūt ad ei⁹ bona temporalia. sic xxxiij. q. j. cum per bellicā. in fi. vbi glo. & de multiplici præsumptione scribā in glos. fi. Quæro, quia hic & in §. præcedēti dicitur quòd fratres non sint soliciti de bonis temporalibus eius qui recipitur ad ordinem, licet possit ipse dare fratribus de suis bonis per modū eleēmosynæ, quid si ingreditur nō facta dispositione de bonis suis? Sol. Quidquid sit de aliis medicātibus, de quo not. de proba. in præsentia. quo ad fratres minores dic quòd nihil habebunt fratres. dicitur enim in regula quòd volētibus ingredi dicatur quòd vendant omnia sua, & studeant pauperibus erogare. & sic fuit intentio beati Francisci, quòd non recipiantur nisi pri⁹ disposito de bonis suis. quod si nō fuit factum, dic q; transeant bona ad veniētes ab intestato, nam solus vnus modus permittitur fratrib⁹ habendi de bonis aliis, scilicet si ille cōtulit per modū eleēmosynæ, vt hic. ergo alij prohibētur. ff. de iudi. cū prætor. de præsump. nónne. pro hoc quod dico, j. §. proinde. q. ij.

b *Præterea.* hic de vestibus fratrū. declarauit in dicto ca. exiit. §. licet autem. sed dicitur quòd de licentia ministrorum & custodum coniunctim & diuisim in administrationibus suis cōmissis possint fratres vti pluribus. ipsi autem ministri & custodes licentiam concedant cum eis videbitur, pensatis necessitatibus & aliis circumstantiis, quę secundū Deum & regulam attendēdæ videtur. pro hoc infrà §. prox. vbi vilitas attenditur secundum consuetudinem patriæ, & arbitrium ministrorum & custodum.

c *Vilitatem.* de eodem nota quòd vilitas rei cōsideratur ex pluribus. in eo autem quòd dicit vilitatem attendi secūdum

aliquos Deū timentes, si consilium requiratur, quorū consilio sua bona pauperibus erogentur: dubitauerunt & dubitant multi fratrum an liceat ipsis de bonis ingredientium quicquam recipere si donetur, & si ad dandum personis & conuentibus possint eos inducere sine culpa: si etiam ad disponendum de distributione rerum talium debeant ipsi ministri seu fratres dare consilium, vbi ad consulendum alij quàm ex ipsis ad quos ingressuri mittantur, possint idonei inueniri. Nos autem considerantes attentè intendisse sanctum Franciscum suæ regulæ professores, quos fundauerat in maxima paupertate, ab effectu temporalium rerum ipsorum ingredientium per dicta verba specialiter & totaliter elongare, vt quantum est ex parte fratrum ipsorum, receptio ad ordinem sancta & purissima appareret, & ne aliquo modo oculum viderentur habere ad bona eorum temporalia, sed ad ipsos tantum diuino seruitio mancipandos: dicimus decætero debere tam ministros quàm fratres cæteros à dictis inductionibus ad sibi dandum, & suasionibus, necnon & dandis circa distributionem consiliis abstinere, cum per hoc ad timentes Deū status alterius mitti debeant, non ad fratres, vt verè cunctis pateant esse tam salubris instituti paterni studiosi zelatores seduli & perfecti. Cùm verò a facere de rebus suis quod dominus inspirabit, ipsamet regula ingredientibus liberum velit esse: non videtur quin liceat eis recipere, consideratis scilicet eorum necessitatibus, & moderaminibus declarationis iá dictæ, si quid de bonis suis intrans sicut & cæteris pauperibus per modū eleēmosynæ liberè velit dare. Cauere tamen in acceptione oblatorum taliū decet fratres, ne ex receptorum quantitate notabili præsumi possit simi-

A consuetudinē patriæ, pro hoc. xciij. dist. legimus. vltra medium. ibi, primi legum &c. Secundò not. q; in iudicādo vilitatem attēditur reputatio. de hoc §. in proximo notabili. sic etiam in æstimando pretiū rei, attenditur reputatio nō singulorum, sed cōmunis. ff. ad le. Fal. pretia. in prin. Tertiò no. q; quandoq; specialiter oneratur conscientia commissarij, vt hic. Et an hoc casu possit cōmittere vices suas, dixi §. de concess. præben. cle. vnica. in princ. q. vj. Quartò not. q; hoc de vilitate vestiū nō indistinctè committitur ministris & custodibus, quia non possunt cōcedere q; vtantur nō vilibus, sed habēt declarare quę censeātur viles. tamē si declarēt eas viles eas quę essent manifestè pretiosæ, talis declaratio nō excusaret fratres talibus vtentes. sic nec præceptū iniustū excusat. de repōordi. ad aures. immo nec cōpulsio superioris. de excess. prælatā. xxxij. q. v. itane. & quod hic de vilitate relinquitur arbitrio ministrorū & custodū, extenditur p Extrauag. Io. xxij. quorundā. ad lōgitudinem, latitudinem, grossitiem, & subtilitatē, & quo ad formā & figurā & simila accidētia, quęomnia relinquūter arbitrio prædictorum.

Vilitatis huius circumstantia declarata committitur arbitrio ministrorum.

d *Quorum*, hic de calceamentis.

e *Deinde.* Hic de ieiuniis eorū. No. ibi, sexta feria. q; licet exceptio vni⁹, aliorū sit inclusio, quia exceptio firmat regulā, vt dixi §. cū autē, in primo notabili, tamē si per alia iura de illo erat dispositū, non tollitur illa dispositio. a licet enim hic dicat, & aliis tēporibus quā à festo omniū sanctorū vsque ad natiuitatē, vel in quadragesima fratres non tenētur ieiunare, nisi sexta feria: nō per hoc includitur quòd possint non ieiunare in ieiuniis ab ecclesia institutis. est ergo tantum sensus q; ad ieiunia alia extra sextam feriā nō tenentur ex præcepto regulæ, & sic non plus quàm alij. sed ad ieiunium sextæ feriæ tenentur plus quàm alij. de obser. ieiu. c.

Exceptio firmat regulam.

a *Facit ibi litera. & ibi Panor. de regulis. spoliis. Decium. l. ff. de re gularibus. Scribentes. repetitam hic singulariter.*

fin. Secundò no. arg. à verisimili. ff. quod met. cau. nō est verisimile. de proba. cum de ætate. de testibus, ob carmē. §. fin. de reg. iur. l. in obscuris. de præsump. quia verisimile. Tertiò no. q; inductū ad argūū nō debet operari diminutionē. & idem

i *Idem econuerso.* ff. de adimen. leg. legata inutiliter. de condi. & demonst. cum tale. §. fi. quia idem non operatur cōtrarios effectus. de iureiur. intellecto. regula, quod ob gratiam. li vj. Quartò not. q; ad ieiunia indicta ab ecclesia, oes Christiani obligantur. de obser. ieiu. consilium. §. cū autem. quod declaro ibi. q. j. & ij. & dixi §. de hęre. ad nostrum. §. ij. q. j.

a *Porrò.* hic de non recipienda per eos pecunia.

b *Posuerit.* dicto c. exiit. §. cæterum. vbi determinat quòd non licet eis mutuū contrahere. sed si q; vult succurrere, possunt se offerre quod volūt fideliter laborare vt ei satisfiat. & hoc male seruatur, quia sæpè contrahūt mutuum. Declarantur ibi & quędam alia, sed præcipuum est quòd fratres nō recipiant nisi pecuniā, sed tamen quod dare possunt aliquis eis nocum cui per eum qui vult eis facere eleēmosynam, committatur executio, dominium tamē ac proprietas ac possessio pecunię remanet penes dātem cū libera potestate revocandi vlq; ad executionem ipsius in rem deputatā. & die plenius in d. cap. & duobus seq.

c *Cippi vel trunci.* vel pro id est. & est cippus lignum inornatum & magnum, & perforatur vt cedat loco capsæ. hæc tamen male seruant fratres. Nota differentiam inter denarios & pecuniā, quia denarius est qui pro decem nūms olim computabatur. pecunia verò propriè est substantia de pecoribus prouenēs. tamē hoc hodie cōmuniter accipitur p eodem, & ideo expone literā ibi, denarios vel pecuniā, vel pro id est. & hic nomine denariorū cōtinetur omnis moneta magna vel parua, aurea vel argentea, vel alterius generis. & hoc, quia famorabile est sic intelligi, & quia inditinctè loquitur: licet nummis exiguiores tantūm. ff. de leg. iij. nummis. Secundò nota q; id quod per me non licet, nec per interpositam personam. regnb. qui per alium. li. vj. Tertiò no. quòd in iis quę sonant generaliter prohibentur, omnia intelliguntur prohibita quæ non inueniuntur eōcessa. de hoc de transla. c. ij. ver. sed neq. in glos. argumentum vt ibi dixi.

Pecunia et denarius differunt.

d *Cum etiam*, de eodem cum præcedenti.

e *Occurrentes*, pro quibus subueniunt fuit ab aliquo cui habent fratres procurare vt redderatur pecunia, & hic dicuntur necessitates non ingruentes, id est imminentes de præsenti, sed iam præteritę. tamen quo ad hoc quod hic dicitur, idem

A in vtrisque, vt probat quod sequitur.

f *Duxerit.* eo. c. exiit. §. porrò. in fi.

g *Verisimilibus.* necessariis, non voluptariis. declaratur autē in d. §. porrò. quòd in iis quæ sunt necessaria ad victum, vestitum, diuinum cultum, & spiritale studium, concessus est fratribus vsus necessariarum rerum. & hæ causæ videntur generaliter omnes necessitates cōprehendere. tamē quia quędā etiam sunt eis necessaria quæ non precisè concernunt causas præmissas immediatè, ideo hic adiecit quòd etiam hoc eis liceat. p causis similibus. vt si dū transeant de loco ad locum ex causa ordinis, non permittuntur in certo loco transire nisi soluant pedagiū. licet enim non debeant ad hoc cogi, tamen ex quo de facto cogūtur, licitū est eis acquirere per eleēmosynā, et soluant: ne impediantur. p hoc quod in via sequitur &c.

h *Modo.* vt quòd ip si non recipiant nec administrent. p hoc quod dixi. §. porrò. super litera. & j. §. proxi.

i *Totaliter.* nam hic ordo fundatus est in maxima paupertate. §. §. cæterum.

k *Repetita.* §. ij. §. proximis.

l *Nec habent.* vnde cōtra tales nō habet actionē nec pśecutionē in iudicio, nec extra. d. c. exiit. §. cæterū. & j. proxi. §.

m *Quapropter.* No. singulariter quòd in pecunia non est dare possessionem separatam à dominio. quod probat litera in eo quod dicit, ad solos dominos vel eorum cōmissarios spectare hæc quæ hic enumerantur. & est ratio, quia pecunia facile fit nostra, vnde etiam aliena mihi mutuata p nō dominum, per commissionem cū mea, fit mea, si bona fide accepi. ff. de solut. si alieni. quod est singulare. & est hoc propter singularia præcepta pecuniæ numeratæ. ff. si cer. pe. l. singularia.

Possessio in pecunia non est à dominio separata.

n *Protinde.* hic de paupertate & humilitate ipsorū. Et numeratis nouē excessibus prouidet de primo. deinde quidet do aliis in §. seq. No. q; fratres minores non habent proprium nec in speciali nec in cōmuni. & hoc nō videtur speciale in eis, sed locū habet etiā in aliis mendicātibus, vt in prædicatoribus & similib⁹, quia ex regula nō licet habere redit⁹ aut possessiones. sed per quæstū publicū victum tribuere solet ecclesia. de reli. do. c. vnico. lib. vj. tamē nō in omnibus æquiparātur. Nam prædicatores habēt aliqua in communi quo ad proprietatē, vt in extrauā. Io. xxij. quia quorūdam

piè & rationabiliter considerata necessitate vitæ ad alias necessitates fratrum pro tempore occurrentes c cessantibus eleemosynis, seu etiam ingruentes, fæpedictus prædecessor noster duxerit f extendendum: attendant fratres præfati quòd pro nullis causis aliis quàm prædictis vel similibus §. in via vel alibi recurrere licet eis ad amicos huiusmodi, siue sint dantes pecunias, seu deputati per ipsos, siue nuntij vel depositarij, seu alio quouis nomine appellentur, etiam si concessi per eandem declarationem modi h circa pecuniam integrè seruarentur. Denique cum idē confessor summè affectauerit suæ regulæ professores totaliter i esse abstractos ab affectu & desiderio terrenorum, & specialiter à pecunia, & eius vsus totaliter expertes, sicut probat prohibitio de recipieda pecunia, in regula sæpius repetita: k curare fratres vigilanter necesse est, quòd cum ex causis prædictis & modis ad habentes pecunias deputatas pro ipsorum necessitatibus recurrere oportebit ad tenentes ipsas, quicunque hi fuerint, principales vel nuntij: in omnibus hic se gerant, quòd se cunctis ostendant in dictis pecuniis (sicut nec habent l) penitus nil habere. Quapropter m præcipere q; & qualiter pecunia expendatur, computumque exigere de expensa, eam quomodocunque repetere, siue deponere aut deponi facere capsulam pecuniæ, vel eius clauę deferre, hos actus & consimiles fibi fratres illicitos esse sciant. Prædicta enim facere ad solos dominos pertinet qui dederunt, & eos quos ipsi deputauerunt ad hoc ipsum.

B

C

D

Proinde n cum vir sanctus,

Universidad de Deusto
Biblioteca

dam. §. præterea. hic autem dicitur generaliter quod fratres minores nihil sibi approprient, & quod hæc appropriatio intelligitur tam in speciali quam in communi. differunt & in aliis. quod dic plenius vt infra. q. j. in solutione tertiæ rationis. Secundò no. in verſic. cum enim. quòd ex exterioribus actibus repræſentatur mentis diſpoſitio. de præſum. ex ſtudiis. quod tamẽ proprie nõ colligitur hic, ſed potiꝰ colligitur ꝙ is qui vult eſſe rectus in mẽte hoc indicet ex operibus. nã ex fructibus eorũ cognoſcetis eos. Matt. viij. de reg. iur. c. ij. Tertiò no. quòd fratres minores nõ ſunt capaces ſucceſſionũ, ſed legatorũ ſic, niſi fiat in fraudem. de hoc j. q. ij. Quæro in eo quod dixi in primo no. quòd fratres minores non habẽt proprij nec in ſpeciali nec in cõmuni, an hoc præcedat quo ad omnia? Antequã veniam ad argumenta, ſciendũ eſt ꝙ hæc quæſtio ſcrupuloſa eſt, & peperit in eccleſia Dei perniciоſos effectus, præcipuè tempore ſo papæ xxij. quia nõnulli magiſtri ſacræ pagi næ verbis & ſcriptis niſi ſunt oſtendere quòd fratres prædicti etiã in rebus vſu conſumptibilibꝰ habent tantùm ſimplicem vſum facti, & quòd hæc eſt altiſſima paupertas in qua ſunt fũdati, & quòd hæc etiam fuit vita Chriſti & apoſtolorum, dicentes quòd pfectioni vitę Chriſti & aliorum perfectorum non eſt conſonum aliquid habere proprium, ſed ſolum facti vſum. & inter ipſos fuit Marſilius de Menandrino Paduanus, de quo memoraui de electio. venerabilem. ver. verum. qui multis rationibus & auctoritatibus prædicta confirmat in libris quos allegaui in dicto ver. verum. Iſte autem Ioan. xxij. in extrauagant. cum inter nonnullos. declarauit quòd aſſerere pertinaciter quòd redemptor noſter & eius apoſtoli non habuerunt ius vtendi in iis quæ ſacra ſcriptura eos habuiſſe commemorat, & illa vendendi ſeu donandi, aut ex ipſis alia acquirendi, eſt hæreticum. & idem Ioan. xxij. in extrauagan. quia quorundam. latè proſequitur hæc, reſpondendo rationibus quas tenentes contrarium adducebant. & in eadem extrauagan. dicitur quòd in iis quæ ſunt vſu conſumptibilia, fratres minores habent ius vtendi. & idem dicitur in extrauagan. eiuſdem Ioan. ad conditorem. quia non eſt poſsibile quòd ſit vſus facti licitus ſine iure vtendi. & quia illi magiſtri qui tenuerunt contrarium, vſi ſunt rationibus apparentibus, habuerunt ſequaces multos. vnde ſecutum eſt quod adhuc hodie eſt magna multitudo quæ dicitur Fratricellorum, qui ex hoc errore lapſi ſunt in alios, dicentes quod à tempore illius Ioan. xxij. quem damnant, ꝓpter prædictas extrauagantes tanquam hæreticum, nõ fuit aliquis verus pontifex, & alia multa nefaria dogmatizant, & in his ſi comprehenduntur per epiſcopos, perſiſtunt etiam permittentes ſe comburi, vt vidi Florentiæ. vnde ſæpe cogitaui quod vile eſſet quòd eccleſia Romana permitteres liberè de hoc diſputari, an Chriſtus habuerit, vel non habuerit, vel habere potuerit proprium, vel non potuerit: & ſimiliter de vita fratrum minorum, an poſſint aliquid habere proprium, cum in hoc non verſentur articuli fidei. ex tali enim libertate occurreretur eorum erroribus, qui fortè de facili corrigerentur in aliis. nec per hoc etiam ſi diceretur quod Chriſtus non habuerit proprium aliquid, inferri poſſit contra proprietatem eccleſiæ Romanæ, cum multa ſint & mutata, prout vſum fuit ſanctis patribus ſecundum exigentiam temporum.

Fratres minores an nihil proprij poſſint habere.

Fratricellorũ error.

paupertatis præmiſſæ in regula modum exprimens dixerit in eadem, Fratres nihil ſibi approprient, nec domum, nec locum, nec aliquam rem, ſed tanquam peregrini & aduenæ in hoc ſeculo, in paupertate & humilitate domino famulantes vadant pro eleëmoſyna confidenter: ſicque declaratum extiterit per nonnullos prædeceſſores noſtros Romanos pontifices hanc expropriationem intelligi debere tam in ſpeciali quàm etiam in communi, propter quod & rerum omnium conceſſarum, oblatarum, & donatarum fratribus (quas & quarum vſum, facti ſcilicet, ordini vel ipſis fratribus licet habere) proprietatem & dominium in ſe & Ro. ecc. receperunt, dimiſo ipſis fratribus in eis tantummodo vſu facti ſimplicis: Ad noſtrum fuerunt deducta examen quæ in ordine fieri diebantur & videbantur prædicto voto & puritati ordinis repugnare, videlicet vt ea proſequamur ex ipſis quæ remedio credimus indigere, quòd ſe inſtituí hæredes non ſolùm ſuſtinent, ſed procurãt. Item quòd reditus annuos recipiunt interdum in tam notabili quantitate, quòd conuentus habentes totaliter inde viuunt. Item quòd cum ipſorum negotia etiã pro rebus temporalibus in curiis agitantur, aſsiſtunt aduocatis & procuratoribus, & ad inſtigandum eoſdem ſe ibidem perſonaliter repręſentant. Item quòd executiones vltimarum ſuſcipiunt † volũtatum, & gerunt, ſeque intromittunt quandoque de vſurarum vel malè ablatorum diſpoſitionibus ſeu reſtitutionibus faciendis. Item quòd aliquibi non ſolùm exceſsiuos hortos, ſed etiam vineas magnas habent, de quibus tam de oleribus quàm de vino multum colligitur ad venden dum. Item quòd temporibus meſſium vel vindemiarum ſic copioſè granum & vinũ mendicando, vel aliunde emendo colliguntur à fratribus, & in cellariis & granariis reconduntur, quòd per anni reſidum abſque eorum mendicatione poſſunt tranſigere vitam ſuam. Item quòd eccleſias vel alia ædificia faciunt vel procurant fieri in quantitate & curioſitate figuræ & formæ, ac ſumptuoſitate notabiliter exceſsiua, ſic quòd nõ videntur habitacula pauperum, ſed magnatum. Paramenta etiam eccleſiaſtica in pleriſque locis tam multa habẽt & tam notabiliter pretioſa, quòd excedunt in his magnas eccleſias cathedrales. Equos inſuper & arma eis oblata in funeralibus recipiunt indiſtinctè. Tamen communitas fra-

† An ipſi poſſint eſſe teſtes in vltimis voluntatibus. Gui. in deciſ. Delphinat. q. ccccxxvi. tenet quòd ſic per ſ. cognitum. authen. de mon. collat. licet Faber §. teſtes. inſtitu. de teſtam. cat ęterum. Et ſic Gui. quæſt. ccccxvij. dicit ꝙ poſſunt inſtituí hæredes. Fort.

cęſs. prælat. nimis. ij. & ſic talem qua nulla maior dari poteſt. ſupra. §. cæterum. vbi dixi in j. not. Maior autem eſt paupertas quæ nihil ſibi appropriat, quàm quæ habet aliquid proprij. Quartò, quia in eorum regula ponitur in principio, Regula & vita minorum hæc eſt, ſcilicet domini noſtri Ieſu Chriſti ſanctum euangelium obſeruare, viuendo in obedientia ſine proprio, & in caſtitate. ex quibus verbis videtur quòd beatus Franciſcus voluerit quòd fratres obſeruarent conſilium euangelij traditum illis qui volunt eſſe perfecti, de quo Matthęi xix. Si vis perfectus eſſe, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis thezaurum in cælo. Quintò ad idem infra §. dicere. vbi dicit quòd temerarium eſt aſſerere quòd ſit hæreticum dicere vſum pauperem includi vel non includi ſub voto euangelicæ paupertatis. & videtur velle quòd ſub voto euangelicæ paupertatis includitur vſus pauper. Sextò inducitur Matth. x. vbi Chriſtus dicit Apoſtolis, Nolite poſsidere neque aurum, neque argentum, neque pecuniam, neque peram, neque duas tunicas, neque calceamenta &cet. Item Matt. xix. apoſtoli dixerunt ad Ieſum, Ecce nos reliquimus ã omnia, & ſecuti ſumus te. Item ipſe redemptor de ſe dixit Matth. viij. Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos, filius autem hominis non habet vbi caput reclinet. Ex quibus & ſimilibus auctoritatibus & rationibꝰ quæ ad hoc inducuntur, nitũtur aliqui inferre quòd perfectiſsima vita ſit carere omni proprio, & habere ſolùm ſimplicẽ vſum facti, & quòd hæc fuerit vita quã Chriſtus docuit verbo & exẽplo

Aurum & argentum prohibetur poſsideri.

plo firmauit, vt dicitur in eodem capitu. exiit. §. porrò. In contrarium ſunt rationes quæ ſiunt in extrauagan. prællega. ad conditorem. & in extrauagan. quia inter nonnullos. & in eadem extrauagan ad conditorem, determinatur quòd in bonis quæ in poſterum conferentur vel offerentur, vel aliàs quomodolibet obuenire contiget fratribus ſeu ordini ſupradictis, nullum ius ſeu dominium acquiratur eccleſiæ Romanæ, cuius contrarium dicitur hic, vt dixi ſupra in rationibus partis contrariæ ratione ſecunda. Item videtur quòd nihil habere proprij, nõ ſit ſummæ perfectionis, quia epiſcopi habẽt propria. xij. quæſt. j. epiſcopi. ij. & capit. ſeq. & tamen ſtatus epiſcoporũ eſt perfectior quàm religioſorum. de regula. licet. de renun. niſi. ad fi. ex quibus colligitur quòd ex vita epiſcopali ſurgit maior fructus & vtilitas quàm ex religione. Vnde monachus licitè poteſt eligi in epiſcopum. xviij. quæſt. j. cap. vnico. de elect. nullus, lib. vj. & quia in hoc habemus extrauagãtes illas quibus eſt ſtandum in eo quod dicunt quòd in his quæ conceduntur fratribus ad vſum, ipſi fratres non habent ſimplicem vſum facti, immo habent ius vtendi. non expedit in hoc inſtare in pluribus rationibus. Sol. videtur dicendum quòd fratres nõ habent aliqua propria, nec in communi nec in ſpeciali, ſed habent vſum facti non nudi, ſed facti iuſti & liciti, vt volũt dictæ extrauag. & ſic aliquo modo poſſunt dici aliquid habere propriũ, ſcilicet ipſum vſum. Et ex hoc videtur quòd res vſu cõſumptibiles eorum propriè dici poſsint, quia neque naturali ratione neque ciuili hæ res recipiunt vſumfructum. inſtitu. de vſufru. §. conſtituitur. & ſic cum vſus non ſeparetur à dominio, videtur quòd eoipſo quòd poſſunt vſi, debeant cenſeri habere proprietatem. Sed qui vellet ſatisfacere tenentibus contrarium, dicere poſſet quòd licet in his rebus non poſsit conſtitui vſusfructus, propriè tamen cõſtituitur quaſi vſusfructus, & ſatisdatur de reſtituendo tãtundem in quantitate. d. §. conſtituitur. ff. de vſufru. earum rerum quæ vſu conſu. l. j. & ij. de pig. cap. fin. Item licet non poſsit dari vſus licitus ſine iure vtendi, tamen dici poſsit ꝙ hoc ius vtendi non eſt niſi quædam facultas quę non infert aliquid eſſe proprium. dicitur enim res propria, quãdo quis poteſt de ipſa liberè diſponere vt vult per modos iure non improbatos. quod dixi de reſtit. ſpolia. olim. j. fratres autem non acceptant res vt velint poſſe diſponere vt volunt, ſed ad vſum tantùm facti, vt ſupra in j. & ij. ratione partis contrariæ, id eſt vt vtantur de facto in ſuas neceſsitates: qui tamen vſus non infert aliquam proprietatem, ſed vruntur de licentia dantis. & dicemus quòd ipſe dans liberè poteſt id quod dedit, reuocare quouſque vtantur, & ſic dicendo ſaluaretur intentio illorũ qui dixerunt fratres excludi ab omni proprio quoquo modo, nec eſſet aliqua abſurditas. ſed non video quòd in hoc ſit ſumma perfectio, ſed potius eſt contentio de verbis. Nam dummodo abdicauerint propria, ita quòd nihil dicant proprium quin parati ſint illud dimittere, nec velint pro illo in iudicio contendere, non poteſt dici quòd habeãt proprium quod impedat perfectionem. vbi conſiderandum quòd abrenuntiatio proprij prout eſt in actu, non dicit perfectionem, ſed eſt inſtrumentum perfectionis, ſecundum ea quæ dixi de regula. ſane. q. xiij. & §. cæterum. ſed prout ex animo ſurgit, in hoc eſt perfectio, vt ſit homo paratus ſi opus fuerit omnia dimittere vel diſtribuere. de hoc per Tho. ſecunda ſecundæ. q. clxxxij. arti. vij. fratres tamẽ habent hãc expropriationẽ, ſeu habere debent vtroq; modo. In epiſcopis aute ſufficit ꝙ ſit vltimo modo. nec ex hoc dicitur fratres eſſe in pfectiori ſtatu, quia aliis reſpectibus epiſcopi ſunt perfectiores, tanquã per quos veluti alios regẽtes maior fructus prouenit in congregatione fidelium. imõ & inter religiones non poteſt argui ꝙ vna ſit perfectior altera, ex eo ꝙ pauperior poſſet etiam alias excedere in iis quæ pertinet ad obedientiã & caſtitatẽ, & tũc diceretur ſimiliter perfectior, quia id quod excedit in meliꝰ ribus, eſt ſimpliciter melius. de hoc ꝑ Tho ij. ij. q. clxxxviij. art. vij. & dixi de regu. ſane. q. xiij. & ſeq. Et ſi dicatur ſaltem cæteris paribus perfectior eſt ſtatus quando renuntiat quis omni proprietati: dic ꝙ etiam hoc conceſſo nihil reſultat contra ſuperius dicta. Et denique cũ multũ cogitaui, videtur ꝙ dummodo fratres minores abſtineãt à proprio, ita ꝙ non habeant poſſeſsiones immobiliũ ex quibus fructus colligãtur, nec inſuper habeant mobilia de quibus agãt tanquã domini contrahendo, ſed habeant ſolũ ad vtendum, & quæ parati ſunt dimittere, vt proximè dixi, nihil refert interdicere quòd ipſi ſint domini locorũ ſuorum ſuo modo, ſicut & alia collegia eccleſiaſtica, vel ꝙ ſint domini ſuorum librorum vel aliorũ vtẽſilium: ſine dicatur ꝙ habẽt tãtũ vſum, nam etiã ſi dicantur domini, tamen impropriè dicũtur ſolũ quo ad hoc, quia poſsint liberè vti. nec in hoc eſt vis niſi in verbo, niſi quo ad hoc ꝙ alij ſeculares vel religioſi nõ mendicantes pro prædictis agere poſſunt in iudicio, ipſi autem fratres minores nõ. j. §. verum. Illa verò diuerſitas, quæ turbauit mundũ, videtur penitus exigua & nullius effectus quo ad fratres minores, an dicatur quòd in iis quibus vtuntur, habeant ius vtendi, an verò dicatur ꝙ habeant vſum facti, quia vtroque modo ſaluatur perfectio ſtatus eorum. & conſiſtit hoc in ſola diſputatione reſpectu eius quod proximè dixi: nec eſt conueniens in hac religione quæ in ſimplicitate fundata eſt, his inſiſtere. ſufficit enim quòd ſibi nihil approprient, vt per hoc velint iudicio contendere, pro hoc d. c. exiit. §. cæterum. Ad contraria dic ad primam & ſecundam rationem, cum dicitur quòd habẽt tantum vſum facti, dic quòd habent vſum tamen licitum, qui aliquo modo eſt iuris, nec propterea dicitur non eſſe ſimplex vſus facti, quia in his in quibus vſus ſeparatur à dominio, habẽt tantum vſum licitum. In aliis autem ſi dicis quòd habeant proprietatem, dic quòd non habent tãquam proprietatem, ſed in conſequentiam vſus. ſi autem dicis quòd non habẽt proprietatem, ſed eſt concedentis donec vſi fuerint, tunc ceſſat ratio. Et licet extraua. prædictæ approbent primum dictum aliàs modum quòd habeant proprietatem propter inſeparabilitatẽ, non tamen multũ in hoc refert, vt prædixi, quodcunq; teneatur. Ad tertiũ cũ dicitur, ꝙ ſunt in altiſſima paupertate: dic quòd non excludit hæc paupertas vſum neceſſarium modo nunc dicto. Item ca. nimis. prælle. loquitur etiam de prædicatoribus quos pariter dicit eſſe in altiſſima paupertate, & tamen fratres prædicatores habent aliqua in cõmuni quo ad proprietatem, vt in extrauag. quia quorundã. ſ. præterea, & dic aliqua vt ſunt horrea & cellaria, vt dicit ibi glo. Zen. quod dixi ſ. eo. §. in j. notabili. fratres verò minores in altiori paupertate ſunt in eo quod dicitur de pecunia. ſ. §. porrò. & quia nõ habent proprietatem aliquam niſi vt prædixi. ſ. ea. q. Item non poſſunt capere etiam vt vendant. j. §. proxi. quod ſecus videtur de prædicatoribus, vt dico j. q. ſeq. c. fin. Ad quartum dic quòd obſeruant illud conſilium, vende omnia quæ habes &c. nã quando ingrediuntur, nihil ſecũ afferũt, nec ex hoc aliquid fratribus obuenit niſi dederint eis intuitu eleëmoſynæ. ſ. §. cæterum. & §. cũ verò. Ad quintum dic quòd vſus pauperatis includitur in voto perfectionis ſeruato vſu licito, vt ſ. hac. q. dixi. Ad ſextum dic quòd illud, nolite poſsidere neq; aurũ &c. nõ prohibet conſeruationẽ rerum ad tẽpus & quo ad vſum. de quo per Tho. ſecunda ſecũdæ. q. clxxxviij. arti. vij. in ſi. Ad illud, ecce nos reliquimus omnia, dic quòd facit ꝓ his quæ dixi. ſ. ead. q. ꝙ non ſit perfectio in hoc ꝙ reliquerũt, ſed in hoc ꝙ Chriſto adhæſerunt. vnde ſubiungitur, & ſecuti ſumus te. quod dixẽ de regu. ſane. q. xiij. Ad illud, vulpes foueas habent &c. dic ꝙ non probat niſi quòd redẽptor non habuit propriã domum, nõ per hoc infertur quin habuerit aliqua propria, vt dicitur in extraua. cum inter nõnullos. nam locullos habuit, Io. xij. & licet illi qui tenent vſum facti ſimplicem pertinere poſsint ad ſummam perfectionem, dicant quòd habuit ſolũ quo ad ad ſummam perfectionem, dicant quòd habuit ſolũ quo ad ad ſummam perfectionem, vt conſeruarer ad eaſum deficientiũ vſum facti ſimplicem, vt conſeruarer ad eaſum deficientiũ neceſſariorũ, contrarium tamẽ voluit. Nico. iij. in c. exiit. §. porrò. vbi dicit ꝙ in hoc Chriſtus aſſumpſit perſonã infirmorũ. quod dic vt in d. extrau. quia quorundã. & de hoc per Tho.

Chordigeri poſsunt dici habere aliquid proprium.

Fratres minorũ optima pẽ dominum Cardinalẽ datur doctrina, per quam non videbãtur proprietarij.

Fratres prædicatores habere poſsunt alia quã in cõmuni.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Thom.in dicto artic.septimo.in solutione. Et potest in hoc etiam dici quòd Christus conseruauit in loculis etiam pro distribuendo in pauperes: vt patet Ioan.xij. & hoc etiã non dissonat religioni, immo consonat: dum tamen conseruatio ista non sit ita diuturna quòd per eam tollatur mendicitas. j.§.rursus. Secundò quæro in eo quòd dixi in ij.not. quòd fratres non sunt capaces successionũ: an hoc sit indistincte verum? Sol, Bar. fecit quendam libellum qui dicitur minoricarum, in quo hæc & alia quamplura similia profequitur quæ non est ad propositũ attingere-missis quarenus declaretur hæc litera.

† *Per istũ textũ dicit Bar. in 1. b.m.2.di. quòd non potest ei relinqui hæreditas iure fideicommissi, si tamẽ esset clausula: & omni meliori modo: etiã deberetur æstimatio cessãte substitutione fratris. & vide hic quæ dixi in §. rursus. in extrauag. ad cõditorem. & eidem Bar. 2. lib. per totam primam dist. Font.*

Quo ad quæsitũ autem dic quòd quæri potest, an sint capaces successionum vniuersalium ex testamento. Item an ab intestato? De vtroque tamen modo satis hic deciditur quòd talium successionum non sunt capaces, & quòd etiam non debeatur eis æstimatio, videtur ex eo quòd hic dicit, quòd etiam iure legati non licet eis dimitti valorem hæreditatum, vel tantam earum partem quòd præsumi possit hoc in fraudem fieri: & sic si iure successionis relinquitur, non tenet etiam quo ad æstimationem. pro hoc. §. cæterum. & §. cum vero. quia non transeunt ad eos bona etiam eius qui profitetur eorum ordinem. de quo dixi in d. §. cum vero. quæ tamen bona transeunt ad religiosos aliarum religionum non mendicantiũ. de proba. in præsentia. ergo multo minus debent posse capere ab extraneis hæreditates vniuersales. Et si dicatur q̃ hoc casu cessat ratio de qua in prædictis. §. quæ est, ne videantur habere oculum ad bona ingredientium: subest tamen ratio generalis de qua ibi, vt fratres sint remoti ab affectu temporalium. nam si succederent in hæreditate, tenerẽtur ad onera. d. c. in præsentia. & sic oporteret eos implicari litibus, contra id j. §. verum. Et licet in hoc possit instari ex his quæ no. Bar. in minorica, & Bal. C. de sacro san. eccl. authingressi. tamen hęc litera clarè hoc probat, quæ (vt prędixi) etiam iure legati prohibet fratres accipere valorẽ hęreditatum, vel tantã earum partem q̃ præsumi possit hoc fieri in fraudem, & sic reliquit vnum solũ casum quãdo legatur eis aliquid de hæreditate quod non est tantũ, quòd possit præsumi in fraudem hoc fieri. omnis ergo alius modus est prohibitus per id quod dixi §. §. cum verò. Ad idem. §. §. porrò. & §. cum etiam. vbi solũ certi modi cõsequendi eleemosynã permittuntur. Ad idẽ est. c. exiit. §. ad hæc. vbi permittit tantum quòd iure legati possit eis relinqui, & vltra hoc oportet quòd in legato non adiciatur modus qui non sit licitus fratribus. vnde si legatur fratribus vinea vel ager ad excolẽdum, vel domus ad locandum, vel similia: à tali legato debẽt fratres abstinere: vt ibi. secus si modus est licitus: vt quia legatur pecunia pro necessitatibus fratrum, vel domus, ager, vel vinea, vt per idoneas personas distrahatur, & pecunia in necessitates fratrum conuertatur. Si autem modus non fuit adiectus in legato, declaratur in eodem §. quòd valet legatum, & intelligitur relictum sub modo licito. cùm ergo tantum de legato ibi permittatur, videtur aliud dicendum de vniuersali successione. Et si dicatur quòd eodem modo deberet valere institutio vniuersalis, si adiectus est modus licitus quòd bona distribuantur, & pecunia in eorũ vsus conuertatur, vel etiam si nullus est adiectus: vt proximè dixi? De legato respondeo vt dixi supra ead. quæst. eo tamen casu quo instituto aliquo vniuersaliter præcipitur ei quòd hereditas per eum vendatur & erogetur in fratres, non prohibebuntur capere talem erogationem: quia cessat ratio prędicta. trasibunt enim bona in eos deductis oneribus alieni æris & similibus. Et per hoc de æquitate dici posset quòd quandoque frater instituitur episcopus, qui est executor legalis vltimarum voluntatum, præcipuè piarũ, qualis est hæc. arg. de testa. cùm tibi. capiet tanquã hæres, & deductis oneribus distribuet in fratres: sed non potest hoc bene probari iure, & hoc quo ad fratres minores, per ea quę dixi ea. q. licet multi hoc vltimũ seruent. In fratribus autẽ prædicatoribus facilius hoc potest defendi: præcipuè quia dicũtur habere privilegium apostolicum quòd sint capaces successionum, & quòd possint apprehendere & vendere. & per illud priuilegium consuluit Gaspar. de Cal. quòd bona ingredientis transeant in monasterium vt possint vendere & conuertere in vsus suos: quia per hoc non dicuntur habere proprium: sicut non dicitur versum, quòd non durat versum. ff. de in rem verso. si pro patre. §. versum. pro hoc quod dico de verb. sign. nam & ego. & ita vt opinor, tandem conceditur fratribus minoribus[a] quia in multis locis habent & ipsi & prædicatores possessiones & annuos reditus, licet faciant instrumẽta fieri nomine monasteriorũ monialium eis subditarum: & sic fit fraus legi. & quia hæc altissima paupertas (intelligendo rigide, vt volũt hæc constitutio, & cap. exiit.) propter retrigescentem charitatem non bene seruatur: propterea ad euitanda pericula fac

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ecclesia excessiua & ædificia fratrib⁹ mi noribus interdicuntur.

a *Hinc est* prouidet de septimo. Nota quòd fratres fundati sunt in sũma paupertate & humilitate. & de paupertate supra. §. cæterũ. vbi in primo no. dixi. & §. proinde. in j.q. de humilitate de maio. & obe. humilis. Secundò no. q̃ nõ debent habere ecclesias vel alia ædificia excessiua. hæc tamẽ non seruantur. & mirũ est quòd auctor hoc adiecit, cui vsque tũc habuit constare quòd in multis locis habent excellẽtiores ecclesias quàm sint cathedrales, & papa scit & tolerat. Tertiò no. q̃ ex actib⁹ illicitis p̃sumitur de mente cõtaminata. de præsumpt. ca. j. sic enim dicit quòd ex ædificiis immoderatis præsumitur contra humilitatem & promissam paupertatẽ fratrum.

b *Quamuis.* prouident de octauo. No. quòd Deus fecit omnia ad honorẽ sui nominis. Proue. xvj. Vniuersa ꝓpter semetipsum operatus est dominus. & dicpropter se, id est ꝓpter suam bonitatẽ, vt ea fruamur. de hoc per Tho. parte j.q.xlv.art.ij. Secundò not. quòd solus Deus est cognitor absconditorum. 32. distĩ. erubescant. de iudi. nouit. de sent. excomm. à nobis. j. quãquam enim hic non dicat quòd solus Deus, tamen illa iura hoc supplent. Itẽ saris dicitur hic, cum hoc tanquam proprium sibi attribuatur. Tertiò nota quòd Deus respicit cor seu animũ, non manum, id est operationem. 14. q. 5. si quid inuenisti. & facit Marci. 7. Quartò nota q̃ superfluitas etiam reprobatur in rebus ad cultũ diuinum deputatis. & ratio redditur in litera. & ꝓ quia, debet in omnibus seruari modus. qđ dixi s. §. licet. in ij. no. Quintò not. q̃ curiositas reprobatur. de renũ. c. i. lib. 6. Sextò not. q̃ curãdũ est etiam per religiosos ne humano iudicio damnentur. s. §. cæterũ.

Cor, non manum respicit Deus.

c *Circa.* prouidet de nono.

congregationes & conseruationes huiusmodi faciendas, sed tunc tantùm, cum esset multum credibile ex iam expertis quòd non possent vitæ necessaria aliter inuenire. Hoc autem ministrorum & custodum simul & separatim in suis administrationibus & custodiis (cũ guardiani & duorum de conuentu. loci discretorum. lacerdotũ & antiquorum in ordine fratrum consilio & assensu) duximus iudicio relinquendum, eorum super hoc specialiter conscientias onerantes. Hinc est [a] etiã quòd cum vir sanctus fratres suos in paupertate summa ac humilitate fundare voluerit quo ad affectum pariter & effectum, sicut fere regula tota clamat, conuenit ipsis quòd nullo modo deinceps fieri faciant vel fieri sustineant ecclesias vel alia quæcunque ædificia, quæ considerato fratrum inhabitantium numero, excessiua in multitudine & magnitudine debeant reputari. Ideoq; volumus quòd vbique in suo ordine deinceps temperatis & humilibus ædificiis sint contenti, ne huic tantæ paupertati promissæ, quod patet oculis, contrarium foris clamet. Quamuis [b] etiam paramenta & vasa ecclesiastica ad honorem diuini nominis ordinentur, propter quẽ omnia fecit ipse Deus, tamen qui absconditorum est cognitor, ad animum sibi ministrãtium respicit principaliter, non ad manum, nec per illas sibi vult seruiri quæ suorũ seruitorum conditioni & statui dissonarent: propter quod sufficere debent eis vasa & paramenta ecclesiastica decentia, in numero & in magnitudine sufficientia competenter. Superfluitas autem, aut nimia pretiositas, vel quæcunque curiositas in his seu aliis quibuscunque non potest ipsorum profession vel statui conuenire. cum enim hæc sapiant thesaurisationẽ seu copiam, paupertati tantæ quo ad humanũ iudicium derogant manifestè. Quapropter præmissa seruari à fratribus volumus & mandamus. Circa [c] equorum verò & armorum oblationes, illud decernimus in omnibus & per omnia obseruandum, quod per declarationem prædictam [d] in pecuniariis nosciA tur eleẽmosynis definitum. Ex præmissis [e] autem succeruit non parum scrupulosa quæstio inter fratres, videlicet vtrum ex suæ professione regulæ obligentur ad arctum & tenuem siue pauperẽ vsum rerum: quibusdam ex ipsis credentibus & dicentibus q̃ sicut quo ad dominium rerum habent ex voto abdicationem arctissimam, ità ipsis quo ad vsum arctitudo maxima & exilitas est indicta: aliis in contrarium asserentibus, quòd ex professione sua ad nullum vsum pauperem qui non exprimatur in regula, ob ligantur, licet teneantur ad vsum moderatum temperatiæ, sicut & magis ex condecenti quàm cæteri Christiani. Volentes itaq; conscientiarum prædictorum fratrum prouidere quieti, & his altercationibus finem dare, declarando dicimus quòd fratres minores ex professione suæ regulæ specialiter obligantur ad arctos vsus seu pauperes qui in ipsorum regula continentur, & eo obligationis modo sub quo continet seu ponit regula dictos vsus. Dicere [f] autem (sicut aliqui asserere perhibentur) quòd hæreticum sit tenere vsum pauperem includi vel non includi sub voto euangelicæ paupertatis, præsumptuo sum & temerariũ iudicamus.

Demum [g] quia ex eo quòd dicta regula per quos & vbi fieri debeat ministri generalis electio, tradens, nullam fecit de ministrorum prouincialiũ electione vel institutione, penitus mentionem, oriri super hoc poterat dubitatio inter frarres: Nos volentes posse ipsos clarè ac securè procedere in omnibus factis suis, declaramus, statuimus etiam & ordinamus in hac constitutione in perpetuum valitura, vt cum alicui prouinciæ de ministro fuerit prouidendum, ipsius ministri electio penes capitulum prouinciale resideat: quam idem capitulum die sequenti qua fuerit congregatum, facere teneatur: Ipsius autem electionis confirmatio ad ministrum pertineat generalem. Et si quidem ad electionem huiusmodi per formam scrutinij procedatur, & votis in diuersa diuisis, electiones plures in discordia celebrari contingat,

d *Prædictam.* supra §. porrò.

e *Ex præmissis.* soluit dubiũ oriens ex prædictis de paupertate, & refert duas opiniones, & secundam approbat.

f *Dicere.* remouet quendam errorem. quidam enim dicebant quòd hæreticũ erat dicere quòd vsus pauper, id est abdicatio paupertatis, includatur vel non includatur sub voto euangelicæ paupertatis. Et videntur isti velle quòd ad votum euangelicæ paupertatis nihil pertineãt dicere quòd redẽptor & apostoli habuerunt bona tantùm in vsu. hoc autem asserere dicit temerarium & præsumptuosum, & sic videtur fauere illis qui dicunt quòd vsus pauper includitur sub voto euangelicę paupertatis. tamen hoc non affirmat, & hodie standum est extrauag. cum inter nonnullos. de qua di xi. ē. §. proinde. q. j. post prin.

g *Demum.* hic de electione vel institutione ministri prouincialis. Et primò determinat generaliter quo ad totum ordinem. secundò specialem modum tradit quo ad prouincias vltramarinas Hyberniæ, & Græciæ, in. §. verum. Prima subdiuiditur, quia primò determinat quòd electio fiat per capitulũ prouinciale, & quòd fiat die sequenti post quam fuerit congregatum. secundò ibi, Ipsius. quòd confirmatio spectet ad generalẽ. tertiò ibi, Et si quidem. q̃si plures eligerẽtur in discordia, confirmetur electus à maiori parte numero, omissa collatione, & reiectis exceptionibus. quartò ibi, & si fuerit. quòd si electio fuerit infirmata, redeat ad capitulũ. quintò ibi. Cæterum. quòd si capitulũ prædicta die nõ elegerit, deuoluatur ad generalem. No. differentiam inter hæc verba, declaramus. statuim⁹, & ordinamus. pro hoc q̃ no. de iudi. decernimus. videtur tamen quòd verbũ ordinamus, idem importet quòd statuimus. & sic

Ministri generalis electio intra quod tempus fieri debet.

sic quòd nouum ius induceat. simile quod not. de verbo volumus, de offi. vic. cle. vnica. in gl. fi. Secundò no. quòd in electione ministri prouincialis nõ habet locũ tempus Lateran. concilij. de concef. præb. c. ij. hic tamen non disponit de congregatione concilij. sed debet intelligi quòd fiat prout cõstitutum fuerit in capitulo ante celebrato. Itẽ ex hac causa quandoque cõgregatur, & solum post cõgregationem currit tempus quod hic breuissimũ cõstituitur. s. dicit: nec timeri potest q̃ differatur capituli cõgregatio: quia super hoc prouidet generalis vel vicarij ordinis. de quo j. §. cæterũ. Tertiò not. casum singularẽ in quo cõfirmatur electio celebrata à minori parte capituli: dũmodo sit facta à maiori parte capitũ cõparatiõe minorũ: cuius contrarium alias est de iure. de elect. ecclesia. j. Quartò not. aliũ casum singularem in quo in electione omittitur collatio zeli & meriti. Simile in electione abbatissæ quę fit per moniales. de elec. indẽnitatibus. §. vt autẽ. lib. vj. Quintò no. q̃ in confirmatione ministri prouincialis nõ proceditur iudicialiter: quia vt dicitur hic, nõ admittuntur exceptiones partis alterius, quę tamẽ in aliis confirmationibus admittũtur. de elec. c. fi. ji. vj. Simile in electione abbatissæ facta à duabus partibus moniali⁹, quæ etiam cõfirmatur nõ obstãte cõtradictione partis alterius. d. c. indẽnitatibus. §. fanè. quaquã autẽ gl. ibi dicat q̃ admittetur exceptio quæ votum eligentis redilat

Electione sæpius quandoque indistincte ad eligentes reuertitur.

nullum. tamẽ hic videtur q̃ sufficiat quòd sit facta à maiori parte numero. & sic attẽduntur voces tacti sicut fit de elec. s. cle. quod circa. Sextò not. casum in quo infirmata electione indistincte reuertitur ius eligendi ad eligẽtes: nec distinguitur an elegerint indignum scienter, vel ignoranter: cùm tamen alias si elegerunt indignũ scienter, non ad eos sed ad superiorem deuoluatur. de elect. cum in cunctis. in fin. & cabonæ. j & c. quanquam. lib. vj.

a *Verum.* hic de modo creandi ministrum prouincialem in prouinciis vltramarinis Hyberniæ, & Græciæ: & permittit ministro generali q̃ si ex & capitulo generali videbitur, posit ipse cum proborũ ordinis consilio præficere ministrũ in prouinciis Hyberniæ & vltramarina. in Romana verò seu Græcia hoc idẽ posit quando minister illius prouincię moritur vel absoluitur citra mare. Not. casum in quo electio ministri prouincialis non spectat ad capitulum prouinciale. sic etiam electio abbatis quandoque non liberè spectat ad conuentum. de consue. cùm dilectus. Secũdò no. in fi. quòd

Conseruentia alicuius quãdoque per papam onerat.

quandoque oneratur s̃pecialiter conscientia commissarij. s. §. rursus. vbi dixi in vij. nota.

b *In destitutione.* hic de destitutiõe ministrorũ prouincialiũ.

c *Cæterum,* hic determinat q̃ fratribus carẽtibus ministro generali, suppleat vicari⁹ ordinis vices eius. Quæro per quẽ creabitur ille vicarius? Sol. videtur q̃ per papã, ex quo alius modus non traditur. fratres autẽ prędicatores dicuntur obseruare q̃ minister illius ꝓuinciæ in qua occurrit celebrã-

Vicarius qui supplere habet vices ministri generalis, per quem eæ fiunt.

dum generale capitulum, post obitũ sui magistri generalis vicarius est ordinis vsq; ad tempus capituli. & similiter fratres minores habent cõstitutionem generalem, q̃ generali mortuo ministro prouincię vbi occurrit celebrãdũ generale capitulum, potestatẽ habet super alios in capitulo quo ad ea quę spectãt ad expeditionem capituli, & ex hoc quia solum habet potestatem in his quæ spectant ad capitulũ: patet q̃ in alijs. arg. de præsum. nonne. & q̃ mortuo generali non debeãt fratres aliquem vicarium ordinis facere sine licentia papæ & protectoris ordinis qui est. Contrarium determinauit Nicolaus papa, vt patet in eius literis quarũ eo piã vidi inter constitutiones fratrum.

d *Porrò.* apponit decretum in his quę de ministro prouinciali dicta sunt. s. §. demũ. & duobus seq. Nota de clausula decreti simile de rescrip. statutũ. in fi. lib. vj. & pro hoc quod not. s. de immun. eccle. cle. vnica in vij. notabili. & j contrario. Cardinalis de Zabarel.

e *Sæpe contingit.* c a Sv s. Ponamus quòd Rom. pon. alicui iudici cõmisit aliquam causam, & eidẽ mãdauit quod in eadem causa procedat de plano, summariè, sine strepitu & fine figura, i. sine aliqua forma iudicij. quæritur quid significẽt ista verba quòd procedat de plano, summariè &c. Vel sic: Ponam⁹ quòd tales causæ sunt examinandæ simpliciter & de plano, summariè, & sine strepitu iudicij. Quæro quid important talia verba, de plano &c. Respondet Clemens quòd talia verba hoc volunt. Nam iudex debet procedere in illa causa, & debet dimittere plures solennitates. Primò enim videtur esse remissa & dimissa illa solennitas quæ fit in iudicio: videlicet oblatio libelli: quia sufficit q̃ in tali causa in qua papa mandat vt iudex procedat summarie & de plano, vt actor faciat demandam seu petitionem suam verbo, & quòd grapharius illam redigat apud acta curiæ. Itẽ per dicta verba videtur esse remissa litis contestatio. Item per dicta verba dictus iudex accipit facultatem procedẽdi in causa tempore messium & vindemiarũ: quod in aliis causis facere nõ potest propter ferias. Item per huiusmodi verba iudex qui cognoscit, accipit facultatem amputandi dilationes: nam ipse nullas debet dare dilationes. Item recipit facultatem vt possit repellere dictas dilationes seu prolongationes & exceptiones & appellationes. Item aduocatorum & procuratorum iurgia seu contentiones potest repellere. Item potest repellere multitudinem testium. Et sum in ver. Non sic tamen iudex. Et quæritur, vtrum iudex possit procedere reo non citato? Et respondet Clemens quòd non. Item dicit Romanus pont. quòd per talẽ facultatem datam iudici, videlicet quod procedat summarie & de plano: non videntur esse remissa iuramẽta de calũnia, nisi expresse remitteret. Et sum in ver. Verũ quia. quod declarat principiũ cap. dicimus q̃ actor potest in causa sine libello procedere. quæro, quomodo debeat illud intelligi. & quomodo sciet iudex quid vult habere actor, nisi ipse actor proponat libellũ suum?

SCAPITVLVM II.

SAepe [c] contingit quòd

Universidad de Deusto
Biblioteca

suum? Respon. Clemens quòd ista demãda seu petitio actoris debet dari siue verbo, siue in scriptis. Videatis ergo textum, & melius dictis omniæquoniam dummodo proponat suam demandam verbo, sufficit: & hoc modo quod grapharius redigat dictam demandam seu petitionem in actis esse prolatam verbo, & sicut ipse illã profert & pronuntiat. Hæc dicit. H.r. doctor egregius. No in verbo, significatione, iuncta glos. in hoc quod decretales debent congruere ritu lis supra in proœmio Gregor. & in proœm.vj. & in ver. tandem.

No. differentiã inter constitutionem & sanctionẽ. de hoc in glos. non dicit.

Glossa sequens primò decretalem commendat, dicens illã summè necessariã. secundo dicit quid & quas opiniones determinat. tertiò diuidit summãdo: quarto aliter summat recitando.

Res optima sui natura satis ornatur.

Sæpe contingit. quoniam secundum Quintilianum libr. vij. de oratoria institutione, Optimarum rerum inuẽtio esti lenociniis verborum destituta sit, ipsa tamen sui natura satis ornatur. cui bene cõuenit. ff. de in integ. restit. l.j. in prin. hanc constitutionem verborũ blanditiis non egentem glossandam aggredior. de cuius causa impulsiua pars fui. Ex quo enim sciui mandasse concil. Viennen. supra de iudi. dispendiosam. existimans non tantum vtile sed summè necessariũ, verba de quibus hic loquimur declarari: dominos ac peritos curiæ solicitaui sæpius pro constitutione declaratoria procuranda quæ desiderata te nunc exhibet. Determinat autem not. per Innocen. & Hostien. de accusa. olim. de stat. regu. ea quæ. per Aegi. de iudi. nouit. in fin. per Guli in Specu. de inquisi. §. nunc tractemus. ver. quid igitur. & per Archid. de electi. in definitatibus. §. si verò. lib. vj. & per Ioan. Mona. & per me eo. lib. de hære. cap. fin. Et sunt quatuor partes. In prima ponitur quæstio. In secunda solutio ibi, Nos autem. In tertia prorogatio ibi, Quæ omnia. In quarta quædam instruens protestatio ibi, Si tamen. Secunda pars in qua ponitur solutio sub duiditur: quia primò ponit ix. specialia, vel xj. si diuidatur octauum in tria, quæ potest iudex sic datus. secundò ibi, Non sic. ponit v. vel vij. diuidendo quartum in tria per formam huius non exclusa. tertiò ibi, Et quia. ponit vj. quæ talis iudex potest, quatuor interserens quæ non potest. Si igitur non contentat summarie quod posui: quia non est recitare summando: sic recites diuidendo prohibita à permissis, vt melius apprehendas. Iudex qui datus est simpliciter & de plano, sine strepitu & figura iudicij, procedere potest sine libello lite contesta. & feriis inductis fauore hominum: amputat dilationes: abbreuiat lites: repellit frustratorias exceptiones & appellationes: refrenat iurgia partium & multitudinem testium: dat simul terminum ad ponẽdum & articulandum primo, secundo ad producenda omnia acta & munimenta causæ: interrogat partes vbi suadet æquitas: nõ citat peremptorie ad sententiam, quam profert stans vel sedẽs etiam conclusione non facta. Citare tamẽ tenetur & recipere petitionem in scriptis vel verbotenus, tunc scribendam in actis. Item iuramenta calumniæ, veritatis vel malitiæ, probationes necessarias & defensiões legitimas, & facta remissione pto testibus producendis debet tunc instrumenta recipere: tenetur partes ad sententiam citare, quam tenetur in scriptis ferre, etiam secundum acta causæ. h. d.

Declaratio textualis.

Sæpe contingit. concor. de resti. spo. sæpe. de ap. sæpe. ex quo verò id sæpe accidebat, per cõstitutionẽ fuit prouidẽdum, quæ tamen interdum etiam prouidet de raro cõtingentibus. de hoc de despon. impu. literas. in iij. glos.

Simpliciter vnde dicitur.

a *Causæ.* de negotiis extraiudicialibus sic commissis non erat dubium. de accu. sicut olim.

b *Simpliciter.* quasi sine plica vel inuolutione. facit de summa trinita. firmiter. in prin. ff. de leg. ij. codicillis. §. instituto.

Causa si cõmittatur simpliciter solũ, vel simpliciter & de plano, an posit ex officio iudicis fine ordine iudiciario.

Glo. seq. not. ad quæstionem quam specificat ponẽdo sex alias species, & eam dubiè soluit, declarationem poscens secundò quærit quid si vnica vel nulla sit, vel ponantur hæc disiunctim, & omnia soluit.

c Et *figura.* Notandum est q̃ ad hæc quatuor verba triplex inseritur copula, per quod videtur solui quod quæritur, an si aliquod istorũ verborũ desit in forma cõmissionis, locus sit huic constitutioni. vnde aduertendũ est q̃ quandoque in commissione ponitur solũ verbũ, de plano. s. de iudi. nouit. ad fi. de spon. cum in tua. cõcor. ff. de offi. procon. nec quidquam. §. de plano. ff. de accu. leuia. & de adul. l. miles. §. sexaginta. ff. de quæstio. vnius. in fin. quis ordoin bo. poss. l. ij.

Quandoque ponũtur simpliciter & de plano. de accu. sicut olim. Quandoq; absque strepitu. de sta. mo. ea quæ. §. quod si. Quandoq; de plano & absq; strepitu. de accu. olim. Quandoque sine strepitu & figura. de elec. indẽnitatibus. §. si verò. li. vj. Quandoq; hæc quatuor coniunguntur, vt hic, & de iudi. c. dispendiosam. Quandoque ad hoc adhibetur verbum aduocatorũ. de hær. c. fin. in princ. lib. vj. Quid ergo dicemus de his formis vbi ista quatuor non cõiũguntur? Satis videtur constitutione tota & quo ad omnẽ sui partẽ tunc locum nõ habere, propter has

Diuisio & subdiuisio textus.

Declaratio textualis.

copulas repetitas. j. §. pe. & in ea. dispendiosam. vbi de iudi. cũ enim exorbitet à iure communi, habilitandum vel dilatandum non est. de reg. iur. quæ à iure. cum suis concor. lib. vj. dicebamus tamen olim principaliter per hoc vltimũ verbũ figura, substantialia iudiciorũ tolli, vt patet in glos. in princ. alle. & dicam j. in gl. est meos. & in gl. facit ad hoc. & forsan adhuc idem dicere non esset absurdum, secundum q̃ etiam in casu prædi. decre. indemnitatibus. §. si verò. locũ haberet hæc constitutio ex vi verborũ suorum, posito q̃ ille casus non includeretur sub prædicta cõstitutione, dispendiosam. sed certũ est hodie q̃ illa cõstitutio includit casum illius. §. & sic in illo non est dubium hanc constitutionem locũ habere. In aliis ergo non inclusis remanet dubiũ, in aliquo tñ presso habeat locum hæc cõstitutio. Si adhæc fisset cõpilatoribus, procurassem declarari, quædã tamen ex infra dicendis alteri tantũ istorum verborũ adaptari videntur, vt j. dicam. Sed quid si ista quatuor ponantur sine copulis, vt quia dicitur, simpliciter, de plano, sine strepitu & figura? Dicas idem, & vltima copula in præcedentibus repetita censetur. de app. secundò requiris. facit. ff. de hære. instit. cum in testamento. §. j. Plus dico quòd & si nulla sit copula, idem erit. facit. ff. de verb. sig. triplici modo. Et satis æque videretur dicendũ quòd etiã si disiunctæ ponantur, puta simpliciter vel de plano, vel absq; iudicij strepitu vel figurã, idem sit sensus, & locus erit cõstitutioni, cum ratio sit eadem, & poneretur tunc disiuncta pro coniuncta. C. eo. tit. l. pe. ff. eo. l. sæpe. Nõ sic si verba huius constitutionis prolata fuissent disiũctiue, quia tunc soluta esset quæstio principalis, & esset sensus q̃ quodlibet prædictorum verborum haberet hunc effectum quem ponit hic constitutio.

d *Mandamus.* quod alius non posset etiã legatus de latere, vt satis no. in prædi. decr. fi. de hære. lib. vj. Et Guli. in Specu. tit. ij. §. superest. in j. col.

e *Significatione.* in hoc respicit titulum.

f *Possibile.* facit proœmium harum cõstitutionum in prin. de elect. vt circa. libro vj. sæpè etenim per solutionem vnius dubitationis inducitur alia fortior. eo. titu. cum olim. vbi de hoc.

Glo. seq. ostendit indigentiam nouæ constitutionis.

g *Cupientes.* ad eum enim promulgatorem taliũ iurium vel rescriptorum hoc spectabat. s. de sent. exc. inter alia. cũ suis concor. & sine dubio ad hoc dubiũ tollendum glos. non sufficiebant, sed necessaria erat constitutio, vt per inferiora patebit. quis enim glossando probare potuisset plus requiri in iramenta præstari vel sententiam in scriptis ferri, quã litem contestari iisdem in similibus.

h *In perpetuũ valitura.* superfluit, quia intelligebatur. §o. di. c. j. sed est modus loquendi, cui concor. de postu. c. vnico. de elec. perpetuæ. lib. vj.

i *Constitutione sancimus,* nõ dicit, sanctione statuimus, quia pottius est constitutio quàm sanctio.[a] de quo vide. iij. dist. in summa.

a *Quia hic forma non adiicitur. Zabarel.*

Glos. seq. arguit in illis causis libellũ offerendum, de quo remittit ad gl. & ad Specu. ponit. v. opin. & suã solutionẽ quã impugnat per hoc cap. & impugnationi respondet.

k *Necessario.* datur per hoc intelligi q̃ in aliis causis quibꝰ non proceditur simpliciter &c. necessario sit libellus offerendus. de hoc not. supra de libel. oblat. cap. j. vbi Ber iono. & Hostien. tenent libellum esse de substantia iudiciorum. inducunt prædict. decret. & authen. offeratur. iij. q. iij. & Innocen. inducit auth. de temp. non solu. pe. super dote. §. contestationem. coll. vij. Host. inducit auth. de exhi. & intro re. §. illud. coll. v. vbi dicit expressum. & respon. ad ea. tiquis cũ clerico. xj. q. j. & ad decr. prou. de dolo & cõtu. & ibi no. pro hac opin. facit, quia auth. dici libellum offerendum, sed offertur propriè non petenti. ff. de leg. iij. fideicõmissa. §. si rẽ. de restit. spo. literas. circa fi. de app. interposita. in prin. Tan. Vin. & Phil. dicebant per prædi. cap. tiquis. & prout quod de iure

Libellus an sit de substantia iudiciorum.

iure canonico libellus non erat de substantia. Guliel. de hoc tractabat nihil approbans in Spe. de libel. concep. §. vtrum libellus. Accur. in authen. offeratur. Cod. de lit. contest. tenet quòd tacitè posset omitti. sed in prin. §. illud. alle. §. seq. in authen. de exhi. & intro. re. tenet quòd etiam remitti expressè posit, vltra medium magnę glo. Dominus meus in legibus dicebat quòd si libellus petitur & offertur, bene proceditur. si nec petitur nec offertur, non tenet processus, quia licet posset expressè remitti secundum eum. C. de epis. & cle. authen. generaliter. in fi. & C. lib. xij. de priuile. schol. l. quoties. in fi. non tamen tacitè, per præ. auth. offeratur. & C. de sent. & interlo. l. prolatam. Si verò petitur & non offertur, non valet processus, cum nulla remissio interuenerit. Si verò offertur, sed non petitur nec recipitur oblatus, tunc valet processus, tũ quia fauore rei videtur inducta oblatio, & quilibet suo fauori renuntiat. C. de pac. si quis in cõscribendo. & quia inuito non confertur beneficium, vt ff. de reg. iur. inuito. & quia secundum eum expresè renuntiare videtur oblato. & quia secundum eum expresè renuntiare posse ne litum non recipiendo. Alij dicunt reũ renuntiare posse ne litum non recipiendo. Alij dicunt reũ renuntiare posse ne litum bellus tradatur in scriptis, & tunc remittitur tacitè. sed ne vllo modo tradatur, renuntiari non potest tacitè vel expresse. arg. ff. communi diui, vt fundus. ff. de pœn. l. si præses. Vnde dicere soleo in prædic. ca. j. quòd petitio sit de substantia. sed si fiat in modum petitionis apud acta non in modum libelli, & super ea lis cõtestetur, credo tenere processum. satis enim prouisum est menti iuris, vt j. dicetur in ver. verum. parte ve rò petẽte necesse sit in modum libelli petitionem offerri per iura primò allegata. Sed hæc opinio videtur hic reprobari. si enim speciale est in his in quibus proceditur simpliciter & de plano &c. quod non est necesse libellum offerri. sed sufficit petitionem apud acta describi, vt sequitur, ergo in aliis non sufficit petitionem sic scribi, sed est necesse libellũ offerri. Solu. per hanc decr. ab opinione prædicta non recedo. Nam primò approbatur ea parte qua dico de necessitate petitionem describendam in actis. Si enim hoc in his, fortius in aliis. Ad oppositionem respondeo in his casibus speciale, quòd in his etiam parti petenti non est necessario libellus offerendus, qui tamen petenti in aliis necessario debet offerri. quod intelligo exceptis his casibus quibus sine libello proceditur, quorum aliquos not. Hosti. in prædict. decre. j. de libel. obla. & Accur. in glos. præalleg. in authen. de exhi. & intro. reis. sed Guliel. plenius colligit in Specu. de libel. con. §. nunc dicendum. Non tamen putes quòd in omni casu quo non exigitur libellus, locus sit hunc constitutioni, quod per multa exempla ibi posita videre potes, & satis est hoc expressum non esse.

Libellus debet offerri si petatur a parte. sed si non petatur, sufficit quod petitio in actis describatur.

Glos. seq. ostendit per verbum figura, ista remissa, & ponit duas opiniones contrarias, & remittit.

a *Non exigat.* est mens literæ quòd iudex necessario nõ habet exigere, nec actor necessario habet offerre, sponte verò offerri posset & recipi, vt in fi. Istud autem & sequens proprie sunt de figura iudicij. Cum enim figura cuiusque rei sit ipsius apparens forma vel facies in qua rei substantia finitur ipsius apparens forma vel facies in qua rei substantia finitur. ff. de act. & obli. non figura. facit de celeb. miss. cũ Magistur. ff. de act. & obli. non figura. facit de celeb. miss. cũ Magistr. ver. ex eo. & iudicium sit actus trium personarum, iudicis actoris & rei. eo. titu. forus. C. de asser. tol. l. j. in fin. ipsius forma, facies & figura principaliter consistit in his, ita quòd altero deficiente dicitur quasi figura. C. de cadu. tollen. l. vnica. §. simili modo. ibi enim quia non erant nisi duæ personæ, scilicet iudicis & domini serui nominantis illum fitum, non erat propriè figura. Sublata igitur figura non videtur iudex adstrictus ad aliquas formas, rimulas vel figuras iudiciorum, nisi quantum hic exprimitur, & expressa plus respiciũt figuram facti, negotij vel causæ, quàm iudicij, vt j. dicã. Dicunt etiam quidam libelli oblationem remitti per verbũ, de plano. C. de naufra. l. de submersis nauibus. lib. xj. Alij cõtra. & de hoc. ff. de accu. leuia. & de offic. procon. nec quidquam. §. vbi decretum. & in tractatu quem alleg. j. glos. ij.

Figura descripsio.

Iudicium quid est.

Glo. se. quærit de deliberatoriis. dicit quid in aliis causis, arguens in his illas nõ dari. soluit contrariũ reibus rationibus.

b *Litis contestationem.* sed cum petitio sit in actis scribenda, vt infra ver. ic. verum. sed lit. contest. non est facienda, vt hic, quid erit de deliberatoriis, dabuntur ne aliquæ deliberatoriæ reo? In aliis iudicijs planũ est deliberatorias esse de substantia, si petantur, vt no. ij. quæst. j. in summa. & iij q. iij. cum accusatus. & patet in authen. offeratur. ea. q. vnde dicunt Innocen. & Hostien. de libel. obla. capit. j. vt ibi scripsi super j. glos. deliberatorias arctari posse, sed non penitus denegari, licet tacitè & expressè possit illis renuntiari. alleg. ff. de fer. l. j. C. de episco. & cleri. authen. generaliter. & de hoc etiam de illa. ca. j. & ij. sed in his causis ex quo non est necessaria contestatio, nõ videtur necessaria deliberatio. Ad hoc facit, quia interdum in iis quæ summariam cognitionem requirunt, simul petitur & iuratur. ff. de eden. quædam. §. fina. Sed contra exigitur iuramentũ calumniæ in his causis, vt sequitur. Item potest reus conuenire, vt j. ver. verum. in deliberatoriis autem quomodo iurabit vel reconuenietur? Item per hac formam non tollitur iudicis recusatio, cum exceptiones & defensiones legitimè reseruẽtur, vt sequitur. Item absurdius esset hunc iudicem, si suspectus est, recusari non posse, quàm eum qui procedit in figura iudicij, cum iste plus lædere possit. saltem igitur super hoc deliberare permittatur, nec arcterur tam præcipiti festinatione iudicium suscipere. ff. de admi. tut. tutor. qui repertorũ. § j. in fi. ff. de iure fis. l. edicto. §. cum autem.

Deliberatoria an sint reo dande in causis summariis.

c *Non postulet.* scire debes quòd Ioannes Fascioli Pisanus legum doctor composuit quendam tractatum de summaria cognitione, quem Guli. posuit in Specu. prima parte de offi. iudi. §. fin. vbi inter alia tractat, an in summariis requiratur libellus vel contestatio. de quo vide in prædi. §. ver. quinto. & ver. seq.

d *Feriarum.* istud forsan induceret solum verbum de plano, quasi planè & in domo non pro tribunali sedendo id valeat expediri. facit. ff. de fer. l. ij. & l. miles. §. sexaginta. ff. de adulte.

Glossa sequens primò exemplificat. ponit differentiam: & à contrario quæstionem soluit. secundò quærit de repetũis, & soluit.

Feriæ quæ sunt, & quibus post iuris sententia.

e *Ob necessitates.* sicut est tempus vindemiarum & messiũ, quibus etiam feriis partes renuntiare possunt. s. de fer. c. fi. in fin. In hoc ergo differunt hæ causæ ab aliis, quia in his procedit iudex inuitis partibus. in aliis secus, in quibus prætet appellationem sententia esset nulla lata parte inuita vel absente. ff. de fer. l. j. A contrario verò huius literæ patet quòd feriis inductis in honorem Dei & sanctorum, procedere non potest talis iudex. per quod viderentur expedita quæ not. xv. quæstione iiij. in summa, per Guliel in Specu. de fer. §. ij. ad fin. vt scilicet in causis matrimonialibus, beneficialibus, decimarum, & vsurarum non possit procedi in feriis indictis ob honorem Dei, sed in feriis rusticis tic, cum in illis procedatur simpliciter & de plano & c. vt in decr. dispendiosam, §. ea. compil. de iudi. Sed quid dices de feriis repentinis quę repentè indicuntur propter principis coronationem, victoriam prosperè gestam, vel similem causam, de quibus. ff. ex quibus cau. ma. sed & si per prætorem. §. si feriæ. C. de dila. sine pars. C. de fer. l. j. & si? Puto quòd in illis procedere nõ potest talis iudex, ad quod sufficit in illis non esse permissum, maximè cum ab alio quàm à principe indici nõ possint. Co. de fer. à nullo. ergo prout ab eo sunt indictæ, seruentur. Hoc maximè secundum veram opini. quæ habet etiam talibus feriis renuntiari non posse. de quo in Spec. de fer. §. fi. in princ.

Feriæ repentinæ a solo principe indicuntur.

f *A iure.* tamen ministerio hominis, quia ius non determinat tempus propter varietatem locorũ, quibus citius vel tardius prædicta colliguntur, & sic citius vel tardius prædicta indicuntur. ff. de fer. l. prælides. de offi. procon. si in aliquem. in princ.

Glos. seq. not. ex litera id quod dicit æquum, & illud probat per rationem & simile.

g *Valeat.* non quidquid iudicis potestati &c. ff. de iudi. non quidquid. ff. de offic. præ. fi. l. sæpe. s. de offi. deleg. consuluit. propter quod honestum puto quòd si iudex sic datus videriter graviter lædi partem ex processu tali tempore fiendo, supersedeat: habet enim iudex prouidere vtilitati causæ & partiũ, vt lit. non contesta. accedens. ij. de reseri. statutum. §. insuper. lib. vj. C. communi diuidun. l. iudicem. ff. de leg. j. potest. & facit quod not. in Spec. de arbit. in fin. ver. sed nunquid tunc sedere. vbi tractatur quòd arbiter in cuius compromisso renunciatum est his feriis, non tenetur procedere tali tempore feriato.

Possum, quod honestè possum.

h *Amputat.* istud & quæ sequuntur vsque ad ver. non sic. nõ videntur in his causis specialis, cum in omni causa iudex laborare debeat ad lites breuiandas, dilationum materias amputandas, & alia quæ sequuntur iura sunt vulgaria. Sed dici potest speciale, quòd in his fortius quàm in aliis iudex hoc poterit.

i *Poterit.* id dicimur posse, quod honestè possumus. xxij. q. ij. faciat. ff. de condi. instit filius qui. de verb. sign. l. nepos. vnde hoc determinat fiendum sine partium præiudicio. j. versi. non sic.

k *Exceptiones.* hæc & sequentia videntur tolli per verbum absque strepitu. talia enim per quendam conuocum clamorẽ,

Universidad de Deusto
Biblioteca

& tumultũ solẽt examẽ obstrepere, & veritati habendæ obstaculũ præbere, vnde dicit canõ, q̃ cultum suũ iustitia perdit quãdo silentia iudicij obstrepentium turba perfundit. v. q.iij.in loco.ad quod facit.C.de inoffi.test. si quis in suo. de consor.eiusdem li.l.j.& de adul.l.adulterij. C.de stu.li.vr.Ro. l.vnica in fin.lib.xj.de tali strepitu habetur de synd.cap. vnico.de elec.quorundã.lib.vj.

Gl.se.dicit quare sic ordinetur litera quærit,& solutionem poscit.

a *Dilatorias.* non dixit exceptiones dilatorias, & appellationes frustratorias, vt per hoc innueret exceptiones surreptionis vel nullitatis contra rescriptum,vel recusationis contra iudicem,vel dilatoriam solutionis, vel his similes repellendas: sed hoc intendit quòd omnis exceptio frustratoria & ad differendum iudicis processum malitiosè opposita, repellatur. Sed quæro, quam exceptionem vel appellationem per hæc verba non dico per hanc constitutionem possit talis iudex repellere, quam alter iudex teneatur admittere? hoc vellem doceri.

b *Iurgia.* de his.ff.de verb.signi.forus §.iurgium.

c *Multitudinem.* hoc commune videtur in omnibus causis. supra de testi. significauerunt. & cap.seq. & ff.de testi.l.j. in fi. tamen hoc in his amplius quàm in aliis poterunt per hanc literam.

d *Necessaria.* actori vel reo.

Glos.seq. allegat quatuor iura, & notat ad quæstionem legistarum quam solut,& solutionis oppositioni distinguẽdo respondet.

e *Defensiones legitimæ.* facit ad hoc de offi. deleg. ex parte.ij. quæstione septima.lator.& ibi not.Cod.de preci.impe.offe.l quoties.Et facit hæc litera & finis iſtius secundæ partis & iura prædicta ad quæstionem legistarum de potestate qui habet arbitrium,an teneatur iustitiam partis seruare, vel possit illam contra iura & iustitiam condemnare, & voluntate vti. Et tenent quòd iustitia & legitima partis defensio non tollitur per dationem arbitrij alle.C.de inoffi. testa. si quando. ff. de condi.inde.si procurator.in prin ff.de dona.si filius.& de pecul.l.qui peculij.ff.manda.l.creditor. §.Lucius.ad munici. l.Lucius. §.Imperator.ff.de pac. contra iuris.ff. ad Treb.si cũ hærede.facit de reg.iur.in generali. lib. vj. cum suis concor. & optimè probat constitutio Cle.supra de re iudi.pastoralis, §.penul.in fi. Et si dicas, arbitrium ab eo qui potuit concessum,debet aliquid operari: Respondetur quòd ad solennitates quæ figuram iudicij respiciunt,non tenetur,vt hic. Vnde not. quòd de iis quæ in iudicio aguntur, quædam sunt acta causæ vel litis, quædam iudicij, confessiones ergo, attestationes,& ea quæ respiciunt factum, proprie sunt acta causæ. Citationes, satisdationes, & similia sunt acta iudicij. de hoc per Innoc.& Hostien.de testi.causam. & per Archid.de elec. indemnitatibus.§.si verò. Verba igitur sine figura iudicij,licet tollant aliqua ex iis quæ ordinant iudicium, non tamen illa quæ instruunt & decidunt causam. non est ergo mirum si probationes & legitimas defensiones talis iudex admittit. Nil igitur talis iudex omittit per quod impediatur vel occultetur cognitio veritatis,vt sequitur, & per singula discernere potes. Illa verò quæ solennitatem respiciunt, siue sint actus qui respiciunt iudicem, siue partem vtranque vel alteram,remittuntur.& facit.ff.de leg j.l.si seruus ventus. cũ suis concor.

f *Citationem.* per hoc singulare videtur quòd sufficiat vnica, cum aliàs saltẽ in principio causæ requiratur trina vel peremptoria, vt lit. non contest. quoniam. §. porrò.de hoc.xxiiij.q. iij.de illicita.

g *Non excludi.* intellige plus quã in aliis in quibus nõ proceditur simpliciter & de plano. vnde sicut in illis, sic & in isto, si tamen tacitè omittantur hæc iuramenta,non vitiatur processus.de iura.calum.c.j.lib.vj.

h *Formã.* de ordi.cog. c.ij.de ac.qualiter.ij.de fi.licet.vbi de hoc. facit de cau. pos. cum super.ff.de iudi. de qua re. ẽ.de fi. instru inter dilectos.ver. cæterum.

Glos.seq.ponit tres expediẽtias petitionis scribendæ. subdit opi.& casum quo procedit.

i *Pronuntiatio.* expedit igitur petitionem in actis describi propter iudicem, vt pronuntiationem petitioni conformet, vt hic,&.ff.communi di.vt fundus. propter actorem, ne frustra fatigetur, & vt videat super quo positiones & articulos formet, vt sequitur, & vt sibi ex alia causa agenti non obsset exceptio rei iudicatæ. supra de re iudi.abbate.lib.vj.expedit reo vt deliberare possit.iij.quæstio.iij. offeratur. suas defensiones formare, vt ex ineptitudine absoluatur ab instantia,& absolutus in principali,non possit iterum conueniri. Dicunt quidam quòd oblatio libelli solum respicit fauorem rei. quod si tenere velis, dicas id verum de ipsa oblatione quæ sibi fit expensis actoris. petitionem verò in actis describi,triplicem fauorẽ respicit, vt prædixi.

Glos. seq. tractat an in his fiat reconuentio de causa quæ requirit plenam cognitionem. ponit opini. quòd non. secundo ponit contrarium. tertiò reuertitur ad primam, respondens ad legem contrariam. quartò hutc opponit, & dupliciter soluit.

k *Si quid petere voluerit.* quod requirat summariã cognitionem, & sit eius naturæ q̃ in eo possit procedi sine strepitu & figura &c.hoc dico,quia no.Inno.& Hosti.post eum de mut. pe.c.j. quòd conuentus in causa quæ requirit summariã cognitionẽ,reconuenire non potest,nisi super causa consimilis cognitionis. sit ratio secundum eos,quia cum conuentio & reconuentio simul sint tractandæ. de ordi.cog.c.ij.vbi vna requirit plenam cognitionem, altera summariam, restat quod sine alterius præiudicio simul tractari non possint, cũ altera accelerationem exigat,altera dilationes longiores exposcat.facit pro Innoc. C.depositi.l.fi.& C.de compen.l.fin.& ff.depo.bona fides.in fi. & fa. hoc dictum multum contra opin.Inno.& pro opin.mea,de qua statim dicam. Sed quidam legistæ contra,per l.sed hæc. §.non solum.ff.de procur.vbi si per procuratorem actoris petitur cautio damni infecti, quæ tamen celeritatem desideret. ff.de dam. infec.l.j. & iiij. §.pe. ff.de fer. l. ij. & reus velit dominum in aliqua actione reconuenire,procurator tenetur illum defendere. & hunc intellectum approbat ibi gl.Pe.de Bel.sequitur Inno. per.l.j.Co.vbi cau.sta.vbi hoc no.&C.de sent.& inter.auth.& cõsequenter. & Cy.idem post eum per rationem Inno.Ad. §.nõ solum.respondent quòd. §.est volubilis, & debet intelligi in procuratore qui reconueniretur in causa damni infecti,iuxta secundum intellectum ibi positum in glos. Prædictis obstare videtur decret.ij. de mu.petit. vbi modus præter vel contra ius datus in conuentione, seruatur in reconuentione. & sic arguitur quòd in causis quæ requirunt plenam cognitionem, beneficio reconuentionis possit hoc casu procedi summariè sicut in conuentione, & sic cessabit ratio Innocen. Volens tenere quod præmisi,dicere posset quòd aliud est per rescriptum id tolli quod respicit fauorem partium, vt appellare,& tunc sicut illud non licet reo in conuentione, ita nec licebit actori in reconuentione,vt ibi.aliud est tolli substantialia iudicij per rescriptum,& tunc restringitur ad casum cõuentionis expressum. facit de reg.iur.quæ à iure.li.vj.cum concor. & sit huius ratio, quia in primo valeret impetrantis renũtiatio.C.de temp.ap.l.vlti. ad fin. in secundo non, vt dicam.j.in vlti. glos. Aeque tamen dici posset quòd aut ordinarius vel delegatus cognoscit de causa in qua de sui natura summariè proceditur,& tunc sit locus præ.opin.Inno. & sequacium,vt qualitas causæ reconuentionem impediat,sicut & aliàs no.de mu.pe.c.j.in fi.in pe.gl.& de arbi. cũ dilectus.in gl.j. Aut delegat' virtute cõmissionis in causa in qua aliàs plena cognitio requirebatur, summariè cognoscit. & tunc subdistingue, aut papa proprio motu tollit substantiaha, & tunc idem quod §.aut ad petitionem impetrantis, & tunc arg.præ. decre.&.l. vlt.C.de fruc.& lit.expen. videatur esse remissa plena cognitio etiam in reconuentione.& sic cessabit obstaculum Inno. vt prædixi.Pro hoc facit hæc litera sic generaliter loquens,si quid petere voluerit &c. & ad subdistinctionẽ facit de præb. si motu proprio.&.c.seq.lib.vj. & quod no.in prædi.decre.ij. in fi.vlt.glos.

Glos.seq. de reconuentione,an fiat post litem contestatam, ponit duas opiniones contrarias, & secundam approbat per hunc textum.

l *Exordio.* No.cõtra opi.Ber.Vin.Inn.& Guli.& Archi.quæ habet q̃ vsque ad conclusionẽ possit fieri recõuentio. & pro opi.Ala.Tan.Gof.& Hosti.& Io. Mo. quæ placet, quòd ante lit.conte.sit facienda, vel statim post lit.contest. vt no.Accurin auth.& cõsequenter.in gl.fi.in auth.de execu. §.fancimus. in j.glos.vt plenè scripsi de mu.pe.ca.j.super.j. glos. & contra ipsum

ipsum Inno.facit quod post eum dixi §.proxi.glo. Hoc ergo teneas quòd licet quandocunque reus cõuenire possit actore durante iudicio, non tamen illa conuentio vim reconuentionis habebit,vt.l.simul tractetur & finiatur: vt de ord.cog. c.ij.nisi fiat in litis exordio: vt hic.

a *Stare verbo.* eligat ergo petens quod vult, vel scriptam dare vel verbo proferre: vt de suo ore scribatur apud acta vt solet fieri postea.

b *Contmuo.* tolle verbũ inserẽda, quod est j.& interseri quare.

c *Formari debeãt.* cauti aduocati actorũ faciunt triplicare libellos: vnum dant notario qui scribit acta: alium reo: tertium sibi seruant ad finem de quo dicitur:vt melius & certius positiones & articulos formentur.

d *Clarior.* tũ ratione memoriæ quę labilis est.xxiij.dist. præterea.C. qui testa. fa.pos. hac cõsuetissima. ver. at cùm humana.propter quod non scribere petitionẽ,posset impedire & occultare veritatem: tum quia ex quo petitio in actis describi est,exprimi poterit in sententia vt moris est.

e *Positiones.* de his & ipsarum formis satis not.de confes.c.j. lib.vj.

Glossa sequens obiicit quòd positiones inutiliter fiant, & soluit.

f *Confessiones.* sed si pars negat quod petitur, quid releuat positiones facere quas etiam negabit? Solu.sæpè contingit q̃ vsus positionum multum releuat probantem: vt si petam à te centum quæ mutuauit Titio cuius es hæres: resistis negando: modo ponam q̃ mutuauit Titio cẽtum, q̃ promisit illa restituere tali die, q̃ Titius instituit te hæredem, q̃ mortuus est, quòd hæreditatẽ adiuisti vel habuisti. hæc omnia habeo necesse probare: sed fortè duas primas negabis, reliquas confiteberis: multum ergo me iuuat posuisse. fortè etiã licet resistas, dicens exceptionẽ pacti solutionis vel similem tibi cõpetere: omnes prædictas positiones cõfiteberis: per quod patet quòd etiam super principali, cui resistit aduersarius, ponere quandoque multum iuuat.

g *Articulos.* de his supra de testi. per tuas.& eo.tit.presentis. lib.vj. Et in quibusdam foris dicitur intentio vel assertio. facit.ẽ.de causa pos.cum ecclesia. post prin. C.de temp.ap.l.per hanc.

h *Longeuus.* scilicet à tempore Grego. ix. quia prius de positionibus non habebamus expressum: sed per ipsum habemus de elect.dudum.ij.de lit.contest.c.vnico.

i *Obseruari volentes.* in omnibus causis, nedũ in his in quibus sine figura proceditur.ita puto authorem intellexisse. Et dato q̃ dicas illum intellexisse solũ de his in quibus procedi tur sine figura: fortius ergo seruandus est in aliis.

k *De partium.* propter plurale nõ puto q̃ pars altera sola resistere possit: ambabus autẽ resistentibus non videtur iudicẽ hoc posse.led per hoc colligẽ q̃ si iudex qui sine figura procedit, inuitis partibus non dat simul terminum ad ponendũ & ad articulandum, multo minus & alius.

l *Vtrosque.* scilicet positiones & articulos: vnde & quidam in causis hæc coniungunt: dicentes, ponit: & si negetur, probare intendit &c. non tamen in aliis causis debet quis ad hoc cogi, primo enim potest ponere, & demum negata in articulos deducere. ADDITIO. De quo Spec.in tit.de testi. §.nũc videndum.in princ.

m *Munimenta.* scilicet per quę munitur causa. & idem verbũ de elec.cupientes.in fi.j.respon. & §.electos.de offi.or.quanuis.lib.vj.& ẽ.de in integ.resti.coram.

Glos.sequens ostendit hoc speciale in his: & ponit dictum Gulielmi.

n *Partes.* patet ergo q̃ in his causis quibus sine figura proceditur, vnus & idem terminus datur actori & reo ad probandum: cũ in aliis causis dicatur fatuũ esse q̃ teus probet defensiones suas, nisi prius actoris intentio sit fundata: vt not.ẽ.de testi.c.de testibus. Dicebat Guli.in Spe.de instru.edi. §.nunc dicamus. Sæpe obtinuisse q̃ post lit.conte.& turamentum iudex posset partibus statuere terminũ peremptorium ad exhibenda omnia quibus in causa sunt vsuræ. alleg.ff. de eden.l.j. §.edẽda.& quod ibi not.dicit tamen quòd quibusdã videtur

Clementinæ.

hoc datum,cùm id liceat vsque ad conclusionem. de fide instrum.cùm dilectus. & dicunt quòd licet iudex id possit, nõ tamen debet.ff.de iudi.nõ quidquid.xj.quæst.j. aliud.& adde quod statim dicam.

Glos.seq.ponit duas lecturas, & primam approbat.

o *Post dationẽ.* si verbum istud coniungitur cum verbo assignare,quod sequitur: est sensus, quòd datis articulis, & nõ prius, assignare possit hunc terminũ. Si verò coniungatur cum verbo exhibẽda, erit sensus q̃ poterit dare terminũ, pone decem dierũ, ad ponendũ & articulandũ, & extunc dare alios decem vel mẽsem ad producẽdũ &c. vt sic bene dẽtur duo termi. ẽ. de testi. co. c.ij. & facit litera, quandocunq; sibi videbitur.prima placet, maximè quia positionib' datis in termino respondendũ est: articuli etiã examinandi.

Illud ergo tempus quo super his instatur, non currit in termino producẽtionis: nec est congruum parti statui terminum ad probãdum prius quàm sciat in quibus releuetur, & quos articulos probare teneatur.

p *Remissionem.* cuius formam habes.ẽ.de testi. præsentium. lib.vj.

q *Pro testibus.* probatoriis: & hoc est certum. sed quia litera generaliter loquitur,videtur idem in reprobatoriis:de quib' de proba.licet.de testi.licet.iij. nam in illis etiam fit remissio vt in prædi.decre.præsentium.

r *Producendu.* non semper in dilatione data ad producenda instrumenta licet producere testes: vt dixi post l'et. & Guli. de testi.cog.peruenit.j.

Glos.seq.no.ad quęstionem de productione instrumentorum post terminum:in qua ponit duas opin.contrarias:& tertiam distinguentem.

s *Non obstante.* vbi ergo nõ fit remissio pro testibus producendis,terminus datus & elapsus bene obstat ne produci possint vlterius instrumenta. Et sic videtur solui quod quæritur, an post terminum datum ad producenda instrumenta,audiatur volens illa producere.Odof.& Guliel.in Spec.de dila. §. videndum.ver.quid si datus. dicunt quòd non alleg. Guli.ff. de optio.leg.l.mãcipiorum.C.de inge.ma.diffamari.facit pro eis.C.qui accu.non pos.si ea quę. de remit.pig.si eo tempore. ẽ.de proba.licet.in prin. & quod ibi not.in j glos.& quia boni iudicis est lites dirimere. de dolo & contu.finem litibus. & c.fi. Aliq contra, cum non sit quis cogendus edere instrumenta nisi cum eis vtitur,ff.de eden. l.j.§. edenda. & videtur expressum.ẽ.de fide instru.cum dilectus.vbi patet hoc licere vsque ad conclusionem ad idem C.de iudi.l.iudices. & auth. iubemus.& quod ibi no.Inducitur ad idem.C.de lib.cau.nec omissa.ff.de quæsti.vnius. §.fi. Confitebitur enim forsan aduersarius videndo instrumenta pro & contra. facit constitutio Cle. de excep.excommunicationis. Tertij distinguunt (quod videtur æquum)an ius aduersarij sit læsum: vt quia perierunt testes per quos poterat instrumentum reprobasse si fuisset productũ in termino:quo casu audiatur.aut ipsius ius est illæsum, & eo casu produci poterunt.hoc probãt per prædictam.l.mancipiorum.ff.de opt. lega. ad quod facit de dolo & contu.cap.j. de prębendis.si tibi absenti.lib.vj.& quod not.ff. de euic.si rem. §.quolibet.& dixi de emp.& vendi. c. fi.super j.glos.

t *Interrogabit.* hoc non videtur in his speciale.xxx.q.v.iudicantem.de fide instru. cùm Ioannes. ad fi. ff.de interrog.act. vbicunque.facit de iuram.calum.c.ij.in fi. lib.vj. nisi dicas in his speciale quòd etiam post conclusionem ad petitionẽ partis interroget.

u *Ad id.* non sufficit ergo citari nisi exprimatur id, quòd ad sententiam audiendam.ff. quæ sent. sine ap.re. l.j.§. item cum ex edicto.facit de testi. cum olim.in fi. de dolo & contu. cum qui libr.vj.nam si hoc in summariis, fortius in aliis: vt sæpius dixi.

x *Non peremptorie.* Arg. quòd in aliis causis in quibus seruatur indiciorum figura, sit necesse peremptoriũ exprimi vbi non fit trina citatio ad lententiam audiendã. quod videtur tenere Ioan. xxij. q.iij.de illicita. Ber.de offi.deleg. consuluit.

Index habẽs arbitriũ partem cõtra iura cõdemnare non potest.

Actorum quædã sunt acta causæ, quædam iudicij.

Citatio debet esse trina vel peremptoria.

Positiones negatæ in articulos deducũtur.

Si eis satis esset si probaret defensiones suas actoru intẽtione nõ fundatas.

Instrumẽta volens pro ducere post terminum datũ, an sit audiendus.

Citatio peremptoria an sit ad sententiã audiendam necessaria.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Inno. de accu. ad petitionem. Guli. in Specu. de cita. §. viso de tempore. ver. alias autem. & in ver. quid si lata.

Glos. seq. ponit opi. reprobatam, & duas conuenientias.

a *In scriptis.* proferat, quod est. ¶. Et huius contrarij tenebat Aegidius, in decre. nouit. etiam solū ex vi illius verbi, de plano. Et p hoc no. duo in quibus conueniūt istæ & aliæ causæ, scilicet q̄ in his vt in aliis necesse sit definitiuam in scripto proferri. Item q̄ iudex sicut in aliis ita in his habet illā per seipsum proferre. & de vtroq; satis nor. de sent. & re iudi. c. fi. lib. vj. vbi videas. noluit ergo scripturam quę in sententiis requiritur, & prolatione iudicis in his causis præcermitti, ne per id contingeret occultari veritatem propalatam & in iudicio definitam, & per cōsequens victorē ridiculose & frustrā in tali processus iudicio laborasse.

b *Stans.* in hoc diuersum est ius in his causis ad alias quæ requirunt figurā iudiciorū quæ ferri debent a iudice sedente. de quo vide no. in prædi. decre. in fi. de re iudi. li. vj. in glo. pen. & videtur quibusdam hoc inducī etiam per solum illud verbum, de plano. vt dixi in prin. huius partis, & hoc tenebat Aegid in decre. nouit.

Conclusio in causa an sit necessaria.

c *Conclusione.* ista litera videtur velle quòd in aliis causis requirentibus figuram iudiciorū necessaria sit conclusio, & de conclusione habetur, §. de procu. auditis. de causa pos. pastoralis. & in cōstitutione Clementis eo. tit. causa. de prob. quoniam contra. de fide in stru. cùm dilectus. & ca. cùm Ioannes. Communiter in secularibus foris apud nos nō fit conclusio. in ecclesiasticis fit per partes. Item ipsis vel altera ipsarū inuita: ex quo sufficientes dilationes datæ essent & elapsæ, pronuntiaret iudex conclusum in causa. & vide in Spec. de renū. & conclu. in princ.

d *Faciendum.* patet ergo etiam in causis quibus tollitur figura iudicij, secundū ius pronuntiari debere: vt dixi super verbo, defensiones.

e *Constitutionem nostram.* ¶. de iudi. dispendiosam.

f *Aliàs.* vt in casu decre. fi. de hære. lib. vj. & in casu decr. indēnitatibus. §. si verò. de elec. eo. lib. quod dic vt dixi in prin. super ver. figura.

g *Solennis ordo.* vt libelli oblatio, litis cōtestatio, & similia.

h *Non contradicentibus.* innuit quòd partibus contradicentibus non posit iudiciorum figura vel solēnitas vltra id quod hic exprimitur obseruari: quod verum intelligo quando sic procedere nō est in iudicis potestate: vt quia papa sic procedi mandat: vt in princ. c. secus si sic procedere voluntate iudicis relinquatur, vt in constitutione, dispendiosam. ¶. de iudic. vt ibi dixi super ver. valeat. Secūdò no. casum quo sufficit tacitus consensus non reclamantis. concor. de accu. ca. ij. li. vj. interdum requiritur expressus. eo. lib. de referi. statutū. §. in nullo. alias non contradicere sapit medium inter consensum & dissensum: quod dic vt no. de reg. iur. is qui tacet. lib. vj.

Consensus tacet quādoque sufficit.

Glos. seq. ponit duas lecturas contrarias. quærit, arguit pro. & distinguendo soluit.

partib⁹) in scriptis [a], & (prout magis sibi placuerit) stās [b] vel sedes proferat: etiā (si ei videbitur) conclusione [c] nō facta prout ex petitione & probatione & aliis actitatis in causa fuerit faciendum [d]. Quæ omnia etiā in illis casibus, in quibus per aliā constitutionem [e] nostram vel aliàs [f] procedi potest simpliciter & de plano, ac sine strepitu & figura iudicij, volumus obseruari. Si tamen in præmissis casibus solenis [g] ordo iudiciarius [g] in toto vel in parte non contradicentibus [h] partibus [i] obseruetur, non erit processus propter [k] hoc irritus [l] nec etiam irritandus [m].

Data Auenione xiij. Calen. Decembris, pontificatus nostri anno secundo.

i *Partibus.* videtur per plurale quòd contradictio vnius partis tantùm non vitiet processum: ita res de facili reuertitur ad sui naturam: vt dicam in vlti. glos. & facit quod dixi super verb. & quia in gl. propter. aliàs dixisset, vel earum altera. Sed forte hoc subauditum est de mente: quod patet si resoluatur non contradictio in sensum: vt si dixisset consentientibus partibus: quia tunc patet quòd alterius cōtradictio vitiaret. & est similis altercatio quam scripsi §. ea. compil. de elec. in plerisque. Sed pone q̄ de consensu partiū iudex seruauit solennia ordinis iudiciarij: postea pœnitet partes, & volūt quod procedat sine figura: nūquid deinceps illis inuitis poterit seruare solennia? Videtur quòd sic, per regulā quod semel. de reg. iur. lib. vj. cum suis concor. & vnico actu quis renuntiat & consentit. de constitu. cùm accessissent. vbi de hoc. de offi. deleg. gratum. de appel. solicitudinem. & sufficit semel factū, qui ma. accu. pol. insuper. & propter sui contrarietatem istæ viæ prætiudiciales videntur, & sic vna electa non venit alia. de postula. c. vnico. de elec. vt quis. lib. vj. Item vniformis debet esse finis principio. de baptis. matores. ante medium. de appel. secundò requiris. His rationibus puto q̄ si partes expressè consenserunt quòd iudex in tota lite vel simpliciter seruaret ordinem iudiciarij, quòd inuito iudice qui sic inchoauit procedere, pœnitere non posset. vbi verò non consenserunt expressè, sed non contradixerunt: puto q̄ in occurrentibus postea contradicere poterunt. facit litera præcedens ibi, in toto vel in parte. Item singulares actus iudiciorum sunt per se actus perfecti. vnde singulariter intitulatur, de libel. obla. cum rub. seq. bene facit quod scripsi post Vin. & Compo. de reser. dilectus. ij. in princ. quod etiam not. Guliel. in Spec. de appel. §. restat. ver. & no. secundum Vin. de cita. §. j. ver. quid si reus.

Iudex præcedens modo de consensu partiū apposito pœnitentibus & inutilium modis prosequi.

k *Propter hoc.* posset enim subesse alia causa irritationis.

l *Irritus.* ipso iure: vt aliàs de lit. conte. c. vnico. & tit. seq. accedens. j. & ij.

Glos. seq. inducit duo exempla, & vnum simile, dicens hūc finem non conuerti. rationem reddit: & salutem optat.

m *Irritandus.* per sententiam: vt aliàs de re iudi. cum causa. & c. cùm Bertholdus. in fi. & concor. huic fini de iuram. calū. c. j. ij. respon. in fi. lib. vj. Et scias quòd iste finis non conuertitur: nam si in causis quæ requirunt figurā iudicij, procederetur non contradicentibus partibus sine figura, nō teneret processus: & idem si expresse consentirent. de hoc de offic. deleg. de causis. in glos. ij. ij. q. j. in primis. in fi. & ca. sequen. &. in Spec. de sen. prola. §. iuxta. ver. quid si de partium. quod intellige vt no. de re iudi. c. vlt. lib. vj. in v. glos. Ratio diuersitatis patet: quia in casu isto fit contra ius commune: sed in casu quem ponit litera, res redit ad ius commune, & ad sui naturā: quod facilè fit. xxxv. distinct. ab exordio. ff. de pac. si vnus. §. quod si non vt totum. Natura verò naturās cùm ad illam redibimus, per interecessionem Virginis gloriosæ nos collocet cum electis. Amen.

Processus in causis plenus erroribus vitiatur de partium consensu non tenet.

Arbor

Arbor seu figura declaratiua tituli
De iure patronatus.

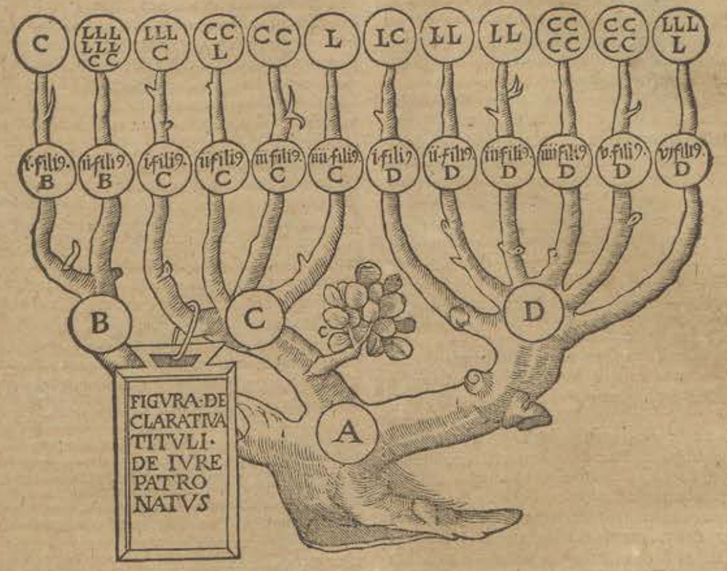

Quoniam materia huius tituli est satis intricata, difficilis & quotidiana, ideo ibi figuratiuè apposuimus vt facilius à tyrunculis in hac arte comprehendatur.

PRO CITIVS ARBORIS declaratione quam format glos. hic. præmitte quòd A. patronus positus in radice siue prima cellula istius arboris habuit tres filios, scilicet B. C. D. vt patet ascendendo ad tres cellulas sequentes, & xij. nepotes, vt patet ascendendo ad xij. cellulas immediatè sequentes, & xxx. & vij. pronepotes tā laicos qua clericos, vt patet ascendendo ad xij. vltimas cellulas. Et aduerte quòd in istis vltimis cellulis clerici significantur per istam literam C. & laici per istā literam L. ita quòd quoties ponitur litera C. in cellulis superioribus, significat tot fore patronos clericos, & idem de litera L. quo ad laicos.

SEcundò aduerte quòd iste A. patronus habebat ius patronatus quod reliquit vnà cum hæreditate tribus filiis quos habebat, scilicet B. C. D. Cuius præsentationem secundum Cardi. hic ipsi filij diuiserunt in tres partes, & sic per capita, nec adhuc habet locum dispositio istius cle. Ius patronatus tamē est insolidum penes quemlibet illorū, cum sit indiuisibile, eius præsentatio tamen potest diuidi, secundum Innoc. in cap. j. supra eo. titu. & Cardi. hic, & in prima voce succedet primus filius istius A. scilicet B. & post eum duo filij eius, scilicet primus & secundus, & isti succedēt in illa voce per stirpes, secundum dispositionem istius cle. secundū communem intellectū. & post istos duos filios B. in eodem iure succedent nouem nepotes ipsius B. scilicet tres clerici, & sex laici qui ponuntur in duabus cellulis descēdentibus à duobus filiis B. in quarum prima est litera C. & in secunda sunt literæ C. duæ, & literæ L. sex, & isti nouē sunt pronepotes ipsius A. primi patroni positi in prima cellula.

SImiliter C. secundus filius ipsius A. succedet in secūda voce, & quatuor filij eius positi in quatuor cellulis descendentibus à cellula C. succedēt eidem C. in illa voce per stirpes, iuxta tenore istius cle. & eodem iure decem nepotes ipsius C. succedent in eodem iure patronatus per stirpes, quorū nepotum quinque sunt clerici, & alij laici. Et ponuntur omnes isti nepotes in quatuor cellulis superioribus trahentibus originem à quatuor filiis C. in quarū prima sunt vna litera C. & tres L L L. in secūda duæ C. & vna L. in tertia duę C. in quarta vna L. & omnes isti sunt pronepotes ipsius A. sicut alij nouem, secundum computationem glos. hic.

SImiliter D. tertius ipsius filius A. succedet in tertia voce sicut dictum est de duobus primis filiis, & sex filij eius post eū succedent in illa tertia voce iuris præsentandi per stirpes, eodem modo sicut

Universidad de Deusto
Biblioteca

sicut dictũ est de aliis: ita quòd illi sex non cõputabuntur nisi pro vno, sicut eorum pater quando viuebat scilicet D. & decẽ & octo nepotes ipsius D. eodem modo succedent in illa voce per stirpes succedendo sex filiis ipsius D. & isti decẽ & octo nepotes ponuntur in sex cellulis descendentibus à sex filiis D. quorum nepotum nouem sunt clerici & alij sunt laici, vt patet in figura, secundum Imolam hic, & omnes isti decem & octo sunt pronepotes ipsius A. primi patroni.

TErtiò conlidera secundum glos. hic quòd isti tres scilicet B. C. & D. æqualiter succedere isti A. in hæreditate, & in iure patronatus ei hæreditati annexo, & sic diuisa hæreditate quilibet habuit quatuor vncias & totidem in iure patronatus ei annexo, licet secundum Imo. hic. & Innoc. in c. j. eo. tit. hæredes inæqualiter succedant, jus patronatus tamen ad eos tranlit æqualiter, vt ponamus B quòd A. habet hæredes B. C. & D. & quòd B. succedat eidem in sex vncijs. D. in quatuor. C. in duabus, & sic in portionibus inæqualibus, omnes tamen æqualiter succedãt in iure patronatus annexo illi hæreditati.

QVartò notandum est pro declaratione vltimarum cellularum in quibus reponuntur pronepotes ipsius A. quòd licet aliqui illorum pronepotum sint clerici, aliqui laici, jus patronatus tamen illis competit iure laico non iure ecclesiastico, imò iure successionis, & perinde haberi debent ac si essent omnes laici quo ad istud ius, ita quòd clericorum non erit melior cõditio propter clericatum in isto casu. ex quo infertur ꝙ clerici in isto casu poterunt variare in eorum præsentatione sicut laici vsque ad acceptationem à superiore factam, nec habebunt nisi quatuor meses C ad præsentandum sicut laici, secundum Cardi. hic, & Panor. in ca. eam te. de iure patro. & secundum Spec. in titu. de relig. domi. in §. vnico. ver. esset etiam sufficiens. quod est valde notandum pro declaratione istius figuræ.

QVintò notandum est quando vni soli patrono originario succedunt plures hęredes per capita, illi etiam sunt patroni in capita, & tunc non seruatur dispositio istius clem. filij verò istorum hęredum succedunt in stirpes eorum patribus, vt est videre in tribus cellulis B. C. D. descẽdentibus à cellula A. nam illi tres respectu A. eorũ patris succedẽt in capita, duo filij B. quatuor filius C. sex filij D. succedent in stirpes sublatis de medio eorum patribus, scilicet B. C. D. & tunc seruabitur dispositio istius cle. secundum glos. hic Cardi. & Imol. & secundum Roc. de cur. in tracta. de D iure patro. colum. cxlviij.

SExto pro declaratione discrepantiarum quæ solent esse in istis compatronis, aduertendum est circa præsentationes quòd in pari numero stipitum siue patronorum originariorum regulariter locus est gratificandi, dummodo merita præsentatorum paria sint, & non obstet aliud canonicum impedimentum. Numerus tamen stirpis potest esse par, & ius præsentatorum erit impar, vt est videre si vnus præsentaretur ab vno filioru B. A & à tribus filiis C. & alter præsentaretur à tribus filiis D. & ab vno filio C. ibi quilibet præsentatur à quatuor, & tamen si cætera sint paria, præsentatus ab vno filiorũ B. & à tribus filiis C. præfertur, quia licet ab æqualibus præsententur in numero, non tamen in suffragio. Cardi. in prin. q. ij. & Imo. col. v. Ex quo infert Cardi. vbi supra quòd nõ sunt hic tot suffragia vocum, quot sunt capita patronorum. nam vna stirps non habet nisi vnam vocẽ, vt xviij. nepotes ipsius D. qui ponuntur in sex cellulis superioribus partis dextræ, non habent nisi vnam vocem sicut D. eorum auus habebat. & de aliis idem.

ADuerte tamen ad vnũ, licet glo. magna aliter dicat hic & malè, ꝙ illud quod fit à maiori parte vnius stirpis, respectu minoris partis eiusdẽ habetur pro valido quo ad illam stirpem, respectu præsentationis fiendæ per illam totã stirpem, dũmodo nõ contẽnatur minor pars, quia plus obest contemptus vnius quàm cõtradictio multorum, vt dicit text. in cap. venerabilem. supra de elec. & ideo si minor pars stirpis rectè vocata à maiori in præsentatione fienda discordet, nihil habebit in præsentatione pro illa vice: vt posſumus videre si tres ex quatuor filiis C. præsentarent vnũ, & quartus nollet eum præsentare, ille quartus nihil haberet in præsentatione. Idem si quatuor ex sex filiis D. præsentarent vnum, & alij duo aliũ, præsentat à duobus non haberet ius ex parte prętentationis illorum duorum. imò dicit Panor. in ca. cum inter canonicos. de elec. post text. ibi, quòd maior pars potest renuntiare tauori introducto in honorem totius collegij. quod est valde notabile & regulariter verum. & traditur regula per Bar. in. l. quod maior. ff. ad muni. fallit tamen in sex casibus positis per Sozi. in regula, factum. in Fall. suis.

SEptimò no. secundum Roc. vbi supra in declaratione illius verbi, ipse vel is à quo causam habuit. & glos. hic, quòd licet ista arbor intelligatur in descendentibus, eodem modo est dicẽdum in collateralibus, scilicet quòd fiat successio in stirpes in iure patronatus, licet aliter dicatur de hæreditate collateralium, vt per scriben. in §. cum filius. instit. de hære. quæ ab intest. defe. Alia tamen iura debita patronis ratione iuris patronatus, vt alimenta in egestate pinguiora quàm aliis pauperibus de fructibus ecclesiæ patronatę, honorarius locus processionalis, studiosum obsequiũ, debentur per capita patronis, licet iura præsentandi debeantur per stirpes, secundum Innoc. & Panor. in cap. j. supra isto titu. Cardi. & Imol. hic, & Roc. vbi supra.

ADuerte tamen ad vnum dictũ Ioan. de Imol. hic col. ij. circa mediũ, quòd declarare sigillatim quot gradus præsentationis haberet qualibet istarum personarum situatarum in cellulis superioribus, illud esset magis tædiosum quàm subtile, cum quilibet bonus computator hoc facilius inueniat quàm bonus canonista: & etiam propter difficultatem probationis. na pauca habemus alia iura hæc probantia, nisi istam cle. ideo nõ eget altiori declaratione.

APOSTIL-

APOSTILLÆ SEV BREVIVSCVLÆ
SVPPLETIONES RVBRICAS CLEMENTINARVM
luculenter declarantes, cum capitulorum numero
in marginibus signato.

De summa trinitate & fide catholica.

Cap.j. FIrmiter credenda pro fundamento circa articulos humanitatis Christi, iuxta euangelium Ioan. xix. & quòd virtutes per baptismum infundantur infantibus in habitu.

Cap.v. *De reseruatis.* Subaudi regulariter exequendis, & fallit in quinque casibus de quibus hic.

Cap.viij. *De electione.* Subaudi formaliter facienda & etiam confirmanda canonicè, aliter cassanda. fallit in quinque casibus, & qualiter causæ beneficiales quę ad curiam Romanam deuoluuntur, per appellationes prosequi debeant.

Cap.j. *De renuntiatione.* Subaudi vt facta canonicè admittatur & teneat: nisi cum procuratoris ad renuntiãdum reuocatio intimatur superiori &c.

Cap.j. *De supplenda negligentia prælatorum.* Subaudi auctoritate apostolica per superiores & ordinarios circa collationes prioratuum regularium vt non applicentur mensæ.

Cap.iij. *De ætate & qualitate ordinandorũ.* Subaudi necessario requisita, & ad conlequẽda beneficia iuxta canones, & de promotione canonicorum ad sacros ordines obseruanda iuxta cẽclesiæ consuetudinem generalem.

Cap.j. *De officio vicarij.* Subaudi perpetui, vt etiã assimiletur aliis sacerdotibus curatis in iure.

Cap.j. *De officio delegati.* Subaudi & executoris apostolici cũ potestate subdelegandi certum articulum.

Cap.ij. *De officio ordinarij.* Subaudi & eius potestate & iurisdictione plena sibi competente, & collatione beneficiorum etiam per legatos facta.

Cap.iiij. *De procuratoribus.* Subaudi vt eorum mãdata generalia vel specialia ad iudicia vel negotia exequi debeant, etiã probari per literas. fallit in quatuor casibus de quibus hic.

Cap.j. *De in integrum restitutione.* Subaudi concedenda ecclesiæ læsionem probanti iutra quadriennium continuum &c.

Liber.ij. *De iudiciis.* Subaudi ordinariis & quandoque summariis &
Cap.ij. citatione, & aliis eorum partibus, & toto iudiciali processu canonicè procedendo, & de citatione per edictum.

Cap.j. *De foro competenti.* Subaudi vt scilicet forum rei actor quilibet sequatur, fallit in casu de quo ibi.

Cap.j. *De cau. pos. & pro.* Sub. f. simul eodem iudicio tractanda, nisi suspendatur possessorium, etiam in ij. instãtia alterius partis.

Cap.j. *De dolo & contumacia.* Subaudi scilicet canonice puniẽda, vt scilicet absque alia citatione procedi possit ad definitiuã contra friuole appellantem.

Cap.ij. *Vt lite pendente nil innouetur.* Subaudi. f. neque per iudicem, neque actorem, neque reum, neque alium quemcunq; etiam post citationem intimatam partem plene informantem.

Cap.j. *De sequestratione possessionis & fructuum.* Subaudi quandoq; permissa, scilicet post primam sententiam latã in Romana curia in possessorio vel petitorio.

Cap.j. *De probationibus.* Subaudi quibuscunque regulariter admittendis, scilicet ex verbis papæ enuntiatiuis de facto proprio vel alieno in quo fundat intentionem.

Cap.ij. *De testibus.* Subaudi & attestationibus regulariter admittendis, etiam Christianis contra Iudęos & Sarracenos etiã in criminalibus, non tamen post publicationem & in causa appellationis super eisdem vel directò contrariis articulis.

Cap.j. *De iureiurando.* Subaudi regulariter præstando, & obligatorio, & obseruando, & per Imperatores & Reges Romanæ fidelitatis in forma de qua hic.

Cap.j. *De exceptionibus.* Subaudi, excommunicationis & aliis regulariter admittendis tam dilatoriis quàm peremptoriis.

Cap.ij. *De sententia & re iudicata.* Subaudi ferẽda canonicè, & exequenda, & confirmanda.

Cap.vij. *De appellationibus.* Subaudi iudicialiter & extraiudicialiter regulariter admittendis, & temporibus earum.

Liber.iij. *De vi & ho. cleric.* Sub. moraliter obseruanda iuxta canones.
Cap.ij. *De prebendis.* Suaudi canonicè impetrandis, per quarũ im-
Cap.vj. petrationem etiam motu proprio vacãt priora beneficia incompatibilia, nec in ea veniunt dignitates curatæ, eleemosynariæ, nec hospitalia.

Cap.j. *De concessione prebendæ & ecclesia non vacantis.* Sub. & mandato de prouidendo, cum afficieure decreto ne ad id cõpellantur, aliàs puniantur ordinarij ante conditionis insertæ euentum sine temporis adiectione currentis, ex quo publicè in loco est nota vacatio.

Cap.ij. *De rebus ecclesiæ non alienãdis.* Sub. nisi ex necessitate seruatis seruandis, & vnione earum mensæ episcopi an facienda.

Cap.j. *De rerum permutatione.* Subaudi & beneficiorum aliàs quã permutantibus non conferendorum.

Cap.ij. *De testamentis & vltimis voluntatibus.* Subaudi & eorũ exe-
Clementinæ.

cutione, ad cuius rationem reddendam religiosi etiam exempti sunt compellendi.

De sepulturis. Subaudi ecclesiasticis regulariter prohibitis Cap.ij.
tempore interdicti ecclesiastici, aliàs exempti contra facientes eo ipso sunt excommunicati.

De decimis. Subaudi non vsurpandis & appropriandis per Cap.ij.
religiosos, & de decimis beneficiorum secundum taxam & monetam loci exigendi absque occupatione ornamẽtorum ecclesiasticorum.

De regularibus. Subaudi mendicantibus scilicet etiã licitè Cap.iij.
ad non mendicantes tranſlatis, nõ assumendis regulariter ad locum, nec vocem in capitulo, nec ad prioratus, & tacitè per annum professis cum habitu professorum.

De statu monachorũ. Subaudi nigrorũ & alborum moderan- Cap.ij.
do in vestibus, cibo, potu & sacramentis, vagatione & armis, & monasteriis monialium visitandis annis singulis.

De religiosis domibus vt episcopo sint subiecta. Subaudi Beguni- Cap.ij.
nis abolitis &c. & piis locis, vt eorum cura non postponatur.

De iure patronatus. Subaudi vt patroni per diœcesanũ com Cap.ij.
pellantur ad assignandum congruam portionem præsentatis &c. & vt eorum plures hæredes vocem vnius tantũ habeant.

De censibus. Sub. & procurationibus per religiosos regula- Cap.iij.
riter soluendis visitantibus in temporibus à iure statutis. Et pedagiis & guidagiis non exigendis ab ecclesiasticis vel ecclesiis.

De celebratione missarum. Subaudi & diuinis officiis debitè Cap.ij.
celebrandis in cathedralibus & collegiatis &c. in quibus cõmensales cardinalũ & episcoporũ possunt se illis coaptare.

De baptismo. Subaudi in ecclesiis & fontibus deputatis fa- Cap.j.
ciendo, salua necessitate & potestate deferendi principibus, aliàs præsumentes castigentur.

De religione & veneratione sanctorum. Subaudi in quibus do- Cap.ij
minus laudari iubetur, & de festo sacri corporis Christi cũ indulgentia.

De immunitate ecclesiarũ. Sub. regulariter seruãda, iuxta con Cap.j.
cilium generale & Lateran. reuocato ca. clericis. eo. tit. in. vj.

De consanguinitate & affinitate. Subaudi regulariter nõ con Lib.iiij.
trahenda in gradibus prohibitis, neque aliàs per clericos vel Cap.j.
religiosos. aliàs eo ipso sunt excõmunicati sępius nuntiandi.

De magistris. Subaudi deputandis ad linguam Hebraicam, Liber.v.
Arabicam, & Chaldæam docendam. Et de moderatione ex- Cap.ij.
pensarum circa doctoratum.

De Iudeis & Sarracenis. Subaudi quibus Machometi nomi- Cap.j.
nis prohibetur inuocatio, & ad veneranda corpora suorum deuotorum peregrinatio.

De hæreticis. Subaudi per diœces. & inquisitorem simul con Cap.iij.
demnandis &c. & de octo erroribus Beguinarum vel Beguinorum.

De homicidio voluntario & casuali. Subaudi commisso per fu- Cap.j.
riosum, infantem, vel actatum, vt non inducant irregularitatem.

De vsuris. Subaudi super quibus statuentes, aut statuta non Cap.j.
reuocantes, aut iudicantes quòd soluãtur, aut solutæ non repetantur, sunt excommunicati, & quod eorum libri edantur, & pro hæreticis habeantur negantes eas exigere nõ esse peccatum.

De excessibus prælatorum. Subaudi non committendis & pu- Cap.j.
niendis, scilicet si suis iuribus non contenti aliis iniuriãtur.

De primlegio. Subaudi ministrandi sacramenta prohibitis Cap.ij.
religiosis, aliàs ipso facto sint excõmunicati. Et ꝙ liceat archiepiscopis crucem ante se deferre etiam per loca exempta.

De pœnis. Subaudi offendentium episcopos & filiorũ, & ca- Cap.iij.
pientium ecclesiasticos vt propterea renuntiẽt beneficiis, & excõmunicantur etiam religiosi prohibentes decimas solui.

De pœnitentiis. Subaudi non iniungendis per quæstores, a- Cap.ij.
liàs puniuntur per ordinarium.

De sententia excommunicationis. Subaudi ipso facto incurren Cap.iiij.
da à religiosis & dominis temporibus & eorum subditis violantibus interdictum: & vt fratres, scilicet tertij ordinis tũc ad diuina non admittantur.

De verborum significatione. Subaudi videlicet illius clausulę, Cap.ij.
simpliciter & de plano sine strepitu & figura &c. Et regulæ mendicantium.

FINIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vita Clementis quinti, à quo Clementinæ dicuntur.

CLEMENS QVINTVS Natione Vasco, Burdegalen. episcopus, Bertrandus Gotho antea vocatus: Perusij à collegio cardinalium absens post longam contentionem pontifex tandem creatur. Is autem electioni consentiens, ex Burdegala Lugdunum profectus, eò cardinales omnes ad se vocat: qui sine mora pontifici obtemperarunt, atq; ita curia Romana in Gallias translata est, millesimo trecentesimo quinto: vbi etiam ad septuaginta quatuor annos remansit cum magno Christianorum incommodo, potissimũ verò vrbis Romæ: cuius templa magna ex parte ob solitudinem & situm corruẽre, abscentibus iis ad quos quidem ea restituere pertinebat. Coronationi autem pontificis interfuere, & Philippus rex Franciæ, eiusq; frater Carolus nuper ex Italia reuertus, & Ioannes Britanniæ dux: qui ruina muri oppressus moritur cum plerisque aliis, dum pompa coronationis (vt fit) per vrbem ducitur. Philippus quoq; rex ea ruina aliqua ex parte debilitatus est. Pontifex autem in tanta trepidatione ex equo deturbatus, solum carbunculũ ex tiara amisit pretij aureorum sex milium, vt quidam scribunt. Peracto deinde solenni, sedatisque rebus omnibus, Clemens multos cardinales Gallicos tum creat, ex Italia nullum: licet Ioanni & Iacobo Columnensibus dignitatem cardinalatus integrã restituerit. Tres præterea cardinales cum senatoria potestate Romam misit: quorum auspiciis vrbs ipsa atque Italia gubernaretur. At verò cum cerneret Genuenses & Pisanos inter se grauissimo bello implicitos, interimq; Sardiniã à Saracenis occupatam esse: insulam hac conditione Friderico Siciliæ regi concessit, vt primo quoque tempore eam pulsis inde hostibus recuperaret. Veneti autem cum Carolo secundo contra Imperatorẽ Constantinopolitanum fœdus ineuntes, eò Rasianum regem perpulere anno millesimo trecentesimo septimo, vt orthodoxæ fidei ratione à Romano pontifice peteret. Verum cum postea Veneti ac Carolus refrixissent, Rasiani ipsi malo exemplo sententiam mutant. Interim verò apud Nouarienses noua hæresis à Dulcino & Margareta inuenta est: qua mares & fœminæ simul habitantes in omnem libidinem prolabebantur. Fratricelli hi sunt appellati: quos opprimere Clemens conatus, eò statim milites quosdam cum apostolico legato misit: qui eos in Alpibus positos, partim inedia & frigore, partim armis oppressit. Dulcinus autem & Margareta viui capti membratim lacerantur, eorumq; ossa combusta dissipantur. Rescitum quoque eodẽ fere tempore est, Templarios olim Christi milites à nostris ad Sarracenos defecisse. Hanc ob rem interfecti sunt, qui cõprehendi potuêre: eorumque bona partim Rhodius militib⁹ qui insulam pauloante occupauerant, partim verò nouis religionibus sunt attributa. Iudæos quoq; Philippus rex Franciæ cum singulis vestimentis è prouincia sua deiecit, direptis eorum bonis ob maleficia quædam & auaritiam. Verũ cùm non ita multo post Albertum Imperatorem Ioannes ex fratre nepos interfecisset: omnes ferè ciuitates Cisalpinæ Galliæ dominos sibi eos delegere, quos antea capitaneos habuerant. Capitaneos enim perfectos vrbium vocant: vt Verona Scaligeros, Mantuæ Passerinos, Patauiũ Caratienses. Estenses autem iampridem dominatur Ferrariæ potiebãtur: sed tunc potissimum Mutinam in potestatẽ suam redegêre. Nec indignatus est Carolus secundus Neapolitanus rex Beatricem filiam Azonis marchioni Estensi in vxorẽ tum collocare. Verũ Priscus eius filius nouercam sibi superinductam cernens, patrem in carcerem coniectum necat, Ferrariaque potitur: impetrato à Venetis auxilio ad expugnandum Thedaldum castellum (ita accolæ vocant) ponti impositum. Tum verò cardinalis cognomento Pelagura, Bononiã à Clemente missus, Venetis sub anathematis pœna imperat, vt à re Ferrariensi abstineant. Optabant quidem Ferrarienses ipsi ditioni ecclesiasticæ subesse. Hanc ob rem Veneti maturandũ rati, castellum die noctu oppugnatum, tandem capiunt: quo facto Priscus ipse vindictæ cupidus, dimidiam Ferrariæ partem incendit: potissimum verò eorum domos qui rebus nouis studere videbantur. At ciues tantam iniuriam nõ diutius laturi, sumptis armis Priseo dominatu ejecto Veneti sese dedunt, cum cernerẽt se ab his egregiè defendi posse. quare Pelagura indignatus, cruce signatos in Venetos & Ferrarienses vndequaque properè ad se vocat. Clemens verò cognita Venetorum contumacia, & regnandi cupiditate, eis anathemate notatis sacra interdicit, proseruisque, direptis eorũ bonis vbicunq; locorum reperirentur, haberi iussit. Quamobrem gens ipsa mercaturæ admodũ dedita, & in Anglia & in Gallia maxima incommoda perpessa est. Alios præterea cardinales in Ethruriam bellis tumultuãtem pontifex misit: qui Roberto Calabriæ duci Florentinis ac Lucensibus reliquisque prouinciæ populis mandarent, vt oppugnare Pistorium desisterent. Paruêre tum omnes præter Florentinos & Lucenses: quare his quoque sacris interdictũ est. Verùm abeunte Roberto Auenionem salutandi pontificis causa, Pistorienses diutino bello fatigati deditionem tandem fecêre. Captæ vrbis Florentini & Lucenses mœnia euertunt, fossas complent, agrum sibi diuidunt: à sanguine tamen ciuium temperatum est. Solũ vrbis vtrique populo commune remanet: quod quidem Florẽtini non ita multo pòst contra fœdera inter se & Lucenses inita occuparunt, ducto circunquaque muro, elimatisque fossis. Iidem præterea vt omnia circunquaq; tutiora haberẽt, Acianum gentis Vbaldinę castellum in agro Mugellano positum emptum pecunia diruunt: in planoque haud longè Scarparia: vt paucis ante annis in valle Arni Castelfrancum & sanctum Ioannem condunt. Missus tum quidem in Ethruriam Neapolio cardinalis Vrsin⁹, qui res ipsas cõponeret, spretus à Florentinis & Lucẽsibus eò iræ prorupit, vt anathema & interdictum publicè continuaret. Hanc ob rem Florentini clerum ipsum grauissimis exactionibus diu multumq; vexarunt. Vsi præterea hac fœuitia sunt: nam Cursium Donatũ ciuem egregium & de repub. benemeritum interfecêre: quia Hugutionis Fagiolani filiam in vxorem duxerat: adeò nobilitatem odio habebant. Verũ cum postea Pelaguram legatũ in recuperanda Ferraria, castelloq; Thedaldo à Venetis occupato iuuissent, à pontifice in gratiam recipiuntur millesimo trecentesimo nono. Eodẽ verò anno Carolo secũdo rege Neapolitano mortuo, filius Robertus in regnum à pontifice missus, Bononiam ad Pelaguram proficiscitur: quem statim ecclesiæ nomine tumultuanti Ferrariæ præfecit. is autẽ Neapolim iturus Degum Catellanum virum insignem cum cohorte equitum in præsidio reliquit. Qui vbi continere Ferrarienses verbis & minis in officio nõ posset: equites ex arce in ciues dimisit, quorũ de numero multos certè trucidauit: Ad octo nãque & viginti ex optimatibus Estensium dominatum appetentes laqueo necauit. Eodem verò tẽpore Henricus Lutzelburgẽsis à Germanis Imperator electus⁹, hac quidem lege a pontifice confirmatur, vt intrà biennium coronã Romæ habiturus Italiam ingrediatur. Hoc autem animo id egerat pontifex, vt Imperatoris aduentu motus Italici cõpri merentur. Imperator itaque omnia se facturum pollicitus, oratores statim in Italiam ad populos & principes mittit: maximè verò ad Florentinos, qui tum Aretinos vexabant: petitque vt sibi & exercitui suo hospitium in vrbe parẽt, ac vexare Aretinos desinant. Respondêre tunc Florentini tantum quidem principem impudenter agere, qui Barbaros in Italiã ducere conetur: quã ipse imperij causa à Barbaris tueri deberet. Aretinis præterea Imperatorem ipsum non bene consulère, quos sciret Guelphos quidem ciues suos expulisse: exules enim ab Imperatore restitui consueuisse, & extorres retineri. Ferunt tum Dantem Florẽtinos cæcos appellasse, quòd Imperatori tam insulsè respondissent: quo certè nil poterat esse magis à repu. sua alienum: maximè autem tãto principe cum tanto exercitu hostili animo aduentãte. Animos siquidem eis dabant Roberti regis promissa, qui in regnum proficiscens factionis Guelphiæ defensorem acerrimum vbique se futurum pollicitus erat. Imperator autẽ ad Taurinos Alpes transgressus in plana descendens, omnes ferè ciuitatum principes honoris causa obuios habuit. Duæ tum præerant Mediolani factiones, quarum altera Turrianorum, altera Vicecomitũ habebatur. Guelphis præerat Guido Turrianus populi capitaneus: vt gentis vocabulo vtar. Gibellinis verò Maffeus vicecomes. Veritus autem Guido ne vicecomes Hẽrici gratiam ob factionem præoccuparet: contracto exercitu in agro Mediolanẽsi castra ponit, visurus (vt ipse dicebat) quinam vrbem se inuito ingrederentur. Tum verò Maffeus nũtiis Imperatorẽ ipsum properẽ Mediolanum vocat ad vrbẽ (vt ipse dicebat) imperij Romani domicilium. Henricus itaq; copias vrbi admouens, magnos tum quidẽ tumultus ingressus iam Guidone concitauit: quos statim rebus hoc modo cõpositis repressit, vt Guido Vercellis potiretur: Maffeus verò equitum suorum dux & præfectus haberetur. Potitus Mediolano Imperator omnes ferè ciuitates statim in deditionẽ accepit, præter Alexãdrinos. Coronam itaque ferream Mediolani accipiẽs, quã modo etiam de more capere debuerat, tanta ciues impẽsa vexauit, vt grauata onere plebs quę libertatem sperabat, arma sumpserit. Tum verò Germani cum ab vtraque factione suos cædi viderent, ex suburbiis vrbẽ ingressi factionum capita ad se vocant. Galeatius autem Mafei vicecomitis filius, relicto domi genitore, cum magna clientum manu ad Imperatorem proficiscitur: ostenditq; Turrianos tyrãnidem vrbis affectantes tantum tumultus cõcitasse. Hanc ob rem Germani cum Gibellina factione in vnũ conuenientes, Turrianos nonnihil apud plateam sanctæ Mariæ nouæ resistẽtes ab vrbe pellunt: qui Guidone suadente Vercellas

cellas populariter petunt. Ex hac autem factione ad triginta interfecti referuntur, quorum de numero quatuor Turriani fuêre. Mouens deinde in Cremonenses & Cremenses Henricus qui Gibellinos eiecerãt, Guelphos ad supplicũ vocat: sed libera Cremonensium deditio Henricum mitiorem reddidit. In Cremenses aliquantulum sæuitũ est: & eorũ mœnia funditus euersa sunt. Parmenses autem timore perculsi, qui Gilberto Corrigia suadente Rubeos in vrbẽ acceperant: pulsis Guelphis Imperatoris vicarium recipiunt. Tutati sunt aliquamdiu se Brixiani: verùm cum acriter ab Henrico oppugnarentur, noctu ad montana confugientes, vacuã cultoribus vrbem reliquêre. Ingressi itaque Germani vrbis mœnia confestim demoliũtur. His autem vicinorum calamitatibus perterriti Mantuani, Veronenses, Vicentini, Patauini, Tarui- sini, Veneti, mandata Imperatoris statim fecêre. Placentini quoque pulso Alberto Scoto Guelphorũ duce Imperatoris præfectum suscipiunt. Compositis itaq; hoc modo Cisalpinę Galliæ rebus Imperator cum Amadeo Sabaudiæ comite Pisanorum Genuentiũque oratoribus subsequentibus per Placentinos iter faciens Genuam proficiscitur. Quo etiam non ita multo post applicuêre & legati Roberti Neapolitani & Friderichi Siculi regis, illi simulatam, isti veram amicitiam præ se ferentes. Nam Robertus rex Matesçallum suum cum duobus milibus equitum in Ethruriam miserat, qui Florẽtinis & Lucensibus, si opus videretur, contra Imperatorẽ auxilio esset. Verùm Henricus Pisas classe delatus præmissis terrestribus copiis maximis incõmodis Lucenses afficit. Liburit hactenus commemorare hæc incommoda Italos illata, quorum omnis culpa à quibusdã in Clementem transfertur: qui Henricum impulerit cum exercitu Italiam ingredi. Sunt tamen qui scribant id ex vtilitate prouinciæ à Clemente factum ob intestina mala, quæ quotidie cum magna hominũ cæde in vnaquaque ciuitate, imò in quouis paruo etiã castello committebantur. Cędebantur ciues, necabantur senes, allidebantur infantes, nec vllus crudelitati modus inerat: vnde Clementi placuit quod scriptum apud Homerum est: Vnus sit princeps, ad quem omnia referantur. Henricus autem Romam versus iter arripiens cum quingentis equitibus Lodouicum Sabaudiensem Amadei filiũ præmittit, qui certè apud Stephanum Columnam non longè à Lateranensi palatio diuertens, magnum Vrsinę factioni timorem iniecit. Henricus tamen Viterbium primò, inde Romam veniẽs, effuso obuiã Honorato quoque cum vrbana multitudine perbenignè suscipitur. Coronatus deinde à tribus cardinalibus Romanos omnes in verba sua (vt mos est) iurare compulit, edito ingẽti cõuiuio, cui omnes ciuitatis proceres (exceptis dũtaxat Vrsinis) interfuêre. Ne tamen in tanta celebritate quidquã tumultus ob concitatas hominum mẽtes oriretur, milites suos in theatris, thermis locisq; munitis pro statione collocauit: quibus præsidiis adeò confisus est, vt ausus sit etiam tributũ insuetum à populo exigere. Quã ex re omnes vtriusque factionis ciues ad Vrsinos confugiunt: qui ędes suas prope Tyberim & Hadriani pontem sitas validis præsidiis cõmunierant. Tum verò Imperator ira percitus sagittarios nauales à Pisanis missos in vrbem contra Romanos vocat: quos certè nil tale metuentes Ioannes Roberti regis frater, qui suas nauales copias sub Auentino collocauerat, facilè in fugã vertit: & intromisso equitatu haud longè in statiuis collocato, populo Romano adiuuante Imperatorẽ ipsum Tybur abire coegit. Discesit & Ioannes Roberti frater cardinalis iussu, vrbemque pacatam reliquit. Henricus autem Perusio iter faciens, cùm Aretium peruenisset, Robertũ regem maiestatis reum facit, citatumque nec apparentem regno priuauit: improbante eam rem Clemente, quòd in loco nequaquã idoneo tantam rem nec ad se pertinentem peregisset. Pontificis enim proprium esse dicebat regnum Siciliæ eis & vltra Farũ dare & adimere. Mouens Aretio Imperator in Florentinos & Lucenses cum Roberto sentiẽtes copias ducit. Verũ cum vrbem oppugnare non posset: occupato Bonitio eodemque munito Senensibus bellum indicit, qui auarè nimium ac malignè commeatus ei subministrabãt. At verò cum ægrotare cœpisset, ad Macereti balnea se contulit: vnde multò imbecillior quàm antea ad Bonconuẽtum rediit, vbi pòst aliquot dies moritur, non sine suspicione dati à Florentinis veneni, subornato pollicitationibus & præmiis monacho quodam, qui ei eucharistiam veneno illitam dederat: vt nonnulli scribunt. Pisani autem mortuo Imperatore Florentinorum potentiã veriti, Vgutionem Fagiolanum ducem sibi ac tyrannũ deligunt: qui paulo pòst ab equitatu cum Henrico militare solito adiutus, Lucenses agris multatos in potestatem suã redegit. Clemens verò ad cætera mala quæ Italia patiebatur: audito incendio Basilicæ Constantinianæ vehementer indoluit, pecuniasque clero ac populo Romano misit ad templum restituendum, licet eo anno tanta caritate & penuria rerum laboratum in regno sit, vt vix ad cibum & potũ satis pecuniarum haberet. Quæ quidem mala & frequentes eclipses solis, cometæq; portendebant: & ipsa pestis qua ferè vbique tum laboratum est. Clemẽs autem cùm animum ad componendũ ecclesiæ statum adiecisset: sacris ordinibus ter habitis, & plerosque cardinales viros optimos creauit: & tribus concilijs diuersis in locis variisque temporibus habitis, multa prudenter & maturè egit. Nam & Dulcini sectam ecclesiasticos impugnantem (vt dixi) perdomuit, & Templarios fustulit in maximos errores prolapsos, Christum scilicet abnegantes: eorumq; bona Ierosolymitanis militibus addixit, & regi Fracię apud Pictauium quędam inhonesta petẽti quo minus id impetraret, restitit: nam & damnari Bonifacium, & absolui Nogaretium ac Sciarram petebat. Primum certè nunquã obtinuit, secundum postremo impetrauit, pollicente Nogaretio se ituru m pœnitentiæ gratia contra Sarracenos: quam expeditionem Clemens ipse maximè quidem optabat: vt ex eius concilius apparet. Præterea verò & Cœlestinum quintum approbatis eius miraculis in sanctos retulit sub nomine Petri confessoris: & librum Clemẽtinarũ à se compositũ in Viennen. concilio edidit. Deinceps verò variis ægritudinibus afflictatus (nunc enim dysenteria, nunc stomachi ac laterum dolore cruciabatur) octauo Pontificatus sui anno, mense decimo, die quintodecimo moritur. Vacat tum sedes annis duobus, mensibus tribus, diebus xvij. dum non satis inter cardinales constat quem potissimum deligant. Nec minor quidẽ discordia inter electores imperij tum fuit mortuo Henrico: cum alij Lodouicum Bauariæ, alij Friderichũ Austriæ duces proponerent: quibus inter se prelio concurrẽtibus, superato Friderichone tanta superbia Lodouicus elatus est, vt absq; authoritate Romanæ sedis & Imperatorem se appellauerit, & ita Vicecomitibus in Cisalpina fauerit, vt Mediolano potiti sint, quò ei facilius Romam proficiscenti liceret ad coronam auream (vt mos est) accipiendam. Tum verò Hetrusci omnes ac maximè Guelphi trepidare cœperunt, quòd cernebant Lodouicum Imperatorem omnia imperij iura adiuuãtibus Vicecomitibus & Vgutione Fagiolano Pisanorum & Lucensiũ tyranno breui repetiturum. Hanc ob rem & Guidonem & Petramalam episcopum Aretinum ac dominum, & Philippũ Tarentinum principem Roberti regis fratrem in partes suas pollicitationibus & muneribus pellexêre. Multũ enim Philippus equitatu & disciplina rei militaris tum valebat.

FINIS.

TABVLA

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tabula titulorum & capitulorum Clementinarum.

TABVLA TITVlorum quinque librorũ Clementis quinti, secundum ordinem Alphabeti.

A

Appellationibus. lib. secundo. col. 152.
Aetate & qualitate. libro. j. 70

B

Baptismo, & eius effectu. lib. iij. 261

C

Causa possessionis. lib. ij. 108
Celebratione missarum. lib. iij. 257
Censibus. lib. iij. 251
Concessione præben. lib. iij. 184
Consanguinitate & affinitate. li. iiij. 274

D

Decimis. lib. iij. 212
Dolo & contumacia. lib. ij. 111

E

Lectione & electi potestate. lib. j. 33
Exceptionibus. lib. ij. 138
Excessibus prælatorum. lib. v. 303

F

Foro competenti. lib. ij. 100

H

Haereticis. lib. v. 282
Homicidio voluntario. lib. v. 298

I

Immunitate ecclesiarum. lib. iij. 272
Iudæis & Sarracenis. lib. v. 280
Iudiciis. lib. ij. 93
Iure patronatus. lib. iij. 243
Iureiurando. lib. ij. 126

M

Magistris. lib. v. 276

O

Officio vicarij. lib. j. 77
Officio & potestate iudicis delegati. lib. j. 79
Officio iudicis ordinarij. lib. j. 81

P

Poenis. lib. v. 314
Pœnitentiis & remissionibus. lib. v. 323
Præbendis & dignitatibus. lib. iij. 173
Priuilegiis. lib. v. 308
Probationibus. lib. ij. 121
Procuratoribus. lib. j. 83

R

Rebus ecclesiæ non alienandis. li. iij. 189
Regularibus & transeuntibus ad religionem. lib. iij. 218
Religiosis domibus. lib. iij. 236
Reliquiis & veneratione sanctorum. lib. iij. 263
Renuntiatione. lib. j. 64
Rerum permutatione. lib. iij. 295
Rescriptis. lib. j. 19
Restitutione in integrum. lib. j. 91

S

Sententia & re iudicata. lib. ij. 140
Sententia excommunicationis. lib. v. 326
Sepulturis. lib. iij. 198
Sequestratione. lib. ij. 118
Statu monachorum. lib. iij. 223
Summa trinitate. lib. j. 11
Supplenda negligentia prælatorũ. lib. j. 65

T

Testamentis. lib. iij. 196
Testibus. lib. ij. 123

V

Verborum significatione. lib. v. 335
Vita & honestate clericorum. li. iij. 167
Vsuris. lib. v. 299
Vt lite pendente nihil innouetur. lib. ij. 113

TABVLA OMNIVM capitulorum per Alphabeti ordinem & numerum foliorum singula demonstrans.

A

Abbates ecclesia. 32
Abbates. 19
Abusionibus. 325
Ad compescendas. 118
Ad nostrum. in tit. de censi. 253
Ad nostrum. de hæret. 292
Appellanti. 162
Archiepiscopo. 312
Attendentes. 232
Auditor. 28

C

Causa beneficiali. 108
Causam electionis. 43
Cedit quidem. 280
Constitutionem. 48
Cum à repulsione. 166
Cum concessa. 62
Cum de quibusdam. 236
Cum ecclesiæ. 70
Cum ei quem. 184
Cum ex eo. 332
Cum illusio. 64
Cum Iudæi. 123
Cum lite. 117
Cum rationi. 35
Cum secundum statuta. 324
Cum sit naturæ. 251
Cum sit nimis. 278
Cupientes. 320

D

Dignum prorsus. 160
Diœcesanis. 167
Dispendiosam. 97
Dudum. 94
Dudum. in tit. de sepul. 203

E

Eos qui. in titu. de sepul. 198
Eos qui. de regular. 222
Eos qui. tit. de consang. & affi. 274
Et si. in tit. de rescriptis. 25
Et si. in tit. de offi. ordi. 82
Ex frequentibus. 327
Ex graui. 300
Excommunicationis. 138
Exiui de paradiso. 335

F

Fidei catholicæ. 12
Frequens. 303

G

Generalem. 74
Gratiæ. 29
Graui. de celeb. mis. 257
Grauis. in titu. de sent. excom. 330

I

In plerisque. 56
Instrumento. 84
Inter solicitudines. 276
Iudices. 80

L

Literis. 122
Literas. 30

M

Monasteriorum. 190
Multorum. in tit. de hæret. 282
Multorum. de pœnis. 319

N

Ne concessione iuris. 195
Ne in agro. 224
Ne Romani. 36
Nolentes. 229
Non potest. 86

P

Pastoralis. 144
Per literas. 177
Plures ab vno. 248
Præsenti. in tit. de censibus. 256
Præsenti. in tit. de baptis. & eius effectu. 261
Procuratorem. 90

Q

Væ de ecclesiis. 78
Quandiu. 160
Quamuis rigor. 155
Quamuis sacris. 100
Quia contingit. 239
Quia regulares. 67
Quod circa. 59
Quoniam qui. 170
Quoniam ex constitutione. 272

R

Religiosi. in tit. de priui. 308
Religiosi. in tit. de decimis. 213
Religiosus. 36
Religiosis. de testa. 197
Romani. 227

S

Aepe contingit. 355
Si ante. 111
Si à iudicibus. 152
Si appellationem. 164
Si beneficiorum. 216
Sicut appellationem. 138
Si de beneficio. 181
Si dignitatem. 174
Si dominum. 263
Si duobus. 115
Si furiosus. 299
Si iuxta. 183
Si plures. 177
Si quis suadente. 314
Si Romanus. 180
Si summus. 334
Si vna. 192
Statutum. 61

T

Estibus. 125

V

Vt calumniis. 141
Vt clericorum. 81
Vt constitutio. 244
Vt professores. 218
Vt ij qui. 72

FINIS.

Tabula materiarum Clementinarum.

TABVLA MATEriarum Clementinarũ tam in glossa quã in additionibus ad marginem signatis.

A

Abbas plus consequitur per benedictionem, quam abbatissa. col. 254.D
Abbates exempti vices episcoporum gerunt. 191.C
Abbates ecclesias vnire non possunt. 193.A. versu. j. in glo.
Abbatissæ non omnes benedicuntur. 234.C
Abbatissæ benedictionem multa impediunt. 235.B
Abstinentia est continentiæ nutrix. 225.A
Absolutus in infirmitate ab inferiori, quando debet se repræsentare superiori. 317.D
Acceptare valens intra mensem, an post mensem acceptare possit. 187.D
Acceptatio beneficij sine executoris præsentia fieri potest. 188.D
Accessurij iure venit, quod principaliter non veniret. 177.C
Accrescit alteri quod ab alio subtrahitur. 75.C
Acies quid sit. 12.C
Actio alicui tripliciter attribuitur. 18.A
Actio popularis quandoq; interesse priuatum habet. 53.C. in gl. k
Actio in factum oritur ex sententia definitiua. 165.D
Actorum quædam sunt acta causæ: quædam iudicij. 359.B
Adulterij causa, an requirat ordinem iudiciarium. 98.D. in gl. t
Aequalitas debet esse in iudiciis, qualiter intelligitur. 124.C
Affigere quid est. 12.D
Agere volens de nullitate sententiæ, quid debet facere. 141.C
Alba dupliciter accipitur. 226.D
Album prætoris quid erat. 95.A
Alueus dupliciter sumitur. 204.D
Ambiguitas est triplex. 8.C
Anfractus quid notat. 205.A
Anima quando infunditur corpori humano. 13.D
Anima est triplex. 17.C
Anima rationalis est forma corporis humani. ibid.
Animæ purgatorij sunt Dei iudicio reseruatæ. 325.D
Anni domini à quo tempore sunt computandi. 14.B
Anticipatio vnde dicitur. 16.C. in glos. r
Antidotum & non antidorum dicendũ est. 134.B
Apex, & apes. 128.D. in gl. h
Apostoli qui dicuntur. 111.B
Apostoli intra xxx. dies sunt petendi. 155.C
Apostoli varia habent nomina. 156.C
Apostolorum varia genera. 153.C
Apostoli dantur vt iudex ad quem instruatur. 156.C
Apostoli cuius expensis sunt tradendi. 157.B
Appellans ab electione, & appellãs à sententia definitiua, diuersimode onerantur. 151.D
Appellans ab vno ex pluribus iudicib⁹, an bene appellet. 155.D
Appellans ab interlocutoria, quid exprimere debet. 162.D
Appellans ante sententiam, si postea appellat à sententia, non ob id appellationi renuntiat. 111.D
Appellanti in causa beneficiali sufficit solam appellationẽ appellato intimare. 154.D
Appellare tertiò non licet. 140.B. 166.B
Appellare secundò & succumbere, tantum est quantum non appellare. 166.C
Appellare licet quandoque etiam secundum leges ab interlocutoria. 285.A
Appellari non potest in iudicio à grauamine futuro. 160.A
Appellatio non deuoluit ad curiam causas beneficiales, nisi multa concurrãt. 46.C
Appellatio qualiter interponetur à duobus iudicibus, qui etiam diuisim haberi non possunt. 154.B
Appellatio à definitiua ex nouis causis iustificari potest. 163.B
Appellatio potest esse deserta tacite & expresse. 164.B
Appellatio potest interponi absente appellato. 152.D
Appellationis prosequendæ quando incipit tempus currere. 159.B
Appellationis notitia quandoque est plena & certa. 46.B
Appellationi super beneficiis, tribus tẽporibus præscribitur. 45.D
Appellatur à sententiis auditorum curiæ. 120.A. in gl. g
Archidiaconus quis esse non potest in vigesimo anno. 76.D
Archipresbyter si non sit presbyter, an possit admitti ad eligendum. 74.B
Archiua sunt armaria librorum. 137.A
Argumentum à contrario quandoque cessat. 328.D
Arma & tela differunt. 259.D
Attentata post citationem, iudicis officio reuocantur. 117.D
Attestationibus publicatis in principali non licet in causa appellationis testes producere super eisdem capitulis. 126.C
Auditor qualiter à papa deputetur. 28. C. in gl. e
Auditores quam iurisdictionem habẽt. 28.B
Aurum & argentum prohibetur à Domino possideri. 344.D
Authorizans quandoque plus punitur quam faciens. 303.A

B

Alliuus. 317.A
Baptismo tria sunt necessaria. 262.C
Basilicæ, mesquitæ, synagogæ, differũt. 282.A
Benedictio solennis per quæ verba fit. 312.D
Benedictio abbatissæ an sit iterabilis. 235.A
Beneficium accipiens cum animo retrocedendi, tenetur omnes fructus ex illo perceptos restituere. 71.D
Beneficium tempore datæ non creatum cum non debeatur impetranti: si data & creatio fiunt eiusdem diei, quis de prioritate probabit. 31.D. in glos. e
Beneficium idem ad duos spectare non potest. 116.D
Beneficiũ sine magna causa non est subtrahendum. 323.C
Beneficium perdens obtentum, non videtur inhabilitatus ad obtinendum. 318.D
Beneficij resignatio facta per incarceratum, an teneat. 318.D
Beneficij restitutionẽ petens, an habeat probare titulum. 109.C
Beneficij sequestratio impeditur duobus concurrentibus. 120.B
Beneficiorum incompatabilium pluralitatem habenti, an possit aliud tale conferri. 179.C
Beneficiorũ mutationes gratę non sunt. 183.D
Beneficia de sui natura sunt perpetua. 241.D
Beneficia à quibus petitur decima, quando sunt taxata. 217.B
Beneficia confirmati in curia, an vacent in ipsa. 115.B. in gl. d
Beneficiandi sciant legere, cãtare, & construere. 185.D
Bissextus vnde procedit. 267.C
Bononia vnde dicitur. 277.D
Bulla aurea vti periculosum est. 137.B

C

Alumnia in quotidiano litigatore præsumitur. 140.B. in 5. notab.
Calumniis litigantium est obuiandum. 141.A
Camerarius papæ & marescallus, an habeant ordinariam vel delegatam. 38.C
Camerarij apostolici officium. 38.B
Canes & aues non habeant episcopi visitantes. 254.A
Canon multipliciter sumitur. 100.D
Canonica monitio quid sit. 101.B
Canonicus in sacris non constitutus, nõ est ab aliis expectandus, licet velit ordinari intra terminum iuris datum ad eligendum. 73.D
Canonicus non in sacris, actus non collegiales exercere potest. 73.B
Canonici regulares sunt in colore varij. 34.B. in gl. g
Canonicum sufficit esse in sacris tempore electionis, ad hoc vt eligere possit. 73.C
Capa vnde dicitur. 226.C
Capitulum sede vacante potest permutationibus authoritatem præstare. 196.B
Capitulum vtrum sede vacante possit visitare & procurationem exigere. 284.D
Captiuus ad iuramentum de redeundo relaxatus, an redire teneatur. 148.D
Cardinalis nullus est nisi saltem sit diaconus. 72.C
Carnes licet comedere tempore prohibito propter necessitatem. 255.C
Carnifex vnde dicitur. 168.A
Cathedra vnde dicitur. 204.D
Causa criminalis potest delegari. 80.B
Causa super proprietate ecclesiæ, non debet expediri summariè. 97.C. in glos. m
Causa si committatur simpliciter solum, vel simpliciter & de plano, an possit expediri sine ordine iudiciario. 355.D
Cauere non sufficit habere ratum, quod legitime fiet per procuratorem. 84.D
Cautio de iudicato soluendo, tres clausulas continet. 84.C
Cedens censetur mortuus. 39.A
Censeo pro iubeo, delibero &c. ponitur. 123.B. in glo. a
Charitas perfectissima in hac vita habeti non potest. 292.D
Chordigeri possunt dici habere aliquid proprium. 345.C
Chorea vnde dicitur. 259.A
Christus an omnes humanos defectus assumpserit. 13.D
Christus de Maria propter tres rationes voluit incarnari. 14.D
Christ⁹ quadruplici ratione crucis mortem elegit. 15.B
Citatio cõtra malefactores vbi fieri debet. 100.D
Citatio ad casum debet esse formata. 309.

Universidad de Deusto
Biblioteca

309.A
Citatio prima firmat iudicium, & perpetuat iurisdictionem. 94.D
Citatio personalis cõstituit aliquem verum contumacem. 9.D.in gl.m
Citatio an possit fieri die feriato. 104.C
Citatio nõ arctat absignato loco notorie non turo. 147.D
Citatio vna peremptoria non sufficit, vbi ius tertiam requirit. 168.C
Citatio debet esse trina vel peremptoria. 359.
Citatio peremptoria, an sit ad sententiam audiendam necessariam. 361.D
Clausti abusiones sunt xij. 228.D
Claustrales curam populi gerere nõ debet. 231.A
Clemens v. quare tempore suo non edidit Clementinas. 5 D
Clementinæ tres ante concilium emanauerunt 8.D
Clementinæ nõ sunt vocandæ septimus liber. 9.A.in gl.a
Clementinæ à quo tempore ligauerunt. 9.C.in gl.q.
Clementinæ quando fuerunt factæ. col. 252.C
Clericus aures habeat patentes. 171.D
Clericus qui est sacerdoti necessarius, an habeat partem oblationum & funeralium. 204.A
Clericus est qui primam tonsurã habet. 170.A
Clericum citatum ad curiam impediens licet nõ animo iniuriandi, excommunicationem incurrit. 318.D
Clerico pauperi non prouidetur de beneficio sine examine. 185.C
Clericis secularibus habitus certi coloris vel formæ non est præfixus. 34.D
in gl.m cir.fi.
Coactio est duplex. 275.C.in gl.d
Codex quid significat. 301.D
Cœtus cardinalium à papa habet potestatem. 37.A.in gl.c
Cœtus, collegium & gremium, idẽ sunt. ibi.in gl.g
Collationes quandoque fiunt per vices. 250.D
Commenda & vicaria differunt. 78.A
Commercium vnde dicitur. 167.C
Compulsio est multiplex. 331.D
Concilia fieri exemptis non expedit. 204.C
Concilium Lateranen. est generale, & econtra. 273.D
Concubino in causa an sit necessaria. 363.
Conclusio in causa beneficiali potest omitti. 109.B
Confessor quem ordinem seruare debet antequam absoluat. 203.D
Confessus religioso priuilegiato, an teneatur iterum confiteri proprio sacerdoti. 208.D
Conscientia alicuius quandoque per papam oneratur. 353.D
Consensus tacitus quandoque sufficit. 363.
Consiliarius quis dicitur. 315.D
Consistorium vnde dicitur. 148.A
Consuetudo quid est. 144.D
Consuetudo contra ius reprobans consuetudinem inducit potest. 62.B
Consuetudo de non residendo in prioratibus non valet. 231.D
Contrariorum non semper eadem est disciplina. 328.D
Contumacia est triplex. 112.B
Contumax in non veniendo non appellat: secus si est contumax in non parendo. 111.D
Contumax verus, & contumax fictus quis est. 112.C
Contumacem facit quandoque partis requisitio etiam vnica. 215.B.in glos.b
Conuentus in causa summaria, an possit reconuenire in causa plenaria. 360.
Cor non manum respicit Deus. 351.D
Chordigeri possunt dici habere aliquid proprium. 345.C
Corona, tonsura, & rasura differentes aliqualiter, quid in clericis repræsentant. 171.C
Corona triplici coronatur rex Romanorum. 135.A
Corpus Christi sumere determinato tempore tenentur omnes quantumcunq; perfecti, & ipsum adorare. 297.C
Corpus Christi etiã ad defunctos transfertur. 264.D
Corrigere & corripere differunt. 291.A
Creditur quandoque vni soli, & in causa propria. 206.D
Crimen læsæ maiestatis quid est. 143.D
Crimen perduellionis quid est. ibidem.
Crimina occulta ligantur per constitutionem ecclesiæ militantis. 287.D
Crux Christi ex quatuor lignis cõposita fuit. 15.C
Curatus nondum presbyter suis parochianis potest dare licentiam alibi sacramenta recipiendi. 310.A

D

DAtæ tempus inspicitur 31.C
Debeo debes, necessitatem importat. 233.C
Debitum quid est. 213.D
Decet, concernit honestatem. 308.A
Decima an possit per laicum dari episcopo. 194.C
Decima beneficiorum solui debet in pecunia. 217.C
Decima debetur de oblationibus. 216.D
Decimæ papalis quæstio an debeat tractari de plano. 98.B
Decimæ de nutrimentis animalium nõ sunt à leprosis soluendæ. 214.A
Decimas soluere vtrum omnes teneantur. 98.B
Decretum multis modis dicitur. 132.B
Decretum papæ afficit ignorantes. 186.B. in gl.i
Decretum quando dicatur irritans. 184.
D.paulo ante casum.
Defensor quis dicitur. 316.A
Dei filius est vnicus: nec possunt esse plures. 13.A
Delegatus etiam à papa quandoq; subdelegare non potest. 79.C
Deliberatoriæ an sint reo dandæ in causis summariis. 357.D
Delinquens an sit de necessitate ad delicti locum remittendus. 149.A
Deus omnia facit vel fieri permittit. 9.B.in gl.f
Deum incarnari ante peccatum nõ fuisse conueniens: nec statim post peccatum: nec ad finem seculi debuit incarnatio differri. 14.C
Deum videre per essentiam nulla intellectualis natura potest. 295.B
Diadema, sertum, & corona differunt. 132.D
Dies solennes in quibus papa facit processus generales. 95.A
Diffamari quid est. 82.C
Dignitas an possit tolli de ecclesia, & per quem. 194.C
Dignitatum pluralitas facit quem inhabilem etiam ad minora beneficia. 180.B
Dignitati defertur in pœnis. 319.D
Dilatio quid est. 160.D
Dilationes appellati profunt appellanti. 164.C
Diœcesis est parochia episcopi. 310.B
Dispensatio ad duo, de duobus primis intelligitur. 178.D.& 179.B
Dispensatio quid est. 174.versu 8. in glos.
Dispensationem impetrans an teneatur de beneficiorum qualitate mentionẽ facere. 174.D
Districtus facilè variantur. 39.B
Diuisio materiam reddit faciliorem. 342.D
Doctoratus quid est: & an per ipsum character imprimatur. 280.A
Doctoratus & alij gradus à quibus conferri possunt. ibidem.B
Doctoratus & magisterium sine peccato peculiari possunt. 279.B
Dominus habet agrum, vineam, domũ etiam amplam. 214.C
Domum alterius ingrediens, iniuriam facit. 44.C
Domum intrans animo furandi, an statim teneatur furti. 229.C
Donata per fideles, per solum papã possunt alterari. 240.C.in gl.k
Donatio Constantini facta ecclesiæ Romanæ, an potuisset per successorem reuocari. 156.C
Dormiendo aliqua agi possunt. 299.C

E

ECclesia an potuisset ita bene formari per vndas fluentes Christo viuente, sicut Christo mortuo. 16.G. in glos.r
Ecclesia mater nostra ex latere Christi formata est: sicut Eua ex latere Adæ. 12.A
Ecclesia non moritur. 90.B in gl.g
Ecclesia quæ non est prosecuta appellationem intra biennium, an indigeat restitutione. 91.D
Ecclesia vacans vniri & donari potest. 193.D
Ecclesia quare est vna. 394.A
Ecclesia quid comprehendit. in cle. 1. de sent. excom. 328.B
Ecclesia metropolitana an dicatur matrix quo ad interdictum prouinciæ. 318.C
Ecclesiæ carenti populo tantùm, vel clero tantùm, an prouideri possit de episcopo sine papæ licentia. 57.A
Ecclesiæ baptismales dicuntur matrices. 261.B
Ecclesiæ bona propter delictum prælati non confiscantur. 289.A
Ecclesiæ excessiuæ & ædificia fratribus minoribus interdicuntur. 351.A
Ecclesiæ possunt effici de mensa prælatorum multis modis. 306.A
Ecclesiam patroni laici legatus conferre non potest, sed bene papa. 178.A. in gl.l
Editio rationis per quas actiones petitur. 301.D
Electio prælati per quem fiet si nullus de capitulo sit in sacris. 71.D
Electio fieri & matrimonium contrahi per procuratorem potest. 189.A
Electione cassata quandoque indistincte ius ad eligentes reuertitur. 353.
Electiones non possunt alternatiuè fieri. 250.D
Electo in præpositum ante confirmationem in curia moriente, non dicitur præpositura in curia vacare. 115. A.in gl.d
Eleemosyna est triplex. 268.D.in glos.u
Eleemosynam facere an sit monachis permissum. 372.D
Eleemosynaria, hospitale & domus Dei, idem sunt. 177.C
Eleemosynariæ non possunt in titulum conferri. 239.A
Eligendi potestas est duplex. 63.C
Eligentibus compromittentibus currit electionum tempora. 161.C

Episcopus

Episcopus nullius ecclesiæ esse potest. 58.C
Episcopus iniuriam ecclesiæ potest vindicare: sed non propriam. 103.C
Episcopus an possit præscribere facultatẽ alienandi res ecclesiasticas sine consensu capituli. 193.B
Episcopus non auctorizat in facto proprio. 194.B
Episcopus capitulo suo donare potest de his quæ spectant ad mensam. ibi. D
Episcopus restringens potestatem curatorum an restringat potestatem fratrum circa confessiones priuilegiatorum. 209.A
Episcopus charitatiuum subsidium potest exigere. 305.A
Episcopus audiens missam à malè ordinato, non dispensat cum eo. 334.C
Episcopus in duabus dignitatibus dispẽsare potest. 178.D
Episcopi in diœcesibus alienis celebrantes an possint vti pontificalibus. 313.C
Episcopi iurantes an facta tangere debeant. 135.C.in gl.a
Episcopi officium est egentibus prouidere. 193.B
Episcopi dicuntur antistites. 205.A
Episcopi an possint iura episcopalia remittere. 240.D.in gl.p
Episcopi officium quandoque per literas papæ excitatur. 181.C
Episcoporum & non inferiorũ est permutationibus auctoritatem præstare. 196.B
Episcopatu sequestrato cõfert sequester beneficia ad collationem episcopi spectantia. 110.A in gl.h
Error opponitur cõsensui: & falsum pro vero approbat. 95.C
Essentia, substantia, & natura qualiter dicuntur in diuinis. 13.B
Et, copulat.
Euangelistæ quatuor apertè per animalium facies figurantur. 15.D
Eucharistia vnde dicitur. 309.C
Eucharistia non est ad mortem condemnatis deneganda. 324.D
Exactio particularis multa habet incommoda. 247.A
Exceptio quid est. 138.B
Exceptio firmat regulam. 340.C
Exceptio quandoque personam iudicis, quandoque iurisdictionem contingit. 118.A
Exceptionum variæ species. 138.B
Excommunicatio quid est. 138.A
Excommunicatio dupliciter opponitur. 139.A
Excommunicatio in qualibet parte litis opponi potest. ibi.C
Excommunicatio an multiplicetur multiplicato delicto. 202.B
Excommunicatio potest opponi in vim dilatoriæ & in vim peremptoriæ. 137.D
Excommunicatio canonis ligat occulta delicta. 273.D
Excommunicatio iteratur. 330.C
Excõmunicationis definitio & diuisio. 138.A
Excommunicatus occultus non est in publico vitandus. 331.C
Excommunicatus excommunicatur. 331.D
Excommunicatus ab homine, à quo est absoluendus. 310.D
Excommunicatus per iudicem in loco iudiciali, an dicatur publicè excõmunicatus. 201.A
Excommunicato præsente non licet celebrare. 330.C
Excõmunicatur quis ipso facto per Clementinas in iij. casibus. 329.A
Executor papæ beneficiũ ad papam deuolutum confert. 182.C
Executore papæ negligente an collatio deuoluatur ad ipsum vel ad papam. 181.D.in gl.d
Exempti quandoque puniuntur per ordinarium. 326.B
Exercere se in actibus virtutum moralium an sit hominis imperfecti. 295.D
Expressio quandoque nominatim fieri debet. 163.A.in gl.a
Exterminare vnde dicitur. 135.C in gl.B
Extunc, extremum tempus significat. 246.A

F

FActi prosecutio quandoque non sufficit. 188.D
Falcidia est in bonis hæredis. 211.B.in glo.a
Fauor simplex quis dicitur. 315.D
Feria quid significat, & vnde dicitur. 268.A
Feriæ quotuplices sunt: & quibus possunt litigantes renuntiare. 358.
Feriæ repentinæ à solo principe indicuntur. ibidem.
Feudum quid est. 145.C
Feudatarius quis dicitur. ibidem.
Fides coniugij an sit vna. 277.B
Figuræ descriptio. 357.
Filius in diuinis est patri coæternus. 13.C
Filius pro delicto patris quandoque punitur. 314.C
Fœmininum comprehenditur per masculinum. 213.D
Forma rescripti ad beneficium cum priuilegio acceptandi. 187.C. in glo.c
Fornicatio simplex est peccatũ mortale. 296.D
Fossa quid dicitur. 199.D
Fragmentum dicitur à frango. 255.D
Fratres prædicatores habere possunt aliqua in communi. 346.C
Fratres prædicatores possunt recipere & vendere bona illorum qui suam religionem ingrediuntur. 347.D
Fratres minores an nihil proprij possint habere. 343.B
Fratres minores an sint successionũ capaces. 347.versu 6. in glos.
Fratres minores non possunt esse testamentorum executores. 198.A
Fratribus minoribus optima per dominum Cardinalem datur doctrina per quam non videbuntur proprietarij. 346.A
Fratricellorum error. 343.D
Fucatus quid significat. 327.C
Funeralia quæ sunt. 209.D.in fi.
Furiosus iniuriam facere non potest. 299.A
Furiosus testari non potest, nec religionem profiteri. ibid.B

G

GEnus non idem operatur quod species. 178.B.in gl.n
Gradus superlatiuus vni soli conuenit. 338.A.versu 6. in gl.
Græci sunt schismatici. 278.B in gl.o
Gratia apostolica est in suis terminis obseruanda. 185.C
Gratia Dei est duplex. 277.A
Gratia est duplex. 21.D
Gratia paruulis per baptismum confertur. 20.D
Gratia extincta non reuiuiscit. 30.D.in gl.k
Gratia à principio valida per factum superueniens quandoque expirat. 30.D
Gratia hominis gratiæ Christi æquari non potest. 292.D
Grauiora prius sunt expedienda. 204.D
Grex & armentum differunt. 214.B

H

HAbitus nouitiorum est triplex. 222.D
Habitus distinctio quandoque est parcis quandoque latens. ibid.
Habitum indecẽtem licet ferre propter necessitatem. 226.A
Hæresis proprie non cadit in Iudæos. ibidem.
Hæreticus quis est. 303.C
Hæreticus omninò occultus an sit excommunicatus. 287.D
Hæretici possunt absolui per inquisitorem sine diœcesano vel econuerso. 283.D
Hoc tale, plus potest quàm hoc simplex. 212.B
Homo ligius & vasallus differunt. 150.A
Hora & ora differunt. 172.C
Horæ debent attentè dici, & cum bona prolatione. 257.D
Hospitalia de cuius licentia sunt erigenda. 243.A
Hospitalia clericis secularibus in beneficium dari nõ possunt. 177.D.in gl.k
Hospitalia an permutari possint. 195.D
Hospitalia cuius parochiæ sunt. 243.B
Hospitalium magistri pauperibus rationem reddere non tenentur. 242.D
Humilitas quid est. 238.B
Humilitas cælum aperit, & scripturas reserat. ibi.D
Humilitatis tres sunt gradus. ibi.C
Hymni & threni differunt. 268.C
Hypostasis vnde dicitur. 12.D.14.D

I

IBis est ciconia. 219.D
Ieiunare tenentur etiã perfecti. 293.A
Ignorans non consentit. 85.A
Ignorantia præsumitur. 154.B
Illusio quid significat. 64.C
Impeccabilis an possit aliqs fieri. 292.B
Imperator nõ fit per solam electionem. 133.C
Imperator seu rex Romanorum vtrum possit ante coronationem priuilegia dare. 135.D
Imperator est dominus mundi. 148.C
Imperatores duo possunt esse: sed non duo papæ. 136.C
Imperij translatio quando facta fuit. 128. D.in gl.l
Impetrans primus in forma pauperum, an præferatur secundo impetranti in forma gratiæ in eadem ecclesia. 186. C.in gl.o
Impetrans gratiam à papa vt sibi prouideatur de dignitate in aliqua ecclesia: si in illa non est nisi vnica & principalis dignitas, an illam possit obtinere. 176.C.in gl.h
Imputatur ei qui peritiores consulere potuit. 189.D
Indago quid significat. 283.B
Indefinita æquipollet vniuersali. 176.A
Insula dupliciter sumitur. 172.B
Imbi est aduerbium compositum. 219.D
Inquisitor hæreticæ prauitatis potest remoueri ab eo qui ibi iurisdictionem non dedit. 291.B
Inquisitor debet esse antiquior episcopo. 289.C
Inquisitores hæreticorum an possint aliis vices suas committere. ibi.D
Insolentia quid est. 82.D
Instituit diœcesanus præsentatum à religiosis sine congruæ portionis assignatione, an valeat institutio? 245.B. in gl.a
Instrumenta volens producere post terminum datum, an sit audiendus. 362.
Interdictũ de libero homine exhibendo competit cuilibet de populo. 102.B

Interdi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tabula materiarum Clementinarum.

Interdictum fraudatorium cui & contra quem competit. 102.A
Interdictum de cloacis quibus datur. 101.D
Interdictum vnde dicatur. ibid.B
Interdictum quando dicatur generale. 330.C
Interdictum de mortuo inferendo, ad quid datur. 198.D
Interdictum de precario cui datur. 199.B
Interdictum quorũ bonorũ est duplex. ibid.C
Interdictum de ripa munienda, quare inuentum est. ibid.D
Interdictum vnde vi, cõtra quem datur. 200.A
Interdictum vti possidetis, habet locum in rebus immobilibus & incorporalibus. ibid.B
Interdictum an nondum denuntiatum quis illud sciẽs seruare teneatur. 330.D
Interdicti effectus. 314.C
Interdicto etiam durante aliqua possunt fieri licite. 101.B
Interdicta secundum leges sunt multiplicia. ibid.D
Interdictorum multæ sunt species. 102. B.C
Interpretatio larga fit quandoque in beneficiis. 182.C.cir.fi.gl.i
Intimatio vnde dicitur. 153.D
Inuentarium & repertorium idem. 242.C
Inuigilare est valde vigilare. 146.D
Ioannes Baptista & Hieremias fuerunt in vtero sanctificati. 296.B
Ioannes & Matthæus diserepauerunt quo ad perforationem lateris Christi. 11.C
Ioannis nomen viguit super cætera inter summos pontifices, & iuris canonici interpretes. 6.D
Ioannis xxij. perfectiones. 7.C
Irregularitas sine culpa contrahi potest. 300.A.in gl i
Iubilus quid est. 268.C
Iudex habens arbitrium, partem contra iura condemnare non potest. 359.
Iudex delicti non potest cogere iudicẽ in cuius territorio est delinquens, vel ipsum remittat. 149.B.in gl d
Iudex requisitus an debeat delinquentẽ remittere sine causæ cognitione. ibi.
Iudex vnde dicitur. 152.D
Iudex domesticus quis dicitur. 153.C
Iudex appellationis potest prefigere terminum appellanti ad iter arripiendum, & ad se superiori præsentãdum. 154.C
Iudex respondens se daturum apostolos intra terminũ iuris, terminũ assignat incertum. 157.A
Iudex per quatuor corrumpitur. 282.B
Iudex procedens vno modo de consensu partium, an possit illis pœnitentibus & inuitis illum modũ prosequi. 364.A
Iudices assessorij vnde dicuntur. 153.B
Iudices si sint plures, an sit ab omnibus appellandum. 152.C
Iudicium quid est. 357.
Iudicium rescindens & rescissorium simul intentari possunt. 93.D
Iudicum multiplices sunt species. 152.D
Iudæi quare tolerantur à principibus. 124.B
Iudæi possunt testes Christianos per exceptionem criminis repellere. 123.D
Iudæi indirectè ab ecclesia excommunicantur. 124.D.302.C
Iudæi quandoq; possunt ab ecclesia cõrceri. 303.D
Iugum vnde dicitur. 228.D
Iura facilius permittunt quem habere duo curata in diuersis locis, quã duas præbendas in vna ecclesia. 184.B. in glo.i
Iuramentum super iniquo statuto seruari non debet. 301.A
Iuramenta an semper præstari debeant tactis euangeliis. 286.B
Iuramentorum formæ multæ sunt. 279.C
Iure disceptare quid est. 152.D
Iuris multæ sunt species. 146.C
Iuris ratio est verbis præponderanda. 201.B.versu 4.
Iurisdictio multa comprehendit. 105.C
Iurisdictio perpetuatur per citationem, etiam si non peruenit ad citatum. 118.B.
Iurisdictionem an possit episcopus extra diœcesim exercere. 100.D
Ius ciuile septem modis dicitur. 145.D
Ius nouum per verbum decernimus, inducitur. 200.C
Ius in re & ius ad rem differunt. 121.A
Ius est multiplex. 8.A.in gl.b
Ius patronatus non potest tolli a iudice seculari. 150.D
Ius patronatus transit ad hęredes in stirpes. 247.D
Ius patronatus ecclesiarum bene diuiditur: sed non patronatus libertorum. ibid.C
Ius patronatus quæstiones inextricabiles producere potest ex hæredũ multitudine ad quos transit. 248.D
Ius patronatus per vncias Neapoli diuiditur. 249.C
Ius patronatus multipliciter trãsfertur. 250.A

L

Labiis tantùm Deo seruire an sufficiat. 258.B
Lac & lanalites producunt. 209.C
Lacus quid dicitur. 199.D
Laicus in carnispriuio, potest in pascha esse presbyter. 76.B
Laici quandoque vectigalia non tenentur soluere. 256.C
Lectisternium quid significat. 225.A
Legatus de latere potest beneficia conferre in sua prouincia: & concurrit cum quolibet ordinario. 83.A.versu 2.in gl.i
Legati iure chordigeris possunt aliqua relinqui. 347.D
Leprosi & pauperes à quibus debent sacramenta recipere. 239.A
Leprosorum collegium non est religiosum. 241.B
Lex xij. tabularum quæ sit. 146.A.versu 2.in gl.
Libellus an sit de substantia iudiciorum. 356.D
Libellus debet offerri si petatur à parte: sed si non petatur, sufficit quòd petitio in actis redigatur. 357.B
Libellos triplicant cauti aduocati. 361. A.in glo.c
Liberi & filij differunt. 262.B
Licet, canon, in prioratibus habet locũ. 231.B
Licitum ex animo fit illicitum. 307.C
Ligius quid significat. 150.A
Lima quid sit. 147.B
Litis pendentia facilè inducitur si libellus in citatione inferitur. 118.C
Locare non est alienare. 191.D

M

Marcellarij qui dicuntur. 168.A
Machometus legẽ Sarracenis dedit. 282.B
Magister vnde dicitur. 279.B
Manicæ & compedes sunt vincula. 283.C
Mandatum an finiatur per mortem mandantis. 90.A
Mandatum habens vt sibi prouideatur de dignitate, an possit dignitatem electiuam obtinere. 176.A.versu 17.in gl.
Mandatum solum quandoque punitur. 314.D
Mariio datur interdictum de vxore deducenda. 200.B
Matrix est ecclesia baptismalis. 328.A
Matrimonium cõtrahens ignoranter cũ consanguinea, licet postquam scit, illi cohabiret, non tamen excommunicatione ligatur. 274.D.in gl.r
Matrimonium scienter contrahens cum consanguinea vel affini, ipso facto excommunicationem incurrit. 274.B
Memoria labilis est. 361.B.in glos.d
Mensæ prælatorũ aliquando bona quædam applicantur. 305.D
Meta quid est. 283.A
Minus prohibetur quandoque vbi maius permittitur. 193.D
Ministri generalis electio intra quod tempus fieri debet. 353.
Ministri quidam sunt infideles dominis suis. 286.D
Mirabilia septem notantur in sacramẽto altaris. 264.A.in gl.n
Misericordia Christi est immensa. 324.D
Missa non est de horis. 75.B
Missa integraliter est audienda. 258.D
Missam dimittat sacerdos propter excommunicatum. 331.C
Moderatio sapit diminutionem. 246.D
Monachus prælatus ecclesiæ secularis quod officium dicet. 260.D
Monachus sibi acquirere non potest. 290.C
Monachi singulis mensibus communicent. 226.D
Monachi nigri habent corpus & caput minus quam alij monachi. 224.D
Monachi clausirales soli in capellis manere non debent: sed bene perpetuò instituti. 230.C
Monachalis ordinis laus & vituperium. 224.C
Monasteriorum exemptorum duæ sunt species. 233.A
Monasteria quædam monialiũ per mares reguntur. 33.C.in gl.b
Moniales nõ sunt ordinũ capaces. 72.D
Mos quid. 144.D
Motus proprius surreptionem excludit. 180.G
Mulier vidua à dignitate prioris viri denominatur. 39.D.in gl.h
Mulieres Romanæ pro machinarũ repa ratione crines abscinderunt. 233.D

N

Narratiua verba papæ vtrum probent. 123.A
Negatio duplex affirmat. 80.B
Noctes æquantur diebus in Septembri. 147.C.in gl.k
Notorium multipliciter dicitur. 144.B
Nouale quid sit. 213.D.in gl.c
Nouerca fœuit in priuignos. 147.A
Nullus, est vniuersale negatiuum. 175.B
Numerus præsidentium secundũ quantitatem subiectorum est deputandus. 207.D

O

Obedire papæ est de necessitate salutis. 294.B
Obligatio an inducatur ex antiqua præstatione. 128.ad literam.C
Obligatio naturalis in ciuilẽ deduci non potest. 301.C
Occupo, dupliciter sumitur. 120.D. in glo.t
Officialis electi conformati potest à papa delegari. 26.B
Officialis foraneus quis dicatur. 25.C

Officialis

Tabula materiarum Clementinarum.

Officialis episcopi an possit esse conseruator. 26.C.in gl.g
Officialis capituli potest à papa delegari. 26.B.
Officiales episcopi possunt esse plures. 25.C.in gl.a.
Officium iudicis nõ semper perpetuatur per litis contestationem. 92.B
Officiorum curæ, quædam sunt quę irrita esse non possunt. 221.A
Opiniones si sint varię, non est temerariũ alteram sequi. 36.D
Oportebit, præsens & futurum tempus significat. 188.C
Opus idem meritorium laudabilius est in fouente quàm in alio. 265.C.in gl.o
Ora sine aspiratione & cum aspiratione quid denotat. 172.C
Orare tenentur etiam perfecti. 293.C
Oratio Theodosij. 272.B
Oratio de necessitate non fit ad Orientẽ. 271.C
Oratio debet esse breuis. 270.D
Oratio an debet esse vocalis. ibi.
Oratio per quem porrigenda est. 269.D
Oratio vnde dicitur. 269.B
Oratio ad quem porrigi debet. ibi.C
Orationis descriptio. ibi.B
Orationis diuisio. ibi.
Orationis conditiones, & modus orandi. 270.B
Orationis effectus duplex est. 271.C
Oratione quid petendum est. 270.A
Ordo potest esse annexus præbendis vel dignitatibus variis ex causis. 74.A
Ordo claustri diuersus ab ordine curiæ. 229.A.in prin.
Ordo sancti Francisci est triplex. 332.D
Ordinem iudiciarij non potest papa tollere, nisi in suo foro. 99.B
Ordines mendicantium qui sunt. 219.C
Ordinatus ante ætatem legitimam qualiter punitur. 77.A.in gl.a
Oscula libidinosa sunt mortalia. 296.C

P

Actum quid sit. 133.D
Pallio archiepiscopus vti nõ potest in aliena prouincia. 313.D
Papa nec Deus est nec homo. 8.D.in gl.y
Papa mortuo ecclesia non est sine sponso. 37.C.in gl.m
Papa mortuo cardinales cardinalé creare non possunt. 38.A
Papa non est proprie vicarius Petri. 128. C.in gl.e
Papa papam inducit in testem. 134.A
Papa non concedit alicui vt suppleat propriam negligentiam. 67.D
Papa est vicarius Dei. 94.D.in gl.f
Papa per participium non absoluit. 353.D
Papæ carentia est maxima necessitas. 40.D
Papæ potestas est magna in iis quę sunt iuris positiui. 275.C
Papæ motus proprius quid operatur. 180.B
Papæ contemnens obedire, paganitatem incurrit. 293.D
Parochiano creditur qui se dicit habere licentiam à curato. 309.D
Pastoris boni officium. 254.D
Patroni sunt triplices. 249.D
Patroni plurium ecclesiarum possunt inter se facere quòd vnus sit patronus in vna, & alius in alia. 250.C
Patrono quæ iura debentur. 248.C
Paupertas excusat. 290.D
Peccatum dicitur mortale dupliciter. 296.C
Peccatores an exaudiantur à Deo. 269.D
Pecunia & denarius differunt. 341.C
Pedagij ratione orta quæstio inter leuatorem ipsius & delatorem rerum qualiter terminabitur. 256.D
Pentecoste quid est, & vnde dicatur. 268. B.in gl.n
Peremptorius terminus quis dicitur. 138.C
Perfectionis beatificæ omnem gratiam an quis in hoc seculo possit obtinere. 294.D
Periculum dicitur à pereo. 205.C
Permutatio expeditur superioris officio. 196.A
Perpeti dupliciter sumitur. 276.D
Perpetuum dupliciter exponitur. 190.D
Personæ ecclesiasticæ debent esse cõstantiores reliquis. 64.B
Pertinax quis dicitur. 19.A
Petitorium si intentetur per vnum, & possessorium per alterum: quis prius audietur. 109.C
Petitorium quid sit. 140.C
Petitorio suspenso transire licet ad possessorium: sed non econuerso. 109.A
Petrus per quæ verba fuit creatus papa. 146.C
Pileus à pilis dicitur. 172.B
Pœna pro vno actu & pro pluribus potest esse æqualis. 311.D
Pœna de sui natura est perpetua. 191.C
Pœna etiam temporalis diminutionẽ status continet. 87.C
Pœnarum species variæ sunt iure statutæ. 321.C
Pœnitentia an recipi possit à presbytero non habente curam de licentia proprij sacerdotis. 310.C
Pœnitentiæ impositio absolutionẽ præcedere debet. 207.A
Pollicitatio quid sit. 133.D
Pollutio loci sacri ex quibus procedit. 259.B
Portio canonica non debetur de relicto facto ecclesiæ in qua quis non sepelitur. 210.D.in gl.n
Possessorium quid sit. 140.C
Possessio quid est. 190.C
Possessio in pecunia nõ est à dominio separata. 342.C
Possumus, quod honestè possumus. 358.D
Positionis vsus multum releuat probantem. 361.B
Positiones negatæ in articulos deducuntur. ibi.D
Præbendæ singulari maioris ecclesiæ potest per episcopum & capitulum ecclesiæ vniri. 194.D
Præbendas duas in eadem ecclesia habere non licet. 184.A.B
Præcepta naturalia quæ dicuntur. 145.D versu 4.a fine.
Præconis vox paucis innotescit. 96.C
Prædicatio verbi Dei in diuinis includitur. 104.C
Prædicandi facultas nõ omnibus est permissa. 237.D
Prædicandi officium ad quos spectat. 203.C
Prædicare solis prælatis & curatis de iure competit. 206.C
Prædicatores nemini detrahere debent. 309.B
Prædicatoribus an liceat nominatim vitia prælatorum tangere. 311.B
Præfigere quid est. 153.C
Prælatus sine mandato potest nomine ecclesiæ restitutionem petere. 91.D
Prælati nomine nõ continetur rector ecclesiæ. 205.D
Præscriptio non currit minori. 94.A
Præsens dicitur, qui præbetur sensibus. 207.C
Præsentatio fit per literas. 305.D
Præsumitur ex futuris circa præterita. 339.A
Princeps vnde dicitur. 261.D
Principis auctoritas propter duo est necessaria. 7.D
Principis appellatio multos comprehendit. 261.C
Principi est pro ratione voluntas. 334.A
Principium & finis in pendentia considerantur. 117.D
Prioratus an sit dignitas. 26.B
Prioratus manualis æquiparatur in multis perpetuis beneficiis. 231.D
Priuilegium etiam sine scriptura valet. 211.D.in fi.
Priuilegio de decimis laborum non soluendis, duo sunt necessaria. 214.C.in glo.p
Probati & non probandi sunt eligendi. 207.C
Processus generales contra quos fiũt per papam. 95.B
Processus in causis plenis, omisso iuris ordine etiam de partium consensu, nõ tenet. 364.C
Procliuis quid sit. 8.C
Prohdolor, an sint duæ partes. 317.B
Procurator inhabilis habens mandatum substituendi, an substituere possit. 89.C
Procurator ad petendam licentiam cedendi datus, quando potest reuocari. 64.D
Procurator an teneatur præcisè dominum defendere. 85.B
Procuratoris actus post reuocationem gestus an sit validus. 65.C
Procuratio visitanti debita tolli non potest. 254.C
Procuratio visitationi est annexa. 254.C
Procurationes plures eadem die recipere non licet. 253.D.versu 8.a fi.
Procurationum numerus, dierum numerum non excedat. 254.D
Professio est duplex, scilicet expressa & tacita, quæ multis modis inducitur. 221.B
Professio an inducatur per delationem baptismi. ibid.D
Promo quid significat. 277.C
Promptitudo quid significat. 128.C. in gl.f
Propago est æquiuocum. 297.D
Propensus quid significat. 73.A
Protestatio contraria facto non prodest. 30.B.in gl.c
Protestatio quandoque iuuat, quandoque non. 84.D
Pubertas requiritur ad professionem faciendam. 222.C
Puer doli non capax, aliquem occidens, an sit irregularis. 259.C
Pugnus vnde dicitur. 225.D

Q

Qualitas beneficij obtenti debet per impetrantem exprimi. 173.D.versu 4.à fin.
Quarta debetur de legato in vita soluto. 210.B
Quæstio quid comprehendit. 283.D
Quia & quoniam, licet idem significent tamen quantum ad situm differunt. 5.B
Quodcunque dicens, nihil excipit. 310.D

R

Ratio de arbitrariis non redditur. 97.B
Ratio edi debet à capite. 74.C
Reconuentio non fit coram iudice appellationis. 108.D
Reditus annui an sint inter immobilia cõputandi. 348.B.in gl.a
Reditus quid dicitur. 190.B
Regio vnde dicitur. 225.C
Religionem si quis ingreditur non dispositò de bonis, quid fiet de illis. 339.B
Religiosus potest ecclesiæ seculari præesse. 190.D
Religiosus per episcopum institutus supplendo abbatis negligentiam, an possit per ipsum abbatem reuocari. 69.A

Religiosus

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tabula materiarum Clementinarum.

Religiosus quandoque sine prælati licentia potest esse in iudicio. 89.A
Religiosus an possit esse officialis episcopi. 26.C.in fi.gl.e
Religiosus est verbum generale. 87.C
Religiosi an possint hospitalibus præfici. 241.A
Religiosi excęcătur ambitiõe.63.B.in gl.d
Religiosi per multas clemẽtinas ligantur. 327.D
Religiosi mendicantes, etiam licitè transeuntes ad non mendicantes, non habent vocem in capitulo, nec ad admissiones possunt assumi. 218.C
Religiosi non attrahant aquam ad molendinum. 309.B
Religiosi quem habent pro proprio prælato. 191.B
Religiosorum reditus quandoque consistunt in venatione. 227.D
Remissio à pœna & culpa conceditur à solo papa. 326.A
Remissiones festi corporis Christi pauci participant. 272.B
Renuntiatio beneficiorum in cuius manibus est facienda. 65.D
Res optimæ sui natura satis ornantur. 355.B
Rescripta ad lites futuras non extenduntur. 32.C.in gl.f.circa medium.
Rescriptorũ tenor est ponderandus.188.A
Restitutio quando peti debet ab ecclesia minore & maiore læsis. 92.C
Restitutio post quadriennium data an teneat. ibi.B
Restitutio & plena restitutio in idem sonant. 257.C
Restitutionis, supplicationis & executionis tempus, currit à tempore sententiæ. 159.C
Reus fatuus esset, si probaret defensiones suas actoris intentione non fundata. 361.D
Reus quandoque tenetur instrumẽta edere ad fundandam intentionem aduersarij sui. 300.D.versu.16.à fine.

S

Sacerdos debet esse intra annum promouendus ad beneficium curatum, & ad perpetuam vicariam. 77.D
Sacrilegium incurrit, qui manus violentas in episcopum iniicit. 314.C
Sacrilegiorum diuersa sunt genera. ibi.D
Saltus, viuaria & garenæ quid notãt.227.C
Salutem omnium optat Deus: vult enim omnes ad agnitionem veritatis venire. 21.B
Sanctio dupliciter sumitur. 8.A.in gl.c
Sarculum quid sit. 5.D.8.D
Sarraceni duo genera sacerdotum habent. 281.C
Sarraceni eẽpanis non vtuntur. ibid.D
Sarraceni quinque horas obseruant. ibi.
Satisfactio præcedit in manifesta offensa. 276.A
Scientiæ imperfectum, expensarum perfectione quandoque suppletur. 279.C
Scriptura dicitur authentica dupliciter. 44.A.in gl.o
Seculi abusiones sunt xij. 229.B
Sendatum quid notat. 225.D
Sensualitas quid est. 293.D
Sententia conuentionalis quid est. 111.A
Sententia interlocutoria & definitiua differunt. 119.D
Sententia non statim est executioni mandanda. 140.D
Sententia transit in rem iudicatam per desertionem appellationis. 164.A
Sentẽtia nulla nõ est sentẽtia. 121.B.in gl.f
Sententia vnde dicatur, & quid sit. 110.C
Sententia definitiua quid sit. ibid.
Sententia interlocutoria quid est.ibidem.
Sententia in quacũque parte actorum certificari potest. 175.C.in gl.d
Sententia infirmationis lata post tempus appellationis prosequendæ, an possit appellatus petere vt prima sẽtẽtia exe cutioni mandetur. 164.B
Sententiam ferre sine expressione causæ vtile est. 147.C.in gl.l
Septa & secta differunt. 226.B
Sepultura vario modo à iuribus inhibetur. 201.D
Sepultura alibi electa an sit funus ad ecclesiam propriam prius portandum. 211.D
Sepultus in cœmeterio tempore interdicti, an debeat exhumari. 202.C
Sepelire, est mortuum humo vel tumulo condere. ibi.A
Sepelri non possunt mortui tempore interdicti: etiam in quatuor magnis festiuitatibus. 200.D
Sequester an fructus beneficij in emptiones prædiorũ pro beneficio conuertere possit. 120.C.in gl.p
Sequester quis dicitur. 119.B
Sequestratio beneficij in casibus certis nõ fit. 119.D.in gl.b
Seruus cõtra dominum supplicare potest. 232.A
Seruitus est duplex. 294.C
Seruitores quę habent pro curato. 309.D
Silentij commendatio. 9.B.in gl.l
Simpliciter vnde dicitur. 355.D
Simulata æquitas, duplex est iniquitas. 237.D
Socij qui dicuntur. 315.C
Sordes sunt in angulis. 171.C
Sors multipliciter sumitur. 9.A.in gl.e
Sorores minorum sunt in duplici differẽtia. 237.C
Sotulares vnde dicuntur. 227.D
Spoliatus qui intentauit petitorium, potest illo suspenso ad possessoriũ venire. 108.B
Sponsalia contrahens cũ moniali,an incurrat excõmunicationem. 275.B.in gl.e
Stagnum quid dicitur. 199.D
Stipulationes indiuiduæ inter hęredes nõ diuiduntur. 248.A
Studio vel orationi nimium intẽdere solet ægritudines inducere. 350.B
Stylus curiæ in committenda causa appellationis. 163.B
Subditus proprię dicitur qui ratione domicilij est subditus. 105.B
Supplicium leuius dat quãm iura ministrans. 323.A
Suspensio est multiplex. 321.D
Suspensio habens tempus determinatum per inferiorem tolli non potest. 288.C
Suspensus ab officio an sit suspensus à beneficio. 321.D
Suspensionis tempore durante cui accrescunt fructus clerici suspensi. 170.D

T

Taberna vnde dicitur. 168.B
Tabellio rogari debet. 130.D
Tempus est & continuum & vtile. 92.C. in gl.k
Tempus modicum quid continet. 192.A
Temporũ duorum habẽda est cura. 258.C
Terminus ad exceptiones opponẽdas est peremptorius. 139.B.in gl.d
Testamenti exequendi licentia religioso data,an per superiorem re integra reuocari possit. 197.D
Testamẽtorum executores an possint esse fratres minores? Cardinales tenet indistinctè quod non: licet Bar. contra. 349.C.
Testes non possunt produci super eisdem articulis vel directè contrariis, attestationibus publicatis. 125.C
Testes die feriato possent examinari, sed non recipi. 80.A.cir.fi.gl.a
Testium dicta quando dicuntur publicari. 125.C
Titulo multiplici possunt ecclesiæ ad religiosos pertinere. 251.D
Tormentum torquet mentem. 283.D
Torrens quid est. 204.D
Tutor & curator quibus dantur. 242.A
Tutores & curatores quid iurare tenẽtur. 241.D
Tutorum quidam tenentur satisdare, quidam non. 242.B
Tyrannus quis dicitur. 261.D

V

Valerij dignissima sententia. 271.D
Venationes & aucupationes differunt. 227.B.in gl.g
Vepres sunt spinæ. 205.A
Verba papæ per quæ narrat factum alienum,an faciant probationem. 122.D.in gl.p.& 123.A
Verbi cuiuslibet otiosi reddenda est ratio. 258.D
Verbum Dei non debet esse alligatum. 220.C
Verba exhortatiua & deprecatiua quandoque necessitatem imponunt. 324.C
Verisimilitudo inspicitur. 45.B
Veritas pedetentim cognoscitur. 7.C
Vestes virides & rubeæ sunt clericis prohibitæ. 170.B
Vicarius episcopi an possit esse delegatus. 26.A
Vicarius non dat vicarium. 220.D
Vicarius perpetuus potest ex dispensatione episcopi vsque ad septennium differre sacerdotium 78.C
Vicarius est & perpetuus & rẽporalis. ibi.
Vicarius qui supplere habet vices ministri generalis,per quem creabitur. 353.D
Vicario perpetuo est assignanda congrua portio. 244.B
Vicaria perpetua in quibus ecclesiis est permissa. 78.C
Vilitas habitus chordigerorum committitur arbitrio ministrorum. 340.A
Virtus quid est. 22.C
Virtutes dicuntur quasi virũ tuentes.21.C
Virtutes omnes tã theologicæ quãm morales,an infundantur per baptismũ.22.B
Virtutum moraliũ duo sunt genera. 95.C
Visitare volens, an debeat prænonere visitandos. 235.D
Visitatio iterari potest. 233.C
Visitãs quot personas secum debet habere. 235.D
Vnica monitio efficit contumaciam.215.B
Vnctio extrema tempore interdicti non est ministranda. 101.C
Vnio ecclesiarum per abbates fieri nõ potest. 230.B.in gl.p
Vnio duarum ecclesiarum potest fieri sine consensu ambarum. 193.C
Vniuersitas Bononiensis. 277.D
Vnitas est multiplex. 327.C
Vno contextu aliqua fieri debent. 156.B
Vocationem suam quisq; sequatur. 218.B
Voluntas vltima quid cõprehendit. 197.C
Voluntas quãdoque est pro ratione.252.D
Vsurarius etiam facta restitutione pœnitere tenetur. 303.B
Vsurarius qui tenetur rationes edere: si dicat se illas non habere, quid iuris. 302.D
Vsurariis fauentes, à iuribus puniuntur. ibidem.

Z

Zizania est lolium. 205.C

FINIS.

IOANNES PICVS MIRANDVLÆ COMES, vir iuxtà pius atque eruditus, sæpe cum studio esset defessus, hymnum qui sequitur(quem & hîc nos adiecimus,tum simili de causa,nempe fatigationis studij releuandę,tum ne pagina prorsus inanis vacaret)solitarius ad citharam canere solebat,& mente pariter emodulatus,magno in solatio lachrymas eliquabat.

Alme Deus, summa qui maiestate verendus,
Verè vnum in triplici numine numen habes:
Cui super excelsi flammantia mœnia mundi,
Angelici seruit tuba beata chori:
Cuius & immẽsũ hoc oculis spectabile nostris
Omnipotens quondam dextra creauit opus:
Aethera qui torques, qui nutu dirigis orbem,
Cuius ab imperio fulmina missa cadunt:
Parce p̃cor miseris: nostras p̃cor elue sordes:
Ne nos iusta tui pœna furoris agat.
Quòd si nostra pari pensentur debita lance,
Et sit iudicij norma seuera tui:
Quis queat horrendum viuentis ferre flagellũ
Vindicis, & plagas sustinuisse graues?
Non ipsa iratæ restabit machina dextræ,
Machina supremo non peritura die.
Quæ mens nõ primæ dãnata ab origine culpæ,
Aut quæ non proprio crimine facta nocens?
At certè ille ipse es, ppriũ cui parcere semper,
Iustitiamq́ue pari qui pietate tenes.
Præmia qui vt meritis lõgè maiora rependis,
Supplicia admissis sic leuiora malis.
Nanq; tua est nostris maior clementia culpis:
Et dare non dignis, res mage digna Deo est.
Quanquam sat digni, si quos dignatur amare:
Qui quos non dignos inuenit, ipse facit.
Ergo tuos placido miserans p̃cor aspice vultu:
Seu seruos mauis, seu magis esse reos.
Nempe reos, nostræ si spectes crimina vitæ,
Ingratæ nimium crimina mentis opus.
At tua si potius in nobis munera cernas,
Munera præcipuis nobilitata bonis:
Nos sum⁹, ipsa oli tibi quos natura ministros,
Mox fecit natos gratia sancta tuos.
Sed p̃mit heu miseros tãtæ indulgẽtiæ sortis,
Quos fecit natos gratia, culpa reos.
Culpa reos fecit: sed vincat gratia culpam:
Vt tuus in nostro crimine crescat honor.
Nam tua siue aliter sapientia, siue potestas
Nota, suas mundo prodere possit opes:
Maior in erratis bonitatis gloria nostris,
Illeq́ præ cunctis fulget amandus amor,
Qui potuit cælo Dominum deducere ab alto,
Inq́ crucem summi tollere membra Dei:
Vt male contractas patrio de semine sordes
Ablueret lateris sanguis & vnda tui.
Sic amor & pietas tua, rex mitissime, tantis
Dat mala materiam suppeditare bonis.
O amor, o pietas nostris bene prouida rebus:
O bonitas, serui facta ministra tui.
O amor, o pietas nostris male cognita seclis:
O bonitas nostris nunc propè victa malis.
Da precor huic tãto qui semper feruet amori,
Ardorem in nostris cordibus esse parem.
Da satanæ imperiũ (cui tot seruisse per annos
Pœnitet) excusso deposuisse iugo.
Da precor extingui vesanæ incendia mentis:
Et tuus in nostro pectore viuat amor:
Vt cum mortalis perfunctus munere vitæ
Ductus erit Dominus spiritus ante suum,
Promissi regni felici sorte potitus,
Non Dominum, sed te sentiat esse patrem.

FINIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca